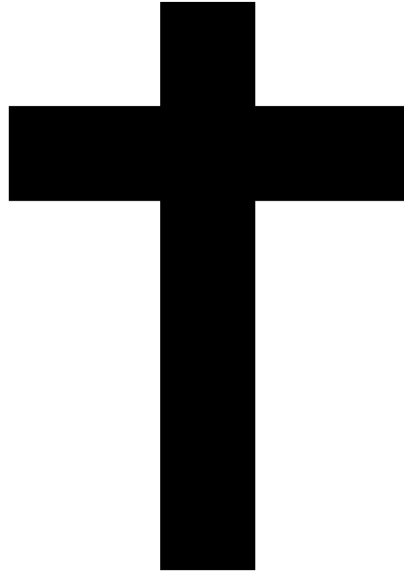

Ekáti Nku Nkɔ

New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

Ekáti Nku Nkó
New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenyang

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
0a400be4-2dfe-565d-bdea-5f3d59d48520

Contents

Mátio	1
Mák	49
Lúkas	76
Jǫn	123
Betík	156
Rom	200
1 Kǫrint	221
2 Kǫrint	242
Galéshia	255
Efesǫs	262
Fílipi	269
Kǫlǫse	275
1 Tesalónika	280
2 Tesalónika	284
1 Timǫti	287
2 Timǫti	293
Táytǫs	297
Filēmǫn	300
Hibru	301
Jems	317
1 Píta	323
2 Píta	329
1 Jǫn	333
2 Jǫn	338
3 Jǫn	339
Jud	340
Kenó Jǫn	342

Mbok Ndíndí mbonyu Mátio ásíní

Bachĩmbi Yesu Kristo (Lk 3.23-38)

¹ Né chi manyén bachĩmbi Yesu Kristo, ebhárémō Mfō Debhít nē Abraham.

² Abraham achí nyaka chi Aisek, Aisek abhak chi Jekóp, Jekóp abhak chi Júda nē bōmayi. ³ Júda achí nyaka chi Péres nē mómayi Será. Máyap aka nnyén bē Táma. Péres abhak chi Hésrōn, Hésrōn abhak chi Rám. ⁴ Rám achí nyaka chi Amínadap, Amínadap abhak chi Náshōn, Náshōn abhak chi Sálmon. ⁵ Sálmon achí nyaka chi Bóas. Nnō Bóas aka nnyén bē Ráhab. Bóas abhak chi Ōbed. Nnō Ōbed aka nnyén bē Rúť. Ōbed abhak chi Jése, ⁶ Jése abhak chi Mfō Debhít.

Debhít achí nyaka chi Sólomon. Nnō Sólomon ayambi abháy Uriá, kē ábhay Debhít. ⁷ Sólomon achí nyaka chi Rehóboam, Rehóboam abhak chi Abíja, Abíja abhak chi Asa. ⁸ Asa achí nyaka chi Jehósafat, Jehósafat abhak chi Jóram, Jóram abhak chi Usia. ⁹ Usia achí nyaka chi Jótam, Jótam abhak chi Ahas, Ahas abhak chi Hesékia. ¹⁰ Hesékia achí nyaka chi Manáse, Manáse abhak chi Ēmōs, Ēmōs abhak chi Josáya. ¹¹ Josáya achí nyaka chi Jekonáya nē bōmayi. Mpok yō kē bápókó bo Israel bē mandōk manchōkō etōk Bábilon.

¹² Mpok anē bo Israel bāró Bábilon bápētnsem etōk eyap, Jekonáya achí nyaka chi Síltiel, Síltiel abhak chi Serúbabel. ¹³ Serúbabel achí nyaka chi Abiud, Abiud abhak chi Eliákim, Eliákim abhak chi Asō. ¹⁴ Asō achí nyaka chi Sádōk, Sádōk abhak chi Akim, Akim abhak chi Eliud. ¹⁵ Eliud achí nyaka chi Eliása, Eliása abhak chi Mátan, Mátan abhak chi Jekóp. ¹⁶ Jekóp achí nyaka chi Joséf nném María, María anē ábhé Yesu mmu

achi Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp bē áto.

¹⁷ Bébhó amuet Abraham beghaka amuet Debhít, mkpák bachĩmbi Kristo échí ye nyaka byo nē enwi. Bébhó amuet Debhít beghaka mpok bápókó bo Israel bē mándók mánchókó etōk Bábilon, ébhák byo nē enwi. Bébhó mpok bo Israel bāró Bábilon bápētnsem etōk eyap, béchúōp mpok Kristo, Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp bē áto, mkpák bachĩmbi Yesu ebhak byo nē enwi.

Nebhe Yesu (Lk 2.1-7)

¹⁸ Enyu éfákári nyaka kē bábhé Yesu Kristo: María achí nyaka nnō Yesu. Mpok yō Joséf ati bébhay yi. Kē bápéere riñi bati, éfákari bē María achí nē menie. Apōkō menie bhō chí ndū betan Efónó Bedyere. ¹⁹ Joséf abhak chak besí Mandem. Eká yí keyán bechye María ntíanwōp. Akū ye ntí beway nebhay nē María ansem ansem. ²⁰ Kē ené Joséf ákaysi ndak anē, Mandem ató ángel ywi amōt ntá Joséf ndū kenó. Ángel wu aghati yi bē, “Joséf, ebhárémō Debhít, kéchay besōt María ndū nebhay, apókó menie chí ndū betan Efónó Bedyere. ²¹ Nē chōñ ambé mómbakanem. Nnyén eni némbak bē Yesu, mbonyune chōñ yí ampeme bōbhi ndū ntemsi bebá bhap.” ²² Menyīñ ebhen menkem bēfákári bē enyīñ enē Mandem ághátí ndemekēpinti andem, emfu tetep. ²³ Arēm nyaka bē, “Chōñ Ngōsōñ anē ábhíkí re riñi mbakanem ampōkō menie ambé mómbakanem, nnyén eni nembak bē Emánuel”, nó chí bē, “Mandem achi nē bhese.” ²⁴ Joséf áñémé nókó ndū kenó, akū nkúbhé mbō enyū ángel Mandem aghati yi. Asōt María ndū nebhay. ²⁵ Yé nó, bō kerīñi bati kpáte María abhe Móywi. Abhé nókó, Joséf arēm bē nnyén mmó chí Yesu.

2

Bō abhen bārōñó beghō Yesu

1 Bábhé Yesu etək Bétlehem atú Judéya. Mpok yə, Hérəð abhak Mfə atú wu. Nebhé bábhé Yesu, bo abhen bárinjı ęti mambe báfú atú mmok áfù batwə Yerúsalem, mámbəbhə nəkə be, ² “Mmə ane bábhé bé ámbák Mfə bo Israel achı fá? Sébhəp mbənyune séghə nəmbe enén nérəm ęti nebhe eni awu atú mmok áfù, ne sétwə bechye yi kenókó.” ³ Mfə Hérəð ághókó nókó enyinj ene bəbhə bárémé, ntı átaka yi amem. Ebhák enyumót ne bə mankem amem etək Yerúsalem. ⁴ Hérəð abhinjı bəbatı bachiakap Mandem ne batəh ebhé Mandem ndü nebhet amət. Abhép bhə be, “Bábhəh bəbhə Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be ätə fá?”

⁵ Bágháti yi be, “Bábhəh bəbhə yi etək Bétlehem, fá atú Judéya, mbənyune echi amem ekáti ndeməkəpinti be,

⁶ Mandem arem be, ‘Wə Bétlehem ndü mmik Júda, puyə wə ke óchı ansem ndü betək Júda menkem, mbənyune ntá ye kə Mfə áfù.

Mfə ane ákəm bəbhə, bo Israel, mbə erítı mbabhəri bághəhəmén ákəm bághəhəmén yi.’ ”

⁷ Hérəð ághókó nókó nó, abhinjı mankə bhə, abhəh kəpı ne bhə ansem ansem, abhép bhə bé mángáti yi mpok ane bə baghə nəmbe enə atú etək yap. ⁸ Aghati ye bhə be, “Dók ká Bétlehem, mámbəp sayri nebhet ane mówu achi. Mánəh mángó yi, pet ká nsem mángati me, bé me nkwo ndók nchyé yi kenókó.”

⁹ Mankə bhə bághókó nókó enyinj ene Mfə Hérəð árémé, báfá bare rəh. Ndü bárəh, bághó nkúbhé nəmbe enén báyámbı baghə atú etək eyap ne nó nérəh nókó ambı, bó mánkəhə nəkə ansem. Báchwəbhé nókó Bétlehem, nəmbe enə néte amfay nebu, tébhé tébhé ne eket ené mówu áchı aré. ¹⁰ Nəghó bághó nəmbe enə, manjək amap aya acha. ¹¹ Bághó eket ene nó nété are tebhe tebhe, barək bachwe

amem, baghə mmó ne máyi María. Bátəp mánén amik bare chye yi kenókó. Mánéne bəbhə bhəp bafere menyinj ebhen béyá nkáp bəchyé mbə awap akap ntá yi. Emət ebhak pú, échák ébhák enyü serwə esen bádüre sənchye nəkə erítı eriep. * Enéfú ébhák enyinj ené básət beghoko ngú be áké chəhntı. †

¹² Mankə bhə bápéré gure, Mandem asemti bhə ndü kenó bé báké petnsem ntá Mfə Hérəð. Báfəét chí ndü mbi achak ke bágure etək eyap.

Joséf ne María bápəkə Yesu bábue bápək etək Ijip ne yi

¹³ Bə bhə nó batwə beghə Yesu bagure nəkə, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndü kenó ekén yi aghə aghati yi be, “Joséf, Hérəð äyən mbi bəway mhəne. Faté yé, sət mmó ne máyi, bue dók etək Ijip. Dók, ómbák aré krate ngati wə ómpétnsem.” ¹⁴ Joséf aneme, asət mmó ne máyi, afa, arək etək Ijip ne bhə nkúbhé beti ebhə mbə enyü ángel Mandem aghati yi. ¹⁵ Agháká nókó aré, abhak are krate Mfə Hérəð agú. Menyinj bəfákári nyaka enyu eyə bé enyinj ene Mandem ágháti ndeməkəpinti andem, emfu tetep be, “Mbınjı mowa be ámfá etək Ijip”.

Hérəð arem be mángwáy bəbabhakanem abhen

¹⁶ Hérəð ághó nókó be mankə bhə bápəwə yi ndü yi ánəhó bhə keghó, ntı nénen yi amem. Achye eyəh be mángwáy bəbabhakanem mankem abhen bábhıkı cha mamié apay ndü etək Bétlehem ne ndü betək ebhen bechi kekəwət. Hérəð atik bé énəh échı mamié apay bəbhó mpok mankə bhə báyámbı baghə nəmbe mpok bábhé Yesu. ¹⁷ Eká enyinj ene ndeməkəpinti Jeremáya árémé bé chəh émfakari, emfu tetep. ¹⁸ Arem nyaka be, “Eyəhó kebhe éfú etək Ráma. Kebhe kéyá ne bása. Ráshel äđı bəbhi. Mánik yi mməet be ambət kebhe ke apú ka mbənyune bágú barə yi.”

* **2:11** Bábhinjı enyü serwə esə be “Frankinsens” ndü eyəhəndik. † **2:11** Bábhinjı enyinj eyə be “Myrrh” ndü eyəhəndik.

Joséfnε María bápetnsem ndü mmik Israel ne Yesu

¹⁹ Hérød ágú nókó, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndü kenó amem etók Ijip, ²⁰ aghati yi be, “Joséf, faté sət mmó ne máyi petnsem ndü mmik Israel. Bo abhen báyan nyaka beway mmó manan bagu.” ²¹ Joséf aneme, asət nnə ne mmó apetnsem etók Israel. ²² Ke Joséf ághókó nókó bé Akelos asət epok etayi mbə Mfə atú etók Judéya, acháy berə aré. Ndü kenó kéchák, ángel Mandem ayep Joséf batú be yi ándók chí atú Gálili. ²³ Joséf arək, achəkə amem etək Gálili ené bábhìni be Násáret, mbənyune échí amem ekáti ndemekəpinti be Mandem arəm ɛti Kristo be, “Chəŋ bo mámbini yi be ‘Mmu Násáret’ ”.

3

Enyiŋ ene Jōn Njwiti aghati bho ɛti Yesu

(Mk 1.1-8; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)

¹ Mpok yə, Jōn Njwiti abho bégháti bho amem baso atú Judéya be, ² “Yɛntiki mmu ywəka abhəŋ betiknsem ndü bebú bhi mbənyune mpok Mandem ábhák ne bo mbə Mfə wap arəp chi kekəwət.” ³ Jōn Njwiti ké Aisáya ndemekəpinti Mandem árəme nyaka ɛti yi be, “Mmu achi amem baso ábhək ne eyəŋ amfay andeme nəkə be, ‘Tonjí ká mbi ane Acha áfəɛt aré. Ká ka mbí ywi ambak chak.’ ” ⁴ Nkú Jōn abhak chí enyiŋ ene baghoko ne babyək mpəŋə baso. Mgbat ane yi ágwət ebhə abhak nkəbhénya, ne nenyíé eni nébhak ngémtáy ne bawéré betu ámén yi ághə amem baso. ⁵ Beyá bho báfú, bárók ntá Jōn ndu beghok enyiŋ ene yi árəm. Báfú etək Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ne betək menkem ebhen bechi kekəwət ne Nnyén Jódan. ⁶ Béré su bebú bhap, Jōn anjwiti nəkə bhə amem Nnyén Jódan.

⁷ Ke Jōn ághó nókó ndü beyá bönkəwə Fárisi ne bönkəwə Sádusi bátwə be yi anjwiti bhə, abho bérem ntá yap be, “Bə befé! Agha áyébhé be batú be mánjan mbi bebə ntemsi Mandem

ane átwə? ⁸ Bábhəŋ beka menyiŋ ebhen bétəŋ be mánanj bătiknsem ndü bebú ebhəka tetep. ⁹ Báké chəkə mánkáysi be báchi bebharébhə Abraham ne yənyiŋ epu kway beka bhe. Diŋí ká be Mandem ákwáy besət batay ane anka yó ámbak bebharébhə Abraham. ¹⁰ Yɛ chí néne, seti séchí bhəéré, ne bákway bekpət yəntiki enək ene epu nyu berítí kəpəm te ndü bakan, mangəp angó.”

¹¹ “Mějwiti bhe ne manyiep betəŋ bé bătiknsem ndü bebú ebhəka. Ke mmü ane átwə me ansem achá me enyune mbíkí kway mmu ane nchí kanari nkəbhányá beka ebhi. Antwə, chəŋ anjwiti bhe ne Efónó Bedyere ne ngó. ¹² Atwə ne nchán myákáti awə béchák nkway ndü befáp ene érí ne bekpáfu. Anánj ánká nó, ɛsət mbwət anten ndü nkpané, anyə mmik, ansət bekwəp ebhi amfyə ndü ngo ane apu neme.”

Jōn ajwiti Yesu

(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22)

¹³ Ebhíkí tat, Yesu afú atú Gálili arək ndü Nnyén Jódan be Jōn anjwiti yi. ¹⁴ Ke Jōn keyan bejwiti Yesu. Are yánj beka Yesu anjibhiri nkaysi yi. Arəm be, “Ōtwə be njwítí wə, ené me ke mbónó bétwə ntá ye be ónjwítí mé?” ¹⁵ Yɛ nó, Yesu akeme yi chí be, “Də émbák mbə enyü ngátí wə, mbənyune eri be senka yəntiki enyiŋ ene Mandem áyanj.” Jōn aka ye, ajwiti Yesu. ¹⁶ Nejwiti Jōn ájwítí yi, Yesu afú anyén. Nebu nénéne, aghə ndü Efónó Mandem afú amfay, asət mkpá ebhónó are sep kpát ate yi aməet. ¹⁷ Eyəŋ éfú ye amfay éré rem be, “Né chí Mówa. Nkəŋ yi tontó. Achyè me beyá manák.”

4

Satan are mə Yesu

(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

¹ Efúéré nókó nó, Efónó Bedyere aku Yesu arək amem baso be Satan amə yi. ² Aré amem baso, Yesu abhak ndü netarənsay beti ne ngósí ndü manywəp besa bepəy. Nsay akém yi.

abhen bábhónj mame menyu ne menyu mándok nəkō ntá Yesu be ámbú bhə. Mbək yap bábhák bo abhen befónj bebúbεbε bésəñəri bhə, báchák bábhák bō abhen bákwen ntímen, abhénéfú babhak bō abhen bachi bhəré. Yesu abú bhə mankem. ²⁵ Beyá bhó bare fú mbanj ne mbanj mánkonj nəkō Yesu yěntiki ebhak ene yi árəñ. Mbək eyap báfú atú Gálili, báchák báfú Díkápōlis, nō chi atú betək byo, báchák báfú Yerúsalem, báchák báfú atú Judéya, ne abhénéfú báfú ebhənyén nēgho enen babhij be Jódan.

5

Yesu achəkō ambi njie are təñ bo menyij

¹ Éwak émət, bo béré twə ntá Yesu ndū bakwó. Aghó nókó bhó, arək achəkō ambi njie. Bakonj bhi bákó bátéméri yi, bachəkō ne yi. ² Abho betəñ bhə menyí.

*Manjak amen tetep
(Lk 6.20-23)*

- ³ Are təñ andem nəkō be, “Éri echa ntá yěntiki mmu ane ághó be besí Mandem, yi apu yěnyij, mbənyune Mandem achi Mfə ywi!
- ⁴ Éri echa ntá bō abhen báchí ndū nedí kebho néne; mbənyune chəñ mánchye bhə nepəptí nti!
- ⁵ Éri echa ntá bō abhen bábhónj nesepťiməet ne bápú təñ betəñ, mbənyune chəñ yí anchye bhə áfók ankem ane yi afyé bariəp bechye bhó!
- ⁶ Éri echa ntá bō abhen bábhónj nsay ne ekwak beku menyij ebhen bechi chak besí Mandem, mbənyune chəñ yi anchye bhə menyij ebhen bábhónj ekwak bebhəñ!
- ⁷ Éri echa ntá yěntiki mmu ane ághə bho ntínso, mbənyune chəñ Mandem angó yi ntínso!
- ⁸ Éri echa ntá bō abhen bati yap áchi amem pépép,

mbənyune chəñ Mandem ankə bō mángó yi!

- ⁹ Éri echa ntá bō abhen mánū be bo mámbák eyəñ émət ne bati; mbənyune chəñ Mandem ankə bō mámbak bōbhi!
- ¹⁰ Éri echa ntá yěntiki mmu ane bo báchyè esəñəri ndū ákə menyij ebhen bechi chak besí Mandem. Ayet yi mbənyune achí Mfə ywi!
- ¹¹ “Éri echa ntá yeka mpok bo básəkəti bhe ne mpok ane báchyè bhe esəñəri, mámbare nəkō bhe barak aməet ndéndem éti ya. ¹² Njak ká ne mambónj manjak mbənyune Mandem abhərə bhe erem akap awu amfay. Ne báké ghəkəntik be báchyè nyaka baremé kepinti abhen tesáy esəñəri nkwo.”

Yesu yi bakonj bhi bachi mbə ngánj ne erónj

(Mk 9.50; Lk 14.34-35)

¹³ “Báchí mbə ngánj ntá bō mmik mankem. Ke mbák ngánj ábhíki pəre bhónj manyijti mi, ná bákway beku wu ampət ambak eríti ngánj? Bápú pəre kway beku yěnyij ne wu. Arəp chi enyij beto nefi ebhak ene bo báfueť mánjati nəkō wu.

¹⁴ “Báchí erónj ntá bō mmik. Etək ené échí amfáy njie épú bhese. ¹⁵ Ne bápú dure erónj mánsət enyij mánkuti. Bá dure erónj mánte chi ebhak ene bábhónj bete yə bé mbanj ángə ntá yěntiki mmu ane achi anywóp. ¹⁶ Dō yé ka epij eyeka éngó mbə erónj. Epij eyeka ébhəñ bebhak mbə erónj bé bo mángó, mámbiti Etayeka mmu achi amfay.”

Enyij Yesu ághəti bho éti bebhé Moses

¹⁷ “Báké kaysi bé ntwə bəfére bebhé Moses. Báké kaysi bé ntwə chí befére basinj baremé kepinti. Mbíki twó bəfére mó, ntwə chí beku be yěntiki enyij ene bō básinj émfú tetep. ¹⁸ Tetep, nchí ghati bhe be te mfáy amfəet, mmik amfəet, bápú kwáy befére yě mandú enyij ndū basinj amen wawák. Basinj amen ábhák kpáte yěntiki enyij ene básinj émfu tetep.

19 Yě agha ane ápú bhæere yě chí móbhé amət, antəŋ nəkə bo bachak be mánkə enyumət mbə yi, chəŋ ambak ansem ndü nkwo bhó mankem abhen Mandem achi Mfə wap. Ke mmu ane ábhàre bebhé Mandem menkem, antəŋ nəkə bo be manku nkwo mbə yi, ábhák mŋngo ndü nkwo bho abhen Mandem achi Mfə wap. 20 Nchí ghati ye be be, mbák menyih ebhen bákə bebhiki cha ebhén batəŋ ebhé Mandem ne ebhen bənkwo Fárisi, bápú bhák bo abhen Mandem achi Mfə wap.”

*Enyih ene Yesu átəŋjə ěti bebenti
(Lk 12.57-59)*

21 “Bărini ndü ebhé Moses éghàti nyaka bachimbi bheka be mmu áké wáy nti, ne yě agha ane áway mmu, bákə manyé ne yi. 22 Ke enyih ene nchí ghati bhe chi be, yě agha ane ábenti ne mómayi Mandem átaŋ yi. Yě agha ane áśəkəti mómayi mbə berem be, ‘Wə əhí agha?’ Bəsət yi besi acha manyé. Ne yě agha ane árəm ntá mómayi be, ‘Wə echințimu’ chí mmu ane bábhəŋjə memese amem nepingo. 23 Mbák ōrəŋ ye bechye akap ntá Mandem ke óntik be nti manó ábè nti ěti enyih ené ókú yi, 24 dǎ akap aywe ndü nebhet ane bo báchyè akap, dók kpík kə mǎmbák eyəŋ émət ne yi ke ómpetnsem ənchye akabhe ywe ntá Mandem.

25 “Mbák mmu abhəŋ ndak ne wə, antí wə, dók temerí yi ayak mǎnsokori ndak wu, mǎmbak eyəŋ émət. Mbák óbhíki kə nə, mpok ámfuét, yi andək ntá ntaŋá manyé ne wə, afyé wə amə yi, ne yi anchye wə ntá bo mbih nkú, ne bó mámfye wə ekerékenəŋ. 26 Diní be mbák émfákári enyu eyə, əpú fu wawak kpáte ənchye ákwó ywe ankem, yěnyih kerəp.”

Yesu átəŋ ěti berwəp

27 “Bărini ndü ebhé Moses érəm be, ‘Mmu abhíki bhəŋ bekwen berwəp.’ 28 Ke nchí ghati bhe be, yě agha ane afyé amík amuet ngərə, ambəŋ nkaysi bebhæere ne yi, anəŋ akwen berwəp ne ngərə wu ndü nti eni. 29 Mbák nyésé

ene nemət nətə wə ndü bebú, feré nə gup. Eri be óném epókómuet eye émət echa wə berəŋ ambibekə bebú, mǎnsət mmuet eye nkem mámesə amem nepingo. 30 Ne mbák awónem ywe átə wə ndü bebú, kpót wú gup. Eri be óném epókómuet eye émət echa wə berəŋ ambibekə bebú, mǎnsət mmuet eye nkem mámesə amem nepingo.”

*Enyih ene Yesu atəŋjə ěti awəy nebhay
(Mk 10.11-12; Lk 16.18)*

31 “Ebhé Moses epet érəm be, ‘Yě agha ane árə ngərə ywi ndü nebhay, abhəŋ bechye yi ekáti ndu betəŋ be awəy nebhay.’ 32 Ke enyih ene nchí ghati bhe chi be, yěntiki mmu ane árə ngərə ywi ndü nebhay ené ngərə ábhíki kwen berwəp, akə ngərə akwen berwəp, ne yěntiki mbakanem ane ábháy ngərə ane ápét apu ekerənebhay, akwen nkwo berwəp.”

Yesu átəŋ ěti neyiki

33 “Bărini ndü ebhé Moses épét éghàti nyaka bachimbi bheka be, ‘Ké fyé bariəp bekə enyih ené óbhíki bhəŋ nti bekə yə. Mmu abhəŋ bekə enyih ene yi áyiki bekə ndü nnyén Mandem.’ 34 Ke nchí ghati bhe be mmu abhíki bhəŋ beyiki wáwák. Mmu abhíki bhəŋ beyiki ambini mfay, mbənyune mfay chi bechókó Kefə Mandem. 35 Mmu abhíki bhəŋ beyiki ambini mmik mbənyune mmiki ne achi mbə enək ene Mandem áśiki bekak are. Ne mmu abhíki bhəŋ beyiki ambini Yerúsalem, mbənyune chi etək eremé Mfə ywese. 36 Ké yiki əmbini ntí ywe mbənyune əbhíki bhəŋ betəŋ bekə ekaká emene émbák pépép, ne əbhíki bhəŋ betəŋ bekə yə embak pyə. 37 Mbák ónká bekə enyih, dem be, ‘Ee’. Mbák əbhíki ka bekə enyih, dem be, ‘Ae’. Yěntiki enyih ene echa eyə, éfù chí ntá mbámbe.”

*Yesu yi be ebhiki ri bekeme bebú amfay bebú
(Lk 6.29-30)*

38 “Bărini be ebhé Moses érəm be, ‘Mbák mmu achəŋtí nyésé nti mánchəŋtí eni nkwo. Ne mbák mmu

áféré nényén nti, bábhəŋ beferε eni nkwa.’³⁹ Ke nchí ghati bhe be, mbák mmu akə wə bebá, óké kemε yi. Mbák mmu adεp wə atá ndü ebhe awónem, tón yi ebhe échák nkwa. ⁴⁰ Mbák mmu áyàn beku manyé ne wə be ánsót nkú ye, kpik chyě yi ndε ye nkwa. ⁴¹ Ne mbák ntemé nenu anyéré wə be əmpəkə ntu ywi əndək ne yi nekō ntay * nemət, dók ne yi nekō batay apay. ⁴² Mbák mmu aníjǐ wə enyǐŋ ene óbhónó, chyě yi yə. Ne mbák mmu atwə ntá ye be əmpúə yi enyǐŋ óké nisi beku nə.”

Yesu yi be mmu abhəŋ bekəŋ bo abhen bápábhé yi
(Lk 6.27-28, 32-36)

⁴³ “Bǎrǐjǐ ndü ebhé Moses érəm be, ‘Óbhónó békəŋ mmü etək eyε, əmpap mmu anε ápábhé wə.’ ⁴⁴ Ke nchí ghati bhe be, kəŋ ka bəmpap abheka, mǎnik nəkə mmuεt be Mandem ankwak bə abhen báchyε bhe εsəŋəri. ⁴⁵ Mbák bǎkə nə, bo bágħə be bǎchǐ bə εtayeka mmu achi amfay. Bǎké ghəkəntik be yi áto mmok ntá yěntiki mmü bebá ne yěntiki mmü ndíndí. Mandem áto manyiεp ntá yěntiki mmu anε ákə enyǐŋ ene yi áyàn ne mmu anε ápú kə enyǐŋ ene yi áyàn mmu wu ankə. ⁴⁶ Mbák bǎkəŋ chi bə abhen bákónó bhe, ntiki nsáy bǎbhəŋ? Yě chí bakǎ bebá mbə babhebhé nkábhénti bakəŋ bə abhen bákónó bhə. ⁴⁷ Ne mbák bǎkaka chi bə abhen mǎnyíε ne bhə, nó bǎkə yi? Yě chí bə abhen bápú bo Israel bǎkə nə. ⁴⁸ Bǎbhəŋ ye bebhak chak ndü babhi ankem nkúbhé mbə enyü εtayeka Mandem mfay achi chak ndü babhi ankem!”

6

Yesu atón enyü mmu ábhónó bekwak mmu anε eyǐ epu

¹ Yesu arək ambi berem be, “Sət ká mpok be yě mmu yweka áké kə berǐ ebhen Mandem áyàn yi ankə besi bho ndu betəŋ mmuεt. Mbák mmu

ankə nə, apú bhəŋ nsáy anε εtayeka Mandem mfay áchyε.

² “Yěntiki mpok anε óchyε enyǐŋ ntá mmu anε eyǐ épú, ké dεp akánkán mbə bə abhen bǎkə menyǐŋ chi be mángó bhə. Bǎkə nə amem bekeré nenikímuεt ne ndu mántítək be bo mámbiti bhə. Dǐjǐ ká be nebiti anε bo bǎbiti bhə chi awap akap ankem ané bə mǎnán bǎbhónó. ³ Mbák óchyε mmu enyǐŋ mbənyune eyǐ épú, kə nó enyune yě mmu apu rǐjǐ enyǐŋ ene ókə. ⁴ Eri be ónkə berǐ bhésé bhésé ne chəŋ εtayε Mandem mmu ághə yěntiki enyǐŋ ene mmu ákə bhésé bhésé ankap wə.”

Yesu atón enyü bo bǎbhónó menikmuεt

⁵ “Yěntiki mpok anε mǎnikmuεt, bǎké kə mbə bə abhen bǎkə menyǐŋ chi be mángó bhó. Bǎkəŋ bete amem bekeré nenikímuεt ne ndü manyé mbi ke manikmuεt bé mángó bhə. Dǐjǐ ká be, neghó anε bo bágħə be bə mǎnikmuεt, chi awap akap anε mǎnán bǎbhónó. ⁶ Mpok anε mmü yweka áyàn menikmuεt, áchwé anywóp, ebhak ene yi ábhak aywǐnti, antiép mbǐnywəp anikmuεt ntá Mandem εta yeka mmü bápú ghə ne amík. Mbák mmu akə nə, chəŋ εtayeka mmu ághə yěntiki enyǐŋ ene mmu ákə bhésé bhésé ankap yi.

⁷ “Mpok mmu yweka ánikmuεt, áké rem beyǎ menyǐŋ ebhen bébhíkí bhəŋ ntí ne nnet, mbə bə abhen bápú bo Israel bǎkə. Bǎkə nə mbənyune bákaysi be beyǎ kεpǐ ke kékə Mandem angok nenikímuεt enap. ⁸ Bǎké bhak mbə bhó. Bǎpεε nikmuεt, Mandem εtayeka anan arǐjǐ enyǐŋ ene bǎyan. ⁹ Enyu ene kě bǎbhónó menikmuεt:

‘εtayεε, wə mmu óchí amfay:

Kə bo mánchyé nnyén εna kenókó;

¹⁰ kə bé mandə wə əmbak Mfə wap;

ne be mánkú nókó chí menyǐŋ ebhen óyan bo mankə fá amík, mbə enyü εchi awu amfay.

* **5:41** Ntay nemət: Ntay chi “Mile” ndü eyəŋóndik.

11 Chié bhese nenyíe enen echon;

12 Omfonori bebú bhese,
mba enyu séfónórí bo abhen bákú
bhese bebú.

13 Ne óké ka sénchwe ndü nemo
enen nékú sénkwén ndü bebú,
ke feré bhese ndu ama mbúmbú.

14 “Mbák ómfónórí bo abhen bákú
wə bebú, chon Etaye Mandem mmu
áchí amfay nkwa amfonori wə. 15 Ke
mbák opú fonori bo abhen bákú wə
bebú, Etaye Mandem Mmu achi amfay
apú fonori wə.”

Yesu atónj eti netarénsay

16 “Yéntiki mpok ane bātāt nsay ndu
menikmuet ntá Mandem, besí ebheka
béké bhak mba bō abhen enyij esonori
bhə. Báké bhak mba bō betábhá.
Bágwət besí bhap chi be bo mángó be
bə bachi ndü netarénsay. Diní ká be,
nəghó ane bo bāghò be bə bātāt nsay,
chí awap akap ane mánánj bábhónj.
17 Ke mpok óbhak ndü netarénsay, sō
besí bhe watí, ómpák ntí. 18 Mbák
ónkú nə, bo bápú rinji be ochí ndü
netarénsay, ke Etaye mmu bápú ghó
ne amík arinji. Ne chon Etaye mmu
ághò yéntiki enyij ene mmu ákú bhésé
bhésé ankap wə.”

Yesu atónj eti kefō mmik

(Lk 12.33-34)

19 “Báké sət kefō nkáp ne kefō
menyij bechak mambure fá amik. Fá
amik, kengək ne mfárékánj báchonji,
ne baghép bawáy eket mámpəkə
yéntiki enyij. 20 Enyij ene yéntiki
mmu yweka ábhónj beka chi be,
ansot kefō nkáp eki ne kefō menyij
bechak ambure amfay ntá Mandem.
Aré, kengək ne mfárékánj bápú kway
bechonji bhə ne baghép bápú kway
bedak eket mángép wú. 21 Ebhak ené
nkáp aywe áchí, aré ké ntí ene nkwa
nébhak.”

*Yesu atónj be amík áchí mba erónj ene
ékú mmu ángó mbanj*

(Lk 11.34-36)

22 “Amík áchí erónj ene ékú mmu
ángó mbanj. Mbák mmu abhəonj amík
ariari, ághə andinji yéntiki enyij ene yi
ákú. 23 Ke mbák apú ariari, mmuet ye

nkem ábhák chi amem ejuri. Ke mbák
erónj eye égirigiri, nó ejuri ene ochí are
eya echa.”

*Enyij Yesu atónj eti Mandem ne
menyij mmik*

(Lk 16.13, 12.22-31)

24 “Yé mmu apu kwáy betok bachi
bati apay ndon amət. Mbák ámbónj
bachi bapay, ákəonj amət ancha anefú,
mbák épú nó, áchye kenókó ntá amət,
ambyák anefu. Mmu apu kwáy betok
Mandem antok nəkə menyij mmik.

25 “Nó ké nchí ghati bhe be, mmu
áké bhəonj basémé eti nepém eni andem
bé, ‘Chon nyie yi? Chon nyú yi?
Chon mfyé yi?’ Nepém nkwa nébhíki
cha nenyíe? Nepém nkwa nébhíki
cha ndené? 26 Yiní ká kenən. Képu
kwanj nenyíe ne képu fere mbwət
ebhi kembay ndü betem. Yé nə,
Etayeka mmu achi amfay áchye kə
nenyíe. Bábhíki rinji be báchá kenən-
e? 27 Ne ntiki mmu yweka basémé
ákway beka nepém eni nénsap yé
chi mandú nininiji, nenchə enyu
nebhonj bebhak?”

28 “Ne ndaká yí bábhonj basémé eti
nden ene béfyé amuet? Yiní ká enyū
bəchuchu abhen bachi ebhi bágó.
Bápú kə betik ne bapu ghoko nden.
29 Ke nchí ghati bhe be, yé chí Mfə
Sólomon mmu ábhónj nyaka beyə
keném, abhíki bhəonj nyaka nden ene
eri mba yé chuchu amət. 30 Mandem
ké ághókó tákə ne beri ebhi, tákə ane
ákway bebhak echon, mburé angwəsi,
mámfyé angó. Bákáysí bé be ké
Mandem apu kwáy békwák mambónj
nden béfyé amuet ke? Neka eneká ne
Mandem négúpsi necha!

31 “Báké bhónj ye basémé, mändeme
nəkə be, ‘Chon sényie yi? Chon sényú
yi? Chon sémfyé yi?’ 32 Menyij
ebhen menkem ké bō abhen bápú bo
Israel básíki ntí are. Ke Etayeka mmu
áchí amfay arinji be bábhonj bébhónj
menyij ebhen menkem. 33 Yə yé ka
mbi befyé ntí berə Mandem ámbák
Mfə yweka, mámfyé ntí beka chi
yéntiki enyij ene yi áyən bo manka,

ne chəŋ yi anchye bhe menyin ebhen menkem nkwə. ³⁴ Báké bhəŋ ye basémé ɛti nywəp enen mbúré. Chəŋ mbúré antwə ne ayi barak ane mmu afyé ntí are. Báké sət besəŋəri bechak māmáká ndü ebhen echəŋ.”

7

Yesu atəŋ bé bo bábhíki bhəŋ bétəŋ bati

(Lk 6.37-38, 42-43)

¹ “Báké tən bati kéká mántəŋ be nkwə. ² Mmu áké tən nti mbənyune, enyu ené ɔtən nti enyu yə ke Mandem átən wə. Enyü ɔyenti ɔnchye nti, nkúbhé enyu yə ke báyenti mánychye wə. ³ Ndaká yí ɔyini móənyini ane achi anyese nti, ené ɔpú fyə ntí ndü nkəkónək ane achi wə anyese? ⁴ Ná ɔghàti nti be, ‘Manó, dɔ me mféré móənyini ane achi wə anyésé,’ ené nkəkónək achi wəmbəŋ anyese? ⁵ Wə mmü betábhá, feré kpík nkəkónək ane achi wəmbəŋ anyese, ke ɔngə mban sayri beferé móənyini ane achi amem nyésé manóywe.

⁶ “Báké sət menyin Mandem mánychye ntá bə abhen bábhíki bhəŋ mpok ne yi. Báchi mbə mmú. Mmu áké sət menyin Mandem ánychyé ntá bo abhen bábyak bhə. Báchi mbə bakók. Mbák mánychye bakók enyini nkáp, básət mányəp chi ndü ntəp. Ne mbák mánychye mmú menyin Mandem, əyibhiri mməet antoko bhe anet.”

Bép, chəŋ mánychye wə
(Lk 11.9-13)

⁷ “Ník mməet ɛti enyini ene ɔyən, chəŋ Mandem anchye wə. Yán, chəŋ ɔngə. Dəp nekək, chəŋ mánene ntá ye. ⁸ Kə nə mbənyune yəntiki mmu ane ánikməet ɛti enyini ene yi áyən, Mandem áchye yi. Yəntiki mmu ane áyən enyini, ághə yə. Yəntiki mmu ane ádébhé nekək, mánene ntá yi. ⁹ Bə bachibhə, mmu ywəka ane mbák móywi ámbép yi brət, ansət chi ntay anchye yi, chi agha? ¹⁰ Mbák ámbép wə tansi, ɔchye yi nnyó ke?

¹¹ Mbák be bə bebú, bábhəŋ nti bechye beríti menyin ntá bəbhəka, bákáysí be ɛtayeka mmu achi amfay ke anək bebəŋ beyə ekəŋ ndu bechye beríti menyin ntá bə abhen mánikməet ke? ¹² Yəntiki mmu ywəka ánkú ye ne bati mbə enyü yi ákway beyəŋ be bo mankə ntá yi. Mbák mánkú nə, ɛtən be bákú menyin ebhen Moses ne baremé kepinti bághàti bhese amem basini amap.

¹³ “Nyúbhá ané mmu áfəet aré bechwe ndü Kəfə Mandem áchi mábhəri. Nyúbhá ané mmu áfəet are andək anchwe ndü mbí newú ánéne mməet ne mbi wu áchik, ne échi wikirik befəet are. ɛkə bo abhen báfəet are baya. Fəet yé ka chi ndü nyúbhá ane achi mábhəri. ¹⁴ Fəet yé ka ndü nyúbhá ane achi mábhəri mbənyune wú kə mmu áfəet aré anchwe ndü mbí nepém. Mbi wu ábè mməet befəet aré, ne bə abhen báfəet are babhiki ya.”

Yəntiki enək ne eyi bakan
(Lk 6.43-44)

¹⁵ “Sət ka mpok ne bə-nsé abhen bərəm be báchi baremé kepinti Mandem. Bákət ngepti be báchi bághəŋəmən, ke sayri sayri, báchi chí nkwə ene nsay ánu yə. ¹⁶ Chəŋ mándini enyü bó báchi ndü bepiŋ ebhap, nkúbhé mbə enyü mmu áriŋi enək ndü kepem eki. Bápú rəŋ ndü támfəŋ mánkók nepi. Ne bápú rəŋ ndü nnet áronóri mánkók bakwa. ¹⁷ Enyu yə ke échi ne eríti enək. Enyu chi beríti kepem, epu kway menyin bebépti kepem. ¹⁸ Ne ebépti enək ényu chi bebépti kepem, épú kwáy ményú beríti kepem. ¹⁹ Bákət yəntiki enək ene épú nyu beríti kepem, mámkpəti, mansəŋ ango. ²⁰ Baremé kepinti nsé bachi mbə menək ebhen bepu nyu beríti kepem. Bəriŋi bhə chi ndü bepiŋ ebhap.”

Bakonjo Yesu abhen tetep
(Lk 13.25-27)

²¹ “Puyə yəntiki mmu ane ábhini me be, ‘Acha, Acha’ kə áchwè ndü

Kefō mfáy. Mũne ákù enyìn Etaya mmu achi amfay áyan ke áchwe are. ²² Ndũ nywəbhé manyé, chəŋ beyă bho mándem ntá ya be, ‘Acha, Acha, pú séghàti nyaka bho Eyəŋ eye ndũ nnyén ena? Pú sébòk nyaka befónó bebábəbə ndũ nnyén ena? Ne sékù nyaka menyinjí maknkay ndũ nnyén ena!’ ²³ Ke ndũ nywəp enə chəŋ ngati bhə bhe, ‘Mbíkí rini be wáwák. Fă ká me besí, be bakă bebá.’”

Menyũ batě beket bati apay
(Lk 6.47-49)

²⁴ Yěntiki mmu ane ághòk menyinj ebhen mērəm, ankə mbə enyũ ndémé, achi mbə ndinjindak ane até eket ndũ setárəbhé. ²⁵ Eti yə, yěndu manyiep ákwéné tontó, ne manyén ájwí, agboko, babhəép atañatan anu, eket eyə éke kwen. Éke kwen mbənyune mbəŋóket até yó ndũ setárəbhé. ²⁶ Ke mmu ane ághok menyinj ebhen mērəm, yi ke kə mbə enyũ ndémé, achi mbə echinjímu ane até eket ndũ ésiép. ²⁷ Eso étwó nókó, manyiep akwen tontó, ajwi, ataka ebhi, babhəép atañatan ánú, eket eyə ébáy mməet amik juu!

Yesu atəŋ mbə mmu ane árəm émbak chi enyu yə

²⁸ Yesu ánánjá nókó berem menyinj ebhen yi átəŋ, bə mankem abhen báchí are bábhak maknkay tontó eti eyi enyũ ene yi átəŋ. ²⁹ Atəŋ nyaka mbə mmu ane árəm emay, puyé mbə batəŋ ebhé Moses.

8

Yesu abú mmu ebhanákwa
(Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)

¹ Yesu ánánjá nókó menyinj ebhen yi átəŋ, arə njie asep amik. Beyă bo bábhó bekoŋo yi. ² Bápére yinjí, mmu ebhanákwa amət atwə akwen yí bekak abho berem be, “Acha, mbák əkəŋ, əkway bekə me ntaŋ.” ³ Yesu anyabhe awə atək yi arem be, “Nkəŋ bekə wə óntán, neme ene némáy.” Témte wu, ataŋ. ⁴ Yesu arem ntá yi be, “Ké ghati yé mmu enyinj ene éfákári,

ke dók ntá nchiakap Mandem be yi angə be ebhanákwa ye émay. Anánj ámbýó wə, óndək, ənchye ye akap ntá Mandem békəŋo ebhé Moses. Chəŋ eyə émbak enyinj ene étəŋ bo be ebhanákwa ye emay.”

Yesu abú mməbetok mũnti batemé nenu Rom
(Lk 7.1-10)

⁵ Yesu afa are rəŋ Kapənaum. Agháká nókó aré, mmu amət ane áchí mũnti eká batemé nenu Rom besa betay arək ntá Yesu, abho menikməet ntá yi, ⁶ andeme nəkə be, “Acha, mməbetok awa achi anywəp bíŋírí ne beyă bebe.” ⁷ Yesu akeme yi be, “Chəŋ ntwə nkə yi antaŋ.” ⁸ Ke mũnti batemé nenu wu arem be, “Acha, mbíkí kway mmu ane ótwó eket eyi. Chié chí eyəŋ, chəŋ mməbetok wa antaŋ. ⁹ Nchí rem nə mbənyune menkwó mbəŋ bə abhen, mbák mángátí me nkə enyinj, mbəŋ beghok bhə. Ne mbəŋ nkó batemé nenu antene ya abhen mbák ngati bhə enyinj, bábhəŋ beghok mé. Yěntiki mmu wap ane ndémé be, ‘Dók’, əróŋ, ne yé agha ane ndémé be, ‘Twó’, ətwə. Ne mbák ngátí mməbetok awa be, ‘Kə enyinj ene’, abhəŋ bekə yə.” ¹⁰ Yesu ághókó nəkə nə, abhak maknkay tontó. Ayibhiri mməet, arem ntá bə abhen bákəŋo yi be, “Dinjí ká be mbíkí re ghə yé mmu Israel amət ane ábhəŋó nekə ne me enyu ené. ¹¹ Dinjí ká be beyă bo báfù chəŋ bebhé menkem mántwə manchəkə ne Abraham ne Aisek ne Jekóp ndũ menyie epă ndũ nebħere kefə mfay. ¹² Ke chəŋ mánten bo abhen bábhəŋó nyaka bebhak ndũ nebħere Kefə Mandem nefi ndũ ejuri. Aré, mámbak ndũ kebəŋo ne nenyie ámén.” ¹³ Yesu ayibhiri ye mməet arem ntá mũnti batemé nenu be, “Petnsem anywəp, yěntiki enyinj echí mbə enyu ónókó.” Nkúbhé mpok ane Yesu árəm nə, mməbetok wu ataŋ.

Yesu abú beyă bəməme
(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)

¹⁴ Yesu arək achwe eket Píta, aghó nnə ngərə ywi bhúré ne mbúép aməet.

15 Arək yi nékúmæet atək yi ndü awə. Mbúép wu ámay. Afate akæ nenyíé abho mene Yesu. 16 Egháká nókó beku, bo bǎré sət beyǎ bo abhen befónó bebúbæbæ bésəñəri bhə mándək nəkə ntá Yesu ne bhə. Yesu are sət chí eyəñnyu eyi amboko nəkə befónó bebúbæbæ be méndó bho, ne ambu nəkə bómame. 17 Yesu akæ menyin ebhen ntá bho be enyin ene ndemækerinti Aisáya árémé nyaka eti yi émfú tetep. Aisáya arem nyaka be, “Asət mame ayese ne apəkə besəñəri ebhesé.”

Enyü nepém nkoño Yesu nébhónó bebhak
(Lk 9.57-62)

18 Yesu ághó nókó beyǎ bo ndü bátwó bákábhé yi, aghati baghək abhi be, “Sémpé ebhé manyu éne awu.” 19 Ntəñ ebhé Mandem amət arək ye ntá Yesu arem be, “Ntəñ, chəñ nkoño wə yəntiki ebhak ene órəñ.” 20 Yesu akeme yi ne nekay be, “Besəp bebhəñ babhok, kenən kébhón manyay, ke Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí bhəñ ebhak besəñ ntí.” 21 Nkoño Yesu achak arək ntá yi arem be, “Acha, dǎ kpík ndók mbémé Etaya.” 22 Ke Yesu akeme yi be, “Koño mæ. Dǎ bawú mámbémé ngú wap.”

Yesu akæ mbúép atanatan akwen chak
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)

23 Yesu arək achwe amem áchwí ne bakoño bhi ndu bépe berəñ ebhé manyu echak. 24 Ndü bǎrəñ, bǎpére ghó mbúép atanatan ábhó menu, mpérényen ebho bedep áchwí, manyiep anchwe nəkə amem. Yesu abhak ndü kenó. 25 Bakoño bhi bǎrók mañeme yi barem be, “Acha, pemé bhese, sétwə gu anyén!” 26 Yesu arem be, “Bǎcháy yi? Neka eneka négapsi necha!” Afate ye asáy mbúép ne mpérényen, nnyén nekwen tíi. 27 Bǎbhák maknkay tontó, babho berem be, “Ntiki enyü mmu né? Yé chí mbúép ághók yi, mpérényen éngok yí!”

Yesu akæ befónó bebúbæbæ béró bōbati apay

(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)

28 Yesu arək aghaka atú mmik bō Gerása ebhé manyu echak. Bō bati apay abhen befónó bebúbæbæ bésəñəri bhə, báfú ndü nebhúéré manem ané bó bǎchəkə are, bǎtémeri yi. Bǎghə nyaka bo, mántoko bhə anet. Eká bo kerefe fǎét atú wu. 29 Nəghó ane bǎghó Yesu, babho bebik mándeme nəkə be, “Mmə Mandem, əbhəñ ntiki ndak ne bhese? Itwó bechye bhese ntəmsi ené mpok abhiki re kway?” 30 Ereme nkwó bakók ányie nyaka kekwtə ne nebhúét wu. 31 Befónó bebúbæbæ ebhen bésəñəri bhə bébhó menik Yesu mmæet be, “Mbák əbòk bhese, tó bhese chi ndü nkwo bakók wu.” 32 Yesu aghati befónó bebúbæbæ bhə be, “Dók ká.” Béfú bōbhə amæet, berək, bechwe ndü nkwo bakók. Bakók ankem bǎrókóri bǎsep ndü nkokoñje dúgúdúgúdúgú bǎgúre anyén. 33 Bō abhen bǎbhəbheri bakók, bǎghó nókó nə, bǎbé, bǎrək ndü etək ene echi kekwtə, baghati bho yəntiki enyin ne enyü éfákáři ne bō abhen befónó bebúbæbæ bésəñəri nyaka bhə. 34 Etək enkem émóko témté erək étémeri Yesu. Mánik yi mmæet be ándó atú etək eyap.

9

Yesu abú mbéntí
(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

1 Yesu áfá nókó atú Gerása, arək, asət áchwí apé nnyén, apetnsem Kapənaum, etək ene yi áchəkə. 2 Bōfú bátwó ne mbéntí amət ane bǎpókó ndü bekpaka ntá yi. Yesu ághó nókó enyü neka enén bǎbhónó ne yi be abhəñ betəñ bebu mmu wu, arem ntá yi be, “Mówa, óké chay, mfónóři bebú ebhe.” 3 Ekæ mbək batəñ ebhé Mandem abhen bachi are bǎbhə berem ne mmæét eyap be, “Arem kpát mbə bhé achi Mandem! Mandem aywinti ké ákway bífónóři bebú mmu!” 4 Yesu arinji nkaysi yap, abhép bhə be, “Ndaká yí bǎkàysi bebéptí menyin?” 5 Enyin ene échí wikirik chí ene? Berem be, ‘Mfónóři bebú bhe,’ ke chi berem be, ‘Faté kə?’ 6 Ke chəñ nkæ mándinji

βε, Με Μμου mfú ntá Mandem mbõñ betan fá amik befonori bebú bho.” Arem ntá mbéntí wu βε, “Faté, pákó bekpaka bhe gure!” ⁷ Mbéntí wu afate kperεp, agurε. ⁸ Bo bágghó nókó enyiyi ene efakari, bábhak maknkay tontó, babho bebíti Mandem mmú áchyé nkwa enyü betan ebhó.

Yesu abhiñi Mátio be ámbák nkoño ywi

(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)

⁹ Ené Yesu áró ebhak ene yi ábú mbéntí ákò, áròn, aghó mbebhé nk-abhénti amot chókò amem ekerébetik eyi. Aka nnyén βε Mátio. Abhiñi yí, arem βε, “Twó, bhák nkoño wa.” Mátio afate, abho bekoño Yesu.

¹⁰ Étaré nókó, Mátio abhiñi Yesu eket eyi. Anak mamæere bhi ne babhebhé nkábhénti bachak, ne bakú bebú bachak. Yesu, achókò anyiε nókò nenyié ne bhó, ne bakoño bhi nkwa. ¹¹ Bõnkwa Fárisi bágghó nókó ndü Yesu ányie nenyié ne bhó, bábhó bebhep bakoño Yesu βε, “Ndaká yí ntan ywεka ányie nenyié ne menyü böbhen?” ¹² Yesu ághók enyiyi ene bárém, akeme bhó ne nekay βε, “Bõ abhen bápú me, bápú yan nyan. Bõ mame ke báyan nyan.” ¹³ Arémé nókó nó, arák ambi berem βε, “Dók ká, mánu beriyi enyiyi ene Mandem áréme. Arem βε básiyi βε, ‘Enyiyi ene mëyán chi βε bo mángó ntínso ne bati, puyé chi akabhénya.’ Mbíkí twó bebhiñi bö abhen bakaysi βε bachi chak besí Mandem βε mámbák bakoño bha, ntwó bébhñi chi bo babábabá.”

Bábhép Yesu éti netarénsay ndü menikmæet ntá Mandem

(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)

¹⁴ Mbók bakoño Jõn Njwiti bárók ntá Yesu bábhép yi βε, “Ndaká yí besé ne bõnkwa Fárisi sétare nókò nsay ndu menikmæet ntá Mandem, ke bakoño bhe bápú kε nò?” ¹⁵ Yesu akeme bhó βε, “Bákáysí bé bo bákway bechókò nsónso ndü epá nebhay ené mbâyngoré abhæet ne bhó? Nsé! Ke mpok átwò ane báferε chon mbâyngoré ntá yap. Ne chon mántare

nsay mpok yó.” ¹⁶ Yesu arák ambi berem βε, “Yé mmu apú kway besot ebhókónden nkò anchók mbok ndü esí nden? Mbák mmu ankε nò, ebhókónden nkò éñàti, enkε mbokó nden áchik ancha esí mbok. ¹⁷ Ne ntá bo abhen báfyε mmém ndü bebhá nkwa bhanya, bápú fyε mmém bako amem ebhá nkwa bhénya ene esí. Mbák mánkε nò, ebha ésen, enchon, ne mmém andak amik. Báfyε mmém bako chi ndü ebhá nkwa bhénya ene ekó. Mbák mánkε nò, mmém apú røn amik ne ebha epu sen enchon.”

Yesu aneme mmõ münti

(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)

¹⁸ Ené Yesu abhæet beghati bho menyiyi ebhen, bápéρε ghó münti bo Israel amot arák akwén yi bekak, abho berem βε, “Éta, mówa agu néne. Chí môngoré. Nnikmæet, twó nyaná amó yi amæet, ne chon ampεtnsem ndü nepém.” ¹⁹ Yesu afate ne bakoño bhi bábho beron ne münti wu. ²⁰ Ené bárøn, ngoré amot afú Yesu ansem, arák petii, atak nkoño nkú yi. Ngoré wu áfère nyaka manon ndü mamié byo ne apay. ²¹ Akε nó mbonyune arem nyaka ne mmæet yi βε, “Mbák ntak yé chi nkoño nden Yesu, chon ntan.” ²² Yesu ayibhiri mmæet aghó yi, aghati yi βε, “Mówa, kéchay. Nεka ene ne me nékε otan.” Témté wu ngoré wu atan. ²³ Yesu afæet ye are røn ndü eket ene münti bo Israel wu. Agháká nókó aré, achwe anywóp, aghó bafé babhan ne ngémtay bho ndü bádi kebho ne beyáawat. ²⁴ Aghati bó mankem βε, “Fú ká kpík, mónε abhíkí gú. Abhæere chí kenó.” Bó mankem baré way Yesu way. ²⁵ Bõ nneréket bátén nókó bhó nefi, Yesu arák kekwaet ne ngú wu, ákém yi ndü awó, mówu apεtnsem ndü nepém, afate. ²⁶ Mbok éti ndak ane ataka atú etak wu ankem.

Yesu akε manémámik bati apay babho beghó mban

²⁷ Ené Yesu áró nebhæet wu árøn ambi, manémámik bati apay babho bekoño yi mámbik nókò βε, “Mmõ Mfó Debhít, ghó bhεεε ntínso!” ²⁸ Mpok

Yesu achwe anywóp, manémé amík bhó bákóno yi aré. Abhép bhó bé “Mánókó be mēkwáy bekú mǎngó mban?” Bákéme be, “Acha, sénoko.”
 29 Yesu atók ye amík ayap arem be, “Embák ne bhe mbó enyũ mánókó.”
 30 Amík ánéne bhó témté, bapet babho begho mban. Yesu asemti bhó be, “Bǎké ghati yě mmu enyĩn ene efakari.”
 31 Yě nó, bárovń nókó, mǎngati nókó bho ndũ atú etók wu ankem enyĩn ene Yesu ákú ntá yap.

Yesu akú mbók abho berem kepi

32 Bó-bhó bati apay bárovń nókó Yesu, bófu basot mbók bárovń ntá Yesu ne yi. Efónó ebúbú ke ékú nyaka yi ákwéné kebhook. 33 Yesu abók efónó ebúbú yó. Eró mmu wu, abho berem kepi témté. Beyǎ bo abhen bachi aré, babhak maknkay, bábhó berem be, “Sébhíkí re ghó ene enyu fá amem etók Israel.”
 34 Ke bǎnkwo Fárisi bǎré rem chi be, “Chí mfo befónó bebúbébu ké áchyé Yesu betan bébok befónó bebúbébu.” *

Yesu ágha bho ntínso

35 Yesu ákò nyaka amem betók begho ne ndũ bǎbetók, antan nókó bho amem bekeré nenikímuet bo Israel. Ne angati nókó bho Mbok Ndíndí eti Kefó Mandem. Abù nyaka bo abhen bárovń ntá yi ne mame menyu ne menyu. 36 Yesu ághó nókó ndũ ngémtay bho bátwò ntá yi, ághó bhó ntínso mbonyune báchi ndũ esonri, kebhón nkwa, mbó bághónómén ane ábhíkí bhón mbabheri. 37 Yesu arem ntá bakoño bhi be, “Mbuot béfére ebhi aya, ke bakú betik bábhiki ya. 38 Nik ye ka mmuet ntá Mandem mmu achi mbónónki bé ántó bakú betik mamfere mbwot ebhi.”

10

Yesu ayap bǎbati byo ne apay be mámbák bǎnto bhi
 (Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

1 Ewak émot, Yesu abhinji bakoño bhi bati byo ne apay, achye bhó betan bébók befónó bebúbébu ne ndũ bébú

mame menyu ne menyu. 2 Manyén bǎnto Yesu bhó bati byo ne apay achi be: Ane mbi abhak Símun. Nnyén eni néchák nébhak be Píta. Achák abhak Andru, manó Píta. Ne Jems ne mǎmáyi Jǎn, bǎ Sebedi. 3 Báchák bábhák Filip ne Batolómyo, ne Tómás, ne Mátio mbebhé nkabhénti, ne Jems mmǎ Alfeyos, ne Tadios. 4 Ne Símun, mfyě-betan ndũ barakátók, ne Júdas Iskariot mmu átí nyaka Yesu.

Yesu ató bǎnto bhi bati byo ne apay nefi ndũ betik
 (Mk 6.7-13; Lk 9.1-6)

5 Yesu abhinji bǎbhó bati byo ne apay aghati bhó be, “Métò bhe nefi ndũ betik. Ke bǎké rǎn ntá bo abhen bápú bo Israel, ne bǎké chwe ndũ yě etók Samária émot. 6 Dók ká chi ntá bo Israel abhen bachi mbó ághónómén ane ánémé ebhi. 7 Dók ká mǎngati nókó bhó be, ‘Mpok arǎp kekwo ane Mandem abhak ne bho mbó Mfo wap.’ 8 Bú ká bǎmame, nemé ká bawú, mǎmbu bǎ ebhanákwa nkwo. Bók ká befónó bebúbébu be méndó bho. Nchye bhe betan ndu beku menyĩn ebhen nke sot nkáp. Dók yé ka ku bhó ntá bho kebhep bhó nkáp. 9 Mmu áké pǎkó yěntiki enyũ nkáp amuet. 10 Mmu áké pǎkó ebhá nekó, ne yě chí nkú áchák, ne yě chí nkwo bhányá échák, ne yě chí ntém. Bo bábhón béchíe nkubetik enyĩn ene yi ábhónó bébhón. 11 Yěntiki etók ené bǎchúsbhé aré, yǎn ká esáyri mmu ane ábhónó ekon besyepti bhe eket eyi, mǎnchoko ne yi kpáte mpok ane bǎrǎ etók eyó. 12 Nchwe ane bǎchwe anywóp, kaká ka bǎ abhen bachi are mǎndem be, ‘Afók Mandem ámbák ne bhe.’ 13 Ne mbák básot bhe ne ekon, ník ka mmuet be áfók Mandem ámbák ne bhó. Ke mbák bábhiki sot bhe ne ekon, ník ka mmuet be Mandem ánkém áfók ywi, kechye bhó. 14 Ne mbák bábhiki syepti bhe ndũ yě eket ne yě chí etók, kwet ka mfok ane áchí bhe bekak, mǎmfa are. 15 Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átàn bǎ mmik, chon angó

* 9:34 Ndón ane apu ndũ mbók basin amen tesáy.

ntínso ne bõ etak Sódóm ne abhen Gomóra encha bõ etak ené bábhíkí sät bhe ne ekõh.”*

Yesu aghati bõnto bhi esõhõri ené bábhõhõ bõbhõhõ

(Mk 13.9-13; Lk 21.12-17)

16 “Ghók ká, Nchí to bhe ntá bõ mmik mbõ bághõhõmém nenti nkwa. Bák yé ka bõ kénwán mbõ nnyó, mámbõhõ bati pépép mbõ bebhõhõ. 17 Sät ka mpok mbõnyune bo bákem chõh bhe mámfye amõ bõ bati etak, mándep manet ayeka amem bekeré nenikímæet ebhap. 18 Chõh bo mánja bhe gbaka gbaka gbaka ntá bõgõbhanõ ne bafõ ãti ya. Ne chõh eyõ énychye bhe mbi beghati bhõ ne bõ abhen bápú bo Israel Mbok Ndíndí ãti ya. 19 Mpok básóré bhe ambi ndu bétán be, báké seme be, ‘Chõh séndem be yi ne yé chí be chõh séndem ná?’ Báké sãhõri mmæet mbõnyune mpok ánkway, Mandem ághati bhe enyih ené bábhõhõ berem. 20 Nchí ghati bhe enyih ené mbõnyune mpok yõ, menyih ebhen bårèm bépú fu be anti. Éfõhõ mmu Mandem etayeka átõ ké ághati bhe enyih ené bábhõhõ berem. 21 Chõh manó anchye nti manó ntá bõbati be mángwáy. Chõh mbõk bachi mánkæ enyumõt ne bõbhap. Chõh mbõk bhõ mánte nenu ne bachi ne manõ, mánkæ be mángwáy bhõ. 22 Chõh menyü bho menkem mámpap be ãti ya. Ke Mandem ápeme yéntiki mmu ane áté kpirí te ndü ngwenti. 23 Etak ene bo báchyè be esõhõri, fá ká aré áyák mándæk etak échák. Dìhí ká be bápú kway bekõ ndü betak Israel menkem bekæ betik ebha ené Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí re petnsem.

24 “Mmõkátí apu kway berihõ enyih ancha ntõh ywi. Ne mübetok apú cha chi-betok ywi. 25 Echí enyihí manák be mánkæ ne mmõ ekátí mbõ enyu bákú ne ntõh aywi. Ne échí enyihí

manák be mõbetok ámbák mbõ chi-betok ywi. Mbák bo bákway béchik nti kpát mámbihõ me münti nneréket be Belsebul, ná ne be bõneréket? Chõh manchyè bhe manyén ané ábébhé áchá enõ!”

Mmu abhõhõ bécháy chi Mandem (Lk 12.2-7)

26 “Báké chay yé mmu ane ápabhe. Yéntiki enyih ené bákúti, chõh mánene. Ne ené echí bhésé bhésé, chõh mánkæ be bo mándihõ yõ. † 27 Yéntiki enyih ené ngátí bhe ansem ansem, ghati ká bho kpõhõrõh. Ené bághókõ ansem ansem, kó ka amfáy beket mándem be mmik nkem ángók. ‡ 28 Báké cháý bõ mmik. Bákway beway chi mmæet nkwa. Bábhíkí bhõh betan bekæ yényih ndu Éfõhõ mmu. Mandem ké bábhõhõ bécháy. Yí ke ábhõhõ betan bechye mmæet mmu ne éfõhõ mmu esõhõri amem nepingo. § 29 Pú mmu ákwáy beku bõkenen bapay ne nkáp ane apu yényih? Yé nó, yé mosenen amõt apú kway bekwen amik ené Etayeka mmu achi amfay abhiki rihõ. ¶ 30 Enyu yõ ke échí ne bhe. Mandem arihí yé chí mpáy bekaká emene ebhen béchí yéntiki mmu yweka anti. 31 Báké chay ye yényih ené bo bakway bekæ bhe. Besí Mandem, yéntiki mmu yweka abhõhõ menwõp tontó achá ngémtáy kenem.”

Bõ abhen bachi bõ-Yesu (Lk 10.8)

32 “Yéntiki mmu ane árèm kponõron besí bõ mmik be yi achi mmu wa, chõh menkwó ndem besí Etaya mmu achi amfay ndü nywõp manyé, be mmu wu achi awa. 33 Ke mmu ane átánjá besí bho be yi apu mmu wa, chõh menkwó ntaña besí Etaya mmu achi amfay be yi apu mmu wa.”

Mbok Yesu átwõ ne ákóré (Lk 12.51-53, 14.26-27)

* 10:15 Sódóm ne Gomóra: Chi betak ebhen Mandem átõ nyaka ngo áson bhõ ãti beyá bebá bõbhap.

† 10:26 Belsebul: Mfõ befõhõ bebúbekæ akõh bebhesè tetep ane Mandem áyàn bo mándihõ. ‡ 10:27 Yesu yi be bakõhõ bhi babhõhõ beghati bo kpõhõrõh menyih ebhen yi ághati bhõ ansem ansem. § 10:28 Éfõhõ nkwa épú gu. Mmæere eyi ke ágù.

34 “Bǎké kaysi be ntwǎ fá amik chi beku bo mámbák ndu kpák ne bati. Ae. Ntwǎ chi be bo mánú ne bati. 35 Ntwǎ beku bǎ abhen babhakanem mánú ne bachi bhap, abhén baghǎré mánú ne manǎ ne baghǎré mánú ne manǎ maném abhap. 36 Bǎmpap báfù chi eket mbǎn mmu. 37 Mbák ǎkǎn etaye, ne yǎ chí máye ǎchá me, nó ǎbhíkí kway bebhak nkoḅo wa. Ne mbák ǎkǎn móywe ǎcha me, nó ǎbhíkí kway bebhak nkoḅo wa. 38 Mmu ane ábhíkí ka bepǎkǎ ekotákátí eyi ankoḅo ndǔ bayarékak aya, abhíkí kway bebhak nkoḅo wa. 39 Mmu ane areme be abhíkí rinǎi me ndǔ áyǎn be ámpémé mmu et yi, apú bhǎn nepém enen tetep. Ke mmu ane áká bégu ǎti ya, ábhǎn nepém enen tetep.”

Mandem ákap yǎntiki mmu ane áǎt bakǎ betik abhi sayri

(Mk 9.41)

40 “Yǎ agha ane áǎt bhe sayri, áǎt chi me. Ne yǎ agha ane áǎt me sayri, áǎt chi Eta mmu áto me. 41 Mbák ǎǎt mmu sayri mbǎnyune ǎrinǎi be yi achi ndemekerpǎnti wa, chǎn Mandem anchye wǎ nkúbhé akap ane yi áchye ntá ndemekerpǎnti ywi. Ne mbák ǎǎt mmu sayri mbǎnyune ǎrinǎi be ákǎ chi enyǎn ene Mandem áyǎn bo manku, chǎn Mandem anchye wǎ akap mbǎ mmu ane ákǎ enyǎn ene Mandem áyǎn bo manku. 42 Dinǎi ká be yǎ agha ane áchyé yǎ chí manyierp bakwen ntá yǎ mmu amǎt ndǔ nkǎwǎ bǎbha bhén mbǎnyune achí nkoḅo wa, dinǎi be Mandem abhǎn bechye yi akap.”

11

Jǎn ató mbǎk bakoḅo bhi be mámbép Yesu mmu yi achi

(Lk 7.18-35)

1 Yesu ánánǎ nókǎ beghati baghǎk abhi bati byo ne apay enyǎn ene bǎ bǎbhǎnǎ beku, afa nebhuet yi achi ne bhǎ arǎk ndǔ betǎk Israel béchák ndu beghati bo Mbok Ndíndí.

2 Mpok yǎ, Jǎn Njwiti abhak ekerékenǎn. Aghókǎ nókǎ menyin

ebhen Mpepe Mandem afyé nyaka bariet be áto ákǎ, ató mbǎk bakoḅo bhi be mándók mámbép Yesu be, 3 “Wǎ ke ǎchí Mpepe ane Jǎn árémé be átwǎ, ke chi be sébhǎn menon mmu achak?” 4 Yesu akeme bhǎ be, “Pet ka nsem ghatí Jǎn menyin ebhen bǎghókǎ bo bárém, ne ebhen be babhǎn bǎghǎ. 5 Bǎghok ne bǎghǎ be manémámik bǎghǎ mbǎn nénené, ne bakem báfáté bákǎ. Bǎ ebhanákwa bátǎn ne bachókǎ batú bǎghǎk mbǎn. Bawú bǎpetnsem ndǔ nepém ne bo bǎghǎti bachébhébhǎ Mbok Ndíndí. 6 Eri echa ntá mmu ane apú kwén ndǔ bebú ǎti menyin ebhen mékǎ.”

7 Ené bakoḅo Jǎn bárǎ bárǎn, Yesu abho berem ntá beyǎ bo abhen bátwǎ nebhuet ane yi achi ǎti Jǎn be, “Mpok bǎrǎn nyaka awu amem baso, bǎrǎk beghǎ ntiki enyǎ mmu? Bǎrǎk beghǎ mmu ane achi mbǎ ǎnsómanyierp ene babhuép áfǎk énkwen ene ebhe, ámfok enkwen ebhe échák ke? 8 Bǎrǎn nyaka amem baso beghǎ yi? Mmu ane afyé berítí nden amu et ke? Bǎ abhen báfye menyǎ nden ebhǎ bǎchǎkǎ chi amem bekírí-bafǎ! 9 Ghatí ká me. Bǎrǎn nyaka amem baso béghǎ ntiki enyǎ mmu? Ndemekerpǎnti? Echi tetep. Ke dinǎi ka be mmu ane bǎghǎ achá ndemekerpǎnti. Bǎ bǎrǎk ye beghǎ kpik yi? Bǎrinǎi be bǎrǎn nyaka chi beghǎ ndemekerpǎnti? Ke dinǎi ka be, Jǎn acha baremé kerpǎnti bǎchák. 10 Jǎn ké achi mmu ane Ékátí Mandem érem ǎti yi be, ‘Mandem arem nyaka be, Yinǎi, chǎn ntó mpǎkǎntó wa wǎ ambi, be ángókǎ mbi ywe ke óntwǎ.’ ”

11 Yesu arǎk ambi berem be, “Nchí ghati bhe be Jǎn Njwiti acha yǎntiki mmu achak, ndǔ bo abhen bágú ne abhen bachi nepém. Yǎ nó, yǎ chí mmu ane apu yǎnyin ndǔ mpáy bo abhen mányǎ Kefǎ mfáy acha yi. 12 Bébhǎ ndǔ mpok ane Jǎn Njwiti ághǎti nyaka bhǎ Eyoḅ Mandem beghaka echǎn, Kefǎ mfáy kégǎ ne betǎn ne mbǎk bhǎ mánú béchwé are ne betǎn. 13 Jǎn ápére tó bǎ betik bhi, basin amen Moses ne amen

baremé kepinti ārem nyaka ěti Mpepe Mandem afyé bariēp be āto. ¹⁴ Mbák bābhōn nti menoko enyīn ene mērem, diñí ká be sayri sayri mpok ane baremé kepinti bārémé be Eláija ātwò, bārēm nyaka chi ěti Jōn. ¹⁵ Yě agha ane áyān beghok enyīn ene mērēm, ántá batú ángók sayri.

¹⁶ “Chōn njenti mkpáká bho abhen echōn ne yi? Báchí mbò bō abhen bāchókó nefsiē bákà ntok. Eka émōt barem ntá abhen eka echak be,

¹⁷ ‘Sékwáy bakwáy nēbhay be māmben nēbhén ke bābhíki bhen.

Sékwáy bakwáy nēwú, kebho bē kedí!’

¹⁸ Jōn Njwiti atwò nyaka antare nākò nsay ndu menikmuet ne mmem yi ke nyu. Yěntiki mmu are rem be, ‘Efójó ebúbu echí ne yi!’ ¹⁹ Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem ntwó, nde nyiē, nnyú nākò ne bhe. Yěntiki mmu arem be, ‘Yiñí nyiē menyīnyīlé ne nyūmém wu. Mamare bhi chi babhebhé nkábhénti ne bakú bebú bachak!’ Ke diñí ká be menyīn ebhen mmu ane ákòño mbi Mandem ákú ke bétōn be nerīndak enen néfú ntá Mandem nēchi tetep.”

Bō abhen bābhójó bétēmsi

(Lk 10.13-15)

²⁰ Bō abhen báchí nyaka amem betók ebhen Yesu ákú beyā menyīn maknkay, bābhíki tík nyaka nsem ndū bebú bhap. Eka Yesu abho beji bhō andeme nākò be, ²¹ “Bē bo Korasin, chōn émbép ntá yeka encha! Bē bo Betsáida, chōn émbép ntá yeka nkwo encha! Mbò chí amem betók Táya ne Sídōn ke nkú menyīn maknkay ebhen-ne nkú ntá yeka, mbú báfyé nden pyò, mánto batwóp anti tesáy, betōn be bátiknsem ndū bebú bhap! ²² Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átān bō mmik, chōn angó ntínso ne bō Táya ne Sídōn encha bhe! ²³ Ne bē bho Kapēnaum, bākaysi be bākway beyōn mmuet, mánkó kpát mántók nēbu? Nsé! Chōn Mandem amese bhe amem etók bawú! Mbò amem etók Sídōn ke nkú menyīn

maknkay ebhen-ne nkú ntá yeka, mbú yò ebhuet téé tē echōn! ²⁴ Diñí yé ka be, ewak ene Mandem átān bō mmik, chōn angó ntínso ne bō etók Sódōm ancha bhe.”

Yesu yi bo mántwó ntá yi mambōn neywēmuet

(Lk 10.21-22)

²⁵ Ndū mpok yò, Yesu ánikmuet be, “Eta, wò mmu óbhójó mfay ne mmik! Nchí chye wò bakak ndū óró menyīn ebhen mémbák bhésé bhésé ntá barīndak ne ntá bo abhen bārīnī beyā menyīn. Onéné bhō otōn kponorōn ntá bo abhen bābhíki riñi yěnyīn mbò māmbò. ²⁶ Eta, enyu yò ké wōmbōn óyānjá be embak.” ²⁷ Yesu apēt abho beghati bho be, “Etaya achyé me menyīn menkem. Yě mmu abhíki riñi mmu ane Mmò áchí ébhíki fuet chí Etayi. Ne yě mmu abhíki riñi mmu Eta áchí ébhíki fuet chí Móywi ne bō abhen yi áyábhé ndu beka bō mándīnī Etayi. ²⁸ Twó ká ntá ya, bē mankem abhen bāpókó menwóptí batú besōñri ne bāpōp, chōn nsebhe yò amik, nchyé bhe neywēmuet. ²⁹ Sot ka betik ebhen nchyé bhe, māngók menyīn ebhen mētōn bhe mbōnyune nchí kpák ndū epīn eya ne neyōnómuet népú me anti. Kú ka nó chōn māmbōn neywēmuet. ³⁰ Twó ká ntá ya mbōnyune ntu áne mēchye bhe achi fuyak.”

12

Enyīn bābhébhé Yesu ěti nywōbhé neywēmuet

(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

¹ Ebhíki tat, Yesu ne baghok abhi bārē kò mámfuet nākò amem nkí nchwifú ndū nywōbhé neywēmuet bo Israel. Nsay are nu baghok abhi. Eka bābho békuep enyū nchwi yò, mányie nākò. ² Mbók bōnkwo Fárisi bāghó nókó nò, bārém ntá Yesu be, “Yiñí, baghókó bhe bákú enyīn ene épú chak bekonō ebhé yese. Bākuep nchwi ndū nywōbhé neywēmuet!”

³ Ke Yesu akeme be, “Bābhíki re pay amem Ekáti Mandem enyīn ene Mfò

Debhít ákú nyaka ne bō abhen báchí ne yi mpok nsay ákémé bhó? ⁴ Achwe nyaka amem ekeré Mandem, yi ne bōbhi, mányíe nenyíe enen báchyé ntá Mandem. Békóno ebhé, epú nyaka chak be yi ne bōbhi mányíe nenyíe eno. Ndiere bachiákap Mandem ke bábhónó nyaka ngāngan menyie nō. ⁵ Ne bérón ambi, bābhíkí re pay amem ekáti Moses be bachiákap bákú betik amem ekerákap Mandem ndū nywōbhé neywēmuet ke? Eyo éku be bó mánkwén ebhé ene éřem be mmu áké ku betik ndū nywōbhé neywēmuet ke? Bābhíkí rem be bō bákú bebá. ⁶ Nchí ghati bhe be, mmu achí fá ane áchá ekerákap Mandem. ⁷ Mandem ághàti bhese mbō enyu échí amem ekáti yi be, yi ārēm be, ‘Enyih ene mēyān chi be bo mángó ntínso ne bati, puyē chi akabhénya. Mbō bē bāriñi ntí beyōn ebhen, mbū bābhíkí ji bō abhen békwné bēpú ne bhō.’ ⁸ Diñí yé ka be Me Mmu mfú ntá Mandem kē mbónó berem enyū mmu ábhónó bekū ne ebhé ene éyíñí nywōbhé neywēmuet.”

Yesu abú mmu awō ágú ndū nywōbhé neywēmuet (Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹ Yesu arak etak échák achwe amem ekeré nenikímuetí eyap. ¹⁰ Mmu amot abhak amem ekeré nenikímuetí eyo ane awō ywi ágú. Mbók bo bābhák aré abhen báyan mbi bérém be bekwéné bēchí ne Yesu. Bābhép Yesu be, “Ebhé ye se éřem be épu chak bebu mmu ndū nywōbhé neywēmuet ke?” ¹¹ Yesu akeme bhō be, “Ntiki mmu yweká ane, mbák abhōn ághōnomen amot, ákwén nókó amem nepi ndū nywōbhé neywēmuet, andō, keferē wu? ¹² Ná ne nkwanwan mmu áchá ághōnomen tontó? Eyo étōn be ebhé eyese épú kán mmu bekwak ntí ndū nywōbhé neywēmuet.” ¹³ Yesu arem ntá mmu ane awō ágú be, “Nyabhé awō ywe.” Anyabhe, awō wu ápet atan, abhak mbō áchá. ¹⁴ Bōnkwo Fárisi abhen bachi aré baghō nōkō nō, báfú, bārók. Báte eyu, bati beway Yesu.

Epñ ene nkubetik ane Mandem ayabhé

¹⁵ Yesu arinji be báte eyu ndu beway yi. Afa, arak ebhak échák. Beyā bho bákóno yi, abú bo mankem abhen māmè. ¹⁶ Yesu asemti bhō be báké ghati bo bachak enyih ēti yi. ¹⁷ Efákári enyu yō be enyih ene ndemekerinti Aisáya árémé nyaka émfú tetep. Mandem aghátí nyaka Aisáya andem ēti yi be, ¹⁸ “Ghó ka mōbetok wa ane njábhé. Chi Mōnti wa ne mbōn manák ne yi tontó. Chōn nkū Efónó ya émbák ne yi. Ne chōn yí anku māngati maneréket bō mmik ankem be chōn yí ampeme bhō. ¹⁹ Apú bhak mbō mmu ane ánū be bo mángók yi. Apú bhak mbō mmu ane bāghok eyōn eyi nefi. ²⁰ Yí apú syep nkóré-tákó ane abho bewasi, arap chi bégu. Ne apú neme erónó ene bawet amay amem, érop chi mandú ménéme. Enyu yō ké yi arōn ambi beghō bhō ntínso, kpáte yi anku nkaysi ane achi tetep ansot awónem. ²¹ Ne chōn bō betakó mmik menkem mámbaka ntí chi ne yi be ampeme bhō.”

Bo bārém be betan Yesu bēfú chi ntá Belsebul

(Mk 3.20-30; Lk 11.14-23)

²² Etaré nókó, bōfú básot mbók bārók ntá Yesu ne yi. Efónó ebábu ke ékú nyaka amík anémé yi ne akwén kebhook. Yesu abú yí, abho berem keri, ne abho beghō mban. ²³ Bō mankem abhen bachi are babhak maknkay tontó, bābho bebhep bati, mándeme nōkō be, “Ebhárémō Debhít né ke?” ²⁴ Ke bōnkwo Fárisi bāghókó nókó nō, babho berem be, “Chí Belsebul, mfo befónó bebúbebu ke áchyé Yesu betan bēbók befónó bebúbebu be mémfú, méndó, bhō.” Mmū achák apú! ²⁵ Yesu arinji nkaysi yap. Arem ntá yap be, “Yēntiki etak ene ákóré áchí are ne bōbati mánu nōkō ne bati, ébhōn chi ménémé. Nneréket ane ákóré achi are ákwene kwen. ²⁶ Enyu yō ke echi ne kefō Satan. Mbák Satan ábók Satan, ná kefō eki kétee? ²⁷ Ne mbák nchí bók befónó bebúbebu chi ndū betan Belsebul, bō bhēka básot betan ághá

bébók bhó méndó bhó? Ëti yó chōn bó mántan be. ²⁸ Ke mbák, sayri sayri, mēbók befónó bebúbēba chi ndū betan Efónó Mandem, nó Mandem anan achi nenti eneka mbó Mfó. ²⁹ Yē mmu apu kway bechwe amem eket ene mmū ntantan angép enyīn, ampókó, andók ne yó, mbák abhíkí yambi ankem yi angwót. ³⁰ Yē agha ane ápú ne me, achí chí mūmpap awa. Ne ye agha ane ápú kwak me menyokoti bho, átakátak. ³¹ Dīnī yé ka be, Mandem áfonori bebú ebhen bo bákà ne bebépti menyīn ebhen bó bárēm. Ke apú fonori mmu ane árēm bebépti menyīn Ëti Efónó Bedyere. ³² Mandem áfonori yē agha ane árēm ebépti enyīn Ëti nnyén ena, Me Mmu mfú ntá Mandem, ke apú fonori mmu ane árēm ebúbē Ëti Efónó Bedyere. Mandem apú fonori yi, yē ndū mmíkí ne, ne yē ndū mmík nko.”

*Ɔriñi enók chí ndū kɛpɛm
(Lk 6.43-45)*

³³ Yesu arók ambi berem be, “Mbák enók éri, kɛpɛm eki nkwo kéri. Mbák enók ebhōn neme, kɛpɛm eki nkwo kébhōn neme. Mmu áriñi enók chí ndū kɛpɛm eki. ³⁴ Bē befé, nó ke échí ne bhe. Ná berítí kɛpi kekway ye bífú be anyu ené bāchí bō bebú? Enyīn ené éjwí mmu anti, yó ke éfù yi anyu. ³⁵ Nkúbhé mbó enyū menyīn nkáp bėjwi amem mókɛɛ nkáp, nó ké nkaysi ndíndí ájwí anti mmu ndíndí, ne beri ke bífú arɛ. ³⁶ Dīnī ká be, ewak ene Mandem átān bō mankem, yēntiki mmu ághati yí enyīn ene éká ke yēntiki epō eyōn éfú yi anyu. ³⁷ Kɛpi eken kéfù wó anyu ké yi ásat antān wó ewak émot. Mbák berítí kɛpi ke kéfù wó anyu, ewak eyō, yi árem be abhíkí bhōn manyé. Ke mbák bebépti kɛpi ke kéfù wó anyu, ewak eyō, Mandem árem be ókwén manyé.”

*Bárém be Yesu ántōn eriñi maknkay
(Mk 8.11-12; Lk 11.29-32)*

³⁸ Mbók batōn ebhé Mandem ne bōnkwo Fárisi bárém ntá Yesu be, “Ntōn, tōn eriñi maknkay ene

ékway betōn be betan ebhe bífú ntá Mandem.” ³⁹ Yesu akeme bhó be, “Bebú ná ne mkpáká bho ane echōn! Bápú kə mbó enyū Mandem áyān. Báyān beghó chi eriñi maknkay! Ke yē émot mpú tōn be, ébhíkí fūet chi ene Jóna, ndemekepinti Mandem. ⁴⁰ Nkúbhé mbó enyū Jóna achi nyaka amem meniē nsī-ngo ndū manywōp arat, nó ke bábhemε chōn Me Mmu mfú ntá Mandem, mbak amem nnem ndū manywōp arat. ⁴¹ Ewak ene Mandem átān bō mmík, bō etók Ninive báfate mángati bhe be bákə bebú. Ewak eyō, bó bárém nō ntá yeka mbōnyune bó bátik nyaka nsem ndū bebú bhap mpok Jóna ághátí bhó Eyōn Mandem. Néne, mmu achí fá néntí eneka ane áchá Jóna; yē nō, bāpu ka betiknsem ndū bebú ebheka. ⁴² Ewak Mandem átān bō mmík, mfó ngoré ane áchí nyaka etók Shéba áfate andem be bákə bebú. Arem be bákú bebú mbōnyune yi afu nyaka nekó nesie arók beghok menyīn ebhen Mfó Sólomon átōn bho ne beyā neriníkɛpi. Ne nchí ghati bhe be mmu achi fá néntí eneka ane acha Sólomon, Yē nó, bāpú ka beghok yi.”

*Efónó ebúbē ékway bepetnsem ntá mmu
(Lk 11.24-26)*

⁴³ Bérōn ambi Yesu arem be, “Mbák mámbók efónó ebúbē éndó mmu, érōp chí bōnbonbōn amem baso, énjan nókó ebhak ene yó échwe. Mbák ébhíkí ghó ebhak bechókó, ⁴⁴ érēm be, ‘Chōn mpɛtnsem ebhak ene mfú.’ Ne énanj émpétnsem, éngó be yē mmu apu amem esí eket eyi, ne be, mányo yó, bāghókó sayri, ⁴⁵ efónó ebúbē eyō érōn ye, énsot befónó bebúbēba béchák tándrámot ebhen bebébhé becha yó. Bó menkem mendók, menchwe mmu wu amūet, mémbak ne yi, nté yi ambép ancha ane mbi. Nō, ké ébhōnjó béfákari ne be bo bebú abhen mkpák ane echōn.”

*Nnō Yesu ne bōmáyi
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)*

⁴⁶ Ené Yesu áròṅ ambi berem menyin ebhen yi ághàti bho, máyi ne bõmayi bátwó bátee nefi, mánjan nàkò berem kepi ne yi. ⁴⁷ Mmũ amòt aghati Yesu be, “Máye ne bõmaye báchí nefi téé, báyan berem kepi ne wò.” * ⁴⁸ Ke Yesu akeme mmu wu be, “Sayri sayri, máya chí agha? Ne ntiki bho bachi bõmaya?” ⁴⁹ Yesu asá awò ntá bakoṅo bhi, arem be, “Máya chí bõbhen, ne bõmaya chí bõbhen. ⁵⁰ Bõ abhen bákù enyìn ene Etaya mmu achi amfay áyan bó mankù, ke báchí maya, ne bõmaya.”

13

*Yesu atém nekay ntyëmbwòt
(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)*

¹ Nkúbhé nywòp enò, Yesu afú amem eket ene yi achi are, aròk achòkò neku manyu. ² Beyä bo bákòṅo yi aré. Yesu arò bho tété, aròk achwe, achòkò amem áchwí ené beyä bõbhò báté angakonyén. ³ Abho beghati bhò beyä menyin ndũ bakay be, “Ewak émòt, nkwananki amòt aròk betak enyũ nchwifú amem nki ywi. ⁴ Ené yi átàk áròṅ, mbòk akwenti ndũ mómbi ane áchí amem nki. Kenen kétwó kébwopti nchwi yò nkem. ⁵ Achák akwenti ndũ mmik setárebhé ane ntòp abhiki ya are. Awakari achak. ⁶ Ke mpok mmok áfú, ásòṅ yò ndũ bakan ayi ábhíki kway bechwe amik sayri. Aninṅti, awòsi. ⁷ Anefú akwenti ndũ mmik ane tákò nsense ágò are. Achak are gó, ke tákò nsense agó áchet yò kpát agú. ⁸ Nchwi áchák akwenti ndũ mmik ndíndí, achak, agó, achye beyä nchwi. Nchwi ayá acha ane bápí ndòṅ besa betay, achák ndòṅ besa berat, anefu ndòṅ esa nsem byo.” ⁹ Ndũ ngwenti, Yesu arem be, “Mmu ane áyan beghok, ántá batú ángók sayri.”

Yesu aghati baghòk abhi ntí ane yi átèm bakay

(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

¹⁰ Yesu ánánjá nókò betem nekäy nkwananki, baghòk abhi bárovk ntá yi

bábhép yi be, “Ndaká yí óghàti bho menyin ndũ bakay?”

¹¹ Yesu akeme bhò be, “Mandem akù mändinṅi tetep ane áchí bhésé bhésé, ne eyò ékwak bárinṅi enyũ yi ábhák ne bho mbò Mfò wap. Ke abhíki kù nò ne bo bachak. ¹² Mmu ane afyé ntí beghok menyin ebhen métòṅ ájwimem. Mèkù yi andinṅi beyä menyin bechak. Ke mmũ ane apu fyé ntí, yé chi mandú enyìn ane yi arinṅi básòt ntá yi. ¹³ Ntí ane nchí ghati bhò menyin ndũ bakay achi be, báyinṅi ke bápú ghò, ne bághok menyin mbò be bápú ghok, ne bápú jwimem. ¹⁴ Bõbhen, bákù enyìn ene ndemekerpinti Aisáya áréme nyaka émfú tetep. Mandem akù nyaka Aisáya andem be,

‘Chòṅ mǎngoko ghok beyòṅ ebha ke bápú jwimem wáwák;

chòṅ mánjinṅi yinṅi ke bápú ghò,

¹⁵ Echí enyu yò mbònyune batí bõbhen ákù bárov bechinṅi bho,

báchí mbò bõ abhen batú ábé bhò ne bapu pere yán beghok yënyin,

báchí mbò bo abhen bákúti amík be báké ghò mban,

ne bé batú yap áké ghók yënyin,

ne be báké jwimem,

mantwò ntá ya, mbú bhò.’”

¹⁶ Yesu aròk ambi berem be, “Ke mbák chí bhe, éri ntá yeka echa, mbònyune amík ayeka ághò mban, ne batú yeká ághòk mban. ¹⁷ Nchí ghati bhe be, beyä baremé kepinti ne bõ abhen báchí chak besí Mandem bábhón nyaka ekwak beghò menyin ebhen bǎghò ke bò keghò bhò. Bábhón ekwak beghok menyin ebhen bǎghòk, ke bábhíki ghok bhò.”

Yesu aghati baghòk abhi ntí nekäy ntyëmbwòt

¹⁸ Yesu aròk ambi berem be, “Ghók yé ka enyìn ene nekäy mmu ane ataka mbwòt nétòṅ. ¹⁹ Mbuòt ane ákwénti ndũ mómbi ane achi amem nki, até ndũ mmu ane ághókó Mbok Ndíndí éti enyu Mandem ábhak Mfò ywi, ke

* **12:47** Ndòṅ ane ápu amem basinṅi amen tesáy.

yi ke jwimem, Satan atwó ye afonj mbok ane Mandem ápi amem nti eni. ²⁰ Mbuot ane ákwéntí ndü mmik setárebhé até ndü mmu ane ághòk Eyon Mandem, anoko témté ne beyä manák. ²¹ Ke yi kebhoñ bakan amik. Ante kákáti ndu mómbiñi mpok. Ke mpok esonori étwó ne bo mámbó menyok yi éti Eyon Mandem ene yi anoko, amfere amó témté. ²² Ne mbwot ane ákwéntí ndü mmik tákò nsense, até ndü mmu ane ághòk Eyon Mandem, ke básémé éti menyin mmik atwó nókó yi anti, ne ngonj nkáp, angokantik Eyon Mandem ene echí are, Eyon Mandem yó kekwak yi ndü nepém eni. ²³ Mbák chi mmu ane ághòk Eyon Mandem anjwimem, émbak yi anti, achí mbó mbwot ane ákwéntí ndü mmik ndíndí, achak, ágó sayri, achye beyä mbwot nkó. Ne nsáy Eyon Mandem ndü nepém mmu achi mbó mbwot nkó ane áyá áchá ane bápí, ndon esa nsem byo, achák ndon besa berat, ne anefu ndon besa betay.”

Yesu atém nekay tákò ane mümpap ápi

²⁴ Yesu atém nekay néchák be, “Mbák Mandem ambak ne mmu mbó enyü Mfó ábhák ne böbhi, nepém eni nébhák mbó nki ané mmüfu ápi nchwi. ²⁵ Ke mümpap arók ne beti ené bo bábhàre kenó, aták nchan, arók ebhak eyi. ²⁶ Mpok nchwi ágó, abho menyu kerem, ke bághó nchan aré. ²⁷ Bakä-betik báfá bárók ntá mbonónki barem be, ‘Éta, pú nchwi ke sépi amem nki? Nchan éfu aré fá?’ ²⁸ Akeme bhó be, ‘Mümpap ké ápi nó nchan eyó.’ Bábhép yi be, ‘Séndók sémféré yó éndap chi nchwi yoyó ke?’ ²⁹ Mbonónki akeme bhó be, ‘Dó ká. Mbák mándók beferé nchan eyó, bákway béferé mbók nchwi nkwo. ³⁰ Dó ká yó ambak, mpok ánánj ánkway, chon ndem bö abhen báfere nchwi ebhi mánjámbi mamfere nchan eyó mányokoti ndü nebhet amot, mánsón. Ke mámfere nchwi mámbare anywóp.’”

Nekay sepem mónok ane bábhñi be móstat

(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)

³¹ Yesu atém nekay néchák be, “Kefó Mandem fá amik kechi mbó sepem mónok ane bábhñi be móstat, ane bápí amem nki. ³² Sepeme mónok móstat séchi níñíní tontó, ke mbák sénchák, sengo, sébhak nnet mónok ane áchik. Kenen kéntwó kente manyay ndü batabhe yi.”

Yesu atém nekay yis

(Lk 13.20-21)

³³ Yesu atém bhó nekay néchák be, “Kefó Mandem fá amik kechi mbó yis ane ngoré ásóré achemti ne nchán fláwa érat. Mandu yis wu aká fláwa nkem amwot, kpát ajwi ndü enyin ene yi achi are.”

Nti ane Yesu atémé bakay

(Mk 4.33-34)

³⁴ Yesu aghati bho menyin ebhen menkem chi ndü bakay. Yi ke ghati bhó yényin ene yi abhiki tém nekay. ³⁵ Atém bakay beton be enyin ene ndemekerinti Aisáya arémé nyaka be chon emfakari, éfakári. Aisáya arem nyaka be, “Chon ngati bhó menyin chi ndü bakay, chon ntan bó menyin ebhen Mandem áká mémbák bhésé bhésé, te ndü nebhomik.”

Nti ane Yesu ateme nekay tákò mbámbe ne bakondik

³⁶ Yesu aró ye beyä bö abhen bachi nefi, arók achwe anywóp ne baghókó bhi. Aré, baghókó bhi barem ntá yi be, “Éta, ghati bhese nti nekay nchan.”

³⁷ Yesu akeme bhó be, “Me Mmu mfú ntá Mandem ké nchi mmu ane ápi nchwi amem nki. ³⁸ Nki chí mmik nkem, ne nchwi chi bo abhen Mandem áchí Mfó wap. Nchan chí bö Satan. ³⁹ Mümpap ane ápi nchan chi Satan. Mpok ane báfere mbwot ebhi chi nemáy mmik, ne bakä betik abhen báfere mbwot ebhi chí bóangel Mandem. ⁴⁰ Nkúbhé mbó enyü báféré nchan, mányokoti nebhet amot básón, enyu yó ke ébhónj

béfákari mpok mmik ámay. ⁴¹ Mpok yə, Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí to bəángel bha mámfere yəntiki enyij ené étwə ne bebú, ne yəntiki nkə bebú ndü nkwo bo abhen me nchí Mfo wap. ⁴² Bəangel bha báfere bhə mámeşe amem nepingo. Aré, bábhak ndü nedí kebho ne nenyié ámén. ⁴³ Mpok yə, bo abhen bachi chak besí Mandem bəghə mbə mmok ndü nebhet ane Etayap achi Mfo. Yəntiki mmu ane áyən bəghok enyij ene mērəm, ántá batú ángók sayri!”

Yesu atém nekäy enyij beyä nkáp ene echi bhésé bhésé

⁴⁴ Yesu atém nekay néchák be, “Kefo Mandem kechi mbə enyij beyä nkáp ene echi bhésé bhésé amem nki. Mmu amət ághó nókó yə, apət abhesə yə sayri, arə, arək ne beyä manák, ati yəntiki enyij eyi, asət nkáp, aku nki wu.”

Nekäy ntay enen beyä nkáp

⁴⁵ Yesu atém nekay néchák be, “Kefo Mandem kéchí mbə nkəsíe ane áyən beku batay beyä nkáp. ⁴⁶ Aghó nókó némót enen neyá nkáp tontó, arək atí yəntiki enyij eyi, aku ntäy beyä nkáp enə.”

Yesu atém nekay asi

⁴⁷ Yesu apət atém nekay néchák be, “Kefo Mandem kechi mbə beyä nkáp ané bəgəbhe anyén ne ákém nsi menyu ne menyu. ⁴⁸ Asi ájwí nókó ne nsi, báya bákó ebhi, bachəkə amik bayap nsi ene eri, báfye ndü menyij. Bato ené ébhíki ri. ⁴⁹ Enyu eyə ke ébhak chəy mpok mmik ámay. Bəangel bətwə, mámfere bakə bebú ndü nkwo bə abhen bachi chak besí Mandem, ⁵⁰ mámfye amem nepingo. Aré, bábhak ndü nedí kebho ne nenyié ámén.”

Barak akə ne ané asi

⁵¹ Yesu abhəp baghəkó bhi mbák bájwimem ndü menyij ebhen yi ághátí bhə menkem.

Bákéme yi be bajwimem.

Nku Nsí ne Nku Nkə

⁵² Yesu arem be, “Yəntiki ntəy ebhé Mandem ane ághókó, áriji enyü

Mandem ábhák ne bho mbə Mfo wap, achi mbə mbəngəkət ane áfere menyij bekə ne ebhen besi amem móket ane yi ábháre menyij.”

Babyak Yesu etək Násáret (Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Yesu anaja nəkə betem bakay yə ndu betəy bo menyij, afa atú etək wu. ⁵⁴ Apətnsem etək eyi Násáret. Ené yi átəy Eyəy Mandem amem eket ene nenikimhet eyap, bo bábhak maknkay tontó. Bábho bebhep bati be, “Aré bhəy enen enyü nerijindak fá? Aré bhəy betəy fá ndu beku berem menyijí maknkay enyu ene? ⁵⁵ Pú mmə nchwə menək né? Pú María ké achi máyi? Pú Jems, ne Joséf, ne Símun, ne Júdas, chi bəmayi abhen babhakanem? ⁵⁶ Pú bəmayi abhen baghəré báchí fá mankem nebhet amət ne bhesə? Aré bhəy enyü nerijikepi enen, ne enyü betəy ebhen fá?” ⁵⁷ Ekə bare byak yi byak.

Yesu aghati ye bhə be, “Bo bəchyə ndemekəpinti Mandem kenókó yəntiki ebhak. Ndiere etək eyi, ne ndü nneréket ywi, ke bápú chye yi kenókó.” ⁵⁸ Təndu bó bábhíki bhəy neka ne Yesu, yi kekə beyä menyijí maknkay amem etək eyi Násáret.

14

Enyu bəwáy Jən Njwiti (Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹ Mpok yə, Hérəd abhak mmu ane ákém atú Gálili. Aghókó nókó eti menyij ebhen Yesu ákə, ² arem ntá bakə betik abhi atú Gálili eti Yesu be, “Jən Njwiti ke apereensem ndü nepém. Eti yə ké yí ábhəngó betəy beku menyijí maknkay.” ³ Hérəd akaysi be Yesu chi Jən Njwiti eti enyij ene yi ákə nyaka ntá Jən. Achyé nyaka eyəy, bákém Jən, bagwət, ne báfye yi ekerékenəy bekojo enyij ene ngərə ywi Heródias áyən. Heródias ayámbi achi nyaka chi ngərə Fílip, manə Hérəd, ke Hérəd əsət yi ndü nebhay. ⁴ Hérəd əsərə nókó Heródias ndü nebhay, Jən aré ghati yi be, “Ebhé eyese bo Israel ebhiki ka

be ómbay Heródias ngoré mómáye.”
⁵ Hérød áyàn nyaka berem mángwáy Jón, ke are cháy bō abhen yi achi münti wap. Bo Israel mánoko nyaka be Jón achi ndemekerĩnti Mandem.
⁶ Ke ewak Hérød ánáká epã nebhe eyi, mmō Heródias ane mōngoré abhén nebhén sayri besí bo abhen bachi ndũ epã yō. Nebhén eni nekũ Hérød abhōn beyã manák, ⁷ kpát Hérød ayiki be, “Chōn nchyé wō yěntiki enyīn ene óyàn nchyé wō.” ⁸ Békóho enyīn ene máyi aghati yi, arōk arem ntá Hérød be, “Chíé me ntí Jón Njwiti amem nchán myákátí-ne néné!” ⁹ Mfō Hérød apōp! Eti neyiki ane yí áyiki nyaka besí mankō abhi échá yi beyibhiri eyōn eyi. Achye ye eyōn bé batemé nenu mankũ mbō enyũ mmō Heródias áyàn. ¹⁰ Akũ ye bárók ekerékenōn, bafere ntí Jón Njwiti, ¹¹ báfyé amem nchán myákátí, bárók bachye ntá mmō Heródias. Asōt, arōk achye ntá máyi. ¹² Bakōhó Jón bárók, basōt erené Jón barōk, babhemē. Bárók ye baghati Yesu enyīn ené éfákárí ne Jón.

Yesu adík ngemntay bho
(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Yesu ághókó nókó mbok newú Jón, afa, bárók bachwe amem áchwí, babho berōn ndũ nebhuet ane yě mmu achak apu. Ayàn nyaka be mámbák bōbhō. Ke mpok bo bághókó be yi asōt áchwí ārōn, báfá betōk ebhap, babho bekonho yi ne bekak. ¹⁴ Yesu afú amem áchwí, akó ebhi. Aghó beyã bho, ntínso nékém yi ne bhó. Abú abhen māmē. ¹⁵ Egháká nókó beku, baghókó bhi bárók ntá yi barem be, “Nywōp nénan nerōn, ne nebhuet ane chi ebhi. Ghatí bōbhen be mándók ndũ bōbetōk abhen báchí fá kekōt manku enyīn ményie.” ¹⁶ Yesu aghati baghókó bhi be, “Ntí apu beghati bhō be mándók mánjān nenyíé. Bē babhōn, chyě ká bhō nenyíé mányíé.” ¹⁷ Bákémē yi be, “Sébhōn chi bōbekpókó bret batay ne nsi epay. Enyīn echak épú”. ¹⁸ Yesu aghati bhō be, “Twó ká ne bhō.” ¹⁹ Aghati ye beyã bōbhō be manchōkō amik ndũ tákō. Asōt ye

bekpókó bret bhō bétáy ne nsi epay. Ayōn amik mfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bébókóti bret wu anchye nōkō ntá baghókó bhi be mánkórē ne nsi ntá beyã bōbhō. ²⁰ Yěntiki mmu wap anyíé kpát ajwi. Baghōk Yesu mányókóti nenyíé enen nerōbhe. Néjwí bekay byo ne bepay. ²¹ Mpāy babhakanem abhen manyíé bret wu ne nsi eyō ábhák mbō nka etay, kfyé baghōré ne bhō.

Yesu are kō amfānyén
(Mk 6.45-52; Jn 6.15-21)

²² Ebhíkí tat, Yesu aghati baghókó bhi be mándók mánchwe amem áchwí, māmpe nnyén manjambi ndũ ebhē manyu echak. Arōp ansem bekũ beyã bo bhō abhen bachi are mangure. ²³ Anáná nókó bekũ nō, akó amfāy njie aywintí ndu menikmuet. Beti begá bétēmeri yi are. ²⁴ Mpok yō, áchwí ane ápókó baghókó bhi anan arōn nyaka nekō nesie befu angokonyén. Mbúép atanatan ere fú bhō ambi. Eká mpérényen eya écha, bo mánu nōkō ne yō. ²⁵ Befuet nkárénká érat beghaka nkárénká étandat betí Yesu abho bekō amfānyén berōn betēmeri bhō. ²⁶ Ke bághó nókó ndũ yi ákō amfānyén átwō, bécháy békém bhō tontó. Bábho bebik, mándeme nōkō be, “Chí efōhó-ngu! Chí efōhó-ngu!” ²⁷ Témté wu, Yesu afyé bhō nti arem be, “Chí me, bāké chay!”

²⁸ Píta akemē yi be, “Acha, mbák chí wō, chyě eyōn be nsép anyén, nkō, ntemeri wō.” ²⁹ Yesu akemē Píta be, “Sep twó.” Píta afú amem áchwí asep anyén abho bekō andōkō nōkō betēmeri Yesu. ³⁰ Ke ághó nókó ndũ mbúép ákō mpérényen ékō te amfay ke énsép, abho becháy ne abho begure anyén témté. Abik ye arem ntá Yesu be, “Acha, pemé me!” ³¹ Yesu asá awō témté akem yi arem be, “Píta, neka ene négupsi necha! Ndaká yí ómákátí be mēkwáy bekũ wō ónkō amfānyen?” ³² Yesu ne Píta bákó nókó ndu áchwí, mbúép wu ákwēn. ³³ Baghōk Yesu babho ye békwen yi bekak, ndu

23 Yesu ke keme yí yě eyə. Ne bakoŋo Yesu baghati Yesu be, “Bók yi andók. Achyè bhesè esəŋəri.”

24 Yesu akeme be, “Mandem ato mé be ntwə nkwak chi bo Israel, báhóŋómén yi ane ánémé ebhi.”

25 Ke ngərə wu arək akwén bekek Yesu are nik yi mmæet andeme nəkə be, “Acha, kwak me.”

26 Yesu akeme yi be, “Epu chak besət nenyíe bhə mánychyé ntá mmú.”

27 Ngərə wu arem be, “Acha, échí tetep, ke mpok mmu ányíe nenyíe, apú kán mmú be éké nyie bechəkətí ebhen bákwènti amik.”

28 Yesu akeme ye yi be, “Ōchí ngərə ane óbhónó neka ne me tetep, ne chəŋ Mandem ankə ntá yěntiki enyíŋ ene óyàŋ.” Témté wu, móywi atan.

Yesu abú beyä bho bachak

29 Yesu afa ye atú Táya ne Sídon apetnsem angəkə manyu Gálili. Akə, afuét aré, akó achəkə ambi njie. 30 Beyä bho babho berəŋ ntá yi ne bómame, ne bakem, ne bo abhen bachi bhəre, ne manémámik, ne babhók ne bómame báchák, mámbəre nəkə bhə besí bhi. Abú bhó mankem. 31 Manyu áchók bə abhen bachi are ndü báhó bé babhók bábho berem keri, ne be bə abhen bachi bhəre báfate kperep, ne bakem bábho beko, ne manémámik babho beghə mban. Bábhó bebiti Mandem, Mmu bo Israel báchyè kenókó.

Yesu adik nka bo enwi

32 Yesu abhiŋi ye bakoŋo bhi arem be, “Ntínso nékəm me ne bəbhen. Báchí fá ne me ndü manywəp arət, ne bábhíkí bhón yěnyíŋ menyie. Mbíkí yán berə bə mandək kenyie nenyíe mbənyune bákway begu nsay ambi.”

33 Bakoŋo bhi bábhép yi be, “Etək epú fá, chəŋ sémbón nenyíe enen nékway beyä bəbhen fá?”

34 Yesu abhép bhó be, “Bəbhəŋ bekpəkó bret afə méní?”

Bákéme yi be, “Sébhəŋ bekpəkó tándramət, ne bəru nsi.”

35 Yesu achye ye eyəŋ be bó mankem mánychókó amik. 36 Asət ye bekpəkó bret ebhə tándramət ne nsi. Achyé nókó bakak ntá Mandem, abho bébókóti bhə anchye nəkə ntá bakoŋo bhi, bé mánkóre ntá bəbhə. 37 Yěntiki mmu anyie ane ákwáy yi. Bakoŋo bhi bábwəpti nenyíe enen néróbhé. Néjwí bekay tándramət. 38 Mpəy babhakanem abhen mányie nenyíe enə abhak mbə nká enwi kefyé māmbo ne baghərə.

39 Yesu aghati ye bhó bé mánguré. Bo mankem bārón nókó, asep anyén ne bakoŋo bhi, asət áchwí arək atú Magádan.

16

Bábhép Yesu eriŋi maknkay (Mk 8.11-13; Lk 12.54-56)

1 Ewak émot, bənkwo Fárisi ne bənkwo Sádusi bārók ntá Yesu bərə yan mbi memə yi. Bábhép yi ankə enyíŋi maknkay ené ébhak mbə eriŋ ené étəŋ be betəŋ ebhi bífú chi ntá Mandem. 2 Yesu akeme bhə be, “Mbák mmok áném beku, nebu némbak chuú, be bərəm be, Chəŋ nywəp nendi mbore. 3 Ne mbák nywəp nənjí nebu néngiri, bərəm be, ‘Chəŋ nywəp némbép tontó.’ Bəriŋi béyíŋi nebu mändem mbák manyier ákwen chəŋ, ne mbák apu kwen. Ke bəghə menyíŋ ebhen bəfəkari echəŋ, be keríŋi ntí ane bə bəfəkari. 4 Bebé ná ne mkpáká bho ane echəŋ! Bápú kə mbə enyü Mandem áyən. Báyan beghə chi eriŋi maknkay! Ke yě émot mpú təŋ be, ébhíkí fæet chi ené Jóna, ndemekerinti Mandem.” Yesu áréme nókó nó, arə bhə, arək. *

Yis nkwə Fárisi ne Sádusi (Mk 8.14-21)

5 Bakoŋo Yesu bapé barək ebhé manyu echak, baghə be baghəkəntik bepəkó bret. 6 Yesu aghati bhə be, “Sət ka mpok ne yís ane bənkwo Fárisi, † mäsət mpok ne yís ane bənkwo Sádusi.” 7 Bábhó berem ne bati be,

* 16:4 Sádusi: Bo Sádusi babhíkí noko nyaka be chəŋ bawú mámpetnsem ndü nepém. † 16:6 yís chi enyíŋ ene ékə fláwa ane bret anko.

“Arèm nò chi ndü sébhíkí twò ne bret.”
 8 Yesu arinjì enyinjì ené bó bārèm, abhép bhò be, “Ndaká yí bārèm èti bret ane bābhíkí bhón? Neka eneka négupsì nēcha! 9 Kpátě echòj bābhíkìre jwimem-ε? Bāghókóntik ndu ndíkí nka bho etay ne bekpókó bret betay? Bāghókóntik bekāy bret ane áróbhé? 10 Ná ne ane bekpók tándramòt ane nká bho enwi mányíé? Bāghókóntik bret ane áróbhé mányókóti báfyε ndü bekay? 11 Ndaká yí bāpú kway beghò be mpú rem mbà chi èti bret? Sòt ka mpok ne yís ane bōnkwò Fárisi, ne ane bōnkwò Sádusi.” 12 Afě kě bakojo Yesu bájwimem be Yesu abhíkí semti bhò chi èti yís ane báfyε ndü flawa, ke èti menyinjì ebhen bōnkwò Fárisi ne ebhen bōnkwò Sádusi bátòj.

*Pita arem be Yesu chi Mpeme
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)*

13 Yesu aròk atú Seséria Fílipi ne baghòkó bhi. Aré, abhép bhò be, “Bò bārèm bé Mε Mmu mfú ntá Mandem nchí agha?” 14 Bákémε Yesu be, “Mbòk bho bārèm be òchí Jōn Njwiti. Bachak be Eláija, abhénéfú bé ndemekεpǐnti Jeremáya, ne be, mbák puyě yí, nò chi ndemekεpǐnti achak.” 15 Yesu abhép bhò be, “Ke bé babhòj bārèm be menchí agha?” 16 Símun Píta akemε yí be, “Wò ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be àtò, wò ke óchí Mmò Mandem ane áchí nepém.” 17 Yesu akemε Píta be, “Símun mmò Jóna, éri ntá ye εcha! Etaya mmu áchí amfay ke áká órínjì ndak ane, puyě nkwă. 18 Wò, òchí setárébhé, † ne ndü setárébhé esén ke nchí te eket eya. § Ne yě chí betanà nēwú bēpú kway betan mencha nkwo bo Mandem. 19 Ne chòj nchyé wò betan amem Kεfò Mandem. Ne enyinjì ené ógwóré fá amik, chòj Mandem angwòt yò awu amfay. Ené ókánárí, Mandem ákanari awu amfay.” 20 Yesu árémmé nókó nó, asemti ye bakojo bhi bati byo ne apay be báké kε yě mmu

andinjì be yí chí Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariεp be àtò.

Yesu arem be chòj manchyε yí beyă esòjori ne mangway yí

(Mk 8.31-9.1; Lk 9.22-27)

21 Bébhó mpok yò, Yesu abho bégháti bakojo bhi menyinjì ebhen bebhòj befakari ne yí. Arém be yí abhòj beròj Yerúsalem, ne aré, bōbati etòk, ne bōbati bachiákap Mandem ne batòj ebhé Moses máncyε yí beyă esòjori, kpát mángwáy yí, ke éghaka nòkò manywòp arat, ampεtnsem ndü nepém. 22 Ke Píta asòt yí nepak, abho beji yí be, “Acha, Mandem áké ka! Awü ndak ábhíkí bhòj befakari ne wò!” 23 Ke Yesu ayibhiri mmuet ayinjì Píta, arem be, “Satan, fá mé besí! Òchí erem ntá, ntá ya. Nkaysi ye chí nkaysi nkwājwan, abhíkí fu ntá Mandem!”

Enyinjì ene mmu ábhòjò bekε ke am-bak nkojo Yesu

(Mk 8.34-9.1; Lk 9.23-27)

24 Yesu aghati ye baghòkó bhi be, “Mbák mmu àyàn bebhak nkojo wa, ángókóntik mmuet yí, ampòkò ekotákátí yí, ankojo mε. 25 Yě agha ane àyàn bepeme mmuet yí ànem nepém eni. Ke yě agha ane áká menem nepém eni èti ya, ábhòj nò. 26 Ntiki nsáy mmu ábhòj mbák abhòj yěntiki enyinjì fá amik, ke aném nepém eni? Ne mbák mmu áném nepém eni, ntiki enyinjì yí ákwáy besòt anchyε bé yí ampεt ambòj nepém eni? 27 Nchí ghati bhe menyinjì ebhen mbònyune chòj Mε Mmu mfú ntá Mandem mpεtnsem fá amik ne betan Etaya. Mbòj bétwò ne bòángel Mandem, nchyé yěntiki mmu aywi akap, békòjo betik ebhen yí áká. 28 Nchí ghati bhe be, mbòk yeka báchí fá te abhen bápú gu kpáte mǎngó Mε Mmu mfú ntá Mandem ndu nchí twò fá amik mbò Mfò bō mankem.”

17

*Besí Yesu béyibhiri
(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)*

† 16:18 Setárébhé: Píta, chí “Setárébhé” ndü eyòjò Grik chí Píta. § 16:18 Ekεt eya: Chí nkwo bo Mandem.

1 Εφ'ερέ νόκό manywop atandat, Yesu asot Píta, asot Jems nkwo ne mano ywi Jón, akó amfay njie ngo ne bhó, bábhak aré bóbhó. 2 Bápére yinj, besí Yesu béyíbhiri berobhe ghó ghó mbó mmok. Nden éyi nkwo éyíbhiri erop pépépép, énkot noko ηwanηwanη. 3 Témchok, Moses ne Eláija, baremé kepinti Mandem abhen tesáy bábhési, mándeme noko keri ne Yesu. 4 Píta abho berem ntá Yesu be, “Acha, éri tontó be sechi fá. Mbák okon, chon nte betem barat. Emot ntá ye, echak ntá Moses, ne enéfú ntá Eláija.” 5 Ené Píta ábhíkire nana enyij ene yí arém ntá Yesu, ekpokó nebhan enen néghò pépépép ékúti bhó mankem. Eyon éfú ndü nebhán eno éré rem be, “Né chí Mówá. Nkon yí tontó. Ghók ka yi!” 6 Píta ne mamere bhi bágghókó nókó eyon eyo, becháy bekem bhó tontó, ne yéntiki mmu wap ákwén, atep besí amik. 7 Ke Yesu arak, atak bhó arem be, “Faté ká, báké cháy.” 8 Báyon nókó amík amfay, bó kepere ghó yé mmu. Eróp chi Yesu aywinti. 9 Ne ndü Yesu ne bopíta básèp njie, Yesu aghati bhó be, “Báké ghati yé mmú enyij ene Mandem áká bágghó fá, kpáte yi anka Mmu ane áfú ntá yi ampentsem ndü nepém.” 10 Píta ne mamere bhi bábhép Yesu be, “Ndaká yí baton ebhé Moses bárèm be Eláija abhon bepentsem fá amik ke Mpereme Mandem afyé bariep be áto antwó?” 11 Yesu akeme bhó be, “Echí tetep bé Eláija abhon béyámbi antwó, angoko yéntiki enyij fá amik, ke Mpereme antwó. 12 Ke nchí ghati bhe be, Eláija anán atwó ke bo bábhíkí rinji yi. Bákú ne yi mbó enyü bákónó. Nó ké Mmu ane áfú ntá Mandem nkwo ábhon chon esonori amó yap.” 13 Mpok yo ké bakoño Yesu bárinji sayri sayri be Yesu arém chi éti Jón Njwiti.

Yesu abú mó ane efónó ebúbu échyé yi ntímen
(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43a)

* **17:20** Sepeme móstat: Móstat chi mónak ane kepem eki kechi mbó kepemé mkpon. Ago, ambón beyá batap ne ngep ndü mmik Pálestain. † **17:21** Mbak bekáti ebhen mbok ane achi are, bébhíkí bhon beyon ebhen.

14 Yesu ne bakoño bhi básébhé nókó anten njie, bátémeri beyá bo abhen báchémé aré mánon bhó. Mmu amot afú ndü eka yo, arak, atep mánén besí Yesu, 15 arem be, “Acha, ghó ntínso ne mówa. Akwen ntímen, ne esonori éné yí ábhon eya echa. Beyá mpok, ákwen angó, ndon echak, ákwen anyén. 16 Nsot yí ntwó ntá bakoño bhe, ke bábhíkí kway bebu yi.” 17 Yesu arem ntá bakoño bhi be, “Bé mkpáká bho ané ábhíkí bhon neka ne me, bé bhó báyíbhiri tetep ndü enyij echak, chon mpet ntat ne bhe ná? Chon nképniti ne bhe ngaka fá? Twó ká ne mówu ntá ya.” 18 Bárónó nókó ntá yi ne mówu, Yesu ásáy efónó ebúbu yo, bé éndó yi. Efónó ebúbu éró yi, atan témté. 19 Mpok Yesu aróbhé chí ne bakoño bhi, bábhép yi be, “Ndaká yí sébhíkí kway bebok efónó ebúbu yo?” 20 Yesu akeme bhó be, “Chí éti bábhíkí bhon neka ne Mandem. Nchí ghati bhe be, mbó bábhon neka ne Mandem enén néchí yé chi niníniní mbó mósepeménok ene bábhinji be *móstat, *bákwáy beghati njie bé ámfá fá andak nebhuet áchák, émfakari enyu yo, ne yényij kekwey becha bhe. 21 [Bo bákwáy bébók enyü efónó ebúbu yo chí mbák báchí ndü netarénsay ne nenikímet]” †

Yesu apet aghati bakoño bhi bé chon mángwáy yi
(Mk 9.30-32; Lk 9.43b-45)

22 Ewak émot, bakoño Yesu mankem bati byo ne apay bápét nókó nsem atú Gálili, Yesu aghati bhó be, “Bákém chon Mmu ane áfú ntá Mandem mámfye yi amó bó mmik. 23 Bó-bhó mángwáy yi, ke égháká nókó manywop arat, Mandem anka yi ampentsem ndü nepém.” Beyon ebhen beku bakoño bábhon beyá basémé.

Yesu arem éti nkábhénti amem ekerákap Mandem

24 Yesu ne bakoŋo bhi bárók baghaka Kapřnaum. Ené bó báčí are, babhebhé nkábhénti abhen ekerákap Mandem bárók ntá Píta bábhép yi be, “Ntəŋ yweka áchyè nkábhénti ane ekerákap Mandem-ε?” † 25 Píta akeme be, “Εε.” Píta apetnsem anywóp berem kepí ne Yesu. Ke ápéρε rem enyíŋ, Yesu ayambi abhep yi be, “Píta, okáysí bé yí? Ntíkí bhó báchyè nkábhénti ntá bafš mmik? Chí bšmmik ke chi mankwə?” 26 Píta akeme be, “Bafš básət nkábhénti ntá mankwə.” Yesu arem ye be, “Eyo étəŋ bé babhəŋ bšmmik bábhíkí bhəŋ bechye nkábhénti. 27 Ke tēndu sépú yán bekwə böbhen mambe nti, sep, dók manyu, guép áwám anyén. Nsi mbi ane ókémé nené nnyu ywi. Chəŋ óngó nkáp are ane akway bechye awa nkábhénti ane ekerákap Mandem ne aywe. Sət wu chye bhə.”

18

*Nkoŋo Yesu ane acha bachak
(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)*

1 Ebhíkí tat, bakoŋo Yesu bárók ntá yi babhep yi be, “Ndú nkwó bhó abhen Mandem achi Mfə wap, ághá áchíkí áchá báchák?” 2 Yesu abhiŋi mandú mə, akə yi ate besí bhap. 3 Arem be, “Nchí ghati bhe be mbák bābhíkí yibhiri mändóp mbə māmbo, bāpú kway bebhak ndú mpāy bho abhen Mandem achi Mfə wap wáwák. 4 Yě agha ane ášēpti mməet mbə māmbo, yí wu ke ákway bechwe ndú kefš mfay.”

*Mmu áké kə nti ankwen ndú bebú
(Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)*

5 “Yě agha ane ášēpti mandú mə mbə ané, éti ya, ášēpti chí me. 6 Chəŋ embep encha ntá mmu ane ákə mówa amət ane abhónó neka ne me ánkwen ndú bebú. Echí sayri ntá mmu wu, be mánsət ntay negho mánsət emi eyi, mámese yi amem manyu.

† 17:24 Nkábhénti ane ekerákap Mandem: Nkábhénti wu achí mandú nkáp ane bo báchyè nyaka be mangoko noko ekerákap ene Yerúsalem. * 18:11 Mbək besi bekáti ebhen tentep bébhíkí bhəŋ ndəŋ ane.

† 18:14 Mbək bho abhen básíŋ ekáti ene, básíŋ chí bé etayá.

7 “Eber ntá bö mmik echa, mbənyune bó bátwə ne mamə ane ákə bo mankwen ndú bebú! Mamə apú nək bétwə, ke chəŋ émbep ntá mmu ane átwə ne mamə encha! 8 Eri ye be mbák awə ywe amət, ne yě chí ekak eye kě ékə onkwen ndú bebú, kpót awə wu, ne yě chí ekak guerp! Echí sayri bé ómbák ne Mandem ndú nepém enen nebhiiki bhəŋ ngwenti, yě chí ne awə amət, yě chí ne ekak émət, échá bémése wə amem ngó ane apu neme, ne amə apay, bekwə bepay. 9 Ne mbák nyésé ene nékə bé ónkwen ndú bebú, poŋóri nó fere, ónguerp. Echí sayri bé ónchwe ndú nepém enen nebhiiki bhəŋ ngwenti ne nyésé nēmət echa mémése wə amem nepingo ne amík aye ankem apay.”

*Nekay ághónomen ane ánémé
(Lk 15.3-7)*

10 Yesu arem ntá bakoŋo bhi be, “Sət ka mpok bé báké byak yě amət ndú nkwə bāru böbha abhen. Yěntiki mmu wap abhəŋ ángel amfay ane ákway beghati Mandem enyíŋ ene éyíŋi yi yěntiki mpok. 11 [Me Mmu mfú ntá Mandem, ntwó chí bereme yěntiki mmu ane ánémé ebhi] * 12 Bákaysi be yi? Mbák mmu abhəŋ bāghónómén besa betay, amət anem ebhi, yí ákə yi? Pú ārə bāghónómén ane achi ndú nkwó besa menwi nsem neku ne anwi ambí-njiε, andək beyaŋ awu amət ane ánémé? 13 Nchí ghati bhe be, mbák ayaŋ wú aghə, maŋák áyá yi anti éti ághónomen wu amət encha maŋák amen yi ábhəŋ be ané besa menwi nsem neku ne anwi abhiiki taka ebhi. 14 Echí enyumət ne Eta yeka mmu achi amfay be apú yaŋ yě mandú móywi amət áném ebhi.” †

Enyíŋ ene mmu ábhónó bekwə ne nti manə ane ákə yi bebú

15 Berəŋ ambi Yesu arem be, “Mbák nti múnkwə ánkə wə bebú, dók temerí yi, māmák ndiere be bati apay. Mbák əkə yi ángó bekwéné

bhi mǎnsokori ndakáré, nǎ ǎwéné nti mǎnkwǎ. ¹⁶ Kε mbák abhíkí ka beghok enyiyi ene ǎrēm, pet dók ghó yi ne manǎ achak amǎt, yě bati apay, yě arat, bé bó mámbák batísie ndǔ yěntiki enyiyi ene bǎrēm. †
¹⁷ Mbák abhíkí ka beghok bhǎ nkǎwǎ, kǎ nkǎwǎ Mandem mándíjǎ. Ne mbák bo Mandem bǎrēm ke yí áchǎk chi batú, dǎ yi ambak yě mbǎ mmǔ ane ápú chyε Mandem kenókó, ne mbǎ mbεbhé nkabhénti. ¹⁸ Dǎjǎ kǎ be, yěntiki enyiyi ene bǎgwǎré fá amik, Mandem ágwǎt awu amfay. Ne ené bǎkǎnǎrí fá amik, Mandem ákanjari yǎ awu amfay. ¹⁹ Enyiyi échák ene mǎyan mándijǎ chi be mbák bo bati apay mánkǎ eyǎj émǎt fá amik ndǔ enyiyi ene bó báyan ne mǎníkmǎet, Etaya mmu achi amfay, ághók neníkímmǎet enap. ²⁰ Yěntiki ebhak ené bakojo bha bati apay, bati arat, bǎchémé éti ya, nchǎ aré ne bhǎ.”

Yesu atém nekay ndu betǎj enyu sébhǎjǎ befonjori bati

²¹ Píta arǎk ye ntǎ Yesu abhep yi be, “Acha, mbák mmu ántǎjǎ bεkǎ me bebǎ, mbǎj bεfǎjǎ yi ndǎj éní? Ndǎj tándrǎmǎt ke?” ²² Yesu akeme yi be, “Wǎwǎk! Mbák mmu ántǎjǎ bεkǎ wǎ bebǎ, ǎbhǎj bεfǎjǎ yi maǎjǎk besa berat nsem byo, ndǎj tándrǎmǎt.” §

²³ “Dǎ ka ngati bhe éti Kεfǎ Mandem. Kéchǎ mbǎ Mfǎ ane ábhǎjǎ bǎ betik abhi bé yěntiki mmǔ wap ánkémé nkǎp ane yi ákém yi. ²⁴ Abhǎ nókó bebhep barem ami, bǎtwǎ ntǎ yi ne mmu amǎt ane ákém yi nkǎp ane aya acha. ²⁵ Nkǎ betik wu kekway bekeme beyǎ nkǎp wu. Chi-betik ywi achye eyǎj be mántǎ yi ne ngǎré ywi ne bǎbhi, ne yěntiki enyiyi échák ene yi ábhǎjǎ, bé nkǎp ywi ámfú. ²⁶ Mmǔ betik wu ághókó nókó nó, akwén bekak mfǎ wu abho ménikmǎet be, ‘Acha, chyě mé mpok, chǎj nkeme yěntiki enyiyi ene mǎkem wó.’ ²⁷ Chi-betik

aghó nkǎbetik wu ntǎnso, afonjori yi, afere ntǎ ndǔ yěntiki enyiyi ene yi ákém yi, arǎ yí ándók. ²⁸ Kε nkǎbhé mmu ane mfǎ wu áfǎjǎ áfú nókó, arǎk atemeri nti nkǎbetik ane ákém yi manyǔ nkǎp ane ápú yěnyiyi. Akém yi angonǎ arem be, ‘Kwǎ barem amen ókém me néne.’ ²⁹ Nti nkǎbetik wu akwén yi bekak abho ménikmǎet be, ‘Chié mé mpok, chǎj nchyé enyiyi ene mǎkém wǎ.’ ³⁰ Kε abhíkí ghok wǎwǎk. Akǎ bákém mmǎere ywi wu, bǎrǎk, bafye ekerékenǎj, be mbák abhíkí kwǎ barem ami ánǎjǎ, apú fú aré. ³¹ Bati bǎ betik bǎghǎ enyiyi ene yi ákǎ, bati ábé bhǎ tontó. Bǎrǎk bǎghǎti mfǎ wu yěntiki enyiyi, ene efakari. ³² Mfǎ achye eyǎj bé mándók mántwǎ ne yi. Bǎtwǎ nókó ne yí, arem ntǎ yi be, ‘Wǎ ebéptǎ nkǎbetik ne! Jǎníkmǎet ndǎ wǎ ǎrǎj ne beyǎ nkǎp ane ókémé me. ³³ Wǎ nkǎwǎ ǎpú kwǎy beghǎ mbǎ nti mǎbetik ntǎnso mbǎ enyǔ ngǎ wǎ ntǎnso?’ ³⁴ Mfǎ wu achye eyǎj ne beyǎ bebéntǎ, be mánsǎt yi mámése ekerékenǎj bé mbák abhíkí keme yěntiki enyiyi ene yi ákémé, apu fú aré.” ³⁵ Yesu ánǎjǎ nókó betem nekay enen, aghati bakojo bhi be, “Nó ké Etaya mmu achi amfay ákǎ ne yěntiki mmǔ yweka ane ánísǎ beghǎ nti ntǎnso, kéka befonjori yi ne nti nenkem.”

19

Yesu áttǎj éti awǎy nebhay (Mk 10.1-12)

¹ Mpok Yesu ánǎjǎ berem menyiyi ebhen atú Gálili, afa, apé Nyén Jǎdan, asep, arǎk atú Judéya. ² Beyǎ bhǎ bǎkǎjǎ yi are, abú abhen máme.

³ Aghákǎ nókó aré, mbǎk bǎnkǎwǎ Fǎrisǎ bǎrǎk memǎ yi, bǎbhεp yi be, “Yě yí, yě yi, ebhé eyese eka be mmu ándǎ ngǎré ywi ndǔ nebhay ke ebhíkǎ ka?” ⁴ Yesu akeme bhǎ be, “Bǎbhíkǎre pay enyiyi ene echi amem ekǎti Mandem-ε? Eghǎti bhese be, te nebhomik, Mandem

† **18:16** Ghǎ Ekǎti Deteronǎmi 19.15 nkǎwǎ. § **18:22** Ekwǎy nkǎwǎ bebhak ndǎj “Besa berat nsem nekǎ ne épǎy”.

aghókó nyaka menyũ bo bapay, ngoré ne mbakanem, ⁵ arem be, ‘Éti yó, mbakanem abhəŋ bérə etayi ne máyi, ambat mmuet ne ngoré ywi, ⁶ bó bati apay mándəp chi mmũ amət.’ Bó kepepe bhak ye bati apay, ke mmũ amət. Mmu áke fyē ye ákóré nénti bo abhen Mandem áchémé.” ⁷ Bónkwə Fárisi bábhép Yesu be, “Mbák enyu yó ke échí, ndaká yí Moses árémé bé mmu ákway berə ngoré ywi mbák achye yi ekáti awáy nebhay?” ⁸ Yesu akeme bhə be, “Chí éti netanjánti eneka ké Moses áká nyaka be bákway berə baghoré bhəka ndũ nebhay. Épú nyaka enyu yó ndũ nebhənet. ⁹ Diní ká be, yě agha ane áró ngoré ywi ndũ nebhay, kebhá k bé ngoré akwen berwəp, ambáy ngoré achak, akwen berwəp.”

¹⁰ Yesu árém nókó nó, bakoŋo bhi bárem be, “Mbák échí nó, ntí ápú yé ane mmu abhay ngoré.” ¹¹ Ke Yesu akeme bhə be, “Puyě yěntiki mmu ke ákway beka beyəŋ ebhen. Ndiere bo abhen Mandem achyé bhə ntí béchókó nə, ké bákway beka bhə. ¹² Mbək bo bachi bagú-bhó te amem menie. Abhénéfú báchí bagú-bhó mbənyune bo bachak ke bákú bə mámbák nə. Ke báchák bábhíkí ka nebhay ndu báchyé mmuet beka betik Kefə mfáy. Yěntiki mmu ane ákwáy bekoŋo enyiŋ ene ndémé, ánkóŋó yó.”

Yesu ayét mambə
(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³ Bofú básót bəbhəp bərók ntá Yesu ne bhə be yi anyəŋa bhə amə anti, anikmuet be Mandem anjet bhə. Bakoŋo bhi bágghó nókó nó, bábho besayti bhə be báké səŋəri Yesu. ¹⁴ Ke Yesu arem be, “Də ká mambə mantwə ntá ya, báké chyət bhə mbi mbənyune bə abhen bachi mbə bhə ké Mandem ábhak Mfə awap.” ¹⁵ Yesu árém nókó nó, asət bəbhə anyəŋa bhə amə anti, ayət bhə. Akú nókó nó, arə nebhuet wu arək ebhak échak.

Mfə nkáp
(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)

¹⁶ Éfákari be mmu amət arək ntá Yesu, abhép yi be, “Ntəŋ, ntiki erítí enyiŋ məkwáy beka ke Mandem anchye me nepém enen nébhíkí bhəŋ ngwenti?” ¹⁷ Yesu akeme yi be, “Ndaká yí əbhəp me éti erítí enyiŋ? Mmũ amət aywínti ke arí. Mbák əyáŋ yi anchye wə nepém enen nébhíkí bhəŋ ngwenti, əbhəŋ bəbháré bebhé Mandem.” ¹⁸ Mmũ wu abhép Yesu be, “Ébhén?” Yesu akeme yi be, “Driŋí bebhé Mandem. Bérəm be, ‘Ké kwen berwəp. Ké wáy mmu, Ké ghəp aghép. Ké te ntisiə akware, ¹⁹ chyě máye ne etaye kenókó. Ne əbhəŋ bekoŋ ntí nkwa mbə enyu ókóŋó mmuet eyé.’” ²⁰ Esakámu yó arem be, “Nnáy nchí bhuerə bebhé ebhen menkem. Enyiŋ échák ébhuet ké?” ²¹ Yesu aghati yi be, “Mbák əyáŋ əmbak chak ndũ babhi ankem, dók tí menyíŋ ebhe menkem, chyě nkáp ntá bachébhəbho. Mbák ónká nə, chəŋ ómbəŋ kefə menyíŋ amfay. Jntwó ye ənkoŋo me.” ²² Esakámu yó ághókó nókó nó, arəbhe rəŋerəŋ nsónso mbənyune abhəŋ nyaka beyə menyíŋ.

²³ Yesu ayibhiri mmuet arem ntá bakoŋo bhi be, “Nchí ghati bhe be ébè mmuet tontó be múnkáp anka Mandem ambak Mfə ywi. ²⁴ Echí wikirik be mpəŋə baso ámfuet ndũ mbok mbíábhan écha múnkáp béka Mandem ambak Mfə ywi.” ²⁵ Bakoŋo Yesu bágghókó nókó nó, bápóp! Babho bebhəp yi be, “Mbák enyu yó ké echí, ághá yé ákway bebhak mmu ane Mandem ápeme?” ²⁶ Yesu ayiŋi bhə dií, arem be, “Ntá nkwaŋwəŋ, mbi ápú, ke yěnyiŋ épú cha Mandem.” ²⁷ Píta asá eyəŋ arem be, “Ná ne bhesé? Séró yěntiki enyiŋ sékəŋo wə! Nsáy ane sébhəŋ chí yí?” ²⁸ Yesu aghati bhə be, “Nchí ghati bhe be ndũ mmik nkə, mpok Mmu ane áfú ntá Mandem áchəkə ndũ enəkó kefə yi ne keném kenkem, be bakoŋo bha bəchək nkwo ndũ menəkó kefə, bekem maneréket Israel byo ne apay. ²⁹ Ne yě agha ane áró yě chí beket, yě chí bəmayi, yě chí étayi, yě chí máyi, ye chí bəbhi,

yě chí baki yi ěti yí ákòṅo me, chəŋ ampət ambónġ menyin ebhen menkem ndəŋ besa betay, ambónġ nkwo nepém enen nebhiiki bhəŋ ngwenti. ³⁰ Ke chəŋ beyă bo abhen bachi ambi néne, mándəp ansem, ne abhen bachi ansem, mándəp bayămbi.”

20

Mandem akap bakă betik abhi

¹ Yesu arək ambi berem be, “Mbák Mandem achi ne bho mbə Mfə wap, menyin bébhak mbə enyu échí ndü nekay enen. Nekăy enen nechi be, mbəŋónkífú achi nyaka. Ewak émət, afa beti beti arək beyəŋ bə abhen bákă betik amem nki ywi. ² Aka ne bakă betik abhen yi ayambi ásóré be chəŋ yi anchye bhə nkáp ané ákwáy ndü betik ebhen nywəp nemət. Ató yé bhə be mándók mánkă betik amem nki ywi.” ³ Egháká nókó nkárénká nénenamət beti bhə, afa arək nefisie, aghó bəfu tété abhen babhiiki bhəŋ yěnyin beku. ⁴ Aghati bhə be, “Dók ká nkwo ndü nki wa manká betik aré. Mánəŋ mămfaté beku, chəŋ nchyé bhe nkáp ane ákwáy.” Báfűét bārók. ⁵ Egháká nókó mbə nkárénká byo ne epay, ne nkarenka érat ene ngósi, mbəŋónki wu akə enyumət. Nó chí, asət bə betik bachak ató ebhi. ⁶ Bérəŋ nkárénká etay beku, apət afú, arək etək, aghó bo báchák tété, enyin ene bákă ti. Abhép bhə be, “Ndaká yí bächí fá tété, nywəp nenkem, enyin ene bákă ti?” ⁷ Bákéme yi be, “Séchí fá tété mbənyune sebhiki bhəŋ mmu ane ásət bhesə ndü betik.” Mbəŋónki wu aghati bhə be, “Dók ká nkwo mánká betik amem nki wa.” ⁸ Egháká nókó bəku, mpok bakă betik bápətnsem anywəp, mbəŋónki abhinġ mmu ane áyinġi bakă betik aghati yi be, “Binġi bakă betik chye bhə bakáp ayap, bébhó ne abhen bārəŋó ebhi ndəbhensem, bewenti ne abhen báyămbi.” ⁹ Abho ne abhen básóré bhə ndü betik nkárénká etay beku, achye yěntiki mmü wap nkáp nywəp nemət ankem. ¹⁰ Agháká nókó ntá bə abhen báyămbi bábhó betik beti beti,

bákăysi be chəŋ anchye awap nkáp anja ancha ane bə abhen babho betik chi beku. Ke achye yěntiki ntí mmu chi enyumət, nə chi nkáp betik ebhen nywəp nemət. ¹¹ Básóré nókó bakap ayap, babho menywinti ěti mbəŋónki, ¹² mándeme nəkə be, “Bə abhen bákă betik chi ndü neŋəkó nywəp nemət, əchyé bhə nkáp enyumət ne bhesé bhó séká betik ndü nywəp nenkem amem esəŋtí mmok.” ¹³ Ke mbəŋónki akeme mmu wap amət be, “Nkwăne, mbíki nyié be yěnyin. Séká eyəŋ émət ne bhe be mčhye yěntiki mmu yweka nkáp betik ebhen nywəp nemət. Pú nó? ¹⁴ Sət nkáp aywe dók. Membəŋ ké mbəŋó ntí bechye mmu ane abho betik ndəbhensem nkáp betik ebhen nywəp nemət mbə enyü nchyé wə. ¹⁵ Nkáp chi awa. Mbíki bhəŋ betəŋ beku enyü nkəŋó ne wú? Mpabhamík akə əbénti ndü ntəŋó bəbhen berinti?” ¹⁶ Yesu ánəŋá nókó bétém nekay enen, arem ye be, “Enyu eyə ke echi be chəŋ beyă bayămbi mándəp ansem, ne beyă barəbhensem mándəp ambi.”

Yesu arem ndəŋ ené éjwi érat be chəŋ mángwáy yi

(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)

¹⁷ Ené Yesu ákə berəŋ Yerúsalem ne bakoŋo bhi bati byo ne apay, asət bhə nepak, abho beghati bhə enyin ené ébhəŋó bəfákari ne yi. ¹⁸ Arem be, “Ghók ká, sérəŋ nə chí Yerúsalem, ne mpok ségháká aré, chəŋ mămfyə Mmu ane afú ntá Mandem amó bəbati bachiakap Mandem ne ntá batəŋ ebhé Moses, bə mándem be mángwáy yi. ¹⁹ Ne bəbati mánsət yi mămfyə amə bo abhen bápú bo Israel, bé mánjókó yi, ne be mándén yí ne ekpa, ne be mángó yi ndü ekotákátí. Ke égháká nókó manywəp arət, ampətnsem ndü nepém.”

Yesu yi be münti abhəŋ bebhak mübetok

(Mk 10.35-45)

²⁰ Ebhíki tat, ngərə Sebedi asət bəbhi bati apay, arək ntá Yesu ne bhə. Atep mánén besí bhi are bhép yi be ankwak

yi. ²¹ Yesu abhép yi be, “Ŋyàñ mǎnkɛ wɔ yi?” Akeme be, “Eta, kɛ bé mpok óbhàk Mfɔ, bǎbha abhen bati apay, manchàkɔ ne wɔ, amɔt ebhe awónem, achák ebhe awóghɔ.” ²² Ke Yesu akeme yi be, “Ōbhíkí rɪñi enyɪñ ene óyàñ nkɛ ntá ye. Bǎkwáy beka menyu esɔñɔri ane mbónó ményú?” Bákéme yi be, “Sékwáy beka nɔ.” ²³ Yesu aghati bhɔ be, “Tetep, chɔñ mǎnyú nkóp esɔñɔri ane mbónó ményu, ke mbíkí bhɔñ betañ beyap bo abhen babhɔñɔ bechàkɔ ebhe awónem eya ne abhen babhɔñɔ bechàkɔ ebhe awóghɔ. Bèbhak ebhɔ bechi ntá bɔ abhen Etaya aghoko bhó ábhúré ntá yap.” ²⁴ Bakoño Yesu báchák bati byo bǎghókó nókó enyɪñ ene bɔ Sebèdi bareme, bábhó bebènti ne mamɛere bhap nɔ bachi nnɔ amɔt. ²⁵ Ekú Yesu abhɪñi bhɔ mankem arem be, “Bǎrɪñi be ntá bɔ mmik, bafɔ bábhɔñ beyǎ betañ amfay bǔbhap, ne bǔbati básòt beyǎ betañ beka bǔbhap mángók bhɔ. ²⁶ Ke ébhíkí bhɔñ bebhak enyu yɔ ndù nkɔwɔ ywɛka. Mmu ane áyàñ bebhak mǔngɔ ywɛka, abhɔñ bebhak mǔbetok ywɛka, ²⁷ ne yǎntikí mmu ywɛka ane áyàñ bebhak mmù mbi abhɔñ bebhak nsem aywɛka, ²⁸ nkúbhé mbɔ enyù Mɛ Mmu mfú ntá Mandem mbíkí twɔ be bo mántók mɛ. Ntwɔ chi bebhak mǔbetok, ne bechye nepém ena ndu beku beyǎ bhó, mféré bhɔ ndù kesémé bebá.”

Yesu abú manémámik bati apay amem etok Jeriko

(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)

²⁹ Yesu áfù nyaka etok Jeriko ne bakoño bhi. Ngémtay bho bǎré koño bhɔ. ³⁰ Manémámik bati apay babhak nepaká mbi chàkɔ. Bǎghókó nókó bé Yesu ké áfɛt, bábho bebik mandeme nàkɔ be, “Eta, Mmǎ Mfɔ Debhít! Ghó bhesé ntínso!” ³¹ Bo abhen bachi are bábhó besayti manémámik bhɔ be, “Kusí ká!” Ke bákpiik bare bik ne eyɔñ amfay be, “Acha, Mmǎ Mfɔ Debhít! Ghó bhesé ntínso!” ³² Yesu ate, abhɪñi bhɔ, abhép bhɔ be, “Bǎyàñ bé nkɛ bhe

yi?” ³³ Bákéme yi be, “Eta, séyàñ ónká amík yesɛ ánéné.” ³⁴ Yesu aghó bhɔ ntínso. Atok amík ayap. Témte wu, babho beghɔ mban ne babho bekoño Yesu.

21

Yesu achwe Yerúsalem mbɔ mmu ane anu ansot awónem

(Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Yesu ne baghàkó bhi bákó baghaka ndù bǔbetok Betfáge ne Bétani, ndù Njie Menok Olif, kekɔt ne Yerúsalem. Aré, ató baghàkó bhi bati apay ambi. ² Apéere tó bhɔ, aghati bhɔ be, “Dók ká ndù mótok ane achi afɔ ambi. Nɛchwe bǎchwè etok, chɔñ mángó mpɔñɔ batu sesét, ne móywi. Kanári ká, mántwɔ fá ne yɔ. ³ Mbák yé mmu abhép be ntí ane bǎkàñari yɔ, ghatí ká yi be, ‘Acha, áyàñ yɔ.’ Témte wu, chɔñ yi andɔ mǎnsot yɔ.” ⁴ Éfákari nkúbhé enyu eyɔ bé enyɪñ ndemekerpinti árémé nyaka émfú tetep. Ndemekerpinti arem nyaka be,

⁵ “Ghatí bo Sión * bé mfɔ wap átwò.

Abhɔñ neseptimɛt, átwɔ chàkɔ amfáy mpɔñɔ batu, amfay mómpɔñɔ batu.”

⁶ Bakoño Yesu bhɔ bǎrók bakɛ mbɔ enyù yi aghati bhɔ. ⁷ Básót mpɔñɔ batu yɔ ne móywi, bǎrók ntá Yesu ne yɔ. Básót nden mfámɛt yap basɔbheri yɔ, Yesu akó achàkɔ amfay. ⁸ Beyǎ bo abhen bachi are, báféré nden mfámɛt yap baghay ambi. Báchák bǎré kpɔt béwókéndé mángay nàkɔ ndù mbi ane yí áfɛt aré. † ⁹ Beyǎ bho bǎré rɔñ ambi, bachak mankoño nàkɔ ansem. Yesu abhak néntí enap. Bó mankem bǎré bik mándeme nàkɔ be, “Sémbítí Nyiě newú Mfɔ Debhít! Mandem ánjét mmu ane átwò ndù nnyén Acha! Sémbítí Mandem mfay!” ¹⁰ Nɛchwe yí áchwé Yerúsalem, etok enkem ényíkisi tikítik. Bo bábhó bebhep bati be, “Ane mmu átwò chi agha?” ¹¹ Bo abhen

* **21:5** Sión chi Yerúsalem. † **21:8** Enyu eyɔ ké bo Ju bákà nyaka mpok mǔngɔ átwò.

bákò ne yi béré keme mandeme nõkò be, “Chí Yesu, Ndemekerpinti Mandem ane áfú Násáret, atú Gálili.”

Yesu abók bakõsie
(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Yesu áchwé nõkò etok, arok amem ekerakap Mandem. Abók bakõsie ne bo abhen bákù menyin. Atakati béfémé bo abhen bákò esie bakap bewupsi. Atakati nkwo menok bo abhen báti bebhónó. ¹³ Ndũ Yesu ákà nõ, aghati bhò be, Mandem arem be, “Eket eya ébhon bebhak chi ekeré nenikimuet, ke báyibhiri yò érop nebhuet ane baghép bábhése are.” Nò ké básinjí amem Ekáti Mandem.

¹⁴ Ené Yesu ábhuet amem ekerakap Mandem, beyá manémámik ne bakem bárók ntá yi, abú bhò mankem. ¹⁵ Bõbati bachiakap Mandem ne baton ebhé Moses bághó menyinjí maknkay ebhen Yesu ákà. Bághó nkwo ndũ mãmbò bábik amem ekerakap mandeme nõkò be, “Bakak ne kenókó ámbák ne Nyíé-newu Mfò Debhit!” Baghò nõkò nõ, bati ábé bhò amem tontó. ¹⁶ Bábhép Yesu be, “Opú ghók nõ enyinj ene bõbhen bárèm-é?” Yesu arem be, “Nchí ghók. Nò tẽ bächí, bãbhíkí re ghók wáwák enyinj ene basinjí amem Ekáti Mandem?” Básinj be, “Oku mãmbò ne abhén babhuet amò mándinjí bechye wò bakak ne kenókó?” ¹⁷ Yesu áró nõkò bhò, afa Yerúsalem arok Bétani, abhure are.

Yesu akw enok ekuri
(Mk 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Néyí nõkò, Yesu afa abho bepntsem Yerúsalem. Nsay akém yi. ¹⁹ Ndũ áròn, aghó enok fig nékú mbi. Arok aré, ke yẽ mósepeménok ake ghó amfay. Ebhíkí fuét chí beyé bõbhò. Yesu arem ntá enok eyò be, “Tẽ mmik ámá, opú pere kway menyú kerpem.” Enok fig eyò egu témté. ²⁰ Baghok Yesu bághó nõkò enyinj ene éfákárí, bábhák maknkay tontó. Bábhó berem ne bati be, “Yi ékú enok fig ene egu témté enyune?” ²¹ Yesu aghati bhò be, “Nchí

ghati bhe be, mbák mãmbon neka ne Mandem tetep, kemakati betan ebhen yí ábhónó, bákway beku enyinj ene nkwa enok fig ene. Ne bákway bégháti yẽ chí njie ne be ‘Fá fá kwén awu amem manyu,’ émfakari enyu yò. ²² Ne yéntiki enyinj ené mãnikmuet be Mandem anchye bhe, apú rò bechye bhe, mbák mãnókó.”

Ebhak ené betan Yesu befú
(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

²³ Yesu achwe amem ekerakap, abho beton bho Eyon Mandem. Ndũ yí ákà nõ, bõbati bachiakap ne bõbati etok báchák bárók ntá yi bábhép yi be, “Ntiki betan óbhónó beku menyinj ebhen ne ókà? Agha áchyé wò betan ebhò?” ²⁴ Yesu akeme bhò be, “Menkwò mbõn enyinj émot bebhep be. Mbák mãnkémé me yò, chon menkwò ngati be mmu ane áchyé me betan beku menyinj ebhen mékà.” ²⁵ Enyinj ene mbónó bebhep be chí be, “Agha áchyé nyaka Jõn Njwiti betan bejwiti bho? Mandem, ke chí bõ mmik?” Báre kem epúití ne bati be, “Chon séndem be yi? Mbák séndem be betan ebhen Jõn befú nyaka ntá Mandem, ábhép bhese be, ‘Ke ndaká yi bãbhíkí noko eyon eyi?’ ²⁶ Ne mbák séndem be, ‘Béfú nyaka ntá nkwa’, nó séyàn esonori ne bõ bhesé mbonyune bó mankem mánoko sayri be Jõn achi nyaka ndemekerpinti Mandem.” ²⁷ Bákéme Yesu chí be, “Sébhíkí rinji.” Yesu aghati bhò be, “Menkwò mpú ghati ye bhe mmu ane áchyé mé betan beku menyinj ebhen né mékà.”

Nekay chi ne bõbhi

²⁸ Yesu arem be, “Bãrem bé yi eti ndak ane? Mmu amot achi nyaka ne bõbhi bati apay. Bábhák bõ babhakanem. Ewak émot abhinj ane mbi aghati yi be, ‘Mówa, dók ká betik amem nki echon.’” ²⁹ Mówu akeme be, “Mpú rón.” Ke ansem mpok, awupsi nti arok. ³⁰ Chí afuét arok ntá mmõ ane mónkwen, aghati yi nkwo be, “Mówa, dók amem nki kú betik echon. Mówu akeme yi be ‘Eta,

chəŋ ndək.’ Ke akeroŋ. ³¹ Ghati ká me. Ndũ bəbhə bati apay, ane ághókó étayi, akə enyiŋ ene yi áyàŋ chí ané?” Bə mankem bakeme be, “Ane nsénsi.” Yesu aghati bəbati bo Israel bhə be, “Diŋí ká tetep be bə bebú mbə babhebhé nkábhénti ne baghərə-nekə báyambi bébhəŋ mbi bebhak bə abhen Mandem achi ne bhə mbə Mfə wap, ené bārəp nsem. ³² Nchí rəm nə mbənyune Jŋn Njwiti atwó nyaka ntá yeke bo Israel mankem, betəŋ bé enyũ mmu ákwáy bebħere nepém eni chak besí Mandem, ke bəbhíki noko enyiŋ ene yi árəm. Babhebhé nkabhenti ne baghərə-nekə ké mánókó enyiŋ ene yi árəm. Yəndu bəghó bé babhebhé nkábhénti ne baghərə-nekə mánókó Jŋn, bəke tiknsem be mánókó enyiŋ ene yi árəm.”

*Bakə betik ne mbəŋónki
(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)*

³³ Ghok ka nekay néchák, “Mmũfú abhəŋ nyaka nki. Api menək vain are. Atep ebhá ene eghabheri nki ankem. Atém mbok aghoko nebhəet ane báyət kepem vain, be nnok ywi amfu, mánsət, máná mmém. Ate mókerémfay amem nki wu, bé ámbák nebhəet ane mmu áchəkə ndu bébhəbhəri nki. Afyé ye bo aré be mánka betik mánkəre nsáy ne yi. Arə, arək nekə etək echak. † ³⁴ Mpok bekək kepeménək ákwáy nókó, mbəŋónki ató bakə betik bhi bachak be mándók mánsət aywi ákóré mbwət. ³⁵ Ke bəchwəbhé nókó amem nki, bakə betik ndũ nki bákém bhə. Bádén amət, bəwáy áchák, bətém tí anefú ne batay. ³⁶ Ebhíki tat, mbəŋónki wu aferé bakə betik abhi bəchák ató. Báyá bəchá abhen mbi. Ke bakə betik abhen bəchí amem nki bákém bhə, bákú enyumət ne bhó, mbə enyũ bákú ne abhen mbi. ³⁷ Ndũ ngwenti, mbəŋónki arem ne mməet yi be, ‘Chəŋ ntó mbəŋ mówa. Yə yí, bəbhəŋ bəchye yi kenókó.’ Aferé ye móywi ató. ³⁸ Ke neghó ane bakə betik bəghó yi, bəbhó berem ne bati be, ‘Yiŋí mbəŋ móywi né, ne yí ké ábhəŋó

ményié newú etayi. Twó ká sénkem yi séngwáy bé etayi ánəŋ ángú, menyiŋ ebhi méndəp chi ebħese.’ ³⁹ Bákém yé yi, baya, báfú amem nki ne yi, barək baway.” ⁴⁰ Yesu ánəŋá nókó bétém nekay enen, abhép ye bəbati etək Israel be, “Bə bəkáysí bé mpok mbəŋónki wu ápérénsem nekə enen yí árəŋó, áka yi ne bakə betik bhə?”

⁴¹ Bəbati bhə bakeme Yesu be, “Mpok ane mbəŋónki wu ápérénsem, áka bebépti bakə betik bhə mángú ebépti newú, ansət nki wu anchye ntá bakə betik abhen bápú nók bəchye yi aywi ákóré mbwət témté, yəntiki mpok ane enyiŋ éfú ebhi.”

⁴² Yesu abhép bhə be, “Bəbhíki re pay enyiŋ ene echi amem Ekáti Mandem?

Básin be, ‘Nkúbhé ntay enen batəket bəgəébhé bé nébhíki ri, nó ke néróbhé ntay enen nékéme eket nechá batay áchák ankem. Mandem ke ákú bé émbák enyu yə, ne echi ndaká maknkay tontó ntá yeŋe!’

⁴³ “Məghəti ye be be, chəŋ Mandem amferé áfók ane bəbhəŋó ndũ yí áchí ne bhe mbə Mfə yweka, anchye ntá bo bəchák abhen bákə menyiŋ ebhen yi áyàŋ bə manka.” ⁴⁴ [Yəntiki mmu ane akwene ndũ ntay enen, ásipti ndũ mbiŋ, ne mmu ane ntay enen nékwéné yi aməet, néchəkəti yi.]

⁴⁵ Bəbati bachiákap Mandem ne bənkwo Fárisi bəghókó nókó bakay yə nó Yesu átémé, bəriŋi be árəm nə chí éti yap. ⁴⁶ Bəre yaŋ bekem yi, ke bəcháy nyaka beyə bo abhen bəchi are, mbənyune bəriŋí nyaka be bəbhə básət Yesu mbə ndemekerpinti Mandem.

22

*Yesu atém nekəy epə nebhay
(Lk 14.15-24)*

¹ Yesu apət abho beghati bhə menyiŋ ndũ bakay. ² Yí be, “Mbák Mandem achi ne bho mbə Mfə wap, menyiŋ bəbhak mbə enyu echi ndũ

† 21:33 Vain áko ndũ menək ne básət kepem eki mána mmém.

nekay ενεν. Mfɔ amɔt anak nyaka epã nebhay ntá móywi. ³ Mpok epa ákwáy nókó, ató bǝ-betok abhi bé mándók mángátí bǝ abhen yi ánáká be mpok akway. Ke yé amɔt ke twɔ. ⁴ Apet abhiñi bǝ-betok abhi báchák aghati bhɔ be, ‘Dók ká ghati bo abhen nnáká bé ngwáy bhɔ besené mpɔñ ne mánán mana nenyié, yěntiki enyih énán échí téé. Dók ká ghati bhɔ mántwó.’ ⁵ Ke ndũ bo abhen yi ánáká mankem, yě mmu amɔt abhíkí fye ntí. Mánkɔ nɔkɔ chi ebhap menyih. Amɔt arɔk ebhi eyi, achák arɔk chí ekerésie eyi, ⁶ abhénéfú bákémti bǝ-betok abhen mfɔ wu átó, bádén mbɔ nnya baway. ⁷ Mfɔ wu abhón beyã beběnti. Ató batemé nenu bhi bárók báwáy bǝbhɔ, básón etok eyap. ⁸ Abhiñi ye bǝ-betok abhi arem be, ‘Mpok epa akway. Ke bǝ abhen nnáká bátɔñ be babhiki kway bǝ abhen bátwɔ ndũ epã eya. ⁹ Dók yé ká ndũ yěntiki mbay, mánák yěntiki mmu ane bǝghó, bé ántwó ndũ epã nebhay.’ ¹⁰ Bǝbetok bhɔ bárók bakɔ mbɔ enyũ yi ághátí bhɔ. Bábhíñi yěntiki mmu. Mmũ mbámbɔ mámbiñi bhíñi, mmũ ndíndí mámbiñi bhíñi. Eká eket epã nebhay éjwí ne bo.

¹¹ “Ke mpok mfɔ áchwé anywóp beghɔ bǝ abhen yi ánáká, aghó bé mmu amɔt abhiki bhɔñ nkú-nebhay amɔt. ¹² Abhép mmu wu be, ‘Nkwãne, okú ná ke ðchwe fá, nkú-nebhay wɔ amɔt tí?’ Echa mmu wu enyih berem. ¹³ Mfɔ achye eyɔñ be mánkém yi mángwót amɔ ne bekak, mámeɛe nefi ndũ ejuri. Aré, bo bábhak ndũ nedí kebho ne nenyié ámén.” ¹⁴ Yesu ánáná nókó betem nekay ενεν, arem be, “Mandem anak beyã bho, ke áyap chí bǎrú.”

Bábhép Yesu ěti nkábhénti ndu báyàn yi ánkwen anyu
(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵ Ebhíkí tat, mbɔk bǝnkwo Fárisi bárók báté eyu, babho beyañ enyũ bákway bekɔ Yesu ánkwen anyu, be

bɔ mámbón mbi bekem yi. ¹⁶ Báká eyɔñ émɔt, bátó mbɔk bakonɔ bhap ne mbɔk bo Israel abhen báté ansem Hérɔd ntá Yesu be mámbép yi be, “Ntɔñ, séríñi bé wɔ ɔchí mmu tetep, ne bé ðtɔñ bho mbi Mandem tetep. Séríñi bé ɔpú yihí mmu ndũ besí óncháy yi. ¹⁷ Ghatí ye bhese, ebhé yeɛe eka be sénchíe nkábhénti ntá Mfɔ Rom ke ébhíkí ka?” ¹⁸ Yesu aríñi nkaysi mbúmbɔ yap. Arem be, “Bé bho betábhá, ndaká yí mǎmò me?” ¹⁹ Aghati bhɔ be, “Tón ká me nkáp kpokorok ane básɔt bechye ndũ nkábhénti.” Bátwó yi ne ebhokɔ nkáp. * ²⁰ Yesu asɔt akém awɔ, abhép bhó be, “Ntí ághá né are? Ne nnyén chi ενεν ághá?” ²¹ Bákéme yí be, “Chí ntí Sisa, Mfɔ Rom. Ne nnyén, chi eni.” Yesu aghati ye bhɔ be, “Chié yé ka mfɔ Rom yěntiki enyih ene echi eyi, mánchye Mandem yěntiki enyih ene echi ene Mandem.” ²² Bághókó nókó enyih ene Yesu areme, bápóp! Báró yi, barɔk ebhak eyap.

Enyih bábhébhé Yesu ěti neperénsen ndũ nepém

(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

²³ Nkúbhé nywɔp enɔ, mbɔk bǝnkwo Sádusi bárók ntá Yesu bebhep yi enyih ndu bekɔ yi ánkwen anyu. Bǝnkwo Sádusi babhiki noko nyaka be ewak émɔt bawú bápetnsem ndũ nepém. ²⁴ Bábhép Yesu be, “Ntɔñ, Moses asiñ ndũ ebhé eyese be, mbák mmu ángú ándó ngɔré ke bó kebhoñ yě mmó, mómayi abhoñ besɔt ngɔré wu bé ámbé bɔ ne yi ndũ nnyén manɔ ane ágú. ²⁵ Bǝ chi amɔt bati tándramɔt báchí nyaka fá. Ane mbi abháy ngɔré, agú ené yi abhiki bhɔñ yě mmó. Ane ákòñɔ yi, asɔt kénkwésé wu ndũ nebhay. ²⁶ Yí nkwo agú, kebhoñ mmó ne kénkwésé wu. Efákari enyumɔt ne ane ájwí bati arat, ne bǝmayi bachak nkwo. ²⁷ Ndũ ngwenti, ngɔré wu nkwo agú. ²⁸ Ndu echi nɔ, mpok Mandem ákɔ bawú mámpétnsem ndũ nepém, ngɔré wu ábhák ane agha? Ndu

* **22:19** Yesu aríñi be báyàn yi ankwén ndũ ntá yap.

bó mankem, bati tándramot, yéntiki mmu wap abhay nyaka yi.”

²⁹ Yesu akeme bhə be, “Bekwéné béchí ne bhe tontó! Nti achi be bābhíki rinji yě chi menyiŋ ebhen bechi amem Ekáti Mandem ne yě chi betan Mandem. ³⁰ Mpok Mandem ákú bawú mámpétnsem ndü nepém, bo bābhak mbə bəángel awu amfay. Bápú pere bhay nebhay. ³¹ Ke mbák māmākati be bawú bapu kway bepetnsem ndü nepém, nə bārem be bābhíki re pay ndü Ekáti Mandem enyiŋ ene yi ághátí bhe? Echí amem ekáti bé Mandem arem be, ³² ‘Me nchí Mandem Abraham, Mandem Aisek, ne Mandem Jekóp!’ Mandem achí Mandem bo abhen bachi nepém. Apú Mandem bawú.” ³³ Beyä bo abhen bāchí nyaka are bāghókó nókó enyiŋ ene Yesu árémé, manyu áchók bhə, béyíŋi enyü netón enen Yesu átòn.

Ebhé Mandem ene echa bechak menkem

(Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)

³⁴ Bönkwə Fárisi bághók be enyiŋ ene Yesu ághátí bönkwə Sádusi ékú manyu áchók bhə. Báté eyu, báyán enyiŋ échák ene bābhəp Yesu. ³⁵ Mmü wap amot ane áchí esáyrí ntəŋ ebhé Moses arək memə Yesu. Abhép yi be, ³⁶ “Ntəŋ, ebhé ene échá bebhé Moses béchák chi éné?” ³⁷ Yesu akeme yi be, chí ebhé ene érəm be, “‘Kəŋ Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne efónó ye enkem, ne nkaysi ye nkem’.” ³⁸ Ené ke echi ebhé mbi, ne yó ke échá bechak menkem. ³⁹ Ené éjwí bepay échí mbə ené, ne érəm be, ‘Kón nti nkwa mbə enyu ókónó mməet eye.’ ⁴⁰ Bebhé ebhen bepay békúti yéntiki enyiŋ ene Mandem áyàn bo mándíŋi, mbə enyü echi ndü menyiŋ menkem ebhen Moses ásíŋi, ne ebhen baremé kepinti Mandem básíŋi.”

Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp bé átò

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹ Ené bönkwə Fárisi babhəet ebhak émot ne Yesu, yi abhép bhə be, ⁴² “Ndü

nkaysi yeka, Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átò abhəŋ bebhak mmə agha?” Bákéme Yesu be, “Abhəŋ bebhak ebhárémə Debhít.”

⁴³ Yesu arem be, “Ná echi ye be Efónó Mandem ákə nyaka Mfə Debhít ambiŋi yi be ‘Acha?’ Mfə Debhít arem nyaka be,

⁴⁴ ‘Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be, chəkə fá ebhé awónem eya ndü enəkə-kenókó, † kpatə nkə bəmpap abhe mándəp mbə enək ene ónyàŋa chəŋ bekek are.’

⁴⁵ Yesu abhép ye bhə be, mbák Mfə Debhít əbhíŋi nyaka Mpemé ré be Acha. Ná Achə-re áyibhiri ambak ebhárémə ywi?”

⁴⁶ Yě mmu kekway bekemé Yesu enyiŋ ene yi ábhébhé bönkwə Fárisi. Ne bébhó mpok eyə, yě mmu kepere mə bebhəp yi yěnyiŋ.

23

Sot ká mpok ne batəŋ ebhé Mandem ne bönkwə Fárisi

(Mk 12.38-39; Lk 11.43, 46, 20.45-46)

¹ Ebhíki tat, Yesu abho beghati bakoŋo bhi ne beyä bo abhen bachi ebhak émot ne yi be, ² “Batəŋ-ebhé Mandem ne bönkwə Fárisi ke bābhónó betan beghati bho mbón menyiŋ ebhen béchí amem bekáti ebhen Moses asíŋi. ³ Bābhəŋ ye bekoŋo chí menyiŋ ebhen bə bārəm, bákə kə menyiŋ ebhen bó bákə. Nchí rem nə mbənyune bó babhəŋ bápú kə menyiŋ ebhen bó bāghāti bho wáwák. ⁴ Bábəy bho menwópti batu anti be mámpókó, ndü beyä bebhé ebhen bə báfýè, ke bó babhəŋ bápú kwak bo mámbaré bebhé bhə yě mandú. ⁵ Bákə yéntiki enyiŋ eyap chí ndu betəŋ mməet. Enyiŋ émot echi be, yéntiki mmu wap əsət Eyəŋ Mandem ansíŋ amfye amem bəmenyiŋ mbə nchón ambat nefó puréé, angwót échák ndü erebháwə, kémbyáká bejenjémé nden eyap

† 22:44 Ebhe awónem Mandem: Nə chí nebhəet kenókó.

nkwo bésàpti méncha enyu bébhónj bēbhak. ⁶ Bákōj nkwo béchōkō ndū bēbhaká kenókó amem bekeré nenikímuet ne ndū bepa. ⁷ Bákōj nkwo be bo mánkaka nókó bhō nefisiē ne kenókó. Ne bákōj be bo mambinjī nōkō bhō be, ‘Ntōj’. * ⁸ Yē mmu yweka áké ka mámbinjī yi be, ‘Ntōj! Bābhōj chi ntōj amot, ne be mankem bāchi chi batī bōnkwo.’ ⁹ Ne bāké bhinjī ntī mūnkwo be, ‘Eta mbonyune bābhōj chí chi amot, yí mmú áchí amfay.’ ¹⁰ Ne mmu yweka áké ka batī mámbinjī yi be, ‘Ntōj’ † mbonyune bābhōj chí amot, Mpepe Mandem afyé nyaka bariēp be átò. ¹¹ Mmu ane áchá bāchák abhōj bēbhak mūbetok yweka. ¹² Yē agha ane áyòj mmuet, Mandem āsepti yi amik, ne yē agha ane ásèpti mmuet amik, Mandem ākosi yi amfay.”

Betábhá batōj ebhé Moses ne ebhen bōnkwo Fárisi
(Mk 12.40; Lk 11.39-42, 44, 52, 20.47)

¹³ Yesu abho ye berem ntá batōj ebhé Moses ne bōnkwo Fárisi be, “Bē batōj ebhé Moses, ne be bōnkwo Fárisi, bo betábhá! Chōj émbep ntá yeka encha mbonyune bāchyēt bo mbinywōp be bāké rō Mandem ambak Mfō wap. Bē babhōj bāpú ka Mandem ambak Mfō yweká, ne bāchyēt mbi ntá abhen bākway beyaj bechwe are! ¹⁴ [Bē batōj ebhé Moses, ne be bōnkwo Fárisi, bō betábhá! Chōj émbep ntá yeka encha. Bāsot beket mánkwésé, mánkū nōkō beróri nenikímuet, berwō bho be bāchi besayri bo Mandem. Eti yō, chōj ntémsí yeka ancha ane bo bachak.] ¹⁵ Bē batōj ebhé Moses, ne be bōnkwo Fárisi, bō betábhá! Chōj émbep ntá yeka encha. Bākway bekō mánkinjī bōmanyu mändok mbanj ne mbanj ménú beyaj yē chí mmu amot be ámbák mūnkwo yweka. Ke mpok yi ayibhiri arōbhe mbō bhe, nkúbhé bé ké bākū yi ámbep ancha be babhōj

ndōj epay, ambak mmū ane árōj ndū nepingo.

¹⁶ “Bē manémámik abhen bāyā bho mbi, chōj émbep ntá yeka encha! Bē bārēm be, ‘Mbák mmu ámfyē bariēp ne Mandem beka enyij, anjiki ndū nnyén ekerákap Mandem betōj be yi abhōj beka enyij eyō, ke yi kekū yō, yē esōjori epu bhak.’ Ne be, ‘Mbák mmu ánjiki ambinjī berítí menyij ebhen bechi amem ekerákap Mandem, abhōj bébhare bariēp ami.’ ¹⁷ Bē bechijti manémámik! Ekerákap Mandem ké échá menyij gol, ke menyij gol ke becha ekerákap ene eká menyij gol mémbak nyánjá? ¹⁸ Ne bārēm be mbák mmu ámfyē bariēp ne Mandem beka enyij, anjiki ambinjī nnyén éfémé akap Mandem betōj be abhōj beka enyij eyō ke yi kekū yō, yē esōjori épú bhak. Bārēm nkwo be Mbák mmu ánjiki ndū nnyén menyij ebhen bābhare ndū éfémé bechye akap ntá Mandem, abhōj bébhare bariēp ami. ¹⁹ Bē manémámik! Besí Mandem, éfémé akap Mandem ké echa menyij ebhen bābhare aré ndu bechye akap, ke menyij ebhō ke becha éfémé akap Mandem? Pú éfémé yō ké ekā enyij ene bābhare are embak nyánjá? ²⁰ Ndu échí nó, mmu ane árēm ndak, anjiki ambinjī nnyén éfémé akap Mandem, abhōj berinjī be, ayíki nō nkwo ndū nnyén yēntiki akap ane achi ndū éfémé yō. ²¹ Ne mmu ane árēm enyij, anjiki ambinjī nnyén ekerákap Mandem, abhōj berinjī be, ayíki nó nkwo chi ndū nnyén Mandem mmu achi amem ekerákap, ²² ne mmu ane árēm enyij anjiki, ambinjī mfay, abhōj berinjī be ayíki nō chi enókó kefō Mandem ne Mandem mmu áchōkō are.”

²³ Yesu arōk ambi berem be, “Bē batōj ebhé Moses, ne bē bōnkwo Fárisi, bō betábhá, chōj émbep ntá yeka encha! Bāsot ndu béri amot ndū baru byō mánchye ntá Mandem, mánkū enyumot ne mbwót achak,

* **23:7** Bo bāchyē nyaka batōj beyā kenókó. † **23:10** “Ntōj” ndū ndōj ane até ndū “Kristo”, Mpepe ane ábhōj nyaka bétwo.

ke bǎpú fyé ntí bebhak chak ne bo mankem, bǎpú fyé ntí begho bho ntínso, ne bǎpú fyé ntí bebhak tetep ne bo mankem. Eri beka menyin ebhen echa bekore menyin baru byo, mǎnchye ndu amot ntá Mandem. Eri nyaka be mǎnkónó ebhé ene bekore menyin ndü baru byo mǎnchye ndu amot ntá Mandem, ke bǎbhiki bhon nyaka beghokontik bebhé béchák. ²⁴ Bě manémámik abhen bǎyà bho mbi, bǎsot mpok béfére yěntiki mónya ane áchí amem enyih ene mǎnyú, ke mpono baso mǎmenemén ham.

²⁵ “Bě baton ebhé Moses, ne be bǎnkwo Fárisi, bǎ betábhá, chon émbep ntá yeka encha! Chon émbep ntá yeka encha mbonyune bǎsot mpok bétyet nsem-ámok ne nsemé nchán, ke bati yeka ájwí ne bepǎ nkaysi ndü bǎsot menyin bho ne betan, ne ndü bǎchi bo bati rakáraka. ²⁶ Bě Nkwó Fárisi, manémámik! Ya ká mbi sǎ mmem ámók ne mmem nchán. Mbák mǎnkwa nǎ, chon nsem-ámok ne nsemé nchán éndyere pépép nkwó.

²⁷ “Bě baton ebhé Moses, ne be bǎnkwo Fárisi, bǎ betábhá! Chon émbep ntá yeka encha mbonyune, bǎchí mbó manem ane bághókó sayri, bawati ne mbi pépép, enyu ene mmu ághò, ankon, yěndu berené bawú ebhen ménán béchónó ne begher ke bechi amem. ²⁸ Enyu yó ké bǎchi. Mmu ághò be ankaysi be bǎchi chak ne bho, ke bati yeka ájwí amem ne bapu ne bebá.”

*Chon mǎntémsi baton ebhé Moses ne bǎnkwo Fárisi
(Lk 11.47-51)*

²⁹ Yesu arak ambi berem be, “Bě baton ebhé Moses, ne be bǎnkwo Fárisi, bǎ betábhá, chon émbep ntá yeka encha! Bachimbí bheka baway nyaka baremé kepinti ne bo abhen bachi chak besí Mandem. Bǎtè manem ayap néne, mǎngwati nǎkó mbi aré beka yó ándí amík. ³⁰ Bǎkú menyin ebhen mǎndeme nǎkó be, ‘Mbó bhese sechi nyaka mpok bachimbí bhese, mbú sébhíkí ka ne bhó be mǎngwáy baremé kepinti Mandem

Acha.’ ³¹ Nerem ane bárèm nǎ áton be bě bǎbhon bárèm ne manyu yeka be bǎchi enyumot mbó bachimbí bheka abhen bǎwáy nyaka baremé kepinti Mandem. ³² Dók yé ka ambi mǎnáná betik ebhen bachimbí bheka bǎbhó. ³³ Bě nnyó ene! Bě bho bǎbebhe bǎchá mbǎn befé! Bǎkǎysi bé bǎkway bebhon mbi bebue be Mandem ake temsi bhe amem nepingo? ³⁴ Ghók yé ka, nchí to be baghatí Eyon Mandem ne yěntiki mmu ane áchí ndinindak ndu ákono Eyon Mandem. Chon ntó be bátòn-Eyon Mandem nkwó. Chon mǎngwáy mbok eyap, mǎngo bǎchák ndü bekotakati, ne mǎnden abhénéfú ne bekpá amem bekeré nenikimuet ebheka, mǎnkonon nǎkó bó betok ne betok ndu bekem bhó beway. ³⁵ Chon eyó enká be manon yěntiki mmu ane achi chak ane bo bǎwáy, ámbák be anti, bébho ne manon Abel mmu áchí nyaka chak besí Mandem, beghaka ndü manon Sakaría mmó Barákia, mmu bǎwáy nyaka nenti ekerákap Mandem ne nebhuet ane báchyè akap aré. ³⁶ Nchí ghati bhe be, chon Mandem antemsi be bho mkpák ane echon mankem éti bebéptí menyin ebhen bě ne bachimbí bheka bǎká.”

*Yesu adi kebho éti bo Yerúsalem
(Lk 13.34-35)*

³⁷ Yesu akók arem be, “Eé Yerúsalem, bǎ Yerusalem! Bě bo bǎwáy baremé kepinti Mandem, mǎntemti nǎkó ne batay ndu beway bo Mandem átó be mǎngátí bhe Eyon eyi. Ndü beyá mpok, nján besot bhe mfyé amuet bé mǎmbak ne me mbó bǎnkak abhen nǎnǎ nǎkók ákúti nebhuet amot ne bebhap ebhi, ke bǎpú ka be nká nǎ! ³⁸ Ne néne, chon Mandem andó eket eyeka, éndop enyu yó. ³⁹ Ne diní ká be, bǎpú pere ghó chon me wáwák kpate mpok ane bǎrèm be, ‘Sémbítí mmu ane átwò ndü nnyén Mandem Acha.’ ”

24

Yesu arem bé chon mǎnchonji

*εκεράκαπ**(Mk 13.1-2)*

¹ Mpok Yesu áró ekerákap Mandem áròn, baghókó bhi bábhíni yi, mándeme nókó be yi ángó ndũ eket eyó eri echa! ² Ke akeme bhó be, “Pú bāghó menyin menkem ebhen básóre báté beket ebhen bechi ndũ ekerákap ke ébhak enyune? Nchí ghati bhe be, mpok átwò ane eket ene éróñ amik enkem, yěnyin kerop téé.”

Chòñ mánchye nókó bhe beyá esòñori
(Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)

³ Ené Yesu achi chókó ambi Njie Menók Olif. Bakoño bhi bárók ntá yi. Yě mmu achak kebhak ne bhó. Bárém be, “Éta, ghati bhese, chòñ émfakari nò ntiki mpok, ne ntiki erin ébhónó beka bo mándini be mpok ane ótwò aróp kékwót, ne bé mandú mpok mmik ámay?” ⁴ Yesu akeme bhó be, “Sot ka mpok bé yě mmu áké rwó bhe! ⁵ Beyá bo bátwò chòñ mánsot nnyén ena mánten ambi, yěntiki mmu wap andem nókó be ‘Yi ke achi Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariép be átó!’ Ne mándwò beyá bhó be mánjibhiri bati yap. ⁶ Chòñ mǎngók nsónó nenu, mǎngók mbok éti manu ane achi nekó nesie ne ane átwò ansem. Ke bǎké chay. Menyũ menyin ebhó bébhòñ befakari, ke eyó epu tòn be ngwenti mmik aghaka. ⁷ Chòñ betók ménu ne betók béchák, bafó etók mánu ne bati bafó etók. Chòñ nsay ankwén mban ne mban, mmik anyikisi ndũ betók ne betók. ⁸ Ke menyin ebhen menkem bechi chi mbó nebhónet enen bebe ntá ngóré ane ándónsi.

⁹ “Mpok menyin ebhen befákari, chòñ mánkem be mámfye amó bóbati etók be mányok bhe sayri, mǎngwáy bhe. Ne chòñ bõ betókó mmik mankem mámpap bhe éti bǎchí bakoño bha. ¹⁰ Ne mpok yó, chòñ beyá bakoño bha mánkeme mmuet ansem, mánti nókó bati ntá bóbati etók, ne mámpabhe nókó bati. ¹¹ Mpok yó, beyá bo báfù, mándeme nókó be bǎchí baghatí Eyòñ Mandem, ené bárùò bho rwó be mankoño bhó. ¹² Chòñ bebéptí menyin ebhen bo bákù ménja kpát

bo kepere kòn bati. ¹³ Ke mmũ ane áté kákátí te ndũ ngwenti, Mandem ápeme yi. ¹⁴ Ne bo bábhòñ beghati Mbok Ndíndí ne éti Kefó Mandem ndũ betókó mmik menkem, bé amem yěntiki etók bo mámbóñ mbi beghok yó, ke Mandem ankũ ngwenti mmik antwó.”

Érem esòñori ene ebhòñó bétwò
Yerúsalem

(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24)

¹⁵ “Chòñ mǎngó ‘Érem enyin ene Mandem ápábhé’ téé amem Ékeré Mandem ndu ényòp yó mbó enyũ Daniel ndemekerĩnti Mandem árémé tesáy be chòñ émfakari.” [Yěntiki mmu ane ápay ekátí ené ámfye anti, anjwimem.] ¹⁶ “Mpok yó, bõ abhen bachi atú Judéya mámbáé, mámbésé amfáy njié. ¹⁷ Mpok yó, mbák éfákárí bé mmu ákũ betik amfáy eket eyi, áké sòñori mmuet besep kpik be andók amfere menyin anywóp ke ambue. ¹⁸ Ne mmu ane achi ebhi ákũ betik, áké rón kpik bebuóp nde yi. ¹⁹ Ne chòñ émbép encha ntá baghoré abhen bǎchi ne menié ne abhen bǎchí ne bõ amó mpok yó! ²⁰ Ník nókó ka mmuet be mpok bebue áké kwen yě chi mpok mban ákwen chaeé, ne yě chi ndũ nywòbhé neywémuet. ²¹ Bǎke ró menikmuet, mbonyune esòñori ené bo bábhòñ mpok yó chi enyũ esòñori ene bábhíkí re ghó wáwák te nebhómik. Ne mpok yó ánánj ámfuét, enyũ esòñori yó epu pere bhák wáwák. ²² Ne mbó Mandem abhíkí kpót manywóp yó be ake ya, mbũ ye nkwáñwan amot apu róp nepém. Ke Mandem akpót mpok esòñori yó mbin éti bo abhen yi áyábhé be mambak abhi. ²³ Mpok yó, mbák mmu ángátí bhe be, ‘Ghó ká Mpeme ane Mandem átó fá’, yě chi be, ‘Ghó yi awu!’ Bǎké noko be echi tetep. ²⁴ Bǎké noko bé échí tetep mbonyune chòñ bõ betábhá mantwò, yěntiki mmu wap andem nókó be yi ke achi Mpeme Mandem afyé nyaka bariép be áto. Chòñ baremé kerĩnti nsé nkwo mantwò. Ne yěntiki mmu wap átwò, ankũ nókó

bereme menyiní maknkay ndu berwə bho. Ne mándwó yě chí bō abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi, mbák bábhəŋ mbi bekə nə. ²⁵ Sət ye ka mpok! Nnán ngati nə bhe menyin ebhen ambi ambi. ²⁶ Ndü echi nə, mbák yě mmu angati bhe be, ‘Yiní ka Kristo awu amem baso’, báké noko mámfá berəŋ are. Yě mmu andem chi be, ‘Yiní ká Kristo fá amem móket’ báké noko enyin ene yi árəm. ²⁷ Báké rə mmu ándwó bhe mbənyune, mbə enyü miámian ákət, angə, befu ebhókó nebu émət beghaka echak, nó kě ébhónó bebhak mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə. ²⁸ Nebhəet ane egú-nnya echi, aré kě kenən ekén kényiə begú nnya kéchemti.

Menyin ebhen bébhónó bəfákari ke Yesu antú

(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)

²⁹ “Mbák manywəp ane beyá esəŋəri yə ámay, mmok ánem témté, ntaŋ kepepe ghə, mambe ámfu amfay ánkwentí, ne betəŋ mfáy menyikisi. ³⁰ Mpok yə kě erin ené étəŋ be Me Mmü mfú ntá Mandem nchí twə ébhesi ye amfay, ne bō yəntiki nneréket fá amik mámbə mémiak ne amə mámbiki nəkə ndü kebho áyóme. Ne mángə nəkə ndü Me Mmu mfú ntá Mandem nchí sep nchí twə amem nebhan enen mfay ne betəŋ, mbaŋ énkem éngə nəkə ne bediéré Mandem. ³¹ Ne erem eyəŋó mmba énkwen. Chəŋ ntó bəángel abha ndü mmik nkem, mánsət bo abhen Mandem áyábhé, bebho ndü ebhókómik émət beghaka ndu echak, mánhem nebhet amət.

Enyin ene nekəy enəkə Fig nətəŋ bhese

(Mk 13.28-31; Lk 21.29-33)

³² “Ghók ká enyin ene enəkárem ene bábhini bé ‘Fig’ étəŋ bhese. Enán émbó betem betó, báriní bé eso érəp chí kekəwət. ³³ Echí enyumət ne netwə wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mánán mángə ndü menyin ebhen menkem ne ngátí bhe bəfákari, diní ka be mpok netwə wa arəp kekəwət. ³⁴ Nchí ghati be tetep be menyin ebhen menkem

bébhəŋ bəfakari, ke mkpáká bho abhen echəŋ amfəét. ³⁵ Chəŋ mfay amfəet, mmik amfəet, ke Eyəŋ eya épú fəet wáwák.

Yě mmu abhíkí riní mpok Yesu átwə

(Mk 13.32-37; Lk 17.26-30, 34-36)

³⁶ “Ke yě mmu abhiki riní mbəŋ mpok ane menyin ebhen bébhónó bəfákari. Bəangel Mandem bábhíkí riní, Yě chí Mmə Mandem abhíkí riní. Eta aywintí kě ariní. ³⁷ Mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə, menyin bébhak mbə enyü béchí nyaka mpok Nóa. ³⁸ Eghorí manyier épere twə ndü mpok Nóa, bo mányiə nyaka mányu nəkə, ne mámbay nəkə babhay, ne mántoko nəkə bə, kpáte mpok ane Nóa áchwe amem eremé áchwí ane Mandem ághátí nyaka Nóa ángókó. ³⁹ Bo bábhíkí riní nyaka enyin ene ébhónó bəfákari, kpáte mpok éghorí manyier étwə. Ne mpok étwə épókə bə mankem. Enyu yə kě netwə wa, Me Mmu mfú ntá Mandem ábhák chəŋ. ⁴⁰ Mpok yə, mbák bō bati apay bachi ebhi bákə betik, bákway besət amət mándə achak. ⁴¹ Ne mbák baghoré bati apay bachi nebhet amət bákək nchwi, bákway besət amət mándə achák. ⁴² Bák yé ka pə, mbənyune bábhíkí riní nywəp enen Acha yeka átwə. ⁴³ Bábhəŋ beriní be mbák mbəŋóket ariní mpok ane ngép átwə eket eyi, apú bhəere kenó. Abhak pə, be ngép ake twə andak eket. ⁴⁴ Bə nkəwó bábhəŋ ye bebhak pə mpoknkem, mbənyune, Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí twə chí mpok ane yě mmu apu kway bekaysi be mətəwə.”

Mmə betok ane achi tetep

(Lk 12.41-48)

⁴⁵ Ebhíkí tat Yesu arem be, “Agha yé áchí mməbetok tetep ane ábhónó keboŋ ne mbəŋóket ásíkinti ne yí? Chí mməbetok ane mbəŋóket ákway berə eket ntá yi, angati yí be áchye nókó nenyié ntá batí bō-betok ndü mpok. ⁴⁶ Chəŋ éndi ntá mməbetok wu encha mpok chi-betik ywi afu nekə, apetnsem, aghó bé yi ákə betik

ebhi sayri. ⁴⁷ Díní ká be chi-betik apú nók berə yěntiki enyij eyi awó mmǎbetok wu. ⁴⁸ Ke mbák mmǎbetok achi ebéptí mmu, andem ne mmuet yi be, ‘Mbíkí kaysi be chəŋ chi-betik awa ampətnsem ndu nekǎ enen yi áróŋó áyák’, ⁴⁹ ambo beden batí bǎbetok, anchem ekakáneko ne manyũ mmém, ambo menyie, anyu noko ne bhə, ⁵⁰ chi-betik ywi ákway bétwə ndũ nywəp enen yi abhiki kaysi be yi ákway bepətnsem. ⁵¹ Ne mbák émfákárí enyu yə, chi-betik átemsi yi sayri, antén yi ándók ámbák ne bǎ betábhá, ndũ nebhuéré kebho ne nenyié ámén.”

25

Nekǎy baghəŋ bati byo

¹ Yesu atém nekay enen be, “Nywəp Mandem átwò bebhak Mfə bǎbhi, menyij bébhak mbə enyũ echi ndũ nekǎy baghəŋ bati byo abhen básóre nyaka berónó ebhap, barək betemeri mbǎyngərə é amət. ² Bati atay bábhón kénwán, báchák bati atay bábhák echijti. ³ Abhen echijti bápóko berónó bhap, ke bó kepəko bawet mánkém amuet. ⁴ Ke abhen kénwán bápóko nóko ebhap berónó, bápóko menyij bawet nkwo bákém amuet. ⁵ Éfákari be mbǎyngərə ane bə mankem mánon abhiki twó áyák. Éká bábhó memək kenó, kpát bákwen kenó. ⁶ Égháká nóko néntíbhəti, mmũ amət abho bebik andem noko be, ‘Ghók ká, mbǎyngərə wu atəwú átwò! Twó ká sensyepti yi!’ ⁷ Baghəŋ bhə mankem bácháyti, maneme, yěntiki mmu wap abho békósi nnik-erónó ywi. ⁸ Abhen echijti bati atay babho berem ntá abhen kénwán be, ‘Kwak ka bhese ne mbə bawet erónó. Ebhesé berónó bétwò neme.’ ⁹ Ke abhen kénwán bákéme be, ‘Ngufú bawet amen sébhónó apu kway chəŋ bhese ne bhe. Dók ká ntá batí bawet mánkú ameka bawet.’ ¹⁰ Ke bárón nóko beku amap bawet, mbǎyngərə achwəp, asət abhen bati atay, abhen ebhap berónó bédù, achwe amem epǎ nebhay ne bhó. Bakǎ-betik báya nekək

batiəp. ¹¹ Ebhíkí tat, baghəŋ abhen báfú beku bawet bápətnsem, báte nefi, babho bedep nekək, mándeme noko be, ‘Éta, Éta, dem mánéné bhese mbinywəp’. ¹² Ke mbǎyngərə akeme bhə chi be, ‘Díní ká be mbíkí riŋi bhe!’” ¹³ Yesu ánáná nóko bétém nekay enen, arem be, “Bák ye ka pə, mbənyune bǎbhíkí riŋi mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə.”

Nekǎy bǎbetik bati arat

(Lk 19.11-27)

¹⁴ Yesu atém nekay enénéfú be, “Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə, menyij bébhak mbə enyu éfákárí nyaka ne mmu amət ne bakǎ betik abhi. Nywəp némót, achye nkáp be mándəp mánkə noko esié ne wu. ¹⁵ Arə bhə nkáp bekoŋo enyũ yěntiki mmu wap ákwáy beka ne aywi nkáp. Achye amət bebhá nkáp betay. Achye achák bebhá nkáp bepəy. Achye anefu ebhá nkáp émət. Afa ye arək nekə. ¹⁶ Báróbhé nóko, mübetik ane yí áchyé bebhá nkáp betay abho beko esié ne wu témenté. Ebhíkí tat, abhón nsáy bebhá nkáp béchák betay. ¹⁷ Anə bebhá nkáp bépáy akə enyumət, abhón nsáy bebhá bepəy. ¹⁸ Ke nkəbetik ane ebhá nkáp émət, ásóre nóko aywi nkáp, arək atém chí mbok amik abhesé ebhá nkáp eyə arə. ¹⁹ Chi-betik, átát nóko ndũ nekə enen yi áróŋó, apətnsem, abhijti bakǎ betik be mántwó, yěntiki mmu wap andem enyũ yi akə ne aywi nkáp. ²⁰ Anə bebhá nkáp betay atwó ne bebhá byó, arem be, ‘Éta, əchyé nyaka me bebhá nkáp betay be nkə esié ne wu. Nnu kpát bebhá béchák bétay béko amfay.’ ²¹ Chi-betik akaka yi tontó arem be, ‘Ōkə sayri! Ōchí erítí mübetik ne əchí mmu tetep. Ōtəŋ ndũ mandú nkáp be əchí mmu tetep. Néne, chəŋ nchyé wə betəŋ amfay beyǎ menyij. Twó sénkú manák!’ ²² Anə bebhá nkáp bepəy atwó ne menwi arem be, ‘Éta, əchyé nyaka me bebhá nkáp bepəy. Nnu kpát bechak bepəy beko amfay.’ ²³ Chi-betik akaka yí tontó arem be, ‘Ōkə sayri! Ōchí erítí mübetik ne əchí

mmü tetep. Ɔtõη ndü mandú nkáp bé ɔchí mmü tetep. Néne, chõη nchyé wõ betan amfay beyã menyin. Twó sénká manjáak!’²⁴ Ane ebhá nkáp atwó nkwo arem be, ‘Eta, ndíñí bé ɔchí mmu mbeápak. Ɔkõη beghem nebhuet ane ɔbhíkí pi, ðnyokoti nebhuet ane ɔbhíkí tak mbwõt are.’²⁵ Mbõη yě becháy békó esié ne nkáp aywe kéka áném mbõη esõrõri ne wõ. Éká ndak ntém mbok amik mbeme wú aré. Yiní ebhá nkáp eye.²⁶ Ke chi-betik akeme yi be, ‘Wõ ebéptí nkubetik! Wõ mbót! Ɔriní sayri bé nkõη beghem nebhuet ane mbíkí pi, nnyokoti nebhuet ane mbíkí tak mbwõt are, pú nõ?’²⁷ Ke ndaká yí ɔbhíkí fyé nkáp awa amem ekerénkap be nnán ntwó, mbõη nsáy are?’²⁸ Chi-betik achye ye eyõη be mánsõt ebhá nkáp mübetik wu manchye ntá ane ábhõñó bebhã nkáp byo.²⁹ ‘Yëntiki mmu ane ábhõñó enyin, mámaka yi béchák, ambõη ménja mencha. Ke yëntiki mmu ane ábhíkí bhõη enyin, yě chí mandú ane yi ábhõñó, básõt ntá yi.’³⁰ Ke mbák chí nkwendõη mübetik ne, bwóp ká yi mãmese nefi ndü ejuri, bé ámbák awu ndü nebhuet nedí kebho ne nenyié ámén.”

Manyé ané ngwenti mmik

³¹ Yesu arõk ambi berem be, “Mpok Mmu ane áfú ntá Mandem átwõ mbõ Mfõ ne keném eki, bõángel Mandem bátwõ ne yi, ambak chókó ndü enakó kefõ yi ne betan ebhi menkem.³² Anán ántwó, bákũ mkpaká bho betakó mmik menkem mánhem besí bhi, áfap bhó ndü bakwó apay, nkúbhé mbõ enyũ mbabheri bághõñómén áfap mméné mbõη ne bághõñómén,³³ anten bághõñómén ebhẽ awónem eyi, anten mmén ebhẽ awõghõ.³⁴ Mfõ andem ye ntá bo abhen báchi ebhe awónem ywi be, ‘Twó ká fá, be bhó Etaya áyéré! Twó ká mãmbak nebhuet ane Mandem achí ne bo abhen yi achi Mfõ wap. Yí ághókó nebhuet wu chi ntá yeka te nebhõmik.³⁵ Twó ka! Mpók nsay ánú me, bãchyé me nenyié;

mpók manyiep ákwàk me, bãchyé me manyiep nnyú; ne mpok ntwó mbõ kenkõ, básõt me mbõ mómáyeka.³⁶ Mpok mbíkí bhõη nden, bãchyé me nden; mpok mẽme, bákókóri me; mpok nchí ekerékenõη, bãré twõ beghõ me.’³⁷ Mpok yõ, chõη bo abhen báchí chák besí Mandem mankeme yi be ‘Acha, ntiki mpok séghó bé nsay ánu wõ, séchíe wõ nenyié? Ntiki mpók manyiep ákwàk wõ ke séchíe wõ manyiep ónyú?’³⁸ Ntiki mpok ótwó mbõ kenkõ, ke sésõt wõ chí mbõ mómayese? Ntiki mpok óchébhé nden, ke séchíe wõ nden?³⁹ Ntiki mpok ómè, mbák épú nõ, ɔbhak ekerékenõη, ke séré twó beghõ wõ?’⁴⁰ Mfõ akeme bhõ be, ‘Diní ká be yëntiki mpok ane bákũ nyaka beri ntá bo abhen báchí mbõ bõmaya, yě chí ntá mmu wap amõt ane ápú yënyin, échí enyumõt mbõ be bákũ nyaka beri ebhõ chí ntá ya.’⁴¹ Mpok yõ áyibhiri mmuet andem ye ntá bo abhen bachi ebhe awõghõ ywi be, ‘Fã ká me besí, bé bho ntensi Mandem achi ne bhe! Fã ká, dók amem ngo ane apu neme yě ewak, ngó ané Mandem aghókó ábháré ntá Satan ne bõángel abhi.
*⁴² Fã ká me besí. Mpók nsay ánú me, bãbhíkí chye me nenyié; mpók manyiep ákwàk me, bãbhíkí chye me manyiep menyú.⁴³ Mpók nchí kenkõ nenti eneka, bãbhíkí sõt me mbõ nti manó; mpok mbíkí bhõη nden, bãbhíkí chye me nden; mpok mẽme, bãbhíkí kokori me, ne mpok nchí ekerékenõη, bãbhíkí twõ beghõ me.’⁴⁴ Mpok yõ, bõ abhen bachi ebhe awõghõ yi bákéme be, ‘Acha, ntiki mpok séghó ndü nsay ánu wõ, ke séke chye wõ nenyié? Ntiki mpok ane manyiep ákwàk wõ ke séke chye wõ manyiep? Ntiki mpok ótwó mbõ kenkõ ntá yese ke séke sõt wõ mbõ nti manõ? Ntiki mpok nden échébhé wõ, ke séke chye wõ nden? Ntiki mpok ómè ke séke kokori wõ? Ne ntiki mpok óchí ekerékenõη ke séke kwak wõ?’

* **25:41** “Bõángel” Satan chi befõñó bebhãbeba.

45 Mfə akeme ye bhə be ‘Diní ká be, yěntiki mpok ane mánisi nyaka beku beri ntá yě chí mmu amət ane ápú yěnyin, échí enyumət mbə be me ké mánisi nyaka bekwak.’ 46 Mpok yə, bó bárəy ye ndü nebhuet ntemsi ane ábhíki bhəy ngwenti, ke bə abhen bachi chak besí bhi, mánchwe ndü nepém enen nebhiki bhəy ngwenti.”

26

Böbati etək bāté eyu be mángwáy Yesu

(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Yesu anánjá nókó betəy menyin ebhen menkem, arem ntá baghókó bhi be, 2 “Báriní bé ndü manywəp apay echəy, Epá Nekiní ebho. Chəy mánti Me Mmu mfú ntá Mandem ntá bəmpap abha, mánkém me mango ndü ekotákátí.” 3 Mpok yə, böbati bachiákap Mandem ne böbati etək báchem amem senta Müngo bachiákap Mandem. Müngo wu aka nnyén be Káyfas. 4 Báchém aré baka eyəy émət be mánkém Yesu bhésé bhésé mángwáy. 5 Ke bágghó bé ebhiki ri be mánkém yi mpok epa. Báriní nyaka bé mbák mánkém yi mpok epa, bo báguép esəyəri amem etək.

Ngərə amət atemti bawerérip anti Yesu amem etək Bétani

(Mk 14.3-9; Jn 12.1-8)

6 Mpok Yesu áchí etək Bétani, abhak amem eket Símun. Símun wu anánj ame nyaka ebhanákwa. 7 Ené Yesu ányie nenyíé aré, ngərə amət arək ntá yi ne bawerérip amen aré ya nkáp amem məenyinífú. Bágghókó nyaka mókpémé wu ne enyü ntay enen bábhini be alabásta. Ngərə wu atwó ne baweré mə, atemti anti Yesu. * 8 Ke baghək Yesu bágghó nókó nó, bati ábé bhə amem, bábho berem ne bati be, “Ndaká yí ngərə ne aré chənti bawerérip amen enyuné?” 9 Bákway mbə beti mə ndü beyá nkáp, mánsət nkáp wu mánchye ntá bachébhəbho”. 10 Yesu ariní enyin ene bə bárəm. Ékú arem be, “Ndaká yí

bəsəyəri ngərə ne? Akə erítí enyin ntá ya. 11 Bachébhəbho báchí ne bhe mpoknkem, ke mpú bhak chəy ne bhe mpoknkem. 12 Atémí mé bawerérip amen amuet be báképepe fyé me bawet amuet ke mámbeme me. 13 Diní ká be, yěntiki ebhak ene bo bágghati Mbok Ndíndí fá amik, chəy mángati enyin ene ngərə ne ákú nkwo, ne eyə énkə bé báké ghəkəntik yi.”

Júdas aka beti Yesu

(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

14 Étáré nókó, ngək Yesu amət ane áká nnyén be Júdas Iskariət afuét arək ntá böbati bachiákap Mandem 15 abhép bhə be, “Chəy mánchye me yi mbák nkwak be mánkém yi?” Bápáy nkáp silbha bebhók esá nsem byo bachye yi. 16 Bébhó mpok yə, Júdas abho béyán mbi bekwak bə mánkém Yesu.

Yesu anyié nenyíé Epá Nekiní ne baghókó bhi

(Mk 14.12-21; Lk 22.7-13, 21-23; Jn 13.21-30)

17 Nywəp Epá Bret ane kebəy yís yə, baghək Yesu bárók ntá yi bábhép yi be, “Éta, séndók séntóntí ebhak ene ónyie Epá Nekiní fá?” 18 Yesu arem be, “Dók ká afə etək egho, chəy mángó mmü fú. Nəghó bágghó yí, ghatí ká yi be Ntəy arem be mpok akway, ne yi abhəy menyie nenyíé Epá Nekiní amem eket eye ne baghókó bhi”. 19 Baghək Yesu bárók bakə ntonnti mbə enyü yi aghati bhə. 20 Egháká nókó beku, Yesu arək achəkə menyie nenyíé ne baghókó bhi bati byo ne apay. 21 Ené mányie nenyíé, Yesu arem be, “Diní ká be, chəy mmu yweka amət anti me”. 22 Étók baghək Yesu tontó, babho bebhep yi amət amət be, “Acha, chi me ke?” 23 Yesu akeme be, “Mmü yweka amət ane ásebhe awə ywi amem ekpərə nenyie ne me áti chəy me. 24 Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí rəyərəy mbə enyü básiní éti ya, ke chəy émbép ntá mmu ane áti me éncha! Mbə bábhíki bhe yi,

* 26:7 Alabásta: Ntáy alabásta néfù nyaka etək Ijip.

mbə érí ntá yi echa!” ²⁵ Júdas mmu abhəŋə beti Yesu arem be, “Eta, chi me ke?” Yesu akeme be, “Echi mbə enyü óréme.”

Yesu anyié nenyiè ngwenti eni ne baghəkó bhi

(Mk 14.22-26; Lk 22.14-20; 1 Kōr 11.23-25)

²⁶ Ené mányìè nenyiè, Yesu asət ekpəkó brət, achye bakak ntá Mandem. Abho bébókóti anchye nəkó ntá baghəkó bhi, andeme nəkó be, “Sət ka, nyiè. Né chi mmuét eya.”

²⁷ Asət ye amokó mmem, áchye nókó bakak ntá Mandem, abho bechye ntá yap, andem nəkó be, “Sət ka nyu, bē mankem. ²⁸ Né chi manon ma. Akə nku ane Mandem ányú ne bōbhi ántéé. Báku manon ma arəŋ amik bé Mandem ámfónórí bebá beyá bho. ²⁹ Nchí ghati bhe be mpú pere nyu mmém amen, kpáte ewak ene mēnyú mmēm bakó ne bhe ndü nebhuet bechəkó Etaya”. ³⁰ Ndü ngwenti, Yesu ne baghəkó bhi bákway nekway báchyé Mandem bakak. Báfú ye bákó amfay Njie Menək Olif.

Yesu arem be chəŋ Píta andem be abhíkí rinji yi

(Mk 14.27-31; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

³¹ Bágháká nókó ndü Njie Menək Olif, Yesu aghati bhə be, “Nkúbhé beti ebhen echəŋ, chəŋ bē mankem māmferé ntí ne me mbənyune Ekáti Mandem érem be, ‘Mandem ádep chəŋ mbabheri bághónómén anguer amik, nkwó bághónómén ántaka ebhi.

³² Ke Mandem ánánj ánkú mpétnsem ndü nepém, chəŋ njambi atú Gálili, mántemeri me aré.’” ³³ Píta arem be, “Yé bō mankem mámbúé wə, me, mpú bué!” ³⁴ Yesu aghati Píta be, “Nchí ghati wə be, nkək aperé kok nkúbhé beti ebhen, chəŋ óndem ndəŋ érat be əbhíkí rinji me.” ³⁵ Yé nó, Píta arem be, “Yé chí newú, chəŋ ngu ne wə. Mpú bué wə.” Baghək Yesu báchák mankem bárém chí enyumət.

Yesu are nikmuet amem Getsémani
(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)

³⁶ Yesu arək ye nebhuet ane bábhinji be Getsémani ne baghəkó bhi. Aré, aghati bhə be, “Chəkó ká fá, mēten mmuēt ambi ndu menikmuēt.”

³⁷ Arém nókó nó, asət Píta ne bō Sebēdi bati apay, arək ne bhə. Arəp nsónso ne beyá basémé anti. ³⁸ Aghati bəPíta be, “Basémé ajwi me anti mbə be əway me way. Chəkó ká fá, mām bak pē ne me.”

³⁹ Arə bhə atén mmuēt ambi mandú. Akwen ne besí amik, abho menikmuēt be, “Etaya! Kə nkóp esəŋəri ene ámfuét me ansem ntí, mbák mbi achi beku nə. Ke éké bhák mbə enyü mēyán, émbák chi mbə enyü óyàn.”

⁴⁰ Afate ye, apetnsem ntá baghəkó bhi abhen bati arət. Aghə bhə ndu bábhuere kenó. Abhép Píta be, “Bápú kwáy béchókó pē ne me ndü neŋəkó nywəp némt-é?”

⁴¹ Bák ká pē, mánik nəkó mmuēt, bé nemə néké dep be amik. Bábhəŋ nti, ke mmuēt apu bhe.” ⁴² Yesu apət arək are nikmuēt be, “Etaya! Mbák nkóp esəŋəri ane apú kway befəet me ansem ntí, nká bé émfákárá mbə enyü óyàn.”

⁴³ Yesu apetnsem ndəŋ ene ejwi epay, aghó baghəkó bhi ndü bábhuere kenó. Bápú kwáy nyaka béchókó pē ndü kenó kéjwí bə amik. ⁴⁴ Arə bhə arək ndəŋ ane ajwi érat are nikmuēt enyumət mbə ndəŋ ené mbi epay.

⁴⁵ Yesu apət ye nsem ntá baghəkó bhi bhə bati arət, aghó ndu bábhuere kenó. Abhép bhó be, “Bábhuét bebhuere kenó? Bábhuét béywəmure? Mpok akway ane bátí Me Mmu mfú ntá Mandem ntá bō bebá. ⁴⁶ Faté ká séndók, ghó ká, mmü ane áti me ndü átwə.”

Bákém Yesu

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴⁷ Ené Yesu abhuét berem nə ne baghəkó bhi, ngók aywi amət ndü abhen bati byo ne apay ane aka nnyén be Júdas, achwəp ne beyá bho. Bō bhə bábhák ne bə akparenja ne nkík amə. Bōbati bachiakap ne bōbati etək ké bátó nyaka bhə. ⁴⁸ Júdas anánj ayámbi achyé nyaka bhə erin ene ékwák bó mándinji Yesu. Akə nó, ndü ághátí bhó be, “Mmu ane mēbhene chəŋ, chí yi. Kém ká yi!” ⁴⁹ Júdas áchwóbhé

nókó, afuét téé, abhene Yesu arem be, “Ntəŋ!” Abhene yi. ⁵⁰ Yesu arem be, “Mmure wa, dók ambi, enyiŋ ene ótwò beka, ka yó.” Témte wu, bõ abhen Júdas átwó ne bhə bārók téé bákém Yesu bábáyti. ⁵¹ Bákém nókó Yesu, mmu amət ane áchí ne yi, agwəp akparenja ywi akpót atú nsem Mũngo bachiákap Mandem chwát aguer amik. ⁵² Yesu aghati mmu ywi wu be, “Kémé akparenja ywe amem kénkwóp. Mmu ane ánù nenú ne akparenja, ägu newú akparenja. ⁵³ Ɔbhíkí riŋi bé məkway menikmuet nta Etaya antó me témte bəángel mánja máncha nka byo ne epay, mántwó mánu ntá ya? ⁵⁴ Ke mbák nka nɔ, ná enyiŋ ene echi amem Ekáti Mandem éfú tetep?” ⁵⁵ Yesu abhép ye beyä böbhə be, “Bätwə bekem me ne bəakparenja ne nkík mbə be nchí ngébhé ntantaŋ? Yəntiki ewak, nchí chəkə ekerákap Mandem, ntəŋ nəkə bho menyiŋ éti Mandem, bəro nyaka kekém me? ⁵⁶ Ke diŋí ká be menyiŋ ebhen menkem bəfákari chi be menyiŋ ebhen baremé kepinti Mandem básíŋi mémfú tetep.” Afɔ ké baghəkó bhi bāró yi bábue.

Básót Yesu barək ndü echeme batanǎ manyé

⁵⁷ Bo abhen bákémé Yesu, básót yi barək ndü eket Káyfas, Mũngo bachiákap Mandem. Batəŋ-ebhé Mandem ne böbati etək báchémé nyaka are. ⁵⁸ Ndu bārəŋ are, Píta are koŋo bhə te ansem, kpát aghaka ndü senta Mũngo bachiákap Mandem. Achwe aré, arək achəkə ne bo abhen bábhabheri senta wu, anəŋ nəkə beghə enyiŋ ene bákə chəŋ ntá Yesu. ⁵⁹ Böbati bachiákap Mandem ne bõ echémé batanǎ manyé bachak mankem baré yaŋ bõ abhen bákway bebhat Yesu barak amuet enyu ené bõ bábhəŋ mbi beway yi. ⁶⁰ Ke báke bhəŋ yé mbi. Beyä bho báfú baré sence amuet Yesu, ke yé mmú kerem enyiŋ ene ékway beka be mángway yi. Etaré nókó, bo bati apay báfú báté besí batanǎ manyé, ⁶¹ bárem

be, “Yí wu arem be äkwáy memokoti ekerákap Mandem ampət ante yó ndü manywəp arət.” ⁶² Mũngo bachiákap afate arem ntá Yesu be, “Ɔbhíkí bhəŋ yənyiŋ bekeme ndü menyiŋ ebhen böbhen bārəm be əka?” ⁶³ Yé nó, Yesu achəkə kpák, ake rem yənyiŋ. Mũngo bachiákap Mandem arem be, “Ndü nnyén Mandem ane achi nepém mpoknkem, ghatí bhese tetep mbák wə ke óchí Mpereme Mandem afyé nyaka bariep be ätə, Mmə Mandem.” ⁶⁴ Yesu akeme be, “Echi mbə enyü óréme. Ke diŋí ká bé mpok átwò ane bəghə chəŋ Me Mmu mfú ntá Mandem, chəkə ndü enəkó kefə, ebhe awónem Mandem betəŋ menkem. Chəŋ mángə ndü Mmu ane áfú amfay átwò amem nebhan.” ⁶⁵ Mũngo bachiákap Mandem ághókó nókó enyiŋ ene Yesu áréme, akém nkú yi adak ndu betəŋ bebenti bhi. Akók bé, “Aka te anánǎ! Ayenti mmuet ne Mandem! Sépét séyən batísie mántwó mándem enyiŋ ene yi áká ndaká yí? Bə mankem bəghok ndü yí áyenti mmuet ne Mandem! ⁶⁶ Bərem be yi?” Bákéme be, “Abhəŋ bégu!” ⁶⁷ Bábhó bépa yi batié besí, mándepi nəkə. Báchák mánychə nəkə yi nsáp. ⁶⁸ Bákú nókó nó, mándem nəkə be, “Ndémé kepinti Mandem, Mpereme Mandem afyé nyaka bariep be ätə, ghati bhese enyiŋ ene Mandem aka wə óriŋí. Ghatí bhese! Agha ádébhé nó wə?”

Píta arem be abhíkí riŋi Yesu (Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Mpok yə, Píta abhak nefi, amem senta chókó. Ngərə ane achi mməbetik Mũngo bachiákap Mandem arək ntá yi arem be, “Wə nkwo óchí nyaka ne Yesu mmu Gálili wu.” ⁷⁰ Ke Píta atanǎ besí bõ abhen bachi are mankem be, “Mbíkí riŋi mbəŋ enyiŋ ene órəm nɔ.” ⁷¹ Etaré nókó, áfú arək anyübhá ené senta. Aré, mməbetik Mũngo bachiákap Mandem achák, ághó nókó yi arem ntá bo abhen bachi aré téé be, “Tánkwəne achí nyaka

nkwo ne Yesu mmũ Násáret wu.” Mmõ betik anefú wu nkwo abhak chi ngoré. ⁷² Píta apet ataña, kpát, ayiki be, “Mandem arinji, mbíki rinji mónkwá wu.” ⁷³ Ebhíki tat, bo abhen bachi are téé bákókósi mmuet ne Píta barem be, “Nsé apu are, wo nkwo ochi mmũ amot ndũ nkwo bho Yesu mmũ atú Gálili wu. Eyononyu ye éti wo.” ⁷⁴ Ndõn ane, Píta arem be, “Mandem ántémsí me mbák mēsè chi nsé! Mbíki rinji mbõn mmu wu!” Témté wu, nném nkak akók. ⁷⁵ Píta atik enyij ene Yesu ághátí nyaka yi be, “Nkák aperé kók, chõn óndem ndõn érat be òbhíki rinji me.” Afú nefi, adi kebho, ne beyã basémé anti.

27

Bárók ntá Páilet ne Yesu
(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Néyí nókó, bõbati bachiãkap Mandem ne bõbati etak báchókõ betí betí báká eyõn émõt enyũ bábhõnõ bekã be mángwáy Yesu. ² Báchyé eyõn be mángwót yi. Bafyé yi ngem amõ, básõt bárók ntá Páilet, mmu Rom ane achí nyaka góbhanõ atú Judéya mpok yõ.

Júdas asuri
(Bk 1.18-19)

³ Júdas mmu átí Yesu ághók nókó bé bábhõn beway Yesu nedí kebho néjwí yi anti éti epõndak ene yi áká. Asõt nkáp silbha bebhók esa nsem byo ane báchyé yí antí Yesu arak békéme ntá bõbati bachiãkap Mandem ne bõbati etak. ⁴ Agháká nókó besí ebhap arem be, “Nkã-bebú ndu ntí mmu ane ábhíki kã yënyij, kpaté bátwõ way yi.” Bákéme yí be, “Eyo éyíj bhesé ná? Esõnõri eye ke échí.” ⁵ Júdas aták nkáp wu amik amem ekerákap Mandem, afú arak asuri. ⁶ Bõbati bachiãkap Mandem bárók bábwõpti nkáp wu, bárém be, “Nkáp ane chí nkáp manõn ne ebhé eyese ébhíki ka be mánehém nkáp manõn ne ane ekerákap Mandem.” ⁷ Báká nókó eyõn émõt, básõt nkáp wu bárók bákú

nebhuérémik ntá ngoko bete ndu bébhéme nõkõ mankõ. ⁸ Éti eyõ kě bó bábhuét bébhíji nebhuérémik wu bé Mmikí Manõn kpátě echõn. ⁹ Efékárí nókó enyu eyõ, enyij ene ndemekerinti Mandem Jeremáya áréme nyaka éfú tetep. Jeremáya arem nyaka be, “Básõt bebhókõ nkáp esa nsem byo, manyũ nkáp ane mbak bo Israel bágghó be ákway béchyé ntá mmu ane ati yi. ¹⁰ Bákú mmik ntá ngoko-bete ne nkáp ére, nkúbhé mbõ enyu Mandem ághátí nyaka me nkã.”

Páilet are bhép Yesu bebhep
(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Bárõn nókó ntá Páilet ne Yesu, ate besí bhi. Páilet abhép yi be, “Wõ ke óchí né Mfõ bo Israel?” Yesu akeme yi be, “Échí mbõ enyu óréme.” ¹² Bõbati bachiãkap Mandem ne bõbati etak bábhõ bébhát yí barak amuet, ke abhíki keme yě eyõn. ¹³ Eká Páilet arem ntá yi be, “Ojú ghók nó beyã menyij ebhén bárém bé akã?” ¹⁴ Ke Yesu akerep yënyij. Eká góbhanõ abhak maknkay tontó.

Páilet akpót manyé be mángwáy Yesu
(Mk 15.6-15; Lk 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

¹⁵ Góbhanõ abhõn nyaka epij be yëntiki mmíé, ndũ mpok Epã Nekinji, áfere mükẽnõn amõt ane bo báyan yí ámféré. ¹⁶ Mpok yõ, mükẽnõn amõt ane bo béré rinji éti barak ane yí áre kã, abhak ekerẽkẽnõn. Aka nnyén bé Barábas. * ¹⁷ Beyã bhó báchéme nókó eket Páilet betí ebhõ, abhép bó be, “Agha bãyan mendó ándók, Barábas ke chí Yesu, ane bábhinji bé Mpeme Mandem afyé nyaka bariẽp be átõ?” ¹⁸ Páilet arinjí nyaka sayri bé bõbati bo Israel bákem Yesu bárõn ntá yi ne yi chi éti mpabhamík. ¹⁹ Efékárí nkwo be, ené Páilet áchókó betán Yesu, ngoré ywi ató mmu ntá yi ne eyõn be, “Dõ mmu wu ándók. Achi chak. Ngõ kenó ekén kére sõnõri

* **27:16** Ndũ mbak bekáti, básij chí Yesu Barábas.

με έτι yi ndü beti ebhén béfuéré.”
 20 Mpok yó nò, bōbati bachiákap ne bōbati etók báré ghati beyä bhó abhen báchí aré bé báké rò bebhep Páilet ándó chí Barábas ándók, anchye betan be mángwáy Yesu. 21 Ekú Páilet apet abhép bó be, “Ndü bōbhen bati apay, ane báyan ndó ándók chí agha?” Bábík be, “Barábas!” 22 “Nkú yi ne Yesu mmu bábhñi bé Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be átò?” Bó mankem bábhó bébík be, “Dem mángó yi ndü ekotákátí!” 23 Ke Páilet abhép bó be, “Ntiki ebépti ndak yi áká?” Bó mankem bápét bábhó bébík be, “Dem mángó yi ndü ekotákátí!”

24 Páilet ághó nókó bé yí áchñti chí mpok ne bé ebyók ébho békwen, arem mántwó yí ne manyiep ndü enyñ. Asot manyiep amò aso amò amem besí beyä bōbhò andem nòkò be, “Me mbíkí bhñ amò ndü newú mmu ne. Newú eni néyñí chí bhé!” 25 Bó mankem bákéme be, “Dò manon ami ámbák bhesé antí, ne bō bhesé!” 26 Páilet afere ye Barábas mmü bo Israel ne bōbati bhap báyan yi amfere. Achye eyon bé batemé nenu mánden Yesu ne ékpá, mánsot yí, mándok, mángó ndü ekotákátí. †

*Batemé nenu báré yókò Yesu
(Mk 15.16-20; Jn 19.2-3)*

27 Batemé nenu Páilet básót Yesu bárók amem áchá ywi ne yí, batemé nenu báchá k mankem ndü eká batemé nenu eyap bátwó nk wó bákáp Yesu. 28 Báyók nkú yi amuet, básót nkú chu báfyé yí amuet. ‡ 29 Básót bōbatábhénok nsñsé mání mbò ntá kefò báfyé yí antí, básót enokofú báfyé awónem aywi. Bábhó bétép mánén besí ebhi máñkò nòkò yí be, “Acha mfò bo Israel, kenókó kéchí eke eta!” 30 Báká nókó nó, bápáti yí batié amuet, báfñon enok eyo yi awò báké bhe bedepi yi anti ne yó. 31 Bápò bhe nòkò beyókò yi, báfere nkú chu yi amuet,

básót ayi yímbon bákéme yi amuet. Básót ye yi bárók bego ndü ekotákátí.

Bágó Yesu ndü ekotákátí

(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Ené báfú eket Páilet báròn, bátémeri mmu etók Sírene fú ambi ane áká nnyén bé Símun. Bájire yí ápókó ekotákátí Yesu. 33 Bárók ebhak ené bábhñi bé Golgóta, nó chí “Nebhuet Enkónti.” § 34 Aré, batemé nenu básót enyñ ene énen mbò mbñnya, * báfyé ndü mmem báchyé yí ányú. Aghókótí nókó mó, ake ka ményú yě ndu báyan nyaka be yi anyu mò. 35 Básót Yesu bágó ndü ekotákátí. Batemé nenu abhen bágó yi ndü ekotákátí, báguép ebhñá bérñi enyü bábhñ békóre nden eyi be yñtiki mmu wap ambon amot. 36 Báchókò ye amik mámbabheri nòkò yí. 37 Básñ enyñ ene Yesu áká ke bágò yí ndü ekotákátí, ndü ebhók enok. Bágó ebhók enok eyo ndü eko amfay ntí aywi. Enyñ básñ aré ébhák be, “Né chí Yesu, Mfò bo Israel.” 38 Bágó ngébhé ntantan amot ndü eyi ekotákátí ebhe awónem Yesu. Báká enyu émót ne achák ebhe awoghò yi. 39 Bo abhen báfuere fuet, bághaka nyaka are mánte, mámk ne bati, mánsokoti yi ne mándeme nòkò be, 40 “Wò mmu ókway memokoti ekerákap Mandem, ne ónte yó ndü manywop arat! Peme mmuet eye mbák achí Mmò Mandem! Fú ndü ekotákátí sep amik séngó!” 41 Bōbati bachiákap Mandem ne baton ebhé Mandem ne bōbati etók báré way nk wó yi, mándeme nòkò be, 42 “Apeme nyaka bo báchá k, ke apú kway bepeme mmuet yi! Pú yí achi Mfò bo Israel? Amfá ndü ekotákátí ansep amik, chon sénoko yi. 43 Así k ntí ne Mandem. Mandem ampeme yi néne mbák áyan bepeme yi, mbonyune arem be achi Mmu ane áfú ntá Mandem.” 44 Baghép abhen bágó ndü

† 27:26 Ekpa: Ekpa yó ebhñ nyaka senon anti. ‡ 27:28 Báfyé yi nkú chu amuet ndu beyókò yi be achi Mfò. § 27:33 Nebhuet wu achi nyaka chí njie ane achi amik mbò enkónti. * 27:34 Enyñ ene énen mbò mbñnya echi nyaka mbò babhé amen bó báyan be ánkú yi ake ghok beyä bebe.

ebhap beko mbə yí, bǎré so yí nkwó ne nsək enyu émót.

Yesu agú ndü ekotákátí
(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Egháká nókó nkárénká byo ne epay ne ngósí, ejuri ékwén etək enkem. Ebhák kpáte nkárénká érat ne ngósí. ⁴⁶ Egháká nókó mbə nkárénká eyə érat ne ngósí, Yesu abik arem be, “Eli, Eli, lama sabatani?” Nó chi, “Mandem wa, Mandem wa, ndaká yí óféré ntí ne me?” ⁴⁷ Mbək bo abhen báté kékwót báyiñi, bághók nókó ndü Yesu ábiki enyu eyə, bǎré rem ne bati be, “Abhiñi Eláija!” ⁴⁸ Ntemé nenu amət ajet tэмté arək asət ekuchá fofok asebhə ndü echyé mmém, asət akpañ anti mónək, asá amfay ntá Yesu, bechye yi anyu. ⁴⁹ Ke abhénéfú bǎré rem be, “Dó yi séngó mbák Eláija átwò bepeme yi!” ⁵⁰ Yesu abik ndəñ achak, arə efónjó yi awó Mandem.

⁵¹ Nkúbhé mpok yə, ekát ene echi amem ekerákap Mandem égháre bebhək bepaya befu amfay beghaka amik. Mmik anyikisi, ketárábhé kérákátí. ⁵² Manem ánéne, Mandem akə beyǎ bo Mandem abhen mǎnánj bágú nyaka bapetsem ndü nepém. ⁵³ Báfú amem manem ayap, ne Yesu ápéré nókó nsem ndü nepém, bo Mandem bhə bǎrók Yerúsalem. Beyǎ bhə bǎghó bhə. ⁵⁴ Mũngo batemé nenu ne batemé nenu abhen bachi ne yi bábhábhəri Yesu bághó nókó ndü mmik ányíkísí, bághó menyiñ béchák ebhen befákárí. Bechay békém bhə tontó. Bábhó berem be, “Achí mbə Mmə Mandem tetep!”

⁵⁵ Beyǎ baghərə bábhák are nkwə. Abhen bákòño nyaka Yesu befu te atú Gálili mánkwak nəkə yi, babhak téé, nəkə nesie, mámpkəkə nəkə. ⁵⁶ Mbək baghərə bhə bábhák María mmə etək Mágdala, ne María nno Jems ne Joséf, ne María ngərə Sebədi, nno Jems ne Jón.

Bábhémə Yesu
(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Mmü nkáp amət afü nyaka etək Arimátia. Aka nnyén be Joséf. Abhak nkoño Yesu amət. Egháká nókó beku, ⁵⁸ arək ntá Páilet be anchye betañ amfere erene Yesu ndü ekotákátí. Páilet achye eyəñ bé mámféré Yesu ndü ekotákátí manchye yi. ⁵⁹ Joséf asət ye Yesu anép ne ésienden nkə. ⁶⁰ Joséf abhəñ nyaka nnem nekə enén yi átémé ndü setárébhé. Arək abheme Yesu ndü nnem eni nə. Abiñiri ye erem ntay áchók nnyü nnem, agure. ⁶¹ María, mmə etək Mágdala ne María achák, bábhák kékwót chókó mánjiñi nəkə nnem.

Páilet ató bo be mámbábhəri nəkə nnem Yesu

⁶² Néyí nókó, ndü nywəbhé neywəməet bo Israel, böbati bachiákap Mandem ne bönkwə Fárisi bǎrók bátémeri Páilet. ⁶³ Bǎrem be, “Eta, sébhíkí re ghəkəntik be mmü nsé wu arem nyaka be ndü manywəp arət yi ápetnsem ndü nepém. ⁶⁴ Eri ye be ónchyé eyəñ bo mandək mambabheri nəkə nnem eni kpáte manywəp arət amfəet. Bakoño bhi bákway berəñ mángep yi mámpəkə, mándək, mámbə ye beghati bhə be ye apetnsem ndü nepém. Ne mbák émfákárí nó, nsé yap yə áchəñti menyiñ ancha nsé ane mbi.” ⁶⁵ Páilet arem be, “Yiñi batemé nenu nə. Sət ka bhó mándók mámbábhəri nókó nnem mbə enyü báyañ.” ⁶⁶ Bǎró ye barək báfyé eriñ ndü ntay, ne bǎrə bə are be mambabheri nəkə nnem.

28

Yesu apetnsem ndü nepém
(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Nywəbhé neywəməet bo Israel néfúéré nókó, María mmə etək Mágdala ne María achák, báfú ntinywəp, ené mbanj ábhíkí re kanari ndu berəñ beyiñi nnem Yesu. ² Efákárí bé ángel Mandem áfú amfay ásəp amik, abiñiri ntay afere anyünnem, achəkə aré. ³ Besí ángel Mandem wu béré ghə mbə miámianj, nden eyi éndiere nəkə pépépép mbə etəkəfiəñ. ⁴ Babhabheri nnem bǎré wet ne

bəcháy ne bārəp mbə bawú. ⁵ Ke ángel arem nta baghərə be, “Bǎké chay. Ndiní bé bǎyàn Yesu mmu bágó ndü ekotákátí. ⁶ Apú fá. Mandem akə yi apetnsem ndü nepém nkúbhé mbənyu yi areme be ebhəŋ befakari. Twó ká ghə nebhet ane bábhéré yi. ⁷ Dók yé ka áyák mǎngátí bakoŋo bhi be apetnsem ndü nepém ne achi be ambí ǎrəŋ atú Gálili. Chəŋ mǎngó yi are! Nnánŋ ngati nə bhe.” ⁸ Baghərə bhə bǎró nebhet ane nsem nēchi ntiet ntiet. Bəcháy békém bə, ke manák nkwə ajwi bhə anti. Bájət barək bəyán bakoŋo Yesu be mǎngátí bhə enyiŋ ene ángel Mandem ághátí bhə. ⁹ Ndu bārəŋ, bápére ghə, Yesu atemeri bhə, arem be, “Mandem ámbák ne bhe!” Bǎrók bákwen amik besí bhi bábhó bekem bekak ebhi mánchye nəkə yi kenókó. ¹⁰ Yesu aghati bhə be, “Bǎké cháy. Dók ká ghati bakoŋo bha. Ghati ká bhə be, mǎndók atú Gálili. Chəŋ mǎngó me aré.”

Babhabheri nsem bǎrók bǎghátí enyiŋ ene efakari

¹¹ Ené baghərə bhə bārəŋ, éfakari be mbək bo abhen bábhabheri nsem bǎrók Yerúsalem bǎghátí bəbati bachiákap Mandem yěntiki enyiŋ ene efakari mpok ángel Mandem ásébhé átwó ndü nsem. ¹² Bəbati bachiákap Mandem bǎchókə ne bəbati etək, báká eyəŋ émət, báchyé bhə beyǎ nkáp ndü besəŋ. ¹³ Bǎghátí bhə be, “Ghati nókó ká bho chi be bakoŋo bhi bǎtwó ne beti, mpok sékwéné kenó, bǎghép yi, bápókə bārək. ¹⁴ Mbák góbhanə ángók ndak ane, chəŋ séndiní ndü séchòk nnyu ywi be nti nendi yi amem, enyu ené bǎpu chwe ndü esəŋəri.” ¹⁵ Babhabheri nsem básót ye nkáp besəŋ wu, bārək bákə mbə enyü bəbati bǎghátí bhə. Ne mbok yə bé bakoŋo Yesu bǎghép yi ghép ké bo Israel bábhet beghati bo kpatě echəŋ.

Yesu atəŋ mməet ntá bakoŋo bhi (Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹⁶ Bakoŋo Yesu abhen bati byo ne amət bǎró ye bǎrók atú Gálili ndü njiə ane Yesu ághátí nyaka bó mǎndók

aré. ¹⁷ Mpok bǎghó yi, bákwen amik babho bəchye yi kenókó. Ke mbək ayap bare makati mbák, sayri sayri, Yesu ke bə bǎghə nə. ¹⁸ Yesu akokosi mməet ne bhó, aghati bhə besí ne besí be, “Etaya achyé me betəŋ menkem amfəy yěntiki enyiŋ ne yěntiki mmu awu amfay ne fá amik. ¹⁹ Dók yé ka, mǎnkú be bə betək menkem mámbak bakoŋo bha, mǎnjwiti bhə ndü nnyén Eta, ne nnyén Mmə, ne nnyén Efónó Bedyere, ²⁰ mǎntəŋ nókó bhə be mǎnkú yěntiki enyiŋ ené ngátí be mǎnkú nəkə. Ne nchí bhák ne bhe mpoknkem, te ndü ngwenti mmik.”

Mbok Ndíndí mbonyu Mák ásinjí

Mbok Jǝn Njwiti ęti Yesu

(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)

¹ Fá chí Mbok Ndíndí ęti Yesu Kristo Mmǝ Mandem. ² Abho nyaka mbǝ enyũ ndemekępĩnti Aisáya ásinjí amem ekáti yi be, Mandem arem nyaka be, Yijí, chǝn ntó mpǝkǝntó wa wǝ ambi, be ángókó mbi ywe ke óntwǝ. ✱

³ “Mmũ achi amem baso ǎbik andeme nǝkǝ bé,

‘Tonjí ká mbi ane Acha áfǝt aré.

Ká ka mbi ywi ambak chak.’ ”

⁴ Jǝn Njwiti abhési nyaka amem baso angati nǝkǝ bho Eyoǝ Mandem be bó mántiknsem ndũ bebú bhap mánjwítí bhǝ be Mandem amfonori bebú bhap.

⁵ Beyǎ bho báfú atú Judéya ankem, ne bǝ Yerúsalem mankem mándǝk nǝkǝ ntá Jǝn ndu beghok enyiję ene yi áręm. Bárę su bebú bhap, Jǝn anjwiti nǝkǝ bhǝ amem Nnyén Jǝdan.

⁶ Nkú Jǝn abhak enyiję ene baghoko ne babyǝk mpǝǝ baso. Mgbat ane yi ágwǝt ebho abhak nkǝbǝhénya ne nenyié eni nébhak ngęmtáy ne baweré betu amen yi ághǝ amem baso. ⁷ Jǝn ǎręm nyaka nkǝ be, “Mmũ ǎtwǝ me ansem ane áchá me. Mbíkí kwáy yę béchóti yi bekak bé nkǝnjári nkubhanya bekak ebhi. ⁸ Méjwiti bhe ne manyięp, ke chǝn yí anjwiti bhe chí ne Efónó Bedyere.”

Jǝn ajwiti Yesu, Satan amǝ yi

(Mt 3.13-4.11; Lk 3.21-22, 4.1-13)

⁹ Ndũ mpok yǝ, Yesu afú Násáret atú Gálili arǝk Jǝn ajwiti yi ndũ Nnyén Jǝdan. ¹⁰ Nefú Yesu afú anyén, aghó ndũ nebu nénéne, ne Efónó Mandem asǝt mkpá ebhónó asęp yi amęet. ¹¹ Eyoǝ efú amfay éré ręm be, “Wǝ ǝchí Mǝwa. Nkǝn wǝ tontó. Jchye me beyǎ maǝjǎk.” ¹² Témté wu, Efónó Mandem akǝ yí arǝk amem baso. ¹³ Abhak

aré ndũ manywǝp besa bepays Satan amǝ nǝkǝ yí. Nnya ebébé ébhák aré nkǝ, ke bǝángel Mandem báchye Yesu nekǝk.

Yesu abhiję baghǝk abhen mbi bati anwi

(Mt 4.12-22; Lk 4.14-15, 5.1-11)

¹⁴ Ené mánǝn bákémé Jǝn báfýe ekerękenǝn, Yesu arǝk atú Gálili abho beghati bho Mbok Ndíndí Mandem, ¹⁵ andeme nǝkǝ be, “Mpok ane Mandem ábhak ne bho mbǝ Mfǝ wap arǝp chi kekǝt. Tík ká nsem ndũ bebú ebheka, máńókó Mbok Ndíndí!” ¹⁶ Ené Yesu ákǝ nepaká Manyu Gálili, aghó Símun ne mǝmayi Andru ndũ bágęp beyǎ nkǝp ndu beway nsi mbǝnyune báchí nyaka bawǎnsi. ¹⁷ Yesu arem ntá yap be, “Twó ká mámbák bakoǝ bha ne chǝn ntǝn bé enyũ báku bé bo báchák mambak bakoǝ bha.” ¹⁸ Témté wu, bárǝ beyǎ nkǝp yap bakoǝ Yesu. ¹⁹ Atén nǝkǝ mmęet ambi mandú, aghó Jems ne mǝmayi Jǝn, bǝ Sebędi. Báchí nyaka amem áchwí mángoko nǝkǝ beyǎ nkǝp yap. ²⁰ Nęghó Yesu aghǝ bhǝ, abhiję bhǝ be mankoǝ yi. Bárǝ etayap Sebędi amem áchwí ne bǝ betik, bákóǝ yi.

Mmu ane efónó ebǝbǝ échyę esǝǝri

(Lk 4.31-37)

²¹ Yesu ne baghǝkǝ bhi bárǝk etǝk Kapęnaum. Néyí nǝkǝ ndũ nywǝbhé neywęmęet bo Israel, Yesu arǝk téę ekeré nenikimęetí eyap abho betǝn Eyoǝ Mandem. ²² Bo abhen bachi are bábǝk maknkay tontó ęti enyu ene yi ǎtǝn. ǎtǝn nyaka mbǝ mmu ane áręm émay, puyę mbǝ batǝn ebhé Moses. ²³ Bápere ghǝ, mmu ane efónó ebǝbǝ esǝǝri atwó achwe amem ekeré nenikimęetí are bik bé, ²⁴ “Yesu, Mmu Násáret, ǝbhǝn yí beku ne bhese! Jtǝw fá beway bhese? Ndiję mmũ wǝ óchí. Jchí Mmu Nyǝnjǝ ane Mandem ǎtó!” ²⁵ Yesu asáy Efónó yǝ be, “Kusi! Fú yi amęet!” ²⁶ Efónó ebǝbǝ ényikisi yi gbogbǝgbok, ébik ne betǝn, éró yi. ²⁷ Bǝ mankem bábǝk maknkay,

✱ 1:2 Mal 3.1

ne bábhho bebhep bati be, “Ené enyu echi ná? Chi enyũ netan enen nekó ke? Mmũ-ne abhõn betan ebhen ásay befõnõ bebábebũ ne méngok yi!”
 28 Mbok Yesu atan ataka atú Gálili ankem.

*Yesu abú beyä bömame
 (Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)*

29 Yesu áró nókó ekeré nenikímueti bo Israel ne baghokó bhi, bárak téé ndũ eket Símun ne Andru. Jems ne Jõn bábhak ne bhó. 30 Neshwe Yesu áchwé anywóp, bággháti yí be nno ngoré Símun achí bháré ne mbúép amuet. 31 Yesu arak nepakámuet eni akém yí ndu awó akwak yí afate achokó chókó. Mbúép wu ámay. Abho mene bhó. 32 Egháká nókó beku, ené mmok anémé, bo béré sot bömame mankem ne abhen befõnõ bebábebũ bésõnõri mándok nokó ntá Yesu ne bhó. 33 Etok enkem érok échem ambinywóp. 34 Yesu abú beyä bo abhen bábhõnõ mame menyu ne menyu. Abók beyä befõnõ bebábebũ béró bho. Yí keka be bó méndem yenyin mbonyune bérinji nyaka mmũ yi achi.

*Yesu are ghati Mbok Ndíndí atú Gálili
 (Lk 4.42-44)*

35 Neyí nókó, Yesu afate kpanwák, arak nebhuet ane bo bápú are, are nikmuet. 36 Ebhíkí tat, Símun ne mamere bhi báfú béré yan yi. 37 Bágghó nókó yi, bárem ntá yi be, “Yëntiki mmu äyan wó.” 38 Yesu akeme bhó be, “Sébhõn berõn ambi ndũ betok bechak ebhen bechi fá kekwo. Mbõn bégháti Eyõn Mandem áré nkwo mbonyune eti yõ ke ntwó.” 39 Yesu abho ye bekó atú Gálili ankem angati nokó bho Mbok Ndíndí amem bekeré nenikímuet bo Israel, anka nokó befõnõ bebábebũ ebhen bésõnõri bho mémfu bó amuet.

*Yesu abú mmu ebhanákwa
 (Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)*

40 Ewak émat, mmu ebhanákwa amat arak akwén yi bekek abho berem be, “Eta, mbák okõn, ðkway beku

me ntán.” 41 Yesu aghó yi ntínso. Anyabhe awó, atok yi, arem be, “Nkõn, ebhanákwa ye émay!” 42 Témté wu, ebhanákwa ye émay, atan. 43 Yesu aya yí batú ansemti nokó 44 be, “Ké ghati yé mmu enyin ene éfakári, ke dók ntá nchiakap Mandem be yi ángó be ebhanákwa ye émay. Anán ámbýó wó, óndok, onchye ye akap ntá Mandem bekonõ ebhé Moses. Chõn eyõ émbak enyin ene étõn bho be ebhanákwa ye émay.” 45 Yé nò, ndu árõn, are ghati bho mbánkem enyin ene efakari. Akũ Yesu kepere kwáy bechwe etok kponõron. Arõp chi bhesé bhesé ndũ mban ene bo bápú aré. Yé nò, bo béré fú mbãn ne mban mándok nokó ntá yi.

2

*Yesu abú mbéntí
 (Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)*

1 Ansem mpäy manywóp, apetnsem Kapõnaum ne mbok ataka mbánkem bé Yesu achí etok. 2 Beyä bo bárak eket ené yi achi aré, enyu ené epok épú nyaka besõn ekak, yé chí nefi. Yesu are ghati bhó Eyõn Mandem. 3 Ndu árèm nò, bö bati anwi bátwó ne mbéntí amat ane bápókó ndũ bekpaka. 4 Ke bó kebõnõ mbi ane báfuæt mánchwe anywóp eti beyä bho. Báko amfay eket mánene mbok aré, básbhe yi bhære ndũ bekpaka bhi nenti bho, besí Yesu. 5 Yesu ághó nókó enyũ neka enén bábhõnõ ne yi, aghati mbéntí wu be, “Mówa, mfõnõrì bebá bhe.” 6 Mbok batõn ebhé Moses abhen báchí nyaka aré chokó báre bhep mmuet eyap be, 7 “Agha né? Enyin ene yi árèm chi nsok ntá Mandem! Mandem aywinti ke ákway befonõri bebú mmu!” 8 Témté wu, Yesu arinji nkaysi yap, abhep bhó be, “Ndaká yí bákaysi menyũ menyin ebhõ? 9 Enyin ene echi wikirik berem ntá mbéntí-ne chí ené? Berem be ‘Mfõnõrì bebá bhe’, ke chí, ‘Faté pókó bekpaka ebhe kó?’ 10 Ke chõn nkũ mándinji be, Me Mmu mfú ntá Mandem mbõn betan fá amik ndu befonõri bebú bho.” Arém ntá mbéntí wu be, 11 “Nchí ghati wó, faté

pəkó bekpaka bhe gure!”¹² Bápére ghə, mbéntí wu afaté kperεp, apəkə bekpaka bhi, afa amik. Bó mankem bábhak maknkay tontó bábho bebiti Mandem mándeme nəkə be, “Sébhíki re ghə ené enyu!”

Yesu abhiñi Lévi be ámbák nkoño ywi

(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

¹³ Yesu apεt arək nepaká Manyu Gálili. Ngémtay bo báre rəñ ntá yi, antəñ nəkə bhə. ¹⁴ Ndu ákə árəñ, aghó mbébhé nkabhénti amət chəkə amem ekerébetik eyi. Aka nnyén be Lévi. Abhak mmə Alfeəs. Abhiñi yi, arem be, “Tʷó bhák nkoño wa.” Lévi afaté, abho bekoño Yesu. ¹⁵ Étaré nókó Yesu ne bakoño bhi béré nyie nenyíé amem eket Lévi. Beyə babhebhé nkábhénti ne bakū bebú báchák bákóño Yesu, mányie nəkə nenyíé ne yi. ¹⁶ Mbək batəñ ebhé Mandem abhen báchí nyaka bənkʷə Fárisi bághó nókó ndu Yesu ányie nenyíé ne bə bəbú ne babhebhé nkábhénti, bábhép bakoño bhi be, “Ndaká yí yi ányie nenyíé ne menyü böbhen?” ¹⁷ Yesu ághók enyih ene bərəm, akeme bhə be, “Bo abhen bapu me, bápú yan nğan. Bə mame ke báyan nğan. Mbíki tʷə bebhini bə abhen bákáysí be bachi chak besí Mandem be mámbák bakoño bha, ntwə bebhini chi bə bebú.”

Enyih ene bábhebhé Yesu éti netarénsay

(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

¹⁸ Bakoño Jñ Njwiti ne abhen nkʷə Fárisi báchí nyaka ndü netarénsay mpokófu. Mbək bho bərək ntá Yesu bábhép yi be, “Ndaká yí bakoño Jñ Njwiti ne abhen nkʷə Fárisi bátare nəkə nsay, ke babhək abhe bápú kə nə?” ¹⁹ Yesu akeme bhə be, “Bákaysi be mankə abhen epə nebhay bákway bebhak ndü netarénsay? Nsé! Təndu mbəyngərə abhét ne bhó, bápú kway betat nsay. ²⁰ Ke mpok átwə ane báferε mbəyngərə ntá yap. Chəñ mántare nəkə nsay mpok yə.” ²¹ Yesu atém bó nekay enen be, “Yě mmu apú kway besət ebhókónden nkə bechok mbok

ndü esí nden, mbənyune mbák ánku nə ebhókónden ane nkə éñati, ane nsí andaka, mbok ámpεt anchik ancha. ²² Ne ntá bo abhen báfyε mmém ndü bebhə nkʷəbhénya, mmü apú kway befyε mmém bakə amem esí ebhá nkʷəbhénya, mbənyune, mbák ánku enyu yə, mmém bakə áku esí ebha énsen, enchəñə, mmém andək amik. Báfyε mmém bakə chi amem ebhá nkʷəbhénya ene ekə.”

Enyih ene bábhebhé Yesu éti nywəbhé neywəməet bo Israel

(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

²³ Éfákári be, Yesu ne baghəkó bhi bákə mámfuere nəkə amem nkí nchwi ndü nywəbhé neywəməet bo Israel. Ené báfuét, baghəkó bhi bábho bekuεp enyü nchwi yə. ²⁴ Mbək bə nkʷə Fárisi bághó nókó nə, bárem ntá Yesu be, “Yihí, baghəkó bhe bákə enyih ene épú chak beku ndü nywəbhé neywəməet!” ²⁵ Ke Yesu akeme bhə be, “Bábhíki re pay amem Ekáti Mandem enyih ene Mfə Debhít ákú mpok yi áyan enyih menyie ndü nsay ákémé yi ne böbhi? ²⁶ Achwe nyáká amem ekeré Mandem anyié nenyíé enen báchyé mbə akap ntá Mandem. Achye ntá böbhi nkʷə, mányíé, ené ebhé ébhíki ka nyaka be mmu achak anyie, ebhikifuet nkubetik amem ekerákap Mandem. Éfákári nə ndü mpok ane Abíata achi münge ndü ekerákap Mandem.” ²⁷ Bərəñ ndü ngwenti, Yesu arem ntá yap be, “Dihí ká be bághoko nywəbhé neywəməet éti nkʷə, bábhíki ghoko nkʷə éti nywəbhé neywəməet. ²⁸ Me Mmu mfú ntá Mandem ké mbónə ye berem enyü mmu abhəñə beku ne ebhé ene éyihí nywəbhé neywəməet.”

3

Yesu abú mmu ane awə ágú yi ndü nywəbhé neywəməet

(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

¹ Yesu apεt achwe amem ekeré nenikíméti bo Israel angati nəkə bho

Mbok Ndíndí. Mmu amət abhak amem ekeré nenikimæti eyə ane awó ywi ágú. ² Mbək bho bábhák aré abhen báyan mbi berem be bekwéné bechi ne Yesu. Bátép ye yi amík amæet beghə mbák chəŋ Yesu ambú mmü wu ndü nywəbhé neywəmmæet. ³ Yesu arem ntá yi be, “Fú, twó fá ambi.” ⁴ Abhép ye bhə be, “Ebhé ye se érem be sénkə yi ndü nywəbhé neywəmmæet? Bé sénkə beri ke chi bebú? Chi bépéme ke chí bechəŋti nepém?” Bárəp kpákpák. ⁵ Nti nébé Yesu tontó. Abhanari ayiŋi bhó mankem ne bebənti bhə mbənyune bátəŋ batí. Yě nə, abhəŋ ntínso ne mmu ane awó ágú nó yi aghati yi be, “Nyabhé awó ywe.” Anyabhe awə wu, apət atan abhak mbə áchák. ⁶ Bənkəwə Fárisi báfú, bárók. Bátəməri bo Israel abhen báté ansem Hérəđ, bákém echeme, bati beway Yesu.

Beyä bhó bakoŋo Yesu angəkwə Manyu Gálili

⁷ Yesu ne bakoŋo bhi bárə bárək angəkwə Manyu Gálili. Ngəmtay bho báre koŋo yi. Bo báfú atú Gálili, mbək atú Judéya, ⁸ Yerúsalem ne Iduméya. Báchák báfú ebhənyen Jódan, abhénéfú báfú atú betək Táya ne Síđən. Bo mankem abhen máme bárók ntá Yesu ndu bághókó menyiŋ ebhen yi ákə. ⁹ Yesu aghati bakoŋo bhi bé mántəŋtí áchwí ane yi áchwé are ndü bo baya bacha, be báké nyire yi. ¹⁰ Ntí abhak be anəŋ abu nyaka beyä bömame. Beyä abhen bábhæet mème bərə nu, mányire nəkwə bati, be mámbəŋ mbi betək yi. ¹¹ Yěntiki mpok ane bo abhen befəŋó bebúbəbə bəsəŋəri bhə bághó nyaka yi, bákwen yi bekek mámbiki nəkwə be, “Wə ke óchí Mmə Mandem!” ¹² Ke Yesu asemti befəŋó bebúbəbə be, “Báké ghati yě mmu enyü mmu me nchí.”

Yesu ayap bönto bati byo ne apay (Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)

¹³ Étərəé nókó, Yesu akó amfäy njie, abhiŋi bakoŋo bhi mánkəŋó yi. Bárəŋ nókó, ¹⁴ ayap batí byo ne apay, áchye bhó nnyén be bönto. Aghati bhə be,

“Njap be bé məmbák ne me. Chəŋ ntó bhe neŋi ndu beghati bho Mbok Ndíndí Mandem, ¹⁵ ne chəŋ nchye bhe betəŋ ndu be bók befəŋó bebúbəbə ebhen bəsəŋəri bho.” ¹⁶ Manyén bönto Yesu bhə bati byo ne apay achi be, Símun ane Yesu áchye nnyén nechak be Píta; ne ¹⁷ Jems, ne mómayi Jəŋ, bə Sebedi [Yesu achye bhó nnyén néchák bé Boanejis, nə chi bənefan]; ne ¹⁸ Andru, ne Filip, ne Batolómio, ne Mátió, ne Təmás, ne Jéms mmə Alfeyəs, ne Tadiəs, ne Símun, mfyə-betəŋ ndü barakátək, ¹⁹ ne Júdas Iskariət ane ábhəŋó nyaka beti Yesu.

Betəŋ Yesu bebhíkí fú ntá Belsebul (Mt 12.22-32; Lk 11.14-23, 12.10)

²⁰ Ené Yesu ne bakoŋo bhi bápətnsem anywóp, bo abhen báchémé aré, bápət baya bacha, ekə yí ne bakoŋo bhi kebəŋ yě epok ndu ményie nenyíé. ²¹ Bə nneréket ywi bághókó nókó nə, bábhə berəŋ ndu besət yi mbənyune bərəm nyaka be, “Nti átáká yi amem!” ²² Mbək batəŋ ebhé Moses abhen báfú Yerúsalem báre rem be, “Belsebul, mfə befəŋó bebúbəbə, ké áchye Yesu betəŋ be bók befəŋó bebúbəbə.” ²³ Yesu abhiŋi bhó be mantwə ntá yi. Bárəŋó nókó, abho beghati bhə ndü bakay be, “Satan ákway bebok mmæet ná? ²⁴ Mbák ákóré ánkwen etək, bo mánu nəkwə ne bati, etək eyə épú te. ²⁵ Mbák ákóré ánkwen ndü nneréket, bo mánu nəkwə ne bati, nneréket wu ákwən. ²⁶ Enyumət ke echi be mbák Satan ənù ne mmæet eyi, ákóré ákwen ndü kefə eki, ne betəŋ ebhi mémay. ²⁷ Ná mmu ákway bechwe amem eket ené ntantaŋ angép menyiŋ ebhi mbák abhiki yambi ánkém yi angwət? Anaŋa kém yi angwət, ke ánkway beghəp menyiŋ ebhi. ²⁸ Diŋí ká, ne échí tetep be bákway befəŋóri bebú bo mankem ne bebéptí beyəŋ ebhen befú bho anyu. ²⁹ Ke bápú foŋori yě agha ane arəm ebúbə eti Efəŋó Bedyere. Eyə enyü bebú bətiŋi mmu anti, ngwenti ti.” ³⁰ Yesu arem nə, mbənyune mbək

bho bárèm nyaka be, εφόνό εbábυ εσσηρι yi.

Nno Yesu ne bōmayi

(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹ Nno Yesu ne bōmayi bátwó bátee nefi, báto εyση be mámbiní yi. ³² Ngémtoy bo abhen báchókó bákábhé Yesu bággháti yi be, “Máye ne bōmaye báchí nefi téé báyan wō”. ³³ Ke Yesu akeme bhó be, “Sayri sayri, máyá chi agha? Ne ntiki bho bachi bōmaya?” ³⁴ Ayibhiri mmuet ayiní bo abhen báchókó bákábhe yi arem be, “Máya chi bōbhen, ne bōmaya chi bōbhen, ³⁵ Bō abhen bákù enyih ene Etaya mmu achi amfay áyan bó mánka ke báchí máya ne bōmaya.”

4

Yesu atém nekāy ntyēmbwōt

(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)

¹ Yesu apēt abhō betση bo angókó manyu Gálili. Beyā bho bákono yi aré bāté angókonyén. Yesu arō bhó tété, arāk achwe, achókó amem áchwí. ² Ené beyā bōbhō bāté angókonyén, abho beghati bhō beyā menyih ndū bakay be, ³ “Ewak émōt, nkwananki amōt arāk betak enyū nchwifú amem nkǐ ywi. ⁴ Ené yi átāk árση, mbók akwenti ndū mómbi ane áchí amem nki. Kenen kétwó kēbwópti yō nkem ⁵ Mbuōt ácháak akwenti ndū mmik setárébhé ane ntōp abhiki ya are. Awakari achak. ⁶ Ke mpok ane mmok áfú, ásση yó ndū bakan ayi ábhiki kway bechwe amik sayri. Anihiti, awosi. ⁷ Mbuōt anefu akwenti ndū mmik ane tákō nsense ágò are. Achak are gó, ke tákō nsense agó áchók yō. Ake fyé. ⁸ Nchwí ácháak akwenti ndū mmik ndíndí, achak, agó, achye beyā nchwí. Nchwí ayá acha ane bápí ndση esa nsem byo, achák ndση besa berat, anefu ndση besa betay.” ⁹ Ndū ngwenti, Yesu arem be, “Mmu ane áyan beghok, ántá batú angok sayri.”

Nti ane Yesu árēm kepi ndū bakay
(Mt 13.10-17; Lk 8.9-10)

¹⁰ Mpok Yesu achi aywinti, mbók bho ne baghókó bhi bati byo ne apay bábhak aré, bábhep yi ntí bakay ane yi átémé. ¹¹ Akeme bhó be, “Ngátí bhé kponorση menyih ebhen bechi bhésé bhésé éti Kefō Mandem, ke ntá bo báchák, nchí ghati bhō menyih chi ndū bakay, ¹² ne ntí be, ‘Bákwāy béyihí ne amík ke bápú ghō yēnyih; mángók ne batú, ke keiwimem, bé báké petnsem ntá Mandem yi ámfσηori bhō.’”

Yesu aghati baghókó bhi ntí nekāy ntyēmbwōt

(Mt 13.18-23; Lk 6.11-15)

¹³ Yesu arem ntá yap be, “Bābhiki jwimem ndū nekay enen, chση mánjwimem chí ndū bakay anéfu? ¹⁴ Mbuōt ane nkwananki átié, chí Eyση Mandem. ¹⁵ Mbók bho báchí mbō mbwōt ane ákwéntí ndū mómbi ane achi amem nki. Neghok ane bágghókó Mbok Ndíndí, Satan antih antwó amfere yó amem batí yap. ¹⁶ Bo báchák báchí mbō mmik setárébhé ane mbwōt achak akwenti aré. Bágghók Eyση Mandem mánsōt yó ne manák témté. ¹⁷ Ke enyū mú wu kebhση bakan amik. Ante kákáti ndu mómbiní mpok. Ke mpok εσηori étwó, bo mámbō menyok yi éti Eyση Mandem ene yi ánókó, amfere amó témté. ¹⁸ Bo abhénéfú báchí mbō mmik ane ábhσηó tákō nsense. Bágghók nkwó Eyση Mandem, ¹⁹ ke basémé éti menyih mmik atwó nókó yi anti, ne ngonó nkáp, ne ekwak bebhση menyū menyih bechak menkem, angókōntik Eyση Mandem ene echi aré, yō kekwak yi ndū nepém eni. ²⁰ Ke bo bachak báchí mbō mbwōt ane ákwéntí ndū mmik ndíndí. Bágghók Eyση Mandem, mányu kepem ndū bapém ayap. Mbuōt amōt anchye mbwōt nkō ane aya acha ane bapí ndση esa nsem byo, achák ndση besa bérát, anefú ndση besa betay.”

Nekāy erσηó ené báduéré
(Lk 8.16-18)

21 Yesu arək ambi berem be, “Bádure erónó mánsət enyih mankuti ke? Bádure erónó mánten antene bekək ke? Pú bádure erəŋə mánte chi ndü nebháét ane báte erəŋə? 22 Chəŋ mánkə yěntiki enyih ené echi bhésé bhésé emfu kponoroŋ. Ne chəŋ máne ne ené bákúti. 23 Mbák mmu abhəŋ batú béghok mban, ángók sayri!”

24 Yesu apət aghati bhə be, “Tá ká batú ndü menyih ebhen bəghok! Enyu óyenti ənchye nti, nkúbhé enyu yó ke báyenti mánychye wə. Bápéré chye wə, mámaka échák aré, 25 mbənyune, mmu ane ábhónó enyih, mámaka yi échák. Ke mmü ane ábhíkí bhəŋ yěnyih, yě chí mandú ane yi ábhónó, chəŋ mánsət mamfere ntá yi.”

Nekäy mbwət ane ágò

26 Yesu arək ambi berem be, “Kefə Mandem kéchí mbə enyih ene éfákári ndü mpok ane nkwananki átìè mbwət ebhi. 27 Beti bégə, ambure kenó. Néyi nókó, amfate, ankə, ankə nəkə menyih. Mbuət anchak, ango nəkə, ke yi kerih ndu éfákári. 28 Mbuət ane áchí amik əchak ndü mmuet yi ango nəkə, kpát anchye ane nkə. 29 Mpok áŋəŋ ánkway, átó bə betik ne ngak témté, mándək mámféré yó ebhi.”

Nekäy sepem mónək móstat (Mt 13.31-32, 34; Lk 13.18-19)

30 Yesu achəkə abhéŋ bhə be, “Kefə Mandem fá amik kechi mbə yi? Chəŋ sénsət ntiki nekay betəŋ enyu kə kechi? 31 Kéchí mbə mósepeménək ane bábhiŋi be móstat. Ségupsi sécha kepepéménək kéchák kenkem fá amik. 32 Yě nə, mbák mmu ánsət só ampi, séchək, séngó, enək énychik áncha bəmenək báchák mankem, ne éngat batáp enyu ené kenən kétwə kente manyay ndü batábhé yi.”

33 Yesu asət beyá bakay mbə enen ndu betəŋ bho mpoknkem enyu ené bákway bejwimem. 34 Yi ke ghati bhə yěnyih ené abhíkí tém nekay. Ke mpok ane yi ábhák aywintí ne bakoŋo bhi, anene yěntiki enyih kponoroŋ ntá yap.

Yesu akə mbúép atanatan akwen chák

(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

35 Egháká nókó beku ndü nkúbhé ewak eyə, Yesu arem ntá bakoŋo bhi be, “Sémpé séndók ebhé manyu ené awu.” 36 Bárə ye beyá bho, bətemeri Yesu amem áchwí, bábho bérəŋ ne yi. Báchwi áchák ané áchí nyaka aré áre koŋo bhó. 37 Bápére ghó mbúép atanatan átwə, akə mpérényen ébho bedep áchwí, manyiep anchwe nəkə amem, kpát arəŋ kekəwət bebet. 38 Ke Yesu abhak anet áchwí. Anyáná nyaka ntí ndü enəkónti, ambure nəkə kenó. Ke baghəkó bhi bárók máŋeme yi bárem be, “Ntəŋ, ébhíkí yih wə bé sétwə gu anyén-é?”

39 Yesu afaté asáy mbúép arem be, “Mban ánkwen!” Aghati nnyén be, “Kwen tí!” Mbúép amáy, mbəŋ akwen chák. 40 Yesu arem ye ntá bakoŋo bhi be, “Báchay enyune ndaká yí? Bábhíkí re bhón nəkə ne me?”

41 Bécháy bəpet bekem bó tontó. Bábho bebhep bati be, “Ntiki enyü mmú ne? Yě chí mbúép ághok yi, mpérényen éngok yi!”

5

Yesu akə befónó bebábeba berə mmu ane bə besəŋəri

(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

1 Yesu ne baghəkó bhi mánók ye bárək ebhé manyu Gálili echak, báchwəŋ angəkonyén, kekəwət ne atú Gerása. 2 Nefú ane Yesu afú amem áchwí asebhə angəkonyén, mmü amət ane befónó bebábeba bəsəŋəri afú ndü nebhúéré manem arək atemeri yi. 3 Achəkə nyaka chí ndü manem ne yě mmu kepepe kwáy begwət yi yě chí ne ngem. 4 Báfyé nyaka yi beko bekak ne ngem amó. Ke ngem eyə éré kiti kiti ne beko méndakati nəkə. Yě mmu kebəŋ betəŋ ebhen ákway bekem yi. 5 Beti ne ngósi, arebik, andakati nəkə mmuet ne batay ndü nebhuet manem ne ndü njie. 6 Aghó nókó Yesu nekə nesie, ajet, arək atep mánén besí bhi, 7 abho bébik ne eyəŋ

εταηατηη andeme noko be, “E Yesu, Mmo Mandem mfay! Ɔbhõη ntiki ndak ne bhesé? Yiki Mandem bé ɔpú chye chõη me esõηõrí.”⁸ Are rem nó, mbõnyune Yesu arem bé efõηó ebúbu ene ésdõηõri yí éndó yi.⁹ Yesu abhép yi be, “Nnyén ene nēchi be yi?” Akeme Yesu be, “Nnyén ena nēchi be ngémtáy, mbõnyune séyã tontó.”¹⁰ Arøk ambi menik Yesu mmuet be áké to befõηó bebúbebu bhõ atú etøk achak.¹¹ Eremé nkwo bakók anyie nyaka ambi njie ane achi kekwo.¹² Befõηó bebúbebu bhõ ménik Yesu mmuet be andõ bhõ mándøk mánchwe amuet bakók bhõ.¹³ Yesu achye bhõ mbi. Befõηó bebúbebu bhõ béfú mmũ wu amuet, berøk bechwe ndũ nkwo bakók. Nkwó bakók ankem abhak mbõ nká epay. Bárókõri básep ndũ nkókõnjie dúgúdúgúdúgú kpát bágúre anyén.¹⁴ Bo abhen bábhãbheri bakók bághó nókó nó, bábué ntiét ntiét bárók etøk égho ne amem baki mángati noko enyih ene éfákári. Bo báfú báre rõη beghõ ne amík enyih ene éfákári.¹⁵ Bágháká nókó nebhuet ane Yesu achi, bághõ mmu ane befõηó bebúbebu béfú yi amuet aré chõkõ. Abhak sayri ndũ nkaysi yi, ne nden amuet. Becháy békém bo mankem.¹⁶ Bo abhen bághó enyih ene éfákári, b́aré ghati bõ abhen bárõη are enyih ene éfákári ntá mmu ane befõηó bebúbebu bésõηõri nyaka ne ene éfákári ne nkwo bakók.¹⁷ Bábhõ ye ménikmuet ntá Yesu be ándó atú etøk epay.¹⁸ Nēchwe ane Yesu achwe amem áchwi, mmu ane befõηó bebúbebu bésõηõri nyaka yi, abho menik yi mmuet bé ándó yí ándók ne yi.¹⁹ Ke Yesu keka. Aghati yí chí be, “Petnsem ntá bõbhe ghati bhõ enyihí maknkay ene Mandem áké ntá ye.”²⁰ Mmũ wu afa ye, arøk, angati noko bhõ ndũ betøk byo menkem enyih ene Yesu áké ntá yi. Mankem abhen baghókó bábhák maknkay.

*Yesu atañ acha neme ne newú
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)*

²¹ Yesu apetnsem ndũ ebhẽ manyu echak. Ndu yi áchí angõkõnyén téé, beyã bo bárók bakáp yi.²² Mũnti ane ekeré nenikímuetí bo Israel ndũ nebhuet ane yi achi, ane áká nnyén be Jáyrõs atwó are nkwo, ne ághó nókó Yesu, arøk akwén yi bekak²³ abho ménikmuet ntá yi ne nti eni nenkem be, “Mõwa ane môngoré áme tontó. Acha, twó nyanjá yi amõ amuet be ántañ, áké gu.”²⁴ Yesu afa, abho berõη ne yi. Beyã bo bakáp yi bebhe bepay.²⁵ Ngõré amõt abhak aré ane áfère manõη ndũ mamié byo ne apay.²⁶ Anán abhõη nyaka beyã esõηõri amõ beyã baghan ne achõηti nkáp ankem ane yi ábhõñó ndéndem. Nte yi ambép andõkõ noko chí ambi.²⁷ Aghók ãti Yesu. Ekũ atõti amem beyã bhõ kpát arøk, atøk nkokõη nkú yi.²⁸ Aká nó mbõnyune ãrem nyaka ne mmuet yi be, “Mbák ntók yẽ chí nkú yi, chõη ntañ.”²⁹ Netøk yí átókõ nkokõη nkú Yesu, manõη amem yi áfère nyaka asiép. Aghók ndũ mmuet yi bé neme eni némay.³⁰ Témté wu, Yesu arihí be betan béfú yi amuet. Ayibhiri mmuet, abhép beyã bo abhen bachi yi ansem be, “Agha átókõ nden epay?”³¹ Bakõηo bhi bakéme yi be, “Ɔghõ beyã bhõ ndu bakábhé wõ, yẽ nõ, ðbhép be, ‘Agha átókõ me?’ ”³² Are bhanari ndu beghõ mmu ane átókõ yi.³³ Môngoré wu anán aríní nyaka enyih ene éfákári ne yi. Afú angwẽre noko gbagbãgbak ne becháy. Atep mánén besí Yesu aghati yi tetep nkem.³⁴ Yesu arem ntá yi be, “Mmá, neka enẽ ne me nékũ õtãη. Mandem áchí ne wõ, dók sayri, képerẽ chay.”³⁵ Ene Yesu ábhuet berem kepí ne ngõré wu, bõnto abhen báfú eket Jáyrõs, bátwó bágháti yi be, “Mõywe anán águ, õbhuet besõηõri Ntõη yi?”³⁶ Ke Yesu kefyé ntí ndũ enyih ene bárémé. Aghati yi be, “Ɔké cháy. Dókõ rõη ambi menoko.”³⁷ Yesu keka yẽ mmu amõt ánkõñó yi, ébhíkífuet Píta ne Jems ne mómayi Jõn.³⁸ Bákõ, bárøk, báchwõp eket Jáyrõs. Yesu aghó ebyøk ene echi aré ndũ bo bádi, mámbik noko.³⁹ Achwe, arem ntá yap

βε, “Chí yí ne beyă ebyək ne kebho? Mónε abhíkí gu. Abhure chí kenó.”
 40 Bára way Yesu way. Ke Yesu abók bó mankem atén nefi. Asot chimə ne nnomə ne bakoŋo bhi bati arat arək, achwe ebhak ene mówu áchí bhare.
 41 Akém yi ndü awə arem be, “Talíta, kum!” Nə chi be, “Móngəsoŋ, faté!”
 42 Témte wu, afaté abho bekə. [Achí nyaka mamié byo ne apay.] Manyu áchók bo mankem. 43 Ke Yesu asemti bhó bé, “Báké ghati yě mmu enyih ene éfákári.” Achye eyəŋ be mánychyé Tabíta nenyié ányié.

6

Bábyak Yesu amem etək Násáret (Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

1 Yesu afa atú etək eyə apetnsem etək eyi Násáret. Bakoŋo bhi bárók ne yi. 2 Egháká nókó ndü nywəbhé neywəməet bo Israel, arək ekeré nenikímuetí, abho betəŋ bo Eyəŋ Mandem. Beyă bho bábhák aré. Bághókó nókó menyih ebhen yi átəŋ, beyă bhap bábhak maknkay. Ekə bára bhep be, “Aré fú fá ne menyih ebhen menkem? Ntiki enyü nerinindak né báchyé yi? Ná yi ákə menyihí maknkay ebhén? 3 Pú mmə nchwě menək ne? Pú mmə María ne? Pú yi achí manó Jems, ne Júdas ne Símun? Pú bömayi abhen baghoré bachí fá ne bhesé?” Ekə bare byak yi byak. 4 Afə ke Yesu arémé ntá yap be, “Bo báchyé ndemekepinti Mandem kenókó yěntiki ebhak. Ndiere etək eyi ne ndü nneréket ywi, ke bápú chye yi kenókó.” 5 Ekə Yesu kekə menyihí maknkay aré, ébhíkífuet chí nenyana ane yi ányáná amə amuet mpəy bömame, abú bhó. 6 Yesu abhak maknkay mbənyune bö etək eyi bábhíkí bhəŋ neka ne yi.

Yesu ató bakoŋo bhi bati byo ne apay

(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

Yesu are kə ndü böbetək abhen bachi kekəwət, antəŋ nəkə bho Eyəŋ Mandem. 7 Abhinji ye bakoŋo bhi bati byo ne apay ató nefi, bati apay

apay. Achye bhó betəŋ bebok befónjó bebúbəbə. 8 Asemti bhó báké pəkə yěnyih ndü nekə enap, ébhíkífuet chí ntém. Yí báké pəkə nenyié, ne yě bebhá-nekə, ne yě chí nkáp. 9 Yí mámfyé nkəwbhánya ke báké pəkə nden échák. 10 Ne aghati bhə be, “Yěntiki etək ene básieptí bhe aré, bák ká amem eket émət kpáte mändə etək eyə. 11 Ne mbák bəchwəp etək ke bo kesyepti bhe ne maŋák ne bó keka beghok enyih ene bəghəti bhə, fá ká aré. Ne bəpere fá aré, kwet ka mfok ane achi bhe bekak. Chəŋ eyə émbak mbə ntísie ndü enyih ene bó báká.” 12 Báró ye bárók, mángati nəkə bho Eyəŋ Mandem be bó mántiknsem ndü bebú bhap. 13 Bára bok beyă befónjó bebúbəbə, ne mángwati nəkə beyă bömame ne bawet olif mámbu nəkə bhə.

Enyu báwáy nyaka Jəŋ Njwiti (Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

14 Mfə Hérəd aghók eti menyih ebhen menkem, mbənyune bo mánán báriŋi nyaka nnyén Yesu mbənkem. Mbək bərəm nyaka be, “Jəŋ Njwiti ke ápérénssem ndü nepém. Eti yə ké yi ábhónjó betəŋ bekə menyihí maknkay.” 15 Ke abhénéfú be, “Chí Eláija.” Báchák bərəm be, “Ndemekerpinti amət ane te nyaka” 16 Ke mbák chí Hérəd, ághókó nókó eti Yesu arem be, “Chí Jəŋ ane ndémé nyaka be mámkpót ntí ywi ke ápérénssem ndü nepém.” 17 Efakari nyaka be Hérəd achye eyəŋ, bákém Jəŋ, bagwət, ne báfyé yi ekerékenəŋ eti Heródias, ngoré mómayi Filip ane yí áfónjó, ábháy. 18 Jəŋ aghati nyaka Hérəd be, “Ebhé eyese bo Israel ébhíkí ka be ónsot ngoré mómaye ombay.” 19 Eti yə, Heródias afyé Jəŋ anti, ne are yaŋ berem mángwáy yi, ke yi kebhoŋ mbi. 20 Hérəd are cháý beway Jəŋ mbənyune ariní nyaka be Jəŋ achi chak ne nyáná besí Mandem. Yəndu enyih ene Jəŋ arəm éfyé nyaka yi ebyək anti abhəŋ maŋák beghok Jəŋ. 21 Nywəp némət, Heródias abhəŋ mbi.

Hérød anak epa ndü betik nywəbhé nebhhe eni. Abhiñi maném bō etək, ne bō bagho, ne batemé nenu, ne maném bo Gálili. ²² Mmō Heródias ane mōngaré arək ndü epā eyə, abhén nebhén enyu ené Hérød ne mankō bhi bābhónō beyā manák. Hérød arem ntá mōngasón wu be, “Ghatí me, yě óyàn yi, chəñ nchyé wə.” ²³ Ayiki beyā ndəñ ntá yi be, “Chəñ nchyé wə yěntiki enyiñ ene óyàn nchyé wə, yě chí ebhakátək eya émət.” ²⁴ Ngəsón wu arək ntá nno, abhép yi be, “Mma, ndém mfo ánychye me yi?” Nno yi be, “Ntí Jōn Njwiti.” ²⁵ Ngəsón wu apetnsem áyák ntá mfo arem be, “Chié me ntí Jōn Njwiti amem nchán myákátí ne, néne!” ²⁶ Hérød arəp! Ke ébé yí mməet beka enyu échák ěti neyiki ane yí áyíkí besí mankō bhi. ²⁷ Témte wu, Hérød ató mbabheri ywi amət ne eyəñ bé ándək ántwə ne ntí Jōn. Arək, aferé ntí ywi amem ekerékenəñ, ²⁸ atwó ne wu amem nchán myákátí, barək bachye ntá mmō Heródias. Asət, arək achye ntá máyi. ²⁹ Bakonō Jōn bāghókó nókó enyiñ ene éfákári, bārək basət erené Jōn, barək babheme.

Yesu adík ngemntay bho

(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Bōnto báfú ndü nekə enen Yesu átó bhə bápətnsem ntá yi, bāghátí yi ěti menyīñ ebhen bó bákə ne ebhen bátónō bho. ³¹ Beyā bhó bātwwə nyaka mándək nəkə enyuné Yesu ne baghəkó bhi bābhíkí bhəñ yě epok menyie nenyie. Ekə arem ntá yap be, “Séndók ndü nebhəet ane achi kpák be mǎnjwéməet mandú.” ³² Báfa ye báre rón amem áchwí ndü nebhəet ane yě mmu achak apu. ³³ Beyā bhó bāghó ndu bó bārəñ. Báriñi bé chí Yesu ne bōbhi bhə, ne báriñi nebhəet ane bārəñ. Beyā bho báfú ndü betək ne betək, báfa ne bekak, bārək ntiét ntiét, báre non bə ambi. ³⁴ Mpok Yesu áfú amem áchwí, aghó ngemntay bho. Ntínso nékém yi ne bhə mbənyune bachi nyaka ndü esəñəri, nkwak ti, mbə bāghónəmən ane ábhíkí bhəñ mbabheri. Abho ye bétəñ bhə beyā

menyiñ. ³⁵ Ené mpok áfūet bēku ebhə, baghəkó bhi bārók ntá yi barem be, “Nywəp nénañ nerəñ ne nebhəet ane sechi-ne aré chi ebhi. ³⁶ Ghatí bōbhen mándók ndü bakí ne bōbetək abhen bāchí fá kekəwət manku enyiñ menyie.” ³⁷ Yesu akeme bhó be, “Bé babhəñ, chyě ká bhə nenyie mányie.” Ke bābhép yí be, “Óyán séndók sənku nenyie ne nkáp ane nka bétik ányie ndü batəñ ánen séchie bōbhen?” ³⁸ Yesu abhép ye bhó be, “Bābhəñ bekpəkó bret afo méní? Dók ká byo.” Bábýó nókó, bárem be, “Bekpəkó bret bétay ne nsi épay.” ³⁹ Yesu aghati bhə be mámfyé bho ndü bakwó, mánkə bə manchəkə amik ndu tákə. ⁴⁰ Bāchókə ye amik ndü barəñ, ndü bakwó besa bétay ne besa bəpay nsem byo. ⁴¹ Yesu asət ye bekpəkó bret bhə betay ne nsi épay. Ayəñ amík amfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bébókóti bret wu anchye nəkə ntá baghəkó bhi be mánkóré ne nsi ntá beyā bōbhə. ⁴² Yěntiki mmū wap anyie kpát ajwi. ⁴³ Baghək Yesu mányókóti nenyie enen néróbhé. Néjwí bekay byo ne bəpay. ⁴⁴ Mpāy babhakanem abhen manyie bret wu ne nsi eyə abhak mbə nka etay.

Yesu are kə amfānyen

(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)

⁴⁵ Ebhíkí tat, Yesu aghati baghəkó bhi be mándók mǎnchwe amem áchwí, mampe nnyén manjambi Betsáida, ndü ebhə manyu echak. Yimbəñ arəp ansem beka beyā bōbhə mángúré. ⁴⁶ Aghátí nókó bhə be, “Mǎnkə sayri”, arə akó amfay njie ndu menikməet. ⁴⁷ Ené mpok ánəñ árónō beku bhə, áchwí ábhak nenti manyu, Yesu abhak ebhi aywinti. ⁴⁸ Yesu aghó ndu ébè baghəkó bhi mməet ménók áchwí ěti mbáep ane áfū bhó ambi. Befəet nkárénká érat beghaka nkárénká etandat betí, abho beka amfay manyu ankonə nəkə bhə. Arək kpát erəp kekəwət befəet bhə. ⁴⁹ Bāghó nókó ndü yi ákə anyén átwə, bécháy békém bó tontó. Bābhə bebik, mándeme nəkə be, “Chí efónó-ngú!

Chi efónó-ngú!”⁵⁰ Bó mankem bágho nyaka yi, becháy békem bhó. Témte wu, Yesu afyé bhó nti arem be, “Chi me, báké chay!”⁵¹ Achwé nókó amem áchwí, mbúép wu ákwen. Bechay békém bó tontó.⁵² Yéndu Yesu ádik nyaka nka bhó etay ne bekpókó bret, bó kejwimem ndü enyü mmu yi achi. Bó kenene batí yap amem.

*Yesu abú bómame atú Genésaret
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Yesu ne baghókó bhi mánáná nókó bepe manyu, bákó ebhi, atú Genésaret. Báset áchwí wap.⁵⁴ Nefú báfú amem áchwí, bo báníni bé Yesu achi are.⁵⁵ Ntiét ákwén atú etók eyó ankem ndu bápókó bómame ndü bésák ebhap mándók nókó mbān enkem ene bágghókó bé Yesu achi aré.⁵⁶ Yéntiki nebhæet ane yí áchwóbhé ndü bōbetók, ne yé chi amem betók begho ne amem baki, béré pókó bómame ndü mban ene bo báchem mbó nefisie, mánik nókó mæet be yi andó bómame mantók yé chi nkokon nden yi. Ne yéntiki mmu ane ánú átókó nkokon nden Yesu, atan.

7

*Bepini bho bebhiki bhon beyibhiri
bebhé Mandem
(Mt 15.1-9)*

¹ Bónkwó Fárisi ne mbók baton ebhé Mandem abhen báfú Yerúsalem, bátwó nyaka bákáp Yesu.² Bágho bé mbók bakoño Yesu mánýiè nenyíé keso amó mbó enyü epini bó bhap étòn.³ Bónkwó Fárisi ne bo Israel mankem bápú nyie nenyíé ke yambi beso amó mbó enyü epini bachimbi bhap étòn.⁴ Ne bápú nyie enyün ené éfu esie kpáte mánso yó mbó enyü epin eyap étòn. Bábhon bepini béchak tontó ebhen bábhare mbó bésó nkóp, bekpure, ne bete árik.⁵ Mbók bónkwó Fárisi ne baton ebhé Mandem bábhép Yesu be, “Ndaká yí baghókó bhe bápú koño bepini ebhen bachimbi bhese? Ndaká yí mánýiè nenyíé keso amó mbó enyu éyàn?”⁶ Yesu akeme bhó be, “Ndemekérinti

Aisáya arem nyaka ndaká yí tetep éti yeka! Báchi bó betábhá nkúbhé mbó enyu yi ásiní be Mandem arem be, ‘Bōbhēn báchyè me kenókó chi ne beyonnyu bhap, bati yap ásap nekó ne me.’⁷ Kenókó eken bó báchyè me kechi chi ndéndem, mbonyune bebhé ebhen bakwānwan báfyé ké bó bátōn bhó mbó be bechi Eyon Mandem.’⁸ Bārō bebhé Mandem bakoño chi bepini ebhen bó mmik.”⁹ Yesu arak ambi aghati bhó be, “Bábhon eriti mbi béro bebhé Mandem ndu bakoño chí menyin ebhen bachimbi bhéka bátónó!”¹⁰ Moses arem be, ‘Chíé étaye ne máye kenókó’ ne be ‘Yé agha ane árēm ebépti eyon ntá etayi, yé máyi, bábhon beway yi.’¹¹ Ke bāghāti bhó be mbák mmu ándém ntá etayi, yé máyi be, ‘Nsot enyün ene mbónó mbu bekwak wó ne yó, nchyé ntá Mandem’,¹² ná, báchet bhó mbi be báké kwak bachi ne manó bhap.¹³ Ndü bákú ná, básot bepini ebhen bachimbi bhéka bebyak Eyon Mandem. Ne beyá menyin bechak ebhen bákú béchi mbó ebhó.”

*Menyih ebhen békú mmu aké bhak
pépép besí Mandem
(Mt 15.10-20)*

¹⁴ Yesu árēm nókó nó, apet abhini beyá bo abhen bachi aré arem be, “Bé mankem, tá ká batú mǎngok enyün ene mbónó berem, mǎnjwimem!”¹⁵ Yényün epu ene mmu ányíe énkú be yi aké bhak pépép besí Mandem. Enyün ene éfú mmu anyu ke ékú mmu aké bhák pépép besí Mandem.¹⁶ Mmu ane ábhónó batú beghok ángók.”¹⁷ Yesu aró nókó bhó, arak anywóp. Aré, baghókó bhi bábhép yi ntí beyon ebhó.¹⁸ Yesu akeme bhó be, “Bé nkwo bábhíkire jwimem-e? Bábhíkí rini be enyün ene mmu ányíe enchwe yi menie épú kway beku be yi ake bhak pépép besí Mandem?”¹⁹ Enyün ene mmu ányíe, épú chwe yi anti, éron chi menie ebhi ne áji yó amferé.” Yesu arem ná, ndu áyàn bo mándini be yéntiki nenyíé nékway menyie.²⁰ Arak ambi berem be, “Enyün ene éfú mmu anti ke

ékà yi ake bhak pépép besí Mandem.
²¹ Chí amem nti mmu kě nkaysi mbámba áfù, antén yi ndũ epúsí, ne beway mmu, ne bekwen berwop, ne ²² béfyε amík ndũ menyin bo bachak, ne ebébhénti, ne berwə bho, ne epǒ epin ene mmu apu kem mmuet, ne mpap amík, ne bechənti nnyén mmu, ne neyohómuet ne echin̄ti. ²³ Bebepti menyin ebhen menkem béfù mmu chi anti ne bó ke békà mmu ake bhak pépép besí Mandem.”

Ngərə ane abhónó neka
(Mt 15.21-28)

²⁴ Yesu afa ye nebhuet wu are rón atú etək ane achi kekwat Táya ne Sídən. Arək achwe eket émət abhak aré. Ake yán mándin̄i bé yi achi aré. Yě nə, ake rəp bhésé bhésé. ²⁵ Ngərə amət ane efónó ebábə ésdəori móywi ane ngəsón aghok ɛti Yesu. Arək ntá yi kechənti mpok, akwén bekek ebhi. ²⁶ Ngərə wu apú nyaka mmu Israel. Bábhe yi chí atú Síria ndũ nneréket agho ané bábhin̄i be Fonísia. Anik Yesu mmuet be ambok efónó ebábə yə émfu móywi amuet. ²⁷ Ke Yesu arem ntá yi be, “Dǒ sénchíe kpík mǎmbə nenyíe. Epú chak besət nenyíe mǎmbə mánychyé ntá mmú.” ²⁸ Ngərə wu akeme yi be, “Acha, échí tetep. Ke mmú ényie nəkə bechəkəti ebhen béfù ntá mǎmbə amfay éfémé nenyie ménkwenti amik.” ²⁹ Yesu arem be, “Éti beyə ebhe ebhen, petnsem anywóp, efónó ebábə eyə énan̄ éro móywe.” ³⁰ Apetnsem anywóp, aghó mó bhure ndũ ndu ene efónó ebábə yə énan̄ éro yi.

Yesu abú mbók

³¹ Yesu arə atú Táya, afuét Sídən achwe atú betok byo ane bábhin̄i be Dikápolis, akə achwəp ndũ Manyu Gálili. ³² Básət mmũ amət bárók ntá yi ne yi. Mban̄ yi ke ghók, kep̄i yi kerem kəkə kəkə. Mánik Yesu mmuet bé ányáná yi amə anti. ³³ Yesu aya yí báfá nenti bho, bárək nékú. Ason̄ yí kenəámə batú, apá batié, atək neri eni. ³⁴ Yesu ayin̄i mfay asók nsək arem be, “Efáta” nə chi, “Nené.” ³⁵ Témté

wu, batú yi ánene, neri nékánari yi anyu abho berem kep̄i sayri. ³⁶ Yesu asem̄ti bho be báké ghati yě mmu enyin̄ ene éfákari. Yě nə, ásém̄tí nókó bhə, mángati nəkə ghati bho. ³⁷ Bo bábhák maknkay, mándeme nəkə be, “Yin̄í, enyin̄ ene yí ákú éri echa. Akə yě chí bo abhen batú áchókó mángók mban̄, babhók mándem kep̄i.”

8

Yesu adik nka bho enwi
(Mt 15.32-39)

¹ Ebhíkí tat, ene beyə bho bapet báchem nebhuet amət, Yesu abhin̄i bakoŋo bhi arem be, ² “Ntin̄so nékəm me ne bəbhen. Báchí fá ne me ndũ manywəp arət, ne bábhin̄i bhə yənyin̄ menyie. ³ Mbák ntó bhə mámpetnsem kenyé nenyíe, bákway begu nsay ambi, ne beyə bhap báfú bakə asié.” ⁴ Bakoŋo bhi bábhep yi be, “Etək epú fá, chəŋ mmu ambəŋ nenyíe enen nékwəy bəbhen mankem fá?” ⁵ Yesu abhép bhə be, “Bábheŋ bekpəkó bret afə meni?” Bákeme yi be, “Sébheŋ bekpək tándramət.” ⁶ Yesu achye eyə be bó mankem mánychókó amik. Asət ye bekpəkó bret bhə tándramət. Achyé nókó bakak ntá Mandem, abho bebəkəti bhə anchye nəkə ntá bakoŋo bhi be mánychyé ntá bo bhə. Baré sət mánkəre nəkə. ⁷ Bábheŋ nyaka bǎrú nsi nkwo. Yesu áchyé nəkə bakak ntá Mandem, achye yə ntá bakoŋo bhi be mánkəre yə nkwo. ⁸ Yəntiki mmu anyíe ajwi. Baghəkó bhi bábwópti nenyíe enen néróbhe, néjwí bekay tándramət. ⁹ Mpáy bho abhak mbə nka enwi. ¹⁰ Yesu aghati bhó mánguré. Témté wu, Yesu ne bakoŋo bhi báchwe amem áchwí bárók atú Dalmanúta.

Bənkwo Fárisi bábhep Yesu antəŋ bo erin̄i maknkay

(Mt 12.38-42, 16.1-4)

¹¹ Mbək bənkwo Fárisi bárək ntá Yesu bábho bekem epúiti ne yi. Baré yan̄ mbi memə yi. Bábhep yi anka enyin̄i maknkay ene ébhak mbə erin̄ ene étəŋ be betəŋ ebhi béfú chi ntá

Mandem. ¹² Yesu asók nsók arem be, “Ndaká yí mkpáká bho ané echòṅ àyàṅ erìṅí maknkay? Teteṅ, nchí ghati bhe be yě mmu apú tṅṅ bhò enyũ erìṅí maknkay ené bò báyaṅ.” ¹³ Arem nókó nò, arò bhó apet achwe amem áchwí, are pé bérṅṅ ebhě manyu échák.

Sot ka mpok ne yis bñkwə Fàrisi ne ane Héròd
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Bakoṅo Yesu bághókòntik bépókò brèt. Babhṅṅ nyaka chí mókprókò brèt amòt amem áchwí. ¹⁵ Yesu are semti bhò be, “Sot ka mpok ne yis bñkwə Fàrisi ne ane Héròd.” ¹⁶ Bábhó berem ne bati be, “Arèm nò mbonyune sébhíkí bhónṅ brèt.” ¹⁷ Yesu arìṅi enyìṅ ene bó bārèm abhép bhò be, “Ndaká yí bārèm èti brèt ane báhíkí bhòṅ? Bábhíkíre jwimem-è? Bati ábhúét be amem chóchókó?” ¹⁸ Bábhòṅ chí amík ntíako? Bábhòṅ chí batú nemak-a? ¹⁹ Bāghókòntik ndu ndíkí nka bho etay ne bekrókò brèt betay? Ane áróbhé abhak bekay méní?” Bákéme yi be, “Bió ne bepáy.” ²⁰ Yesu apet abhép bhò be, “Ne mpok nkóré ane bekrók tándramòt nká bho enwi ényíé, ane áróbhé mǎnyokoti, abhak bekay méní?” Bákéme yi be, “Tándramòt.” ²¹ Abhép bó be, “Bábhíkíre jwimem?”

Yesu akɛ nnémámík aghó mban

²² Ené Yesu ne baghókó bhi bágháká Betsáida, bǒfú básót nnémámík bārók ntá yi, mánikmuet be ántòk yi. ²³ Yesu akém yi ndu awò, aya bāròk anti etòk. Apá yi batié amík, anyanṅ amó anti ywi abhep yi be, “Ṗghò nò yěnyìṅ?” ²⁴ Mmu wu ayìṅi mfay arem be, “Nchí ghó bo ke bachi chí mbò be menòk ke békò.” ²⁵ Apet atòk amík yi. Nṅṅ yò, mmũ wu ayìṅi dǐi, apet abho beghò mban, ne are ghó yěntiki enyìṅ sayri. ²⁶ Yesu aghati yi be ándòk eket eyi, ne beyòṅ ebhen be, “Képetnsem etòk.”

Pita arem be Yesu chi Kristo
(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

²⁷ Yesu ne bakoṅo bhi báfuét báré rṅṅ ndũ bǒbetòk abhen bachi kekwoṅ Seséria Filipi. Ambi, Yesu abhép bhò be, “Bò bārèm be me nchí agha?”

²⁸ Bákéme yi be, “Mbòk bārèm be òchí Jǒn Njwiti. Bachak be Eláija, ne abhenefu be òchí ndemekerpinti amòt.”

²⁹ “Ke bě babhòṅ bārèm be me nchí agha?” Símun Píta akeme yi be, “Wò ke òchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be áto.” ³⁰ Yesu asemti bhò be báké ghati yě mmu.

Yesu arem be chòṅ mánchye yi beyǎ esòṅòri ne mǎngwáy yi
(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

³¹ Yesu abho beghati bhò be, “Me Mmu mfú ntá Mandem mbṅṅ beghò beyǎ esòṅòri. Bǒbati etòk, ne bǒbati bachiákap Mandem, ne batṅṅ ebhě Mandem bábyak chòṅ me ne mǎngwáy me, ke égháká nòkò manywòp arat, mpetnsem ndũ nepém.” ³² Yesu aghati bhò nò kroṅoròṅ. Píta asòt yi nepak arem be, “Èta kerem awũ ndak.” ³³ Ke ndu Yesu áyíbhírí mmuet aghò baghókó bhi, aji Píta be, “Satan, fá mé besí! Nkaysi ye chí ane nkwaṅwanṅ, abhíkí fu ntá Mandem!”

Enyìṅ ene mmu abhòṅ békɛ ke ambak nkoṅo Yesu
(Mt 16.24-28; Lk 9.23-27)

³⁴ Yesu abhìṅi ngémtáy bho ne bakoṅo bhi arem ntá yap be, “Mbák mmu áyanṅ bébhak nkoṅo wa, abhòṅ béghókòntik mmuet yi, ampòkò ekotákátí yi, ankoṅo me. ³⁵ Yě agha ane áyàṅ bepeme mmuet yi ànem nepém eni. Ke yě agha ane áká menem nepém eni èti ya ne èti Mbok Ndíndí, ábhòṅ chòṅ nò. ³⁶ Ntiki nsáy mmu ábhòṅ mbák abhòṅ yěntiki enyìṅ fá amík, ke aném nepém eni? ³⁷ Ne mbák mmu áném nepém eni, ntiki enyìṅ yí ákwáy besòt anchye be yi ampet ambòṅ nò? ³⁸ Mbák mmu abhòṅ ntíánwòp èti ya ne èti Eyòṅ eya ndũ mkpáká bho ané ápú kɛ mbò enyu Mandem áyàṅ, mkpáká bho bebá, chòṅ Mme Mmu mfú ntá Mandem

mbõñ ntíanwóp ãti yi mpok nchí twò ne keném Etaya ne bõángel bhi.”

9

¹ Yesu arók ambi beghati ngémtáy bõbhò be, “Nchí ghati bhe be, mbók bho báchi fá abhen bápú gu kpáte mángò ndü Kefò Mandem kétwò ne betan.”

Besí Yesu béyibhiri

(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

² Èfuéré nókó manywóp atandat, Yesu asot Píta, ne Jems ne Jõn, akó amfay njie ngo ne bhò. Bábhák aré bõbhó. Bápéere yinjì, besí Yesu béyibhiri. ³ Nden eyi nkwo éré diere pépépé enyu ené yé mmu ápú kwáy beso nden yé chí ne babhé éndiere enyu yò. ⁴ Témchok, Moses ne Eláija, baremé kepinti Mandem abhen tesáy, bábhési mándeme nókò kepi ne Yesu. ⁵ Píta abho berem ntá Yesu be, “Acha, éri tontó be sechi fá. Dõ sénté bétém barat. Èmòt ntá ye, échák ntá Moses, ne enéfú ntá Eláija.” ⁶ Píta arem nò mbonyune abhíkí rinjì nyaka enyinjì echák ene yi ábhónó berem ndü becháy bekeme bhò tontó. ⁷ Nerem ane Píta árémé enyu yò, nebhán nésep témté, nebhò békúti bhò. Eyon éfú amem nebhán éndeme nókò be, “Né chí Mówá. Nkøn yí tontó. Ghók ká yi!” ⁸ Témte wu, bõPíta báyingì, ke bákepere ghó yé mmu, ebhiki fuet chi Yesu aywinti.

⁹ Ne ndü Yesu ne bõPíta básèp njie, Yesu aghati bhò be, “Báké ghati yé mmu enyinjì ene bághó fá, kpáte Mmu ane áfú ntá Mandem ampètnsem ndü nepém.” ¹⁰ Bábhúre enyinjì ene Yesu aghati bhò anti, bóke ghati yé mmu enyinjì ene bághò. Mámbebhe nókò chi bati be, “Nepèrènssem ndü nepém chi yi?” ¹¹ Bó bati arat bábhèp Yesu be, “Ndaká yí batøn ebhé Moses bárèm be Eláija abhøn bepètnsem fá amik ke Mpeme Mandem afyé barièp be áto antwó?” ¹² Yesu akeme bhò be, “Èchí tetep be Eláija abhøn beyambi antwò, anyure menyinjì menkem ambare, ke ná básinjì amem Èkati Mandem bé

Mmü ane áfú ntá Mandem abhøn béghò esonori ne bé bábyak chøn yi? ¹³ Ke nchí ghati bhe be Eláija anán átwò ne bo báká yi bebá mbò enyu bákónó mbò enyu básinjì nyaka amem Èkati Mandem ãti yi.”

Yesu abú mmò ane efónó ebábù échyè esonori

(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43a)

¹⁴ Ené Yesu ne baghókò bhi bati arat bápètnsem, bátéméri bakoño bhi báchák. Bághó beyá bho ne batøn ebhé Moses ndu bákèm epáiti ne bhò. ¹⁵ Témte wu, beyá bo bho mankem bághó nókó Yesu, bábhák maknkay tontó. Báre røn ntiét ntiét bekaka yi. ¹⁶ Abhép bakoño bhi be, “Ntiki epáiti nò bákèm ne bhò?” ¹⁷ Ke mmu amòt amem nkwo bõbhò akeme yi be, “Ntøn, ntwò ne mówa ntá ye. Èfónó ebábù epú ka yi andem kepi, ¹⁸ ne yèntiki ebhak ené efónó yò ékém yi, éguèp yi amik, befen mémfu nókò yi anyu. Mpok yò, ande nyie amen ne anókò. Nnik baghókò bhe mmuet bé mámbók yò éndó yi, ke bábhíkí kway beku nò.” ¹⁹ Yesu akeme bhò be, “Bè mkpaká bho ane ábhíkí bhøn neka ne me, bé bho báyibhiri tetep ndü enyinjì echak, chøn mpet ntat ne bhe ná? Chøn nkèpnti ne bhe ngaka fá?” Ke àrem be, “Twó ká ne mówu fá ntá ya.” ²⁰ Básot mõre bárók ntá Yesu ne yi. Èfónó ebábù yò eghò nókò Yesu, témté wu, ényíkisi mówu gbogbõgbok, akwén amik are binjiri, efen émfu nókò yi anyu. ²¹ Yesu abhép chimò be, “Èfónó ene énanj etat yi amuet ná?” Chi mówu akeme be, “Te kembó eki. ²² Beyá ndøn efónó ebábù yò ékù yi ankwén ango. Mpokófu éku yi ankwèn anyén ndu beway yi. Mbák ðkway beku enyinjì, ghò bhesé ntínso kwak bhesé.” ²³ Yesu akeme be, “Wò bé mbák mèkwáy beku enyinjì! Yèntiki enyinjì ékway bekò ntá mmu ane ánókó Mandem.” ²⁴ Témte wu, chimò arem ne eyon amfay be, “Nnókó ke neka ená nébhíkí tan. Kwak me nnókó sayri.” ²⁵ Yesu ághó nókó bé bo bátwò chi tontó tontó, ásáy efónó

εβάβη γο βε, “Wó εφόνό ενέ, εφόνό κεβθók νε batú chóchók, ghók. Fú yi amuet, νε γέ εwak, óké περε twó yi amuet!” ²⁶ Yesu árem nókó nò, εφόνό γο έβik, ényíkisi mówu gbogbògbok, éfú yi amuet. Aròp mbò ngú. Bo abhen báchi are barem βε, “Ágú.” ²⁷ Ke Yesu akém yi ndu awò, akwak yi afate. ²⁸ Yesu ákú nókó nò, achwe anywóp. Bakoño bhi bábhép yi ansem ansem βε, “Ndaká yí sébhíkí kway bebok εφόνό εβάβη γο?” ²⁹ Yesu akeme bhó βε, “Ndiere νε nenikímuet νε netarénsay ke bákway bekú enyú εφόνό εβάβη ene émfu mmu amuet.” *

Yesu apet arem βε chòη mángwáy yi (Mt 17.22-23; Lk 9.43b-45)

³⁰ Yesu νε baghókó bhi báro báre fuet atú Gálili mándók nókó. Akeyán mándíñi ebhak ene yi achi, ³¹ mbònyune, átòη nyaka bakoño bhi angati nókó bhò βε, “Bákèη chòη Mmú ane áfú ntá Mandem mámfye yi amó bð mmik mángwáy yi, νε éghaka nókó manywòp arat ampètnsem ndü nepém.” ³² Ke bó kejwimem ndü enyìñ ene yi árem νε báre chay bebhep yi.

Nkoño Yesu ane áchá abhenefu (Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

³³ Bágháká nókó Kapènaum, báchwe anywóp. Ené bachi aré, Yesu abhép bhò βε, “Bákèη mbú epáítí ambi éti yi?” ³⁴ Báchókó kpák, mbònyune bákèη nyaka epáítí νε bati ankòñombi ndu berìñi mmú wap ane áchá báchák. ³⁵ Yesu achókó amik, abhìñi bhò bati byo νε apay, abho beghati bhò βε, “Mmú yweka ane áyàn bebhak müngo, abhòη besòt mmuet yi mbò βε apu yényìñ νε ambak mübetok ntá bo bachak mankem.” ³⁶ Asòt mandú mmó ate néntí nap, apókó ye yí amuet, arem ntá yap βε, ³⁷ “Yé agha ane ásòt mmó mbò ane sayri éti ya, ásòt chi με, νε γέ agha ane ásòt με sayri, ásòt chi mmu ane átó με.”

Yé agha ane áká νε bhesé achi νε bhesé (Lk 9.49-50)

³⁸ Jòn árem ntá yi βε, “Ntòη, séghò mmu ane apu ndü nkwo ywese ndu ábòk befónó bebábebú ndü nnyén ena. Ségháti yi βε, ákéπερε kú nò mbònyune apú ndü nkwo ywese.”

³⁹ Yesu akeme βε, “Báké kan mmu mbò awu mbònyune γέ mmu apú ane ákú enyìñi maknkay ndü nnyén ena antiñ anjibhiri mmuet andem bebéptí menyìñ éti ya. ⁴⁰ Mmu ane apu nu νε bhese, achí νε bhese. ⁴¹ Dìñi ká βε γέ agha ane áchyé be nkóp manyìep mányú mbònyune báchi bakoño abhen Mpepe Mandem afyé nyaka bariep βε átò, apu nók bebhòη akap.”

Sòt ka mpok bé mmu áké kú ntí ankwèn ndü bebú (Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)

⁴² Yesu arem βε, “Chòη émbep encha ntá mmu ane ákú mówa amòt ane abhòñó neka νε με ánkwen ndü bebú. Echi sayri ntá mmu wu, βε mánsòt ntáy negho mánsèτ emi yi, mamese amem manyu. ⁴³⁻⁴⁴ Mbák awò ywe ákú ònkwen ndü bebú, kpót wu feré! Echi sayri βε ònchwe ndü nepém enen nebhiiki bhòη ngwenti νε awò amòt echa memese wò amem nepingo ane apu neme νε amò apay! ⁴⁵⁻⁴⁶ Mbák ekak eye étò wò ndü bebú, kpót γο feré. Echi sayri βε ònchwe ndü nepém enen nebhiiki bhòη ngwenti νε ekak émòτ echa bé mámesèτ wò amem nepingo νε bekak bepáy. ⁴⁷ Ne mbák nyésé ene nékú ònkwen ndü bebú, ponórí nó guép. Echi sayri bé ònchwe ndü Kefò Mandem νε nyésé nemòτ echa βε mámesèτ wò amem nepingo νε amik apay. ⁴⁸ Amem nepingo enò, kényore eken kényie bho kèpú gú, νε ngó apu neme. ⁴⁹ Chòη mángoko yèntiki mmu νε ngó nkúbhé mbò enyu báfyè ngán ndü nenyíé βε néndí anyu. ⁵⁰ Ngán áchi erítí enyìñ. Ke mbák ngán ábhíki περε bhòη manyìñti mi, ná bákway bekú wu ampèτ ambak erítí ngán? Bòñ ká ngán amuet, máñchókó eyòη émòτ νε bati.”

* 9:29 Netarénsay: Mbòk besí basin abhíki bhòη “Netarénsay”.

10

*Enyij ene Yesu átónjò ěti awáy nebhay
(Mt 19.1-12; Lk 16.18)*

¹ Yesu ne baghokó bhi báró ye Kapěnaum bárók atú Judéya. Bákíñi Manyu Jódan. Ngémtay bho, bápét báre rón ntá yi. Are tónj bə mbə enyũ yi áka nyaka mpoknkem.

² Mbək bönkwə Fárisi bátwó memə yi. Bábhép yi be, “Ebhé yese éká be mmu ándó ngoré ywi ndũ nebhay?”

³ Yesu akeme bhó be, “Moses aghati nyaka bhe be yi ěti awáy nebhay?”

⁴ Bákéme be, “Moses arem be mmu ákwáy berə ngoré ywi mbák achyé yi ekáti ené awáy nebhay?” ⁵ Yesu aghati bhə be, “Chí ěti netanjánti eneka ke Moses áchyé nyaka bhe ebhé ene. ⁶ Sayri sayri, te nebhömik, ‘Mandem ághókó nyaka bo, ngoré ne mbakanem.’ ⁷ Ěti yə, ‘Mbakanem abhəj béró etayi ne máyi, ambat mmuet ne ngoré ywi, ⁸ bó batí apay mándəp mbə mmũ amət. Bó keperə bhak ye bati apay, ke mmũ amət.’ ⁹ Mmu áké fyə ye ákóré nenti bo abhen Mandem áchémtí.”

¹⁰ Yesu ne baghokó bhi bápéré nókó nsem anywəp, baghokó bhi bápét babhəp yi menyij ěti nkúbhé ndaka wu. ¹¹ Arem ntá yap be, “Yě agha ane áró ngoré ywi ndũ nebhay, abháy achak, akwěn berwəp, * ¹² ne ngoré ane áró nném abháy achak, akwěn berwəp.”

*Yesu áyét mambə
(Mt 19.1-12; Lk 16.18)*

¹³ Bofú básót bəbhəp bárók ntá Yesu ne bhə be yi anyanə bhə amə anti anjet bhə. Baghokó bhi bábho besáyi bhə. ¹⁴ Ke Yesu aghə nəkə nə, nti nébé yi amem, arem ntá yap be, “Dš ká mambə mántwə ntá ya, báké chyət bhə mbi mbənyune bo abhen bachi mbə bhə ké Mandem abhak Mfə wap.” ¹⁵ “Nchí ghati bhe be, mbák mmu apú ne Mandem mbə enyũ mmó ábhək ne etayi, apú kway bebhak ndũ mpəy bho abhen Mandem achi Mfə wap wáwák.” ¹⁶ Yesu asət ye bhó amət

amət, ne yentiki ane yi ásóré ambat amuet, anyanə yi awə anti, anjet yi.

*Mmũ nkáp
(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)*

¹⁷ Ené Yesu árəj nekə, mmũfú ajiət, arək, atep mánén besí bhi, abhép yi be, “Ntəj, wə mmũ ndíndí, chəj nkə yi ke mbəj nepém enén nebhiki bhəj ngwenti?” ¹⁸ Yesu akeme yi be “Ndaká yí óbhijə me be mmũ ndíndí? Yě mmũ ndíndí apú. Mandem aywinti ke achi Ndíndí. ¹⁹ Jriñi bebhé Mandem. Bérəm be, ‘Kéwáy mmu, Kékwen berwəp, Kéghép aghép, Kéte ntisie ákwáré, Kényie enyijə mmu ndũ bapu, Chiě máye ne etaye kenókó.’”

²⁰ Mmu wu arem be, “Ntəj, nnáj nchí bhəre bebhé ebhen menkem te kembó eka.” ²¹ Yesu ayijə yi ne beyə ekəj arem be, “Erəp chi enyij émət ené əbhəjə beka. Dók tí menyij ebhe menkem chyě nkáp ntá bachəbhəbho. Mbák ónkə nə, chəj ómbəj kéfš menyij amfay. Jntwó ye ənkəjə me.” ²² Aghoko nəkə nə, arəp, arəbhe rónjórəj ne basémé anti mbənyune abhəj nyaka beyə menyij

²³ Yesu ayibhiri mmuet arem ntá baghokó bhi be, “Ebe mmuet tontó be mũnkáp anka Mandem ambak Mfə ywi!” ²⁴ Baghokó bhi bágókó nókó nə, mmuet agú bhə. Ke Yesu apət arem ntá yap be, “Bóbha, ébe mmuet tontó be mmu anka Mandem ambak Mfə ywi! ²⁵ Echi wikirik be mpəjə baso ámfəét ndũ mbok mbiábhan écha mũnkáp beka Mandem ambak Mfə ywi.” ²⁶ Bágókó nókó nə, mmuet agú bhó tontó, bábhép yi be, “Agha ákwáy ye bebəj nepém enén nebhiki bhəj ngwenti?” ²⁷ Yesu ayijə bhə dš arem be, “Ntá nkwanəj, mbi apú, ke yěnyij épú cha Mandem.” ²⁸ Píta asá eyəj arem be, “Ná ne bhesé? Séró yěntiki enyij sékəjə wə!” ²⁹ Yesu aghati bhó be, “Tətətep, mmũ ane áró yě chí ekət eyi, yě chí bəmayi abhen babhakanem yě chí abhen baghərə, yě chí máyi ne

* **10:11** Nə chi akwěn nku nebhay ne ngoré ywi.

etayi, yě chí bǒbhi, ne yě chí bakĩ yi
 ̣ti ya ne ̣ti Mbok Ndĩndĩ, ³⁰ chǒn
 Mandem anchye yi beyǎ menyĩn fá
 amik, ne chǒn ampet ambón beket,
 bǒnnǒ abhen babhakanem ne abhen
 baghǒré, ne mánó, ne bǒ, ne bakĩ, ndǒn
 besa betay. Chǒn bo mánchye yi beyǎ
 nenyok, ke ndũ mmik nkǒ Mandem
 anchye yi nepém enén nebhíkĩ bhǒn
 ngwénti. ³¹ Ke chǒn beyǎ bo abhen
 bachi ambi néne, mándǒp ansem, ne
 abhen bachi ansem, mandǒp ambi.”

*Yesu arem ndǒn ane ajwi érat be chǒn
 mángwáy yi*

(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)

³² Yesu ne baghǒkǒ bhi báfa báre ko
 berǒn Yerúsalem, yi ambi, bó ansem.
 Mmuet agú baghǒkǒ bhi ne becháy
 békem bo abhen bákǒnǒ bhǒ. Apet
 asǒt baghǒkǒ bhi bati byo ne apay
 nepak abho beghati bhǒ menyĩn ebhen
 bebhǒnǒ befakari ntá yi be, ³³ “Ghók
 ká, sérǒn nǒ chí Yerúsalem, ne mpok
 ségháká aré, chǒn mánti Mmu ane áfú
 ntá Mandem, mánsǒt yi mamfyé amǒ
 bǒbati bachiǎkap Mandem ne ntá
 batǒn ebhé Moses, mándem be mang-
 way yi, mámfye yi amó bo abhen
 bápú bo Israel. ³⁴ Chǒn mánjǒkǒ yi,
 mámpati batíé yi amuet, mánden yi
 ne ékpá ne mángwáy yi. Ke éghaka
 nǒkǒ manywǒp arat, ampetnsem ndũ
 nepém.”

*Yesu yi be mũnti abhǒn bebhak
 mũbetok*

(Mt 20.20-28)

³⁵ Jems ne Jǒn, bǒ Sebēdi bǎrǒk
 ntá Yesu bárem be, “Ntǒn, séyǎn be
 ónkǒ yěntiki enyĩn ene sénikmuet be
 ónkǒ ntá yese.” ³⁶ Yesu abhép bhǒ
 be, “Bǎyan nkǒ be yi?” ³⁷ Bákéme
 yi be, “Kǒ enyu ené beese séchǒkǒ ne
 wǒ, amǒt ebhé awónem, achák ebhé
 awóghǒ mpok óbhak ndũ enǒkǒ kefǒ
 eye ne kenókǒ.” ³⁸ Ke Yesu arem ntá
 yap be, “Bǎbhíkĩ rinĩ enyĩn ene bǎyǎn
 nkǒ ntá yeka. Bǎkwáy beka menyu
 nkǒp esǒnǒri ane mbónǒ ményú? Chǒn
 mánkwáy beká bégu enyu newú enen
 mbónǒ begu?” ³⁹ Bákéme yi be,
 “Sékwáy bekǒ nǒ.” Yesu arem ntá yap

be, “Tetep chǒn mánkǒ enyũ esǒnǒri
 ene mǎghǒ ne mángu enyũ newú enen
 mǎgũ, ⁴⁰ ke mbíkĩ bhǒn betan beyap bo
 abhen bǎbhǒnǒ bechǒkǒ ebhé awónem
 eya ne abhen bǎbhǒnǒ bechǒkǒ ebhé
 awóghǒ. Mandem ke áchye bebhak
 ebhǒ ntá bo abhen bǎbhǒnǒ bebhak
 are.” ⁴¹ Baghǒk Yesu bǎchák bati
 byo bǎghókǒ nókǒ enyĩn ene Jems ne
 Jǒn bǎrémé, bǎbhǒ bebénti ne bhǒ.
⁴² Yesu abhinĩ bó mankem arem be,
 “Bǎrinĩ be, ntá bǒ mmik, bo abhen
 básǒt be bǎchĩ bafǒ, bǎbhǒn beyǎ
 betan amfay bǒbhap, ne bǒbati básǒt
 beyǎ betan bekǒ bǒbhap mangok bhǒ.
⁴³ Ke ébhíkĩ bhǒn bebhak enyu yǒ
 ndũ nkǒ yweka. Mmu ane áyǎn
 bebhak mũngo yweka, abhǒn bebhak
 mũbetok yweka, ⁴⁴ ne yěntiki mmu
 yweka ane áyǎn bebhak mmũ mbi
 abhǒn bebhak nsem yweka, abhǒn
 bebhak nsem ntá abhenefu mankem.
⁴⁵ Yě chí Me Mmu mfú ntá Mandem,
 mbíkĩ twǒ be bo mántók me. Ntwǒ
 chí bebhak mũbetok ne bechye nepém
 ene ndu beku beyǎ bhǒ mféré bhǒ ndũ
 kesemé bebǎ.”

*Yesu abú Batímaǒs, nnémámik etǒk
 Jeríko*

(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)

⁴⁶ Yesu ne baghǒkǒ bhi bǎchwǒp
 Jeríko. Ené bó bǎrǒ Jeríko bérǒn,
 ngémtay bho bare konǒ bhǒ ansem.
 Nnémámik amǒt ane aka nnyén
 be Batímaǒs, mmǒ Timáyǒs, abhak
 nepaká mbi chókǒ. ⁴⁷ Aghókǒ nókǒ bé
 Yesu ane Násáret ke áfuét, abho bebik
 be, “Yesu! Mmǒ Mfǒ Debhít! Ghó me
 ntínso!” ⁴⁸ Beyǎ bo báre sayti yi be
 árchókǒ kpák. Ke akpik are bik ne
 eyǒn amfay be, “Mmǒ Mfǒ Debhít, ghó
 me ntínso!” ⁴⁹ Yesu ághókǒ nǒkǒ nǒ,
 ate arem be, “Binĩ ká yi antwǒ.” Bǎrǒk
 babinĩ yi bárem be, “Faté twǒ, óké
 chay, ábhĩnĩ wǒ.” ⁵⁰ Nnémámik wu
 ayók nde yi amese awu, afate, báyá
 yi arǒk ntá Yesu. ⁵¹ Yesu abhép yi be,
 “Jyǎn me nkǒ wǒ yi?” Nnémámik
 wu akeme Yesu be, “Acha, nchĩ yan
 be mpet ngó mban.” ⁵² Yesu arem ye
 ntá yi be, “Guré, neka ene nékǒ ǒtan.”

Témté wu, abho begho mban, ne abho békóno Yesu.

11

Yesu achwe Yerúsalem mbò Mmu ane ábhónó betan menkem

(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Yesu ne baghokó bhi bákó baghaka ndü bõbetok Betfáge ne Bétani ndü Njie Menok Olif, kekwoat Yerúsalem. Ató baghokó bhi bati apay ambi. ² Aghati bhò be, “Dók ká ndü mótoak ane achi afò ambi. Nechwe ane bächwe aré, chòh mǎngò mómpòhò batu sesét, ane yě mmu abhikire kò ne yó. Kanarí ká, twó ne yó. ³ Mbák mmú ámbép bhe ntí ane bákàhari yó, ghatí ká yí be, ‘Acha ke áyàn yò, ne chòh antó mántwò mánkeme yó témté.’” ⁴ Báfa bárak, bǎghò mómpòhò batu wu sesét nefi eket, nékú mbi. Bábhò békanarí yò. ⁵ Ené bákàhari mómpòhò batu wu, bo abhen bǎchí are téé bǎbhép bhò be, “Ndaká yí bákàhari mómpòhò batu wu?” ⁶ Baghok Yesu bǎgháti bhò enyìn ene Yesu árémé mpok yi átó bhò. Báró ye bò mándok ne mómpòhò batu. ⁷ Básot yò bárók ntá Yesu. Básot nden mfámuet yap básòbheri mómpòhò batu wu, Yesu achokò amfay. ⁸ Bo abhen bachi aré, bǎfére nden mfámuet eyap baghay ambi. Bǎcháak bǎré kpòt béwuókéndé mángay nòkò ndü mbi ane yí áfuet are. Bǎcháak bǎré kpòti kefébhé eken kébhónó beyé mángay nòkò ambi. ⁹ Ndu báròh, bo abhen bǎchi ambi ne abhen bǎchi ansem bǎre bik mándeme nòkò be, “Sémbítí Mandem mfay! Mandem ánjét mmu ane átwò ndü nnyén Acha! ¹⁰ Mandem ánjét kefo etayese Debhít eken kétwò! Sémbítí Mandem mfay!”

¹¹ Nechwe yí áchwé Yerúsalem, aròk amem ekerákap Mandem, abyò yéntiki enyìn. Aghó nókó bé mpok áfuet, asot baghokó bhi bati byò ne ápay bárak ndu mótoak Bétani.

Yesu akw enok ene babhiní bé Fig ekuri

(Mt 21.18-19)

¹² Néyi nòkò, ené Yesu ne baghokó bhi bárò Bétani bǎpetnsem, nsay akém Yesu. ¹³ Aghó enok fig nekò nesie ne beyé aré gebheee, aròk beyìní mbák ákway béghò yě sepeménok are. Aghaka nòkò aré, aké ghó yěnyìn ebhiki fuet chi beyé, mbonyune mpok menok fig ményù kepep abhiki re ghaka nyaka. ¹⁴ Yesu arem ntá enok eyò be, “Bebho echòh, opú pere nyu kepep.” Baghok abhi bǎghok enyìn ene yi árémé.

Yesu achwe amem ekerákap Mandem abók bakòsie

(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Baghaka nòkò Yerúsalem, Yesu aròk achwe amem ekerákap Mandem. Abók bakòsie ne bo abhen bákù menyìn. Atakati béfémé bo abhen bákò esie bakáp bewupsi. Atakati nkwo menok bo abhen bǎtí bebhónó, ¹⁶ ne akéka bé yě mmu ámpókò enyìn ámfuet amem ekerákap Mandem ndu áyàn mbi mbin. ¹⁷ Are tón ye bhò andeme nòkò be, “Pú basín Mandem arem be, ‘Eket eya ébhòh bebhak chi ekeré nenikímuetí ntá bo betokó mmik menkem’, ke báyíbhírí yó érop chi eket ené baghép bǎbhèse are!” ¹⁸ Bõbati bachiákap Mandem, ne batòh ebhé Moses bǎghok nòkò nò, bǎre yán mbi beway yi bhésé bhésé mbonyune bǎchày nyaka ngémtay bo abhen bǎchi are, ne ntí bé bõbhò bachi nyaka maknkay tontó ndü menyìn ebhen Yesu átòh. ¹⁹ Egháka nòkò beku, Yesu ne baghokó bhi báró etok egho bǎfú.

Enyìn ene enok Fig ene ekuri étòh bhese

(Mt 21.20-22)

²⁰ Bèti, ene Yesu ne baghokó bhi bǎfuet bepètnsem, bǎghò enok fig ené Yesu areme bé epu pere kwáy ményu kepep, ndu énan égu te ne bakan. ²¹ Píta atík nòkò enyìn ené Yesu árémé ntá enok fig eyò, arem be, “Acha, yìní! Enok ené órémé be epu kwáy ményu kepep égu.” ²² Yesu akeme bhò be,

“Bónj ká neká ne Mandem. ²³ Nchí ghati bhe be, yě agha ane ághàti njie be, ‘Fà fá dók kwén awu amem manyu,’ ne yí ke makati ndü nti eni ke anoko be Mandem ákú nò ntá yi, Mandem ákú yò ntá yi mbonyune abhíkí makati be Mandem ákú enyij ene yi areme emfakari. ²⁴ Nchí ghati ye bhe be yéntiki enyij ené mánikmæet be Mandem anchye bhe, nokó ká be mánan bábhøj yó ne chøj mǎmbøj yò tetep. ²⁵⁻²⁶ Yéntiki mpok ane mmũ yweka ánikmæet, ámfóhóri yéntiki mmu ane ákú yi bebú. Mbák bákú nò, chøj etayeka Mmu achi amfay ámfonjori be nkwó.”

Bábhép Yesu ebhak ene betan ebhi béfú

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷ Yesu ne baghókó bhi bápètnsem Yerúsalem. Ené Yesu ákò amem ekerákap Mandem, bóbati bachiákap Mandem ne batan ebhé Moses ne bóbati etók bárók, ²⁸ bábhep yi be, “Ntiki betan óbhójó beku menyij ebhen ne ókú? Agha áchyé wò betan ebhó?” ²⁹ Yesu akeme bhó be, “Me nkwó mbøj enyij bebhep be. Mbák mánkémé me yò, chøj me nkwó ngati bhe mmu ane áchyé me betan beku menyij ebhen mékú.” ³⁰ Ghatí ká me, “Agha áchyé nyaka Jón Njwiti betan bejwiti bhó? Mandem ke chí bõ mmik?” ³¹ Báre kem epáiti ne bati be, “Chøj séndem be yi? Mbák séndem be betan ebhen Jón béfú nyaka ntá Mandem, ábhép bhesé be, ‘Ke ndaká yí bábhíkí noko eyøj eyi?’ ³² Ke chøj séndem be yi? Séndem be, ‘Béfú nyaka ntá nkwá?’ Bápú kway nyaka berem enyu eyò ndu báchày ngémtáy bo abhen báchí aré mbonyune bó mankem mánoko nyaka sayri be Jón achi ndemeképiinti Mandem.” ³³ Ekú bákéme yi be, “Sébhíkí riñi.” Yesu aghati bhó be, “Me nkwó mpú ghati ye bhe mmu ane áchyé mé betan beku menyij ebhen né mékú.”

12

Nekáy bakú betik ne mbøjónki
(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)

¹ Yesu abho bétém bó nekay néchák be, “Mmũfú achí nyaka. Atí nki apí menok vain aré. Ater ebhá ene eghabheri nki ankem. Atém mbok aghoko nebhæet ane báyàt kepem váin, be nnok ywi ámfu, mánsot, máná mmem. Ate mókerémfay amem nki wu bé ámbák nebhæet ane mmu áchòkò ndü bébhábhéri nki. Afyé ye bo aré be mánkú betik mánkore nsáy ne yi. Arò, arók nekò etók echak. ² Mpok bekók kepeménok ákwáy nókó, mbøjónki ató nkubetik ywi be ándók ánsót aywi ákóré mbwot. ³ Ke bõ betik bhó kechye. Bákém yi bádén, báfén apètnsem amó apay. ⁴ Mbøjónki ató mmõ-betik achak. Bákém awu nkwó bádén báfyé yi befæet anti ne báchye yi ntíanwóp. ⁵ Ató anefu ane akú batí arat. Yí wu, bákém bawáy. Arók ambi bétó bakú betik abhenefu. Bákú enyumot ne bhó. Bádén mbók, bawáy abhenefu. ⁶ Eróp chi njanamó ywi ane yi are køj. Ndü ngwenti, mbøjónki arem ne mmæet yi be, ‘Chøj ntó mbøj mówa. Yě yí, bábhøj béchye yi kenókó.’ Afere ye móywi ató. ⁷ Ke bõ betik bhó bághò nòkò yi, bábhó berem ne bati be, ‘Yijí mbøj móywi né, ne yí ke ábhójó menyie newú etayi. Twó ká sénkem yi sengway bé etayi ánán ángú menyij ebhi méndop chi ebhesé.’ ⁸ Móywi wu áchwé nòkò amem nki, bákém bawáy báfémeri ansem ebhá. ⁹ Bákaysi be chøj mbøjónki wu ankú yi ntá bo bhó? Chøj antwó angwáy bhó anchye nki wu ntá bo bachak. ¹⁰ Bábhiki re pay enyij ené basijí ndü Ekáti Mandem bé:
‘Nkúbhé ntay enen batèket báguébhé
bé nébhíkí ri,
nó ke néróbhé ntay enen nékémé eket
nechá batay áchák ankem?
¹¹ Chi Mandem Acha ke akú émbak nò,
ne chí erémé enyij ntá yesé.’”
¹² Yesu átém nókó nekay enen, bárijí
be atém nekay enò chi éti yap. Báre

yaŋ bekem yi, ke ndu báchà y beyä bo abhen báchi are, báró yi bárók.

Bábhép Yesu ěti nkábhénti ndu báyaŋ yi ánkwen anyu

(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³ Bátó mbək böŋkwə Fárisi ne mbək bo Israel abhen báté ansem Hérød ntá Yesu ndu bebhep yi menyiŋ mbə ntá ndu beku yi ankwen anyu. ¹⁴ Bárəŋ nəkə ntá Yesu bárem be, “Ntəŋ, sériŋi be ɔchi mmu tetep, ne ɔpú təŋ kériŋámík. Sériŋi bé ɔpú yiŋi mmu ndü besí óncháy yi, ke ɔtəŋ tetep ěti menyiŋ ebhen Mandem áyaŋ bo máŋku. Ghatí bhese, ebhé yese éka be sənchié nkábhénti ntá Mfə Rom ke ébhíki ka?” ¹⁵ Yesu ariŋi bapu amap, abhép bhə be, “Ndaká yí māmò me? Təŋ ká me ebhókó nkáp.” ¹⁶ Bátwó yi ne ebhəkə nkáp. Abhép bhə be, “Ntí ághá né aré? Ne nnyén chi enen ághá?” Bákéme yi be, “Chí ntí Sísa, Mfə Rom. Ne nnyén, chi eni.” ¹⁷ Yesu arem ntá yap be, “Chié yé ka Mfə Rom yěntiki enyiŋ ene echi eyi, mánchye Mandem yěntiki enyiŋ ene echi ene Mandem.” Bághókó nókó enyiŋ ene Yesu areme, bápóp!

Enyiŋ ene bábhébhé Yesu ěti neperénsem ndü nepém

(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

¹⁸ Mbək böŋkwə Sádusi bárók ntá Yesu babhep yi ěti neperénsem ndü nepém. Böŋkwə Sádusi bábhíki noko nyaka be chəŋ bawú mámpetnsem ndü nepém. Babhep yi be, ¹⁹ “Ntəŋ, Moses asiŋ ndü ebhé eyese be mbák mmu ángú ándó ngərə kebhoŋ yě mmó, mómayi abhəŋ besət ngərə wu bé ámbé bə ne yi ndü nnyén manə ane ágú. ²⁰ Bə chi amət bati tándrámət báchi nyaka. Ane mbi abhá y ngərə, agú kebhoŋ yě mmó. ²¹ Ane ákəŋə asət kénkwésé wu ndü nebhay. Yí nkəwə agú kerə mmə. Éfákári enyumót ne ane ajwi bati arat. ²² Enyu yə enyu yə kpát mankem bati tándrámət bágú kerə yě mə amət. Ndü ngwenti, ngərə wu nkəwə agú. ²³ Ndu echi nə, mpok Mandem ákə bawú mámpetnsem ndü nepém, ngərə wu

əbhák ane agha? Ndu bó mankem, bati tándrámət, yěntiki mmü wap abhá nyaka yi.” ²⁴ Yesu akeme bhə be, “Bekwéné béchi ne bhe mbənyune bábhíki riŋi yě chi Eyəŋ Mandem ne yě chi betəŋ Mandem. ²⁵ Mpok Mandem ákú bawú mámpetnsem ndü nepém, bo bábhak mbə bəáŋgel awu amfay. Bápú pere bháy nebhay. ²⁶ Ne beyiŋi neperénsem ndü nepém, bábhíki re pay amem ekáti Moses ěti mónək ane ágə ebhi ndu ádú nyaka kesəŋ? Bábhíki pay ndu Mandem ághátí Moses be, ‘Me nchi Mandem Abraham, Mandem Aisek ne Mandem Jekóp?’ ²⁷ Ndem nə mbənyune yěndu Abraham ne Aisek ne Jekóp bárə mmiki ne, báchi nepém, ne Mandem achi ne bhə. Mandem achi Mandem bo abhen bachi nepém. Apú Mandem bawú. Bə bo Sádusi báchi ndü bekwéné tontó!”

Ebhé Mandem ené échá ebhénéfú

(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)

²⁸ Ntəŋ ebhé Moses amət achi nyaka are. Aghók ndu Yesu áreme ne bö nkəwə Sádusi. Ne ághókó nəkə ndu Yesu ákémé bebhep ebhap ne beyä kebəŋ abhép yi be, “Ebhé Mandem ené échá bechak menkem chi ené?” ²⁹ Yesu akeme yi be, “Ebhé ené échá béchák menkem chi ené érəm be, ‘Bo Israel, ghók ká. Mandem Acha ane ábhəŋə bhesé mankem achi amət.’ ³⁰ ‘Ne ɔbhəŋ bekəŋ Mandem Acha ywe ne ntí ene nenkem, ne efəŋə eye enkem, ne nkaysi ye nkem, ne betəŋ ebhe menkem.’ ³¹ Ené éjwí bepay échí mbə eyə ne érəm be, ‘Kəŋ ntí nkəwə mbə enyu ókəŋə mməet eye.’ Ebhé ene écha ebhen bepay epu.” ³² Ntəŋ ebhé arem ntá Yesu be, “Ntəŋ ɔrem sáyri! Echi tetep mbənyu órémé bé Mandem Acha achi amət, achák apú. ³³ Ne bekəŋ Mandem Acha ywe ne ntí ene nenkem, ne nkaysi ye nkem, ne betəŋ ebhe menkem, ne bé nkəŋ ntí nkəwə mbə enyu ókəŋə mməet eye ari acha. Besí Mandem, bebhe bebhé ebhen bepay achá akabhé nya besəŋ ankem ne akap achak ane bo báchyə ntá yi” ³⁴ Yesu aghə nəkə be ntəŋ ebhé

Mandem ane akeme yi sayri ne kebon, arem ntá yi be, “Erəp wə chí mandú bérə Mandem ambak ne wə mbənyu Mfə ábhək ne mmu ane áchí anten eyi.” Bəbho mpok eyə, yě mmu keperə mə bebhəp yi yěnyin.

Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átò

(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

³⁵ Ené Yesu átəŋ bo Eyəŋ Mandem amem ekerákap abhép bó be, “Ná batəŋ ebhé Mandem bārəm be Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átò chí ebhárémə Mfə Debhít? ³⁶ Efónó Bedyere akə nyaka mbəŋ Mfə Debhít arem be Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be, ‘Chəkó fá ebhé awónem eya ndü enəkó kenókó, kpate nkə bömpap abhe mámbak mbə enək ene ónyàŋa bəkak aré.’ ³⁷ Séghə fá be mbəŋ Debhít əbhini nyaka Mpeme be Acha. Ná Achə-re áyibhiri ambak ebhárémə ywi?” Beyə bo babhəŋ maŋák béghok menyin ebhen Yesu átəŋ.

Yesu aghati bakoŋo bhi be mánsət mpok ne bö bapu

(Mt 23.1-36; Lk 20.45-47)

³⁸ Ené Yesu átəŋ arem be, “Sət ka mpok ne batəŋ ebhé Moses. Bákəŋ béghap, mánkó mansəp ne bewubhe wubhé nden aməet nefsiə be bo mánkaka nəkə bhə ne kenókó. ³⁹ Bákəŋ nkwó bechəkə ndü bebhaká kenókó amem bekeré nenikiməet ne ndü bepa. ⁴⁰ Ne bó bhere ke mányie menyin mánkwésé ne yě chí beket ebhap ndü mangwə, mánkə nəkə beróri nenikiməet bapu besí bho. Chəŋ ntəmsi yap anjá ancha!”

Akap ane kénkwésé ngərə

(Lk 21.1-4)

⁴¹ Yesu achi nyaka kékwt ekəbhé nkáp amem ekerákap Mandem anjin nəkə ndu bo báfyə bakáp amem. Aghó ndü beyə bö nkáp bátwə, yěntiki mmu wap amfyə nəkə beyə nkáp amem.

⁴² Etaré nókó, aghó ndu kénkwésé-ngərə ane eyi épú átwə, afyé böbebhókó nkáp bapay abhen bapu yěnyin.

⁴³ Yesu abhini bakoŋo bhi arem be,

“Nchí ghati bhe be, akap kénkwésé-ne ácha ane yěntiki mmu. ⁴⁴ Ndü beyə bakáp kě yěntiki mmu wap áfére mandú achye mbə akap, ke nchəbhe ngərə ne achyé yěntiki enyin ene yi ábhəŋó.”

13

Yesu arem bé chəŋ mánychəti ekerákap

(Mt 24.1-2; Lk 21.5-6)

¹ Nefú Yesu afú amem ekerákap Mandem, nkoŋo ywi amət arem ntá yi be, “Ntəŋ, yini. Báte ekerákap Mandem ene-o! Batəy ane básóre báté yó ári ácha!” ² Yesu akeme yi be, “Ōghə berem beket ebhen? Mpok átwə ane ekerákap ene érəŋ amik enkem yěnyin kerəp tée.”

Chəŋ bo mánychə nəkə bakoŋo Yesu beyə esəŋəri

(Mt 24.3-14; Lk 21.7-19)

³ Etaré nókó, ené Yesu achi chókó ebhé Njie Menok Olif ene éyini ekerákap Mandem, Píta ne Jems ne Jəŋ ne Andru bārók ntá yi ansem ansem.

⁴ Bəbhəp yi be, “Eta, ghati bhese, chəŋ émfakari nə ntiki mpok, ne ntiki erin ebhəŋó beka bo mándini be mpok ane ótwə arəp kékwt.” ⁵ Yesu abho béghati bhə be, “Sət ka mpok bé yě mmu áké rwó bhe! ⁶ Beyə bo bátwə chəŋ mánsət nnyén ena mánten ambi, yěntiki mmu wap andem nəkə be,

‘Me ke nchí Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariəp be átó!’ Ne mándwə beyə bho be mánjibhiri batí yap.

⁷ Ne mpok bəghókó nsəŋó-nenu báké chay. Menyü menyin ebhə bébhəŋ befakari, ke eyə epu təŋ be ngwentí mmik aghaka. ⁸ Chəŋ betək ménu ne betək béchák, bafə etək mánu ne batí bafə etək ne chəŋ mmik anyikisi ndü beyə bebhak, nsay ankwén etək. Ke menyin ebhen menkem bechi chí mbə nebhənet enen bebe ntá ngərə ane ándəŋsi.

⁹ “Ke sət ka mpok! Chəŋ mánkem be mánychə ntá böbati etək bó mántəŋ be. Chəŋ mángwapti bhe amem bekeré nenikiməet. Chəŋ mánte besí

bəgóbhanə ne bafə žti ya be mǎngátí bhə Mbok Ndíndí žti ya. ¹⁰ Mbok Ndíndí abhəŋ bégháka betəkó mmik menkem ke ngwénti antwó. ¹¹ Yěntiki mpok ane bákémé bhe ndu betəŋ be, báké semé ambi ambi be, ‘Chəŋ séndem be yi?’ Mpok ánkwáy, dem ka yěntiki enyih ené éfú be anyu mbənyune Éfónó Bedyere ke ághàti chəŋ be enyih ené bǎbhónó berem. ¹² Chəŋ manó anchye nti manə ntá bəbati be mǎngwáy. Chəŋ mbək bachi mánkə enyumət ne bəbhəp. Chəŋ mbək bə mánte nenu ne bachi ne manə bhəp, mánkə be mǎngwáy bhə. ¹³ Chəŋ menyū bo menkem mámpap bhe žti bǎchí bakoŋo bha. Ké mmu ane átè kákátí te ndū ngwenti, Mandem əpeme yi.”

Erəm esəŋəri ene ebhəŋə bétwə Yerúsalem
(Mt 24.15-28; Lk 21.20-24)

¹⁴ Yesu apət arem be, “Chəŋ mǎngə ‘Erəm enyih ene Mandem ápábhé’ téé ndū nebhet ane ébhiki bhəŋ bebhak. Mpok yə, bo abhen bachi atú Judéya mámbúé mámbésé amfəy njié. [Yěntiki mmu ane ápáy ekáti-ne ámbáré antí, anjwimem.] ¹⁵ Mpok yə, mbák éfákári bé mmu əkə betik amfay eket eyi, áké səŋəri mməet besəp kpik be andək amfere menyih anywəp ke ambəe. ¹⁶ Ne mmu ane achi ebhi ákə betik, áké rónj kpik anywəp ndu bebwəp nde yi. ¹⁷ Ne chəŋ émbép encha ntá baghərə ne menie ne abhén bǎbhak ne bə amə mpok yə! ¹⁸ Ník nókó ká mməet be barak ane áké fakari ne eso ndu ébè mməet bébəe mpok yə. ¹⁹ Báké rə menikməet, mbənyune esəŋəri ené bo bǎbhəŋ mpok yə chi enyū esəŋəri ene bǎbhíki re ghə wáwák tš mmik ábhó. Ne mpok yə ánánj ámfəét, enyū esəŋəri yə epu pəre bhák wáwák. ²⁰ Ne mbə Acha abhíki kpət manywəp yə be ake ya, mbə yě nkwəŋwəŋ amət apu rəp nepém. Ke Mandem akpət mpok esəŋəri yə mbiŋ žti bo abhen yi áyábhé be mambak abhi. ²¹ Mpok yə, mbák mmu ángátí bhe be, ‘Ghó ká

Mpeme ane Mandem átó fá’, yě chi be, ‘Ghó yi awu!’ Báké noko be echi tetep. ²² Báké noko bé échí tetep mbənyune chəŋ bə betábhá mantwə, yěntiki mmu wap andem nəkə be yi ke achi Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átó. Chəŋ baremé kepinti nsé nkwo mántwə. Ne yěntiki mmu wap ətwə, ankə nəkə menyihí maknkay ndu berwə bho. Ne mándwó yě chí bə abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi, mbák bǎbhəŋ mbi bekə nə. ²³ Sət ye ka mpok! Nnánj ngati nə bhe menyih ebhen ambi ambi.

Menyih ebhen bébhónó bífakari mpok Kristo ətwə
(Mt 24.29-31; Lk 21.25-28)

²⁴ “Mbák manywəp ane beyə esəŋəri yə ámay, mmok ánem témté, ntəŋ keperə ghə, ²⁵ mambe ámfu amfay ánkweni, ne betəŋ mfáy menyikisi. ²⁶ Ne chəŋ Mmū ane áfú ntá Mandem ambesi ande twó amem nebhanj ne beyə betəŋ ne kenókó. ²⁷ Mpok yə, chəŋ ntó bəáŋgel abha, mándək ndū mmik nkem, bebho ndū ebhókó mmik émət beghaka ndu echak, mánsət bo abhen Mandem áyábhé mánhem nebhet amət.

Enyih ene nekəy enəkə Fig nətəŋ bhese
(Mt 24.32-35; Lk 21.29-33)

²⁸ “Ghók ká enyih ene enəkárem ene bǎbhijí bé, fig étəŋ bhese. Enánj émbó betem betó, bəriŋi bé eso érap chi kékwót. ²⁹ Echí enyumət ne netwó wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mánánj mǎngə ndū menyih ebhen ne ngátí bhe bífakari, diŋi ká be mpok netwə wa arəp kekəwət. ³⁰ Nchí ghati bhe tetep be menyih ebhen menkem bébhəŋ befakari, ke mkpáká bho abhen echəŋ ámfəet. ³¹ Chəŋ mfay amfəet, mmik amfúét, ke Eyəŋ eya épú fəet.

Yě mmu abhíki riŋi nywəp ne mbəŋ mpok eyə
(Mt 24.36-44)

³² “Yě mmu abhíki riŋi nywəp ne mbəŋ mpok ane menyih ebhen bífakari chəŋ. Bəáŋgel Mandem

bábhíki riñi, yě me Mmu mfú ntá Mandem mbíki riñi. Eta Mandem aywinti ke áriñi. ³³ Sot yeka mpok, mambak pě mbonyune yě mmu abhíki riñi mbõñ nywop eno. ³⁴ Echi enyumot mbõ mmũ ane árõñ nekõ, ke áperé rõ eket eyi, arõ yěntiki enyiyi amõ bõ betik abhi, achye yěntiki mmu wap ayi ntí betik. Aghati ye mbabheri nyubha bé ámbák pě. ³⁵ Bák yé ka pě! Bábhíki riñi mbõñ mpok ane chi eket ápètnsem. Ke chí beku-a, ke ne nénti beti-a, ke manémnkõk-a, ke chi neyinywop-a, yě mmu abhíki riñi. ³⁶ Ebhíki ri be yi ántwó témchok antemeri bhe ndũ bábhàre keñõ. ³⁷ Mbõ enyu ngáti né bhe, ke nchí ghati bo mankem fá amik: Bák ká pě.”

14

Bõbati etok báté eyu be mángwáy Yesu

(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Erõp manywop apay ndu ményie Epã Nekinji ndu bétik nefere Mandem áféré bo Israel ndũ kesem amem etok Ijip, ne Epã Bret ane ábhíki bhõñ yis. Bo bati bachiákap Mandem ne batõñ ebhé Moses báre yan mbi bekem Yesu bhésé bhésé mangway. ² Báre rem be, “Séké kem yi mpok epa mbonyune bo bákway béchye esõñõri.”

Ngõré amõt atemti bawere eriep anti Yesu

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Yesu abhak etok Bétani, amem eket Símun ane ánánj ámé nyaka ebhanákwa. Ené yi ányie nenyié aré, ngõré amõt atwó ne esáyri ékpémé bawerérip amen áyá nkáp. * Móngaré wu asiép emi ékpémé bawet eyõ, apikiri mõ anti Yesu. ⁴ Ekũ mbõk bo abhen bachi are chõkõ bábénti tontó, mándeme nõkõ ne bati be, “Móngaré ne áchõñti bawerérip amen ndaká yí? ⁵ Bákway mbũ bétí mõ anchye nkáp ané áyá échá nkáp ane nkãbetik ányie ndũ mmie, mánsõt nkáp wu mánychye ntá bachébhé

bho.” Bõbhõ bábhõ beji móngaré wu. ⁶ Ke Yesu arem be, “Dõ ká yi. Ndaká yí básõñõri yi? Akũ me erítí enyiyi. ⁷ Bachébhébhõ báchí ne bhe mpoknkem. Yěntiki mpok ane mmu ákõñõ, ánkwák bhõ. Ke mpú bhak chõñ ne bhe mpoknkem. ⁸ Akũ enyiyi ené yi ábhõñõ mbi bekm ntá ya. Awátí me ne bawerérip ke mpok bébhéme me ankwáy. ⁹ Dinj ká tetep be yěntiki ebhak ené bághãti Mbok Ndíndí ndũ mmik nkem, chõñ bo mándem ãti enyiyi ené móngaré ane ákã.” Ne ndũ bo bárèm ãti enyiyi ené yi ákã, chõñ mántik nõkõ yi.

Júdas aka beti Yesu

(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰ Júdas Iskariõt achi nyaka mmũ amõt ndũ nkwo baghõk Yesu bati byo ne apay. Afuét arõk ntá bõbati bachiákap ndu beti Yesu ntá yap. ¹¹ Aghátí nõkõ bhõ nkaysi yi, bábhõñ manjãk. Báfyé bariép béchye yi nkáp. Júdas abho beyan ye mbi ndu beti Yesu ntá yap.

Yesu anyié nenyié Epã Nekinji ne baghõkõ bhi

(Mt 26.17-25; Lk 22.7-14, 21-23; Jn 13.21-30)

¹² Ndũ nywõbhé mbi enen Epã Bret ane kebõñ yis, nõ chi nywop enen beway mónkwõmen ndu bekm nenyié Epã Nekinji, baghõk Yesu bábhep yi be, “Jyan sëndók sénkũ nenyié Epã Nekinji ntá ye fá?” ¹³ Ató baghõkõ bhi bati apay ne eyõñ be, “Dók ká afõ ndũ etok eghe. Aré, chõñ mángõ mmu ane ápókõ ejõ manyierp. Kõñõ ká yi. ¹⁴ Chwe ká ndũ eket ené yi áchwe mángati mbõñõket be, ‘Etagesé ato bhesé sémbep wõ be, ekeré mankõ ené yi ábhõñõ ményie Epã Nekinji ne baghõkõ bhi aré échi fá?’ ¹⁵ Chõñ antõñ ye be mõket ane áchíki amfay, ndũ ekerémfáy. Yěntiki enyiyi ene séyàn échí amem. Tonj ká yěntiki enyiyi aré ntá yese.” ¹⁶ Baghõk Yesu bhõ bati apay bárõk etok eghe eyõ.

* **14:3** Bághõkõ ékpémé yõ ne ntay enen bábhijí bé “Alabásta” ne bághõkõ bawerérip amõ ne bakan mónõk ane bábhijí be “Nad”.

Bágho yěntiki enyih mbonyu Yesu ághati bhó, bákú nenyíé Epǎ Nekiñi bábhure.

¹⁷ Egháká nókó beku, Yesu atwó ne baghókó bhi bati byo ne apay báchokó ményie nenyíé epǎ eyó. ¹⁸ Ené mányie nenyíé, Yesu arem be, “Dihí ká tetep be mmu yweka amot áti chon me. Yí wu achi fá ne me ányie nenyíé enen.” ¹⁹ Ndak ane ákú bati ábé baghókó bhi amem, bábho bebher Yesu amot amot be, “Puyé me, pú nó?” ²⁰ Akeme bhó be, “Chí mmu amot ndü nkwo yweka bati byo ne apay. Yí nkwo ásbhe awó amem nkúbhé ekpéré nenyie ene émot ne me. ²¹ Chon Me Mmu mfú ntá Mandem ngú mbó enyu Ekáti Mandem érem. Ke chon émbep éntcha ntá mmu ane áti me. Eri nyaka bé báké bhe yi wawák.”

Yesu anyie nenyie ngwenti eni ne baghókó bhi

(Mt 26.26-30; Lk 22.14-20; 1 Kór 11.23-25)

²² Ené Yesu ne baghókó bhi mányie nenyíé, asot ekpókó bret akém awó. Achye bakak ntá Mandem abho bébókóti anchye nókó bhó ne beyon ebhen be, “Sot ka nyié. Né chi mmwét eya.” ²³ Asot ye nkóbhémém, áchyé nókó bakak ntá Mandem, abho bechyé ntá yap. Básót. Nti anyü anchye nti. ²⁴ Yesu arem ye be, “Né chi manon ma. Akú nku ane Mandem ányú ne bóbhi ántéé. ²⁵ Nchí ghati bhe be mpú pere nyu mēmen, kpáte ewak ene mēnyú mmēm bakó amem Kefó Mandem.” ²⁶ Ndü ngwenti, Yesu ne baghókó bhi bákway nekway báchyé Mandem bakak. Báfú ye bákó amfay Njie Menok Olif.

Yesu arem be chon Pita andem be abhiki rini yi

(Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁷ Bágháká nókó ndü Njie Menok Olif, Yesu aghati bhó be, “Chon bé mankem mámfere ntí ne me mbonyune Ekáti Mandem érem be, ‘Mandem ádep chon mbabheri bághónómén angwép amik, nkwo

bághónómén ántaka ebhi. ²⁸ Ke Mandem ánánj ánkú mpétnsem ndü nepém, chon njambi atú Gálili, mántemeri me aré.’” ²⁹ Pita akeme be, “Yé bō mankem mámbúé wó, me, mpú búé!” ³⁰ Yesu aghati Pita be, “Nchí ghati wó be, nkak aperé kok ndon epay nkúbhé beti ebhen, chon óndem ndon érat be obhiki rini me.” ³¹ Yé nó, Pita arem ne nti eni nenkem be, “Yé chí newú, chon ngu ne wó. Mpú bue wó.” Baghok Yesu báchák mankem bárem enyumot.

Yesu are nikmwet amem monki ane babhiji be Getsemani

(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³² Yesu arak ye nebhwet ane bábhini be Getsemani ne baghókó bhi. Aré, aghati bhó be, “Chókó ká fa, mēten mmwēt ambi ndu menikmwet.” ³³ Asot Pita ne Jems ne Jōn arak ne bhó. Arap nsónso ne basémé anti. ³⁴ Arém ntá yap bati arat be, “Basémé ajwí me anti mbó be áway me way. Chókó ká fá, mámbak pé ne me.” ³⁵ Aró bhó atén mmwēt ambi mandú. Akwen ne besí amik, abho menikmwet, bégho mbák ákway béfere esonori ené échi yi ambi. ³⁶ Ndu nenikímwet eni arem be, “Eta, Etaya! Enyih ené écha wó épú. Kú nkóp esonori ene ámfwét me ansem nti. Ke éké bhák mbó enyü mēyán, émbák chi mbó enyü óyàn.” ³⁷ Afate ye, apétnsem ntá baghókó bhi abhen bati arat. Agho bhó ndu bábhure kenó. Aneme bhó abher Pita be, “Símun, bábhure chi kenó? Bápú kwáy béchókó pé yé chí ndü neñókó nywop némot-é?” ³⁸ Aghati ye bhó be, “Bák ká pé, mánik nókó mmwēt, bé nemó néké dep be amik. Bábhon nti, ke mmwēt apu bhe.” ³⁹ Apet aró bhó arak anikmwet ntá Mandem enyumot mbó ndon ane mbi. ⁴⁰ Apétnsem, aghó bhó bati arat ndu bápét bákwené kenó. Bápú kwáy nyaka béchókó pé ndü kenó kéjwí bhó amik. Bó kerini enyih ene bákway beghati yi. ⁴¹ Yesu aró bhó arak. Ápéré nókó nsem ndon ane ajwi erat, arem ntá yap be, “Bábhwet bebhwet kenó? Bábhwet béywēmure? Ekway nó! Mpok akway ane bákem

Me Mmu mfú ntá Mandem mánychye ntá bõbebú. ⁴² Faté ká, mmu ane áti me anánj achi kékwoť. Séndók séntéméri yi.”

Bákém Yesu
(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴³ Ené Yesu abhuet berem no ne baghokó bhi, ngók aywi amot ndü abhen bati byo ne apay ane aka nnyén be Júdas, achwop ne beyä bho. Bõ bho bábhak ne bõakparenja ne nkík amo. Bõbati bachiákap, ne baton ebhé Moses, ne bõbati etok ké bato nyaka bho. ⁴⁴ Júdas anánj achyé nyaka bho erin ene ékwák bõ mándinj Yesu. Aku nó, ndü ághátí bhó be, “Mmü ane mēbhene chon chí yi. Kém ká yi mándok ne yi be áké bue.”

⁴⁵ Achúsbhé nókó ebhak ené Yesu achi, arak akaka yi be, “Nton!” Abhene yi.

⁴⁶ Bõ bho barak *bákém Yesu bábáyti.

⁴⁷ Ke mmu amot ane áchi kékwoť, agwop akparenja ywi akpót atú nsem Mungo bachiákap Mandem chwát aguer amik. ⁴⁸ Yesu abhép bo abhen bátwo bekem yi be, “Bátwo bekem me ne bõakparenja ne nkík mbõ be nchi ngébhé ntantañ? ⁴⁹ Nchi nyaka ne bhe amem ekerákap Mandem nēnjí nenji nton nako, be kekém me. Ke echi enyu ene be enyin ené básinjí amem Ekáti Mandem émfú tetep.” ⁵⁰ Afõ ké baghokó bhi báró yi bábue.

⁵¹ Esakámu amot abhak aré ane áchi ne nden amuet nēnép. Are konjo Yesu. Báyan nyaka bekem yi, ⁵² ke abue ebhõwõ, nden ayi arap bó amo.

Básot Yesu ntá bataná manyé
(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

⁵³ Básot Yesu bárók ntá mungo bachiákap Mandem. Bõbati bachiákap Mandem ne bo batí etok ne baton ebhé Moses báchem aré.

⁵⁴ Pita ákonjo nyaka bho ansem nekõ nesie, kpáte amem senta mungo bachiákap Mandem. Aré, arak achokõ ne babhabheri angokõ ngó angwaka nakõ ngó. ⁵⁵ Bõbati bachiákap Mandem ne bõ echemé bataná manyé

bachak mankem béré yan bo abhen bákway ebhat Yesu barak amuet enyu ené bó bábhoñ mbi beway yi, ke báke bhon yē mbi. ⁵⁶ Beyä bho bápú barak bábáy yi antí, ke menyin ebhen bó bárémé kebhak enyumot mbonyune báchi nyaka beyon beyon. ⁵⁷ Báchák báfáte ye básé nsé amuet Yesu be, ⁵⁸ “Séghok ndü yi arém be, ‘Chon mmokoti ekerákap Mandem ene báté ne amo, ne beku manywop arat, nte échák ené puyē bo ke báté.’”

⁵⁹ Yē nó, bó nkwo kebhak eyon émot.

⁶⁰ Mungo bachiákap Mandem afaté besí bo echeme eyõ abhép Yesu be, “Obhíkí bhón yēnyin bekeme ndü menyin ebhen bõ bhen bárém be oku?”

⁶¹ Yē nó, Yesu achokõ kpák, akere menyin. Mungo bachiákap Mandem apet abhép yi be, “Wõ ke óchí Mreme Mandem afyé nyaka bariop be áto, wõ ke óchí Mmõ Mandem Mmu sébhónjõ bebíti?”

⁶² Yesu akeme be, “Chi me, ne chon mǎngõ Mmu ane áfú ntá Mandem chokõ ndü enok kenokó ebhe awónem Mandem betan menkem. Chon mǎngõ ndü Mmu ane áfú amfay átwõ amem nebhanj.”

⁶³ Yesu akeme nokõ nó, mungo bachiákap wu akém nden ené échi yimbõñ amuet adak. Arém be “Sépét séyan batisié mántwó mándém enyin ene yi áká ndaká yí?”

⁶⁴ Bǎghok menyin ebhen yi arémé ndu bétõñ bé áyenti mmuet ne Mandem. Bákaysi be yi? Báká eyon émot be mángwáy yi.”

⁶⁵ Mbak eyap bábho bépáti Yesu batié amuet. Básot nden bágwot yi amik. Báre depti yi mándem nokõ be, “Ghatí bhese! Agha ádébhé nó wõ?” Babhabheri básot yi. Ndu bárõñ, mándepti nokõ yi.

Píta arem be abhíkí rinji Yesu
(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Ené Píta ábhuet amem senta mungo bachiákap Mandem, ngoré betok aywi amot arak ebhak ene Píta achi. ⁶⁷ Aghó nókó yi ndü áwak ngó, ayinj yi dí arem be, “Wõ nkwo óchí mbá ne Yesu mmu Násáret-ne.”

⁶⁸ Píta atanja, arem be, “Mbíkí rinji

enyiñ ene órèm. Mbíkí riñi ntí ne nnet aré.” Arəm nəkə nə, afa arək ate ndü nyübha ene senta, [nkúbhé mpok eyə nném nkək akók].⁶⁹ Ngərə betok wu aghó yi aré, apət abho berem ntá bo abhen báchi aré téé be, “Mmüne achi mmü ywi nkwo.”⁷⁰ Píta apət atañ. Ebhíkí tat, bo abhen báté aré ne Píta bárem ntá yi be, “Sayri sayri, òhí mmü ywi amət mbənyune wə nkwo òhí mmu Gálili!”⁷¹ Ndəñ ayə, Píta arəm be, “Mandem ántémsí me mbák mësè chi nsé! Mbíkí riñi mbəñ mmü ane bərəm nə òti yi!”⁷² Nkúbhé mpok ayə, nném nkək akók ndəñ ané ajwí épay. Píta atik ndü Yesu ághátí yi be, “Nkək aperé kók ndəñ épay, chəñ óndem ndəñ erat be òbhíkí riñi me.” Agbəkə kebho, are di.

15

Bárók ntá Páilet ne Yesu

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bėti bėti, bəbati bachiákap Mandem ne bəbati etək ne batəñ ebhé Moses báte eyu ne nkwo echémé bəbati etək báchák mankem. Báfyé yi ngem amó, básət barək ntá Páilet, mmu Rom ane achi nyaka góbhanə atú Judéya mpok yə. ² Páilet abhép yi be, “Wə ke óhí né Mfə bo Israel?” Yesu akeme yi be, “Éhí mbə enyu órémé.” ³ Bəbati bachiákap Mandem bábhat Yesu beyə barak aməet besí Páilet. ⁴ Páilet apət abhép yi be, “Òbhíkí bhəñ yənyíñ békémé? Ghok bebépti menyíñ ebhén bərəm bé òkə!” ⁵ Ke yənyíñ Yesu kerem. Páilet abhak maknkay tontó.

Páilet akpət manyé Yesu

(Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

⁶ Góbhanə abhəñ nyaka epíñ be yəntiki mmíé, ndü mpok Epə Nekiñi, áfere mükənəñ amət ane bo báyàn yí ámféré. ⁷ Mpok eyə bo bábhak ekerékenəñ. Báfyé bhó kenəñ ndu bápú noko bəbati etək ne ndu bágúebhé ebyək amem etək kpát báway bho. Mmü wap amət aka nnyén bé Barábas. ⁸ Eká bho bərək

ntá Páilet bé ámfere mükənəñ nkúbhé mbənyu yi ákə yəntiki mmíé mpok Epə Nekiñi. ⁹ Páilet abhép bó be, “Báyàn mféré Mfə bo Israel amə be yi andəkə?” ¹⁰ Páilet aríñi nyaka sayri be bəbati bachiákap bákem Yesu bátwə ntá yi ne yi chi éti mpabhamík. ¹¹ Yé nə, bəbati bachiákap Mandem bákə ngémtáy bəbhə mándem Páilet ámfere chi Barábas ekerékenəñ. ¹² Páilet abhép bó be, “Báyàn ye be nkə yi ne mmu ane bəbhíñi bé Mfə bo Israel?” ¹³ Bábho békik be, “Dem mángó yi ndü ekotákátí.” ¹⁴ Ke Páilet abhép bó be, “Ntiki ebéptí ndak yi ákú?” Ke ngémtáy bəbhə bápət bäre bik ne betəñ be, “Dem mángó yi ndü ekotákátí!” ¹⁵ Ndu Páilet áyàn nyaka bekə mbə enyü beyə bəbhə báyàn, afere Barábas ekerékenəñ. Achye eyəñ bádén Yesu ne ékpá. Achye yi ntá yap bé mángó ndü ekotákátí.

Batemé nenu bərə yəkə Yesu

(Mt 27.27-31; Jn 19.2-3)

¹⁶ Batemé nenu básət yi bərək amem áchá góbhanə. Bəbhíñi batemé nenu báchák mankem nebhuət amət. ¹⁷ Báfyé yi nkú chu aməet ane ágháká yi te bekak. Básət bəbatábhnək abhén báchí nsense mání ntá báfyé yi anti be chi ayí nta kefə. ¹⁸ Bábho beway Yesu mándem nəkə be, “Acha mfə bo Israel, kenókó kéhí eke etá!” ¹⁹ Bäre depti yi anti ne menək. Mámpati nəkə yí batié aməet ne mántep nəkə mánén besí bhi mbó be báchyé nə yi chi kenókó. ²⁰ Bápóbhé nókó bəyókə yi, báfere nkú chu yi aməet, básət eyi yimbəñ bákémé yi aməet. Básət ye yi bərək bego ndü ekotákátí.

Bágó Yesu ndü ekotákátí

(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Ené bərəñ, bátəmeri mmü etək Sírene amət ane aka nnyén bé Símun ndu áfú ebhi árəñ etək. Mányiere yi ámpókó ekotákátí Yesu. Símun achi nyaka chi Aleksánda ne Rúfəs. ²² Básət Yesu bərək ebhak ené bəbhíñi

bé Golgóta, nó chi “Nebhuet Enkónti.”
²³ Báchye yi mmēm amen báchóbbhé ne babhé amen bábhijí be myrrh. Ke Yesu kenyu mó. * ²⁴ Bágó yi ndü ekotákátí. Básot nden eyi bekóre. Báguep ebháná bérinjí ane yěntiki mmu wap ábhónó básot. ²⁵ Bágó yi ndü ekotákátí mpok nywəp néghaka nkárenka nénenamot. ²⁶ Amfáy ntí Yesu, ndü ekotákátí, ebhək enək ebhak babhát. Básinj aré enyinj ené éku ke báway yi. Básinj be, “Mfə bo Israel.”
²⁷⁻²⁸ Bágó nkwo ngébbhé ntantan amot ndü eyi ekotákátí ebhe awónem Yesu. Báká enyumot ne achák ebhe awəgho yi. ²⁹ Bo abhen báfuere fúét, bágáká nyaka are mántě, mánka ne batí, mánsəkoti nəkə yi be, “Aha! Wə mmu ókway memokoti ekerákap Mandem, ne ónte yó ndü manywəp arat! ³⁰ Pemé mmuet, ne fá ndü ekotákátí sep amik!”
³¹ Böbati bachiákap Mandem ne batəp ebhé Mandem ne böbati etək béré way nkwo yi, mándeme nəkə ne bati be, “Apeme nyaka bo báchák, ke apú kway bepepe mmuet yi! ³² Də ká séngó ndü Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be átò, Mfə bo Israel, áfa ndü ekotákátí ansep amik. Mbák ánsép amik, chəp sənoko bé Mandem ke átó yi.” Baghép abhen bati apay báre səkoti Yesu nkwo.

Yesu agú ndü ekotákátí

(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Egháká nókó nkárenká byo ne epay ne ngósí, ejuri ékwén etək enkem. Ebhák kpáte nkárenká érat ne ngósí. ³⁴ Egháká nókó mbə nkárenká eyə érat, Yesu abik arem be, “Eli, Eli, lama sabátani?” Nó chi, “Mandem wa, Mandem wa, ndaká yí óféré ntí ne me?” ³⁵ Mbək bo abhen báté kékwót báyinj, bágók nókó ndü Yesu ábíki enyu eyə, béré rem ne bati be, “Ghók ka, ábhinjí Eláija!” ³⁶ Mmü wap amot ajiət arək asət ekuchá agwót antí mónək asebhə yó amem echyé mmém. Asá amfay, ateme Yesu anyu bé ánsók. Arem be, “Də séngó mbák

Eláija átwə beferə yi ndü ekotákátí ne.”
³⁷ Yesu ábíki nókó, asebhə. ³⁸ Nkúbbhé mpok yə, ekát ene echi amem ekerákap Mandem éghare bebək bepay befú amfay beghaka amik. ³⁹ Münti nkwo batemé nenu besa betay ane áte áyinjí Yesu aghó enyu yi agú. Eku arem be, “Tetep, müne achi mbə chi Mmo Mandem!”

⁴⁰ Baghoré fú báté nekə nesie mánjinj nəkə. Mbək eyap báchi nyaka María ane etək Magdala, ne Salóme ne María nnə Jems ane mónkwen ne Jóses. ⁴¹ Baghoré bhə bákənyo nyaka Yesu máchye nəkə yi nekwaq bebhó mpok ane yi áchi atú Gálili. Beyə baghoré báchak abhen bákónó nyaka Yesu Yerúsalem bábhak aré nkwo.

Bábhème Yesu

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Eghaka beku ndü Nywəp Ntonjí, ené bátənti mmuet béchwe ndü nywəbbhé neywəmmuet, ⁴³ Joséf mmü Arimátia amot, afa ne netanánti arək ntá Páilet be áchyé yi betəp ámfere Yesu amfay ekotákátí. Joséf achi nyaka mmü echem eghe ene böbati etək ane abhənyə kenókó besí bho, ne ánoy nyaka mpok ane Mandem átwə ambak Mfə ntá bo abhen bachi abhi. ⁴⁴ Páilet ághókó nókó enyinj ene Joséf áréme, abhak maknkay bérinjí bé Yesu agu. Abhinj mütí batemé nenu ane aghə ndu Yesu agú, abhép yi mbák anəp agu tetep. ⁴⁵ Müntí batemé nenu wu aka bé anəp agu. Páilet aghati ye Joséf bé ákway bérəp beferə erene Yesu. ⁴⁶ Joséf arək aku ésienden. Afere yi asebhə amik. Anép ne ésienden eyə, arək afyé yi amem nnem enén bátémé ndü setárebhé. Afú abinjiri ye eremé ntay akuti nyūnem. ⁴⁷ María ane etək Magdala ne María nnə Jóses bágó nebhet ane bábhəre Yesu.

16

Yesu apetnsem ndü nepém

(Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

* **15:23** Babhé mə achi nyaka ndu beku yi áké ghok bebe tontó.

¹ Nywəbhé neywəməet nefuere nəkə, baghərə bati arat báku bawerérip ndu berəŋ bewati Yesu aməet. Bábhák María ane etək Mágdala ne María nnə Jems ne Salome. ² Bėti bėti ndü nywəbhé mbi amem Sónde, báfú báre rəŋ ndü nnem. Báchwəp aré mpok mmok ánəŋ áfúú ³ Ené bó bárəŋ, báre rem ne bati be, “Agha ábiŋiri chəŋ ntay amfere anyu nnem ntá yeŋe?” ⁴ Bárəm nyaka nə mbənyune ntay enə néchik nyaka tontó. Bápére chwəp aré, bághó bé bábiŋiri nə nérəp chi nepak. ⁵ Baghərə bhə báchwə amem nnem, bághə esakámu chəkə ebhe awónem eyap ne nkú pépép aməet. Becháy békém bó tontó. ⁶ Esakámu eyə éghati bhə be, “Báké cháý! Ndíŋí bé báyaŋ Yesu ane Násáret ane bágó ndü ekotákátí. Apú fá. Mandem akə yi apətnsem ndü nepém nkúbhé mbə enyü yi árémé nyaka be ebhəŋ befakari. Twó ká ghə nebhəet ane bábháre yi. ⁷ Dók ye ka ghati bakoŋo bhi, sayri sayri Píta, bé achi be ambí řrəŋ atú Gálili. Chəŋ mángə yi aré, nkúbhé mbənyu yi ágháti nyaka bhe.” ⁸ Baghərə bhə báfú ndü nnem báre rəŋ ntiét ntiét mángwəre nəkə ne bábhak maknkay tontó. Becháy bekə bó kerem yənyin ntá mmu.

Yesu abhesi ntá María ane Mágdala

(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

⁹ Yesu áfú nəkə ndü newú beti bheti ndü nywəbhé mbi ndü sónde, ayambi atəŋ mməet ntá María ane etək Magdala. Yi ke achi nyaka ngərə ane Yesu ábókó befónó bebúbəbə tándrámət bérə yi. ¹⁰ María arək aghati ndak ane ntá bo abhen bákə nəkə nyaka ne Yesu. Atəmeri bó ndü básəme mándi nəkə. ¹¹ Ke bághoko nəkə be Yesu apətnsem ndü nepém ne bé María aghə yi, báke noko bé echi tetep.

Yesu abhesi ntá bakoŋo bhi bati apay

(Lk 24.13-35)

¹² Etat nəkə, Yesu abhesi enyu echak besí bakoŋo bhi bati apay abhen báfu

etək egho bákə mándəkə nəkə ndu mótək ebhi. ¹³ Etat nəkə, báriní enyu mmu yi áchi. Bápətnsem etək egho bágháti bakoŋo bhi báchák, ke ye mmu wap ke noko be echi tetep.

Yesu abhesi ntá bakoŋo bhi bati byó ne amət

(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49; Jn 20.19-23; Bk 1.6-8)

¹⁴ Ansem mpok, ené bakoŋo bhi batí byo ne amət mányie nenyié, Yesu afú bhə besí. Are bé ne bhə ne ntí be bágwət bati yap ne bábhíki noko be yi apətnsem ndü nepém mbə enyü bo abhen báýambi baghə yi bágháti bhó. ¹⁵ Aghati ye bhə be, “Dók ká ndü betəkó mmik menkem ghati nəkə ká Mbok Ndíndí ntá bə mankem. ¹⁶ Ye agha ane ánókó Mbok Ndíndí ne bájwíti yi, Mandem apeme yi ndü bebú be ámbák mmü ywi mpoknkem. Ke mmu ane abhíki ka menoko, Mandem achye yi ntemsi ndü bebú bhi bebhəet ne yi. ¹⁷ Chəŋ bo abhen mánókó mámbəŋ betəŋ békə menyini maknkay. Chəŋ mámbok befónó bebúbəbə ndü nnyén ena, chəŋ mándem beyəŋótək ebhen bábhíki riní ndü nnyén ena. ¹⁸ Mbák mánkém nnyó ne awə, apú kə bhe yənyin, ne mbák mányú enyin ené éwəy mmu, épú kə bhe yənyin. Chəŋ mányaŋa bəməme amó anti mántəŋ.”

Yesu apətnsem ntá Mandem

(Lk 24.50-53; Bk 1.9-11)

¹⁹ Yesu Acha ánəŋá nəkə bérem kepí ne baghəkó bhi, Mandem asət yi apətnsem amfay, achəkə ndü enəkó kenókó ndu ebhe awónem Mandem. ²⁰ Bakoŋo Yesu bárəbhé nəkə, báre kə mángati nəkə Mbok Ndíndí mbənkem. Yesu Acha abhak ne bhə, achye bhə betəŋ bekə menyini maknkay ndu betəŋ be Mbok Ndíndí ane bə bágháti bhə achi tetep.

Mbok Ndíndí mbò enyü Lúkas ásíní

1 Eta Tiófilos: Oríní be beyä mámo besin menyin ebhen befakari ndü nkwo ywese. ² Básiñ eti menyin ebhen bo abhen bágghó ne bággháti bhesse. Batisyé bhó bágghó nyaka barak ayó te nebhónet, ke bábhak bõ betok ndu béggháti bho Eyóñ Mandem. ³ Eta, mbò enyü membõñ nkwo nnán nkónó menyin ebhen menkem sayri ndü erõri mpok, nkáysí bé eri be nsin ngati wò enyin émot émot enyu efakari. ⁴ Nchí sin bekù ondiní tetep ane ayiní menyin ebhen bággháti wò.

Angel Mandem arem be chõñ mambé Jñ Njwiti

⁵ Mpók ane Hérød achí mfò atú Judéya, nchiakap Mandem abhak ane áká nnyén bé Sakaríá. Akù nyaka betik Mandem ne nkwo bo abhen babhiní be Nkwó Abíja. Nnyén ngoré ywi nebhak be Elísabet. Yí nkwo afú ndü nneréket Arøn, nneréket bachiákap Mandem. ⁶ Sakaríá ne ngoré ywi babhak chak besí Mandem. Bábhõñ kenókó ne Mandem, mámbure nõkò bebhé bhi menkem bekwéné ti. ⁷ Ke bõ kebõñ yé mmó mbonyune Elísabet achí nyaka nkongoré, ne bõ bati apay mánán nyaka bákòk.

⁸ Ewak émot, nkwo bachiákap ane Sakaríá bábhák ndü betik. Ekù Sakaríá are kù betik mbò nchiakap besí Mandem. ⁹ Békõño epin ené bachiákap Mandem, báguer nyaka ebháná ndu beyap mmu ane árõñ ndü móket ane achí te amem ekerákap Acha ndu besõñ enyin ene échyè erítí * eriep amem ekerákap Mandem. Baguer ebháná, ékwén amuet Sakaríá. ¹⁰ Mpok ákwáy nõkò, bo bachem nefi ekerákap Mandem. Báre nikmuet ené Sakaríá achi amem ásõñ enyin erítí

eriep eyó. ¹¹ Angel Mandem abhesi ntá yi, ate ebhe áwõnem, ndü nebhuet efeme-akap atú ane básõñ enyin erítí eriep eyó. ¹² Mpok Sakaríá ághó yi achayti, becháy békém yi tontó. ¹³ Ke ángel wu arem ntá yi be, “Sakaríá, óké cháý! Mandem aghok nenikímuet ene. Ne chõñ ngoré ywe Elísabet ampòkò menie ambé wò mómbakanem, ne õbhõñ bédu yi nnyén bé Jñ. ¹⁴ Ne chõñ ómbõñ beyä manák; ne beyä bo mámbõñ manák mpok bábhé yi. ¹⁵ Chõñ émbak nõ mbonyune yi ábhák chõñ eremému besí Acha. Báperé bhé yí, chõñ Efónó Bedyere ambak ne yi tontó. Abhíkí bhõñ ményü mmém amen ákém mmu, ne yé chí mmem batanbatan. ¹⁶ Chõñ anja beyä bo Israel, mámpetnsem ntá Mandem Acha wap. ¹⁷ Chõñ Mówu anjambi ke Acha antwó, ne chõñ yí ambõñ betan ebhen Efónó mbò ndemekepinti Eláija, bé yi ankù bachibhõ mánkõñ bõbhap, ankù bo abhen bátanti ne Mandem mámbõñ kebon, mámbak mbò bo abhen bachi chak besí Mandem. Chõñ yí ankù bo mámbák ndü nté ane bákway besyepti Acha.”

¹⁸ Ke Sakaríá abhép ángel be, “Chõñ ndíní bé ané ndak achí tetep ná. Me ne ngoré wa sékòk tontó.” ¹⁹ Angel akeme Sakaríá be, “Diní bé me nchí Gábriel. Nchí téé besí Mandem, ne yimbõñ ke átó me be ngati wò mbok ndíndí ne. ²⁰ Ke õbhíkí noko enyin ene ngati wò, ené ébhõñó befu tetep mbák mpok akway. Tëndu óbhíkí noko, chõñ ónkwen kebók òkepere kwáy berem keri kpáte nywõp enén bariep amen áfu tetep.”

²¹ Ndü mpok yó bo abhen báchyè Mandem bakak nefi ekerákap bare nõñ Sakaríá mámakati nõkò enyin ene ekù yi áre tat amem ekerákap. ²² Afú nõkó, akerepere kwáy berem keri ne bhõ. Are mak ne amó ntá yap. Bágghó be aghõ kenó amík anti fúú amem ekerákap.

* 1:9 Enyin ene básõñ enchyè erítí eriep, ne ndü eyõñõndik bábhiní yó be, ‘Insens’.

23 Mpok ane Sakaríá ábhak ndü betik áfúéré nókó, agure anywóp.

24 Ebhíkí tat, ngoré ywi Elísabet apokó menie. Yí kefú nefi ndü batan átáy andem nókó be, 25 “Néne, Eta Mandem aton me berindu. Aféré ntíanwóp ané mēbhōn nyaka besí bho.”

Angel Mandem arem be chon mámbé Yesu

26 Mpok menie Elísabet beghaka batan atandat, Mandem ató ángel Gábriel etok Násáret, atú Gálili. 27 Ató yí ntá ngosón ane aka nnyén be María. Abhíkí re riní nyaka mbakanem. Mmu ane áká nnyén be Joséf ane áfú ndü nneréket Mfó Debhít ati nyaka bebhay María. 28 Angel wu átwó nókó ntá yí arem be, “Mmá, nkáká! Mandem ayet wó tontó!” Acha achí ne wó.

29 María aghoko nókó nō, ntí átaka yí amem, are bhep mmuet eyi bé, “Ntiki enyū bakak ne!” 30 Angel arem be, “María, óké cháy. Mandem aton wó berindu. 31 Chon ómpokó menie, ómbe mómbakanem, ne obhōn bebhini yí be Yesu.

32 “Chon yí ambak eremému ne chon nnyén eni nembak be Mmō Mandem Acha. Chon Eta Mandem anchye yí enókó kefó ené Debhít mmu yí achi ebhárémō ywi. 33 Ne chon ankém bo Israel mbō Mfó mpoknkem. Kefó eki kébhíkí bhōn ngwentí!”

34 María abhép ángel wu be, “Chon ané ndak ámbak ná, ené mbíkí riní mbakanem?” 35 Angel akeme yí be, “Chon Efónó Bedyere ántwó ntá ye, ne betan Mandem Acha ménkū ómpokó menie. Eti yō, mmó ane óbhe, ábhák nyáná ne mámbini yí be, ‘Mmō Mandem.’ 36 Yiní Elísabet, mánó ywe ndu nneréket. Yēndu yí are kók ne bábhini yí bé nkongoré, achí ne menie ndü batan átándát néne, ne chon ambé mómbakanem. 37 Yēnyin epu cha Mandem.”

38 María arem be, “Menchí chí mübetok Mandem, émfákárí ne me mbō enyu órémé.” Angel arō ye yí arók.

María arók beghō Elísabet

39 Ebhíkí tat, María afa, arók áyák, ndü etok njie emót atú Júda. 40 Achwóbhé nókó aré, arók achwe eket Sakaríá, akaka Elísabet; 41 Mpok Elísabet aghoko bakak María, mmó ayon mmuet amem menie ebhi ne Efónó Bedyere abhak ne yí tontó. 42 Abik ne betan arem ntá María be, “Ochí ane Mandem áyéré ndü nkwo baghoré, ne áfók ámbák ne mmō ane óbhe chon! 43 Ndé kē yí be Mandem anchye me ené enyū erem áfók, bé nno Acha ántwó ntá ya? 44 Nechwe óchwé ókáká me, mmó ane achi me menie ayon mmuet ne manák. 45 Eri echa ntá yé mbonyune onókó bé chon Mandem ankē ntá ye mbō enyu yí árémé.”

Nekwáy enen María akwáy ndu bebiti Mandem

46 María abho bébiti Acha be, “Nti ena nékwáy ndu békáká Mandem Acha ne manák.

47 Efónó eya éñàk eti Mandem Mpereme wa.

48 Aton me beyá berindu yēndu nchí chí mmōbetok ywi ne mpú yēnyin!

Nebho néne, chon mkpáká bho enkem mámbini me be, ‘Ngoré ane eyi eri echa!’

49 mbonyune Mandem betan menkem, akē beyá menyiní maknkay ntá ya.

Ne yí achí nyáná.

50 Aghō ntínso ne bō abhen báchyē yí kenókó, ndü mkpáká bho enkem.

51 Akē betantí menyin ne awó ywi, aták bo abhen báyon mmuet ne nkaysi ane achi amem batí yap.

52 Aféré beremé bafō ndü menókó kefó ebhap,

ákosi bo abhen bápú yēnyin.

53 Achyé berítí menyin ntá bo abhen nsay ánu bhō,

abók abhen bábhónó, bārak amō amō.

54 Mandem akwak bo Israel, bō betok bhi.

Abhíkí ghokantik bariēp ami ntá bachímbi bhese be chon angō bhō ntínso.

55 Abhíkí ghoköntik begho Abraham
ntínso,
ne bebháré böbhi mankem, mpoknkem!

56 María achokó ne Elísabet ndü
batan arát, ke apetnsem eket eyi.

Nebhë Jön Njwiti

57 Mpok ane Elísabet ábhónó bébhé
ákwáy nako, abhé mómbakanem.

58 Bakokosi bhi ne böneréket, bágók
nókó enyü berinti ebhén Mandem
átónó yí, béré ñák ne yi. 59 Mmó

ágháká nókó manywop ánen, bo
bárók bésiep yi. Bäre yän bedu
yi nnyén be Sakaríá mbonyune chi
nnyén Etayi. 60 Ke máyi arem be,
“Nnyén eni nebhöy bebhak chi Jön.”

61 Yé nò, béréntá yi be, “Yé mmu
apú ndü nneréket ayweka ane ábhónó
nnyén enó!” 62 Bábhó ye memak ne
amó ndu bebhöp chimó nnyén enen
yi áyän manchye mó. 63 Sakaríá

amak ne amó bé mánychyé yi enyih
ené yi ánsih aré. Báchye nako yi enyih
asih aré be, “Nnyén eni chí Jön.” Bó

mankem babhak maknkay tontó.
64 Témté wu Sakaríá apét abho berem
kepí ankaka nako Mandem. 65 Becháy
békém bakokosi bhap mankem. Ne
mbok menyih ebhó ataka ndü betókó
njie menkem atú Judéya. 66 Yé agha
ane ághókó mbok menyih ebhen
béfákárí abhæere bhó anti, amebhe
nako mmæt eyi be, “Ntiki enyü mmú
yi abhak chöy?” Ebhak kponoröy be
betan Mandem Acha béchí ne yi.

Nekwáy Sakaríá

67 Efónó Bedyere abhak ne Sakaríá,
chi Jön. Abho béréntá kepinti be,

68 “Bakak ámbák ne Mandem Acha bo
Israel,

mbonyune atwó ndu bekwak böbhi,
ne ndu béfére bhó ndü kesem.

69 Achyé bhese etantí Mpeme
ane áfú ndü nneréket ané mübetok
ywi Mfó Debhít.

70 Mandem aká nyaka baremé
kepinti bhi abhen bachi nyáná
mandem enyu eyó tentep,

71 be chöy ampeme bhese ndu amó
bömpap abhese,

ne amfere bhese amó bo abhen ba-
pabhe bhese.

72 Arem nyaka be chöy angó bachimbi
bhese ntínso,

ne ántik nku ane yi anyu ne böbhi.

73 Nò chi enyih ene Mandem aghati
nyaka Etayese Abraham,

ayiki bé yí áku yó;

74 nò chi, béfére bhese amó bömpap
abhese,

ankwak bhese bé séntók nako chi yi,
kebhöy becháy,

75 sémbák nyáná ne chak besí bhi ndü
nepém enese nenkem.

ndü manywop yesé fá amik ankem.

76 Ne wó mówa, chöy mámbihí wó
be ndemekerinti ane Mandem
Acha,

mbonyuné chöy ónjambi ke Acha
antwó, be ontoñti mbi ntá yi,

77 ónká böbhi mándihí be chöy yi am-
fonori bebá bhap, ne ampeme
bhó.

78 Mandem ywese ákú nò mbonyune
ághò bhese ntínso tontó.

Chí ntínso ke néku yi áto chöy Mpeme
ywesé,

yí amfú amfay antwó mbó nyienyíémok
bëti.

79 Atwó bechye bediéré ntá bo abhen
bachi ndü ejuri

ne ndü becháy newú,

ne ndu beya bhese ndü mbi ane átwó
bhese ne kpák.”

80 Mówú agó atan ndü nkwo mmæt ne
ndü Efónó. Bechókó bhi bebhak amem
baso, anöy nako nywop enén yi átoy
mmæt ntá bo Israel.

2

Nebhe Yesu (Mt 1.12-25)

1 Mpok eyó Jgóstos abhak mfó
Rom, achye eyöy bé mánsot mpáy
bhó mankem abhen bachi ndü betók
ebhen bechi anten yi. 2 Nepáy-bhó

enó nébhak enén mbi mpok Kwirínios
achi góbhanó etók Síria. 3 Yéntiki mmu
arök eyi etók ndu besih nnyén. 4-5 Joséf

nkwo afa Násáret atú Gálili arök
Bétlehem, atú Judéya. Bétlehem abhak
etók ene babhe Mfó Debhít. Joséf arök
aré mbonyune achi nyaka ebhárémó

Debhít. Arək ne María, ngərə ane yi ati bebhay be mánsiŋ manyén. Abhak ne meniε. ⁶ Ené bə bachí Bétlehem, mpok nebhε ayi akway. ⁷ Abhé mǎmbi ywi, abhak mǎmbakanem. Anép yi ne nden, abhure amem ekwəbhé nenyiε nnya mbənyune bábhíkí bhəŋ nyaka ebhak bechəkə amem ekeré mankə.

Bəangel ne babhabheri bəghəŋəmén

⁸ Ndū beŋi bhə, nkwo babhabheri bəghəŋəmén bábhak neŋi ne bəghəŋəmén eyap ndū atú etək wu. ⁹ Angel Mandem abhesi bó besí, bediéré Mandem beghə bhó aməet ne becháy bekem bó tontó. ¹⁰ Ke ángel wu arem ntá yap be, “Báké chay, mbənyune ntwə bhe ne Mbok Ndíndí ane áchyè chəŋ bo mankem beyǎ manák. ¹¹ Bábhe Mpe me yweka echəŋ etək Debhít. Yí ke achi mmu ane Mandem afyé nyaka bariεp be átò. Yí chi Acha. ¹² Eriŋ ené étəŋ chəŋ be mmǎre chi be bəghə chəŋ ndū mánébhé yi ne nden, bábhure amem ekwəbhé nenyiε nnya.” ¹³ Témte wu, ngémtay bəangel Mandem babhesi bare kway mámbiti nəkə Mandem be ¹⁴ “Kenókó kémbák ne Mandem amfay;

kpák ambak fá amik ne bo abhen berindu ebhi bechi ne bhə!”

¹⁵ Bəangel bárə bhə, bapetnsem amfay. Babhabheri bəghəŋəmén babho berem ne bati be, “Séndók ká Bétlehem séngó enyiŋ ene efakari, ené Mandem akə sendiŋi.” ¹⁶ Báfá, bárək ayak bəghə Joséf ne María. Bəghó mmǎré nkwo bhúré amem ekubhé nenyiε nnya. ¹⁷ Bəghó nókó nó, barem éti menyiŋ menkem ebhen ángel Mandem aghati bhə éti mówu. ¹⁸ Bə mankem abhen baghoko enyiŋ ene bə bareme babhak maknkay. ¹⁹ Ke María abhure menyiŋ ebhə menkem anti, ankaysi nəkə bhə. ²⁰ Babhabheri bəghəŋəmén bapetnsem. Bäre kway mámbiti nəkə Mandem mbənyuné menyiŋ menkem ebhen bəghó ne ebhen baghoko, bechi enyumət mbənyu ángel aghati bhə.

Bádu Yesu nnyén

²¹ Egháká nókó manywəp anen, básyep mó, bádu yi nnyén be, Yesu, nnyén enen ángel areme nyaka be babhəŋ bechye yi te mpok babhiki re pəkó meniε ebhi.

Bárək betəŋ Yesu ntá Mandem

²² Mpok ákwáy ane Joséf ne María barəŋ beku mbənyu ebhé Moses érəm be mánkə ndu bebhak pépép besí Mandem mpok ngərə abhé, bápókə Yesu bárək Yerúsalem ndu betəŋ yi ntá Mandem Acha, ²³ mbənyu básiŋ nyaka ndū Ebhé Mandem be, “Yéntiki mǎmbi ane achi mbakanem, bábhəŋ bechye yi ntá Mandem. ²⁴ Bábhəŋ nkwo bechye akap ébu wu ane achi ‘Bəbebhóŋó bepay, mbák epu nə, bebhep bepay, bekoŋo ebhé Mandem.’” * ²⁵ Mpok eyə, mmu abhak Yerúsalem ane aka nnyén be Símiən. Abhak chak anchye nəkə Mandem kenókó. Anəŋ nyaka mpok ane Mandem átwə ankwene bati bo Israel. Ne Efóŋó Bedyere abhak ne yi. ²⁶ Efóŋó Bedyere anəŋ akə nyaka yi ariŋi bé apú gu keghó Mpe me Mandem afyé nyaka bariεp be átò. ²⁷ Efóŋó Bedyere akə Símiən arək ndū ekerákap Mandem. Nnə ne chi Yesu bəchwε aré ne yi ndu betəŋ yi ntá Mandem bekoŋo ebhé Moses. ²⁸ Símiən aghə nəkə mǎré asət yi akém amə abiti Mandem bé:

²⁹ “Acha, əkə bariεp amε afü tetep, do yé me, mmǎbetok ywe ndók petii, ³⁰ mbənyune nnəŋ ngə ne amík mmu ane ótó be ampeme bhεε.

³¹ Mpe me ane ótəŋti be bə mankem mángə.

³² Achí erəŋə betəŋ bo abhen bápú bo Israel mbi beriŋi wə, ne be kenókó kéntwó ntá bəbhε, bo Israel.”

³³ Chi ne nnə babhak maknkay beghok menyiŋ ebhen Símiən areme éti Yesu. ³⁴ Símiən ayét bhə, arem ntá máyi María be,

* **2:24** Lk 2.22-24; Lévítikəs 12; Nəmba 18.15-16.

“Mandem ayap mone be ankə beyä bo Israel mankwen ne be anjon abhenefu, ne be ámbák erij ene bo bárəm be bápú yan.

³⁵ “Ne chəj ene énkə be nkaysi ane achi bo anti ambo befú kponoroj, ne wə ómbəj beyä basémé ěti mone mbə mmu ane eekak éyéme yi anti.”

³⁶ Mpok eyə, ngərə ane áká nnyén be Ana abhak Yerúsalem. Abhak ndemekerinti Mandem. Abhak mmə Fanuel, ebhárémə ane nneréket Asha. Akək nyaka tontó ne anán achi nyaka ekerénebhay ndü mamié tándramət ke nném aywi ägu. ³⁷ Arəp kénkwésé, te mpok ane yi aghaka mamié besa menwi nsem anwi. Yí kerə berəj ndü ekerákap Mandem ndu bechye yi kenókó, ne are níkməet ambak nəkə ndü netarənsay, beti ne ngósi.

³⁸ Nkúbhé mpok eyə Joséf ne María bárək ne mmó. Aghó nókó möré, achye bakak ntá Mandem andeme nəkə beyä menyij ěti mmó, ntá bo abhen mánəj nyaka be Mandem amfere bə Yerusalem ndü esəjəri.

³⁹ Joséf ne María manəjə nəkə bekə menyij menkem bekojə ebhé Mandem, bápətnsem ne mmó etək eyap Násáret atú Gálili. ⁴⁰ Yesu arək ambi bəgo ne bébhəj betəj. Abhəj beyä nerijindak ne áfók Mandem abhak ne yi.

Yesu arəp ansem amem ekerákap Mandem

⁴¹ Yěntiki mmíé, chi ne nnə Yesu bárəj nyaka Yerúsalem ndü *Epa Nekiñi. ⁴² Mpok yi aghaka mamié byo ne apay, bárək ndü epə eyə mbə enyu esí. ⁴³ Epa émáy nókó, bare pətnsem etək eyap ke Yesu arəp Yerúsalem, chi ne nnə kerijə. ⁴⁴ Bákə ndü nywəp nenkem mánkaysi nəkə be yi achi ndü nkwó wap. Bághó nókó be apú ne bhə, babho beyəj yi nenti maməere bhap ne bəneréket awap.

⁴⁵ Báyəj nókó yi keghə, bápətnsem Yerúsalem ndu beyəj yí aré. ⁴⁶ Eghákə nəkə manywəp arát, bághó yi amem ekerákap Mandem chəkə ne batəj

ebhé, ndu ághòk menyij ebhen bo bárəm, ne ambəbhə nəkə bó bebhəp.

⁴⁷ Bo mankem abhen bághòk menyij ebhen yi árəm bábhák maknkay ěti menyij ebhen yi arijə ne enyü ene yi ákəme bhə menyij ebhen bábhəp yi. ⁴⁸ Mpok ane chi ne nnə bághó yi, ebhak bhə chi enyij maknkay. Nnə abhəp yi be, “Mówa, mbə əbhiki kə etaye ne me enyune!”

⁴⁹ Mmə ne etaye sékə, séyən wə ne beyä becháy anti. Yesu akeme bhə be, “Báyəj mbə me ndaká yí? Bəbhíki rijə be mbəj bebhak amem eket Etaya?” ⁵⁰ Ke nnə ne chi kejwimem ndü enyij ene yi areme ntá yap.

⁵¹ Apet ye nsem Násáret ne bhə, abhak ne bhə sayri aketañtí. Máyi abhəre menyij ebhen menkem anti.

⁵² Arək ambi bəgo ndü nkwəməet ne ndü nerijindak. Mandem abhəj manjak ne yi andək nəkə chí ambi. Ebhak enyumət ne bo.

3

Jən Njwiti arem ěti Yesu

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹⁻² Mpok Jən mmə Sakarí achi amem baso, Mandem achye yi menyij ebhen yi ábhəjə beghati bho. Mpok Tibériəs achi mfə ngo ane etək Rom ndü mamié neku, Póntiəs Páilet abhak góbhanə atú Judéya, Hérəd abhak münti atú Gálili, mómáyi Fílip abhak münti atú Itúria ne Trakonítis, ne Lisánias abhak münti atú Abilene. Káyfas ne Anas babhak bəbati bachiákap Mandem. Mandem aghati Jən mmə Sakarí enyij mpok yi achi amem baso, ³ Jən arək ye ndü betək menkem ebhen bechi atú Nnyén Jódan, angati nəkə bho Eyəj Mandem be bo mántiknsem ndü bebú ebhap mánjwítí bhó be Mandem amfonjori bebú ebhap. ⁴ Ebhak mbə enyü Aisáya ndemekerinti Mandem asijə nyaka amem ekáti yi be:

“Mmü achi amem baso əbik ne eyəj amfay andeme nəkə be, ‘Tonjítí ká mbi ane Acha áfəet aré. Kú ka mbi ywi ambak chak.

5 Chók ká yěntiki éyémé,
mánkũ yěntiki njié ngo ne yěntiki
mónjié andɔp mmik nebhuet.
Nyabhé ká babhi ane achi nótí nótí,
mándansi ané achi gbokotí gbókótí,
6 ne chɔŋ bɔ mankem mángɔ ndu
Mandem ápème bho.’ ”

7 Jǒn arem ntá beyă bo abhen bárɔŋ
ntá yi bé yi anjwiti bhó be, “Bě
befé! Agha áyébhé be batú be mǎnjan
mbi ndu bebue ntamsi Mandem ane
átwò? 8 Bǎbhɔŋ bekũ menyih ebhen
bétɔŋ be bǎtiknsem ndũ bebú ebheka
tetep. Bǎké chɔkɔ mǎndem bé bǎchí
bebhárébhɔ Abraham. Diji ká bé
Mandem ákwáy besɔt batay áne ankũ
yó ámbak bebhárébhɔ Abraham. 9 Yě
chí néne, seti séchí bháré, ne bákway
bekpɔt yěntiki enɔk ene epu nyu berítí
kepem te ndũ bakan, mánguep angó.”

10 Bɔ bhɔ bǎghókó nókó nó bǎbhep
Jǒn be, “Yi sébhónó ye bekũ?” 11 Akeme
bhɔ be, “Mmu ane ábhónó nkú epay
ánchyé amɔt ntá ane abhiki bhɔŋ, ne
mmu ane ábhónó nenyíé ánkóré ne ane
abhiki bhɔŋ.”

12 Babhebhé nkabhenti nkwo bárók
be yi anjwiti bhɔ. Bǎbhep yi be, “Ntɔŋ,
yi sébhónó bekũ?” 13 Jǒn akeme bɔ
be, “Bǎké sɔt nkábhénti éntcha ané
bǎbhɔŋɔ besɔt.” 14 Mbɔk batemé nenu
nkwo bǎbhep yi be, “Yi sébhónó békũ?”
Akeme bhɔ be, “Bǎké sɔt nkáp ntá
mmu ne betan, bǎké bhat mmu ndak
amuet; dǔ ká akap ané bǎchyè bhe ndũ
betik ebhen bǎkũ ánkway bhe.”

15 Bo bǎbhaka nyaka ntí ndũ
menyih ebhen Jǒn árèm ne ebhen yi
ákà. Ekũ bǎbhɔ bebhep mmuet mbák
Jǒn ke achi Mpeme Mandem afyé
nyaka bariɛp be átò. 16 Jǒn akeme
bhó be, “Mějwiti bhe ne manyiɛp. Ke
mmu ane acha me átwò. Mbíkí kwáy
mmu ane nchí kanari nkwo bhénya
bekak ebhi. Anán ántwó, chɔŋ
anjwiti bhe ne Efónó Bedyere ne ngó.
17 Atwò ne nchán myákátí awɔ ndu
béchák nkway be amfáp ene eri ne
bekpáfu. Anán ánkú nɔ, ansɔt mbwɔt
antɛn ndu nkpané, anyɔ mmik, ansɔt

bekpáfu amfyɛ amem ngó ane apu
nemɛ.”

18 Jǒn arem beyă menyih bechak
ndu befye bhɔ ntí ndu ánũ bekũ
mánóko Mbok Ndíndí ane yi aghati
bhɔ. 19 Jǒn aji Mfɔ Hérɔd be akwen
ebhé Mandem ndu ásóré Heródias
ngɔré mó máyi ábhay. Aji yí éti barak
abúabũ achak ankem ane yi ákú. 20 Ne
mémáka ndũ ebhɔ menkem, Hérɔd
are m báfé Jǒn amem ekerékenɔŋ.

Jǒn ajwiti Yesu

(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11)

21 Bápére fe Jǒn, anán ajwiti nyaka
bho. Ajwiti Yesu nkwo. Ne mpok
Yesu ánikmuet, nebu nénéne. 22 Efónó
Mandem asɔt mkpá ebhónó aseɛ yi
amuet. Eyɔŋ éfú amfay erem be, “Wɔ
ɔchí Mówa. Nkɔŋ wɔ tontó. Ɔchyè me
beyă manák”

Bachĩmbi Yesu Kristo

(Mt 1.1-17)

23 Mpok Yesu ábhó betik ebhi, achi
nyaka mbɔ mamié esă nsem byó,
bo mǎndem nɔkɔ be Yesu chí mmɔ
Joséf mmɔ Héli, 24 Héli mmɔ Mátat,
Mátat mmɔ Lévi, Lévi mmɔ Mélki,
Mélki mmɔ Jánai, Jánai mmɔ Joséf,
25 Joséf mmɔ Matátias, Matátias mmɔ
Emɔs, Emɔs mmɔ Náhum, Náhum
mmɔ Esli, Esli mmɔ Nágai, 26 Nágai
mmɔ Máat, Máat mmɔ Matátias,
Matátias mmɔ Sémen, Sémen mmɔ
Jósek, Jósek mmɔ Jóda, 27 Jóda mmɔ
Joánan, Joánan mmɔ Résa, Résa mmɔ
Serúbabel, Serúbabel mmɔ Síltiel,
Síltiel mmɔ Neri, 28 Neri mmɔ Mélki,
Mélki mmɔ Adi, Adi mmɔ Kósam,
Kósam mmɔ Elmádam, Elmádam
mmɔ Er, 29 Er mmɔ Jóshua, Jóshua
mmɔ Eliésa, Eliésa mmɔ Jórím, Jórím
mmɔ Mátat, Mátat mmɔ Lévi, 30 Lévi
mmɔ Símiɔn, Símiɔn mmɔ Júda,
Júda mmɔ Joséf, Joséf mmɔ Jónam,
Jónam mmɔ Eliákim, 31 Eliákim mmɔ
Meléa, Meléa mmɔ Ména, Ména mmɔ
Matáta, Matáta mmɔ Nátan, Nátan
mmɔ Debhít, 32 Debhít mmɔ Jése,
Jése mmɔ Obéd, Obéd mmɔ Bóas,
Bóas mmɔ Sálmon, Sálmon mmɔ
Náshɔn, 33 Náshɔn mmɔ Amínadap,
Amínadap mmɔ Rám, Rám mmɔ

Hérɔn, Hésrɔn mmɔ́ Péres, Péres mmɔ́ Júda, ³⁴ Júda mmɔ́ Jekóp, Jekóp mmɔ́ Aisek, Aisek mmɔ́ Abraham, Abraham mmɔ́ Téera, Téera mmɔ́ Náho, ³⁵ Náho mmɔ́ Sérug, Sérug mmɔ́ Réu, Réu mmɔ́ Pélek, Pélek mmɔ́ Eba, Eba mmɔ́ Shéla, ³⁶ Shéla mmɔ́ Kaínan, Kaínan mmɔ́ Afásad, Afásad mmɔ́ Shém, Shém mmɔ́ Nóa, Nóa mmɔ́ Lámek, ³⁷ Lámek mmɔ́ Metúselá, Metúselá mmɔ́ Enək, Enək mmɔ́ Járet, Járet mmɔ́ Mahálálél, Mahálálél mmɔ́ Kánän, ³⁸ Kánän mmɔ́ Enəs, Enəs mmɔ́ Sét, Sét mmɔ́ Adam, Adam mmɔ́ Mandem.

4

*Satan amɔ́ Yesu
(Mt 4.1-11; Mk 1.12, 13)*

¹ Yesu áperé fú ndü nnyén Jódan, ajwi ne Efónó Bedyere. Yí akɔ́ Yesu arək amem baso, ² abhak aré ndü manywɔp besa bɛpay Satan amɔ́ nəkɔ́ yi. Yí kenye yenyin ndü manywɔp eyɔ́ ankem. Ndü ngwenti manywɔp eyɔ́ nsay akém yi. ³ Satan arək arem ntá yi be, “Mbák ɔ́hí Mmɔ́ Mandem, chyě eyɔ́ be ntáy enen nɛnjíbhírí néndɔp ekpókó bréd.” ⁴ Yesu akeme yi be, “Echí amem Ekáti Mandem be, ‘Puyě nenyíe nónó ke nékem nepémé mu.’”

⁵ Satan asɔ́t yi akó ndü nɛbhɛt ane achi te amfay atón yí betókó mmik menkem ne kefɔ́ eken kéchí aré ndu mómbiní mpok. ⁶ Arem ye ntá yi be, “Báchyé betan ne kefɔ́ mmik nkem ntá ya, ne nchí kway bechye kɔ́ ntá yě agha ane nkónó. Chɔ́n nchyé wɔ́ bɔ́bhen menkem ne kefɔ́ ekap. ⁷ Mbák óntép mánén amik, ónchye me kenókó, mbɔ́ Mandem ywe, chɔ́n menyin ebhen menkem ménndɔp ebhe.” ⁸ Yesu akeme bé, “Ekáti Mandem érɛm be, ‘Mmu abhɔ́n bechye kenókó chi ntá Mandem Acha, antók chí yí aywíntí.’”

⁹ Satan asɔ́t yi bárók Yerúsalem, bákó ndü nɛbhɛt ane áchí te amfay ndü ekerákap Mandem. Aré, arem ntá Yesu be, “Mbák ɔ́hí Mmɔ́ Mandem, dók, ¹⁰ tǝndu echí amem Ekáti Mandem be,

‘Chɔ́n Mandem anchye eyɔ́n bɔ́ángel bhi mántwɔ́ manchye wɔ́ nekwa.’”

¹¹ Ekáti Mandem épet érɛm be, ‘Chɔ́n mánkrɛp wɔ́ ne amɔ́ yap, bé óké tem ekak ndü ntay.’”

¹² Yesu akeme yi be, “Ekáti érɛm be, ‘Óké mɔ́ Mandem Acha ywe.’” ¹³ Satan ámó nókó Yesu ndü beyá babhi kekém yi, arɔ́ kpík yi.

*Yesu abho betik ebhi atú Gálili
(Mt 4.12-17; Mk 1.14, 15)*

¹⁴ Yesu apét ye nsem atú Gálili ndü betan á Efónó Bedyere. Mbok yi ataka atú Gálili wu ankem. ¹⁵ Are tón bo Eyɔ́n Mandem amem bekeré nenikimɛt bo Israel, ne bo béré chye yi kenókó.

*Bábyak Yesu amem etok Násáret
(Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)*

¹⁶ Yesu afa, arək Násáret, etok ene máné yi aré. Mbɔ́ enyü epin eyi echí nyaka, arək amem ekeré nenikimɛtí ndü nywɔ́bhé neywɛmɛt bo Israel. Ebhíkí tat, afate bɛpay Eyɔ́n Mandem. ¹⁷ Báchyé yi ekáti ene ndemekepinti Aisáya. Anene yó, ndü nɛbhɛt ane básiní bé:

¹⁸ “Efónó Mandem Acha achí ne me mbɔ́nyune,

ayap me bé ngátí Mbok Ndíndí ntá bachébhébo.

Ato me, be ntwɔ́ ngátí bo abhen bachi ndü yěntiki enyü kesem, be chɔ́n mámfere bhɔ́ are.

Ne bé chɔ́n amík anene manémámik, ne be chɔ́n mánychye ngánga nta bo abhen batí bakwánwan mányiere bhɔ́ amik.

¹⁹ Ato me bé mbé ntá bho be mpok ane yi átɔ́n bó berindu bhi akway.”

²⁰ Yesu ánáná nókó bɛpay ekáti yɔ́, akuti yó, akeme ntá münti arək achəkɔ́ amik. Bɔ́ mankem abhen bachi amem ekeré nenikimɛtí bátɛp yi amík amɛt. ²¹ Abho ye beghati bhɔ́ be, “Echɔ́n, enyin ene basiní men árɛm éfákári mbɔ́ enyü bághókó.” ²² Bɔ́ abhen bachi aré, bárém berítí menyin

ἔτι γι, νε babhak maknkay ἔτι berítí keri ekén kéfú yi anyu. Ke bábhō bebher batí be, “Pú mmō Joséf ne?” ²³ Yesu arem ntá yap be, “Chōn māntem me nekay enen ἔτι ya be, ‘Ngañ, bú mmæt eyē. Menyñ ebhen seghoko be oku awu etok Kapēnaum, ku bhó fá amem etok eyē nkwa.’” ²⁴ Yesu arem be, “Nchí ghati bhe be, bápú ka ndemekerǐnti amem etok yi. ²⁵ Ke nchí ghati bhe be, mánkwésé bayä nyaka amem etok Israel ndü mpok ndemekerǐnti Eláija. Mpok yō manyier kekwen ndü mamié arat ne ebhók, ne erémé nsay ékwén ndü etok Israel enkem. ²⁶ Ke Mandem ábhíkí tó nyaka Eláija ntá yē kénkwésé amot, ebhíkífuēt chi ane achi etok Sárefat, atú Sídon, etok bo bachak. ²⁷ Ne ndü mpok ndemekerǐnti ane áká nnyén be Eláisha, beyä bö ebhanákwa bachi nyaka amem etok Israel. Ke yē amot Eláisha ábhíkí bu, ebhíkífuēt chi mmü etok echak, Náman, mmu Síria.” ²⁸ Bo mankem abhen bachi amem ekeré nenikímuetí, bágthókó nókó nó, batí ábé bhō amem tontó. ²⁹ Báfáte bákém yi, bafu etok ne yi. Ndü etok yap echi amfäy njie, básót yi barok ndü nkókónjie bé mámpurí yi ankwen aré. ³⁰ Ke ayibhiri mmæt, anone, afuēt nenti nap arok ebhakayi.

Mmu ane efónó ebábu échyè yí esōñori
(Mk 1.21-28)

³¹ Yesu apēt aser arok Kapēnaum, etok egbo, atú Gálili. Aré, are tōñ bo amem ekeré nenikímuetí bo Israel ndü nywabhé neywēmuet enap. ³² Bábhák maknkay tontó ἔτι enyu ene yí átōñ mbonyune átōñ nyaka mbō mmü ane árēm émay. ³³ Mmu amot abhak aré ane efónó ebábu éśōñori. Are bik ne eyōñ etañatan andeme nōkō bé, ³⁴ “E! Yesu, Mmu Násáret, obhōñ yí beku ne bhese! Otwa fá beway bhese? Nđíní mmu wō óchí. Jchí Mmu Nyáná ane Mandem átó!” ³⁵ Yesu asáy efónó yō be, “Kusí! Fú yi amuet!” Efónó yō égher mmü wu amik besí bhap. Ke éfú yi amuet kekū yi yēnyñ. ³⁶ Bö

mankem bábhák maknkay, ne babho bebher batí be, “Eyoñ ené mmü-ne échí né ná e? Asay befónó bebúbebu ne betañ bé mémfu bo amuēt, ne mémfú.” ³⁷ Ne nsonjo Yesu akō ataka atú etok wu ankem.

Yesu abú beyä bömame
(Mt 8.14-17; Mk 1.29-34)

³⁸ Yesu afa ekeré nenikímuetí yō, arok, ndü eket Símun. Nñō ngōré Símun abhōñ mbúép atañatan. Baghok Yesu manik yi mmæt be ambu yi. ³⁹ Arok, ate neku bekok ebhen yi achi are bhéré. Achye eyōñ be mbúép wu ándó yí. Amay. Afaté akū nenyíé abho mene bhō.

⁴⁰ Mpok ane mmok ánem, bö mankem abhen bábhōñó bömame menyū ne menyū básót bhō bárók ntá Yesu. Abho ményána amō amuet yēntiki mmu wap, kpat abú bhō mankem. ⁴¹ Beyä bhap babhōñ nyaka befónó bebúbebu. Befónó bebúbebu bhō befú beyä bhō amuet mémbiki nōkō bé, “Wō ochí Mmō Mandem!” Ke Yesu are sáy bhō, keka méndem yēnyñ, mbonyune bérñi nyaka be yi achi Mpereme ane Mandem átó.

Yesu are tōñ bo amem bekeré nenikímuet bo Israel
(Mk 1.35-39)

⁴² Néyí nōkō, Yesu afa etok, arok ndü nebhuēt ane bo bápú aré. Bö babho beyañ yi. Bágthó nókó yí, babho menikmuet bé áké rō etok eyap. ⁴³ Ke yi aghati bhó bé, “Mbōñ béghāti Mbok Nđíndí be Mandem achi Mfō amem betok bechak nkwa, mbonyune Mandem átó me fá amik chi ἔti yō.” ⁴⁴ Arō ye, are kō andokō nōkō ndü betok ebhen bechi atú Judéya angati nōkō bhō Mbok Nđíndí amem bekeré nenikímuet bo Israel

5

Yesu abhñi bakonjo bhi abhen mbi batí áñwi
(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

¹ Ewak émot, Yesu abhak téé angokō Entñnyen Genésaret. * Bo béré

* 5:1 Entñnyen Genésaret: Chi Entñnyen Gálili.

nu bebhak kekwaṭ ne yi be mangok Eyoṅ Mandem. ² Aghó bachwi apay angókonyén. Bawānsi abhen bábhónó bachwi yó, báfù amem mánychaka nókó basi yap. ³ Yesu arók achwe amem áchwí amot. Abhak ane Símun. Aghati yi be ánók áchwí anten anyén mandú. Yesu achákó ye amem áchwí wu, antəṅ nókó bo abhen bachi angókonyén Eyoṅ Mandem. ⁴ Anáná nókó betəṅ bo arem ntá Símun be, “Tén áchwí ndü eentem mánguep basi yeka anyén be mánkem nsi.” ⁵ Símun akeme yi be, “Eta, séden mmuet beti menkem ke yenyiṅ sébhíki kem. Ke ndu bekoṅo eyoṅ eye, chəṅ nguep básí ndü eentem.” ⁶ Yí ne mamuefe bhi bárók baguep beyá nkáp anyén, bákém beyá nsi. Eya kpát beyá nkáp yap abho berakati. ⁷ Bámák batí bawānsi abhen bachi ndü áchwí achak ne awó be mántwó mánkwak bhó. Bárók bachem ne bhó, bafere nsi báfyé amem bachwi apay kpát ábhó bebet. ⁸ Símun ane mpíkírí nnyén eni nechi be Píta, ághó nókó enyiṅ maknkay yó, arók atep mánén besí Yesu, arem be, “Acha, kétwó kekwaṭ ne me, mbonyune nchí mmü bebá.” ⁹ Arém nó, mbonyune yi ne batí bhi bachi nyaka maknkay tontó beghó beyá nsi ene bakeme. ¹⁰ Jems ne Jón, batí bawáy nsi, bábhák nkwo maknkay. Báchí nyaka bə Sebedi. Yesu arem ntá Símun be, “Kécháy. Bebhó echəṅ ərəbhe ya chí bo be mantwó ntá ya.” ¹¹ Bó Píta bátémé nókó bachwi yap angókonyén, báró yéntiki enyiṅ bakoṅo Yesu.

*Yesu abú mmu ebhanákwa
(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)*

¹² Mpok Yesu achi etókófu, mmu ebhanákwa amot arók akwén yí bekek abho menikmuet ntá yi bé, “Acha, mbák əkəṅ, əkway beka me ntəṅ.” ¹³ Yesu anyabhe awó atək yi arem be, “Nkəṅ beka wó óntán, neme ene némáy.” Témte wu, ebhanákwa yi emay. ¹⁴ Yesu asemti yí be, “Ké ghati yé mmu enyiṅ ene éfákárí, ke dók ntá nchiakap Mandem be yi angó be

ebhanákwa ye emay. Anáná ambyó wó, óndək, ənchye ye akap ntá Mandem békóṅo ebhé Moses. Chəṅ eyó émbak enyiṅ ene étəṅ bo be ebhanákwa ye émay.” ¹⁵ Ke yé nó, mbok Yesu ataka mbánkem. Ngémtay bo bárók ntá yi ndu beghók Eyoṅ Mandem ne bé yi ambu mame yap. ¹⁶ Ke aya mmuet arók ndü nebhúérefu amem baso anikmuet.

*Yesu abú mbéntí
(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)*

¹⁷ Nywəp nemot, Yesu átəṅ nyaka bho Eyoṅ Mandem, Mandem Acha achye yi betəṅ, are bú bómame. Bónkwó Fárisi ne batəṅ ebhé Mandem babhak aré. Báfú ndü bəbetək mankem atú Gálili, ne bachak báfú atú Judéya, ne abhenefu báfú Yerúsalem. ¹⁸ Bəfú bátwó ne mbéntí amot ane bápókó ndü bekpaka. Báre yaṅ mbi bechwe anywóp be mambare yi besí Yesu. ¹⁹ Ke bó kebhón mbi ane báfuet manchwe amem éti beyá bó. Bákó amfəy eket, manene mbok aré, basebhe yi bhəre ndü bekpaka bhi, néntí bhó, besí Yesu. ²⁰ Yesu ághó nókó enyü neka enén bábhónó ne yi, aghati mbéntí wu be, “Nkwáne, mfónórí bebá bhe.” ²¹ Batəṅ-ebhé Mandem ne bónkwó Fárisi bábhó bebhəp mmuet be, “Agha né? Enyiṅ ene yí arəm chi nsək ntá Mandem! Mandem aywinti ke ákway befonori bebá mmu!” ²² Yesu arinji nkaysi yap. Abhép bó be, “Ndaká yí bákəysi menyü menyin ebhó? ²³ Enyiṅ ene échí wikirik chí ené? Berem be, ‘Mfónórí bebá bhe’, ke chi berem be, ‘Faté kə?’ ²⁴ Ke chəṅ nka mándinji be, Me Mmu mfú ntá Mandem mbəṅ betəṅ fá amik befonori bebá bho.” Arəm ntá mbéntí wu be, “Nchí ghati wó, faté, pəkó bekpaka bhe gure!” ²⁵ Témte wu, afate kperəp besí bhəp, apəkó enyiṅ ene yi ábhəre nyaka aré, abho begure, ambiti nókó Mandem. ²⁶ Beyá becháy bekem bo mankem! Bábhák maknkay, babho bebiti Mandem, mándeme nókó be, “Seghó baraká maknkay echəṅ!”

*Yesu abhiñi Lévi
(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)*

²⁷ Awu áfúéré nókó, Yesu afa nebhúéré wu arək aghó mbebhé nkabhénti ane áká nnyén be Lévi chəkó amem ekerébetik yi. Yesu aghati yi be, “Twó, bhák nkoño wa.” ²⁸ Lévi afate, arə yéntiki enyih, abho bekoño Yesu.

²⁹ Ebhíki tat, Lévi anak erem epa eket yi ntá Yesu. Beyä babhebhé nkábhénti ne bakü bebú bachak nkwə babhak aré ne Yesu. ³⁰ Bönkwə Fárisi ne batəñ ebhé Mandem, béré nywinti, ne bábhép bakoño Yesu be, “Ndaká yí mányie mányu nəkə ne babhebhé nkabhénti ne bakü bebú bachak?” ³¹ Yesu akeme bhə be, “Bo abhen bapu me, bápú yan ngan. Bə mame ke báyan ngan. ³² Mbíki twə bebhini bo abhen bakaysi be bachi chak besí Mandem be mántiknsem ndü bebú bhap, ntwə bébhini chi bo babúbabá.”

*Bábhép Yesu eti netarénsay ndü menikmuet ntá Mandem
(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)*

³³ Bo bérénti ntá Yesu be, “Bakoño Jón Njwiti bátat nəkə nsay ndu menikmuet. Bakoño nkwə Fárisi bákü enyumət. Ke abhe mányie, mányu ne bapu tat nsay?” ³⁴ Yesu akeme bhə be, “Bákaysi be mankə abhen bachi ndü epá nebhay bakway bebhak ndü netarénsay? Nsé! Tëndu mbäyngərə abhuet ne bhə, bápú kway betat nsay. ³⁵ Ke mpok ätwə ane báferə chəñ mbäyngərə ntá yap. Ne chəñ mántare nəkə nsay ndü mpok yə.” ³⁶ Yesu atém bə nekay enén nkwə be, “Yé mmu apú kway bedak ebhókónden ndü nkú ane nkə anchók mbok ndü esí nku. Mbák mmu ánká nó, áchəñti nkú nkə, mbənyune ebhókónden ené éfú ndü nkú nkə épú kə ne esí nden. ³⁷ Ne ntá bo abhen báfyə mmém ndü bebhá nkwəbhenya, bápú fyə mmém bakə amem ebhá nkwəbhenya ené esí. Mbák mánká nə, ebha ésen, enchəñə, ne mmém andək amik. † ³⁸ Bábhəñ befye mmém bakə chi amem ebhá

mmém ené ekə. ³⁹ Ne bápú nyu esí mmém mánjan amen bakə mbənyune bakaysi be esí mmém arí achá amen bakə.”

6

Enyih ene bábhébhé Yesu eti nywəbhé neywəmmuet bo Israel

(Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

¹ Yesu ne baghəkó bhi béré kə mámfuet nəkə amem nkí nchwifú ndü nywəbhé neywəmmuet bo Israel. Baghəkó bhi bábhə bekuep enyü nchwi yə, mámfikiri mányie nəkə. ² Mbək bönkwə Fárisi bábhəp be, “Ndaká yí bákü enyih ene ebhé yese épú yan mankə ndü nywəbhé neywəmmuet?” ³ Ke Yesu akeme bhə be, “Bábhíki re pay amem Ekáti Mandem enyih ene Mfə Debhít áká nyaka ne bə abhen báchí ne yi mpok nsay ákémé bhó? ⁴ Achwe amem eket Mandem, apəkə nenyíe enen báchyé mbə akap ntá Mandem akəre ne bəbhi mányíe. Ebhé érəm be ndiere bachiäkap Mandem ke bákway menyie nenyíe enə.” ⁵ Yesu arem ye ntá yap be, “Me Mmu mfú ntá Mandem kə mbóñə berem enyü mmu ábhóñə beke ne ebhé ene éyini nywəbhé neywəmmuet.”

Yesu abú mmú ane awó ágú yi ndü nywəbhé neywəmmuet

(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

⁶ Ndü nywəbhé neywəmmuet néchák, Yesu achwe amem ekeré nenikimuetí bo Israel antəñ nəkə bo Mbok Ndíndí. Mmü amət abhak aré ane awónem aywi ágú. ⁷ Mbək batəñ ebhé Mandem ne bönkwə Fárisi abhen bachi aré, bábháka nti be chəñ mámbəñ mbi ndu berem be yi akə ebépti ndak. Bátép ye yi amík amuet ndu beghə mbák chəñ Yesu ambú mmü wu ndü nywəbhé neywəmmuet. ⁸ Yesu arini nkaysi yap. Arem ntá mmü wu be, “Faté, twó fá ambi.” Mmü wu afate arək ate aré. ⁹ Yesu arem ye ntá bəbhə be, “Ebhé yesé érem bé sénkə yi ndü nywəbhé neywəmmuet? Chí békə berikə

† 5:37 Bo Israel básət nyaka nkwəp ághónəmen mángoko bebha ebhen báfyə mmém are.

bekɛ bebú? Chí bépéme mmu ke chí béchəŋti nepém eni?" ¹⁰ Yesu ayibhiri mmuét ayiŋi bó mankem, arem ntá yi be, "Nyabhé awó ywe." Akɛ nɔ, awó ywi apət atan, ábhák mbɔ enyu esí. ¹¹ Ke bati ábé böŋkwɔ Fárisi ne batəŋ ebhé tontó. Bábhó besokori enyiŋ ené bákway bekɛ Yesu.

*Yesu ayap bönto bati byo ne apay
(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)*

¹² Ndü manywəbhé yɔ, Yesu akó amfäy njiéfú ndu menikmuət. Anikmuət ntá Mandem beŋi menkem. ¹³ Néyí nókó, abhiŋi bakoŋo bhi be mántwó ntá yi. Bátwó nókó, ayap bhó bati byo ne apay, áchyé bhó nnyén be bönto. ¹⁴ Manyén yap áchí nyaka be: Símun ane Yesu áchyé nnyén nəchak be Píta, ne mǎmáyi Andru, ne Jems ne Jón, ne Filip ne Batolómio, ¹⁵ ne Mátio, ne Tómás, ne Jems mmó Alfeyɔs, ne Símun mfyě-betan ndü baraká etək, ¹⁶ ne Júdas mmó Jems, ne Júdas Iskariət ane átí nyaka Yesu.

*Yesu átəŋ ne ábu bho
(Mt 4.23-25)*

¹⁷ Yesu asep antəŋ njiə ndü mmik nəbhuet ne bhó. Ngémtay bakoŋo bhi bábhák aré ne ngémtay bo bachak abhen báfú Yerúsalem ne abhen báfú atú Judéya ankem. Bo báfú ndü betək bépáy ebhen bechi kekəwət ne manyu ebhen bábhŋi be Táya ne Sídon. ¹⁸ Bátwó beghók menyiŋ ebhen yi átəŋ ne be yi ámbu bhɔ. Ne bo abhen befónó bebúbebu bésəŋori bhɔ, batan. ¹⁹ Bö bhɔ mankem bare nu betək Yesu, mbənyune betan bəfú nyaka yi amuet mémbu nəkɔ yě ághá ane átək yi.

*Maŋák ne basémé
(Mt 5.1-12)*

²⁰ Yesu ayon amík ayiŋi bakoŋo bhi arem be, "Eri echa ntá yeka bachébhəbho; mbənyune Mandem achi Mfɔ yweka. ²¹ Eri echa ntá yeka bö nsay ánu néne, mbənyune chəŋ yi anchye bhe menyiŋ ebhen bábhónó ekwak bebəŋ. Eri echa ntá yeka bö bǎdi kebho néne, mbənyune chəŋ mǎŋway ámen!

²² "Eri echa ntá yeka mpok bo bápəp bhe, ne mánsəkəti nəkɔ bhe ne mándem bebépti menyiŋ éti yeka, ne mándem nəkɔ be bǎchí bebépti bho éti ya, Me Mmu mfú ntá Mandem! ²³ Bón ká maŋák yəntiki mpok ane éfákári nó ne bhe, mbənyune Mandem abháré erem ákap ntá yeka awu amfay. Nchí ghati bhe mbənyune enyu eyɔ ke bachĩmbi bhap bǎchyè nyaka baremé kepinti Mandem esəŋori.

²⁴ Ke chəŋ émbep ntá yeka bafəŋkáp encha mbənyune,

mǎnanə bǎbhəŋ ebheka berítí menyiŋ, ne mǎnyiě nepém, ndak ámay.

²⁵ Chəŋ émbep ntá yeka bö mǎnyiə mǎnjwi néne,

mbənyune chəŋ nsay anu bhe!

Chəŋ émbep ntá yeka bo bǎwəy ámén néne,

mbənyune chəŋ mándəp ndü basémé ne nedĩ kebho!

²⁶ Chəŋ émbep ntá yeka, be bho bo bǎrəm eríri éti yeka,

mbənyune enyu yɔ ké bachĩmbi bhap bǎrəm nyaka éti baremé kepinti nsé."

*Bakoŋo Yesu bábhəŋ bekəŋ bömpap abhap
(Mt 5.38-48, 7.12a)*

²⁷ Yesu arək ambi betəŋ. Arem be, "Ke nchí ghati bhe bho bǎghók me be, kón ká bo abhen bápábhé bhe, mántəŋ bó beri. ²⁸ Nik nəkɔ ká mmuət be Mandem ankwak bo abhen bǎrəm ebúbu éti yeka. ²⁹ Mbák mmu adep wɔ atá ndü ebhe awónem, tón yi ebhe échák nkwɔ. Ne mbák mmu ásət ndé ye, dö yi ansət yě chí nkú ye nkwɔ. ³⁰ Mbák mmu aníŋi wɔ enyiŋ ene óbhónó, chyě yi. Ne mbák mmu asət enyiŋ eye, kéghati yi be ákémé yɔ ntá ye. ³¹ Ne yəntiki mmu yweka ánká ye ne bati mbɔ enyü yi ákway beyan be bo mánkɛ ntá yi.

³² "Mbák bǎkəŋ chi bo abhen bakəŋ be, bakak amen bábhónó béchyə bhe ábhák be yi? Yě chí bö bebú bákəŋ bo abhen bakəŋo bhɔ! ³³ Ne mbák bǎkə beri chi ntá bo abhen bákə bhe beri bakak amen bábhónó bechyə bhe

ábhák be yi? Yě chí bakă bebú bákú nò! ³⁴ Ne mbák bápŵò menyìŋ chí ntá bo abhen bābhaka nti be bakeme ntá yeka, bakak amen bābhóŋó bechye bhe achi be yi? Yě chí bō bebú bápŵò nkŵò menyìŋ ntá batì bakă bebú, ndu bákeme yěntiki enyìŋ ene bápŵó ntá yap! ³⁵ Ke bābhəŋ bebhak kekúrí! Kəŋ ka bōmpap abheka, ne mánkə bhə berì. Pwə ka bhó, kebhaka nti be chəŋ mánkeme bhe yěntiki enyìŋ. Mbák bákə enyu yə, chəŋ akap ayweká ánja ancha, ne mǎmbak bə Mandem Acha. Atəŋ berìnti ntá bō bebú abhen bápú kaka yi ne abhen mánèŋ menjeme. ³⁶ Ghó ká bati ntínso, nkúbhé mbə enyū Mandem ághò bhe ntínso.”

Yesu atəŋ bé bo bābhíkí bhəŋ betəŋ bati
(Mt 7.1-5)

³⁷ Yesu yi be, “Báké tán bati keka mántəŋ be. Báké rem be mányché bati ntémsi, ne mbák bápú rem nò, bápú rem be manchye bhe ntémsi. Fəŋorì nókó ka bati ne chəŋ mámfəŋorì nəkə bhe. ³⁸ Chié ntá nti, ne chəŋ Mandem anchye wə nkŵó. Yi aperé chye, áyenti sayri, angoko kpát énjwi entakati nəkə amík. Enyū ené óyènti ənchye nti, nkúbhé enyuyə ke báyènti manchye wə.”

³⁹ Yesu atém bə nekay nkŵə be, “Nnemámík apu kway beyă nti nnémámík mbi. Mbák ándók bekə nò, bó batì apay bápú kwən amem nepi? ⁴⁰ Mmókáti apu kway berìŋi enyìŋ ancha ntəŋ aywi. Ke mpok ane bātəŋ yi kpát ánaŋə nəghók eni, ábhák mbə ntəŋ aywi. ⁴¹ Ndaká yí óyìŋi móənyìŋi ane achi anyese nti, ené ópú fye nti ndū nkəkónək ane achi wə anyese? ⁴² Ná óghàti nti be, ‘Manó, dǎ mféré móənyìŋi ane achi wə anyésé,’ ené wəmbəŋ ópú ghó nkəkónək ane achi amem ene nyésé? Wə mmū betábhá! Feré kpík nkəkónək ane achi wəmbəŋ anyese, ke óngə ye mban sayri ndu bífère móənyìŋi ane achi amem nyésé manóywe.”

Yěntiki enək ébhəŋ eyi enyū kepem
(Mt 7.16-20, 12.33-35)

⁴³ Yesu apət arem be, “Erítì enək épú nyu bebéptí kepem. Ne ebéptí enək épú nyu berítí kepem. ⁴⁴ Báriŋi erítì enək chí ndū kepem eki. Bápú rəŋ ndu támfəŋ mánkók nepi. ⁴⁵ Nkúbhé mbə enyū nkáp ájwi amem mókeré nkáp, nó kě nkaysi ndíndí ájwí anti mmū ndíndí, ne berì bóbhó ke bífú aré. Ke mbák mmú abhəŋ ebéptí nti, barak abúabə ke áfú yi anyu, mbənyune enyìŋ ené éjwí mmu anti, yó ke éfú yi anyu.”

Menyū batə bekət bati apay
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ Yesu arem be, “Ndaká yí bābhìŋi me be, ‘Acha, Acha’, ené bápú kə enyìŋ ene məghàti bhe? ⁴⁷ Chəŋ ntəŋ be enyū mmū ane átwó ntá ya, aghók enyìŋ ene ndémé, ankə mbə enyū yi ághókó achi. ⁴⁸ Achí mbə mmū ane áyámbi átémé nəbhúéréket kpát néchwé néghaka ndū setárebhé ke áte eket. Ne mpok nnyén négbókó kpát néghaka ndū eket, ébhíkí moko énkwen mbənyune até yə sayri. ⁴⁹ Ke mmu ane ághok menyìŋ ebhen mərèŋ yi ke kə mbə enyū ndémé, achí mbə mmu ane até eket, yi ke yambi beghoko nəbhúéréket sayri. Mpok nnyén nəgboko néghaka ndū eket, témenté wu, ébáy mmuet amík juu, échəŋə enkem!”

7

Yesu abú mməbetok münti nkŵə batémé nenu Rom
(Mt 8.5-13)

¹ Yesu anánjá nókó betəŋ bo menyìŋ ebhen menkem, afa apetnsem etək Kapənaum. ² Münti nkŵə batémé nenu bō Rom amət achi nyaka aré. Mübetok aywi ane yi aré kəŋ áre me. Arəp chi kekŵət bégu. ³ Münti wu ághókó nókó ndū bo bərəŋ éti Yesu, ató bəbati bō Israel be máníkmuet nta yi be ándók ámbú mübetok aywi. ⁴ Báro k ntá Yesu máníkmuet nta yi ne neséptímuet mándeme nəkə be, “Eta, dók kwák münti-ne. Achi mmu

ane ákwáy bébhəŋ nekwaƙ. ⁵ Akəŋ bö bhese ne yimbəŋ ke áte ekeré neníkímmeti eyese.” ⁶ Yesu are rəŋ ne bhə. Mpok bághaka kekwaƙ ne eket, münti wu ató mamere bhi bé mángátí Yesu be, “Acha, kəsəŋəri mmuet bétwə ndü eket eya. Mbíkí kway mmu ane ótwó eket eyi. ⁷ Yě chi membəŋ mbíkí kaysi be nkway bétwə ntá ye. Chiě chí eyəŋ, chəŋ mübetok wa antaŋ. ⁸ Nchí rem nə mbənyune me nkwo mbəŋ bo abhen, mbák mángátí me nkə enyíŋ, mbəŋ beghok bhə. Ne mbəŋ nkwo batemé nenu antene ya abhen mbák ngátí bhə enyíŋ, bábhəŋ beghok mé. Yěntiki mmu wap ane ndémé be, ‘Dók’, əŋəŋ, ne yě agha ane ndémé be, ‘Twó’, átwə. Ne mbák ngátí məbetok awa be, ‘Kə enyíŋ ene’, abhəŋ beka yə.” ⁹ Yesu ághókó nókó nə, abhak maknkay tontó. Ayibhiri mmuet arem ntá beyä bo abhen bákəŋə yi be, “Diní ká tetep be, mbíkí re ghə mmü Israel amət ane ábhəŋó neka ne me mbə kenkəne.” ¹⁰ Mamere abhen münti wu ató bəpetnsem eket eyi, bághó be mübetok ywi anán atəŋ.

Yesu akə mmə kənkwésé apetnsem ndü nepém

¹¹ Ansem mpok, Yesu ne baghəkó bhi báfá bəre rəŋ etək Naín. Ngémtay bo bəre rəŋ ne bhó. ¹² Ndu bágháká antítək, bághó ndü bo bápókó ngú báfü etək berəŋ bebheme. Ngú wu abhak njanamə ntá máyi ane achi nyaka kənkwésé. Tóntó bo etək eyə bəré kəŋə nkókəŋgu. ¹³ Acha aghó nókó ngəré wu, ntínso nékém yi tontó, arem ntá yi be, “Képerere di.” ¹⁴ Arək, atək nkók ane bápəkə ngú aré. Bo abhen bápókó ngú bəte. Yesu aghati ngú wu be, “Esakamu! Nchí ghati wə, faté.” ¹⁵ Témté wu, afaté achəkə chókó, abho berem kəpi. Yesu asət yi achye ntá máyi. ¹⁶ Bəcháy békém bo mankem abhen bəchí aré. Bábhə bebíti Mandem mándemé nəkə be, “Etaŋtí ndemekəpinti Mandem afú fá ndü nkwo ywese! Mandem atwə bəpéme böbhi!” ¹⁷ Mbok éti yi akə

aghabheri mmik bo Judeya nkem kpát aghaka ndü betək bechák ebhen bechi kekwaƙ.

Jəŋ ató mbək bakoŋə bhi be mámbép Yesu mmü yi achi (Mt 11.2-19)

¹⁸ Mpok ane bakoŋó Jəŋ Njwiti nkwo bághókó menyíŋ ebhen bəfəkəri bághátí yi bó menkem. ¹⁹ Abhiní batí apay, ató ntá Acha be mámbép yi be, “Wə ke óchí Mpereme ane Jəŋ árémé be átwə, ke chi be sébhəŋ menəŋ mmu achak?” ²⁰ Bărók ntá Yesu bərem be, “Jəŋ Njwiti ató bhese be sémbep wə be, ‘Wə ke óchí Mpereme ane Jəŋ árémé be átwə, ke chi be sébhəŋ menəŋ mmu achak?’” ²¹ Bətwó ne ntó enə ntá Yesu mpok yi ábü beyä bho abhen bábhəŋó nyaka mame menyü ne menyü. Abók nyaka nkwo bəfəŋó bebəbebə méndə nəkə bho, ankə nəkə manémámik mángə mbəŋ. ²² Akeme baghəkó Jəŋ be, “Pet ka nsem ghati Jəŋ menyíŋ ebhen bəghó ne ebhen bághókó bo bərem: Bəghók ne bəghó be manémámik bághə mbaŋ néne, ne bakem báfáté bákə. Bö ebhanákwa bətəŋ ne babhók bághək mbaŋ. Bawú bəpetnsem ndü nepém ne bághátí bachébhəbho Mbok Ndíndí. ²³ Ne éri echa ntá mmü ane ápú kwén ndü bebú éti menyíŋ ebhen məkə.”

²⁴ Bapókó ntó Jəŋ bhə bəpéré nókó nsem, Yesu abho berem ntá beyä bo abhen bəróŋó nebhet ane yi achi éti Jəŋ be, “Mpok bəŋəŋ nyaka awu amem baso, bărək beghə ntiki enyü mmu? Bărək beghə mmu ane achi mbə ənsómanyiəp ene babhəép áfək énkwen ene ebhe, ámfok enkwen ebhe échák ke? ²⁵ Bəŋəŋ nyaka amem baso beghə yi? Mmu ane afyé beríti nden amuet ke? Bö abhen bəfyé menyü nden ebhə bəchəkə chi amem bəkíri-bafə! ²⁶ Ghatí ká me. Bəŋəŋ nyaka amem baso beghə ntiki enyü mmu? Ndemekəpinti? Echi tetep. Ke diní ká be mmu ane bəghó achá ndemekəpinti. ²⁷ Jəŋ ke achi müntó

ane basin nyaka amem Ekáti Mandem éti yi be,

Mandem arem be, ‘Yinjí, chəŋ ntó mpəkəntó wa wə ambi, be ángókó mbi ywe ke óntwə.’

²⁸ Nchí ghati bhe be Jǝn Njwiti achá yěntiki mmu achak ndũ abhen bágu ne abhen bachi nepém. Yě nó, yě chí mmu ane apu yěnyin ndũ mpáy bho abhen Mandem achi ne bhə mbə Mfə wap, acha yi.” ²⁹ Bo bághókó nókó enyu yə, bə mankem ne babhebhé nkábhénti barem ye be, nkaysi Mandem achi tetep. Barem enyu yə, mbənyune manan baka nyaka nkəwə bé Jǝn anjwiti bhó. ³⁰ Ke bǝnkəwə Fárisi ne batəŋ ebhé Mandem bábhíkí ka nyaka be Jǝn anjwiti bhə. Enyu eyə, bábyak nkaysi ane Mandem abhəŋə ne bhə.

³¹ Yesu arək ambi berem be, “Chəŋ njenti mkpáká bho abhen echəŋ ne yi? Bachi mbə yi? ³² Báchí mbə bǝ abhen báchókó nefi esié. Ke mbək mámbinji nəkə abhenefu be, ‘Sékwáy bakwáy nebhay be mǎmben nebhen, ke bábhíkí bhen. Sékwáy bakwáy nēwú, kebə bə kedí!’

³³ Jǝn Njwiti atwə nyaka antare nəkə nsay ndu menikmæt, ne mmém yi kenyu. Bə bǎre rem be, ‘Efónó ebábə echí ne yi!’ ³⁴ Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem ntwó, nde nyie, nnyú nəkə. Bəka bǎre rem be, ‘Ghó ká yi awu, nyiě menyininyié ne nyümem. Mamæere bhi chí babhebhé nkábhénti ne bakú bebú bachak!’ ³⁵ Ke diŋí ká be menyin ebhen mmu ane ákəŋ mbi Mandem ákə ke bétəŋ be nerinindak enén nefú ntá Mandem nechi tetep.”

Mbok ngərə bebú ne Símun mmú nkəwə Fárisi

³⁶ Efákári be mǎnkəwə Fárisi amət abhinji Yesu be ányié nenyié eket yi. Yesu aka, arək, achəkə are nyie nenyié ne yi. ³⁷ Ngərə nekə amət ane achi nyaka etək eyə, ághók be Yesu ányie nenyié amem eket ené mǎnkəwə Fárisi wu. Asət ékpémé bawerérip arək aré ne yə. ³⁸ Ate kékwót ne Yesu andi nəkə kebə. Babhese mi are chítí bekak

Yesu. Atep ntí amik antese nəkə bekak Yesu ne emenénti yi, angwati nəkə ne bawerérip. ³⁹ Mǎnkəwə Fárisi wu aghə nókó nó, are kaysi amem ntí eni be, “Mbə mmú-ne achi ndemekerinti Mandem tetep, mbə arinji enyü mmu ane ngərə ane átək yi achi. Chí ngərə nekə.” ⁴⁰ Ke Yesu abhinji mǎnkəwə Fárisi wu be, “Símun, mbəŋ ndak béghati wə.” Símun akeme be, “Ntəŋ, dók ambi.” ⁴¹ Yesu abho yě bétəm nekay enen be, “Mmú amət apwə nyaka nkáp ntá bǝ batí apay. Amət akém yi bebhá nkáp byo. Anefú ebhá nkáp émət. ⁴² Mmú wu abhép nkáp ane bákəm yi, ke yě mmu wap ke kway bekeme ané yi ákəm. Afǝ ké yi afoŋori bhó mankem, aferé ntí ndũ nkáp wu. Ghatí yé me, ndũ bati yap ápay, ntiki mmu ákway bekəŋ mpwənkáp wu ancha anefu?” ⁴³ Símun akeme be, nkáysi be, “Chi ane barem ami áyá.” Yesu arem be, “Ōrem tetep.” ⁴⁴ Ke Yesu ayibhiri mmæt ayinji ane ngərə wu, arem ntá Símun be, “Yinjí mǎngərə-ne. Te nchwé eket eye, əbhíkí chye me manyier nsó bekak, ke yí asó bekak ebha ne babhese mi, atese ne emenénti yi. ⁴⁵ Əbhíkí syepti me ne kenókó mbə enyü əbhəŋó bekə, ke yi abhét menyoti bekak ebha. ⁴⁶ Əbhíkí wati me ntí ne bawet ke yí əwati me bekak ne bawerérip. ⁴⁷ Nchi ghati yé wə bé mǎngərə-ne atəŋ beyə ekəŋ betəŋ be Mandem afónóri beyə bebú ebhen yi áká. Ke mmu ane ákáysi be bebú bhi ebhen Mandem ákway befónóri bebhíkí ya, átəŋ chi mandú ekəŋ.” ⁴⁸ Yesu arem ye ntá mǎngərə wu be, “Mfónóri bebú ebhe.” ⁴⁹ Ke bǝ abhen mányie nenyié ne Yesu bábho menywinti mándeme nəkə be, “Agha né, ane árəm te be yi áfoŋori bebú?” ⁵⁰ Yesu apet arem ntá mǎngərə wu be, “Dók sayri, neka eně ne me nékə otəŋ.”

8

Baghərə abhen bákoŋo Yesu (Mt 13.1-8; Mk 4.1-9)

¹ Ebhíkí tat, Yesu are kə amem betək begho ne ndü bəbetək angati nəkə Mbok Ndíndí ěti enyu ené Mandem ábhak ne bho mbə Mfə wap. Baghəkó bhi bati byo ne apay bábhák ne yi. ² Mpáy baghəré bákə nyaka nkwə ne bhə. Bábhák baghəré abhen Yesu ábú mame yap ne mbək bábhák abhen Yesu ábókó befónó bebúbəbə ebhen bésəñəri nyaka bhə. Ngəré amət abhak aré ane áká nnyén be María mmə etək Mágdala. Yesu anáj abok nyaka befónó bebúbəbə tándrámət ebhen bésəñəri yí. ³ Anefú abhak Joana, ngəré Kusa, mmü ane achi nkémfə ntá Mfə Hérəd. Anefú abhak Susana. Ne beyǎ baghəré bachak. Bə básət nyaka nkáp awap mákwak nəkə be Yesu ne baghəkó bhi mámbón menyiñ ebhen bechebhe bhə.

Yesu atém nekǎy ntyěmbwət
(Mt 13.1-9; Mk 4.1-9)

⁴ Bo barək ambi bífú ndü betək ne betək mántwə nəkə ntá Yesu. Ngémtay bho báchémé nebhuət amət. Yesu atém bhə nekay enen bé: ⁵ “Ewak émət, nkwananki amət arəñ nyaka betak enyü nchwifú amem nki ywi. Ené yi átək árəñ, mbək akwenti ndü mómbi ane áchí amem nki. Bo báyáti. Kenen kétwó kébwópti nchwi yə nkem. ⁶ Achák akwenti ndü mmik setárebhé ne mpok ácháká, aníñti, awəsi, mbənyune nebhuérémik wu apu kem manyiəp. ⁷ Mbuət anefu akwenti ndü mmik ane tákə nsense ágə aré. Achak are gó, ke tákə nsense agó áchók yə. ⁸ Ke nchwi ácháak akwenti ndü mmik ndíndí, agó achye beyǎ nchwi. Ayá acha ane bápí ndəñ besa betay.” Ndü ngwenti, Yesu arem be, “Mmü ane áyàn beghok, ántá batú angok sayri.”

Nti Yesu árəm kepí ndü bakay
(Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)

⁹ Baghək Yesu bábhép yi ntí nekay enen. ¹⁰ Akeme bhó bé “Mandem achyé mbi be mándíñi menyiñ ebhen bechi bhésé bhésé ěti enyü yi ákəm bəbhi mbə Mfə wap. Ke mbák chi bo bachak, nchí rem kepí ne bhó chi ndü

bakay be yěndu báyíñi báké ghə, ne yěndu bágħòk báké jwimem.”

Yesu aghati baghəkó bhi ntí nekǎy ntyěmbwət

(Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)

¹¹ Yesu arək ambi árém be nekǎy enen nétəñ be, “Mbuət chi Eyəñ Mandem. ¹² Mbuət ane ákwénti ndü mómbi chi bo abhen bágħókó Eyəñ Mandem. Ke Satan antwó amferə yó ndü bati yap be báké noko Mandem yi ampeme bhə. ¹³ Mbuət ane ákwénti ndü mmik setárebhé até ndü bo abhen bágħók Eyəñ Mandem, mánoke témté ne beyǎ mañák. Ke bə kebħón bakan amik. Mánoke chi ndu mómbiñi mpok. Nemə netwə nəkə, mánkwen ansem. ¹⁴ Ne mbwət ane ákwénti ndü mmik tákə nsense, até ndü mmu ane ághòk Eyəñ Mandem, ke bakáysí ěti menyiñ mmik, ne bakáp, ne nepém ményie, akə bó kesene ndü Eyəñ Mandem. ¹⁵ Mbə enyu efakari ne mbwət ane ákwénti ndü mmik ndíndí, nə ke echi ne bo abhen bágħók Eyəñ Mandem mánkém ne ntí némót mankə nəkə mbə enyu éyàn, mándək nəkə ámbi bekə enyu eyə ne ekébhénti.”

Nekǎy erónó ené bádúré
(Mk 4.21-25)

¹⁶ “Yě mmu apú dure erónó ansət enyiñ ankuti, mbák épú nə ante anten bekək. Ate yə chí nebhuət ane babħəñə bete yə be mban angó ntá yěntiki mmu ane achwe anywóp. ¹⁷ Dini ká be, chəñ yěntiki enyiñ ene echi bhésé bhésé, émfú kponorəñ, ne ené bábhésé émfú kponorəñ. ¹⁸ Sət ka mpok beghok Eyəñ Mandem sayri enyu ene bájwimem mbənyune mmü ane ábhónó enyiñ, chəñ mákaka yi échák, ke mmü ane ábhíkí bhəñ yěnyíñ, yě chí mandú ane yi ákáysí bé abħəñ, chəñ mánsət yə ntá yi.”

Nnə Yesu ne bəmayi

(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

¹⁹ Nnə Yesu ne bəmayi bārək begho yi. Ke bó ke kwáy berəñ kekəwət ne yi mbənyune bo bayǎ nyaka bacha. ²⁰ Műfu aghati yi be, “Máye ne bəmaye

báchí nefi téé báyan̄ bēghō wō.”
 21 Yesu akeme be, “Máya ne bōmaya
 chi bo abhen bāghòk Eyōn Mandem
 ne mánkwa mbō enyu yō érēm.”

*Yesu akwa mbúép atañatañ akwen
 (Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)*

22 Nywōp nemōt Yesu arem ntá
 baghòkò bhi be, “Sémpé séndók
 ebhě manyu éne awu.” Báchwe
 amem áchwí ne yi bábhó menok
 mandókò nòkò. 23 Ndu mánòk bārōn̄,
 Yesu akwén kenó. Mbúép atañatañ
 abho menu. Nnyén nébho beɗep
 áchwí, manyiɗep anchwe nòkò amem.
 Erōp chi mandú be mámbet anyén.
 24 Baghòkò bhi baròk mánémé yi
 barem be, “Eta! Eta! Sétwō gu
 anyén!” Yesu aɗeme asáy mbúép ne
 mpérényen. Mbúép ágú, ne nnyén
 nékwén tii. 25 Abhép bhō be, “Neka
 eneka ne me néchí fá?” Becháy
 bekem bō ne bábhak maknkay, bábho
 bebhep bati be, “Ntiki enyū mmu ne?
 Asay yě chi mbúép ne mpérényen, ne
 yō énkwa mbō enyū yi areme!”

*Yesu akwa befónó bebúbewu béró mmu
 ane bō bésòrri*

(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)

26 Yesu ne baghòkò bhi mánók ye,
 bápe nnyén, báchwōp etòk Gerása.
 Gerása abhak ebhényen ene éyìñi
 Gálili. 27 Nefú Yesu áfú amem áchwí,
 mūfu afú etòk Gerása eyō akwesé yi.
 Befónó bebúbewu bésòrri nyaka yi.
 Ndū erōri mpok, mmū wu ákò nyaka
 chi ebhowō, yi ke chòkò anywōp.
 Achòkò nyaka ndū nebhuéré manem.
 28 Aghó nókò Yesu, abik, aròk akwén
 yi bekak, arem ne, eyōn etañatañ be,
 “Yesu Mmō Mandem Acha! Òbhōn̄
 ntiki ndak ne me? Nikmuet óké
 chyé me esòrri!” 29 Arem enyu eyō
 mbōnyune Yesu asay nyaka efónó
 ebúbewu ene ésòrri yi be éndó yi. Beyā
 mpok, efónó yō éfate nyaka yi amuet,
 ne yě bákem yi báfyé ngem amō ne
 bekak, mámbabheri nòkò yi, ákiti
 ngem eyō, efónó eyō énkwa yi ambúé
 anchwe amem baso. 30 Yesu ásáy
 nókò efónó ebúbewu yō, abhep mmu wu
 be, “Nnyén ene be yi?” Akeme be,

“Nnyén ena chi ngémtáy”; mbōnyune
 befónó bebúbewu beyā nyaka yi amuet
 tontó. 31 Befónó bebúbewu bhō beré
 n̄ik Yesu mmuet bé áké tó bhō amem
 nepi enen nebhiki bhōn̄ ngwenti.
 32 Erémé nkwo bakók anyié nyaka
 ambi njie ane achi kekwo. Befónó
 bhō ménikmuet ntá Yesu bé ándó
 bō mánók mánchwe amuet bakók
 bhō. Yesu achye bhō mbi. 33 Befónó
 bebúbewu bhō befú amuet mmu wu
 beròk bechwe amuet nkwo bakók.
 Bakók mankem bārókòri básɗep ndū
 nkokonjie dúgúdúgúdúgú bágúre
 anyén.

34 Bo abhen bábhabheri bakók,
 bāghó nókò enyih ene efakari, bāròk
 etòk egho ne mban̄ ene echi kekwo
 ntiét ntiét bāgháti bhō. 35 Bo bārók
 ye begho enyih ene efakari. Bāgháká
 nókò ntá Yesu, bāghó mmu ane befónó
 bebúbewu befú yi amuet. Abhak sayri
 ndū nkaysi yi. Becháy bekem bō
 mankem tontó. 36 Bō abhen bāghó
 enyih ené éfákári, bāré ghati abhen
 batwō enyih ene éfákári ke befónó
 bebúbewu béró mmu ane bō bésòrri
 nyaka, yi atañ. 37 Becháy bekém bō
 atú Gerása wu mankem. Bāgháti Yesu
 bé amfu etòk eyap ándók. Aròk achwe
 amem áchwí ndu berōn̄. 38 Mmū ane
 befónó bebúbewu befú yi amuet are n̄ik
 Yesu mmuet be ándó yi ankoño yi. Ke
 ndu Yesu aghati yi ampɗnsem, arem
 ntá yi be, 39 “Pɗnsem anywōp ghati
 bo enyihí maknkay ene Mandem áká
 ntá ye.” Aròk ye ndū etòk eyō enkem
 angati nòkò bo enyih ene Yesu akwa ntá
 yi.

*Yesu akwa mmō Jáyrōs apɗnsem ndū
 nepém*

(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)

40 Yesu apɗet nòkò nsem ebhě manyu
 echak, bō abhen mánōn̄ yi, basyɗpi
 yi. 41 Mūfu ane áká nnyén be
 Jáyrōs aròk ntá Yesu. Achí nyaka
 mūnti ekeré nenikímueti bo Israel ndū
 nebhuet ane yi achí are. Akwén Yesu
 bekak anikmuet be Yesu andòk eket
 eyi. 42 Móywi arōp nyaka kekwo begu.
 Ne ndiere mówu ke yi ábhónó nyaka.

Abhak mǎngwǎsǎn ane achí mamié byo ne apay.

Ndu Yesu árǎn aré beyǎ bo bákǎp yi bebhe bepay. ⁴³ Ngǎré amǎt abhak aré, ane áfǎre manǎn ndǔ mamié byo ne apay. Anán achǎntí nyaka nkǎp ané yí ábhǎnǎ ankem ke yǎ mmu kekway bebhu yi. ⁴⁴ Afú Yesu ansem, atǎti amem beyǎ bhǎ kǎp arǎk atǎk nkǎkǎn nkú yi. Tǎmté wu, manǎn mǎ asiép. ⁴⁵ Yesu abhép be, “Agha átǎkǎ mé?” Bǎ mankem batǎnǎ. Píta arem ye be, “Étǎ, beyǎ bo bákǎp wǎ ne mǎnyǎere wǎ!” ⁴⁶ Yǎ nǎ, Yesu arem be, “Mmu atǎk me. Ndǎnǎ nǎ mbǎnyune ngǎk ndǔ betǎn bǎfú me amǎet.” ⁴⁷ Mǎngǎré wu ághǎ nǎkǎ bǎ Yesu arǎnǎ enyǎn ene efakari, arǎk angwǎre nǎkǎ gbagbǎgbak, ákwǎn bekak Yesu arem besí bo mankem ntí ane yi átǎkǎ Yesu ne enyǎ yi átǎn tǎmté. ⁴⁸ Yesu arem ntǎ yi be, “Mmǎ, nekǎ ene ne me nékǎ tǎn. Mandem achi ne wǎ, dǎk sayri.”

⁴⁹ Ené Yesu ábhǎet bǎrem kepǎ ne ngǎré wu, mǔntǎ achwǎp ane áfú eket ene Jáyrǎs mǔntǎ arem ntǎ yí be, “Móywe agu. Ŷképere sǎnǎri Ntǎn.” ⁵⁰ Ke Yesu aghoko nǎkǎ nǎ arem ntǎ Jáyrǎs be, “Ŷké chǎy. Dǎkǎ rǎn ambǎ menǎkǎ, chǎn móywe antǎn.” ⁵¹ Yesu aghaka nǎkǎ eket Jáyrǎs, yi kekǎ yǎ mmu ánwǎwe anywǎp ne yi, ébhǎkǎ fǎet Píta, ne Jǎn, ne Jems ne chimǎ ne máyi. ⁵² Bǎ mankem abhen bachi aré bare di mówu mǎmbyaka nǎkǎ amǎ anti. Ke Yesu arem be, “Bǎt kǎ kebǎ. Mǎne abhǎkǎ gú. Abhǎre chí kenǎ!” ⁵³ Bǎ mankem bǎré way Yesu way ndu bǎrǎnǎ bǎ mǎré agǔ tetep. ⁵⁴ Ke Yesu arǎk kǎkwǎt ne mówu, akém awǎ ywi, abhǎnǎ yi be, “Mǎwa, faté.” ⁵⁵ Efǎnǎ yǎ épǎtnsem, afate tǎmté. Yesu achye eyǎn be manchye yi nenyǎé ányǎe. ⁵⁶ Etayi ne máyi bǎbhǎk maknkay tontǎ. Ke Yesu asemti bhǎ be bǎké ghati yǎ mmu enyǎn ene éfǎkǎrǎ.

9

*Yesu atǎ bǎntǎ bhi ndǔ betik
(Mt 10.5-15; Mk 6.7-13)*

¹ Nywǎp nǎmǎt, Yesu abhǎnǎ baghǎkǎ bhi bati byo ne apay, achye bhǎ betǎn ndu bǎbǎk mǎnyǎ bǎfǎnǎ bebǎbebǎ menkem ne ndu bǎbhu mame. ² Ke átǎ bhǎ nefǎ bǎ mǎndǎk mǎngǎtǎ bhǎ enyu Mandem abhak ne bo mbǎ Mfǎ wap ne be mǎmbú bǎ mame. ³ Apet arem ntǎ yap be, “Bǎké pǎkǎ yǎnyǎn ndǔ nekǎ enǎ, yǎ ntem, yǎ ebha, yǎ bret, yǎ nkǎp, ne yǎ chí nden échǎk. ⁴ Yǎntǎkǎ etǎk ené basyepǎtǎ bhe aré, bǎk kǎ amem eket émǎt kǎpǎte mǎndǎ etǎk eyǎ. ⁵ Ne yǎntǎkǎ ebhak ené bǎchǎwǎbhé ke bo ke syepǎtǎ bhe, dǎ kǎ etǎk eyǎ ne bǎperé fá aré, kwet kǎ mfǎk ane áchǎ be bekak. Chǎn eyǎ émbak mbǎ ntǎsǎe ndǔ enyǎn ené bǎ bǎkǎ.” ⁶ Bǎfǎ bǎre kǎ betǎk ne betǎk mǎngǎtǎ nǎkǎ bhǎ Mbok Ndǎndǎ ne mǎmbu nǎkǎ bǎmame yǎntǎkǎ ebhak.

*Ntǎ dtǎka Hǎrǎd amem
(Mt 14.1-12; Mk 6.14-29)*

⁷ Hǎrǎd, gǎbhanǎ Gálili, aghǎkǎ yǎntǎkǎ enyǎn ene éfakari. Ntǎ dtǎka yi amem mbǎnyune mbǎk bo bǎrǎm nyaka be, “Yesu chí Jǎn Njwiti ke áperǎnsem ndǔ nepém.” ⁸ Bǎchǎk be, “Élǎija ke ábhǎsǎ.” Ne abhǎnéfú be, “Ndǎmekǎpǎntǎ amǎt ane te nyaka ke áperǎnsem ndǔ nepém.” ⁹ Hǎrǎd arem ne mmǎet yi be, “Nchyé nyaka eyǎn ne bǎkpǎt ntǎ Jǎn. Ke mmǔ ane mǎghǎk ne mǎnyǎnǎ maknkay ebhen éti yi chí agha?” Are yǎn mbi beghǎ Yesu.

*Yesu adǎk ngemntay bhǎ
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Jn 6.1-14)*

¹⁰ Bǎntǎ Yesu bǎperé nǎkǎ nsem, bǎghǎtǎ Yesu mǎnyǎn ebhen bǎ bǎkǎ. Asǎt ye bhǎ ansem, bǎrǎk etǎk ene bǎbhǎnǎ be Betsǎida. ¹¹ Yǎ nǎ, beyǎ bo bǎghǎk, bǎbhǎ bekonǎ yi. Asǎt bhǎ sayri, abho beghati bhǎ enyu Mandem abhak ne bhǎ mbǎ Mfǎ wap ámbu nǎkǎ abhen báyanǎ yi ambu bhǎ. ¹² Mmok ábhǎ nǎkǎ mǎnǎm, baghǎkǎ bhi bǎrǎk ntǎ yi barem be, “Ghati bǎbhǎn be mǎndǎk ndǔ betǎk ebhen bechi fá kekǎwǎt ne ndǔ bǎkǎ mǎnjǎn nenyǎé ne bebhak bebǎre. Etǎk épú fá!” ¹³ Ke Yesu aghati bǎ be, “Bǎ babhǎn, chyǎ kǎ bhǎ nenyǎé

mányíé.” Bákéme yi be, “Sébhəŋ chi bəbəkəkəkó brət batay ne nsi epay. Enyiŋ echak epu. Ɔyáŋ séndók sénku nenyíé ntá ngémtáy bəbhen mankem ke?”¹⁴ Mpəy babhakanem abhen bachi are abhak mbə nká etay. Yesu aghati baghəkó bhi be, “Kə ka bo mánychókó amik ndü bakwó, yəntiki nkwo ámbəŋ bəbati besa bepəy nsem byo.”¹⁵ Baghəkó bhi bákə mbə enyü yi áréme, bə mankem báchókó amik.¹⁶ Asət bekpəkókó brət bhə bétáy ne nsi epay. Ayon amík mfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bəbókóti brət wu anchye nəkə ntá baghəkó bhi be mánkóré ne nsi ntá beyə bəbhə.¹⁷ Yəntiki mmu wap anyié kpát ajwi. Baghək Yesu mányókóti nenyíé enen nerəbhe. Néjwí bekay byo ne bepəy.

Pita arem be Yesu chi Mpeme Mandem átó
(Mt 16.13-19; Mk 8.27-29)

¹⁸ Nywəp nemət, éfákari be Yesu ənìkməet aywinti ne baghəkó bhi babhak kekwot ne yi. Anáná nókó menìkməet abhép bhə be, “Bo bərəm bé nchí agha?”¹⁹ Bó bákéme yi be, “Mbək bərəm be əchí Jón Njwiti. Bachak be Eláija, ne abhenəfu be əchí ndeməkəpinti amət ane tš nyaka ke əpetnsem ndü nepém.”²⁰ Arem nta yap be, “Ke bə babhəŋ bərəm be menchí agha?” Símun Píta akeme yi be, “Wə ke əchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átò.”

Yesu arem be chəŋ manchyə yi beyə esəŋəri ne mangway yi
(Mt 16.21; Mk 8.31)

²¹ Yesu asemti bhə bé báké ghati yš mmu be yi achi Mpeme.²² Ne arem be, “Me Mmu mfú ntá Mandem mbəŋ beghə beyə esəŋəri. Bə-batí etək, ne bəbati bachiákap Mandem, ne batəŋ ebhé Mandem bábyak chəŋ me ne mángwáy me, ke éghaka nəkə manywəp arət, mpətnsem ndü nepém.”

Enyiŋ ene mmu ábhəŋó békə ke am-bak nkoŋo Yesu
(Mt 16.24-28; Mk 8.34-9.1)

²³ Yesu aghati ye bho mankem be, “Mbák mmú əyən bebhak nkoŋo wa, abhəŋ bəghókəntik mməet yi, ampəkə ekotákátí yi yəntiki nywəp, ankoŋo me,²⁴ mbənyune mmü ane əyən bepeme mməet yi əném nepém eni. Ke yš agha ane áká menem nepém eni šti ya, əbhəŋ chəŋ nə.²⁵ Ntiki nsáy mmu ábhəŋ mbák abhəŋ mmik nkem ke aném nepém eni? Yənyiŋ épú.²⁶ Mbák mmu abhəŋ ntíanwəp šti ya ne šti eyəŋ eya, chəŋ Me Mmu mfú ntá Mandem mbəŋ ntíanwəp bəsót yi mbə mmü wa mpok ane mətwò ne keném eka eken kechi keném Eta ne eken bəəngel abhi.²⁷ Nchí ghati bhe be, mbək bho báchi fá abhen bápú gu kpáte mángə ndü Mandem abhak ne bhə mbə Mfə wap.”

Besí Yesu bəyibhiri
(Mt 17.1-8; Mk 9.2-8)

²⁸ Yesu anáná nókó berem menyiŋ ebhen, berəŋ mbə manywəp ənən, asət Píta, ne Jón, ne Jems akó amfəy nje ne bhə ndu menìkməet.²⁹ Ndu ənìkməet, besí bhi bəbhó beyibhiri. Nden éyi nkwo éyibhíri énkət nəkə ŋwəŋwəŋwəŋ.³⁰ Témchok bə bati apay bəbhəsi bare rem kepí ne Yesu. Babhak Moses ne Eláija.³¹ Bərə ghə ne bediéré Mandem ne mándem nəkə kepí ne Yesu šti nerəŋ ane yi ábhəŋó berəŋ Yerúsalem angu are.³² Píta ne maməere bhi bati apay bákwen kenó, ke mánémé nókó bəghó bediéré Yesu ne bə bati apay abhen bachi nyaka tée ne yi.³³ Mpok bó bərə Yesu, Píta arem ntá yi be, “Eta, éri tontó be sechi fá! Dš sénté betem berat, Emət ntá ye, echak ntá Moses, ne enéfú ntá Eláija.” Píta keriní mbəŋ enyiŋ ene yi areme.³⁴ Ené Píta árem enyu yə, nebhané nəsəp nekuti bhə. Bəcháy békém baghək Yesu bhə ndü nebhané neküti bhə.³⁵ Eyəŋ éfú ndü nebhané éndeme nəkə be, “Né chí Mówa ane njábhé. Ghók ká yi!”³⁶ Eyəŋ eyə éréme nókó enyu yə, baghək Yesu baghə be yi arəp chi aywinti. Báchók manyu ke ghati yš mmu ndü manywəp yə menyiŋí maknkay ebhen bə baghə.

Yesu abú mmă ane efónó ebábba échyé yi ntîmen

(Mt 17.14-18; Mk 9.14-27)

³⁷ Neyí nókó mpok Yesu ne bə Píta básébhé njié, beyă bho bárək batemeri Yesu. ³⁸ Mmü amət ndü nkwo bo bho abho bebik andeme nəkə be, “Ntəŋ, nnikmæet, bú mowa. Achí mbakanem ne ndiere yí ke mbónó! ³⁹ Efónó ebábba esəŋəri yi. Ekə áchəkə ambo bebik, éngwəp yi amik, énkə yi ande wət éfén émfu nəkə yí anyu. Ne étəŋ ke éndə yi. Edən yi, émfye yi mení amæet. ⁴⁰ Nnikmæet ntá baghəkó bhe bé mámbók yó ke bábhíkí kway beku nə.” ⁴¹ Yesu arem be, “Bə mkpáká bho ane abhiki bhəŋ neka ne me, bə bhó bəyibhiri tetep ndü enyih echak, chəŋ mpet ntat ne bhe ná? Chəŋ nképti ne bhe ngaka fá?” Ke arem ntá chimə be, “Twó ne móywe fá.” ⁴² Mpok mówu árəŋ ntá Yesu, efónó yə epet égwəp yí amik, ekə yi are wət. Ke Yesu ásáy efónó ebábba yə, be éndó mówu. Yesu abú yi, akeme ntá etayi. ⁴³ Bo mankem bábhák maknkay beghə betəŋ Mandem.

Yesu apət aghati bakoŋo bhi bé chəŋ mángwáy yi

(Mt 17.22, 23; Mk 9.30-32)

Bo barək ambi bebhak maknkay éti yéntiki enyih ene Yesu áká. Yesu arem ntá baghəkó bhi be, ⁴⁴ “Nené ká batú sayri mángok enyih ene nchí ghati bhe. Chəŋ mánti Mmu ane áfú ntá Mandem, mámfye yi amə bö mmik.” ⁴⁵ Ke bó kejwimem ndü enyih ene yi árémé. Mandem abhesə ntí beyəŋ bhə ntá yap be báké riŋi ndak ane áchí amem. Ne bäre cháý bebhep Yesu mbəŋ enyih ene yi árémé.

Nkoŋo Yesu ane acha bachak

(Mt 18.1-5; Mk 9.33-37)

⁴⁶ Baghəkó bhi bábhó bekem epúiti ne bati ndu berihí mmu wap ane áchá bachak. ⁴⁷ Yesu arihí enyih ene bə bakaysi. Ekə asət mandú mmó, ate nepakámæet eni. ⁴⁸ Arem ye ntá yap be, “Yé agha ane ásyəpti mandú mmó

mbə ane ne maŋák ndü nyén ene, ásyəpti mé; ne yé agha ane ásyəpti me ne maŋák ásyəpti mmu ane átó me. Diŋí ká be mmu yweká ane ásyəpti mmæet ntá abhenefu, ke áchí müŋgo sayri sayri ntá yeka mankem.”

Mmu ane áká ne bhe achi ne bhe
(Mk 9.38-41)

⁴⁹ Jəŋ arem ntá Yesu be, “Eta, séghə mmu ane apu ndü nkwo ywesə ndu ábók befónó bebábəbba ndü nnyén ena, ségháti yi be, áképerə kə nə mbənyune apú ndü nkwo ywesə.” ⁵⁰ Yesu akeme be, “Báké kəŋ mmu mbə awú, mbənyune yəagha ane apú mümpap yweka achi mmü yweka.”

Bə Samária kesyəpti Yesu

⁵¹ Mpok ágháká nókó kékwót ane Mandem asət Yesu amfay, Yesu akə ntí eni berəŋ Yerúsalem ne abho berəŋ. ⁵² Ndu árəŋ, ató bapəkó ntó ambi. Bárək bachwe amem mótk amət atú Samária ndu betəŋti mbaŋ ntá yi. ⁵³ Ke bö etək yə ke ka yi anchwe are mbənyune baghə nyaka be yi ati berəŋ chi Yerúsalem. * ⁵⁴ Baghək abhi Jems ne Jəŋ, bəghó nókó nó, bárem ntá Yesu be, “Acha, əyən sémbihí ngó ámfú amfay antwə ansəŋ böbhen-ə?” ⁵⁵ Ke Yesu ayibhiri mmæet aghati bhə be enyih ene bəreme épú chak. ⁵⁶ Yi ne baghəkó bhi báfæét bárək ndu mótk achak.

Enyü nepém nkoŋo Yesu nébhəŋó bebhak

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Ndu bárəŋ, mmüfú arem ntá Yesu be, “Chəŋ mbak nkoŋo ywe yéntiki ebhak ene ərəŋ.” ⁵⁸ Yesu akeme yi be, “Besəp bebəŋ babhok, kenən kébhəŋ manyay, ke Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí bhəŋ ebhak besəŋ ntí.” ⁵⁹ Arem ntá mmu achak be, “Koŋó mé.” Ke mmu wu arem be, “Acha, dö kpík ndók mbémé Etaya.” ⁶⁰ Yesu aghati yi be, “Dö bawú mámbémé ngú wap. Ke wə, dók ghati bo Mbok Ndíndí éti enyu Mandem

* **9:53** Bə Samária bápú eyəŋ émət ne bo Judéya. Yerúsalem achi atú Judéya. Éti yə ke bo etək Samária babhiki ka be Yesu amfæet etək eyap ke andək Yerúsalem.

abhak ne bho mbə Mfə wap.”⁶¹ Mmũ achak arem be, “Acha, chəŋ nkoŋo wə, ke dš kpík ndók anywóp ndyép bəbha.”⁶² Yesu arem ntá yi be, “Yě agha ane ákémé enə ákwàn mban ne anjini nəkə nsem, abhíkí kway bebhak mübetok ane Mandem achi Mfə ywi.”

10

Yesu ató bakoŋo bhi besa bérát nsem byo ne apay

¹ Awu áfúéré nókó, Acha ayap bakoŋo bhi bachak besa berat nsem byo ne apay ató ambi bati apay apay be mándók ndü yəntiki etək ne nebhuət ane yí mbəŋ áyən nyaka berəŋ. *
² Apére to bhə, aghati bhə be, “Mbuət bəfére ebhi aya, ke bakü betik bábhíkí ya. Nik yeka mmuət ntá Mandem mmu achi mbəŋnki be ántó bakü betik, mámféré mbwət ebhi. ³ Dók ka! Nchí to be ntá bə mmik mbə bəghəŋmən nenti nkwo. ⁴ Báké pəkó yě móbha nkáp, yě ebhə nekə, ne yě nkwo bhánya echak. Ne báké kaka yě mmu ambi. ⁵ Yəntiki eket ené bəchwé aré, mánjambi mándem be, ‘Kpák ane Mandem áchyé ámbák fá amem eket ene.’ ⁶ Mbák mmu achi amem eket eyə ane ákónó kpák, chəŋ Mandem ankə kpák ambak ne yí. Ke mbák yě mmu apú, áfók wu əpetnsem ntá yeka. ⁷ Chwé ká mambak chi are. Báké kə beket ne beket. Nyíé ká, mányú yəntiki enyih ene bachye bhe. Echi chak be nkəbetik ambəŋ akap ndü betik ebhi. ⁸ Yəntiki etək ene bəchwé aré ne básíepti be ne manják, nyíé ká yəntiki nenyíé enen bachye bhe. ⁹ Bú ká bəmame abhen etək eyə, mánɡati bo abhen bachi are be, ‘Mpok ane Mandem abhak ne bho mbə Mfə wap arəp chi kekwo.’ ¹⁰ Ke yəntiki mpok ane bəchwé etək ke bo abhen bachi are kesyepti bhe ne manják, fú ka dək ndü nkəŋo-mbi ene etək yə, mándem be, ¹¹ ‘Yě chí mfok etək eyeka ane ábátí ndü bekak ebhese sékwèt séfère mbə ntísie ndü enyih ene báká. Ke diŋí ka be, mpok ane Mandem abhak ne

bo mbə Mfə wap arəp chi kekwo.’”
¹² Yesu arək ambi arem be, “Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átəŋ bə mmik, chəŋ angó ntínso ne bə etək Sódóm encha bə etək eyə.”

Chəŋ émbep nta bə abhen bábhíkí tik nsem ndü bebú
(Mt 11.20-24)

¹³ “Bə bo Korasín, chəŋ émbep ntá yeka encha! Bə bo Betsáida, chəŋ émbep ntá yeka nkwo encha! Mbə chi amem betək Táya ne Sídon ké nkú menyihí maknkay ebhen-ne nkə ntá yeka, mbú báfyé nden pyə, mánto batwóp anti tesáy, betəŋ be bətíknsen ndü bebú bhap! ¹⁴ Ke ewak ene Mandem átəŋ bə mmik, chəŋ angó ntínso ne bə-Taya ne Sídon encha bhe. ¹⁵ Ne bə bho Kapənaum, bəkaysi be bəkway beyəŋ mmuət, mánkó kpát mántək nebu? Nsé! Chəŋ Mandem amese bhe amem etəkó bawú!”

¹⁶ Yesu apət arem ntá bakoŋo bhi bhə abhen yi ato be, “Yě agha ane ághók bé ághók chi me. Ane ábyak be ábyak chi me. Mmu ne ábyak me, ábyak chi mmu ane átó me.”

Enyih ené échyé bakoŋo Yesu manják

¹⁷ Abhen bati besa berat nsem byo ne apay bəpetnsem ne manják, bərə ghati Yesu be, “Acha, ndü nnyén ena, ye chi befónó bebúbebú bésəpti mmuət ntá yese.” ¹⁸ Yesu akeme bhə be, “Ngš ndu Satan áfú amfay akwene amik mbə miámian. ¹⁹ Ghó ka! Nchyé bhe betəŋ be bəkway beyat nnyó ne ngə-neghay amik. Nchyé be betəŋ amfay betəŋ Satan, mümpap, ne yənyih epu chye be esəŋəri. ²⁰ Yě nə báké nják chi be, befónó bebúbebú bésəpti mmuət ntá yeka. Nják ka chi be Mandem asih manyén yeka amem ekáti ene amfay.”

Enyih ene échyé Yesu manják
(Mt 11.25-27, 13.16, 17)

²¹ Mpok yə, Yesu anikmuət be, “Eta, wə mmu óbhónó mfay ne mmik! Nchí chye wə bakak ndü óró menyih ebhen mémbak bhésé bhésé ntá bariŋindak ne ntá bo abhen bariŋí beyə menyih.”

* **10:1** Mbək besí bekáti be; besa berat nsem byo.

Ἰσθένε βῆσθη κρονουση ντά βο abhen bábhíkí rinji yěnyin mbə mámbə. Eta, enyu yə ké wəmbəŋ óyáná be embak.”²² Yesu apət arəm be, “Etaya achyé me menyin menkem. Yě mmu abhíkí rinji mmu ane Mmə áchí ébhíkí fuet chí Etayi. Ne yě mmu abhíkí rinji mmu Eta áchí ébhíkí fuet chí Móywi ne bə abhen yi áyábhé ndu beku bə mándíní Etayi.”

²³ Ayibhiri ye mmuet arəm ntá baghókó bhi ansem ansem be, “Eri ntá yeka echa bé bághò menyin ebhen ne bághò! ²⁴ Nchí ghati bhe be, beyá baremé kepinti ne bafə babhəŋ nyaka ekwak beghə menyin ebhen bághò, ke bə keghə bhə. Bábhón ekwak beghok menyin ebhen bághók, ke bábhíkí ghok bhə.”

Nekāy nāindu mmū Samāria

²⁵ Efákari be ntəŋ ebhé Moses arək memə Yesu. Abhép yi be, “Ntəŋ, chəŋ nkə yi ke mbəŋ nepém enen nébhíkí bhəŋ ngwenti?” ²⁶ Yesu arəm ntá yi be, “Ekáti Mandem érem be yi? Jpay aré be yi?” ²⁷ Akeme be, érem be, “Kəŋ Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne efónó ye enkem, ne betəŋ ebhe menkem, ne nkaysi ye nkem, ne kón nkokosi ye mbə enyu ókónó mmuet eyé.” ²⁸ Yesu arəm ntá yi be, “Chi enyu yə. Kə nó, ne chəŋ ómbón nepém.”

²⁹ Ke ndū yi áyən betəŋa mmuet, arəm be, “Ke mbəŋ nkokosi wa chi agha?” ³⁰ Yesu akeme yi ne nekay enen be, “Mmūfu afū nyaka etək Yerúsalem əsəp Jeriko. Ndu árəŋ, akwén amə baghép batəŋatəŋ. Báfere yěntiki enyin yí amuet, bádén yí, bárók, barə yi mpok árəbhe kekwət begu. ³¹ Efákari be nchiakap Mandem amət əsəp ndū nkúbhé mbi wu. Agháká nókó arə, aghó yi, apé ebhəmbi, arək ebhak eyi. ³² Efákári enyumət ne nkú betik amem ekerákap Mandem amət ane nneréket *Lévi. Mpok yi aghaka arə, aghó yi, ke afuət nkwo chí ebhe echak, arək. ³³ Ke mmu Samária fú əsəp nyaka nkwo ndū mbi wu. Agháká nókó nebhet ane mmu wu

achi, aghó yi, ne abhón ntínso ne yí. ³⁴ Arək ntá yi, achiti babhe ndū befuət bhi, agwót. Apəkə ye yi anyəŋa amfəy mpəŋə batu yi, arək ne yí ndū eket ené mankə bachye nkáp ke mabare aré. Akwak yí. † ³⁵ Neyí nókó afere nkáp achye ntá mmu ane ayinji eket eyə arəm be ‘Yinji mé yi. Nnán mpetnsem chəŋ nkeme yěntiki enyin echak ene óchəŋti yi amuet.’” ³⁶ Yesu arəm nəkə nə, abhép ntəŋ ebhé Mandem be, “Okáysí be ndū nkwo wu bati arət, agha átónó bé achi nkokosi ntá ane akwene amə bəghép?” ³⁷ Akeme be, “Chí ane ághó yi ntínso.” Yesu aghati ye yi be, “Dók yé kə mbə yí.”

Yesu arək beghə María ne Matá

³⁸ Ené Yesu ne baghókó bhi bákə bárəŋ bəchwóp ndu mótəkófú. Ngərə amət ane áká nnyén be Matá abhak arə. Asyepi Yesu amə ápay amem eket eyi. ³⁹ Abhón manə ane áká nnyén be María. María arək asibhiri ndū bekak Acha angoko nəkə Eyəŋ Mandem ene yi átəŋ; ⁴⁰ Matá ankə nəkə chí betik ebhen nywəp ndu mene Yesu. Aghó nókó bé betik beyá ntá yi aywintí, arək ntá Yesu arəm be, “Acha, əbhíkí ghə ndū mómaya árə betik menkem me awó? Ghatí yi antwə ankwak me!” ⁴¹ Ke Acha akeme yi chí be, “Matá, Matá! Jfyé nti ne ədén mmuet eti beyá menyin. ⁴² Dinji bé enyin émət ke eri echa. Yə ké María áyábhé, ne yě mmu apú kway besət yə ntá yi.”

11

Bo bərəm be betəŋ Yesu bífú chí ntá Belsebul

(Mt 6.9-13, 7.7-11)

¹ Ewak émət, Yesu are nikmuet nebhuéréfu. Anáná nókó, nkoŋo ywi amət arəm ntá yi be, “Acha, təŋ bhese enyu mánikmuet mbə enyū Jón átəŋ nyaka baghək abhi.” ² Yesu aghati baghókó bhi be, “Yěntiki mpok ane mánikmuet, dem ka bé:

‘Eta, kə bo mánchyé nnyén ene kenókó.

Kə bo mándó wə əmbak Mfə wap.

† 10:34 Nə chí: achiti mmém ne bawet.

3 Chié bhese yěntiki nywəp, ení nenyíé.

4 Fonjóri bebú bheseé,
mbə enyu séfənjóri yěntiki mmu ane
áká bhese bebú.

Ne kéka sénchwe ndü nemə enen néku
sénkwén ndü bebú.’”

5 Yesu arem ye ntá yap be, “Sénsót
be mmu ywəka amət arəj ntá mməere
ywi mpok nywəp négháká néntíbhəti,
adep nekək arem be, ‘Nkwāne,
nnikməet pwo me bekpkəkó brət bérát.

6 Mməere wa amət ane achi ambi
ndü nekə atwə me anywóp néne, ne
mbíkí bhəj nenyíé bechye yí anyie!’

7 Mməere ywe wu ankeme be, ‘Képerə
sənjəri me. Nnánj mfe mbinywəp ne
nnánj mbəre ne bəbha. Mpu kway
befate be nchye wə yěnyij.’ 8 Diñj

ká be, yě ndü yi ápu kway befate be
anchye yi nenyíé, éti yi achi mməere
ywi, abhəj befáte anchye yi yěntiki
enyij ené yi áyanj mbənyune atənjóri
bédép nekək kebəj ntiánwóp. 9 Nchí

ghati ye bhe bé: Ník ka mməet éti
enyij ene óyàn, chəj Mandəm anchye
wə. Yán, chəj əngə. Dep nekək, chəj
mánene ntá ye. 10 Ku nə, mbənyune

yěntiki mmu ane ánikməet éti enyij
ene yi áyàn, Mandəm áchye yə ntá
yi. Yěntiki mmu ane áyàn enyij,
əghə yə. Yěntiki mmu ane ádébhé
nekək, mánene ntá yi. 11 Bě bachíbhə,
mmü ywəka ane mbák móywi abhəp
yi tansi, ansət chi nnyó anchye yi,
chi agha? 12 Yě chí nechí-nkək ké
mmó abhəp wə, óchye yi ngá-nəghay?

13 Mbák be bə bebú, bəbhəj nti
bechye berítí menyij ntá bəbheka,
bákáysí be Eta mmu achi amfay, ənək
bechye Efónj Bedyere ntá bo abhen
mánikməet be yi anchye bhə Efónj
Bedyere ké?”

Yesu atanj achá Satan

(Mt 12.22-30; Mk 3.20-27)

14 Mpokófu, Yesu ábók efónj
ebúbə ene éká mmu akwene kebək.
Éfú nókó mbók wu abho berem
kepi. Bo abhen bachi are babhak
maknkay. 15 Ke mbək yap bərə
rem chi be, “Belsebul mfə befónj
bebúbəbe ke áchye yi betanj bebək

befónj bebúbəbe.” 16 Bo bərə yap
mbi memə yi. Bábhep yi ankə enyij
maknkay ené ébhak mbə erij ené étəj
be betanj ebhi befú chi ntá Mandəm.

17 Ke ndu Yesu árij nkaysi yap, aghati
bhə be, “Yěntiki etək ene akəre achi
are bo mánü nəkə ne bati, ébhəj
chi meneme. Ne nneréket ané ákóre
áchí are ne bo mánü nəkə ne bati,
ákwéné kwen. 18 Ne mbák Satan ankə

befónj bebúbəbe bhi menu ne bati,
ná yi ákway bebhak enyü mfə ane
yi achi ndü erəri mpok? Nchí bhəp
be mbənyune bərəm be ndü betanj
Satan ké məbək befónj bebúbəbe.

19 Ne mbák ndü betanj Satan ké
məbək befónj bebúbəbe, bakojo
bhəka bábək bhə ndü betanj agha?
Chəj bakojo bhəka mántanj be! 20 Ke

mbák, sayri sayri məbək befónj
bebúbəbe chi ndü betanj Mandəm, nə
chi Mandəm anəj achi nenti eneka
mbə Mfə. 21 Mpok mmü ntantanj

ábhabheri eket eyi ne menyij nenu
bhi, yě mmu apu kway beghəp menyij
ebhi. 22 Ke mbák mmu ane átəj

acha yi atwə ənu ne yí, andén yi,
ansət menyij nenu ebhi ebhen yi asiki
nti are, ampəkə menyij ebhi andək
ankəre ne bo bachak. 23 Mmu ane apu
ne me, achi chi mümpap wa. Ne mmu
ane ápu kwak me ndü mənyókóti bhə,
átəkatak.”

*Efónj ebúbə ekway bepetnsem ntá
mmu*

(Mt 12.43-45)

24 Bəronj ambi Yesu arem be, “Mbák
mámbók efónj ebúbə éndó mmu, érəp
chí bəjəbəjə amem baso, énjəj
nəkə ebhak ene yə échwe. Mbák ébhíkí
ghə ebhak bechəkə, 25 érəm be, ‘Chəj
mpetnsem ebhak ene mfú.’ Ne énanj
émpetnsem, engə be mányə esi eket
eyi, bəghókó sayri, 26 efónj ebúbə eyə
érəj ye, énsət befónj bebúbəbe bəchək
tándramət ebhen bəbébhé becha yə.
Bó menkem mənək mənchwe mmu
wu aməet məmbək ne yi, nté yi ambəp
ancha ane mbi.”

Manák amen tetep

27 Yesu árémé nókó nò, ngòré amòt amem ngémtáy bo abhen bachi are arem ntá Yesu ne eyòh amfay be, “Èri echa ntá ngòré ane ábhé wò, achye wò ami!” 28 Yesu akeme be, “Bo abhen eyap eri echa chi abhen bághòk Eyòh Mandem ne mánkù nòkò mbò enyù éyàh!”

Bárém be Yesu ántòh erìhí maknkay (Mt 12.38-42)

29 Èné bo báchák báchèm aré mándòk nòkò chi ambi, Yesu abho berem ntá yap be, “Mkpáká bho ane echòh áberp acha! Bábhèp be mántòh bhó erìhí maknkay. Ke yé emót mpu tòn bhò, ébhíkí fuet ene Jóna. 30 Nkúbhé mbò enyù Jóna achi nyaka erìhí ntá bo Ninive, enyu yò ké Mè Mmu mfú ntá Mandem nchí bhak chòh erìhí ntá mkpáká bho abhen echòh. 31 Èwak Mandem átòn bò mmik, mfò ngòré ane áchí nyaka etòk Shéba áfate andem be be bo mkpáká mmik ane echòh báká bebú mbònyune yi afu nyaka nekò nesie aròk beghok menyìhì ebhen Mfò Sólomon átòn bho ne beyà nerìhíndak. Ne nchí ghati bhe be mmu achi fá néntí eneka ane acha Sólomon, Yé nó, bápú ka beghok yi. * 32 Ndù nywòbhé manyé, chòh bò Ninive mángati be bho mkpáká mmik ane echòh bé bekwéné bechi ne bhe mbònyune mpok bò bághókò enyìhì ene Jóna aghati bhò, bátìknsem ndù bebú bhap. Nchí ghati bhe be mmu achi fá néne ane áchá Jóna, yé nò, bápú ghok yi!

Yesu atòh be amík áchi mbò eròhó ene ékà mmu ángó mban (Mt 5.15; 6.22, 23)

33 “Yé mmu apú dure eròhó ansòt enyìhì ankuti. Báðure eròhó, mánte chi ebhak ene babhòhò bete yò be mban ángó ntá yèntìkì mmu ane achwe anywóp. 34 Amík ayeka achi beròhó ebhen békà mǎngò mban. Mpok amík ayeka achi aríarí, mmuet eyeka

enkem éjwi ne bediéré. Ke mbák amík ayeka apú aríarí, mmuet eyeka enkem éjwi ne ejuri. 35 Sòt ye ka mpok be bediéré ebhen bákaysi be bechi be anti béké bhak ejuri. 36 Mbák ye bati yeke ankem ajwi ne bediéré, ne yé mandú ejuri apu are, chòh nepém eneka nenkem nembak pépép, mbò mmu ane ábhòhò eròhó ne éghò, entòh nòkò yi mbi.”

Yesu aji bònkwò Fárisi ne batòh ebhé Mandem (Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

37 Yesu ánàhà nókó berem kepì eken, mǎnkwo Fárisi amòt abhìhì yi ndù nenyíé eket eyi. Yesu aròk achwe anywóp, achòkò amík menyie nenyíé. 38 Mǎnkwo Fárisi wu abhak maknkay béghò be Yesu abhìkì so amò mbò enyù epìhì eyap étòh ke anyie nenyíé. † 39 Acha aghati mǎnkwo Fárisi wu be, “Bé bònkwò Fárisi, básòt mpok bétyét nsemé nchán ke menjémé ne bebú bejwi be anti. 40 Bé bechìntì bhò! Mandem ane aghókò enyìhì, pú yi ke aghoko mmem ne nsem eyi nkwo? 41 Ke enyìhì ene bábhòhò bekù chi besòt menyìhì ebhen bechi amem bekpàre ebheka mánychè ntá bachébhébhò ne chòh bepìhì ebheka menkem mémbak nkwo pépép.

42 “Bé bònkwò Fárisi, chòh embèp ntá yeke encha, mbònyune bapú kù enyìhì ene echì chak ntá bhò ne bábhìkì kòh Mandem. Básòt ndu berì amòt ndù baru byo mǎnychè ntá Mandem, mǎnkù enyumòt ne mbwòt achak. Bábhòhò bekòh Mandem ne mǎmbak sayri ne bhò ke bábhìkì bhòh beghòkòntìk bebhé béchák. 43 Bé bònkwò Fárisi, chòh embèp ntá yeke encha! Bákòh bechòkò ndù menòk kenókò amem bekeré nenikímuet bo Israel, ne bákòh be bo mankaka nòkò bhe ne kenókò nefisìe. 44 Chòh émbèp ntá yeke encha! Báchì mbò manem ane mmu ákò amfay kerìhì be chi manem.”

* 11:31 Nò chi: etòk ene echì ebhe Saut. † 11:38 Bo Israel babhòhò nyaka enyu ené básò amò ke mányie nenyíé. Bákaysi nyaka be epìhì eyò ékà bò mámbák chak besì Mandem.

⁴⁵ Ntəŋ ebhé Mandem amət arem ntá Yesu be, “Ntəŋ, mpok órəm menyin ebhen, óchye bhese nkwo ntíanwóp!”
⁴⁶ Yesu akeme be, “Bě batəŋ ebhé Mandem, chəŋ embep ntá yeka nkwo encha! Nti achi be mányière bo mámpókó menwóptí batu ané be babhəŋ bápú kwak bo mámbúré bebhé bhə yě mandú.”
⁴⁷ Chəŋ émbep ntá yeka encha! Bachĩmbi bheka báwáy nyaka baremé kepĩnti. Bătè manem ayap néne, mángwati mbi aré beka yə ándí amik.
⁴⁸ Beku enyu eyə, étəŋ be bächí enyumət mbə bachĩmbi bheka abhen báwáy nyaka baremé kepĩnti Mandem ndũ bătè beriti manem ntá yap.
⁴⁹ Etiyə, ke Mandem, ndũ nerinĩndak eni, árémé be ‘Chəŋ ntó baremé kepĩnti ne bənto bha ntá bo Israel; ne chəŋ mángwáy mbək eyap, ne mánychye abhénéfú beyä esəŋəri.’
⁵⁰ Chəŋ Mandem antemsi ye mkpáká bho abhen echəŋ ěti manəŋ baremé kepĩnti mankem abhen bə báwáy te nebħómik,
⁵¹ bebho ne Abel kpát beghaka amuet Sakaría mu báwáy nenti éfémé akap ne ekerákap Mandem. Nchí ghati bhe be chəŋ Mandem antemsi mkpáká bho abhen echəŋ ěti bawú yə ankem!
⁵² Bě batəŋ ebhé Mandem, chəŋ émbep ntá yeka encha! Băbhese efinĩ ene mánene mbĩnywəp ane mmu áfűət aré ke ambónə nejwĩmem ndũ barak Mandem. Băbhiki chwe are, ne bächyet mbi ntá abhen báyanə nyaka bechwe are!”
⁵³ Nerə ane Yesu árə nebħuet wu, batəŋ ebhé Mandem ne bənkwo Fárissi babho bechiti yi ne bebhép, mányəŋti nəkə yi beku yi ankwen anyu.
⁵⁴ Ne mánəbheri nəkə yí ndu beku yi ákwén ndũ eyəŋnyu.

12

Yesu ayep bəbhi batú be báké bhak bə betábhá
(Mt 10.26, 27)

¹ Ene Yesu árém nə, bo báre twə, kpát báyá báchá, mánjati nəkə batí. Yesu ayambi arem ntá bagħókó bhi be,

“Sət ka mpok ne yís bənkwo Fárissi. Bächí chi bə betábhá.
² Yěntiki enyin ene bakuti, chəŋ mánene. Ne ené echí bhésé bhésé chəŋ mánku bo mandinĩ yə.
³ Ndu echí nə, yěntiki enyin ene bărémé ansem ansem, chəŋ bo mangok yə kponorəŋ. Ne menyin ebhen bəghati bărũ bho ansem ansem chəŋ bo mánte amfay beket mámbik be bo mángók.

Mmu abhəŋ bəcháy chi Mandem
(Mt 10.28-31, 12.32, 10.19-20)

⁴ “Maməre bha, nchí ghati bhe be, báké cháy bə mmik. Băkway beway chi mmuet nkwa ke bápú kway beku enyin echak ene ebebhe echa eyə.
⁵ Ghók ká mmu ane bəbhónó bəchay. Cháy ka mmu ane ákway beway mmuet yeka, ne ankwáy memese be amem nepĩngo!
⁶ Pú mmu akway beku bəkenen batay ne nkáp ane apu yěnyin? Yě nə, Mandem apú ghəkəntik yě amət.
⁷ Ke ná ne be? Mandem arinĩ yě chí mpáy bekaká emene ebhen bəchí yěntiki mmu yweka anti. Báké chay ye yěnyin ené bo bakway beku bhe. Besí Mandem, yěntiki mmu yweka abhəŋ menwəp tontó achá ngémtáy kenen.

Bo abhen bachi bə-Yesu
(Mt 10.32, 33; 12.32; 10.19, 20)

⁸ “Nchí ghati ye be be, yěntiki mmu ane árém kponorəŋ besí bə mmik be yi achi mmu wa, chəŋ Me Mmu mfú ntá Mandem ndem besí bəángel Mandem ndũ nywəp manyé be mmu wu achi awa.
⁹ Ke mmu ane ataja kponorəŋ besí bho be apu mmu wa, chəŋ menkwə ntaja besí bəángel Mandem be yi apu mmu wa.
¹⁰ Ne chəŋ Mandem amfonori yěntiki mmu ane árém ebúbu ěti Mmu ane áfű ntá Mandem, ke apú fonori mmu ane árém ebúbu ěti Efónó Bedyere.
¹¹ Mpok básóré bhe ambi ndu betan be amem bekeré nenikimuet ebhap ne besí bəbati etək ne bəgóbhanə, báké seme enyũ bəkwáy betanja mmuet ne ěti enyin berem.
¹² Mpok eyə chəŋ Efónó Bedyere ántəŋ be enyin ene bəbhónó berem.”

Nekāy echin̄ti mfō nkáp

13 Ené Yesu āchyè baghokó bhi manie enyu eyo, mmu amot amem ngémtáy bho arem ntá Yesu be, “Ntəŋ, ghati mómaya ánkóré nēwú etayese ányché ebha menyih!” 14 Yesu akeme yi be, “Nkwáne, agha ábháré mé ntaŋá manyé ne nkóre menyihí nēwú ntá yeka?” 15 Ke arək ambi arem ntá bo mankem be, “Sot ka mpok! Kém ká mmuet be báké fyε ngoŋo ndu bebhəŋ beyǎ menyih. Puyé chi beyǎ menyih ke békem nepém nkwǎ.” 16 Yesu átém bó nekay be, “Nki múnkáp amot áchyè nyaka yi beyǎ mbwot. 17 Ekə abho békáysi andeme noko be, ‘Chəŋ nku yi? Mbíkí pere bhəŋ nebhet bébhure mbwot?’ 18 Ke árem ne mmuet yi be, ‘Chəŋ mmokoti bétak ebha, ngoko ebhen béchíkítí, mfyé mbwot aya ne menyih ebha are.’ 19 Ndem ye ne mmuet eya be, ‘Onán əbhəŋ beyǎ menyih ebhen besot beyǎ mamié. Képerε səŋəri mmuet. Nyié, nyú, ónkə maŋák.’ 20 Ke Mandem aghati yi be, ‘Wə echin̄tímu! Nkúbhé beti ebhen, nepém ene némay. Ke menyih ebhen əbháré bérəp chəŋ chi ebhen bo bachak!’ 21 Nó ke éfakari ne mmu ane ábháré menyih ntá yimbəŋ, ke yi kekə menyih ebhen bébhəŋó menwəp besí Mandem.”

Nkoŋo Yesu abhəŋ besiki nti ne Mandem
(Mt 6.25-34)

22 Yesu aghati ye baghokó bhi be, “Nó ké nchí ghati bhe be, mmu áké bhəŋ basémé ətí nepém eni be chəŋ nyié yi, chəŋ mfyé yi? 23 Nepém nkwǎ nébhíkí cha nenyié? Nepém nkwǎ nébhíkí cha ndené? 24 Yin̄í ká kenen. Képu kwan̄ nenyié ne képu ferε mbwot ebhi. Kébhíkí bhəŋ beket ne yé chi bétak ebhen bébhure nenyié aré. Mandem ke áchyè kə nenyié, ne besí Mandem, bácha kenen tontó! 25 Ne ntiki mmu ywεka basémé ákway bekə nepém eni nénsap, ye chi mandú niŋiniŋi nénchá enyu nebəŋə bebhak? 26 Mbák ye bapú

kway bekə mandú enyih mbə eyo, ndaká yi bábhəŋ basémé ətí menyih bechak? 27 Yin̄í ká bəchuchu abhen bágə. Bápú kə betik, ne bapu ghoko nden. Ke nchí ghati bhe be, yé chí Mfə Sólomon mmu ábhəŋó nyaka beyǎ keném, abhíkí bhəŋ nyaka nden ene eri mbə yé chuchu amot. 28 Mandem ké ághókó tákə ne berí ebhi, tákə ane ákway bebhak echəŋ, mbúré angwəsi, mámfyé ango. Bákáysi bé be ké Mandem apu kwáy békwak mambəŋ nden béfyé amuet ke? Neka eneká ne Mandem négəpsi necha! 29 Báké səŋəri ye batí yeka bebher ətí enyih ményie ne ətí enyih menyu. 30 Bə mmik bákəŋo menyih ebhen ke diŋí ka be etayeka arin̄i be bábhəŋ bebəŋ bə. 31 Fíé ká ntí chi be Mandem ámbák Mfə ywεka, ne chəŋ yí anchye be menyih ebhen menkem nkwə.

Enyih Yesu átəŋó ətí kefə mmik
(Mt 6.19-21)

32 “Bəbha, báké chay, yəndu báchi nkwə bágəŋəmén ane abhiki ya. Mandem abhəŋ maŋák bechye be akərə ndú kefə eki. 33 Tí ká menyih ebhen bábhəŋó mənchye nkáp ntá bachébhəbho. Bəŋ ká bəbebhá-nkap abhen bápú chəŋə be nkáp anem. Buré ká kefə menyih ekeka amfay. Aré, kó kébhak mpoknkem. Yé ngép apu kway begher enyih are, ne kengok apú chwe áchəŋti yenyih. 34 Ebhak ené nkáp ywe áchí, aré ké nti ene nkwə nébhak.

Bák ká pə mpoknkem

35 “Ton̄tí ká mmuet mändure berəŋó bheka. 36 Bák ká mbə bə-betok abhen mánəŋ be chi-betik awap amfu ndú epǎ nebhay ene yi arəŋó are ampetnsem be mánéné mbinywəp ntá yi témté, mpok yi átwó ádébhé nekok. 37 Chəŋ endi encha ntá bo abhen bábhak pə mpok etayap átwó! Tetep nchí ghati bhe be mpok yi atwə, ághati bhə manchəkə amik, anchəŋ nden eyi, ansot nenyié anchye bhə manyié. 38 Yé antwó chí ne néntí bhiti, yé chí mpok nkək ékək, ke antemeri

bhə pə, éri encha ntá bə betok bhə!
³⁹ Dɪŋí ká be mbə mbəŋókət áriŋi
 neŋókó nywəp enen ngép átwə, mbə
 apú rə mándak eket eyi. ⁴⁰ Bə nkwo
 bəbhəŋ betonŋi mməet Mmu ane áfú
 ntá Mandem átwə chəŋ chi ndü mpok
 ane bábhíkí kaysi be yi átwə.”

*Mmō betok ane achi tetep
 (Mt 24.45-51)*

⁴¹ Pita abhép Yesu be, “Acha, otəm
 nekay enen chí ntá yese ke chi ntá
 bo mankem?” ⁴² Acha akeme yi
 be, “Mmü betok ane achi tetep ne
 ndiŋindak chí ane? Chí ane chi-betik
 ywi áchyé yi betan be anjini nəkə
 batı bakü betik abhen bachi amem
 efo yi, anchye nəkə bhə awap ákəre
 nenyié ndü mpok. ⁴³ Chəŋ endi encha
 ntá mübetok wu ane chi-betik ywi
 átwə antemeri yi ndu ákə enyiŋ ene
 baghati yi ankə! ⁴⁴ Nchí ghati bhe
 be, mbák nkəbetik wu ákə nə chi-betik
 ywi áchyé yi betan amfäy menyin
 ebhí menkem. ⁴⁵ Ke mbák mübetok
 arem be, chi-betik awa átat bétwə,
 ambo beden bə-betok bachak, abhen
 baghoré ne abhen babhakanem, ne
 ambo ményie, anyu nəkə, kpát mmem
 ánkem yi, ⁴⁶ chi-betik ywi átwə ndü
 nywəp enen mübetok abhiki kaysi be
 yí átwə ne ndü neŋókó nywəp enen
 mübetok wu abhiki riŋi. Antemsi
 yi, amfyé yi nebhet ane bo abhen
 bábhíkí noko Mandem bachi. ⁴⁷ Ne
 mübetok ane áriŋi enyiŋ ene chi-betik
 áyən yi ankə, ke yi ke tonŋi mməet
 ankə mbə enyu éyan, bátemsi chəŋ
 yi sayri. ⁴⁸ Ke ane ábhíkí riŋi enyiŋ
 ene chi-betik áyən yi ankə, mbák akə
 enyiŋ ene éyən mantemsi yi, báchyē yi
 chi mandú ntemsi. Bábhep tontó ntá
 mmu ane báchyē yi tontó. Ne báfyē
 amík tontó ntá mmu ane báfyē beyá
 menyin amó yi.”

*Yesu arem be yi atwə ne akóré
 (Mt 10.34-36)*

⁴⁹ Yesu apet arem be, “Ntwə beguəp
 chi ngó fá amik. Mbə ánan akem, mbə
 nkəŋ tontó! ⁵⁰ Chəŋ mámfyé me ndü
 esəŋori mbə mmü ane báfyē yi anyén

ndü mpok ane bájwiti yi. Nti népú
 pəp me amem te esəŋori ene éntwə
 emfəet! ⁵¹ Bákáysí bé ntwə fá amik
 chi bekə bo mámbák ndu kpák ne bati
 ke? Ae, ntwə chí ne akəre. ⁵² Bébhó
 néne, yəntiki eket ené bo bachi are bati
 atay, chəŋ ákóré ámbak nenti nap.
 Bati arat kəka abhen bati apay. Bati
 apay kəka abhen bati arat. ⁵³ Akóré
 ábhak chəŋ enyuné chi ápap móywi
 ane mbakanem, mmō ane mbakanem
 ampap etayi, nnə ampap móywi ane
 ngoré, móywi ane ngoré ampap nnə.
 Nnəném ampap ngoré móywi, ngoré
 ampap nnəném éywi.”

*Mmu abhəŋ berinji mpok
 (Mt 16.2, 3)*

⁵⁴ Yesu arem ye ntá ngémtay bho
 abhen bachi are be, “Mánán mǎngó
 nebu ndü négírí ndü ebhə nebu ene
 mmok ánem are, bārem be ‘Manyiep
 átwə kwen’; ne émbak enyu yə. ⁵⁵ Ne
 mánán mǎngə nebhán ndu nebhə
 bekwen, bārem be, ‘Enem étwə’; ne
 émbak enyu yə. ⁵⁶ Bə bə betabha!
 Bāríní béyini nebu mándem mbák
 manyiep ákwen chəŋ, ne mbák apu
 kwen. Ndaká yí bábhíkí riŋi menyin
 ebhen Mandem ákə ndü mpokó-ne?

*Petnsem ndü ekəŋ ne mümpap ywe
 (Mt 5.25, 26)*

⁵⁷ “Ndak yí bə babhəŋ bapú kway
 berinji enyiŋ ene echi chak be mmu
 ankə? ⁵⁸ Mbák əbhəŋ ndak ne mmu
 ne yi ákú manyé ne wə, əkə yi? Əbhəŋ
 béghə be ndaka wu ámay ansem ené
 bábhíkí rəŋ ndu acha manyé. Mbák
 ónká yi ansət wə ambi ndü manyé,
 ntaŋá manyé áchyé wə ntá bo mbin
 nkú ne bə mámfə wə. ⁵⁹ Nchí ghati wə
 be, opú fu wawak kpáte onchye ákwó
 ywe ankem, yənyin kerəp.”

13

Tík ká nsem ndü bebú

¹ Nkúbhé mpok yə, mbək bho
 abhen bachi aré, bátéme Yesu éti bo
 Galili abhen Páilet akə baway mpok
 báchyē akap ntá Mandem. ² Yesu
 akeme bhə be, “Bákáysí be bo Galili

bhə bákú nyaka bebú bacha bō etək Gálili bachak ke? ³ Nó bhə! Dō ngati be be, mbák bābhiki tíknsēm ndū bebú ebheka, chəŋ be mankem māngu mbə bhə. ⁴ Ná ne bō batí neku-ne-arat abhen ekerémfáy ene echi nepak ěntiŋnyen Sílom ékwéné éwáy? Bākáysí bé efákárí nyaka ne bhə enyu yə chí ndu bákú bebú bacha bo bachak abhen bachi etək Yerúsalem yə ke? ⁵ Nó bhə! Nchí ghati be be, mbák bābhíki tíknsēm ndū bebú ebheka, chəŋ bē mankem māngu mbə bhə.”

Yesu atém nekāy enək ene epu nyu kepem

⁶ Yesu atém ye bhə nekay enen be, “Mmu amət apí nyaka enək ene babhiŋi bé *fig amem nki ywi. Egháká nókó ményu kepem, are kə ambyo nəkə mbák ényu kepem, ke ake ghó yěnyiy. ⁷ Aghati mmu ane ákà betik amem nki wu be ‘Yiyí, ndū mamié arát nchí twə beyaŋ kepem ndū enək ene, ke mpu ghə yěnyiy. Kpót yó gúép amik! Ékù kpík yi fá téé, échet nəkə mmik ndéndem?’ ⁸ Nkə betik wu akeme yi be, ‘Eta, dō émpét embak ndū mmíé enen nkwo. Chəŋ ntém nnet ywi ngabheri, mfyé ntəbhé-píə. ⁹ Ne mbák ényu kepem mmíé mbúré éndi, ke mbák ébhíki nyu kepem, ékwáy beghati me mkpət yə nguep amik.’”

Yesu abú ngoré ane ábhénti ndū nywəbhé neywémuet

¹⁰ Éwak neywémuet bo Israel, Yesu áre təŋ bo amem ekeré nenikímuetí eyap. ¹¹ Ngoré amət abhak aré ane efónó ebúbə ékú yi ápéné ndū mamié neku-ne-arat, yí kepepe kway beko chak. ¹² Yesu ághó nókó yi, abhiŋi yí arem be, “Mmá, neme ene némay.” ¹³ Atək yi ne amə. Témte wu, anyabhe mmuet téé, abho bebíti Mandem.

¹⁴ Mūnti ekeré nenikímuetí ághó nókó bé Yesu akə mōngoré wu atan ndū nywəbhé neywémuet enap, abé nti, abho berem ne eyəŋ etəŋatan

ntá bo abhen bachi are be, “Sébhəŋ manywəp átándat ndū békə betik. Mmu ámbónə neme, ántwó chí amem manywəp ayə be mámbú yi. Éképepe bhak chí ndū nywəbhé neywémuet.”

¹⁵ Yesu Acha akeme ye yi be, “Bē bō betabha! Ntiki mmū yweka ápú kaŋari ye chí mpəŋ yi, yě chí mpəŋə batu yi ándók anchye yó manyiep ndū nywəbhé neywémuet? ¹⁶ Ná ne ngoré ne, mmó Abraham * ane Satan ágwóré ndū mamié neku ne arat. Échí ebéptí enyiy beferé yi ndū esəŋori ndū nywəbhé neywémuet ke?” ¹⁷ Nerem Yesu árémé nə, ntíanwóp akem bōmpap abhi mankem. Ke beyä bo bābhónə maŋák be yi ákà menyiyí maknkay bhə menkem.

Yesu atém nekāy sepep mōnək ane bābhíŋi be móstat

(Mt 13.31; Mk 4.30-32)

¹⁸ Ébhíki tat, Yesu arem ye be, “Kefə Mandem kéchí mbə yi? Chəŋ njenti kə ne yí? ¹⁹ Kefə Mandem fá amik kéchi mbə mósəpep ane énək ené bābhíŋi be móstat, ane bápí amem nki, séchák, ségó, séróp enək ene kenem kétwə kente manyay ndū batáp ayi.”

Yesu atém nekāy yís

(Mt 13.33)

²⁰ Yesu apət arem be, “Chəŋ mpət njenti Kefə Mandem ne yi? ²¹ Kechi mbə yís ane ngoré ásóré achem ne nchán fláwa érá. Mandu yís wu akə fláwa nkem amwət, kpát ajwi amem enyiy ené yi achi aré.”

Mbi mábhéri ke achi mbi nepém

(Mt 7.13, 14, 21-23)

²² Ené Yesu árəŋ Yerúsalem, are te ndū betək begho ne bōbetək antəŋ nəkə bho Eyəŋ Mandem. ²³ Mmū amət abhep yi be, “Acha, chəŋ Mandem ampeme chí báru bho?” Yesu arem ntá yap be, ²⁴ “Nu ka béfuet ndū nyūbhá ane áchí mábhéri. Nchí ghati bhe be beyä bho báyaŋ chəŋ befuet manchwe ke bápú bhəŋ mbi. ²⁵ Mbəŋóket ánəŋ chəŋ amfate antiəp

* **13:16** Ndu nkaysi bo Israel, mbák mmu áchi ebhárémə Abraham, nó achi mmu ane Mandem ápème.

mbinywop, bâte nefi mändep nõkõ nekõk ne mǎnik nõkõ mmuet be, 'Acha, nené bhese mbinywop.' Ke mbõnjõket ankeme chí be, 'Mbíkí rinji bhe ne yě chí ebhak ene bǎfú.' ²⁶ Mǎmbo ye berem be, 'Pú séchõkõ nyaka nebhuet amõt sényié, ne senyu ne wõ? Ne otõj Eyõj Mandem amem betak ebhese?' ²⁷ Ke ákeme bhe chi be, 'Mbíkí rinji bhe ne yě chí ebhak ene bǎfú. Fǎ ká me besí, bë bakǎ bebá mankem!' ²⁸ Aré, chõj mǎndi kebho ne mǎmbak ndü nenyie ámén mpok bǎghõ Abraham ne Aisek ne Jekóp ne baremé kepinti mankem chõkõ ndü nebhuéré kefõ Mandem, ené bǎtiébhé be nefi. ²⁹ Chõj bo mámfu mbi ne nsem, ebhé awónem ne awóghõ, mǎnchõkõ mányie epǎ ndü nebhuéré kefõ Mandem. ³⁰ Dinji ká be, chõj mbõk bho abhen bǎchí ansem néne mǎndõp bõmbi, ne abhen bǎchí bõmbi mandõp ansem."

*Yesu adi kebho eti bo Yerusalem
(Mt 23.37-39)*

³¹ Ndü nkúbhé mpok eyõ, mbõk bõnkwo Fárisi bárõk bǎgháti Yesu be, "Fǎ fá dõk ebhak échák. Mfõ Hérõd áyãj béway wõ!" ³² Yesu akeme bhõ be, "Dõk ká ghati Hérõd esõp eyõ be, 'Chõj ndõk ambi bébok befõjõ bebábembu ne mbú bho echõj ne mbúré, ne égháká nõkõ manywõp arat, nnaña betik ebha. ³³ Yëndu échí nó, mbõj berõj Yerusalem. Nchí kõ echõj ne mbúré ne éghaka nõkõ ndü nywõp enen nejwi arat ígaka aré. Amem Yerusalem ke báway nõkõ baremé kepinti Mandem.' ³⁴ Yesu akók arem be, Eé Yerusalem, bõ Yerusalem! Bë bo bǎway baremé kepinti Mandem, mǎntemti nõkõ ne batay ndu béway bo Mandem átõ be mángáti bhe Eyõj eyi. Ndü beyǎ mpok, njãj besõt be mfyé amuet bé mǎmbak ne me mbõ bõnkõk abhen nõ nõkõk ákúti nebhuet amõt ne bebhap ebhi, ke bǎpú ka be nkõ nõ! ³⁵ Ne néne, chõj Mandem amferé ntí ndü eket eyeka, éndõp enyu eyõ. Nchí ghati bhe be, bǎpú peré ghõ chõj mé, kpáte mpok ane bǎrèm chõj be

'Sémbítí mmu ane átwõ ndü nnyén Mandem Acha.' "

14

Yesu abú mmu ndü nywõbhé neywõmmuet bo Israel

¹ Ndü nywõbhé neywõmmuet bo Israel nemõt, Yesu arõk ményie nenyie amem eket ene münti amõt ane achi münkwo Fárisi. Bo Fárisi bhõ bátep yi amík amuet begõ ndü yi ákù. ² Müfú abhak besí Yesu ane ábhõjõ nemé afemntay. ³ Yesu abhép batõj ebhé Mandem ne bõnkwo Fárisi abhen bachi are be, "Ebhé eyese éká be mámbú mmu ndü nywõbhé neywõmmuet ke?" ⁴ Ke báke rem yënyij. Yesu asõt mmu wu abú yí. Arõ ye yí arõk. ⁵ Abhép yé bhõ be, "Ntiki mmü yweka ane móywi ne yě mpõj yi ákwen amem mbokó manyiep ndü nywõbhé neywõmmuet ke yi keya yé yi, yé yõ témté ámféré?" ⁶ Bõ kekway békeme Yesu yënyij.

Mandem ábhõj manják ne mmu ane ásèpti mmuet amík

⁷ Ené Yesu áyij, aghõ ndü bõ abhen mánáká ndü epa báre yap bebhaká kenókó. Achye bhõ manie be, ⁸ "Mpok mánáká wõ ndü epǎ nebhay, óké tinji yap enókó kenókó ónchõkõ aré mbõnyune ékwáy befakari be mának mmü ane acha wõ. ⁹ Ne mmu ane ánáká bhe antwó andem be, 'Faté chyé epok ene ntá mmü-ne.' Mbák émfákári enyu yõ, ðfaté ne beyǎ ntíanwõp berõj bechõkõ ndü nebhuet ane ábhíkí bhõj yě mandú kenókó. ¹⁰ Mpok mánáká wõ ndü epa, yap chi enók ene ébhíkí bhõj yě kenókó, be mmu ane ánáká epa ántwó, ankwáy berem ntá ye be, 'Nkwãne, twõ chõkõ ndü enókó kenókó.' Bõ epa bachak mángõ be mmu ane ánáká epa áchyé wõ kenókó. ¹¹ Yě agha ane áyõj mmuet, Mandem ásèpti yi amík. Ne mmu ane ásèpti mmuet amík, Mandem ákõsi yi amfay."

¹² Yesu arem ye ntá mmu ane ábhijí yí ndü epa nkwo be, "Mpok óbhijí bhõ ndü nenyie, óké bhijí chi mamere

bhe, ne böneréket ywe, ne bö nkáp abhen bachi kekwaṭ ne wə. Mbák ómbíñí chi menyü bo bhə, bó nkwó bákway bebhíñi wə bé ónyíé nenyíé ne bhə ne eyə émbak akap ane óbhəñ. ¹³ Mbák ðnák epa, bíñi bachébhébhə, ne babák, ne bakem, ne manemamík. ¹⁴ Ne eyə éndi encha mbənyune menyü böbhə bápú kway bekeme enyíñ ene óká ntá yap. Ke Mandem ákap wə mpok yi ákə bo abhen bachi chak besí bhi mámpetnsem ndü nepém.”

*Yesu atém nekäy epä egħo
(Mt 22.1-10)*

¹⁵ Yesu ánánjá nókó béréem menyíñ ebhen, mmu amət ane áchí ndü nenyíé ne yi, arem ntá yi be, “Chəñ éndi ntá yé agha ane ányíe epä ene ébhak ndü nebhəet Kefə Mandem awu am-fay!” ¹⁶ Ne Yesu aghati yi be, “Mmüfu anak nyaka erem epa, abhíñi beyä bho. ¹⁷ Mpok ane epa ébhəñó bebhə ákwáy nókó, ató möbetok ywi be andək angati bo abhen yi anaka be, ‘Twó ká, mánanə batonñi yéntiki enyíñ.’ ¹⁸ Arək aghati bhó, ke yéntiki mmu wap arəbhe ghati yi chí be ndak akem yi. Ane mbi arem be ‘Nku nkí ne mbəñ bérəñ beyíñi wu. Nikmæet, ghati etaye be áké benti.’ ¹⁹ Achák arem be, ‘Nku mpəñ byó ene ékwəñ baki. Nchí yan ndók ngó betik ebhen yə ékwáy beku. Nikmæét. Ghati etaye bé áké benti.’ ²⁰ Anefú arem be, ‘Néne ke mbáy ngərə. Mpú kwáy ye bétwə.’ ²¹ Mmš betok wu arək aghati etayi menyíñ ebhen böbhə báreme. Mbəñóket abéñti. Aghati möbetok yi wu be, ‘Fú, dók áyák ndü yéntiki mbay ane áchí etək ne yéntiki nebhəét ane bo báchí are sət bachébhébhə twə ndü epa ne bhə. Twó ne babák ne bakem ne manémámík.’ ²² Mmš betok arək atwó, arem ntá yi be, ‘Eta, nku enyíñ ene óréme ke eket ébhíki re jwi.’ ²³ Etayi arem be, néne ‘Fú, dók, etək ndü babhí agho ne ndü babhí bebhí. Fíe betəñ bé bo mántwó bé eket epa éñjwi. ²⁴ Dínj ká be, yé mmu amət ndü bo abhen njambi ke bó ketwó, apú

kwáy béghókóti enyíñ ndü epa eya-ne.’”

*Menyíñ ebhen nkoño Yesu ábhəñó ménem
(Mt 10.37, 38)*

²⁵ Ngémtay bho béré kə ne Yesu. Ayibhiri mmæét arem ntá yap be, ²⁶ “Mbák mmu áyən bəbhak ne me apú kwáy bebhák nkoño wa mbák abhíki kəñ me árchá etayi ne máyi, ne ngərə ywi, ne böbhi, ne, bömayi abhen babhakanem ne abhen baghərə ne ankəñ me ancha ye chí mmæéré yi. ²⁷ Yé agha ane ábhíki ka bepəkə eyi eko ankoño me apú kway bebhak nkoño wa.

²⁸ “Mbák mmu yweka áyən bete eket egħo, pú áyambi anchəkə amík ankay, angə mbák nkáp ane yi ábhəñó akway ane yi áte eket ananə? ²⁹ Mbák abhíki kə nə, ákwáy beghoko nebhəéréket ke yí kete eket ánánjá, ne bo abhen bəghó yə mámbə bəwáy yi be, ³⁰ ‘Ane abho bete eket ke echa yi menanə.’

³¹ “Ne sénsət be mfə amət abhəñ batemé nenu nka byo (10, 000). Aperé rəñ menu ne mfə ane ábhəñó batemé nenu nka esa, (20, 000) ákə yi? Pú áyambi anchəkə, ankaysi sayri, mbák ákwáy menu ne mfə wu? ³² Ne mbák ángó bé betəñ ebhi bəbhíki kway, áto bo ntá mfə wu mpok batemé nenu bhi babhəet nekə nesie be mánsókórí enyu ene bápú nu ne bati.” ³³ Yesu arem ye be, “Échí enyumət ne be mankem. Mbák mmu abhíki bhəñ nti berə yéntiki enyíñ ene yi ábhəñó, apú kway bebhak nkoño wa.”

*Ngán ane ábhíki bhəñ manyíñti
(Mt 5.13; Mk 9.50)*

³⁴ Yesu arem be, “Ngán áchí erítí enyíñ. Ke mbák ngán ábhíki pəre bhəñ manyíñti mi, ná bákway beku wu ampət ambak erítí ngán? ³⁵ Enyü ngán wu apú pəre rí ndü yényíñ. Apú rí amík ne apu rí yé ndu befye ndu ntótakə ane báyən ámpóó árchye ntəbhé-pío. Báto wu to. Mmü ane áyən beghok ántá batu angok sayri.”

15

Aghónómén ane aneme (Mt 18.12-14)

¹ Mpokófu, babhebhé nkábhénti ne bakǎ bebú bachak b́aré kap Yesu ndu beghok menyih ebhen yí átòn. ² Bónkwò Fárisi ne batòn ebhé Mandem bábho ménywínti be, “Mónkwáne ásyepiti b́ò bebú, ne ányie te nenyíe ne bhó.”

³ Ekú Yesu atém bó nekay enen be: ⁴ “Sénsót be mmũ ywéka amòt abhòn b́aghónómén besa betay. Mbák amòt anem ebhi, ákà yi? Pú árd ané besa menwi nsem nekú ne anwi, andòk beyan awu ámòt kpát ambòn wu? ⁵ Ne mbák aghò wu, ápòkò anyanà manki ne manák, ⁶ ne mpok ane yi ágháká anywóp, ábhini mamæere bhi ne bakokosi bhi, angati bhó be, ‘Nák ká ne me mbonyuné, mbòn ághónómén wa ane ánémé nyaka.’” ⁷ Yesu arem ye be, “Nchí ghati bhe be nkúbhé enyu yò ké manák ábhák amfay ntá Mandem ne b́ángel éti mmũ bebú amòt ane átíkínsem ndũ bebú bhi encha bo besa menwi nsem nekú ne anwi abhen bákáysi be bachi chak besí Mandem ne ntí apú ane bó bátik nsem ndũ bebú bhap.”

Ebhókó nkáp ene énéme

⁸ Yesu apét arem be, “Sénsót be ngoré amòt abhòn bebhókó nkáp byó. Mbák ebhók émòt énem, ákú yi? Pú ádure erónó, ansòt ketíní anyò eket enkem, ambyo sayri mbánkem kpaté angó yó? ⁹ Ne mpok ághó yò ábhini mamæere ne bakokosi bhi, angati bhó be ‘Nák ká ne me mbonyuné ngó ebhókó nkap ene eneme.’” ¹⁰ Yesu arem ye be nchí ghati bhe be b́ángel Mandem bábhòn manák éti mmũ bebú amòt ane átíkínsem ndũ bebú ebhi.”

Nekáy chi ne b́bhi bati apay

¹¹ Ndu beròn ambi Yesu arem be, “Mmũfú abhòn nyaka b́ò babhakanem bati apay. ¹² Éwak émót, ane mónkwen arem ntá etayi be, ‘Éta, chyé awa ákóré menyih bé.’ Étayap akóre menyih ebhi ntá yap

bati apay. ¹³ Ansem mpáy manywóp, ane mónkwen anyokoti menyih ebhi apòkò aròk etòk échá k nekò nesie. Aré achòniti menyih ebhi menkem ndu ményie epó nepem. ¹⁴ Achóniti nókó yéntiki enyih, erémé nsay ékwén etòk eyò enkem, aróp amò apay. ¹⁵ Ekú aròk, abhat mmæet ne mmũ etòk eyò amòt. Ató yi be ándók, áne nókó bakók bhi amem nki ywi. ¹⁶ Are yán menyie nenyíe bakók, ke yé mmu kechyé yi enyih menyie. ¹⁷ Ke ásóré nókó nkaysi ne mmæet yi arem be, ‘Ghó ká me-á, bakú betik etaya b́achí awu mányie nenyíe mmæet ngòkngòk, mándò nòkò mbòk, nsay átwò way me fá!’ ¹⁸ Chòn mfá mpètnsem ntá Etaya ngati yi be, “Éta, nkú Mandem bebú, ne nkú wò bebú. ¹⁹ Mbíkí pere kway mmu ane bábhini be móywe. Sòt me chí mbò nkubetik ywé amòt.”’ ²⁰ Afate abho bepètnsem ntá etayi. Ke ené yi abhæet nekò nesie, chi aghó yi ndu átwò. Ntínso nékém yi, afate, ajet aròk akém yi abhené. ²¹ Mmò arem ntá yi be, ‘Éta, nkú Mandem bebú, ne nkú wò bebú, ne mbíkí pere kwáy mmu ane bábhini be móywe.’ ²² Ke chi aghati b́ò-betok bhi be, ‘Twó ká ayak ne éwet ene erí échá m̀ansòbheri yi ne yò, m̀amfyé yi senòn ndũ senònáwò, ne nkwbhánya bekak. ²³ Dók ye ká m̀ankem m̀ósené mpòn m̀angwáy m̀ankú nenyíe be sényíe senkú manák, ²⁴ mbonyune mówa-ne agũ nyaka, ke nëne apét achi nepém. Anem nyaka ke mpét ngò yí.’ Afé ké epa ébhó.

²⁵ “Mpòk yò, móywi ane nsénsí abhak ebhi. Agháká nókó kekwoót ne eket ndũ yi afu ebhi ápètnsem anywóp, aghók ndũ nkenkwet ne nebhen néchí anywóp. ²⁶ Abhini mmòbetok amòt abhép yí be ‘Ntiki ndak áchí fá echòn?’ ²⁷ Mmò betok wu aghati yí be ‘M̀ómáye apètnsem, ke etaye áway m̀ósené mpòn mbonyuné apètnsem dok.’ ²⁸ M̀mbi wu abénti, anisi bechwe anywóp. Chi afú aròk are anik yí mmæet be anchwe anywóp. ²⁹ Ke akeme etayi chi be, ‘Yini, beyá mamié ane ankem, nchí fá ne wò, nkú nòkò betik ntá ye

mbə nsem. Yě ɔrem be yi, nkɛ kɛ, nke taŋ ntí. Yě nɔ, ɔbhíkí re chye me yě chi mómen bé nkɛ māŋák ne mamɛere bha. ³⁰ Ke mpok móywe-ne mmu árónó ányíe menyiŋ ebhe ne baghərə-nekɔ áperɛnsem, ɔwáy yi esenɛmpɔŋ!’ ³¹ Chi abhiŋi ye yí arem be, ‘Mówa, ɔchí fá ne me mpɔk nkem, ne yɛntiki enyiŋ eya, chí eye. ³² Echi mbɛ erítí enyiŋ be senkem epa éne, sɛnká maŋák, mbɔnyune mɔmáye ne agú nyaka ke néne achi nepém. Anem nyaka ke sépet seghɔ yi.’ ”

16

Yesu atém nekay betɔŋ enyü mmu ákwáy békɛ ne nkáp

¹ Yesu apɛt arem ntá bakoŋo bhi be, “Múnkáp amɔt achi nyaka. Abhón mübetik ane ákem menyiŋ ebhi menkem. Bo bágháti yi be, mmü betik ywí wu áchɔŋti nkáp ywi. ² Abhiŋi mübetik wu arem be ‘Ntiki ndak né ngoko ɛti ye? Dók twó mé ne bekáti ebhen ósíŋi yɛntiki enyiŋ eya aré. ɔbhíkí perɛ kwáy bekem menyiŋ ebha.’

³ “Mmü betik wu arem ne mmɛet yi be, ‘Chɔŋ nkɛ yi? Mmɛet apú mé békɛ betik betan betan, ne ntí ánwɔp me meniní meniní. ⁴ Ebhíkí tat, arem be, néne ndíŋi enyiŋ ene nchí kɛ bé bo mánsiéptí me amem beket ebhap mpok báferɛ me ndü betik.’ ⁵ Abhiŋi bö barem abhen chi-betik ywi amɔt amɔt. Abhép ane mbi be, ‘Yi ókɛm chi-betik wa?’ ⁶ Akeme yi be ‘Babhaná bawet besa betay.’ Mmü betik wu aghati yi be, ‘Ghó ekati barem eye, sɔt, wupsi, sɪŋ babhan besa bepáy nsem byo ndü ené ekɔ ne.’ ⁷ Abhép ye anefú be, ‘ɔkém ná?’ Akeme be, ‘Bebhá nchwí besa betay.’ Mmü betik wu achye yí ekati barem arem be, ‘Sɔt, wupsi sɪŋ bebhá nchwí besa menwi ndü ene ekɔ.’ ⁸ Chi-betik ywi ághó nókó bé arwɔ yi enyuyɔ, akaka yí bé yi abhɔŋ kɛŋwán békáysi ndak. Echi tetɛp be bö mmíkí ne bákɛ menyiŋ ebhap ne kɛŋwan bácha enyü bo Mandem bákɛ ebhap.”

⁹ Yesu arem be, “Kefɔ bakáp ne menyiŋi mmik kékway bétwɔ ne bebépti menyiŋ ke nchí ghati bhe be, mánsót kɔ mánkɛ bo mámbák mamɛere bheka bé mpok kémáy, Mandem ánsɔt bhe ndü bechókó bhi ebhen bébhíkí bhɔŋ ngwɛnti. ¹⁰ Mmü ane ábhɛre bariɛp ndü báru menyiŋ, ábhɛre bariɛp mi ndü beyá menyiŋ. Ne mmu ane apú bhɛere bariɛp ndü báru menyiŋ, apú bhɛere bariɛp ndü beyá menyiŋ nkɔwɔ. ¹¹ Mbák bábhíkí tɔŋ be bábhɛre bariɛp ndü baraká nkáp ne menyiŋi mmik, agha ákwáy besiki ntí ne be amfyɛ kefɔ bakáp ekɛn kebhi ki bhɔŋ ngwɛnti amɔ yɛka? ¹² Mbák bápú bhɛere bariɛp ndü menyiŋ ebhen báfyé amɔ yɛka, yě mmu apú kway bechye bhe menyiŋ ebhen bechi amfay? ¹³ Yě mɔbetok apu kwáy betok bachi batí apay ndɔŋ amɔt. Mbák ámbón bachi bapay, ákɔŋ amɔt ancha anefú, mbák épú nó, áchye kenókó ntá amɔt, ambyak anefu. Mmu apu kwáy betok Mandem antok nɔkɔ menyiŋ mmik.”

Mbək menyiŋ ebhen Yesu árémé

¹⁴ Yesu árém nókó menyiŋ ebhen, nkɔwɔ Fárisi bo bákónó nkáp tontó báre way yi. ¹⁵ Yesu aghati bɔ be, “Bé báchí bo abhen bátɔŋ mmɛet be báchi chak besí bho. Ke Mandem ariní bati yɛka. Enyiŋ ené bo báyiŋi bé ebhɔŋ menwɔp chí enyiŋ ene Mandem ápap.”

¹⁶ Yesu apɛt arem be, “Jón Njwiti áperɛ twɔ, bo bátɔŋ nyaka chi menyiŋ ebhen bechi amem basiŋ Moses ne amen baremé kepinti. Basiŋi mɔ ké bo bákòŋo nyaka. Jón átwó nókó, bábhɔ beghati bho Mbok Ndíndí ɛti Kefɔ Mandem, ne yɛntiki mmu are nu bechwe aré ne betan. ¹⁷ Ke echi wikirik be mfay ámfúét, mmik amfɛet, echa be mandú enyiŋ ndü basiŋ amen Moses ne amen baremé kepinti áném. ¹⁸ Echi ye be, yɛntiki mmu ane áró ngɔré ywi ndü nebhay, akwɛn berwɔp. Ne mmü ane ábháy ngɔré ane nném áró ndü nebhay, akwɛn nkɔwɔ berwɔp.”

Nekāy mūnkāp ne Lásárōs

19 Yesu atēm nekay enén be, “Mūnkāp amōt achi nyaka ane afyē nden beyā nkāp, anyie nōkō epa yēntiki nywōp. 20 Nchēbhēmu amōt achí nyaka. Aka nyén be Lásárōs. Báre bhure yi ndū nyūbha mūnkāp wu mpoknkem. Mmuet yi ajwi ne befuēt. 21 Abhōñ ekwak menyie yē chi bechōkōti ebhen békwēnti amik mpok mūnkāp anyie nenyie. Enyih echak abhak be mmú mūnkāp éré rōñ éniñi nōkō befuēt ebhi. 22 Ansem mpok, nchēbhémú wu agú, bōángel Mandem basōt yi barōk amfay, bākū yi achōkō kekōt ne Abraham. Mūnkāp agú nkōwō, bābhēme yi. 23 Arōk etōkō bawú, abhak ndū beyā esōñori aré. Ayōñ nōkō amik amfay, aghō Abraham nekō nesie ne Lásárōs abhak yí nepaká mmuet. 24 Mūnkāp wu akók ye arem be, ‘Eta, Abraham, ghō me ntínso. Tó Lásárōs antáp senōñ awō ndū manyiep antwō ankwenē me nti mandú. Nchí ndū beyā esōñori amem ngó-ne.’ 25 Ke Abraham akeme yi chi be, ‘Mōwa, ké ghōkōntik be mpok ōchí awu amik, ōbhōñ nyaka berítí menyih ené Lásárōs ábhōñó chí bebéptí menyih. Ke néne yí achí sayri fá ené wō ōchí ndū nenyíé ámén. 26 Dīñí nkōwō be, erémé nepi nékōre bhese enyuné, yē mmu apu kway befu fá ampe antwō ntá yeka; ne yē mmu apú kway berō ebhē yeká, ampé antwō fá ntá yese.’ 27 Mūnkāp wu arem be, ‘Eta Abraham, nikmuet tó ye Lásárōs ndū nneréket etaya. 28 Mbōñ bōmaya batí atay. Ghatí yi ándók ánsemti bhō be báké twō nkōwō ndū nebhuēt nenyíé ámén ane.’ 29 Ke Abraham akeme yi chí be ‘Bōmaye babhōñ basih Moses ne amen baremé kepinti. Mángók menyih ebhen basihí mō ághati bhō.’ 30 Arem ntá Abraham be, ‘Ae Eta Abraham, eyō ébhíki kway. Mbák mmu amōt ane ánáná ágú ámpétnsem angati bhō, chōñ mántiknsem ndū bebú bhap.’ 31 Abraham aghati ye yi be, ‘Mbák bōmaye babhiki ka beghok menyih

ebhen bechi amem basih Moses ne amen baremé kepinti, nō bápú kway beghok ye chi mmu ane ánáná ágú ke ápetnsem ntá yap.’ ”

17

Sōt ka mpok be mmu áké kē nti ankwen ndū bebú

(Mt 18.6, 7, 21, 22; Mk 9.42)

1 Yesu abho béghati bakoñō bhi be, “Mamō ane átēn bo ndū bebú ápú nók bétwō. Ke chōñ émbep éñcha ntá mmú ane ákū mamō ántwō ntá bho! 2 Echí sáyri ntá mmu wu be mánsōt ntay negho mánsēt emi eyi, māmese yí amem manyu echa yi bebhak nepém ankū mmū amōt ane ánókō Mandem ankwen ndū bebú. 3 Sōt ka mpok! Mbák mómaye ánkū wō bebú, ghatí yi bé ándó epih eyō. Mbák atiknsem ndū bebú bhi, foñori yi. 4 Ne mbák akū wō bebú ndōñ tándrámōt ndū ewak ne yēntiki ndōñ antwō, anik wō mmuet be, ‘Eta foñorí mé,’ ōbhōñ béfōñori yi.”

Neka nébhōñ betāñ

5 Bōnto Yesu barem ntá yi be, “Acha, kwak bé neka enese néntán nendōk ambi.” 6 Acha akeme bhō be, “Mbō bābhōñ neka ne Mandem enén néchí yē chi níñíníñí mbō mósepem ane enōk éne bābhñi be *móstat, mbū bākway béghati enōk ene be, ‘Fá fá ne bakan dōk tē awu amem manyu’, ne yó éngok be.”

Betik ebhen mübetok Yesu

7 Yesu arōk ambi betōñ. Arem be, “Sénsōt be mmū ywēka amōt abhōñ mübetik ane áchí ebhi ákū betik, yē chí ndu bebhabheri bāghōñōmén, yē chí ndu békwán mban. Mbák afū ebhi apētnsem anywōp, wō chí-betik ywi ōghati yi be, ‘Twō chōkō amik nyie nenyíé?’ 8 Pú ōghati yi chí be, ‘Dók wupsí nden, kē nenyíé twō ne nō. Nnán nnyíé nnáná, ónsōt ene ōnyie?’ 9 Mbák akū mbō enyu ōghatí yi opú kwáy bekaka yi be, ‘Ōkū a’ mbōnyune akū chí betik ebhen yi ábhōñó bekū. 10 Émbák ye enyumōt ne bhe. Mánán mánkū betik menkem ebhen bāchyé bhe, bābhōñ berem chí be, ‘Séchí chí

bõ betok, yě ndak ácháκ ápu. Séká chí enyĩn ene sébhónó béκa.’ ”

Yesu abú bõ ebhanákwa bati byo

11 Ndu Yesu ákò berõn Yerúsalem, are fúét ndũ ndyerẽbhi Samária ne Gálili. 12 Neschwe áchwè amem mótók amõt, bõ ebhanákwa bati byo bághó yi ndu átwò, báte, kerõn kékwoót ne yí. 13 Bábhõ bebík mándeme nõkò bé, “Yesu, Eta, ghó bhese ntínso.” 14 Yesu ághó nõkò bhõ, aghati bhõ be, “Dók ká ntá bachiákap Mandem be mánychák bhe.” Ené bárõn, ebhanákwa yap émay. 15 Mmu wap amõt ághó nõkò bé atan, abho bepetnsem ntá Yesu ambiti nõkò Mandem ne eyõn amfay. 16 Agháká nõkò besí Yesu, akwén yi bekak ankaka nõkò yi. Éfákári be mmũ wu achí chí mmu Samária. 17 Yesu arem ye be, “Pú bõ bati byo ke mbúú? Abhénéfú bati nénenamõt báchí fá? 18 Ndiere kenkõ ne aywĩnti ke áperensem bebiti Mandem-é?” 19 Yesu aghati ye mmu wu be, “Faté, dók ebhak eye. Neka enén õbhõnõ ne me néka õtan.”

*Netwó Kefõ Mandem
(Mt 24.23-28, 37-41)*

20 Nywõp némõt, mbæk bõnkwo Fárisi bábhẽp Yesu be, “Ntíkí mpok Mandem ábhák ne bo fá amik mbõ Mfõ wap?” Akeme bhõ be, “Yě eriõn épú ene étõn be Mandem abho békem bo mbõ Mfõ wap. 21 Ne yě mmú apú kwáy berem yě be, ‘Ghó ká Mandem fa ne bhõ mbõ Mfõ wap!’ Diji ká be Mandem anán achi Mfõ ndũ nkwo yweka.” *

22 Yesu arem ye ntá bakoõo bhi be, “Mpok átwò ane bábhõn chõn ekwak bebhak ne Me Mmu mfú ntá Mandem yě chí ndũ nywõp nemõt ke be kebõn mbi. 23 Mpók yõ, chõn bo mámbak abhen bághãti bhe be, ‘Ghó ká yi awu!’ Bácháκ mandem be, ‘Ghó ká yi fá!’ Mbák mǎngók nõ, báké rõn, báké bhõ békoõo bhõ. 24 Mbõ enyũ miámian ákõt angõõ, befu ebhókó nebu émõt beghaka écháκ, nõ

kě ébhõnõ bebhak mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twõ. 25 Ke yí abhõn beyambi angó beyã esõnõri ne mkpáká bhõ abhen echõn mámbayak yí, ke antwó. 26 Mbõ enyu éfákári nyaka mpok Nõa, nõ ké éfákari chõn ke Mmu ane áfú ntá Mandem ambesi. 27 Bo mányìè nyaka mányũ nõkò, abhen bábhã baghõré mámbay nõkò, ne abhén bátók bhõ mántoko nõkò kpate nywõp enen Nõa áchwè amem áchwí, ne manyiep átwò akuti mmik awáy bõ mankem. 28 Chõn émbak nkwo mbõ enyũ echi nyaka mpok Lot. Bo mányìè nyaka ne mányũ nõkò. Bákũ nyaka menyĩn ne abhen béti mánti nõkò menyĩn ebhap. Mbæk bákwan nyaka nenyíé, abhénéfú mánte nõkò beket. 29 Ke ndũ nkúbhẽ nywõp enén Lot afa etók Sódõm, Mandem akã ngó áfú amfay ne ekem mbõ batay ane ádu, anye mbõ manyiep, ásõn bõ mankem. 30 Nõ ké ébhãk chõn ne bo mpok Mmu ane áfú ntá Mandem ábhési.

31 “Ewak eyõ, ébhák enyumõt ne mmu ane achi amfãy eket. Aké rõn kpík anywõp be ampókò menyĩn ke ambue. Enyumõt ne mmu ane achi ebhi. Aké rem bé ápetnsem anywõp ansõt yěnyĩn. 32 Báké ghõkõntik enyĩn ene éfákári nyaka ne ngõré Lot. 33 Mmũ ane áyãn bepeeme mmuet, chõn aném nepém eni. Ke yě agha ane áká ménem nepém eni éti ya, chõn ambõn nõ. 34 Nchí ghati bhe be, ndũ mpok yõ ane mëpetnsem, bõ bati apay bákway bebhãre ndũ bekók mémõt, mánsõt amõt mandók ne yí, mándõ anefu. 35 Baghõré bati ápay bákway bebhak ndũ ntay nemõt mánkøk nõkò nchwi, mánsõt amõt mándók ne yi, mándõ anefú.” 36 [Bõ bati apay bákway bebhak ebhi, mánsõt amõt, mándõ anefú.] 37 Bakoõo Yesu bábhẽp yi be, “Acha, menyĩn ebhén befákari chõn fá?” Yesu arem be, “Nebhãet ane egúnnya echi, aré ké kenen eken kényìè begú nnya kéchemẽ.”

18

* 17:21 Ékwáy bebhak nkwo be: Kefõ Mandem kénãn kéchi amem batĩ ayeka.

Nekāy kénkwésé ne ntañá manyé

¹ Yesu atém nekay enénéfú ntá bakonjo bhi ndu betəñ bhə be, bábhəñ menikmæet ntá Mandem mpoknkem, keferere ntí are. ² Arem be, “Ntañá-manyé amət achi nyaka etəkofú, Mandem yi ke chye kenókó, nti nkwa yi kebəñ mpok ne yi. ³ Kénkwésé amət abhak nkwo etək eyə. Are rón ntá ntañá manyé wu anik nəkə yí mmæet be, ‘Eta, tán manyé ya sayri fere me amó mümpap awa.’ ⁴ Ndü nebhənet, ntañá manyé wu kefyé ntí. Ke ansem mpok, achəkə díí arem ne mmæet yi be, ‘Yəndu mpú chye Mandem kenókó, ne mbíkí bhəñ mpok ne nti nkwa, ⁵ ke ndu móngoré-ne árəñ chi ambi bechye me esəñari, chəñ ntán manyé yi sayri nchye yi. Mbák épú nó, apú sebhə me ante amik.’”

⁶ Yesu Acha arem ye be, “Bəghok nə enyñ ene ntañá manyé ane apú chak árémé? ⁷ Mbák mmu mbə yi ákwáy nyaka békwak móngoré wu, Mandem ke apu kway bekwak bo abhen yi áyábhé mbák báđi kebəñ ntá yi bëti ne ngósi? Akway béchəñti mpok ke ankwak bhə? ⁸ Nchí ghati bhe be, chəñ Mandem amkpót manyé áyák anchye böbhi. Ke mpok Mmu ane áfú ntá Mandem ápérənsəm, chəñ angó bo abhen bábhəñó neka ne Mandem fá amikí?”

Yesu atém nekāy mūnkwo Fārīsi ne mbebhé nkabhénti

⁹ Yesu atém nekay enénéfú ntá bo abhen bakaysi nyaka be bachi chak besí Mandem, mámbiyaka nəkə bo bachak. ¹⁰ Yi be, “Bo bati apay bərəñ nyaka menikmæet amem ekerákap Mandem. Amət abhak mūnkwo Fārīsi, anefú abhak mbebhé nkabhénti. ¹¹ Mūnkwo Fārīsi ate eyí ebhak anik mmæet be, ‘Mandem, nkáká wó be mpú mbə bo báchák abhen bachi baghép, bakü bebú, ne bakwené berwəp. Nkáká wə be mpú mbə yě chí mbebhé nkabhénti ane áte nó awu. ¹² Nchí bhak ndü netarənsay ndəñ épáy ndu sónde amət. Ne ndü menyñ ebha menkem nchí chye ndu amət amfay baru byo mbə akap ntá

ye.’ ¹³ Ke mbebhé nkabhénti ate nekə nesie. Ntí, yi ke yon amfay, ne adep awó anti arem be, ‘Eta Mandem, nchí mmü bebú. Ghó me ntínso!’ ¹⁴ Nchí ghati bhe be Mandem ásót nyaka be mbebhé nkabhénti wu achi chak besí bhi. Ekebhák nə ne mūnkwo Fārīsi mbənyuné Mandem ásəpti yəntiki mmu ane áyəñ mmæet, ke ákəsi yě agha ane ásəpti mmæet amik.”

Yesu ayét mamba

(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ Bofú básót böbhəp bərók ntá Yesu ne bhə be yi anyəñə bə amə anti anjet bhə. Baghəkó bhi bəghó nókó nə, bábho besáyi bhə be báké kə nə. ¹⁶ Ke Yesu abhiñi böbhə ne böbhəp. Ne ntá baghəkó bhi arem be, “Də ká mamba mántwə ntá ya, báké chyet bə mbi mbənyune bö abhen bachi mbə bhó kě Mandem abhak Mfə wap.” ¹⁷ Dñí ká be, mbák mmu abhíkí rə Mandem ankem yi mbə mónkwən apú kway bebhak ndü mpáy bo abhen Mandem achi Mfə wap wáwák.

Mūnkáp

(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ Ewak émət, münti bo Israel abhép Yesu be, “Ntəñ, wə mmü ndíndí, chəñ nkə yi ke mbəñ nepém enén nebhiki bhəñ ngwenti?” ¹⁹ Yesu akeme yi be, “Ndaká yí óbhíñi me be mmü ndíndí? Mmü ndíndí apú. Mandem aywñti ke achi Mmü ndíndí. ²⁰ Oríñi bebhé Mandem. Bérəm be, ‘Oké kwən berwəp. Oké wáy mmu. Oké ghep. Oké te ntísié ákwáré. Chiě máye ne etaye kenókó.’” ²¹ Mmü wu árem bé “Nnáj nchí bhəere bebhé ebhen menkem.” ²² Yesu ághókó nókó nó, arem ntá yi be, “Erəp enyñ émət ené óbhíkí re kə. Dók tí menyñ ebhe menkem, chyě nkáp ntá bachébhəbho. Mbák ónkú nə, chəñ ómbəñ kefə menyñ amfay. Jntwó ye ənkonjo me. Ne chəñ ómbəñ kefə menyñ awü amfay.” ²³ Aghókó nókó nó, apəp, arəbhe rónérəñ mbənyune abhəñ nyaka beyá menyñ. ²⁴ Yesu ayñi yí, arem be, “Ebəmæet tontó be mūnkáp anka Mandem ambak Mfə ywi. ²⁵ Echí

wikirik be mpəŋə baso ámfuét ndü mbok mbiábhan écha múnkáp béka Mandem ambak Mfə ywi.”²⁶ Bo abhen baghoko beyəŋ ebhə bábhép Yesu be, “Agha ákwáy ye bebhəŋ nepém enen nébhíki bhəŋ ngwenti?”²⁷ Yesu akeme bhə be, “Enyiŋ ené écha nkwaŋŋəŋ, épú cha Mandem.”

²⁸ Píta asá eyəŋ arem be, “Yiŋí, séró menyin menkem sékòŋə wə.”²⁹ Yesu aghati bhə be, nchí ghati bhe be, “Mmü ane áró yé eket, yé ngoré, yé bəmayi, yé etayi ne máyi, ne yé bəbhi éti Kefə Mandem, ³⁰ Mandem áchye chəŋ yi menyin ebhen beyə becha ebhen yi aneme fá amik. Ne chəŋ ambónə nepém enen nébhíki bhəŋ ngwenti ndü mmik nkə.”

Yesu arem ndəŋ ené éjwi éráť bé chəŋ mángwáy yi

(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)

³¹ Etat nókó, Yesu asət baghókó bhi bati byo ne apay nepak. Abho bégháti bhə be, “Ghók ká! Sérəŋ nə chí Yerúsalem, ne aré, chəŋ yəntiki enyiŋ ene baremé kepinti Mandem básiní éti Mmu ane áfú ntá Mandem émfakari.”³² Chəŋ mánkém yi mámfye amó bəbati abhen bápú bo Israel, mánjókó yi, ne mánsəkəti yí, ne mámpati yi batié amæt. ³³ Chəŋ mándén yi ne ekpa, ne mángwáy yi. Ke égháká nókó manywəp arət, ampətnsem ndü nepém.”³⁴ Ke baghók Yesu kekwimem yé chí ndü enyiŋ émət ndü ebhen yi árémé. Bébhak bhésé bhésé ntá yap ne bó kekém enyiŋ ene yi areme.

Yesu abú nnémámík etək Jeríko

(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

³⁵ Mpok Yesu aghaka kekəwət ne Jeríko, nnémámík amət abhak nepak mbi chókó, aniní nəkə meniní. ³⁶ Aghókó nókó ndü beyə bó báfuet, abhép enyiŋ ene éfakari. ³⁷ Bágháti yi be, “Yesu ane Násáret ke áfuét.”³⁸ Abho ye bébik be, “Yesu! Mmə Mfə Debhít! Ghó mé ntínso!”³⁹ Bo abhen bārəŋ ambi béré sayti yi be ánychókó kpák; ke akpik are bik ne eyəŋ etəŋetəŋ be, “Mmə Mfə Debhít! Ghó

mé ntínso!”⁴⁰ Yesu áte, achye eyəŋ be mántwó ne yi. Bátwó nókó kékwət ne yi, Yesu abhép yi be, ⁴¹ “Ŋyáŋ mənká wə yi?” Akeme Yesu be, “Acha, nchí yaŋ mpət ngə mbaŋ.”⁴² Yesu arem ye ntá yi be, “Ghó mbaŋ. Neka enén əbhəŋə ne me nékə ətaŋ.”⁴³ Témté wu, abho beghə mbaŋ! Ne abho bekoŋə Yesu, ambiti nəkə Mandem. Bo mankem bághó nókó nə, babhə bebiti nkəwə Mandem.

19

Yesu ne Sakio

¹ Yesu achwe etək Jeríko are kə befuət. ² Mmu amət abhak aré ane aka nnyén be Sakio. Abhak münti babhebhé nkábhénti. Abhəŋ beyə nkáp. ³ Ariní nókó bé Yesu áfuét, abho beyəŋ mbi be ángó enyü mmu Yesu achi, ke éti kembin eki ne beyə bo, yi kekəwáy beghə yi. ⁴ Ajet arək ambi, akó amfáy enək ene bábhiní be Síkámə ndü mbi ane Yesu ákə are ndu áyən beghə yi. ⁵ Yesu ágháká nókó are, ayon amik amfay aghati Sakio be, “Sakio, sep twó áyák. Mbəŋ bébhak eket eye echəŋ.”⁶ Sakio aseŋ amik áyák, anak Yesu eket yi ne beyə maŋák. ⁷ Bo bághó nókó ndü Yesu árəŋ ndü eket Sakio, béré nywinti mándeme nəkə be, “Yesu árəŋ bebhák kenkə amem eket nkə bebú.”⁸ Ené Yesu ne Sakio báchí anywəp, Sakio afate arem ntá Yesu be, “Acha, ghók, chəŋ nkóre menyin ebha ndü baru apay, nchye ndu amət ntá bachébhé bho. Ne mbák nsət enyiŋí mmu ndü mangwə, chəŋ nkeme yə ndəŋ enwi.”⁹ Yesu arem ntá yi be, “Echəŋ, Mandem apémé wə ne efo eye enkem mbənyune wə nkəwə əchí ebhárémə Abraham ane Mandem əbhəŋ bépémə.”¹⁰ Ne Me Mmu mfú ntá Mandem ntəwə béyán ne bépémə chí bo abhen manémé ebhi.”

Yesu atém nekəy mmu ane arə bakə betik abhi ne nkáp

(Mt 25.14-30)

¹¹ Ené bo bághək menyin ebhen Yesu árəm, arək ambi betem nekay nechak. Ntí abhak be, anán agháká nyaka kekəwət ne Yerúsalem, ne bo

bákàysi nyaka be Kefò Mandem kètwò fá amik mandú mpok. ¹² Yesu aghati ye bhò be, “Nném mmu amòt arò nyaka etòk yi aròk etòk échák nekò nesie bé mánkú yí mfò ntá bòbhi ke ampètnsem. ¹³ Apéere ròn, abhìni bakù betik abhi bati byo. Achye yèntiki mmu wap ebhá nkáp, arem be ‘Kò nókó ká esie ne nkáp wu kpátè mpok nepèrènsèm ená.’ ¹⁴ Arò ye are ròn. Ke bõ etòk yi bápap nyaka yi. Bátó ye bo be mándók mángátí mfò ngo be ‘Acha, sébhíki yan mmù-ne ambák mfò ywese.’ ¹⁵ Yè nò, neròn yi arònò bákú yí mfò. Apéere nókó nsem etòk yi, abhìni bõ betik abhen yi achye nyaka nkáp be mántwò yi angò nsay ane bábhónò. ¹⁶ Ane mbi aròk aghatí yí be, ‘Acha, mbõn nsáy bebhá nkáp byo amfay ebha émòt ene óchyé me.’ ¹⁷ Mfò wu arem ntá yi be, ‘Òkù sayri, òhí erítí nkàbetik! Tèndu ótónò ndù mandú enyìn be òbhàre barièp, mèchyè wò betan bekem betòk byo.’ ¹⁸ Ane ájwí bati apay atwò arem be, ‘Acha, mbõn nsay bebhá nkáp betay amfay ebha émòt ene óchyé me.’ ¹⁹ Mfò arem ntá nkàbetik wu be, ‘Mèchyè wò betan békém betòk beghe betay.’ ²⁰ Nkù betik achák atwò arem be, ‘Acha, ghó ebhá nkáp eye. Nnep nyaka wu ndù ebhókònden mbeşe. Mbíki kù enyìn ne wu. ²¹ Mbõn nyaka becháy mbònyune òhí mmu mbeápak. Enyìn épú eye, òsòresòt. Ne òghèm enyìn ené òbhíki pi.’ ²² Mfò wu aghati yi be ‘Wò nkàbetik mbámbe, eyònyu ye éway wò! Òrìnì bé nchí mmu mbeápak. Òrìnì bé nchí sòt ené épú eya, ne nchí ghèm ené mbíki pi, pú nó? ²³ Ke ndak yi òbhíki fyé nkáp awa amem ekerènkap? Mbò òkù nò, mbú ndu ntwò né, mbíki sòt wú ne nsáy?’ ²⁴ Aghatí ye bo abhen báchí are téé be, ‘Sòt ka ebhá nkáp eyí yò mánchye ntá mmu ane ábhónò bebhá byo.’ ²⁵ Bárém ntá yi be, ‘Acha, pú yi abhòn bebhá byo?’ ²⁶ Mfò wu akeme be, ‘Nchí ghati bhe be, mmu ane ábhónò, báchye yi échák. Ke ane ábhíki bhòn, básòt ntá yi yè chí

mandú ane yi ábhónò. ²⁷ Ne mbák chí bõmpap abha bhèn, abhen bábhíki yan nyaka be mbák mfò wap, twò ká ne bhò fá, mǎngwáy bhò besí bha.’ ”

Yesu achwe Yerusalem mbò mmu ane anu ansòt awónem
(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Yesu átém nókó bhò nekay enen, aròk ambi békò beròn Yerusalem, yi abhak ambi, bo abhen báchi ne yi mankonò nòkò ansem. ²⁹ Agháká nókó kékwót bõbetòk Betfáge ne Bétani, ndù Njie Menòk *Olif, ató baghókó bhi bati apay ambi. ³⁰ Aghati bhò be, “Dók ká ndù mótòk ane achi afò ambi. Nèchwe ane báchwe are chòn mǎngò mó mpònò batu sesét, ane yè mmu abhíki re kò ne yó. Kanarí ká twò me ne yó. ³¹ Mbák mmú ámbép be ntí ane bákàñari yó, ghati ka yí be, ‘Acha ke áyàn yò.’ ”

³² Bõ abhen yi átó, bárók, bághó yèntiki enyìn mbò enyù yi aghati bhò. ³³ Ené bákàñari mómpònò batu wu, bõ abhen babhònò yò, bábhép bhò be, “Ndaká yí bákàñari mómpònò batu wu?” ³⁴ Bákéme be, “Acha áyàn yò.” ³⁵ Bárók ye ne yò ntá Yesu. Básòt nden ené mfáymæt eyap basòbheri mómpònò batu wu, bákkwák yi achòkò amfay. ³⁶ Ne ndù yi ákò áròn, bo béré sòt ndené mfáymæt eyap mángay nòkò ambi be mómpònò batu wu anko amfay.

³⁷ Agháká nókó kékwót ne nebhuèt ane mbi árò Njie Menòk Olif ásèp Yerusalem, ngémtáy bakoño bhi bábhó menják, mámbiti nòkò Mandem ne eyòn amfay èti menyìnì maknkay menkem ebhen bó bághó. ³⁸ Mándeme nòkò be, “Mandem ánjet mmu ane átwò ndù nnyén Acha! Mandem Mfay ke áchyè kpák. Sénchíe yí kenókó!” ³⁹ Mbòk bõnkwo Fàrisi abhen báchí ndù ngémtáy bo bhò, béréntá Yesu be, “Ntòn, sáy bakoño bhe mánchòkò kpák.” ⁴⁰ Yesu akeme bhò be, “Nchí ghati bhe be yè mbú mánchòkò chí kpák, batay ábik ambiti Mandem.”

Yesu adi èti Yerusalem

⁴¹ Yesu ágháká kékwoť ne Yerúsalem, aghó etok, adi kebho ndü ntínso nékem yi ne Yerúsalem, ⁴² andeme noko be, “Mbò be bāriñí yě chí echò, menyiñ ebhen békù bo mámbón kpák, mbú éri-e! Ke néne, bechi bhese bhese nta yeka ne bāpú ghò bhò. ⁴³ Mpok ätwò ane bömpap abheka bätwò mánkap be, mántep nkók ankap etok yeka, máncet bhe bebhè menkem. ⁴⁴ Ne máncwe mánaña bhe ne böbheka mankem, mámokoti etok enkem enyuné yě ntay népú röp amfäy nti. Chòñ émfakari nò, mbonyuné bābyak Mandem mpok yi ätwò bépéme bhe.”

Yesu achwe ekerákap Mandem abók bakösié

(Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Yesu arók achwe amem ekerákap Mandem abho bebok bö abhen bákò esié amem, ⁴⁶ ambe noko ne bhò be, “Ékati Mandem érem bé Mandem arem be, ‘Éket eya ébhòñ bebhak chí ekeré nenikímæet’, ke bāyíbhíri yó érop chí eket ené baghép bābhèse are!”

⁴⁷ Yesu are rón yé antòñ nokò bo amem ekerákap Mandem, yéntiki nywòp. Böbati bachiákap Mandem, ne batòñ ebhé Moses, ne böbati etok bachak báre yán mbi beway yi. ⁴⁸ Ke bó kebhón mbi mbonyuné bo mankem bābhón nyaka ekwak béghok menyiñ menkem ebhen Yesu árèm.

20

Bābhép Yesu ebhak ene betañ ebhi béfú

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

¹ Éwak émot, ené Yesu átòn bo amem ekerákap Mandem angati nokò bhò Mbok Ndíndí, böbati bachiákap Mandem ne batòñ ebhé Mandem ne böbati etok bārók ntá yi, ² barem be, “Ghatí bhese, ntiki betañ óbhónó beku menyiñ ebhen né ókù? Agha áchyé wò betañ ebhò?” ³ Yesu akeme bhò be, “Me nkwo mbón enyiñ bebhép be. Ghatí ká me. ⁴ Betañ ebhen Jón ábhónó nyaka ndu bejwiti bho, béfú chí ntá Mandem ke ntá nkwo?” ⁵ Báre kem epáíti ne batí be, “Chòñ séndem be

yi? Mbák séndem be betañ ebhen Jón béfú nyaka ntá Mandem, ábhép bhese be, ‘Ke ndaká yi bābhíki noko eyòñ eyi?’ ⁶ Ne mbák séndem be, ‘Béfú nyaka ntá nkwo’, bö mankem bätenti bhese ne batay mangway, mbonyune bó mankem mánoko sayri be Jón achi nyaka ndemekepinti Mandem.” ⁷ Éká bakeme Yesu be, “Sébhíki riñi.” ⁸ Ne Yesu aghati bhò be, “Menkwó mpú ghati yé be mmu ane áchyé mé betañ beku menyiñ ebhen né mékà.”

Yesu atém nekäy bakä betik ne mbónnki

(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)

⁹ Yesu abho ye bétém bó nekay nechak be, “Mmüfú achi nyaka. Ati nki apí menok vain are. Afyé bo are, be mánku betik mankore nsáy ne yi. Arò ye arók nekò enen yi átát, etok echak. ¹⁰ Mpok bekak kepem énok ákwáy nókó, mbónnki ató bakä betik abhi bachak be mándók mánsót aywi ákóré mbwot. Ke bö betik bhò kechye. Bákém yi baden, bábók, apetnsem amó amò. ¹¹ Mbónnki ató mübetok achak. Bákém awu nkwo bádén, báchyé yi ntiánwóp, bábók apetnsem amó apay. ¹² Ató mmöbetok ane ajwi bati arat. Bádén, báfyé befaet amæet, bábók, afú arók. ¹³ Éku mbónnki wu arem ne mmæét eyi be, ‘Chòñ nku ná? Chòñ ntó mbón mmönti wa. Yé yí, bābhòñ béchye yi kenókó.’

¹⁴ Ke bakä betik bāghó nókó yi, bābhó berem ne bati be, ‘Yiñí mbón móywi né, ne yí ké ábhónó ményié newú etayi. Twó ká senkem yi séngwáy bé etayi ánán ángú, menyiñ ebhi méndòp chí ebhese.’ ¹⁵ Móywi wu áchwé nókó amem nki, bákém yi baya báfú amem nki ne yi, barok baway.” Yesu átém nókó nekay enen, abhép bó be, “Bākaysi be chòñ mbónnki wu anku yi ntá böbhò? ¹⁶ Chòñ antwó angway bhò, anchye nki wu ntá bo bachak.” Bāghókó nókó nò, babho berem be, “Mandem ake ka!” ¹⁷ Yesu ayiñi bhò díi, abhép be, “Ntí basiñi amen achi be yi? Basiñi amen árèm be:

‘Nkúbhé ntay enen batëket báguébhé
bé nébhíki ri,
nó ke néróbhé ntay enen nékémé eket
néchá batay ácháak ankem.’

¹⁸ Yěntiki mmu ane akwene ndü ntay
enen, äšiepti ndü mbiñ, ne mmu
ane ntay enen nékwéné yi amuet,
néchòkoti yi.”

*Bábhép Yesu ěti nkábhénti ndu
báyàn yi ánkwén anyu*

(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)

¹⁹ Yesu atem nòkò nekay enen, batòñ
ebhé Mandem ne bōbati bachiákap
Mandem báriñi be atem nekay eno
chi ěti yap. Báre yan bekem yi, ke
báchày bo abhen báchi are. ²⁰ Bárók
ye ambi beyañ mbi bekem yi. Bátó
baghokotí kepí ntá yi be mánkòt
ngepti be bachi bō tetep. Ke bárōñ
nyaka chi be mámbébhé nókó yi
menyiñ kpát ankwén anyu, ankwén
ndü ntá yap be mansòt yi manto ntá
Góbbhanò Rom mmũ betañ menkem
bechi yi amò. ²¹ Baghokotí kepí bhò
bárōñó nókó ntá Yesu, babhep yi be,
“Ntòñ, séríñi bé menyiñ ebhen órèm
ne ótòñ bechi chak. Séríñi bé ópú yiñi
mmu ndü besí óncháy yi, ke ótòñ tetep
ěti menyiñ ebhen Mandem áyàn bo
mánkũ. ²² Ghatí bhese, ebhé yesé eka
be sénchíe nkábhénti ntá Mfò Rom ke
ébhíki ka?” ²³ Yesu aríñi bapu map,
arem ntá yap be, ²⁴ “Tón ká me ebhókó
nkap.” Bátón nókó yi abhép bhò be,
“Ntí ághá né aré? Ne nnyén chí enen
ághá?” Bákéme yi be, “Chí ntí Sísa,
Mfò Rom. Ne nnyén, chí eni.” ²⁵ Yesu
arem be, “Chíé yé ka nta Mfò Rom
yěntiki enyiñ ene echí eyi, mánchye
ntá Mandem yěntiki enyiñ ene echí ene
Mandem.” ²⁶ Bághókó nókó enyiñ ene
Yesu areme, bápóp! Bó kebhoñ yěnyiñ
ndü enyiñ ene yi áréme, ene ékũ yi
ankwen anyu be bò mánkém yi besí
bho. Báròp kpákpákpak.

*Enyiñ bábhébhé Yesu ěti neperénsem
ndü nepém*

(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)

²⁷ Mbòk bōnkwo Sádusi bárók ntá
Yesu babhep yi ěti neperénsem ndü

nepém. Bōnkwo Sádusi bábhíki noko
nyaka be bawú bápèt chòñ nsem ndü
nepém. Babhep yi be, ²⁸ “Ntòñ, Moses
asíñ ndü ebhé eyese be, mbák mmu
ángú ándó ngoré ke bó kebhoñ yé
mmó, mómayi abhoñ besòt ngoré wu
bé ámbé bò ne yi ndü nnyén manò ane
ágú. ²⁹ Bó chí amòt bati tándrámòt
báchí nyaka. Ane mbi abháý ngoré,
agú kebhoñ yé mmó. ³⁰ Ane ákòño
asòt kénkwésé wu ndü nebhay agú
kebhoñ mmó. ³¹ Ane ájwí bati arat
nkwo asòt yí ke agú kebhoñ mmó ne
yi. Ěfákári enyumòt ne bò mankem
bati tándrámòt. ³² Ndü ngwentí, ngoré
wu nkwo agú. ³³ Ndu echí nò, mpok
Mandem ákũ bawú mámpétnsem ndü
nepém, ngoré wu ábhák ane agha?
Ndu bó mankem, bati tándrámòt,
yěntiki mmu wap abhay nyaka yi.”

³⁴ Yesu akeme bhò be, “Fá amik,
baghoré ne babhakanem bábháy bati,
³⁵ ke bo abhen chòñ bápétnsem ndü
nepém, mánchwe ndü mmik nkò,
bápú pere bháy nebhay ³⁶ mbonyune
bápú pere kway begu. Bábhak mbo
bóàngel Mandem, bábhak bō Mandem
abhen yi akũ bápétnsem ndü nepém.
³⁷ Yé chí Moses atòñ nyaka kponoròñ
ndü mbok enòk ené ngó ádù are be
bawú bápèt chòñ nsem ndü nepém.
Ndü basíñi mi ěti mbok eyò, Moses
ábhíñi Mandem mmu achi Acha
be, ‘Mandem Abraham, Mandem
Aisek, Mandem Jekóp!’ ³⁸ Eyò étòñ
be Mandem achí Mandem bo abhen
bachi nepém. Apú Mandem bawú.
Ntá Mandem, bōbhò mankem bachi
nepém.”

³⁹ Mbòk batòñ ebhé Mandem báká
ne yi, barem be, “Ntòñ, órem sayri!”

⁴⁰ Yé mmu kepere mò bébhèp yi yěnyiñ.

*Mpeme Mandem afyé nyaka barièp
bé àtò*

(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37a)

⁴¹ Yesu abhép bo abhen bághòk
yi be, “Ná bákway berem be Mpeme
Mandem afyé nyaka barièp be àtò
achi ebhárémò Mfò Debhít? ⁴² Mbōñ
Debhít asíñ amem Ekáti Bakway be:

‘Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be, chakó fá ebhé awónem eya ndü enakó-kenókó,
 43 kpatε nkε bõmpap abhe mándap mbõ enak ene chõj õnyàṅa bekak are.’
 44 Debhít àbhìṅi nyaka Mpeme ere be Acha. Ná Achã áyibhiri ambak ebhárémõ ywi?”

Yesu aghati bakonjo bhi be mánsõt mpok ne batõj ebhé

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

45 Besí bo mankem abhen bághòk yèntiki enyìṅ, Yesu arem ntá baghókó bhi be, 46 “Sõt ka mpok ne batõj ebhé Mandem. Bákõj beghap mánkó mansep ne bewubhe wubhé nden amuet nefisie be bo mánkáká nókó bhõ ne kenókó. Bákõj nkwó béchakó ndü bebhaká kenókó amem bekeré nenikimuet ne ndü bepa. 47 Ne mányìè menyìṅ mánkwésé ndü mangwõ, mánkε nãkõ berórí nenikimuet besí bhó mbõ be bachi berítí bhõ. Chõj ntémsí yap anjá ancha.”

21

Akap ane kénkwésé ngoré

(Mk 12.41-44)

1 Ené Yesu achi amem ekerákap Mandem, ayìṅi aghó ndü bõ bakáp báfyè akap amem ekubhé nkáp. 2 Aghó nkwo kénkwésé amõt ane eyi épú ndu afyé bõbebhókó nkap bapay. 3 Yesu arem be, “Nchí ghati bhe be, akap kénkwésé-ne ácha ane yèntiki mmu. 4 Ndü beyã bakap kë yèntiki mmu wap áféré mandú achye mbõ akap, ke nchébhé ngoré ne, achyé yèntiki enyìṅ ene yi ábhónó.”

Yesu arem bé chõj mánychõti ekerákap

(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

5 Mbõk baghókó bhi béré rem èti berĩ ekerákap Mandem, mánkak nãkõ berítí batay ané básóré báté yó ne èti menyìṅ ebhen bo báchyé be mánsóbhéerí eket ére. Ke Yesu arem ntá yap be, 6 “Menyìṅ ebhen bághõ ne

menkem, mpok átwò ane eket ene érõṅ amik enkem yènyìṅ kerõp téé.”

Chõj mánychye bakonjo Yesu beyã esõjõri

(Mt 24.3-14; Mk 13.3-13)

7 Bábhép yi be, “Ntõj, ntiki mpok chõj menyìṅ ebhen befakari, ne ntiki erìṅ ébhónó beku bo mandìṅi be mpok ane ótwò arõp kékwót?” 8 Yesu akeme bhó be, “Sõt ka mpok be báké rwo bhe mánjíbhírí bati yeka. Beyã bo bátwò chõj mánsõt nnyén ena mánten ambi, yèntiki mmu wap andem nãkõ be, ‘Me ke nchi Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariεp be átó!’ Ne be, ‘Mpok akway ane Mandem ápeme mmik!’ Mbák mángók nó báké kono bhó. 9 Ne mpok bághókó nsónó-nenu ne ebyok, báké chay. Menyũ menyìṅ ebhõ bebhõj befakari, ke eyõ épú tõj be ngwenti mmik arõp kekwt.”

10 Yesu arõk ambi béré be, “Chõj betõk ménu ne betõk béchák, bafõ etõk mánu ne batĩ bafõ etõk. 11 Chõj betantí nenyikisí mmik ne nsay ne beghorí mame mémbak mbãṅ ne mban. Ne chõj menyìṅ ebhen méntwõ ne beyã becháy, ne berìṅi maknkay mémfu amfáy. 12 Ke menyìṅ ebhen menkem béperé fákári, chõj mánkem be, mánychye esõjõri, mánsõt be mandak amem bekeré nenikimuet ebhap mántan be are, mamfyé bhe amem bekerékenõj. Ne chõj mámfye be amó bafõ ne bõgõbhanõ be mántán be èti ya. 13 Chõj eyõ énchye bhe mbi beghati bõ Mbok Ndíndí èti ya. 14 Kε yeka batĩ yeka be bápú seme èti enyìṅ ene bábhõjõ berem ndu betanã mmuet, 15 mbõnyune chõj membõj nchyé bhe enyìṅ ene bábhónó berem, nchyé nerìṅíndak be mánychók manyũ bõmpap abheka. 16 Chõj yè chí bachi ne manõ bheka, ne bõmayeka, ne bõ nneréket, ne mamuere bheka mámfye be amó bõmpap abheka. Ne chõj mángwáy mbõk yeka. 17 Chõj bo mankem mámpap be èti báchí bakonjo bha. 18 Chõj menyìṅ ebhen ménkway befakari ne bhe ke yè

ekäk emenénti mmu yweka epu nem. ¹⁹ Mbák mǎnté kákátí, chǎn mǎmpeme mmæet eyeka.

Yesu arem be Yerúsalem abhǎn bekwen

(Mt 24.15-22; Mk 13.14-20)

²⁰ “Mpok bǎghó bakwó batemé nenu ndu bákabhé Yerúsalem, diñí yé ka be mpok bechǎnti Yerúsalem akway. ²¹ Mpok yǎ, bǎ abhǎn bachi atú Judéya mámbúé, mámbésé amfay njié. Abhǎn bǎchi amem eták Yerúsalem mámbúé mándók. Ne abhǎn bachi nefi báké chwe eták, ²² mbǎnyune manywǎp ayǎ chi ane ntemsi, békú be, menyin menkem ebhǎn bechi amem Ekáti Mandem mémfú tetep. ²³ Ne chǎn émbép encha ntá baghǎré ne menie ne abhǎn bǎchí ne bǎ amǎ mpok ayǎ! Chǎn beyǎ besǎnǎri méntwǎ fá amik ne Mandem ankú bǎ Yerúsalem mángǎ bebǎnti bhi. ²⁴ Chǎn mángwáy beyǎ bhap ne bǎakparenja, ne mánkemti bachak mbǎ basémé nenú ndú beták ne beták. Chǎn bo abhǎn bǎbhíkí riní Mandem mánjati Yerúsalem kpate mpok ayap amfæet.

Menyin ebhǎn bebhǎnǎ befakari ke Yesu antwǎ

(Mt 24.29-31; Mk 13.24-27)

²⁵ “Mpok yǎ, chǎn beriní maknkay mémbak amfay ndú mmok, ne ndú ntañ ne ndú mambe. Ne fá amik, chǎn beták mémbǎn basémé ne becháy éti beremti ebhǎn bǎfú ndú mpérényen ene bǎmanyu. ²⁶ Chǎn bo mámbǎn becháy kpáte mbák mámfé ndu bǎriní bebǎptí menyin ebhǎn bǎbhó befakari fá amik. Chǎn betañ mfáy ményikisi. ²⁷ Ne chǎn Mmú ane áfú ntá Mandem ambesi, ande twó amem nebǎn, ne beyǎ betañ ne kenókó. ²⁸ Mpok menyin ebhǎn bǎbhó befakari, té ká sené ne nkaysi be mpok ane Mandem áfere bhe ndú esǎnǎri arǎp chi kekwtǎ.”

Nekǎy enákǎ Fig nétǎñ bhese

(Mt 24.32-35; Mk 13.28-31)

²⁹ Yesu atém bǎ nekay enén be, “Yiní ká enák *fig ne menák béchák. ³⁰ Netém ane bó bǎbhó bétém betó,

bǎriní be eso érǎp chi kekwtǎ. ³¹ Echí enyumót ne netwó wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mǎnǎñ mángǎ ndú menyin ebhǎn-ne ngátí bhe bǎfakari, diñí ká be mpok ane Kefǎ Mandem kétwǎ arǎp kekwtǎ. ³² Nchí ghati bhe tetep be menyin ebhǎn menkem bǎbhǎn befakari, ke mkpáká bho abhǎn echǎn amfæet. ³³ Chǎn mfay amfæet, mmik amfæet, ke eyǎn eya épú fæet wáwák.

Bák ká pǎ mpoknkem

³⁴ “Sǎt ka mpok bé bǎké fyé ntí ndú ményie nenyié tontó, bǎké fyé ntí ndu mmém ne bǎké bhǎn basémé éti menyin ebhǎn nepemé mmik enen. Menyin ebhǎn békway bekú be nywǎbhé netwó ena némbák témchok ntá yeka ndú bǎbhíkí tonñi mmæet, ne némbayti bhe mbǎ ntá. ³⁵ Chǎn menyin ebhǎn bǎfakari ndú nywǎp enǎ ménjiní yǎntiki mmu fá amik. ³⁶ Bák ye ka pǎ mpoknkem, mánik nǎkǎ mmæet be mámbǎn betañ bǎbæe menyin ebhǎn bebhǎnǎ befakari, mánte besí Mmu ane áfú ntá Mandem.”

³⁷ Yǎntiki nywǎp Yesu are tǎñ bo amem ekerákap Mandem. Eghaka nǎkǎ bǎku, ankó andák ambæe amfay njié menák Olif. ³⁸ Ne néyí nókó, bo mámpu mandák ntá yi amem ekerákap Mandem ndu beghok menyin ebhǎn yi átǎñ.

22

Bǎbati eták báté eyu be mángwáy Yesu

(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-54)

¹ Mpok ane bo Israel mányìé epǎ Bret ane kebǎn yís arǎp kekwtǎ. Bǎbhiní epǎ yǎ be, *Nekiní. ² Bǎ batí bachiákap Mandem ne batǎn ebhé Mandem bǎré yan mbi beway Yesu bhésé bhésé mbǎnyune bǎcháy nyaka enyin ene bo bakway bekú.

Júdas aka beti Yesu

(Mt 26.14-16; Mk 14.10-11)

³ Satan akó anti Júdas ane mpíkírí nnyén eni nechí be Iskariot. Júdas achi

nyaka mmu amot ndü nkwo baghok Yesu bati byo ne apay. ⁴ Arak anyie beti ne bōbati bachiakap Mandem ne bōbati bateme nenu abhen bābhābheri ekerakap Mandem, enyu yi akway beti Yesu ntá yap. ⁵ Bābhōn manák tontó, ne báká bechye yi nkáp. ⁶ Júdas aka ne bhó. Abho beyan mbi ndu betí Yesu ntá yap ndü mpok ane ngémtay bho bapu ghó.

Yesu aghati baghokó bhi be mántōnti nenyíe Epá Nekinjí

(Mt 26.17-25; Mk 14.12-21; Jn 13.21-30)

⁷ Nywōp Bret ane ábhíkí bhōn yís nékwáy. Ndu nywōp eno ké báwáy nyaka mónkwómén ane Epá Nekinjí, ⁸ Yesu ató ye Píta ne Jōn ne eyōn be, “Dók ká tontí menyin bé sényíe Epá Nekinjí.” ⁹ Bābhēp yi be, “Jyān séntōntí yó fá?” ¹⁰ Yesu akeme bho be, “Yinjí ká, nēchwe ane bāchwé etak, chōn māngó mmu ane ápókó ejō manyiep. Kōjó ká yi kpáte eket ené yi áchwe, ¹¹ māngati mbōjókēt be, ‘Ntōn āto bhese be sémbep wō be, mókeré mankō ane mbōjō ményie Epá Nekinjí ne baghok abha achí fá?’ ¹² Chōn antōn be móket ane achi amfay ne achik ane bābhōjō besōbheri. Tontí ká yēntiki enyinj aré.” ¹³ Bárók, baghō yēntiki enyinj mbō enyū yi aghati bhō. Bátōnti Epá Nekinjí aré.

Yesu anyie nenyíe ngwenti eni ne baghokó bhi

(Mt 26.26-30; Mk 14.22-26; 1 Kōr 11.23-25)

¹⁴ Mpok ákwáy nókó, Yesu achokō ndu éfémé nenyie ne bōnto. ¹⁵ Aghati bhō be, “Nnān njān menyie Epá Nekinjí ené ne bhe tontó ke nchwe ndü esōjōri. ¹⁶ Nchí ghati bhe be, mpú pēre nyie chōn Epá Nekinjí kpáte mpok Mandem ákū bo mándinjí ntí epā ene, nó chi mpok yi ábhák Mfō bō mankem.” ¹⁷ Yesu asot ye nkóp ne mmém amem. Achyé nókó bakak ntá Mandem, achye ntá bōnto andeme nōkō be, “Sot ka nyú, ntí anyū anchye ntí. ¹⁸ Nchí ghati bhe be, bēbhó echōn, mpú pēre nyú mmémēn kpáte mpok

ane Mandem abhak Mfō bo mankem.”

¹⁹ Asot ye ekpókó brēd. Achye bakak ntá Mandem. Are bōkōti anchye nōkō ntá baghokó bhi, andem nōkō be, “Bret-ne até ndü mmūet eya ane nchí chye mbō akap ēti yeka. Māndōp, mānkū nōkō enyune ndu bétik me.”

²⁰ Mánáná nókó ményie nenyíe, asot nkóp ne mmém amem, achye bakak ntá Mandem nkúbhé mbō enyū yí ákū ne nenyíe. Arēm be, “Né chí Nku Nkō ane Mandem ányú ne bō mmik ēti nēwú ena ndu betōn be chōn ankū *Nku Nkō ane yi ányú ne bo ante.

²¹ Ke mmu ane átí me achí fá chokō ānyie nenyíe ne me. ²² Nchí rēm nō mbōnyune chōn Me Mmu mfú ntá Mandem ngu mbō enyū yi árémé. Ke chōn émbép encha ntá mmu wu nō átí me ntá bōmpap abha!” ²³ Bōnto bābhó bebher batí be, “Ntiki mmū ywese ákway bekū ane enyū ndak ntá yi e?”

Yesu apēt atōn bakōjō bhi neseptimūet

²⁴ Baghokó Yesu babho bekem epáití ne bati ndu bérinjí mmu wap ane áchá abhenefu. ²⁵ Yesu arēm ntá yap be, “Bafō abhen betókó mmik babhōn betan amfay bōbhāp ne yēntiki mmu ane ábhōjō betan amfay bho, āyān mámbinjí yi be, ‘Nkwaka-bho.’ ²⁶ Ke éké bhák nō ne bhe. Mūngo yweka abhōn bebhak mbō mónkwēn ndü nkwo yweka, mūnti ambak mbō mūbetok. ²⁷ Agha áchá ntí? Mmū ane báfūet yi nenyíe ke ane áfūet nenyíe? Pú ane áchokó mámfūet yi nenyíe? Ke nchí ne bhe mbō mūbetok.

²⁸ “Bē ké bāté ne me ndü besōjōri bha menkem. ²⁹ Ne nkúbhé mbō enyu Etaya áchye me betan menyie kefō, enyu yō ké nchí kū chōn be be nkwo manyíe kefō. ³⁰ Chōn mānyie ne mānyú ne me nebhuēt amot ndü epā kefō eya, ne mānchokō nkwo ndü menokó kefō ndu bekem manerékēt Israel byo ne apay.”

Yesu arēm be chōn Píta andem be abhíkí rinjí yi

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-30; Jn

13.36-38)

³¹ Ἐτάρé νόκό, Yesu arem ntá Píta be, “Símun, Símun, ghók! Báchyé Satan betan bé á mó bhe, amfap abhén bári ne abhen babe bhe mbó mmũ anyíkisi kasará ndu besot ane yi ághàn gari. ³² Ke nnikmuet eti ye bé óké ró bébhon neka ne me. Ne ónán ómpétnsem ntá ya, óké ró befyé bōmaye nti.” ³³ Píta akeme yi be, “Acha, yé báfyè wó chi ekerékene, ye báway wó wáy, mēgú chi ne wó.” ³⁴ Yesu aghati yí be, “Píta, diñi bé nkak aperé kók beti ebhen, chon óndem ndon érat be obhíkí riñi me.”

Enyü bakono Yesu bábhónó bétóni batí-yap

³⁵ Yesu abhép baghókó bhi be, “Mpok ntó bhe pósá ti, ebha ti, nkwbhánya bekak ti, bácher nyaka yēnyin ke?” Bákéme yi be, “Wáwák.” ³⁶ Aghati ye bhó be, “Ke néne, mmũ ane ábhónó nkáp ankem wu amuet. Mmũ ane ábhónó ebhá nekó ánsót yó. Ane ábhíkí bhon akparenja, ánti ndé yi anku akparenja. ³⁷ Nchí ghati bhe be enyin ene básíní ndü Ekáti Mandem eti ya, ebhon befú tetep. Nó chi ené érem be, ‘Básot yi mbó nkú bebú amot.’ Menyín ebhen básíní eti ya bébhon befú tetep.” ³⁸ Baghókó bhi barem be, “Acha, ghó bōakparenja bapay fá.” Aghati bhó be, “Dó ká nó.”

Yesu are nikmæ amfáy Njie Menok Olif

(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)

³⁹ Yesu afa ye arók amfay Njie Menok Olif mbó enyu esí. Baghókó bhi barók ne yi. ⁴⁰ Aré, aghati bhó be, “Nik nókó ká mmuet be mbák nemó nétwó báké kwen.” ⁴¹ Arémé nókó nó, aró bhó, atén mmuet ambi mandú, mbó ndü nebhuet ane ótém ntay nengaka. Atep mánén amik, abho menikmuet be, ⁴² “Étaya, mbák okon, feré nkóp esonri ne bé ámfóri me. Ke óké kú enyín ene mēyán, kú chi ené wombon óyàn.” ⁴³ [Ené yi ánikmuet nó, ángel Mandem abhesi yi besí, afyé yi nti. ⁴⁴ Ne ndü beyá baseme, are nikmuet ne nti eni nenkem. Nsóní ane áfú

yi amuet are chiti amik mbó bakon manon.] ⁴⁵ Anáná nókó menikmuet, afate, apetnsem ndü nebhuet ane yí aró baghókó bhi. Aghó bhó ndu bábhare kenó ndu mánán bápóbhé eti beyá basémé. ⁴⁶ Yesu abhép bhó be, “Ndaká yí bábhare kenó? Faté ká, mánikmuet be nemó néntwó, báké kwen.”

Bákém Yesu

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Jn 18.1-11)

⁴⁷ Ené Yesu abhuét berem nó ne baghókó bhi, eká bho échwóp. Júdas, mmu amot ndü nkwbó baghók Yesu batí byó ne apay, abhak bó ambi. Arók kekwtó ne Yesu ndu bébhéne yi. ⁴⁸ Ke Yesu abhép yi be, “Júdas, óbhene Me Mmu mfú ntá Mandem ndu beti me ntá bōmpap abha?” ⁴⁹ Baghókó bhi bágghó nókó enyín ene étwó fakari, bábhép yi be, “Acha, sénsót bōakparenja bhese senu ne bōbhen-e?” ⁵⁰ Mmũ wap amot agwóp akparenja ywi. Akpót atú nsém mungo bachiákap Mandem chwát aguép amik. ⁵¹ Ke Yesu aghati bhó be, “Dó ká nó!” Atók ye atú mmu wu, abu yi. ⁵² Yesu abhép ye bōbati bachiákap Mandem ne bōbati batemé nenu abhen bábhábhéri ekerákap Mandem ne bōbati etók abhen bátwó bekem yi be, “Bátwó bekem me ne bōakparenja ne nkík mbó be nchí chí ngé bhe ntantan? ⁵³ Mpok nchí ne bhe amem ekerákap Mandem nénji nenji, bábhíkí kem me. Ke mpok yeka ne Satan, mfó ejuri, akway néne.”

Píta arem be abhíkí riñi Yesu

(Mt 26.57-58, 69-75; Mk 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Bōbhó bákém yé Yesu, bábhó beron ndü eket ene mungo bachiákap Mandem. Píta are konó bhó ansem nekó nesie. ⁵⁵ Bábháyti ngó nenti senta. Bó báchókó nepaká ngó mángwaka nókó ngo. Píta achókó aré ne bhó. ⁵⁶ Ngóré betok amot ane achi are, aghó Píta nkwbó aré chókó ndü ngo ághò yi amuet. Ayíní yi díí, arem be, “Mónkwáne nkwbó achi mbú ne Yesu.”

⁵⁷ Píta atañã, arem be, “Mma, mbíkí riñi yi.” ⁵⁸ Ebhíkí tat, mmũ achak aghó Píta arem be, “Wò nkwo òchí mmũ ywi amòt.” Píta akeme yi be, “Cháá, mpú ne bhò” ⁵⁹ Efuéré nòkò mbò nenòkò nywòp nemòt, mmũ achak arem be, “Tetep, mmũ-ne nkwo achi mbà ne Yesu. Yi nkwo chi mmu Gálili.” ⁶⁰ Píta aghati yi be, “Nkwãne, mbíkí riñi enyìn ene wò òrèm!” Témte wu, ené yi ábhèét berem enyìn ene yi àrèm, nkòk akók. ⁶¹ Acha ayibhiri mmùét ayìn Píta. Amík ayap átéméri. Píta atík enyìn ene Yesu ághátí yi be, “Nkòk aperé kók beti ebhen, chòñ óndem ndòñ erat be òbhíkí riñi me.” ⁶² Afú nefi, adi kebho, ne beyã basémé anti.

Bábhò beyòkò Yesu ne mándene nòkò yi

(Mt 26.67-68; Mk 14.65)

⁶³ Batemé nenu abhen bábhàbheri Yesu bábhò beyòkò yi ne mándene nòkò yi ne ékpá. ⁶⁴ Bágwót yi amík nkwo, mámbèbhe nòkò yi be, “Wò mmu óchí ndemakepinti, ghatí bhese! Agha ádébhé nó wò?” ⁶⁵ Bárém beyã menyìn bechak, mánsò nòkò yi ne nsòk.

Básòt Yesu baròk ndũ echeme batañã manyé

(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Néyí nókò, bõbati etòk, bõ bati bachiákap Mandem ne batòñ ebhé Mandem bákém echeme eghò yap. Básòt Yesu baròk aré ne yi. ⁶⁷ Bábhép yi be, “Ghatí bhese, òchí Mpepe Mandem afyé nyaka barièp be àtò?” Akeme bhò be, “Mbák ngátí bhe bàpú noko; ⁶⁸ ne mbák mbép bé enyìn, bàpú keme me. ⁶⁹ Ke bébhò echòñ, chòñ Mandem Betan Menkem amfyé Me Mmu mfú amfay nchòkò ndũ nebhet beyã kenókò, ebhè awónem eyi.” ⁷⁰ Bó mankem babhep yi be, “Nó òchí Mmò Mandem-e?” Yesu akeme bhò be, “Echi mbò enyũ bārémé.” ⁷¹ Bó bárém be, “Sépét séyàn batísíé mántwò mándém enyìn ene yi ákú ndaká yí? Besé

babhòñ séghok ne batú enyìn ene éfú yi anyu.”

23

Bárók ntá Páilet ne Yesu

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5, Jn 18.28-38a)

¹ Nkwó batañã manyé bárém nókò nó, bõ mankem báfáte, básòt Yesu béré ròñ ntá Páilet ne yi. ² Bábhò bebhat yi barak amuet mándeme nòkò be, “Sèghò, mmũ-ne ndu ákà be bõ bhese báké bhèere bebhé etòk. Akàn nkwo bé bo báké chye nkábhénti ntá Sísa, Mfò Rom. Ne àrèm be yí achi Mpepe Mandem afyé nyaka barièp be àtò, nó chi be achí Mfò.” ³ Páilet abhép ye Yesu be, “Wò ke óchí né Mfò bo Israel?” Akeme be, “Echí mbò enyu órémé.” ⁴ Páilet arem ye ntá bõbati bachiákap Mandem ne ngémtay bo abhen bachi are be, “Mbíkí ghò yé bekwéné ne mmũ-ne.” ⁵ Ke bárók ambi bekeme be, “Akò atú Judéya ankem antòñ nòkò bho ndu ményíkísi batí yap amem be mángúép esòñri etòk. Akà nó, bebho atú Gálili kpát béghàka fá Yerúsalem.”

Páilet ató Yesu ntá Mfò Héròd

⁶ Páilet ághókò nókò menyìn ebhen, abhép bhò mbák Yesu achi mmu atú Gálili. ⁷ Aríñí nókò bé Yesu afú atú etòk ene Héròd achi mfò aré, achye eyòñ be mandòk ne yi ntá Héròd. Mbòñ Héròd achi nyaka Yerúsalem mpok yò. ⁸ Héròd ághò nókò Yesu, ábhòñ manák tontó, mbònyune anán ághòk nyaka èti yi ne abhòñ ekwak tentep beghò yi ne amík. Abhàka nyaka nti be chòñ Yesu ankà enyìní maknkay yí angó. ⁹ Eká Héròd abhép Yesu beyã bebhep ke ye émòt Yesu ábhíkí keme. ¹⁰ Ené Héròd àròñ ambi bebhep yi bebhep, bõbati bachiákap Mandem ne batòñ ebhé Mandem báte kekwo, mámbat nòkò yi barak amuet ne beyã èyu. ¹¹ Héròd ne batemé nenu bhi béré byak yi, mámfye nòkò yí etàñòk. Mámése yi nkú kefò amuet. Arem bé mánsòt yí mámpetnsem ntá Páilet ne yi. ¹² Kemmèere Héròd ne Páilet kèbho

ndũ nkúbhé nywəp ɛnə. Ndũ mpok ane áfueré ansem bachi nyaka chi ndũ mpap.

Páilet akpót manyé be mángwáy Yesu
(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Jn 18.38b-19.16a)

¹³ Bápéré nókó nsem ntá Páilet ne Yesu, Páilet ató bábhíjì bǒbati bachiákap Mandem ne bǒbati etək ne bǒ etək. ¹⁴ Arem ntá yap be, “Bätwə fá ntá ya ne mmũ-ne be ákà bo báké bhæere bebhé etək. Mbəp yi menyij be sí bheka, ne mbíkí ghó yě bekwéné ebhè yi. ¹⁵ Mfə Hérəd nkwo abhíkí ghə yě bekwéné ebhè yi mbonyune ató yi apetnsem ntá ya. Nchí ghati bhe be yěnyij yi abhíkí kə ené étòj be mangway yi. ¹⁶ Chəj nchyé eyəj be mándén yi, mámfere yi amə.” ¹⁷ [Epijì bo Israel échí nyaka be, yěntiki mpok ane bó mányìè Epə Nekijì, Páilet abhəj bífere mmu amət ane bǒ Yerusalem báyanj yi amfere ekerékenəj.]

¹⁸ Bó mankem bábík mándeme nəkə be, “Dǒ mángwáy yi. Feré bhese chi Barábas!” ¹⁹ Barábas chi mmu ane báfyé nyaka ekerékenəj ndũ barak apay, “Aguebhé nyaka ebyək etək, ne awáy mmu.” ²⁰ Páilet apət arem kepì ntá yap ne nkaysi bífere Yesu amə. ²¹ Ke bárók ambi bebik be, “Dem mángó yi ndũ ekotákátí! Mángó yi ndũ ekotákátí!” ²² Ndũ ndəj ane ájwí éráť Páilet arem be, “Ntiki ebéptí ndak yi ákú? Mbíkí ghó yě ebéptí enyij ene yi ákú ene étòj bé mángwáy yi. Chəj nchyé eyəj mándén yi ne ékpá, mámfere yi amə.” ²³ Ke bárók ambi bekpeme, mambiki nəkə be Páilet andə mango yi ndũ ekotákátí. Bəri map anyiere Páilet, awupsi ntí. ²⁴ Aká ye bé mánkú ne Yesu mbə enyu bakəjə. ²⁵ Afere Barábas mmu ágúebhé ebyək etək ne awáy mmu, ekerékenəj, mbə enyu bə báyanj. Achye Yesu ntá bo Israel be mánkə ne yi mbə enyu bákónj.

Bágó Yesu ndũ ekotákátí
(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Batemé nenu básót Yesu báre rónj ne yi. Ndu bārəj, bátəməri mmũ etək Sírene amət ane áká nnyén be Símun. Afũ nyaka ebhi apetnsem anywóp, Yerusalem. Bákém yi bábáyti ne eko Yesu, bákə yi apəkə yó ankojə nəkə Yesu. ²⁷ Ngémtáy bhó báre kojə Yesu ansem. Mbək yap bábhák baghərə abhen básème nyaka, mándi nəkə yi. ²⁸ Ke Yesu ayibhiri mmuet arem ntá baghərə bhə be, “Baghəre Yerusalem, báké di me! Dí ká chí mmuet eyeka ne bǒbheka. ²⁹ Nchí ghati bhe be mpok ätwə ane bo bārəm chəj be, ‘Eri ntá yentiki nkongərə ne yěntiki ngərə ane ábhíkí re bhé!’ ³⁰ Ndũ mpok yə, chəj bo mándem ntá njie egho be, ‘Kwén ká bay bhésé’; ne ntá bñjie be, ‘Kutí ká bhese.’ ³¹ Bo bārəm chəj nó, mbonyune, mbák bákway békə menyij ebhen ntá ya, Mme mmu nchí enək ebik, chəj émbak ná ne ené égú?”

³² Ené bārəj nə, basət bakə bebú bati apay nkwo abhen batemé nenu bārəj nyaka beway ne Yesu. ³³ Bágháká nókó ndũ njie ane bábhijì be *Enkónti, bágó Yesu ndũ ekotákátí. Bágó nkwo bakə bebú bhə bati apay, yěntiki mmu wap ndũ eyi ekotákátí, amət ebhè awónem Yesu, achák ebhè awóghə. ³⁴ Aré, amfáy ekotákátí, Yesu anikmuet ntá Mandem be, “Eta, fojorí bhó, mbonyune bábhíkí rijì enyij ene bákə.” Batemé nenu báguep ebhánjə ndu bérinjì enyu bábhónj békóre nden Yesu. ³⁵ Bo bábhák aré tee mámkpəkə nəkə enyij ené éfakari. Ke bǒbati béré way yí way mándeme nəkə be, “Apème nyaka bo bachak! Ampémé mmuet eyi mbák achi Mpereme Mandem afyé nyaka bariep be ätə, Mmu Mandem Ayabhé!” ³⁶ Batemé nenu nkwo béré way Yesu, mándəkə nəkə bechye yi mməm amen ábáká. ³⁷ Ne mándeme nəkə be, “Mbák tetep əchí Mfə bo Israel, pemé mmuet eye!” ³⁸ Amfay ntí Yesu, ebhókenək ebhak babhát ndũ eko ene básinjì are be: “Né chi Mfə bo

Israel.”

³⁹ Nk_u-bebú amot ane áchi nk_w kpankpán ndü eyí ekotákátí are way Yesu andeme n_ko be, “Pú w_o ke óchí Mpe_me Mandem afyé nyaka bari_ep be ätò? Pemé mm_uet eye, ómpeme bhesé nk_wo bh_o!” ⁴⁰ Ke mm_u bebú achák wu are sayti yi be, “Yëndu ógù ndü ekotákátí mb_o Yesu, opú cháy Mandem-é? ⁴¹ W_o ne me ségù éti bep_o barak ayese, ke mm_u-ne abhíkí k_u yé ebéptí eny_iñ?” ⁴² Ar_em ye be, “Yesu, gh_o me ntínso, mpok óbhak Mf_o.” ⁴³ Yesu aghati yí be, “Nchí ghati w_o be, ech_oñ, ch_oñ ómbak ne me ndü neb_hu_et manák ane bábh_iñi be Párádis.” *

Yesu agú ndü ekotákátí

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Egháká n_ok_o nk_árénká byo ne epay ne ng_osí, mmok án_em, ejuri ékwen ekuti et_ok enkem kpáte nk_árénká érá_t beku, ⁴⁵ mb_onyune mmok ábhíkí pere gh_o. Ne ekát ene echí am_em ekerákap Mandem égháre ndü beb_hok bep_oy gbee. ⁴⁶ Yesu abík ar_em be, “Étaya, nd_o nepém ena am_o ye!” Ar_em n_ok_o n_o, asebh_e. ⁴⁷ Münti batemé nenu ágh_o n_ok_o meny_iñ menkem ebhen befakari, abíti Mandem, andeme n_ko be, “Tetep, mm_u-ne achí mb_u chak besí Mandem!” ⁴⁸ Ngémtay bo abhen b_áchémé nyaka are ndu begh_o, b_ágh_o y_entikí eny_iñ ene efakari. Bágúre ne basémé, mámb_yaka n_ko am_o anti. ⁴⁹ B_o mankem abhen b_ár_iñí Yesu, ne bag_horé abhen b_áb_hó bekoñ_o yi te Gálili, b_áté nek_o nesie máng_o n_ko y_entikí eny_iñ.

Bábhémé Yesu

(Mt 27.59-61; Mk 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Mm_u amot achí nyaka Yerúsalem mpok y_o. Aka nnyén be Joséf. Achi nyaka mm_u Arimátia, et_ok bo Israel. Abhak nd_indu ne mm_u chak ne ánoñ nyaka mpok ane

Mandem abhak Mf_o bh_o. Abhak mm_u amot ndü echeme egho ene b_o batí et_ok. Ke ábhíkí ka nyaka ne bh_o ndü nkaysi yap ne nek_u wap. ⁵² Yí ar_ok ntá Páilet bé ányché yi betañ amfere Yesu amfáy ekotákátí. Páilet áchyé n_ok_o yi betañ, ⁵³ ar_ok ye asebh_e Yesu amik, anép yi ne esyénden, ar_ok afyé amem nnem enén b_átémé ndü setárébhé, ke kere bheme yé mmu aré. ⁵⁴ Echí nyaka chi nyw_op enen bo b_át_oñti meny_iñ ebhen Nyw_ob_hé neyw_em_uet, ne ér_op chi mandú begháká ndü mpok ane Nyw_ob_hé neyw_em_uet nébho. † ⁵⁵ Bag_hore abhen b_áfú ne Yesu te Gálili, b_ák_oñ_o, bag_ho nnem, ne eny_u bábh_ár_e mm_uet yi am_em. ⁵⁶ Bápét ye nsem ndü neb_hu_et ane b_ách_ok_o amem Yerúsalem. B_át_oñti bawet erítí eriep amen b_áwati am_uet ngu.

Nyw_ob_hé neyw_em_uet enap négháká n_ok_o, báyw_em_uet mb_o eny_u ebhé Moses érem.

24

Yesu ap_etnsem ndü nepém

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Ne ney_inwy_op ndü Nyw_ob_hé neyw_em_uet, bag_horé bh_o b_ásót bawerérip amen b_o b_ágh_ok_o b_ár_ok ndü nnem Yesu ne ney_inwy_op. ² B_ágh_o be ntay enen any_u nnem nér_op chi nepaká nnem. ³ B_áchwé amem nnem, ke b_áke gh_o mm_uet yi. ⁴ Echá bh_o enyu b_ák_u. Témté wu, babhakanem bati apay ne nden am_uet ené ék_ot ñwanñwan b_áté kek_wot ne bh_o. ⁵ Becháy békém bag_horé bh_o tontó. B_átép bati amik. B_o-bh_o bábhép bh_o be, “Ndaká yí báy_oñ mmu ane achi nepém ndü nk_wo bawú? ⁶ Apú fá. Mandem ak_u yi ap_etnsem ndü nepém nk_ub_hé mb_o eny_u yi árémé nyaka be ebh_oñ befakari. Tw_o ká gh_o neb_hu_et ane bábh_ár_e yi. Tik ka ndü yi ágh_áti bhe mpok ábh_uét atú Gálili ne bhe. ⁷ Yi ar_em nyaka be, ch_oñ mámfye Mmu

* **23:43** N_o chi: *Párádis. † **23:54** Yesu agú ndü nyw_ob_he-betik bék_ore mm_uet manyw_op apay. Nyw_op neyw_em_uet bo Israel nébho nyaka chí beku, mpok mmok áneme, ndü nyw_ob_he-betik bek_ore manyw_op apay.

ane áfú ntá Mandem amó bõ bebug, mángó yi ndü ekotákátí, ne éghaka nõkõ manywõp arat, ampɛtnsem ndü nepém.”⁸ Baghõré bhõ batic ye beyõn Yesu.⁹ Bápéré nõkõ nsem, bág hátí menyin ebhen befakari ntá bõnto Yesu bati byo ne amõt ne bakoõo bhi abhénéfú mankem.¹⁰ Baghõré abhen bág hátí nyaka bõnto Yesu mbok yõ chi María ane áfú etõk Mágdala, ne Joana, ne María nnõ Jems, ne baghõré báchák abhen báchi nyaka ne bhõ.¹¹ Ke bõnto básõt enyin ene baghõré bhõ béréme mbõ eráká ndak, bó kenókó wawák.¹² Yé nõ, Pita afate, ajet arõk ndü nnem. Ákúrí nõkõ, aguer amík, ayin amem nnem. Aghõ bebhókõ nden ebhen mánébhé nyaka mmuet Yesu ne bhõ bháré. Apɛtnsem anywõp, amakati nõkõ enyin éné éfákárí.

Yesu atemeri bakoõo bhi bati apay ndü mbi Emayus (Mk 16.12-13)

¹³ Nkúbhé ewak eyõ, bakoõo Yesu bati apay báfá Yerúsalem bare rõn ndu mótok ane bábhini be Emayus, nekõ enen nechi mbõ bõkilõmeta nénenamõt ne ebhók.¹⁴ Mándeme nõkõ éti menyin menkem ebhen befákárí.¹⁵ Ené béré mánkem nõkõ epáiti ne bati, mbõn Yesu arõk kekwot ne bhõ ankõ nõkõ ne bhõ.¹⁶ Ke ébhák mbõ bé bágwõt amík ayap. Bó kerini bé chí Yesu.¹⁷ Abhép bhõ be, “Ntiki ndak bákõ mándeme nõkõ enyune?” Báté nsõso.¹⁸ Mmu wap amõt ane áká nnyén be Klópas abhép ye yi be, “Ndieré wõ ke óchí kenkõ ane átwõ Yerúsalem ane ábhíki rini menyin ebhen befakari aré ndü manywõbhé-ne?”¹⁹ Abhép be, “Ntiki menyin?” Bákéme yi be, “Menyin ebhen befákárí ne Yesu ane Násáret. Achi nyaka ndemekerinti Mandem, ne atõn besí bho ne besí Mandem be betan Mandem bechi ne yi ndü menyin ebhen yi árem ne ebhen yi ákõ.²⁰ Ke bõbati bachiákap Mandem ne bõ bati etõk abhese bákém yi bachye mangway, ne bágó yi ndü ekotákátí.²¹ Sébhaka nyaka nti be yí ke ábhõnõ

béféré bo Israel ndü esõõri. Echí néne manywõp arat ené ndak ané áfákárí.²² Enyin échák échí bé mbõk baghõré ndü nkwo ywese báku bati átake bhese amem. Bárók ndü nnem bėti bheti,²³ ke báke ghõ Yesu. Bápɛtnsem barem be bágõ bo mbõ bõángel Mandem ndü kenó amík antifú abhen bág hátí bhõ be Yesu achi nepém.²⁴ Mbõk bo abhen báchí nyaka ndü nkwo ywese bárók ndü nnem bágõ bé yéntiki enyin echi nkúbhé mbõ enyü baghõré bhõ béréme, ke bó kegõ mbõn Yesu.”²⁵ Afõ ke Yesu áréme ntá yap be, “Báchinji bácha! Ne bati yeka ápú wakari ménõko menyin menkem ebhen baremé kerinti báreme!²⁶ Pú Mreme Mandem afyé nyaka bariap be atõ, abhõn nyaka begõ besõõri ebhen menkem ke anchwe ndü kefõ eki?”²⁷ Yesu abho ye menene ntá yap be manjwimem ndü menyin ebhen básini éti yi amem Ekáti Mandem, bébho ndü Basini Moses berõn beghaka ndü amen baremé kerinti Mandem mankem.

²⁸ Bágáká kekwot etõk ene bérõn, Yesu akõ mbõ be arõ bhõ berõn ambi.²⁹ Ke bájwé yi, barem be, “Bare ne bhese. Nywõp nérõn ne mban anan ágiri.” Arõk ye bebhare ne bhõ.³⁰ Mpok nenyíé ákwáy nõkõ, asõt ekpókõ bret. Achyé bakak ntá Mandem. Abho ye bébókõti anchye nõkõ ntá yap.³¹ Amík anéne bhõ, bérini ye be chi yi. Ke anemsi bhõ besí.³² Babho berem ne bati be, “Nyakanyet manák achi mbõ bhese anti mpok yi árem kerini ne bhese ambi, anene nõkõ basin ntá yese!”³³ Báfáte témté bápɛtnsem Yerúsalem. Bágõ bõnto Yesu bati byo ne amõt ne bakoõo bhi abhénéfú abhen báchí ne bhõ ndü nebhuet amõt.³⁴ Nechwe báchwé, bág hátí bhõ be, “Acha apɛtnsem ndü nepém tetep! Atõn mmuet ntá Símun!”³⁵ Bõbhõ bati apay bág hátí enyin ene efakari ambi, ne enyu bó bérini yi mpok yi abõkõti bret achye bhõ manyíé.

Yesu abhesi ntá bakoŋo bhi
(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Jn 20.19-23; Bk 1.6-8)

³⁶ Ené bárəm nɔ ɛti yi, mbɔŋ Yesu abhesi besí bhap! Arəm be, “Kpák ámbák ne bhe.” ³⁷ Bácháyti, ne becháy békém bhɔ. Bákáysi be bághɔ nɔ chi efónó ngu. ³⁸ Ke abhép bhó be, “Bácháy yi? Yi māmàkati amem bati yeka? ³⁹ Ghó ká amɔ ya ne bekek ebha, mǎndiŋi be chi me tetep. Mó ká mmuét ya mǎngɔ be chi me. Efónó épú bhɔŋ mmuɛt ne beghɛp mbɔ enyũ băghó be mbɔŋ.” ⁴⁰ Arəm nɔkɔ nɔ, atón bó amɔ yi ne bekek. ⁴¹ Bábhón manják tontó ne babhak maknkay be yi achi nepém. Ekɛ bó kenókó be echi tetep. Yesu abhép bó be, “Bábhɔŋ yěnyiy menyie fá?” ⁴² Báchyɛ yi mbiŋí nsi ane bágwó. ⁴³ Asɔt anyié besí bhap.

⁴⁴ Aghati ye bhó be, “Menyiy ebhen băghò-né, chí nkúbhé barak ane mǎghàti nyaka bhe mpok mbuɛt ne bhe. Mǎghàti nyaka be be, menyiy menkem ebhen béchi amem basiŋí Moses ne amen abhen bechi ndũ basiŋí baremé kepinti ne ebhen béchi amem Ekáti Bakway ɛti ya, bébhɔŋ befu tetep.” ⁴⁵ Anene ye nkaysi yap be mánjwimem ndũ menyiy ebhen básíŋí amem Ekáti Mandem. ⁴⁶ Aghati bhɔ be, “Básiŋ be, Mpeɛɛ Mandem afyé nyaka bariɛp be átò abhɔŋ béghɔ esɔŋɔri, angú, ne beghaka manywɔp árát, ampɛtnsem ndũ nepém. ⁴⁷ Ne be bábhɔŋ beghati bɔ betɔk menkem ndũ nnyén eni bebho Yerúsalem be Mandem áfòŋɔri bo abhen bátíknsem ndũ bebú bhap. ⁴⁸ Báchí batísié ndũ menyiy ebhen menkem ne bábhɔŋ bégháti bo bachak bɔ menkem. ⁴⁹ Ghó ka, chɔŋ nto be akap ane Etaya afyé bariɛp be átò ntá yeka. Ke bábhɔŋ ménɔŋ fá amem etɔk kpáte betan mémfu amfay mémbak ne bhe.”

Yesu apɛtnsem ntá Mandem
(Mk 16.19-20; Bk 1.9-11)

⁵⁰ Yesu asɔt ye baghɔkó bhi, afú etɔk ne bhɔ. Bárók bachwɔp etɔk Bétani. Aré, ayon amɔ amfay, are yet bhɔ.

⁵¹ Ené yi áyèt bhɔ, arɔ bhó, Mandem asɔt yi ámpétnsem amfay. ⁵² Ne ndũ yi ákò baghɔkó bhi báré chyɛ yi kenókó. Bápét ye nsem Yerúsalem ne beyă manják. ⁵³ Báre rón ekerákap mámbiti nɔkɔ Mandem.

Mbok Ndíndí mbonyu Jñn ásíní

Eyōñ éyibhiri erap nkwă

¹ Bápére ghoko mmik, mmu ane achi Eyōñ anán achi nyaka. Abhak ne Mandem, ne abhak Mandem. ² Abhak ne Mandem te ndü nebhōnet. ³ Mandem afuét ntá yi ke ághoko menyin menkem. Mandem abhíkí ghoko yēnyin ene yi apu ne yi. ⁴ Nepém néfù chí ntá yi mmu bábhini be Eyōñ. Ne nepém enen nébhak erónó ené ékù bo mángó tetep. ⁵ Erónó yó éghò ndü nebhuet ane ejuri echi, ne ejuri épú kway meneme yó. *

⁶ Mandem ató nyaka mmu amot ane aka nnyén be Jñn. ⁷ Atwó béghati bho éti erónó eyó be yēntiki mmu ane ághókó enyin ene yi árém, anoko yó. ⁸ Jñn apu nyaka erónó yó. Atwó chí béghati bho enyin ene yi ariní éti erónó yó.

⁹ Erónó ene tetep, ené ékù yēntiki mmu angó mban étwó ntá bō mmik.

¹⁰ Eyōñ ébhak fá amik, ne báfúét ntá yi ke bághoko mmik. Yé nò, mpok yi átwó fá amik, bō mmik keriní enyu mmu yi achi. ¹¹ Atwó ntá bōbhi, ke bōbhi bábhíkí sət yi ne manák. ¹² Ke bo mankem abhen básóré yí ne manák, básíki nti ne yi, áchye bho betan bé mándap chí bō Mandem. ¹³ Mbōñ Mandem ke ákù bō mam-bak bōbhi. Bábhíkí fu nyaka ye chi amuet nkwă, ne yé chi ndü nkaysi nkwāñwan.

¹⁴ Eyōñ, éyibhiri nkwă, atwó achoko ne bhese. Séghó menwop ebhi ebhen bejwi ne berindu ne tetep. Eyōñ chi Njanamō ane áfú ntá Eta. ¹⁵ Jñn ághati nyaka bho éti yi ambik, andeme noko be, “Né chi mmü ane mérém nyaka éti yi be, ‘Mmü ane átwò me ansem achá me. Bápére bhe me, yí achi.’”

¹⁶ Éti beyă berindu ebhi, achyé bhese áfók ndōñ ne ndōñ. ¹⁷ Mandem afuét nyaka ntá Moses achye bho bebhé. Ke afuét chi ntá Yesu Kristo ke átōñ bhese berindu bhi ne tetep. ¹⁸ Yé mmu abhíkí re ghō Mandem. Njanamō ywi mmu achi nebhuet amot ne yi ke ákù bo mandiní mmu yi achi.

Enyin ene Jñn Njwiti ághati bho éti Yesu

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Lk 3.1-18)

¹⁹ Éwak émot, bōbati bo Israel abhen Yerúsalem bátó bachiákap Mandem ne bōneréket Lévi ntá Jñn be mámbép yi angati bho enyü mmu yi achi. Ne chi enyin ene éfú Jñn anyu mbō ntísie. ²⁰ Yi ke bhese bho yēnyin ne yi ke rō beke me bho. Arem be, “Puyé me ke nchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariép be átò.” ²¹ Bō bho bápét bábhép yi be, “Wó ochí yé agha? Eláija ke?” Jñn yi be, “Mpú Eláija.” Bápét babhep yi be, “Ochí ndemekerinti ane Moses árémé nyaka be átwò?” Akeme be, “Ae.” ²² Ndōñ eyó bábhép yi be, “Wombōñ orem be ochí agha? Ghatí bhese mmu wó ochí bé sémpétnsem ne eyōñ ntá bo abhen bátó bhese. Wombōñ ochí agha?” ²³ Jñn aghati bho mbonyü ndemekerinti Asaya areme nyaka be, “Nchí mmü ane achi amem baso ábik ne eyōñ amfay andeme noko be, ‘Nyabhé ká mbi Acha ambak chak.’”

²⁴ Bōnkwo Fárisi ke bátó nyaka bōbhō ntá Jñn. ²⁵ Bábhép yi be, “Oché opú Mpeme Mandem afyé nyaka bariép be átò, obhé opú Eláija, ne opú ndemekerinti, ke ndaká yí ójwiti bho?” ²⁶ Jñn akeme bhó be, “Mějwiti bho ne manyiép, ke mmu áchí fá téé nenti eneka ane bábhíkí riní. ²⁷ Yi átwò me ansem. Mbíkí kway mmu ane nchí kanari nkwōbhénya bekak ebhi.” ²⁸ Menyin ebhen béfákári chi etak Bétani, ebhé Nyén Jódan, ne ndü nebhuet ane Jñn ájwiti nyaka bho.

Yesu, Mōnkwōmén Mandem

* **1:5** Ejuri épú kway meneme yó: Nò chi be Satan apú kway betan ancha Yesu.

29 Nti nywəp, Jñn aghə Yesu ndu átwò ntá yi, arem be, “Yiñí Mónkwəmén Mandəm ane ápòkò bebú bo mankem fá amik! 30 Yi ke mǝrəm nyaka ɛti yi be, ‘Mmũ átwò me ansem ane acha me mbənyune bápere bhe me, yi achi.’ 31 Yɛ mambəny mbíkí riñi nyaka be chi yí, ke ntí ane ntwó njwiti nəkò bho ne manyiep chí ndu bekə bo Israel mandini mmu yi achi.” 32 Jñn abho beghati bho enyini ene yi ághó ne amík ɛti Yesu. Yí be, “Ngə ndũ Efónó Mandəm áfú amfay asət mkpá ebhónó are sep kpát ate yi amɛt. 33 Kpáte mpok eyə, nke riñi bé chí yí. Ke Mandəm mmu átó me njwiti bho ne manyiep, anán aghati nyaka me be, ‘Mmu ane óghó Efónó Mandəm asebhə arəp ne yi, yí wu ke achi mmu ane ájwiti bho ne Efónó Bedyere.’ 34 Me Jñn ngə ne amík ndũ menyini ebhen béfakári, ne nchí rem mbə ntísie be tetep mmũ-ne chi Mmə Mandəm.”

Bakoño Yesu ahben mbi

35 Néyí nókó, Jñn apət abhak téé ne bakoño bhi bati apay. 36 Aghó ndũ Yesu áfɛt, arem be, “Ghó Mónkwəmén Mandəm!” 37 Bakoño Jñn bati apay bághók nókó enyini ene yi áréme, báro yi bábhə bekoño Yesu. 38 Yesu ayibhiri mmɛt aghə bhə ndu bákòño yi. Abhép bhə be, “Báyàn yi?” Bákeme yi be, “Rábay, ɔchəkó fá?” [Rábay chí Ntəñ] 39 Aghati bhə be, “Twó ká ghə.” Bárók ne Yesu baghə nebɛt ane yi áchəkó. Mpok yə nywəp nébhák mbə nkárénká enwi ené ngósi. Bábhák ne yi kpátɛ beti beghə.

40 Mmu amət ndũ bəbhə bati apay abhen bághoko nyaka enyini ene Jñn áréme ɛti Yesu, ne abho bekoño yi aka nnyén be Andru. Abhak manə Símun Píta. 41 Arək témté, aghə mómayi Símun, aghati yi be, “Séghə mmu ane bábhini be, ‘Mesáya’”, nə chí, Mpeme Mandəm afyé nyaka bariép be áto. 42 Andru asət Símun arək ntá Yesu ne yi. Yesu ayini yí, arem be, “Wə

ɔchí Símun, mmə Jñn. Chəñ nnyén ena néchák némbak be Séfas” [nə chí Setárébhé]. †

Yesu abhini Filip ne Natániel bé mámbák bakoño bhi

43 Nti nywəp, Yesu akə nti bérəñ atú Gálili. Arək aghó mmu ane áká nnyén be Filip. Aghati yi be, “Twó bhák nkoño wa.” 44 Filip abhak mmũ Betsáida, nkúbhé etək ene Andru ne Píta báfú aré. 45 Filip arək atemeri Natániel aghati yi be, “Séghə mmu ane Moses ásini nyaka ɛti yi amem Ekáti Bəbhé Mandəm, nkúbhé yi mmũ baremé kepinti nkwə básini ɛti yi. Nə chí, Yesu mmu Násáret, mmə Joséf.” 46 Natániel ághókó nókó enyini ene Filip áréme abhép yi be, “Ntiki eríti enyini ékway befu Násáret?” Filip aghati yi be, “Wəmbəny twó ghó.” 47 Yesu ághó nókó ndũ Natániel átwò ntá yi, arem ɛti yi be, “Né, chí mbəñ mmũ Israel témé témé. Bapu apú ne yi wáwák.” 48 Natániel abhép Yesu be, “Ɔkə ná ke ɔriñi me?” Yesu akeme yi be, “Filip ápére bhini wə ndũ mpok ane ɔchí anerénək fig, nnán ngə wə.” 49 Natániel arem be, “Ntəñ, ɔchí Mmə Mandəm tetep! Ɔchí Mfə bo Israel!” 50 Yesu ákéme yí be, “ɛti ndémé bé ngə wə anerénək fig ke ónókó bé nchí Mmə Mandəm? Chəñ óngó menyini ebhen becha ebhen.” 51 Yesu aghati yi be, “Tetɛtəp, chəñ mǎngə ndũ nebu nenenə gbee, bəángel Mandəm mánkó amfay mánsebhə nəkə amik betemeri Me Mmu mfú ntá Mandəm.”

2

Yesu akə manyiep ayibhiri mmem ndũ epə nebhay

1 Ɔfɛéré nókó manywəp apay, epə nebhay ébhák amem etək Kána, atú Gálili. Nnə Yesu abhak aré. 2 Mának nyaka Yesu nkwó ne bakoño bhi ndũ epə nebhay eyə. 3 Mmém amáy nókó, nnə Yesu arək aghati yi be, “Mmém epə amay.” 4 Yesu akeme yi be, “Mmə, ndaká yí ɔsəñori me

† 1:42 Séfas ndũ eyəñó Griik chí “Setárébhé” ndu Kényan.

ěti mmém? Mpok aya abhíkí re kway.”⁵ Máyi aghati bo abhen bákòre mmem be, “Kɛ ka yěntiki enyiy ene yí ághàti bhe.”⁶ Bejǒ manyier betandat bechi nyaka are téé. Yěntiki ejo ɛsɔt nyaka mbɔ líta manyier besǎ byo. Békónjo epiy ené bo Israel, básɔt nyaka manyier ndũ bejo ebhɔ ndu béso bépókó mmɛt.⁷ Yesu aghati bakũ betik be, “Fíé ká manyier amem bejo ebhɔ kpát ménjwi.” Báfyé manyier amem bejo, béjwí te anyu.⁸ Aghati bhɔ be, “Sɔt ka mbɔk mǎnchyé ntá mũnti epǎ nebhay”. Bákú nó.⁹ mũnti epǎ nebhay ághókótí nókó, aghó bé manyier mɔ arɔp chi mmém. Yí keriyi ebhak mɔ áfú, yěndu bakũ betik abhen bákò mɔ bárinjí nyaka be manyier ke ayibhiri ndũ mmem. Mũnti epǎ nebhay abhijí mbǎyngɔré,¹⁰ arem be, “Ndũ epa, báyambi mantwɔ chi ne erítí mmém. Ne bo mǎnáj mányú áchwé bhɔ amɛt, ke mántwɔ ne yěntiki enyũ mmém báchák. Ke ɔró erítí mmém ansem, ne néne ke ótwɔ ne mɔ.”¹¹ Yesu akɛ nyaka enyiyí maknkay ene amem etɔk Kána, atú Gálili. Ebhák eriy ené mbi ene yi akú ndu betɔy enyũ betɔy ebhen yi ábhónjó. Ekú, bakojo bhi mánóko be yi achi Mmɔ Mandem.

¹² Epǎ nebhay éfɛéré nókó, Yesu aserp arɔk Kapěnaum ne máyi ne bǔmayi ne bakojo bhi. Bábhak aré ndũ mpay manywɔp.

Yesu achwe ekerákap Mandem abók bakǔsɛ

(Mt 21.12-13; Mk 11.15-17; Lk 19.45-46)

¹³ Epǎ Nekijí ene bo Israel éróbhé nókó kékwót, Yesu akó, arɔk Yerúsalem ndu menyie epǎ eyɔ.¹⁴ Aré, arɔk achwe amem ékírí ene ekerákap Mandem. Aghó bo abhen bátí mpɔy ne bǎghónmén ne bebhónjó. Bo básɔt nyaka menyiy ebhɔ ndu bechye akap. Aghó bawupsí bakap nkwo aré.¹⁵ Asɔt nnik aghoko ékpá, abho bébok bho ne yɔ, be mámfú amem

ekerákap Mandem. Akɛ enyumɔt ne bǎghónmén, ne mpɔy ené échí aré. Atakati bэфémé bo abhen bákò esié bakáp bewupsi, ne atakati bakáp ayap.¹⁶ Aghati batí bebhónjó be, “Féré ká menyiy ebhen fá! Báké sɔt eket Etaya mǎnjibhiri ndũ ekerésie!”¹⁷ Ndak awu akú bakojo bhi bátik be Ekáti Mandem érém be, “Chɔy ekɔy ené mbónjó ne eket eye éngway me.”¹⁸ Békónjo enyiy ene Yesu akú, bo Israel bábhép yi be, “Ntiki enyiyí maknkay ókway bekɛ mbɔ eriy ndu betɔy bhese be ɔbhón betɔy bekɛ menyiy ebhen?”¹⁹ Yesu akeme bhɔ be, “Mbák mǎnchónjí ekerákap ene, chɔy mpet nte yó ndũ manywɔp arat.”²⁰ Bo Israel bárém be, “Cháá, báté eket ene ndũ mamié besa bepaysen atandat, ɔbhé ókway bete yɔ ndũ manywɔp arare?”²¹ Ke ekerákap ené Yesu árémé ebhak chi mmɛt yi.²² Mpok Mandem akɛ yi ámpetnsem ndũ nepém, ké bakojo bhi bátik be yi arem nyaka beyɔy ebhen. Ekú bɔ mánóko menyiy ebhen bechi amem Ekáti Mandem ne ebhen Yesu árémé.

Yesu arínjí enyũ nkwa achi

²³ Ené Yesu áchí Yerúsalem ndũ mpok Epǎ Nekijí, beyǎ bo básíkinti ne yi ɛti menyiyí maknkay ebhen bǎghó yi akú.²⁴ Ke Yesu kegúép mmɛt ntá yap, mbɔnyune, arínjí nyaka enyũ nkwanwan achi.²⁵ Yě mmu kęghati yi nkaysi bǔbhɔ mbɔnyune yimbɔy arínjí nyaka ndũ ntí nkwa nechi amem.

3

Yesu ne Nikodémɔs

¹ Mũnti bo Israel amɔt achi nyaka. Aka nnyén be Nikodémɔs. Abhak mũnkwo Fárisi.² Ewak émɔt arɔk ntá Yesu ne beti arem be, “Ntɔy, sérinjí bé Mandem ké átó wɔ be óntwɔ óntón bo mbɔnyune yě mmu apú kway bekɛ menyiyí maknkay ebhen ókú mbák Mandem apu ne yi.”³ Yesu aghati yi be, “Tetěter, Mandem apú

* **3:3** Bebbe mmu ndɔy achak: Chi nepém nekɔ enen Mandem áchye mmu mpok yi átiknsem ndũ bebú, aka be Yesu achi Mpeme ne Acha ntá yi.

kway bebhak ntá mmu mbə Mfə ywi, kpáte mámbé yi ndəŋ achak.”
 * 4 Nikodéməs abhép yi be, “Ná bákway bebhe mmu ane ánánj áchíkí? Akway bépétnsem amem menié máyi be mámbé yi ndəŋ achak ke?” 5 Yesu akeme yi be, “Tetēter, Mandem apú kwáy bebhak ntá mmu mbə Mfə ywi kpáte mámbé yi ne manyier* ne Efónó Mandem. 6 Nebhē enen nkwa chi nebhē nkwa mmet, ke nebhē Efónó chí enen néfú ntá Efónó Mandem. 7 Jké bhák maknkay ndu ngátí wə be, ‘Bábhəŋ bebhe wə ndəŋ achak.’ 8 Mbúép áfòk, ándək ebhak ene wu ábhónó bérəŋ. Jghok ndu wu áfuet ke əpú riŋi ebhak wu áfú ne ebhak ene wú árəŋ. Echí enyumət ne yəntiki mmu ane bábhé yi ndu betəŋ Efónó Bedyere.” 9 Nikodéməs abhép yi be, “Eyo ekway bəfákari ná?” 10 Yesu akeme yi be, “Jchi ntəŋ ntá bo Israel ane bo bəriŋi sayri, yě nə əbhíkí riŋi menyin ebhén-ε? 11 Tetēter, sérəm menyin ebhen sériní, ne séghati bho chi menyin ebhen séghó ne amík, yě nə bəpú noko menyin ebhen séghati bhe. 12 Mbák ngátí bhe menyin eti barak ane áfákari fá amik be kenókó, ná bəkwáy menoko mbák ngátí bhe menyin eti barak ane áfákari awu amfay? 13 Yě mmu amət ábhíkí re ko amfay ebhak ene Mandem achi, ébhíkí fuet Mmu ane áfú ntá Mandem, yi mmu áfú amfay atwə amik. 14 Nkúbhé mbə enyū Moses ásóré nyaka nnyó-senəŋ abhat ndū enək, ayon amfay, amem baso, enyu eyə kě bábhónó beyon Mmu ane áfú ntá Mandem nkwa amfay. 15 Bábhəŋ bekpaŋ yi amfay enək be yě agha ane anoko yi, ámbónj nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti.

16 “Mandem akəŋ nyaka bə mmik tontó, kpát achye Njaná Mýywi be yě agha ane ánókó yi, áké gu áném, ke ámbónj nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. 17 Mandem abhíkí to Mýywi

fá amik be ántwó ántəŋ bə mmik andem be babhəŋ bekwéné. Atə yi chi bé ámfuet ntá yi, ampeme bə mmik. 18 Bápú temsi mmu ane ánókó yi, ke mmu ane ábhíkí ka menoko, bekwéné bechi ne yi mbənyune ábhíkí ka menoko Njanə-Mə Mandem. 19 Ntí ane Mandem átəŋ bo abhen bábhíkí noko Mýywi chi bé erónó étwə fá amik ke bo bəkəŋ ejuri bácha erónó, mbənyune barak abúabə ke bə bákū. 20 Yəntiki mmu ane ákə barak abúabə əpap erónó. Apú rəŋ ebhak ene erónó echí ndū apú yaŋ bo mangə menyin yi ákə. 21 Ke mmu ane ákə menyin ebhen bechi tetep átwə ndū erónó ne maŋák, be bo mangə be Mandem ke ákwak yi ankə menyin ebhə.”

Enyin ene Jōn árémé eti Yesu

22 Yesu ánánjá nókó béré m enyin ené yi ághati Nikodéməs, arək bebhak bechak atú Judéya ne baghəkó bhi. Abhak aré ne bhə anjwiti nəkə bho. 23 Mpok eyə, Jōn abhak Áenən, kekwaŋt ne Sálím, anjwiti nəkə bho. Abhak aré mbənyune manyier aya nyaka ebhak eyə. Bo bərə rəŋ ntá yi, anjwiti nəkə bhə. 24 Bábhíkí re kem nyaka Jōn mamfyə ekerekenəŋ.

25 Ebhíkí tat, epúiti ékwén nenti bakoŋo Jōn ne mmu Israel achak eti enyū neso enen nékə mmu ambak pépép besí Mandem. 26 Ekə bakoŋo Jōn bárók ntá yi barem be, “Ntəŋ, mmu ane achi nyaka ne wə ebhé Nyén Jódan ené awu óngati nəkə bo menyin eti yi, əjwiti bho ne yəntiki mmu árəŋ ntá yi.” 27 Jōn akeme bhə be, “Yě mmu apu kway bebhəŋ enyin kpáte Mandem anchye yi yə. 28 Bě babhəŋ bəchi batísie ndū ndémé bé puyě me kě nchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átə. Nchí chí mpəkəntó ane Mandem átə be njambi ke yi antwə. 29 Mbəy-ngəre ke ábhónó ngərə. Mmure mbəyngərə ane áchí téé ánəŋ béghok eyəŋ ene mbəyngərə, † ághok eyəŋ eyi, ámbónj beyá maŋák.

† 3:29 Ndu kémbéep, Yesu achi mbəyngərə mbənyune atwə nyaka fá amik chi eti yese, ne mbák sémbat mmuet ne yi, yənyin epu kway befap bese ne yi.

Enyu wə ke échi ne me. Manjáak ama ajwí pəət néne. ³⁰ Nsónó yí abhəŋ békó nókó kó, aya ansep nəkə.

³¹ “Mmu ane áfú amfay, achá yěntiki mmu achak. Mmũ mmik afu fá amik, ne ərem chi barak ane mmik. Mmu ane áfú amfay achá bə mmik mankem. ³² Yí əghati bo menyiŋ ebhen yi aghə ne amik, aghók ne batú. Yě nə, yě mmu apú noko enyiŋ ene yi arəm mbə enyiŋ. ³³ Ke mmu ane ághókó enyiŋ ené yi areme anoko, ətəŋ be yi anókó enyiŋ ene Mandem árémé be échí tetep. ³⁴ Echi nə mbənyune yí mmu Mandem átó, arəm chi Eyəŋ Mandem mbənyune Mandem achyé yi Efónó Bedyere njenti ti. ³⁵ Eta Mandem akəŋ Móywi ne afyé menyiŋ menkem yi awə. Mandem achyé yi Efónó eyi njenti ti. ³⁶ Yěntiki mmu ane ánókó Mmu ane áfú ntá Mandem, əbhəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. Mmu ane əbhíki noko Mmu ane áfú ntá Mandem apú bhəŋ nepém. Ke bebənti Mandem bətiŋi ne yi.”

4

Yesu ne ngərə Samária

¹ Yesu arinji be bənkwa Fárisi bághók be beyə bo bərəbhe koŋo chi yi ne yí anjwiti nəkə bhə, ne bé bakoŋo bhi báya máncha nəkə abhen Jñn. ² Sayri sayri, puyě Yesu ke ajwiti nyaka bho, chí bakoŋo bhi. ³ Yesu arinji nəkə nə, afa atú Judéya apət atú Gálili. ⁴ Abhəŋ nyaka bəfəét atú Samária ndu berəŋ Gálili. ⁵ Ekə, akə aghaka etək Samária ene bəbhini bé Síka, kékwót ne nebhəérémik ane Jekóp achye tentep ntá móywi Joséf. ⁶ Mbokó manyiep ane Jekóp əbhák are. Yesu ágháká nəkə aré, ndũ yi ánəŋ apóbhé, achəkə nepaká mbokó manyiep wu. Nywəp nébhák mbə nkárénká byo ne epay.

⁷ Ngərə Samária amət atwó ndu beya manyiep aré. Yesu aghati yi be, “Mma, chye me manyiep nnyú.” ⁸ Mpok eyə, bakoŋo Yesu bərəŋ nyaka etək ndu békú nenyié. ⁹ Ngərə Samária wu akeme Yesu be, “Wə,

əchí mmu Ju, atú Judéya, me mbák ngərə atú Samária, ekə ná ke ərem be nchyé wə manyiep ónyú. Bə Judeya bəbhíki bhəŋ yěnyiŋ bekə ne bhese bo Samaria!” ¹⁰ Yesu akeme yi be, “Mbə arinji akap ane Mandem achyé bho, ne mmu ane árémé nó be, ‘Chie me manyiep’, mbə ərem me nchyé wə manyiep amen achyé nepém.” ¹¹ Ngərə wu arem be, “Eta, əbhíki bhəŋ enyiŋ ndu béyá manyiep ne yə, ne mbokó manyiep achwe, əbhəŋ manyiep amen achyé nepém fá? ¹² Əchá etayese Jekóp mmu átémé nyaka mbokó manyiep ane arə ntá yese? Ná ókway bechye mmu manyiep amen achá amen yimbəŋ ányu nyaka, ne bəbhi mányú, mpəŋ eyi ényú?” ¹³ Yesu akeme yi be, “Yě agha ane ányu manyiep amen, apú rə bəbhəŋ ekwaká manyiep. ¹⁴ Ke mmu ane ányu manyiep amen məchye, apú pere bhəŋ ekwaká manyiep wáwák. Manyiep amen məchye yi, əbhák ntá yi mbə ntí mónyən ane manyiep ányə are, anchye nəkə yi nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti.” ¹⁵ Ngərə wu arem ntá yi be, “Eta, chye me manyiebhé mə, bé manyiep áké pere kwak me, ne be nképerə twə fá ndu beya manyiep.”

¹⁶ Yesu aghati yi be, “Dók bhini nném aywe, twó ne yí.” ¹⁷ Ngərə wu akeme yi be, “Mbíki bhəŋ nném.” Yesu arem be, “Ərem tetep bé əbhiki bhəŋ nném. ¹⁸ Ənəŋ əbhəŋ maném batay, ne mmũ ane óchí ne yi néne, abhiki bhay wə. Ərem tetep!” ¹⁹ Ngərə wu arem ntá yi be, “Eta, ngo néne be əchí ndemekəpinti Mandem. ²⁰ Bətayese bətwə nyaka fá ndũ njie ne mánchye nəkə Mandem kenókó, ke be bə Judeya bərəm be Yerúsalem ke áchi ebhak ene bo bəbhəŋó bechye Mandem kenókó are.” ²¹ Yesu arem be, “Mmə, nokó enyiŋ ené məghati wə. Mpok ətwə ane bo bápú pere bhəŋ bechye Eta Mandem kenókó yě chi fá ndũ njie ne, yě chi Yerúsalem. ²² Bə bo Samaria, bəchye kenókó ntá enyiŋ ene bəbhíki rinji. Bese bo Judeya sérinji

mmu ane séchyè kenóko mbənyune Mandem áfæet chí ntá bo Judeya bépeme bho. ²³ Mpok átwò, ne mpok eyə anán aghaka ane bo abhen báchyè Eta Mandem kenóko, bákà nò enyu ené échí tetep be Efónó Mandem áton bhə mbi. Menyü bo bhə kě Mandem áyàn mánchyé yi kenóko. ²⁴ Mandem achi Efónó, ne bə abhen báchyè yi kenóko, bábhəy bechye yi kenóko ne nti nemət ndü betan Efónó Bedyere.” ²⁵ Móngoré wu arem be, “Ndíñí bé Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be áto, yi mmu bábhiní be Kristo átwò. Anán ántwó, chəy angati bhesə barak ankem.” ²⁶ Yesu aghati yi be, “Me, mmu nchí rem né kepi ne wə, ke nchí Mpepe.”

²⁷ Nkúbhé mpok yə, bakoŋo Yesu báfú ebhak ené bárovó beku nenyíe bápɛnsem. Bábhak maknkay beghə be Yesu árem kepi ne ngoré, ke yě mmü wap kebhep ngoré wu be, “Oyàn yi?” Ne yě amət kebhep Yesu be, “Ndaká yí órəm kepi ne yi?” ²⁸ Ngoré wu arə etə manyiep eyi, arək etək téé, abho bégháti bho be, ²⁹ “Twó ká ghə mmü ane ághátí me yěntiki enyiy ené nkú ndü nepém ena. Chí Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be áto ke?” ³⁰ Ekú etək enkem émoko, bábhó bérəy ntá Yesu.

³¹ Mpok ane ngoré wu áro árovó etək, bakoŋo Yesu baré nik yí mmæet bé “Ntəy, nnyíe mbə nenyíe.” ³² Ke yí aghati bhə be, “Mbəy nenyíe ményie enén bábhíkí riní.” ³³ Ekú, bábho bebhep batí be, “Mmüfú atwə yi ne nenyíe ké?” ³⁴ Yesu aghati bhə be, “Nenyíe ena chi beku enyiy ene mmu ane áto me áyàn nkú, ne menáná betik ebhi. ³⁵ Pú bərəm be, ‘Mbák éngáká batan anwi, chəy mámfere mbwət ebhi?’ Ke nchí ghati bhe be mánjon amík mánjiní nki, mǎngó ndü mbwət anán ágháká béfere ebhi. ³⁶ Mmu ane áfere mbwət ebhi, ábhəy akap ndü betik ebhi. Ne ányokoti mbwət ane áchí chí bo abhen bábhəy nepém enen nebhi ki bhəy ngwenti, be mmu ane ápi mbwət ne ane áfere yə ebhi,

bó mankem mámbóny manák. ³⁷ Echí tetep mbə enyu bərəm be, ‘Mmu bépi ápi, ane beghem angem.’ ³⁸ Ntə be be mándək mámfere mbwət ane bábhi ki pi. Bo bachak bápí, be bǎghem mbwət ane bə bapi.”

³⁹ Beyá bo Samaria abhen báfú etək mánoko Yesu éti nerem ane ngoré wu areme be, “Aghátí me yěntiki enyiy ene nkú ndü nepém ena.” ⁴⁰ Mpok bátéméri Yesu, máník yi mmæet be ámbák ne bhə, ne abhak ne bhó ndü manywəp apay. ⁴¹ Ne beyá bo báchak mánoko éti menyiy ebhen Yesu aghati bhə. ⁴² Ekú bərəm ntá ngoré wu be, “Epét epu bé éti menyiy ebhen órémé ke sénoko. Besé babhəy séghok ne batú beyəy ebhen báfú yi anyu, ne sériní be né chí Mpepe bə mmik tetep.”

Yesu abú mmö müngo

⁴³ Manywəp apay ane Yesu achi ne bo Samaria áfúéré nóko, afa berəy atú Gálili. ⁴⁴ Yimbəy arem nyaka be, “Bápú chye ndemekerinti kenóko amem etək eyi.” ⁴⁵ Mpok Yesu áchwóbhé Gálili, bə Galili básət yi ne manák ndu bǎghó yěntiki enyiy ene yi ákú Yerúsalem mpok bárovó are ndü Epá Nekiní. Bó nkwo bərəy nyaka ndü epá yə.

⁴⁶ Yesu apət arək etək Kána, atú Gálili, ndü nebhet ane yi ákú nyaka manyiep ayíbhírí mmém. Münti amət abhak Kapənaum ane móywi áme. ⁴⁷ Aghóko nóko bé Yesu afü atú Judéya átwò Gálili, arək are nik yi mmæet be ándók Kapənaum ámbú móywi. Mówu arəp nyaka chi kékwót bégu. ⁴⁸ Yesu aghati müngo wu be, “Bápú ka menoko me mbák bábhi kí ghó beriní maknkay.” ⁴⁹ Müngo wu arem be, “Eta, twó séndók be mówa áké sebhe.” ⁵⁰ Yesu akeme yi be, “Pɛtnsem anywəp, móywe apú gú.” Müngo wu anoko enyiy ene Yesu áréme, afa, are gure. ⁵¹ Ené yi ásəp árəy, bə betok bhi bátéméri yi ambi, baghati yi be, “Móywe achi nepém.” ⁵² Abhep bhó be, “Ntiki mpok yi ábhó béchəkə sayri?” Bákéme yi be, “Eyu ndu nkárénká amət ne ngósí.” ⁵³ Chi mówu atik

bé ndü nkúbhé nenǎkó nywǎp enǎ ké Yesu ághati yi be, “Móywe apú gú.” Éká mǎngo wu ne *efo eyi enkem mánóko Yesu. ⁵⁴ Enyiñ ene ébhák eriñ ené éjwí bepay ndü menyiñí maknkay ebhen Yesu áká mpok yi áfú atú Judéya arǎñǎ atú Gálili.

5

Yesu akǎ mmü ane átáré amik ndü neme atan

¹ Étáré nókó, mpok epǎ bo Israel échá akwáy. Yesu akó, arǎk Yerúsalem.

² Éntiñnyén ebhak Yerúsalem, kékwót ne nyǎ-ebhá ane bábhini be nyǎbha bághǎñǎmén. Bábhini éntiñnyen eyǎ ndü eyǎñ ené bo Israel be Betsáta. Bétém betay bebhak kekwtǎ ne éntiñ eyǎ. ³ Beyǎ bǎmame bábhák aré; manémámik, ne babhénti, ne abhen bachi bhǎré. Báré noñ be nnyén némbǎñ. ⁴ Mpok ne mpok, ángel Mandem ášep nyaka amik ambon éntiñnyen eyǎ. Ne mmü neme ane áyámbi ásébhé amem, yéntiki enyǎ neme enen yi abhǎñǎ némay. ⁵ Mmü amǎt abhak aré ane anǎñ áchí nyaka amik ndü neme mamíé esǎ nsem neku ne arǎt. ⁶ Yesu ágháká nókó ndu betem ebhǎ, aghó mmu wu bhǎré. Arini bé yi anǎñ atat aré ndü eróri mpok. Abhép yi be, “Ǵyǎñ bé óntǎñ?” ⁷ Mmü neme wu akeme Yesu be, “Éta, mmu apú ane ápǎkǎ me nsep anyén ayak mpok nnyén nébǎñ. Mperé nu béchwǎp aré, mmu achák anǎñ áyámbi.” ⁸ Yesu aghati yí be, “Faté, pǎkó éšák eye kǎ.”

⁹ Témte wu, mmu wu atan. Asǎt bekpaka bhi abho beko. Nywǎp enǎ nébhak chí nywǎbhé neywémǎet bo Israel. ¹⁰ Éká, bo Israel bárem ntá mmu ane bábu yi be, “Échǎñ chí nywǎbhé neywémǎet ne ebhé ébhíki ka be ómpókó éšák eye.” ¹¹ Akeme bhǎ be, “Mmu ane ábu me ke ághátí me be, ‘Pét éšák eye, faté kǎ.’” ¹² Bábhép yi be, “Mmüré ághátí wǎ ómpet éšák eye ónkǎ chí agha?” ¹³ Ke yi ke riñi mmu wu. Yesu ábu nyaka yi anǎne arǎk

mbǎnyune beyǎ bo báchí nyaka aré. ¹⁴ Ébhíki tat, Yesu atemeri yi amem ekerákap Mandem, aghati yi be, “Yini, ónǎñ ótan! Dǎ bebú be esǎñǎri ené échá eyǎ éké temeri wǎ.” ¹⁵ Mmü wu arǎ, arǎk, aghati bǎbati bo Israel be Yesu ke ábu yi. ¹⁶ Éti yǎ ké bo Israel bábhó béchyé Yesu nenyok, be yi akǎ mmu atan ndü nywǎbhé neywémǎet. ¹⁷ Ke Yesu aghati bhǎ be, “Étaya áká betik mpoknkem, ne menkwó mbǎñ beka betik.” ¹⁸ Éti enyiñ ene Yesu arémé, bo Israel bápét báre yan mbi beway yi. Ntí abhak be, puyé chí ndiere be akwen ebhé nywǎbhé neywémǎet, ke ndak ané akpik ábébhé áchá ábhák be, yí ábhini Mandem be etayi, ne be béka nǎ chí beyenti mmǎet ne Mandem.

Mandem achyé Móywi betan

¹⁹ Yesu aghati bhǎ be, “Tetéter, Mme Mmǎ Mandem mpú kwáy beka yéniñ ndü betan ebha. Méká chí menyiñ ebhen ngó Étaya áká. Yéntiki enyiñ ené Étaya áká, yó ke Me Móywi nchí ka nkwó. ²⁰ Échí enyu eyǎ mbǎnyune Éta akǎñ Mme Móywi, ne áton me yéntiki enyiñ ene yímbǎñ áká. Ne chǎñ antǎñ me menyiñí maknkay ebhen becha ebhen, be manyu árchók bhe. ²¹ Nkúbhé mbǎ enyǎ Éta áñème bawú anchye bhǎ nepém, nó ké Mme Móywi nchí chyé nepém ntá yé agha ane méyǎñ bechyé nepém. ²² Yé mmu, Éta apu tan manyé yi. Achyé betan menkem ntá ya, Mme Móywi, be ntǎñ yéntiki mmu. ²³ Akǎ nǎ be bo mankem márchyé Mme Móywi kenókó nkúbhé mbǎ enyǎ báchyé yi kenókó. Mmü ane apu chyé Mme Móywi kenókó, apú chyé kenókó ntá Étaya mmu ato me. ²⁴ Tetéter, mmü ane ághókó enyiñ ene mǎrem, anoko mmu ane áto me, ábhǎñ nepém enen nebhiiki bhǎñ ngwenti. Mandem apú rem be bekwéné bechi ne yi. Afü ndü newú, achwe ndü nepém.

²⁵ “Tetéter, mpok átwò, ne anǎñ akway, ane bawú bághók eyǎñ eya, Mme Mmǎ Mandem, ne abhen bághókó mámbǎñ nepém. ²⁶ Nkúbhé mbǎ

enyũ Eta áchyè nepém, nò kě yi áchyè Mmè Móywi nkwo betan béchyè bo nepém. ²⁷ Ne achyé me betan ndu bétàn bo, mbonyune me ke mfú ntá Mandem. ²⁸ Báké bhak maknkay beghok menyin ebhen. Mpok átwò ane bawú mankem bágħok eyò eya amem manem ayap. ²⁹ Ne mánán mángók eyò eya, báfù ndũ manem ayap. Abhen bákú nyaka beri ndũ mmik ne, máneme, manchwe ndũ nepém enen nebhiki bhò ngwenti, ne abhen bákú nyaka bebá, máneme mámbón ntèmsi.”

Batisie Yesu

³⁰ Yesu arak ambi berem be, “Mpú kwáy beka yenyin ndũ betan ebha. Ené mékà nchí ka chi ndũ betan Mandem mmu átó me. Mětàn bo mbò enyũ yi aghati me ntañ bo. Ne mětàn bo chí enyu ené echí chak, mbonyune mpú ka menyin ebhen membon nchí yan beka. Nchí ka chi menyin ebhen mmu ane átó me áyàn nka. ³¹ Mbák ndem eti mmæt eya, mbón bo abhen bakway bérin be enyin ene mërèm ébhíki bhò menwòp. ³² Mmũ ane áté me ntisie achi nyáná, ne ndiní bé enyin ené yi árèm eti ya ebhò menwòp. ³³ Bătò nyaka bo ntá Jñn be mámbep yi ángati bhe eti ya, ne aghati bhe enyin ené echí tetep. ³⁴ Puyě chi be nkwanwan ke ábhónó bété me ntisie, nchí ghati bhe enyin ene Jñn árémé eti ya be Mandem ámpémé bhe. ³⁵ Jñn achi nyaka mbò erónó ene édù éngò nòkò nwaan, ndu mómbin mpok, báká eyò eyi ne bábhón manák ndu mómbin mpok. ³⁶ Ke menyin béchí ebhen bérèm eti ya enyu ené échá enyin ene Jñn árèm. Nkúbhé menyin ebhen mékà, bété me ntisie be Eta ke átó me. ³⁷ Ne Eta, yimbòn, mmu átó me áté me ntisie. Bábhíki re ghok eyò eyi, bábhíki re ghó enyũ yi achi. ³⁸ Ne Eyò eyi épú amem bati yeka mbonyune bábhíki noko mmu ane yi átó. ³⁹ Báfye betan bepáy Eyò Mandem mbonyune bákáysí be étòn be mbi nepém enen nebhiki bhò ngwenti ne yó érèm chi

eti ya. ⁴⁰ Yě nò, bápú ka bétwò ntá ya be mámbón nepém. ⁴¹ Mpú yán nò chi kenókó ntá nkwa. ⁴² Nchí rem menyin ebhen mbonyune ndiní bhe. Ndiní bé ekò Mandem épú amem bati yeka. ⁴³ Ntwò ndũ nnyén Etaya, ne bábhíki sot me mbò mmu. Mbò mmu achák ke átwò nó árèm eti ndu mmæt yi ne ndũ betan ebhi mbu bäsót yi mbò mmu yweka. ⁴⁴ Ná bákway menoko ené báyan chi bakak amen báchyè bati, kfyé ntí ndũ bakak amem Mandem áchyè. ⁴⁵ Báké kaysi bé chò ngati Eta enyũ bho bachi. Moses ke ághati chò yi, Moses mmu bábhaka nti ne yi. ⁴⁶ Mbò mánókó enyin ene Moses ásiní tetep, mbú mánókó enyin ene mēghati bhe. Moses asiní nyaka chí eti ya. ⁴⁷ Mbák bábhíki noko basin ami, ná bákway ménoko enyin ene mērèm?”

6

Yesu adik ngemntay bho

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

¹ Etaré nókó, Yesu apé, arak ebhè Manyu Gálili. Nkúbhé Manyu wu ke bábhin be Manyu Tibérias. ² Ngemntay bo béré koño yi mbonyune bágħó nyaka menyiní maknkay ebhen yi áká ntá bómame. ³ Yesu akó ambi njie, achakó aré ne bakoño bhi. ⁴ Epá bo Israel ené bábhin be Epá Nekiní éróp kekwo. ⁵ Ayibhiri mmæt, ayiní, aghó ndũ ngemntay bho bátwò ntá yi. Abhép Filip be, “Chò sémbòn bret béku fá ane akway bóbhen?” ⁶ Yesu arem nò ndu memò Filip mbonyune yimbòn ariní nyaka enyin ene yi ábhónó beka. ⁷ Filip akeme Yesu be, “Nkáp nkubetik ndũ manywòp besá byo ápú kway béku bret ane yèntiki mmu wap akway bebhò mandú.” ⁸ Nkoño ywi amot ane achí manò Símun Píta ane aka nnyén bé Andru arem ntá yi be, ⁹ “Mmó amot achi fá, ane ábhónó bekpókó bret betay ne nsi epay, ke eyò chi yi ntá beyá bóbhen?” ¹⁰ Yesu aghati bhò be, “Ka ka bo mánhókó amik.” Táko ayá nebhæt ére. Ekú bo báchókó

amík. Babhakanem bábhák mbə nká etay. ¹¹ Yesu asət ye bekpəkó brət bhə. Achyé nókó bakak ntá Mandem, akəre ntá bo abhen báchókó amík. Akə enyumót ne nsi. Yěntiki mmu anyié kpát ajwi. ¹² Yěntiki mmu ányíe nókó ení enén nékwáy yi, Yesu aghati bakoŋo bhi be, “Nyokotí ká mbwóptí ane áróbhé be yěnyin eke chəŋti ndéndem.” ¹³ Mányókóti ye mbwəpti ane bo mányíe, báró. Ajwi bekay byo ne bepay. ¹⁴ Bo abhen báchi aré, bághó nókó eriní maknkay eyə, bárém be, “Tetep, né chi ndemekerinti Mandem ane ábhónó nyaka bétwə fá amík.”

¹⁵ Yesu aghó be bo báyan békem yi ne betan be mánkə yi Mfə, afa, akó njiə, abhak aré aywinti.

*Yesu are kə amfányen
(Mt 14.22-33; Mk 6.45-52)*

¹⁶ Bəku bégháká nókó, bakoŋo Yesu basep, barək angəkə manyu, ¹⁷ báchwé amem áchwí bárè pé nnyén berəŋ Kapěnaum. Beti ménan bégə nyaka ené Yesu ábhíki re temeri bhə. ¹⁸ Mbúep atanatan abho menu. Ekə betantí mpérényen eya anyén. ¹⁹ Bakoŋo bhi mánók mbə bəkilometa batay ne batandat. Bághó nókó ndü yi ákə anyén átwə kekəwət ne bhə, bécháy békém bhə tontó. ²⁰ Ke Yesu aghati bhə be, “Báké chay. Chi me!” ²¹ Báká ye be yi anchwe amem áchwí. Nəchwé yi áchwé, áchwí arək ateme angəkənyén, ndü nəchyěnyen enen bó bárəŋ aré.

Bo báré yán Yesu

²² Néyí nókó, bo abhen báróbhé ebhənyen ene Yesu ne bakoŋo bhi báfú aré, bátik be ndiere áchwí amət ke áchí nyaka are, ne be Yesu abhíki chwe amem áchwí wu andək ne baghəkó bhi. Bó báró nyaka yi bárók. ²³ Efákári be bachwi achak ane áfú Tibérias átwə kekəwət ndü nəbhəet ane bo mányíe nyaka brət mpok Acha ánan áchyé bakak ntá Mandem. ²⁴ Bə bhə bághó nókó ye be Yesu ne bakoŋo bhi, bápét bapu aré, bə babhəŋ báchwé

amem bachwi yə, barək Kapěnaum ndu béyan Yesu.

Yesu chi nenyíe enén néchyè nepém

²⁵ Bágháká nókó ebhə manyu ene Yesu áróŋó ne bakoŋo bhi, bághó yi are, babhəp yi be, “Ntəŋ, əpə ətwə wen ntiki mpok?” ²⁶ Yesu akeme bhə be, “Tetətep, bápú yan me əti bághó beriní maknkay, ke əti brət ane mányíe bájwi. ²⁷ Báké fyə ntí ndü nenyíe enen néchəŋti. Fíe ká ntí chí ndü nenyíe enen nepu chəŋti, nenyíe enen néchyè nepém enen nəbhíki bhəŋ ngwenti, enen Me Mmu mfú ntá Mandem nchí chye chəŋ be. Əti yə ke Etaya achye erin betəŋ be yi ke átó me.” ²⁸ Bə bábhəp ye Yesu be, “Betik Mandem ebhen sébhónó bekə nókó chi yi?” ²⁹ Yesu akeme bhə be, “Enyin ene Mandem áyan mánkə chi be mánókó mmu ane yi átó.” ³⁰ Ekə bárem ntá Yesu be, “Ntiki erin ókwáy ye bekə bé séngó, sénoko wə? Chəŋ ónkə yi ntá yese?” ³¹ Bächí mbi bhesé mányie nyaka mana mpok bákə amem baso. Enyu eyə ke básiní amem Ekáti Mandem be, ‘Achye nyaka bhə nenyíe enen néfú amfay!’” ³² Yesu aghati bhə be, “Tetətep, puyě Moses ke áchyé nyaka bachímbi bheka nenyíe enen néfú amfay. Etaya ke áchyè bhe nenyíe enen mbəŋ enén néfú amfay. ³³ Nenyie Mandem chi mmu ane áfú amfay atwə, ne áchyə nepém ntá bə mmik.” ³⁴ Bárem ntá yi be, “Eta, chyě bhesə nenyíe enə mpoknkem.”

³⁵ Yesu aghati bhə be, “Me ke nchí nenyíe enen néchyè nepém. Mmu ane átwə ntá ya apu pere ghok nsay ne mmu ane ásikí nti ne me, apú bhəŋ ekwaká manyiep wáwák. ³⁶ Ke ngátí bhe be yěndu bághó me bábhíki noko me. ³⁷ Yě nə, yěntiki mmu ane Eta áchyé me, átwə ntá ya. Ne yě mmu apú twə ntá ya məmbók yi, ³⁸ mbənyune mbíki fú amfay ntwó fá amík bekə enyin ene məyán. Ntwə bekə chí enyin ene mmu ane átó me áyan mənkə. ³⁹ Ne enyin ene mmu ane átó me áyan nkə chí be nkéro yě mmu amət ane

yi áchyé me áném, ke bé nkɛ yěntiki mmu wap ámpetnsem ndũ nepém ndũ nywɔp enen ngwenti. ⁴⁰ Enyɪŋ ene Eta áyàŋ chí bé yě agha ane ághó Móywi, asiki nti ne yi, ámbón nepém enen nebhiki bhɔŋ ngwenti. Ne chɔŋ nkɛ yi ampɛtnsem ndũ nepém ndũ nywɔp enen ngwenti.”

⁴¹ Bo Israel bábhó ye ménywinti ɛti Yesu, ndũ yi árémé be, “Me ke nchí nenyíé enen néfú amfay.” ⁴² Báre rem be, “Pú Yesu mmɔ́ Joséf né? Pú sérínjì etayi ne máyi? Ɛkɔ ná ke yi arem be, ‘Mfu amfay ke nchí ntwo fá amik?’” ⁴³ Yesu akeme be, “Dɔ́ ká nenywíntí eneká nɔ. ⁴⁴ Yě mmu apú kwáy bétwɔ ntá ya mbák Etaya mmu átó me abhíkí ya yi ntá ya. Ne mmu ane átwó ntá ya, chɔŋ nkɛ yi ampɛtnsem ndũ nepém ndũ nywɔp ngwenti. ⁴⁵ Echi amem basiŋjì baremé kep̄inti be, ‘Chɔŋ Mandem ántɔŋ bó mankem.’ Yěntiki mmu ane ághókó, ne aghók enyɪŋ ene Etaya árémé, átwɔ́ ntá ya. ⁴⁶ Mpú rem chi be mmu achi ane anan aghɔ Etaya. Mmu ane áfú ntá Mandem ke ánán ághó yi. ⁴⁷ Tetɛtɛp, mmũ ane anoko ábhɔŋ nepém enen nebhiki bhɔŋ ngwenti. ⁴⁸ Me ke nchí nenyíé enén néchyè nepém. ⁴⁹ Bachĩmbi bheka mányíe nyaka mana amem baso, yě nɔ, bɔ mankem bágú. ⁵⁰ Ke né chi nenyíé enen néfú amfay, bé mmũ ane ányíé nó áké gu. ⁵¹ Me ke nchí nenyíé enen néchyè nepém enen néfú amfay. Mmu ane ányíé nenyíé enen, ábhák nepém mpoknkem. Nenyíé enén mēchyɛ chɔŋ bé bɔ mmik mámbón nepém, chi nyamwɛ́t eya.”

⁵² Enyɪŋ ene Yesu árémé éká bo Israel bábhó bekem ep̄ítí ne bati, mándeme nɔkɔ be, “Ná mmũ-ne ákway bechyɛ bhese nyamwɛ́t ayi be senyie?” ⁵³ Yesu aghati bhɔ be, “Tetɛtɛp, mbák bábhíkí nyíé nyamwɛ́t Mmu ane áfú ntá Mandem, mányú manon ami, bápú bhɔŋ nepém. ⁵⁴ Mmũ ane ányíé nyamwɛ́t ya ne anyú manon ma, ábhón nepém enen nebhiki bhɔŋ ngwenti, ne chɔŋ nkɛ yi ampɛtnsem

ndũ nepém ndũ nywɔp enen ngwenti. ⁵⁵ Nyamwɛ́t eya ke áchí mbɔŋ nenyíé menyie, ne manon ama ke áchí mbɔŋ mmém amen menyu. ⁵⁶ Mmu ane ányíe nyamwɛ́t ya ne anyú manon ma, achi babhát ne me, ne me nkwó nchí babhat ne yi. ⁵⁷ Eta mmu achi nepém ke átó me, ne ɛti yi ke nchí nepém. Nkúbhé enyu eyɔ ke echi be, mmũ ane ányíe me ábhák nepém ɛti ya. ⁵⁸ Né chi nenyíé enén néfú amfay nétwó fá amik. Népu mbɔ enén bachĩmbi bheka mányíe nyaka, bágú. Mmũ ane ányíe nenyíé enen ábhɔŋ nepém enen nebhiki bhɔŋ ngwenti.” ⁵⁹ Yesu arem barak ane mpok yi áchí amem ekeré nenikímɛtí ene etok Kapēnaum átɔŋ bo.

Beyä bakoŋo Yesu báchen yi, bárɔ

⁶⁰ Bakoŋo Yesu bághókó nókó kep̄i eken yi árém, beyä bhap béré rem be, “Ané ndak atan acha, agha ákwáy beka wu?” ⁶¹ Yesu arínjì bé baghókó bhi mánywinti ɛti ndak ane. Abhép bɔ be, “Bati ábé bhe ɛti ndak ane ndémé? ⁶² Mbák mǎngó ye Me Mmu mfú ntá Mandem ndu nchí petnsem amfay ndũ nebhuɛt ane mfú, bārem bé yi? ⁶³ Efónó Mandem ke áchyè nepém. Mmɛt nkwá apu kɛ yěnyɪŋ. Beyɔŋ ebhén ngátí bhe bétwɔ́ ne Efónó Mandem ne béchyɛ nepém. ⁶⁴ Yě nɔ, mbɔk yeka bábhíkí noko.” Yesu arínjì bo abhen bábhiki noko yi te ndũ nebhoŋet, ne arínjì mmu ane ábhónó beti yi. ⁶⁵ Yesu arem ye be, “Ɛti yɔ ke ngátí bhé be mmu apú kway bétwɔ́ ntá ya mbák Eta abhíkí chyɛ yi mbi.”

⁶⁶ Nebho mpok yɔ, beyä bakoŋo bhi báya mmɛt ansem, bó kepere koŋo yi. ⁶⁷ Éká Yesu abhép baghókó bhi bati byo ne apay be, “Ná ne bhe, bárɔŋ nkwa?” ⁶⁸ Símun Píta akeme yi be, “Eta, ntá agha? Wɔ ke óbhónó beyɔŋ ebhen béchyɛ nepém enen nebhiki bhɔŋ ngwenti. ⁶⁹ Sénoko ne sérínjì be wɔ ke óchí Mmu Nyáná ane Mandem átó.” ⁷⁰ Yesu akeme bhó be, “Pú njap be bati byo ne apay? Yě nɔ, mmũ yweka amɔt abhɔŋ efónó

εβύβη.” 71 Yesu árèm nyaka nò òti Júda, mmò Símun Iskariot, mbònyune Júda, mmu amòt ndù nkwo baghòkò bhi bati byo ne apay, abhòj nyaka nkaysi beti yi.

7

Yesu ne bòmayi

1 Barak ane áfúéré nókò, Yesu are kò mbàj ne mban, atú Gálili. Yi keyàn bekò atú Judéya mbònyune bo Judeya báyan nyaka mbi béway yi. 2 Mpok yò, epà bo Israel ene bábhinì be Epa Bétém * érap kekwo. 3 Ekù bòmayi bárém ntá yi be, “Fà fá, dók atú Judéya be bakonò bhe mángó menyinì maknkay ebhen ókà. 4 Yè mmu apú kù menyinì maknkay bhésé bhésé mbák àyan bo mándinì yi. Tèndu ókà menyinì maknkay, kù nókò bhò kpononon be mmik nkem ángó.” 5 Ke yè chi bòmayi kenoko yí. 6 Yesu arem ntá yap be, “Mpok aya ábhíki re kway, ke ntá yeka yèntiki mpok akway. 7 Bò mmik bápú kwáy bepap be. Bápap me mbònyune nchí rem be menyinì ebhen bó bákù bebep. 8 Bè babhòj mándók ndù epa. Mpú ràn. Mpok aya abhíki re kwáy.” 9 Yesu árém nó, aròp atú Gálili.

Yesu yi be menyinì ebhen yi átòn béfú chi amfay

10 Ené bòmayi mánán bárov, bárovò Yerúsalem ndù epa eyò, Yesu aròk aré nkwo. Ke aròk chi bhésé bhésé, kerón kpononon. 11 Bòbati bo Judeya béré yan yi aré mándeme nòkò be, “Yi achí fá?” 12 Bo béré rem beyà menyinì òti yi. Mbòk mándeme nòkò be, “Yí achi erítí mmu.” Báchák be, “Nsé, àrwò bho be máném ebhi!” 13 Yè nò, yè mmu amòt kerem enyìn kpononon òti yi, mbònyune báchày nyaka bòbati bhap.

14 Egháká nókò nenti epa, Yesu aròk amem ekerákap Mandem abho betòn bo Eyòj Mandem. 15 Bòbati bo Judeya bábhák maknkay ndù menyinì ebhen

yi átòn mándeme nòkò be, “Ná mmù-ne aré rinì enyìn enyu ene, ené yi ábhíki ghòk ekátì?” 16 Yesu akeme bhò be, “Menyìn ebhen mètòn bébhíki fu ntá ya. Béfú chi ntá mmu ane átò me. 17 Yè agha ane ábhónò nti beku enyìn ene Mandem àyan, àrinì be menyinì ebhen mètòn béfú chi ntá Mandem ne be puyè membòn ke ntí betòn bhò. 18 Mmu ane árèm menyinì ndù betàn ebhi, àyan kenókò eki yimbòn. Mmu ane àyan bo mányché kenókò chi ntá mmu ane átò yi, achí mmù tetep, bapu apú ne yi. 19 Moses achyé nyaka bhe bebhé, pú nó? Yè nó, yè mmu yweka apú bhàré bhò. Ndaká yí báyan beway me?” 20 Beyà bo abhen báchí are bákéme yi be, “Éfónò εβύβη έςòηορι wò! Agha àyan beway wò?” 21 Yesu akeme bhò be, “Nkù erinì maknkay émòt manyu áchok bhe. 22 Moses aghátì nyaka bhe be mäsnyébhé nókò bòbhèka. Yè nò, ebhé yò ebhiki fu nyaka ntá Moses. Efú chí ntá bachìmbi abhèka. Ne bàsièp mmu ndù nywòbhé neywémuet. 23 Bè bàsièp bo ndù nywòp neywémuet be bàke kwèn ebhé Moses. Bábenti ne me mbònyuné nkù mmù neme átàn ndù nywòbhé neywémuet? 24 Báké kpót manyé mmu bekonò menyinì ebhen bǎghò yi ákà. Bábhòj bekpòt manyé sayri bekonò tetep Mandem.”

Bo bare bhép mbák Yesu ke áchí Mpeme

25 Mbòk bo Yerusalem béré rem ye be, “Pú mmù ré báyan beway ne? 26 Achí fá árèm keri kpononon, ne bábhíki rem yènyìn ntá yi. Ekway bebhak be bòbati bárinì be yí chí Mpeme Mandem afyé nyaka barièp be átò? 27 Ke sérinì ebhak ene mmù-ne áfú. Mpok Mpeme Mandem afyé nyaka barièp be átò átwò, yè mmu apú rinì nebhuet ane yi áfú.” 28 Eká, ndu Yesu átòn bho amem ekerákap Mandem, arem ne eyòj etanatan be, “Bàrinì me, ne bàrinì ebhak ene mfú?

* 7:2 Epa Bétém: Chi epà ene bo Israel manyíe ndù bétik mpok ane báchòkò nyaka chi ndu bétém, mpok báfú Ijip bákò beròj Kanán.

Mbíkí twə ndü betan ebha. Mmü ane átó me achí mmü tetep. Bábhíkí rinji yi. ²⁹ Ndíní yi, mbənyune mfú chí ntá yi, ne yi ke átó me.”

³⁰ Enyinj Yesu árémé éká béré yan bekem yi, ke yě mmu abhíkí tok yi awə amuet, mbənyune mpok ayi abhíkí re kway nyaka. ³¹ Beyä bo mánóko yi, mándeme nəkə be, “Mbák Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be átò ántwó, chəj ankə menyinjí maknkay ebhen béchá ebhen mmü-ne ákà?”

Bátó bo be mánkém Yesu

³² Bönkwə Fárisi bághókó nókó ndü bö eka yə bərəm beyä menyinj éti Yesu, báchem ne böbati bachiákap, bátó babhabherí abhen ekerákap be mankem yi. ³³ Yesu arem ye ntá yap be, “Mbəj bépet bebhak ne bhe ndü mómbinjí mpok ke ndók ntá mmu ane átó me. ³⁴ Chəj mánjan me, ke bápú ghə me. Nebhuet ane mérəj bápú kwáy bétwə aré.” ³⁵ Bo Israel bábhó berem ne bati be, “Ati bérəj fá, ené sépú kway chəj beghə yi? Ati berəj chí etákó mankə ené bö bhese bátáká bárəj aré ke? Ayəj berəj bétəj bo abhen bápú bo Israel aré ke? ³⁶ Yi be ‘Chəj sénján yi, ke sepu ghə, ne bé nebhet ane yi árəj, sépú kway berəj are. Nó be yi?’ ”

Manyiep amen áchyè nepém

³⁷ Egháká nókó nywəbhé ngwenti epa, nó chí, nywəp negho enen epä eyə, Yesu afate arem ne eyəj etanatan be, “Mmü ane manyiep ákwak yi, ántwó ntá ya. † ³⁸ Echí nkúbhé mbə enyu básinjí amem Ekáti Mandem be, ‘Mmü ane anókó me, manyiep amen áchyè nepém áfu yi anti ansep nəkə mbə nyén.’ ” ³⁹ Yesu ärəm nyaka nə éti Efónó Bedyere ené bábhónó bechye ntá bo abhen mánóko yi. Bábhíkí re chye nyaka Efónó Bedyere ntá bo abhen mánóko mbənyune Mandem ábhíkí

re sot nyaka Yesu amfay, ánychyé yi kenókó.

Bétáká békwén néntí beyä bho éti Yesu

⁴⁰ Bo bághókó nókó beyəj ebhen Yesu árémé, mbək bo bábho berem be, “Né, chí ndemekerənti Mandem ane ábhónó nyaka bétwə.” ⁴¹ Báchák be, “Chi Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be átò.” Ke abhénéfú bárem be, “Yi abhəj befú chí atú Gálili ke? ⁴² Pú básinj amem ekáti be, Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be átò chí ebhárémə Mfə Debhít ne abhəj befú chí Bétlehem, etək nebhe Mfə Debhít?” ⁴³ Eká ákóré ne betaka bekwen nenti nap éti Yesu. ⁴⁴ Mbək ayap báyan nyaka bekem yi ke yě mmu ketək yi awə amuet.

Böbati bo Israel keka ne Yesu

⁴⁵ Babhabheri abhen ekerákap Mandem bápét ye nsem ntá böbati bachiákap ne bönkwə Fárisi. Böbati bábhép bhó be, “Ndaká yí bábhíkí twə ne yi?” ⁴⁶ Babhabheri ekerákap bákéme bhə be, “Yě mmu abhíkí re rem menyü menyinj ebhen mmü wu árəm!” ⁴⁷ Bönkwə Fárisi bákéme bhə be, “Arwə be nkwə bágúré ebhi? ⁴⁸ Bəghə yě münti etək amət anókó yi? Bəghə yě münkwə Fárisi anókó yi? ⁴⁹ Ndiere ndéndemebho abhen, bábhíkí rinji bebhé Moses ke mánóko yi. Ntá Mandem, bə mankem bábep!” ⁵⁰ Nikədéməs, mmü wap amət ane ánánj árónó nyaka ntá Yesu abhəp bhə be, ⁵¹ “Ebhé eyese éká be mánchyé mmu ntemsi ené bábhíkí re tan yi, mándinjí sayri sayri enyinj ené yi ákə?” ⁵² Bákéme yi be, “Wə nkwə əchí mmü Gálili? Yinjí Ekáti Mandem, chəj óngó bé yě ndemekerənti amət apú kway befú atú Gálili.” ⁵³ Yěntiki mmu áró ye, agure eket eyi. ‡

† 7:37 Mpok epä yə, bo Israel bátis nəkə nyaka ndu Mandem áchyé bhə manyiep amen áfú chí ndü setárebhé, mpok bákə amem baso. ‡ 7:53 Ndu eyəj Grik, ndónj 53 ne ané (Jn 8.1) achem ndu amət. Éti yə ke TEV (Today's English Version) afyé barónj eyə apay ndu (Jn 8.1).

8

Ngoré ane bakémé ndü akwèn berwəp

1 Yesu arək amfay Njie Menək Olif. 2 Nényí nókó, apetnsem ekerákap Mandem bëti bëti. Bō mankem bārók ntá yi. Achəkō amik, abho betəŋ bhō Eyəŋ Mandem. 3 Batəŋ-ebhé Mandem ne bōnkwō Fárisi báyá ngoré ane bakémé ndü akwèn berwəp, bātówó ne yi, bátep besí bō mankem. 4 Bárém ntá Yesu be, “Ntəŋ, bákēm ngoré ndu ákwèn berwəp. 5 Ekáti bebhé Moses éghati bhese be bábhəŋ bétémti enyü ngoré ne ne batay mángwáy. Ɔrem bé yí?” 6 Bárém nō ndu memō yi be mámbóŋ mbi bebhat ndak yi amuet. Yesu atep ntí amik, ansinji nəkō enyinj amik ne senəŋ awō. 7 Ndu bārəŋ ambi berem be yi ánychyé bhō eyəŋ, anyabhe mmuet téé, aghati bhō be, “Mmü yweka ane ábhíki re kə bebú ánjámbi ámbwóp ntay antem yi.” 8 Apet atep ntí amik ánsinji nókó enyinj amik ne senəŋ awō. 9 Bō bhō bágghókó nókó enyinj ene Yesu árémé, bábhó berō amot amot, bebho ne baseansi. Yesu arəp aywinti ne ngoré wu aré téé, besí bhi. 10 Yesu ayəŋ amik arem ntá yi be, “Mma, bó báchí fá? Yě mmu abhíki rem be mángwáy wō?” 11 Akeme Yesu be, “Eta, yě amot.” Yesu arem be, “Me nkwo mbíki rem be mángwáy wō. Dók, ke óké pere kə bebú”.

Yesu chí Erónj mmik

12 Yesu apet abho béghati bho menyinj. Arem be, “Nchí erónj ene échyè nepém. Mmu ane ábháré mmuet ne me, ábhəŋ bediéré ebhen békə bo mámbóŋ nepém, ne apú kō amem ejuri.” * 13 Bōnkwō Fárisi bárem ye ntá yi be, “Wō mbəŋ órəm eti mmuet ye. Enyinj ené órəm puyě ndak.” 14 Yesu akeme bhō be, “Yě émbak be nchí rem chí eti mmuet eya, enyinj ené mérémm chí mbəŋ ndak, mbənyune ndinji ebhak ené mfú ne ebhak ené mérémm. Ke bábhíki rinji ebhak ené mfú ne ebhak

ane mérémm. 15 Báyinji bho chí ne amik ke mämkrəp manyé yap. Membəŋ mpú krót manyé mmu. 16 Yě émbak chí bé métəŋ bhó, enyu ené métəŋ échí eriri mbənyune puyě me awánti ke nchí taŋ bo. Me ne mmu ane áto me ke sérəm enyü mmu áchí. 17 Básiŋ ndü ekáti bebhé eyeka be, batisie bati apay mándem enyinj émot, nó chí enyinj ene bó bárémé échí tetep. 18 Membəŋ nchí te ntísie bé enyinj ene mérémm chí mbəŋ ndak, ne Etaya mmu áto me áte me ntísie nkwo be enyinj ene mérémm echi tetep.” 19 Bábhép ye yi be, “Etaye achí fá?” Yesu akeme bhō be, “Bábhíki rinji me, ne yě Etaya, bábhíki rinji. Mbō bārinji me, mbə bārinji Etaya nkwo.” 20 Mpok Yesu átoŋ bhō amem ekerákap Mandem ke yi árémé beyəŋ ebhen. Achí nyaka kékwót ne bekəbhe akap. Yě mmu ketək yí mbənyune mpok yi abhíki re kway nyaka.

Enyinj Yesu árémé eti ebhak ene yi áfú

21 Yesu apet aghati bhō be, “Nchí rō bhe, bérəŋ. Nnán ndók, chəŋ mánjan me. Ke bágu chəŋ ndü bebú ebheka. Bápú kwáy bétwō ebhak ene mérémm.” 22 Bo Israel bábhó ye berem be, “Yí be ‘Nebhuet ane mérémm, bápú kwáy bétwō are,’ áyan beway mmuet ke?” 23 Yesu aghati bhō be, “Báchí bō mmik. Mfu chí amfay. Báchí bō mmik ne, mpú mmü mmik ne. 24 Eti yō ke ngáti be bé chəŋ mǎngú ndü bebú ebheka. Chəŋ mǎngú ndü bebú ebheka mbák bábhíki noko bé nchí mmu ane nchí.” 25 Bábhép yi be, “Wō óchí agha?” Yesu akeme bhō be, “Nchí mmu ane ngáti bhe te nebhonet be nchi. 26 Mbəŋ beyá bebépti menyinj ebhen məkway berem eti yeka ne nsot betəŋ be. Ke mpú kə nō, mbənyune mmu ane áto me ábhəere bariəp ami, ne ndiere menyinj ebhen yi ághati me ke nchí ghati bō mmik.” 27 Ene Yesu árəm nō, bó kejwimem bé yi árəm chí eti Eta. 28 Eká Yesu aghati ye bhō be, “Mánan mánjəŋ Me Mmu mfú ntá Mandem amfay, chəŋ mǎndinji bé nchí mmu

* 8:12 Yesu áyan nyaka bo mándinji be yí achi erónj ene ékə bo mándinji tetep ane Mandem áyan bo mandinji.

ane nchí, ne bé mpú kɛ yěnyij ndũ betəŋ ebha. Nchí rɛm chí enyij ene Eta ághátí me ndém. ²⁹ Ne yí mmú átó me, achi ne me. Abhíkí rɔ me mbak awanti mbənyune mékù chi menyij ebhen yi ákónó.” ³⁰ Beyă bó abhen bághókó beyəŋ ebhen, mánóko yi.

Yesu ne Abraham

³¹ Yesu arɛm ye ntá bo Israel abhen mánóko yi be, “Báchí bakoŋo bha tetep mbák mändók ambi bekoŋo beyəŋ ebha, ³² ne chəŋ mändinij tetep ane Mandem, ne tetep wu amfere be ndũ kesem.” ³³ Bákéme yi be, “Séchí bebhárébhə Abraham, ne yě mpok apú ane séchí basem ntá mmu. Ndaká yí ōrɛm be chəŋ sémfú ndũ kesem?”

³⁴ Yesu akeme bhə be, “Tetətep, yěntiki mmu ane ákù be bá, achí nsemé-bebɛ. ³⁵ Nsem apú bhak ndũ nneréket mpoknkem. Mmă nneréket ke ábhák arɛ mpoknkem. ³⁶ Mbák ye mbəŋ mmó amfere be ndũ kesem, chəŋ mambak ngəngəŋ tetep. ³⁷ Ndinij bé bächí bebhárébhə Abraham. Yě nó, báyan mbi beway me mbənyune eyəŋ eya épú chwe amem bati yeka. ³⁸ Nchí ghati bhe chí menyij ebhen ngó ntá Etaya, ke bákù chí menyij ebhen etayeka ághátí bhe.” ³⁹ Bághátí Yesu be, “Etayese chi Abraham.” Yesu arɛm be, “Mbə bächí bə Abraham tetep, mbá bákù menyij mbə Abraham ákù nyaka. ⁴⁰ Ke báyan mbi beway me, me mmu ngátí bhe tetep ane ngókó ntá Mandem. Abraham apú kɛ nyaka nɔ. ⁴¹ Bákù menyij mbə etayeka.” Bághátí yi be, “Mandem ke achi etayese, sépú bə-ənəŋ.” ⁴² Yesu aghati bhə be, “Mbə Mandem achi etayeka, mbɛ bákəŋ me, mbənyune mfú chí ntá Mandem. Mbíkí twó chí ndũ mməet ya, yi ke átó me. ⁴³ Ndaká yí bápú jwimem ndũ menyij ebhen mɛrɛm? Chi mbənyune bəbhíkí bhəŋ nti beghok beyəŋ ebha. ⁴⁴ Bə bächí bə etayeka Satan, ne bákəŋ bekɛ chi menyij ebhen etayeka áyan mánkɛ. Achi ngwayti bho te nebhənet. Abhíkí kəŋ tetep Mandem mbənyune tetep apu ne yi. Mpok yi ásè nsé, ákù chí

enyij ene ékó ndónə ámat ne epij eyi, mbənyune achi nsense, ne nsé enkem éfú chí ntá yi. ⁴⁵ Ke təndu məghátí bhe chí tetep Mandem, bápú noko enyij ene mɛrɛm. ⁴⁶ Ntiki mmú ákwəy betəŋ be nkɛ bebá? Mɛrɛm chi tetep, ndaká yí bápú noko me? ⁴⁷ Mmu ane Mandem áchí etayi, ákəŋ beghok eyəŋ eyi. Ntí ane bəbhíkí kəŋ beghok Eyəŋ Mandem achi be bápú bəbhi.”

Yesu achá Abraham

⁴⁸ Bəbati bo Israel bákéme yi be, “Səbhíkí kɛ nefwəp berem be əchí mmu Samária ne bé efónó ebábɛ éśəŋori wə?” ⁴⁹ Yesu akeme be, “Mbíkí bhəŋ efónó ebábɛ. Məchyè Etaya kenókó, ke bəchəŋti nnyén ena. ⁵⁰ Mbíkí bhəere nti bé bo mánchyé me kenókó. Ke mmú achí ane áyan bé bo mánchyé me kenókó, ne yí ke ákwəy berem enyú menyij bəbhónó bəbhak. ⁵¹ Tetətep, mmu ane ábhəre eyəŋ eya, apú gú wáwák.” ⁵² Bo Israel bhə bárem be, “Békóno beyəŋ ebhe, séghə néne be əbhəŋ efónó ebábɛ. Abraham agú nyaka, baremé kepinti Mandem mankem bágú nkwo, ke wə, ōrɛm be, ‘Mbák mmu ámbaré beyəŋ ebha apú gú wáwák.’ ⁵³ Wə, əchá etayese Abraham mmu ágú nyaka? Baremé kepinti Mandem nkwo bágú nyaka! ōsət mməet ye mbə agha?” ⁵⁴ Yesu akeme bhə be, “Mbák məchyè mməét eya kenókó, nó kenókó eka kəpú yěnyij. Etaya ke áchyè me kenókó, ne nkúbhé yi ke bərɛm be achi Mandem ayweka. ⁵⁵ Ke yəndu bərɛm be yi achi Mandem ayweka, bəbhíkí rinij yi, me ke ndinij yi. Mbə ndem bé mbíkí rinij yi, mbɛ nchí se chi nse mbə bəka. Ndinij yi ne nchí bhəere eyəŋ eyi. ⁵⁶ Chi-mbi yweka Abraham, ándəŋ nyaka ne maŋák bəghə nywəp netwə ena. Aghó nó, nti nəri yi amem.” ⁵⁷ Bəbati bo Israel bhə bárem ye ntá yi be, “Ōbhíkí re ghaka yě mamié besa bepəy nsem byo, əbhé ənán əghə Abraham-ɛ?” ⁵⁸ Yesu aghati bhə be, “Tetətep, Abraham ápére bhák, Me

Nchí.” † 59 Ekɛ bábho bebwəpti batay betemti yi ne yó mángwáy, ke Yesu abhesε, te áfú amem ekerákap Mandem.

9

Yesu akɛ nnémámik aghó mban

1 Ené Yesu áfɛt árəŋ, aghó mmú anε achi nnémámik te ndũ nebhe eni. 2 Bakonjo bhi bábhép yi be, “Ntəŋ, bebú agha bekɛ amík mmũ ne ánémé? Ebhi yimbəŋ, ke ebhen chi ne nno?”

3 Yesu akeme bhə be, “Puyě chi bé mmũ-ne akɛ bebú, ne puyě chí be etayi ne máyi bakɛ bebú. Amík aneme yi chi be eyə énkwak bo mángə enyũ enyiŋí maknkay enε Mandem aywinti ákway bekɛ. 4 Sébhəŋ bekɛ betik ebhen mmu anε átó me ndũ mpok anε beti bébhíkí re twə. Beti bétwə, ne ménəŋ méntwó, yě mmu apú pεre kway bekɛ betik. 5 Mpoknkem anε nchí fá amík, nchí erónjə ntá bə mmik.”

6 Arémé nókó nə, apá batié amík, anywəbheri ntəp ne senəŋ awə ndũ nebhuet anε yi apá batié, asət ntəp wu achəri yi amík 7 aghati yi be, “Dók ndũ éntiŋnyén Sílom, sə besí aré.” Sílom chi “Bátó”. Mmu wu arək, aso besí arε ne mpok ápətnsem are ghó mban. 8 Bakokosi bhi ne bə mankem abhen báríŋí nyaka yi mbə nniŋí meniŋí, bábho berem be, “Pú mmú nyaka áchəko aniŋi nəko meniŋí ne?” 9 Mbək bho béré rem be, “Chí yi.” Báchák be, “Ae, ke achí mbə yi,” ke yimbəŋ arem be, “Chí me.” 10 Bábhép yi be, “Éfákári ná ke əbho beghə mban?” 11 Akeme bhə be, “Mmu anε áká nnyén be Yesu ke ányóbhéri ntəp, asət, achəri me amík, arem be ndók ndũ éntiŋnyén Sílom nsó besí arε. Ndək aré nso besí, mbo beghə mban.” 12 Bábhép yi be, “Mmũ-ré achí fá?” Akeme bhə be, “Mbíkí riŋi.”

Bare bhep enyu éfákári ke nnémámik abho beghə mban

13 Básət nnémámik anε Yesu áká yi ághə mban bárók ntá bənkwo Fárisi. 14 Ndũ nywəbhé neywəmet bo Israel ke Yesu ányóbhéri nyaka ntəp awati yi amík, amík anene yi. 15 Bənkwo Fárisi bápət bábhep yi enyu éfákari ke yi ághə mban. Aghati bhə be, “Awátí ntəp me amík, nsó nókó besí, mbo beghə mban.” 16 Mbək bənkwo Fárisi bhə bárem be, “Mmũ anε akɛ enyiŋ enε abhíkí fú chi ntá Mandem mbənyune apú noko nywəbhé neywəmet enese.” Ke bachak béré rem be, “Ná mmu bebú ákway bekɛ menyũ menyíŋí maknkay ebhen?” Akəre akwen nenti enap. 17 Bənkwo Fárisi bápət bábhép nnémámik anε Yesu áká yi ághə mban be, “Wə bé mmu wu ke áká óghə mban, əkáysí be yi achi agha?” Akeme bhə be, “Chí ndemekepinti Mandem.”

18 Bəbati bo Israel kenókó be amík anəŋ aneme nyaka yi ke apət abho beghə mban, kpate mpok bábhiŋí máyi ne etayi, 19 bábhép bhə be, “Mmő yweka ne, bərəm bé amík aneme yi təndu nebhe eni? Éfakari ná ke yi ághə mban néne?” 20 Nno ne chi bákeme be, “Séríŋí bé ne chi mmó ywese, ne bé amík aneme yi təndu nebhe eni. 21 Ke sébhíkí riŋi enyu éfákári ke yi ághə mban néne. Ne sébhíkí riŋi mmũ anε anene yi amík. Bép ká yi. Apú chí mandú mmó. Chəŋ yimbəŋ angati bhe.” 22 Chi ne nno bákeme enyu eyə mbənyune bəchəy nyaka bəbati bo Israel ne ntí be báká nyaka eyəŋ émət be mbák mmu ándem be Yesu chí Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be ətə, bábək yi ndũ ekeré nenikimeti eyap. 23 Ekɛ ye chi ne nno bárem chi be, “Apú mandú mmó. Bép ká yimbəŋ angati bhe.”

24 Ndəŋ ené éjwí epay, bábhiŋi nnémámik anε Yesu áká yi ághə mban, baghati yi be, “Dem tetep aywe besí Mandem. Séríŋí be mmũ anε órəm nə be anéné wə amík chi mmũ bebú.”

† 8:58 Me Nchí: Chí nnyén enen Mandem, nkúbhé mbə enyũ yi ághátí nyaka Moses (Esədos 3.14).

25 Akeme bhə be, “Ke chí mmũ bebú ke puyě mmũ bebũ-a, mbíkí riñi. Ené ndíñí chí be nchí nyaka nnémámik, ke néne nchí ghə mbanj.” 26 Bábhəp yi be, “Akú yi ntá ye? Ná yi ákú ke ýghə mbanj?” 27 Akeme bhə be, “Nnánj ngáti bhe, ke bábhíkí noko, ndaká yí bəpet bábhəp me? Bě nkwo báyàn bəbhak bakoŋo bhi?” 28 Bábhó besəkəti yi mándeme nəkə be, “Wə ke óchí nkoŋo ywi, bese séchí chí bakoŋo Moses. 29 Séríñí bé Mandem arem nyaka kepi ne Moses, ke mmũ-ne, sébhíkí riñi ebhak ene yi áfú.” 30 Akeme bhə be, “Echí me nepəp tontó be bábhíkí riñi ebhak ene yi áfú, yěndu yi ánéné me amík! 31 Séríñi be Mandem apu ghok bə bebú. Aghok chí mmu ane áchyè yi kenókó, ankə nəkə menyin ebhen yi Mandem áyàn. 32 Tě mmik ábhó, sébhíkí re ghók be mmu akə amík ánéné mmu ane bábhé yi amík néménémé. 33 Mbə mmũ ne abhíkí fú chí ntá Mandem, mbə abhíkí kway békə ene enyin.” 34 Bákéme yi be, “Kwáé, wə mmu bábhé ndũ bebú, óyàn betəŋ bhese?” Bapuri yí bátén nefi be ámfú eket nenikíməet eyap.

Bo abhen bábhíkí noko, bachi manémámik

35 Yesu aghók bé bábók mmu ane yi ákú amík ánéné baten nefi. Abho beyan yi. Aghó nəkə yi, abhép yi be, “Ŋnókó Mmu ane áfú ntá Mandem?” 36 Yi akeme Yesu be, “Eta, mmu wu chí agha? Ghatí me, be nnókó yi.” 37 Yesu aghati yi be, “Ŋnánj əghə yi, ne yí ke árəm kepi ne wə néne.” 38 Mmũ wu arem be, “Acha, nnókó.” Akwén Yesu bekak, abho béchyè yi kenókó. 39 Yesu arem be, “Ntwə fá amík be mámkpót manyé bho. Ntwə bé bo abhen bachi amík néménémé mangə mbanj, ne bé amík ánéné abhen bəghə mbanj.” 40 Mbək bənkwo Fárisi abhen bachi nyaka kekwo bəghókó nókó enyin ene yi árémé, bábhép yi be, “Ŋrəm nə chí be bese nkwo séchí amík néménémé ke?” 41 Yesu akeme bhə be, “Mbə bəchí amík néménémé mbú

bebú bəpú ne bhe. Ke těndu bārəm be bəghə mbanj, bebú ebheka berəp ne bhe.”

10

Yesu atém nekay ěti mbabheri bəghəŋəmən ane tetep

1 Yesu arem be, “Tetětep, mmũ ane ápú fəét ndũ nnyũbha áchwə ndũ nkwo bəghəŋəmən, ke áko chí ebhak échák anchwe amem, chí ngép. Mbák épú nə, chí ngébhé ntantaŋ. 2 Ke ane áfəét ndũ nyũbhá, chí mbabheri bəghəŋəmən. 3 Mbabheri nnyũbha, ənəne nyũbhá ntá yi. Bəghəŋəmən áriñi eyəŋ eyi. Abhiñi yó ndũ manyén ayap, ansət yó amfu ne yə. 4 Ne ánánj ántén yó ankem nefi, áróŋ ambi, yó ánkoŋo nəkə ansem, mbənyune áriñi eyəŋ eyi. 5 Apú koŋo kenkə mmu. Abhə yi bhə, mbənyune ábhíkí riñi eyəŋ eyi.” 6 Yesu atém bo Israel nekay enen, ke bó kejjwimem ndũ ntí nekay.

Yesu ke áchi Erítí Mbabheri bəghəŋəmən

7 Ekə, Yesu apet aghati bhə be, “Tetětep, me ke nchí nyũbhá bəghəŋəmən. 8 Bə mankem abhen bayambi bátwə ke mětəwə, chí baghép ne baghép batan batan. Baghəŋəmən ábhíkí ghók bhə. 9 Me ke nchí mbinywəp. Mmu ane áfəét ntá ya ke anchwe, enyin épú tok yi. Achwə, amfú mbə enyũ yi ákəŋó, ambónj yěntiki enyin ene yi áyàn. 10 Ngép átwə chí bəghəp aghép, bəwáy, ne bəchəŋti. Ntwə bé bo mámbónj nepém ne bé mámbónj nə nénjwí pəət ne áfók ankem.

11 “Me ke nchí erítí mbabheri bəghəŋəmən. Erítí mbabheri bəghəŋəmən áchyè nepém eni ěti bəghəŋəmən ayi. 12 Mmũ ane básóré ndũ betik be ámbábhérí nókó bəghəŋəmən ené yi ápú mbabheri bəghəŋəmən ne yə apu ayi, əghə nkwo ndu átwə andə bəghəŋəmən ambhə, nkwo ankém mbək, ne antak achak. 13 Abhə mbənyune achí chí mübetik, ne ápú fyé ntí ne bəghəŋəmən. 14 Mmə ke nchí

erítí Mbabheri bághónómén. Ndíńí bághónómén aya, ne bághónómén aya árinji me, ¹⁵ nkúbhé mbə enyũ Etaya árinji me, me ndíńí Etaya. Ne nchí chyε nepém ene ěti bághónómén. ¹⁶ Mbǒň bághónómén áchák ané apú ndũ nkwo bághónómén ane. Mbəň bésot yó nkwo, ntwó ne yə, bé ánychém mm̄æt ne anéfu. Chəň ánkəňo eyəň eya. Enku yó ankem ámbak ndũ nkwo ámot ané ábhónó mbabheri bághónómén amot. ¹⁷ Etaya akəň me mbənyune nchí chyε nepém ena be mpet mbəň nə. ¹⁸ Yě mmu apú ane ásot nepém ena ntá ya. Membǒň ke nchí chyε nepém ena. Mbǒň betəň béchyε nə, ne mbǒň betəň bépét bebəň nə. Ene, chí enyĩň ené Etaya ághátí me nku.”

¹⁹ Beyəň ebhen békə ákəre ápet ákwén nenti bo Israel. ²⁰ Beyă bhap béré rem be, “Efónó ebúbə ěsəňori yi! Abhokori! Ndaká yí băté, bǎghòk enyĩň yi árèm?” ²¹ Ke báchák béré rem chí be, “Puyě menyĩň ebhen mmu ane efónó ebúbə ěsəňori yi akwáy berem ne. Efónó ebúbə ékwáy békə nnémámík ángó mban-á?”

Bo Israel bábyak Yesu

²² Mpok aghaka ane bo Israel mányie epa ene bátik ndu máníkímm̄æt báfyé ekerákap ene Yerúsalem awə Mandem. ²³ Mban are kwen, Yesu arək ekerákap Mandem, are kə ndu móket mambarenkók ane bábhĩňi bé móket mambarenkók Sólomon. ²⁴ Bo Israel bárovk, bákáp yi, bábhó bebhep yi be, “Chəň óndə sėnoň entat ná ke óngati bhese mbák wə ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò. Mbák wə ke óchí Mpeme, ghatí bhese kponorəň.” ²⁵ Yesu akeme bhə be, “Nnán ngátí bhe, ke bábhíkí noko. Betik ebhen məkə ndũ nnyén Etaya bétəň be enyũ mmu nchí. ²⁶ Yě nə, bápú noko mbənyune bápú ndũ nkwo bághónómén aya. ²⁷ Bághónómén aya ághòk eyəň eya. Ndíńí yó, ne yə ákəňo me. ²⁸ Ne nchí chyε yó nepém enen nebhiki bhəň ngwenti. Apú gú áném. Mmu apú ane ákwáy béfere yó amóya.

²⁹ Etaya mmu áchyé me yə, achá bo mankem. Ne mmu apú kwáy befere yə ndu amə yi. ³⁰ Me ne Etaya séchí mmu amot.”

³¹ Yesu árémé nókó nó, bo Israel bápət bábho bebwopti batay ndu betemti yi ne yó mángwáy. ³² Yesu arem be, “Ntəň be beyă berítí menyĩň ebhen nkú ndũ nnyén Etaya. Ndu menyĩň ebhen menkem, ené éká báyan beway me ne batay chí ené?” ³³ Bo Israel bákéme yi be, “Sépú yan bewáy wə ne batay ěti erítí enyĩň ene óká, ke ěti órèm be óchí Mandem yěndu óchí nkwanəň.” ³⁴ Yesu akeme bó be, “Pú básĩň amem ekátí bebhé eyeka be Mandem arem be, ‘Me ndem bé báchí bəmandem?’ ³⁵ Sérĩńí bé enyĩň Ekátí Mandem érèm épú kway bewupsi enyu. Mbák Mandem abhĩňi nyaka bo abhen bǎghòk eyəň eyi be bəmandem, ³⁶ ná bǎkway berem be mērèm be nchí Mandem ndũ ndémé be nchí Mmə Mandem, mmu yi áyábhé átó fá amik? ³⁷ Mbák mpú kə chí betik Etaya, báké noko me. ³⁸ Ke mbák məkə chí betik Etaya, yěndu bábhíkí noko me, nokó ká enyĩň ené betik ebhén məkə béghátí bhe. Chəň eyə énkwak mändĩňi, ne mǎnjwimem bé Etaya achi babhat ne me, ne me nchí babhat ne Etaya.”

³⁹ Bápət babho beyəň mbi ndu bekem yi, afori bó amə arək ebhakayi.

⁴⁰ Apetnsem ebhě manyu Jódan, ndũ nebhet ane Jñn ájwiti nyaka bho, abhak aré. ⁴¹ Beyă bo bárovk ntá yi mándeme nəkə be, “Jñn ábhíkí kə yěnyĩňi maknkay émot, ke yěntiki enyĩň ene yi árémé ěti mmũ ane échí tetep.” ⁴² Beyă bo mánóko Yesu ebhak eyə.

11

Newú Lásárəs

¹ Mmũ amot achi nyaka etək Bétani, ane áká nnyén be Lásárəs. Akwén neme. Bétani abhak etək ene María ne mómayi Matá báchòkə. ² María wu, ke áwátí nyaka bekak Yesu Acha ne bawerériep, are tese ne emenéntí yi. Yi ke mómayi Lásárəs akwene nyaka

ne me. ³ Eká bōmayi bātó eyōη ntá Yesu Acha be, “Acha, mm̄ere ywe ane ókójó āme.” ⁴ Yesu ághókó nókó ntó enen arem be, “Neme enén nēpú nemē newú, néchí chí bék̄a bo mángó betāη Mandem. Nétwō chí be némbák enyīη ené ék̄a bo mángó be Mmō Mandem abhōη betāη.”

⁵ Yesu akōη nyaka Matá ne bōmayi María ne Lásárōs tontó. ⁶ Yě nō, mpok yi ághókó bé Lásárōs āme, achōkō ebhak ene yi achi ndū manywōp apay. ⁷ Manywōp yō apay áfúéré nókó, arem ntá bakoηo bhi be, “Sémpétnsēm atú Judéya.” ⁸ Bakoηo bhi bárem be, “Ntōη, ébhíkí re tat ene bō batí Israel báyan̄ bétēmti wō ne batay mángwáy, obhé ḡpetnsēm aré?” ⁹ Yesu akeme bhō be, “Pú maηókó nywōp áchi byo ne apay bēbho beti bēgháka beku? Mmu ane ákò ne ngósí, apú chíηti nekwen mbōnyune āghò eróηó mmik.

¹⁰ Ke mmu ane ákò ne beti āchīηti ankwēn mbōnyune mbaη apu ghō.”

¹¹ Yesu átémé nókó nekay enen, aghati ye bhō be, “Mm̄ere ywese Lásárōs akwēn kenó, ke nchí rōη ménēme yi ndū kenó.” ¹² Bakoηo bhi bárem be, “Acha, mbák ābhūre kenó, chōη aηeme, ambak sayri.” ¹³ Kenó ekēn Yesu árémé nyaka be Lásárōs ābhūre kebhak chi newú ke bákáysi be Yesu arem chi be Lásárōs ābhūre kenó mbóη. ¹⁴ Eká, ye Yesu aghati bhō kponōroη be, “Lásárōs agu, ¹⁵ ne ḡti yeka, mbōη maηák be mpú aré mbōnyune efakari chi be be mánókó. Séndók séngó yi.” ¹⁶ Tōmās ane bábhīηi be Efák, arem ntá batí bakoηo Yesu abhénéfú be, “Séndók ká nkwō be Yě chí newú, séngú ne yi.”

Yesu ke ák̄a bawú mámpétnsēm ndū nepém

¹⁷ Yesu ágháká nókó Bétani, aré, ághó bé mánāη bábhēme Lásárōs kpát ef̄uet manywōp anwi. ¹⁸ Béfu Bétani bēgháka Yerúsalem achi nyaka mbō nekō bōkilometa babay ne ebhōk, ¹⁹ ne beyā bo Israel bárók bēwáka ne Matá ne María ndū newú mómayap. ²⁰ Matá ághókó nókó bé Yesu átwò,

afú, arōk atēmeri yi ené María áróbhé anywōp. ²¹ Matá ághó nókó Yesu, arem be, “Acha, mbō ochí fá, mbē mómaya abhiki gu! ²² Ke ndīηí be yě chí néne, yěntiki enyīη ene óbhébhé Mandem āchye.” ²³ Yesu aghati Matá be, “Chōη mómaye ampētnsēm ndū nepém.” ²⁴ Matá arem be, “Ndīηí bé chōη ampētnsēm ndū nepém ewak ene bawú mankem bápētnsēm ndū nepém, ndū ngwenti mmik.” ²⁵ Yesu arem be, “Me ke nchí k̄a bawú mampētnsēm ndū nepém, mámbak nepém. Mmu ane ánókó me, yě angú gú, chōη ampēt ambak nepém. ²⁶ Ne yě agha ane áchí nepém, anoko me, apú gú wáwák. Matá, onókó beyōη ebhen?” ²⁷ Matá akeme be, “Acha, nnókó. Nnókó bé ochí Mpe me Mandem afyé nyaka bariēp be áto, Mmō Mandem ane ábhóηó nyaka bétwō fá amik.”

Yesu are di kebho

²⁸ Matá árémé nókó nó, arōk abhīηi mómayi María, aghati yí ndū eyu be, “Ntōη atwō, ne áyāη beghō wó.”

²⁹ María ághókó nókó nó, afate, áyák arōk ntá Yesu. ³⁰ Yesu abhíkí re ghaka nyaka etōk, abhak chí ndū nebhuēt ane Matá atēmeri yi. ³¹ Bo Israel abhen báchí anywōp ne María bawaka ne yi, bāghó nókó ndū yi afate áyák afú nefi, bákōηo yi ne nkaysi be ārōη ndū nnem bedi kebho are.

³² María arōk nebhuēt ane Yesu achi. Neghó yí ághó Yesu, akwén yi bekak abho berem be, “Acha, mbō ochí fá, mbú mómaya abhíkí gú!” ³³ Yesu ághó nókó ndū María adī ne bo Israel abhen bātō bēwáka ne yi bādī nkwo, étók yi te anti, ntīnso nékém yi. ³⁴ Abhép bhó be, “Bábhémé yi fá?” Bákeme yi be, “Acha, twó ghó.” ³⁵ Yesu adi. ³⁶ Eká bo Israel bhō bábhó berem ne batí be, “Akōη nyaka Lásárōs achá! Ghō ndu aré di.” ³⁷ Ke mbōk eyap bárem rem chi be, “Yi mmu ákú nnémámik āghō mbaη, apú kwáy nyaka bek̄a be Lásárōs áké gú?”

Yesu ak̄a Lásárōs apētnsēm ndū nepém

³⁸ Επέτ ετək Yesu tontó, afa, arək ndü nnem. Nnem enə nébhak chi mbok ane achi ndü setárébhé. Mánanj básot nyaka ntay negho bákúti nyünem. ³⁹ Yesu aghati ye bo abhen bachi are be, “Biñiri ká ntay enə feré.” Ke Matá, manə ngú arem be, “Acha, eriep éya chəj encha. Ekə manywəp anwi echəj ené bábhémé yi!” ⁴⁰ Yesu aghati Matá be, “Matá, pú ngátí wó be mbák ənókó, chəj óngó betanj Mandem?” ⁴¹ Bábiri ye ntay enə báfere anyü nnem. Yesu ayonj amík ayinj mfay arem be, “Eta, nkáká wə bé əghok me.” ⁴² Ndíñi bé əghok me mpoknkem, ke ndem enyinj ene chí ěti bo abhen bachi fá téé bé mánkwáy menoko be wə ke ótó me fá amík.” ⁴³ Yesu árémé nókó nó, abik be, “Lásáros, fú twó!” ⁴⁴ Lásáros mmu ane ánánj ágú nyaka, afú ndü nnem, ne nden ene mánébhé yí amə ne bekak ne besí ke bábhémé yi. Yesu aghati bə be, “Kanjari ká nden eyə yi aməet, be yi ándók.”

Bəbati etək bāté eyu be mánkwáy Yesu

(Mt 14.22-33; Mk 6.45-52)

⁴⁵ Beyə bo Israel abhen bakojo María bəghó enyinj ene Yesu ákə, mánóko yi. ⁴⁶ Ke mbək yap báfá bárók ntá bənkwo Fárisi bághati bhə enyinj ene Yesu akə. ⁴⁷ Bəbati bachiákap Mandem ne bənkwo Fárisi bábhinj bo ndü echémé bəbati Israel. Báchémé nókó nebhet amət bárem be, “Chəj sénkə ná? Mmü-ne átəj beyə berinj maknkay. ⁴⁸ Mbák séndó yi andək ambi bekə menyinj ebhen, chəj yəntiki mmu anoko yi. Ne mbák émfákári enyu yə, bə Rom bátwó mánchənti ekerákap Mandem eyese ne etək eyese.” * ⁴⁹ Ke mmü wap amət ane ákə nnyén be Káyfas ane achí nyaka mungo bachiákap Mandem ndü mmíe enə, arem ntá yap be, “Bəbhíki rinj yənyinj! ⁵⁰ Bəbhíki rinj be eri ntá yeka be mmu amət ángú ěti bo mankem echa be etək enkem enem?” ⁵¹ Káyfas abhíki rem

nyaka nə chi mbə enyinj ene éfú ndü nkaysi yi. Mandem ke ákə nyaka be yi andem nə mbə mungo bachiákap ndü mmíe enə. Arem bé chəj Yesu ángú ěti bo Israel mankem. ⁵² Yesu abhíki bhəj nyaka bəgu chí ndiere ěti bo Israel. Abhəj nyaka bəgu ěti bə Mandem abhen bátáká mmik nkem be mambak ndü nkwo amət. ⁵³ Bəbhó ewak eyə, bəbati bo Israel báre yán mbi bəwáy Yesu.

⁵⁴ Yesu keperə kə ye kponorəj atú etək bo Israel. Afa aré, arək atú etək ene echi kekwoj ne baso, amem etək ene bábhinj be Efrain, abhak are ne bakojo bhi.

⁵⁵ Mpok menyie Epə Nekinj bo Israel arəp kekwoj. Beyə bho báfa ndü bəbetək bhap bako, barək Yerusalem ené mpok epə eyə abhíki re ghaka, ndu bekə be mámbák pəpəp besí Mandem mbə enyu bo Israel bákə nəkə nyaka. ⁵⁶ Bə bhə báyanj nyaka Yesu, ne ndu báchémé amem ekerákap Mandem báre bhəp bati be, “Bákáysi bé yí? Bákáysi bé apu twə ndü epə?” ⁵⁷ Bəbati bachiákap ne bənkwo Fárisi báchyé nyaka eyəj be yə agha ane árinj ebhak ene Yesu achi, ángátí bhə be mánkém yi.

12

Ngərə amət awati Yesu ne bawereriəp

(Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)

¹ Epə Nekinj éróbhé nókó manywəp atandat, Yesu afa arək Bétani. Bétani abhak etək Lásáros ane Yesu akə yi apetnsem ndü nepém. ² Aré, bákə yi nenyíe bəku. Matá ke áfəet nyaka nenyíe. Lásáros abhak mmu amət ndü bo abhen bachəkə mányie nenyíe ne Yesu. ³ María asət esáyri ékpémé bawereriəp amen áyá nkáp apikiri bekak Yesu, antese nəkə ne emenénti yi. Eket enkem éjwi ne eríti eriebhé bawere mə. ⁴ Júdas Iskariət, nkojo Yesu amət ane abhəjəj nyaka beti yi arem be, ⁵ “Bákway mbə beti

* **11:48** Bəbati etək Israel bákáysi nyaka be mbák mándó bo mandək ambi bekojo Yesu bo bákway besət yi mbə mmu ane átwó báfere etək Israel anten bə Rom ne eyə énkə bə Rom mántwə manguep nenu amem etək eyap.

bawerérip amen anchye nkáp ané nkabetik ányie ndũ mmíé. Ndaká yí bábhíki tí mó mánsot nkáp mánychye ntá bachébhébo?”⁶ Júdas abhíki rem nyaka enyu eyo chi be ágho báchébé bho ntínso. Arem nò chi ndu ábhónó nyaka ntí ngép. Ne ndũ nkwo bakonjo Yesu, yi ke áhí nyaka mbure nkáp, ne ášòt nyaka aywi aré ansem ansem anyie nàkò. ⁷ Yesu arem be, “Dò yí! Èri yi ambare bawet amen be ámbák ndũ nywòp enen bábheme me. ⁸ Bachébhébo bachi ne bhe mpoknkem, ke mpú bhak ne bhe mpoknkem.”

Bòbati etok báté eyu be mangway Lásáròs

⁹ Beyä bo Israel bághókó nókó bé Yesu achi Bétani, bárók are, puyé ndiere ndu bégho Yesu ke ndu begho Lásáròs nkwo mmũ yi akw apetnsem ndũ nepém. ¹⁰ Èká bòbati bachiákap Mandem báté eyu be mángwáy Lásáròs nkwo. ¹¹ Báyan nyaka be mángwáy Lásáròs nkwo mbonyune enyih ene efakari ne yi èká nyaka bati bo Israel bábhé bho, mánoko nàkò Yesu.

Yesu achwe Yerúsalem mbò Acha (Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Lk 19.28-40)

¹² Néyí nókó, beyä bo abhen bátwò ndũ Èpá Nekini bághókó bé Yesu átwò Yerúsalem. ¹³ Èká bo babho békpóti béwòamán mandàkò nàkò betemeri yi, mámbik mandeme nàkò be, “Sémbítí Mandem mfay! Mandem ánjét mmu ane átwò ndũ nnyén Acha! Sémbítí Mfò bo Israel!” ¹⁴ Yesu asòt mómpònjò batu, achàkò yó ansem nkúbhé mbò enyu básini amem Èkàti Mandem be, ¹⁵ “Bò etok Sìon, * bàké cháý. Ghó ká, Mfò yweka átwò, chókó, amfay mómpònjò batu.” ¹⁶ Mpok ane barak ayò áfákári, baghòk Yesu ke jwimem be menyih ebhen básini èti yi ke béfù nó tetep. Ke mpok Yesu aperensem ndũ nepém ne Mandem asòt yi amfay achye yi kenókó, bátik ye be básini

nyaka menyih ebho èti yi. Bátik nkwo enyũ menyih ebho béfákári ntá yi. ¹⁷ Bo abhen bachi ne Yesu mpok yi áká Lásáròs afu ndũ nnem báre ghati bo enyih ene éfákári mbò batísie Yesu. ¹⁸ Ntí ane beyä bo báròn nyaka begho Yesu chí be, bághok bé yi akw erinjí maknkay eyo. ¹⁹ Bònkwo Fárisi bághó nókó ndũ beyä bo báròn ntá Yesu bábhò ye berem ne bati be, “Séway chí mmuet. Yíjé, mmik nkem aròbhe konjo chi yi.”

Mbòk bò Grik nkwo báre yan begho Yesu

²⁰ Mbòk bò Grik nkwo báchi nyaka ndũ nkwo bho abhen bárònó Yerúsalem bechye bakak ntá Mandem ndũ mpok Èpá Nekini. ²¹ Bò Grik bhò bárók ntá Filip ane áfú nyaka Betsáida, atú Gálili barem be, “Èta, séyan bégho Yesu.” ²² Filip afa, aròk aghati Andru. Bò bati apay bárók baghati Yesu. ²³ Yesu akeme bhò be, “Mpok akway ane Mandem ákò bo mánychyé Mmu ane áfú ntá yi kenókó. ²⁴ Tetèter, mbák bábhíki pi nyésé nchwi amik némpó, nébhak chí nyésé nchwi nemòt. Ke mbák mámpí nyésé nchwi amik némpò, nénchak, néchye beyä nchwi nkò. ²⁵ Mmũ ane ákónó nepém eni, ànem nó, ke mmu ane ápú re fyé ntí ndũ nepém eni enen fá amik apu ném nó, ábhònjó kpát anchwe ndũ nepém enen nebhiki bhònjó ngwenti. ²⁶ Mmu ane áká betok me, abhònjó békònjó me. Ne nebhuet ane mébhák, aré ké nkabetik awa ábhák nkwo. Mbák mmu ántók me, Ètaya ákw yi ambònjó kenókó.”

Yesu arem bé chònjó mángwáy yi

²⁷ Yesu arem be, “Néne, ntí ena népú amem kpák. Chònjó ndem be yi? Chònjó ndem chí be ‘Èta, feré me ndũ esònjóri ene étwò né ke?’ Wáwák! Mbònjó èti esònjóri ené ke ntwò fá amik! ²⁸ Èta, kw bo mánychyé nnyén ena kenókó.” Yesu áréme nókó nó, eyònjó éfú amfay erem be, “Nnánjò nkwa nnyén ena némbònjó

* **12:15** Yerúsalem achi ndũ njie Sìon. Éfákári nyaka be nnyén Yerúsalem néchák chí “Sìon”. “Bò Sìon” chí “Bò Yerúsalem”.

kenókó ne chəŋ mpet nkɛ nɔ.” 29 Beyä bo abhen bachi aré téé bághókó nókó eyəŋ eyɔ, bare rɛm be, “Nɛfan ke ásáy!” Báchák be, “Ángel Mandɛm árɛm kepi ne yi.” 30 Yesu aghati bhɔ be, “Eyəŋ ene étwó ěti yɛka. Ebhiki twɔ ěti ya. 31 Mpok akway ane Mandɛm átàn mmik ne, mpok ákway ane báfèrɛ mfɔ mmik ne ndũ kefɔ eki. 32 Ne mǎnán mamkpán me amfay ndũ ekotákátí, chəŋ nja bɔ mankem be mándó mmik mantwɔ ntá ya.” 33 Yesu arɛm beyəŋ ebhen ndu betəŋ enyũ nɛwú enen yi ábhónó bégu. 34 Beyä bo abhen báchí arɛ bárɛm be, “Ěkátí Mandɛm éghati bhese be, ‘Mperɛɛ Mandɛm afyé nyaka bariɛp be átò apú gú. Ndaká yí órɛm be chəŋ mánsət mmu ane áfú ntá Mandɛm mango ndũ ekotákátí? Mmu ane áfú ntá Mandɛm chi agha?’” 35 Yesu aghati bhɔ be, “Ěrónó ébhúét ne bhe ndu mómbiŋi mpok. Dɔk ye ka ambí bekɔ ndũ mpok ane erónó ébhúét ne bhe, be ejuri eke twɔ emfakəri bhe. Mmũ ane ákò amɛm ejuri, apú riŋi ebhak ene yi áròŋ. 36 Sikí ká ntí ne mmũ ane áchye bediéré néne, ndũ yi abhúét ne bhe, bé mǎmbák bɔ bedyɛɛ.”

Bo Israel keka ne Yesu

Yesu árémé nókó nó, arək abhese ebhak ené bo bápú kwáy beghɔ yi. 37 Yěndu yi ákú beyä menyiní maknkay besí ebhap, bábhíkí noko yí. 38 Ebhak enyu eyɔ bé enyin ené ndeməkepinti Aisáya árémé tentɛp bé chəŋ émfakari, émfú tetɛp. Nɔ chí be, “Ěta Mandɛm, agha ánókó enyin ene séghátí bhɔ? Agha ághó betəŋ ebhe?” 39 Bɔbhen bábhiki kwáy nyaka ménókó, nkúbhé mbɔ enyu Aisáya apɛt árémé nyaka be 40 “Mandɛm akɛ bó mǎmbák amík náménémé, agwót bati ayap, báchí mbɔ bo abhen bákútí amík be báké ghó mban, ne bé batu yap áké ghók yěnyin, ne be báké jwimɛm, mantwɔ ntá ya, mbú bhɔ.”

41 Aisáya arɛm nyaka nɔ mbɔnyune aghɔ nyaka kenókó Yesu, ne are rɛm

ěti yi. 42 Ke yěndu beyä bo mánókó nyaka Yesu, bábhíkí rɛm kponorəŋ be mánókó, ndu báchəy bɔnkwɔ Fárisi, be báké bók bhɔ ndũ ekéré nenikímɛt. 43 Bákəŋ kenókó ekɛn bɔ mmik báchyè bhɔ, echa kenókó ekɛn Mandɛm áchye.

44 Yesu arɛm ne eyəŋ amfay be, “Mmũ ane ánókó me, abhíkí noko chí me, anókó mmu ane ato me nkɔwɔ. 45 Ne mmũ ane ághó me, ághɔ mmu ane átó me nkɔwɔ. 46 Ntwɔ fá amík mbɔ erónó bé yè agha ane ánókó me, áké rɔp amɛm ejuri. 47 Mmu ane ághókó eyəŋ eya ke yi kekɛ mbɔ enyũ yí ághókó, mpú tán yí. Mbíkí twɔ fá amík bétəŋ bo, ntwɔ chi bɛperɛ bho. 48 Enyin échí ene étəŋ mmu ane ábyak me, yi kenókó eyəŋ eya. Chəŋ menyin ebhen ndémé mentəŋ yi ndũ nywɔp enen bátəŋ bo. 49 Ebhəŋ bebhak enyu eyɔ mbɔnyune menyin ebhén ndémé, mbíkí rɛm chí ndũ betəŋ ebha. Etaya mmu átó me ke ághátí me enyin ene mbónó bérem. 50 Ne ndíní bé eyəŋ eyi ene yí áchyé mbɔ ebhé étwɔ ne nɛpém enen nebhiki bhəŋ ngwentí. Enyin ene mǎrɛm ye chí ené ěta ághátí me ndɛm.”

13

Yesu are so beka bakoŋo bhi

1 Ěpǎ Nekiŋi épéɛ ghaka, Yesu ariní be mpok akway ane yi árɔ mmik, ampɛtnsem ntá etayi. Ndũ yi ákón nyaka bɔbhi fá amík, néne atón bé akəŋ bɔ acha. 2 Mpok Yesu áchókó, ányie nenyíé, bəku ne baghəkó bhi. Satan anán achwe nyaka antí Júdas, mmɔ Símun Iskariot, ndu bekɛ yi antí Yesu. 3 Yesu ariní be etayi achye yi betəŋ amfay menyin menkem, ne bé yí afú chí ntá Mandɛm ne əpɛtnsem ntá Mandɛm. 4 Mpok báchókó menyie nenyíé enɔ, Yesu afaté, aferɛ éwet eyi amɛt, asət táwáy atém ebho. 5 Asət ye manyiɛp afyé ndũ enyin, abho beso beka bakoŋo bhi, antese nəkɔ ne táwáy ane yi átémé ebho. 6 Achwóbhé nókó ntá Símun Píta, Píta arɛm be, “Acha, ýyàn beso beka bakoŋo bhi?” 7 Yesu akɛme yi be, “Néne, əbhíkí riŋi ntí ane mǎkú enyin ene mǎkú, ke ansempok

chəŋ ónjwimem.”⁸ Píta arem be, “Óbhíkí bhəŋ beso me bekak wáwák.” Yesu akeme yi be, “Mbák mbíkí so bekak ebhe, nə memay ne wə sémay.”⁹ Píta arem ntá Yesu be, “Acha, óké so chi ndiere bekak ebha, sǝ amó ya ne ntí wa nkwo!”¹⁰ Yesu aghati yi be, “Mmũ ane ánánj ásó mmuet, abhíkí pere bhəŋ beso mmuet, ebhíkí fuet bekak ebhi, mbənyune mmuet nkem achi pépép. Ne bächí pépép, ke puyě yěntiki mmu yweka.”¹¹ Yesu anánj arínj nyaka mmu ane ábhóŋj beti yi. Éti yǝ ke yi árémé be, “Puyě be mankem ke bächí pépép.”

¹² Anánjá nókó bésó bekak ebhap, akeme nkú amuet, apetnsem, arək, achəkó amik. Abhép bhə be, “Bájwimem ndũ enyij ene nká ntá yeka?”¹³ Bǎbhñj me be, ‘Ntəŋ’ ne ‘Acha’ ne échí tetep. Nchí Ntəŋ ne Acha ntá yeka.¹⁴ Mbák me, Acha ne Ntəŋ ayweka nsó bekak ebheka, be nkwo bǎbhəŋ beso bekak bati!¹⁵ Ntəŋ be chi erij be be nkwo mǎnkú nókó mbə enyũ nkə.¹⁶ Tetětəp, mübetok apú cha chibetok aywi, ne münto apú cha mmũ ane átó yi.¹⁷ Néné, bǎriñj menyij ebhen. Chəŋ endi ntá yeka encha mbák bǎkú bhə.¹⁸ Mpú rem chi éti yeka mankem, ndínj bo abhen njábhé. Enyij ene Ekátí Mandem éghàti bhese ébhəŋ bífú kponoroŋ mbə enyu basinj be, ‘Ane ányíé nenyíé ne me áti chəŋ me.’¹⁹ Nchí ghati bhe menyij ebhen néne ndu bébhíkí re fakari, bé ménánj mémfákárí, mǎnókó be, ‘Nchí mmu nchí’ mpoknkem.”²⁰ Tetětəp, “Mmũ ane ášət yě agha ane ntó sayri, ášət me. Ne mmũ ane ášóré mé sayri, ášət mmũ ane átó me.”

Yesu arem be chəŋ nkoŋo ywi amət antiyi
(Mt 26.20-25; Mk 14.17-21; Lk 22.21-23)

²¹ Yesu árém nókó menyij ebhen, nti néré səŋəri yi amem, arem kponoroŋ be, “Tetětəp, mmu yweka amət áti chəŋ me.”²² Bakoŋo bhi bǎbhó beyinj bati, kerinj mmu ane Yesu árəm nǝ éti

yi.²³ Nkoŋo ane Yesu ákóŋj tontó abhak chókó kekwoŋ ne yi.²⁴ Símun Píta amak yi ne awə arem be, “Ghatí bhésé mmu ane órəm nǝ éti yi.”²⁵ Nkoŋo wu akokosi mmuet ne Yesu abhép yi be, “Acha, chí agha?”²⁶ Yesu akeme yi be, “Chi mmu ane mětəp chəŋ brət ane amem nchán nnok nchyé yí.” Yesu asət ye ekpəkó brət atap ndũ nnok, achye Júdas, mmǝ Símun Iskariot.²⁷ Nesət Júdas ášóré brət wu, Satan akó yi anti. Yesu aghati yi be, “Óké chəŋti mpok bekə enyij ene óyàŋ bekə.”²⁸ Bakoŋo Yesu báchák kerinj ntí ane Yesu árémé nǝ ntá Júdas.²⁹ Těndu Júdas ke ákem nyaka ebhá nkáp, mbək eyap bǎré kaysi be Yesu ághàti yi chí be ándók, ánkú menyij ebhen bə básət menyie Epǎ Nekinj. Báchák bákáysi be Yesu ato yi ándók árchyé nkáp ntá bachébhəbho.³⁰ Júdas ášóré nókó ekpəkó brət eyǝ, afú nefi témenté. Ne beti bégú.

Ébhé ekó

³¹ Júdas afú nókó, Yesu arem be, “Néne, chəŋ bo mángó ndu báchye Mmu ane afú ntá Mandem kenoko, ne befuet ntá yi mángə ndu bachye Mandem kenókó.”³² Mbák Mmu ane afú ntá Mandem ákú mánchye Mandem kenókó, mbǝŋ Mandem ákú bo mánchye Mmu ane afú ntá yi kenókó, ne chəŋ ankə nǝ témenté.³³ Bǝbha, mpú pere tat ne bhe. Chəŋ mǎnján me, ke enyij ene ngátí nyaka bǝbati bo Israel, nchí ghati bhe néne be, ‘Ebhak ené mǝrəŋ, bǎpú kwáy bétwə aré’.³⁴ Nchí chye be ébhé ekó. Kəŋ ka bati mbənyu nkəŋ be. Enyu eyǝ ké bǎbhóŋj bekəŋ bati.³⁵ Mbák mǎnkəŋ bati, chəŋ énkə bǝ mankem mándinj be bächí bakoŋo bha.”

Yesu yi chəŋ Pita antaŋa yi
(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)

³⁶ Símun Píta abhép Yesu be, “Acha, řrəŋ fá?” Yesu akeme yi be, “Ebhak ené mǝrəŋ, əpú kway bétwə aré néne, ke chəŋ ónkoŋo me aré ansempok.”

³⁷ Píta arem be, “Acha, ndáká yí mpú kwáy békóŋo wə néne? Yě chí newú,

nká bégú ěti ye.” ³⁸ Yesu arem ntá yi be, “Ǿbhé yě chí newú aká bégú ěti ya? Tetětép, nkak aperé kok nkúbhé beti ebhen, chon óndem ndon éráť be abhiki rinji me.”

14

Yesu ke áchi mbi ane mmu akòho ke angò Eta

¹ Yesu aghati baghokó bhi be, “Báké rò bati ánsónórí be amem. Sikí ká nti ne Mandem, mánsiki nti ne menkwó. ² Ekét Etaya ebhon beyá bóbeket. Mbò épú nò, mbà mbíkí ghati bhe be nchí rón aré bétónťi ebhak ntá yeka. ³ Ne nnán, ndók, ngókó ebhak mburé, ntá yeka chon mpetnsem, nsot be, bé nebhuet ane nchí, bé nkwo mambák are. ⁴ Bärinji mbi ane aròň ndü nebhuet ane mëròň.” ⁵ Tòmás arem ntá Yesu be, “Acha, sébhíkí rinji nebhuet ane óròň, ná sékwày berinji mbi?” ⁶ Yesu aghati yi be, “Me ke nchí mbi, me ke nchí tetép, me ke nchí nepém. Yě mmu apu kway bétwò ntá Eta ené ábhíkí fuet ntá ya. ⁷ Mbò bärinji mé tetép, mbá bärinji Etaya nkwo. Nebho néne, bärinji yí ne mánán bāghó yí.”

⁸ Fílip arem be, “Acha, tón bhesé mbon etaye. Enyin échák ene séyàn épú.” ⁹ Yesu akeme yi be, “Fílip, mpok ane nkem nchí ne bhe, yě nò, abhíkí rinji me? Mmu ángó me nó aghò Etaya nkwo. Ná órèm ye be, “Tón bhesé etaye?” ¹⁰ Ǿbhíkí noko be nchí babhát ne Etaya ne Etaya achi babhat ne me? Menyin ebhen méghati bhe, mpú kà nò chi ndü mmuét eya. Etaya mmu achí babhat ne me ákà betik ebhi. ¹¹ Nokó ka enyin ene ngátí bhe bé nchí babhat ne Etaya ne Etaya achi babhat ne me. Mbák bápú kway menoko menyin ebhen mërèm, nokó ká ěti menyin ebhen mĕkà.”

¹² Tetětép, “Mmu ane asiki nti ne me, akway békà menyin ebhen mĕkà. Akwáy békà yě chí menyin ebhen béchá ebhen, mbonyune mëròň ntá Etaya. ¹³ Yěntiki enyin ene bábhébhé ndü nnyén ena, chon nkà yó bé

bo mángó menyin ebhen mmó ákà ne mánychye Eta kenókó ěti Móywi. ¹⁴ Yěntiki enyin ene bábhébhé ndü nnyén ena, chon nkà yó nta yeka.”

Bariép beto Efónó Bedyere

¹⁵ Yesu apet aghati baghokó bhi be, “Mbák bákòň me, buré ká eyon ebha. ¹⁶ Mbák bákà nò, chon nnik Etaya mmuét, ne yi anchye bhe Nkwak achak, yi ambák ne bhe mpoknkem. ¹⁷ Yí chí Efónó ene ékà bo mándinji barak ane tetép. Bò mmik bápú kway besot yi ne manák mbonyune bápú kway beghò yi, ne bapu kway berinji yí. Ke chon mándinji yi mbonyune ábhák chon ne bhe, ne amem bati yeka.”

¹⁸ Yesu arak ambi berem be, “Nnán ndók, mpú rò mambák mbò bberá. Chon mpetnsem ntá yeka. ¹⁹ Mandú mpok, bò mmik bápú pere ghó me ke bāghó chon me. Ne tĕndu mpet nchi bhak chon nepém, chon bé nkwo mämpet mambak nepém. ²⁰ Ndü nywòp enò, chon mándinji bé nchí babhat ne Etaya, ne bāchi babhat ne me, ne nchí babhat ne bhe. ²¹ Mmu ane ághòk enyin mërèm ánkà mbò enyu yi ághókó, yi ke áchí mmu ane ákónó me. Ne Etaya akon mmu ane akon me. Menkwó nchí kon be yi ántwó ntá yi, nkà yí ándinji me.” ²² Júdas, [ane áchí kekúrí ne Júdas Iskariot] abhép Yesu be, “Acha, ndaká yí ótwò chon chi ntá yese bakoňo bhe békà séndinji wò, kebhak bé ókà nò chi ntá bð mmik bachak?” ²³ Yesu akeme yi be, “Mmu ane ákónó me, ábhure eyon eya. Etaya ákòň yi. Ne me, ne Etaya séntwò senchokò ne yi. ²⁴ Mmü ane abhíkí kon me, apú bhure eyon eya. Menyin ebhen bāghoko me ntónó, bébhíkí fu ntá ya. Béfu chi ntá Etaya mmu áto me.

²⁵ “Ngátí bhe menyin ebhen ené mbuét ne bhe. ²⁶ Ke Eta áto chon Nkwak ndü nnyén ena. Yí wu chí Efónó Bedyere. Anán ántwó, chon anton be yěntiki enyin, ankwak be mántik menyin menkem ebhen ngátí bhe. ²⁷ Nchí rò kpák ámbák ne bhe. Nchí chyebhe kpák ane áfù ntá ya.

Puyě enyũ mmik áchye bho kpák kě mēchye. Bǎke rǎ bati ánsónórí bhe amem, ne bǎke rǎ becháy mémbak amem bati yeka. ²⁸ Bǎghok ndu ngátí bhe be, ‘Mērǒn, ke chǒn mpetnsem ntá yeká.’ Mbǒ bǎkǒn me mbu bǎbhǒn maṅák bé mērǒn ntá Etaya, mbǒnyune Etaya acha me. ²⁹ Ngátí nó bhe menyiṅ ebhen néne ené bébhíkí re fakari, ne ntí be ménánj mémfákárí, mǎnókó. ³⁰ Mpurú pere ghati bhe beyǎ menyiṅ mbǒnyune mfǒ mmik átwǒ. Abhíkí bhǒn betan amfay ya. ³¹ Ke nchí kǎ chí mbǒ enyũ Etaya ághátí me, bé bǒ mmik mándínj bé nkǒn yi. Faté ká séndók.”

15

Yesu yi be mmu ábhare mmuet ne yi ke anyu kepem

¹ Yesu arem be, “Me ke nchí mbǒn nnerénǎk, ne Etaya achi nkwanjanki. * ² Yěntiki ntábhénǎk awa ané ápurú nyu kepem, Etaya ákpǒt angǎep. Ne ntábhénǎk ane ányũ kepem, ákpǒti batap rǒrǒt amfere bé wú ányũ kepem ancha enyu esí. ³ Beyǒn ebhén ngátí bhe békǎ bǎchí pépép. ⁴ Bat ye ka mmuet ne me mpoknkem, bé menkwǒ mbát mmuet ne bhe. Mbák ntabhénǎk ápurú babhát ndũ enǎk, ápurú nyu kepem. Enyu yǒ ke echí ne bhe. Mbák mmũ abhíkí bhat mmuet ne me, ápurú kwáy ményũ kepem. ⁵ Me ke nchí nnerénǎk. Bǎchí batáp. Mmu ane achí babhat ne me mpoknkem, menkwǒ mbak babhát ne yi, yí wu ke ányũ beyǎ kepem. Mbák mpurú ne bhe, bǎpurú kway bekǎ yěnyiṅ. ⁶ Mbák mmu ápurú babhát ne me, ábhák mbǒ ntábhénǎk ané bǎkpǒt bǎféré, ágú. Mányókóti menyũ batap ayǒ mámeese ango, ánsǒnǒ. ⁷ Mbák mándǎk ambi bebhat mmuet ne me, ne beyǒn ebha mémbak amem bati yeka, nchí chye bhe yěntiki enyiṅ ene babhebe me. ⁸ Ndũ mányũ beyǎ kepem, bǎtǒn be bǎchí bakoṅo bha, ne eyǒ ékǎ bo mánychye Etaya kenókó. ⁹ Mbǒ enyu Etaya ákǒn me, nó ke nkǒnǒ bhe. Bat ka mmuet ne me bé ekǒn eya

émbák amem bati yeka mpoknkem. ¹⁰ Mbák mándǎk ambi bebhare eyǒn eya, mpurú rǒ bekǒn be nkúbhé mbǒ enyũ nchí bhære Eyǒn Etaya ne yi akǒn me mpoknkem. ¹¹ Ngátí bhe menyiṅ ebhen be maṅák ama ámbák ne bhe, ne be maṅák ameka anjwi pǒt.

¹² “Enyiṅ ene nchí ghati bhe chi be mankǒn bati mbǒnyu nkǒn be. ¹³ Ekǒn echak épú ené échá ene ékǎ mmu áchyé nepém eni ěti mamǎere bhi. ¹⁴ Bǎbhak mamǎere bha mbák bǎkǎ menyiṅ ebhen ngátí bhe. ¹⁵ Mpurú pere bhini be bé bǒbetok, mbǒnyune mmǒbetok apu rinj nkaysi chi-betik ndũ enyiṅ ene yi ákǎ. Mbínj bhe bé mamǎere bha mbǒnyune ngátí bé menyiṅ ebhén ngókó ntá Etaya menkem. ¹⁶ Bǎbhíkí yap me, me ke njábhé bhe ntó bé mándók mányũ kepem, ne bé kepem ekeka kémbák mpoknkem. Kǎ ka nó be Etaya áchyé bhe yěntiki enyiṅ ene bǎbhebe yi ndũ nnyén ena. ¹⁷ Ene ke nchí ghati bhe be mánkǒn bati.”

Mpap ane bǒ mmik

¹⁸ Yesu arǎk ambi berem be, “Mbák bǒ mmik bǎpap bhe, dinj ká be báyambi bǎpap me. ¹⁹ Mbǒ bǎchí bǒ mmik, mbú mmik akǒn be ne ntí bé bǎchí bo bhi. Ke ndũ njábhé bhe mféré nénti bǒ mmik, ěti yǒ kě bǎpábhé be. ²⁰ Bǎké ghǎkǎntik enyiṅ ene ngátí nyaka bhe be ‘Mmũ betok ápurú cha chi-betok aywi.’ Mbák bǒ mmik bǎchyé me esǒnǒri, chǒn mánychye be nkǒwǒ esǒnǒri. Mbǒ bǎbháre enyiṅ ené ngátí bhǒ, mbú chǒn mámbare enyiṅ ené be nkǒwǒ bǎghátí bhǒ. ²¹ Bǎchyé chǒn be besǒnǒri ebhen menkem ěti bǎkoṅo me, mbǒnyune bǎbhíkí rinj mmu ane átó me fá amik. ²² Mbǒ mbíkí twǒ ngátí bhǒ menyiṅ, mbu bǎkwáy betanja mmuet be bǎbhíkí kǎ bebú. Ke néne, bǎpurú kway betanja be babhiki kǎ bebú. ²³ Mmu ane ápábhé me, apap Etaya nkǒwǒ. ²⁴ Mbǒ mbíkí kǎ

* **15:1** Bekoṅo enyiṅ ene Yesu árémé, nkwanjanki chi mmu ane ághoko enǎk be ényũ kepem sayri.

menyiñi maknkay besí bhap ebhén yě mmu ácháκ ábhíki re ku, mbú bákway betan̄a mmuet be bábhíki ku bebú. Ke bágho menyin ebhén nkú, yě nò báp̄ap me, ne báp̄ap Etaya. ²⁵ Echi enyu eyo bé enyini ene Ekáti Mandem éghàti bhese emfu tetep, nò chi beyon ebhen be 'Báp̄ap me ntí tí.' ²⁶ Ke Nkwak ane mētò chon ntá yeka, áfù chi ntá Etaya. Chon yi angati bhe menyin eti ya mbò ntísie awa. Yi chí Efónó mmu ákà bo mandini menyin ebhen bechi tetep. ²⁷ Bě nkwo bächí batísie bha mbonyune bachí ne me tēndu nebhōnet."

16

¹ Yesu arək ambi berem be, "Ngátí bhe menyin ebhen bé báké kwen ansem. ² Chon mámbok bhé ndū bekeré nenikimuet ebhap. Mpok átwò ane yě agha ane áway bhe, akaysi bé ákà chí enyini ene Mandem áyan. ³ Báchyè chon be besonori ebhen, mbonyune bábhíki rini Etaya ne bábhíki rini me. ⁴ Ke ngátí bhe menyin ebhen bé mpok anan ankway ane bò békari, mántik be nnán ngátí bhe.

Betik ebhen Efónó Bedyere

"Mbíki ghati bhe menyin ebhen mpok báhó bekonjo me mbonyune nchí nyaka ne bhe. ⁵ Ke néne nchí petnsem ntá mmu ane átó me, Yě nò, yě mmu yweka abhíki bhep me be, 'Jron fá?' ⁶ Bati ayeka ájwí néne ne basémé mbonyune ngátí bhe menyin ebhen. ⁷ Yě ndu echi nò, nchí ghati bhe enyini ene echi tetep. Eri ntá yeka bé ndók mbonyune mbák mbíki ron, Nkwak apú twó ntá yeka. Ke mbák ndók, chon ntó yi ntá yeka. ⁸ Ne ánán ántwó, chon anku bō mmik mangò be bächí bō bebú, mángò be me nchí chak besí Mandem, ne mangò be bekwéné bechi ne bhò ndū netan ane bò bátan me. ⁹ Aku bò mangò be bachi bō bebú mbonyune bábhíki noko me. ¹⁰ Aku bò mangò be nchí chak besí Mandem mbonyune mēròn ntá Etaya ne báp̄ap p̄ere ghó chon me. ¹¹ Aku mángó

be chon mántan bō bebú ewak émat, tēndu Mandem átán mfo mmik, afeere yi ndū kefò eki.

¹² "Mbōn beyá menyin beghati bhe, ke mbák ngátí bhe bò menkem néne, báp̄ap kway béjwimem. ¹³ Efónó Bedyere ke ákà chon bo mándini tetep nkem ane áyini Mandem. Anan ántwó chon anku mándini tetep nkem, mbonyune apú rem chí enyini ene éfú yi anti. Ené yi aghoko ke árèm, ne chon angati bhe menyin ebhen bétwò ambi. ¹⁴ Chon anchye me kenókó mbonyune ástò chon menyin ebhen bífú ntá ya, angati bhe. ¹⁵ Yéntiki enyini Etaya chí eya nkwo. Nó ke ngátí bhe bé yéntiki enyini ene Efónó Bedyere ághàti chon bhe, ástò chí ntá ya."

Chon basémé ameka anjibhiri andap chí manák

¹⁶ Yesu arək ambi beghati baghókó bhi be, "Mandu mpok, báp̄ap p̄ere ghò me. Ke mandú mpok, chon mámpet mángò me." ¹⁷ Mbók baghókó bhi béré rem ne bati be, "Ené yí árèm nò chí yí. Yí bhe mandú mpok, sépú p̄ere ghó yí, ne mandú mpok chon sémpet séngó yi. Apet arem be chí mbonyune yí áron ntá etayi. Nó bé yí?" ¹⁸ Báp̄ap béré rem ne bati be, "Yi bé 'Mandu mpok', mandú mpok, nò bé yí?" Sébhíki jwimem ndū enyini ene yi árémé. ¹⁹ Yesu arini be baghókó bhi báyan bebhep yi enyini eti ndak ane. Arem ye be, "Ngátí bhe be mandú mpok, báp̄ap p̄ere ghó me, ke mandú mpok chon mámpet mángó me. Yó ke ésonori né bhe? ²⁰ Tetétep, chon mándi babhese ansep nókò amik ne mámbon basémé, ke bō mmik mámbon manák. Chon mámbon basémé ke basémé ameka anjibhiri andap chí manák. ²¹ Mpok ngoré ne menie ánonsi, ábhon basémé anti mbonyune mpok nebhe akway. Ke ánán ámbé, manák ábhák ne yi be mónkò átwó fá amik. Enku angokantik bebē nebhe. ²² Nó, ke échi ne be nkwo. Néne basémé ajwí be anti, ke chon mp̄et ngó bhe, ne mpok yo chon mámbon beyá manák, ne yě mmú

apu kway beferε mó amem bati ayeka. ²³ Ndü nywəp enə, bapú perε bhép me yěnyin. Tetētεp, mbák mǎmbεp Etaya yěntiki enyin ndü nnyén εna, áchye bhe. ²⁴ Kpátě echəŋ, bǎbhiki re bhép Etaya yěnyin ndü nnyén εna. Bép ká, ne chəŋ anchye be be manák ameka anjwi pəət.”

Yesu atan achá mmik

²⁵ Yesu arək ambi berem be, “Mpok anε nkem, ngátí bhe barak anε chí ndü bakay. Ke mpok ätwə anε mpú perε ghati be menyin ndü bakay. Mpok yə ánkway, ndəbhe ghati bhe menyin eti Etaya chi kponorəŋ. ²⁶ Mpok yə, chəŋ mǎmbεp Etaya menyin ndü nnyén εna. Mbíkí rεm be chəŋ nikmuet ntá yi be ányché bhe enyin. ²⁷ Mbəŋ Eta akəŋ be mbənyune bǎkəŋ me, ne mǎnókó be mfu chí ntá yi. ²⁸ Mfú chí ntá Eta ke nchí twə fá amik. Néne, nchí rə mmik, nchí pεtnsem ntá Eta.”

²⁹ Baghək abhi barem ye ntá yi be, “Mhm! Néne ərēm menyin kponorəŋ ne séjwimem. Ɔpú perε rεm kepí ndü bakay!” ³⁰ Néne, séríní be, ɔríní yěntiki enyin. Ɔríní yě chí menyin ebhen bo bǎbhónó anti bebher wə. Enε ékε sénókó bé ɔfu chí ntá Mandem. ³¹ Yesu akeme bhə be, “Mǎnókó néne? ³² Mpok ätwə, tetεp anán atwə, anε bǎtaka chəŋ yěntiki mmu andək eyí ebhak mǎndə me awánti. Ke sayri sayri, mpú me awánti mbənyune, Eta achi ne me. ³³ Ngátí bhe menyin ebhen be mǎmbát mmuet ne me mǎmbón kpák amem bati ayeka. Chəŋ mǎmbəŋ besəŋori fá amik, ke bón ká netanánti, nnán mfókórí mmik.”

17

Yesu are nikmuet eti bakoŋo bhi

¹ Yesu ánáná nókó berem menyin ebhen, ayəŋ amík ayiní mfay, arεm be, “Eta, mpok akway. Chié Móywe keném be eti ya bo mángó keném eke. ² Wə ke óchyé mé betan amfay bə mankem bé nkε mankem abhen óché me mambəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ³ Ne nepém enen nebhiki

bhəŋ ngwenti, chí béríní wə, wə mmu óchí Mandem tetεp ne achák apu ne beriní Yesu Kristo mmu ótó. ⁴ Nkε bo mángó keném eke ndu nnáná betik ebhen óchyé me. ⁵ Eta, néne sət me mbak ne wə, ónychε me keném besí ebhe, nkúbhé keném eken mbónó nyaka ne wə ke ɔghoko mmik.

⁶ “Nkε bo mándínó wə, bo abhen ɔyábhé fá amik óchyé me. Báchí bə bhe, ne wə ke óchyé me bhə. Bǎbhúré eyəŋ eyε. ⁷ Néne báriní be yěntiki enyin ene mbónó, éfú chí ntá ye. ⁸ Ngátí bhə menyin ebhen óchyé me be ngati bhə. Báká ne me, ne báriní ye tetεp be mfu chí ntá ye. Mánoko nkwo be wə ke ótó me. ⁹ Nchí nikmuet eti yap. Mpú nikmuet eti mmik nkem. Nchí nikmuet chí eti bo abhen óchyé me mbənyune bó báchí bə bhe. ¹⁰ Bəbha mankem chí abhe, ne abhe chí abha. Ne bó ké nepém enap nékú bo mángó kenókó eka. ¹¹ Néne, mpεt mpú fá amik, ke bó bǎbhúét arε. Nchí twə ntá ye. Eta! Wəmbəŋ mmú óchí Nyáná, kém bə ne betan ebhe, betan ebhén óchyé me be mambak mbə mmu amət, nkúbhé mbə enyü wə ne me sechi mmu amət. ¹² Mpok nchí ne bhə, nkém bə sayri ne betan ebhen béchí ndü nnyén εna, nnyén enen óchyé me. Nkem bó, ne yě mmu wap amət abhiki nem ebhi, ébhíkí fuet chí anε ábhónó nyaka ménem, bé enyin ene básíní émfú tetεp. ¹³ Néne, nchí twə ntá ye, ne nchí rεm menyin ebhen ndü mpok mbúét fá amik, bé manák ama ámbák ne bhə. ¹⁴ Ngátí bhə menyin ebhen óchyé me ngati bhə. Eti yə, mmik apap bhə mbənyune bápú bə mmik anε, nkúbhé mbə enyü mpú mmü mmik. ¹⁵ Mpú nikmuet bé ɔmféré bhə fá amik, ke chí bé ɔnkém bó be mbúmbε áké kε bhə yěnyin. ¹⁶ Bápú bə mmik nkúbhé mbə enyü mpú mmü mmik. ¹⁷ Sət tetεp kε bó mámbák nyáná. Eyəŋ eyε echí tetεp. ¹⁸ Nkúbhé mbə enyü ótó me fá amik, nó ké nchí to bhə amik. ¹⁹ Ne eti yap, nchyé mmuet ntá ye bebhak nyáná bé bó nkwo mankway bebhak nyáná tetεp.

20 “Mpú níkmæet chi ãti bakoŋo abhen bóbhə, ke ãti bo abhen bághòk menyìŋ ebhen bə bátəŋ, mánsíkinti ne me nkwo. 21 Nchí níkmæet bé bó mankem mámbák mbə mmu amət. Etaya, mēníkmæet be nkúbhé mbə enyũ óbháré mmæet ne me ne mbát mmæet ne wə, bó nkwo mámbát mmæet ne bhese bé mmik ánkway ménóko be wə ke ótó me tetep. 22 Nchyé bhó nkúbhé betəŋ ebhen óchyé me, bé bó mámbák mmu amət, nkúbhé mbə enyũ wə ne me sechi. 23 Chəŋ mbak ne bhə nkúbhé mbə enyũ óchí ne me, be sayri sayri, mándəp chi mmu amət, bé mmik ankway berìŋi be wə ke ótó me, ne bé əkəŋ bó mbənyu ókəŋ me. 24 Eta, mēyán be bó nkwo, bə óchyé me mámbák ne me ndũ nebhæet ane menchí, bé mángó kenókó eken óchyé me mbənyune əkəŋ me te mpok óbhíkí re ghoko mmik. 25 Eta, wə mmu óchí chak, bə mmik bábhíkí rìŋi wə, ke ndíní wə, ne nkwo wa ane bárìŋi bé wə ke ótó me. 26 Nkə bó mándíní wó, ne chəŋ ndək ambi bekə nə, be bə mankəŋ bati nkúbhé mbənyu ókəŋ me, ne be mémbák amem bati ayap.”

18

Bákém Yesu

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Lk 22.47-53)

1 Yesu ánánjá nókó meníkmæet enyu eyə, afa ne baghəkó bhi, bákìŋi mónyən ane bábhìŋi be Kídrən. Mónki áchí nyaka are ane yí achwe amem ne baghəkó bhi. 2 Júdas mmu átí yi arìŋi nkwo ebhak eyə mbənyune Yesu ne baghəkó bhi bátəmeri nəkə nyaka are. 3 Júdas asət eká batemé nenu ne mbək babhabheri abhen ekerákap abhen bəbati bachiákap ne bənkwo Fárisi bátó. Bó mankem barək are ne beróŋó ne menyìŋi nenu amə. 4 Yesu arìŋi yěntiki enyìŋ ené ébhəŋó béfákári ne yí. Afú ndũ nkwo baghəkó bhi, atén mmæet ambi arem be, “Agha báyán?” 5 Bákémé yi be, “Yesu mmu Násáret.” Yesu arem be, “Ghó mé ne.” Júdas mmu átí yi abhak aré téé ne bhə.

6 Mpok Yesu aghati bhə be, “Ghó mé ne”, bárók ne nsem ne nsem bákwénti amik. 7 Yesu apət abhép bhə be, “Agha báyán?” Bárém be, “Yesu mmu Násáret.” 8 Yesu akeme bhə be, “Ngátí bhe be chi me. Mbák ye me ke báyán, dš ká bakoŋo bha abhen mandək.” 9 Arəm nə, bé enyìŋ ene yi árémé nyaka be, “Ndu bo abhen óchyé me mbíkí nem ye amət,” emfu tetep. 10 Símun Píta mmu achi ne akparenja amæet, agwəp akparenja wu ndũ kénkwóp, kpót atú nsem Mũngo bachiákap Mandem chwát agæp amik. Nnyén nsem ere nébhak be Málkəs. 11 Yesu aghati Píta be, “Kémé akparenja ywe amem kénkwóp. Nké nyu nkóp esəŋəri ane Eta áchyé be me nyu ke?”

Bását Yesu bárók ntá Anas

12 Mũnti batemé nenu asət eká batemé nenu eyi, bárók, bákém Yesu bágwót. Babhabheri ekerákap Mandem bábhák ne bhə. 13 Báyámbi bárók ntá Anas, chi ngoré Káyfas. Káyfas abhak mũngo bachiákap Mandem ndu mmie enə. 14 Yi ke áchyé nyaka maníé ntá bo Israel be, “Eri be mmu amət ángú ãti bo mankem.”

Píta arem be abhíkí rìŋi Yesu

(Mt 26.69-70; Mk 14.66-68; Lk 22.55-57)

15 Símun Píta ne nkoŋo Yesu achák béré koŋo Yesu. Ndũ nkoŋo Yesu achák wu achí mmũ ane mũngo bachiákap arìŋi sayri, yí akoŋo Yesu kpát arək achwe amem senta mũngo bachiákap. 16 Píta ate neŋi ndũ nyũ-ebhá. Ékú nkoŋo achák wu, ane mũngo bachiákap arìŋi apət nsem neŋi, arem kepì ne ngəsəŋ ane áchí anyũbhá. Asət ye Píta áchwé amem ne yi. 17 Ngəsəŋ wu nə ábhəbheri nyũ-ebhá abhép Píta be, “Pú wə nkwo əchí nkoŋo mmũ-ne?” Píta akeme be, “Mpú ne yi.” 18 Mbáép áchí nyaka mpok yə. Ékú bakə betik abhen mũngo bachiákap ne babhabheri ekerákap báfyé ngo ndu nntó bakiri, báté bághəbheri mángwák nəkə ngó wu. Píta nkwo arək ate ne bhə angwaka nəkə ngo.

Mũngo bachiãkap Mandem are bhép Yesu menyij
(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Lk 22.66-71)

¹⁹ Mũngo bachiãkap abhép Yesu ěti bakoŋo bhi ne ěti menyij ebhen yi átòn bho. ²⁰ Yesu akeme yi be, “Ndem menyij kponoroŋ ntá bo mankem. Ntón bo amem bekeré nenikímæet ne amem ekerákap mpoknkem ndũ mban ene bo Israel báchèm are. Mbíkí rem yěnyij bhésé bhésé.” ²¹ Ndak yí óbhép me menyij? Bép bo abhen bághókó menyij ebhen ndémé. Bép bó mángátí wò. Báriŋi menyij ebhen ndémé. ²² Yesu árémé nókó nò, mbabheri ekerákap amòt ane áchí aré téé, adep Yesu ne awó arem be, “Kwáé, enyu eyò ke órèm kepì ntá mũngo bachiãkap Mandem-è?” ²³ Yesu akeme yi be, “Mbák ndem enyij ené épú chak, ghatí me yò. Ke mbák ndem enyij ene echi chak, òdep me ndáká yí?” ²⁴ Afò ke Anas átó Yesu ne ngem amò ntá Káyfas, mũngo bachiãkap.

Pita apet rem be yi abhiki riŋi Yesu
(Mt 26.71-75; Mk 14.69-72; Lk 22.58-62)

²⁵ Símun Pita abhæét nyaka téé, angwaka nòkò ngo. Mbòk bo abhen bachi are bábhép yi be, “Pú wò nkwo óchí nkoŋo ywi?” Pita ataña, arem be, “Cháá, mpú ne yí” ²⁶ Mmò betok amòt ane mũngo bachiãkap abhak aré. Atú mómayi kě Pita ákpóré nyaka. Yí wu abhép Pita be, “Pú ngó nyaka wò amem mónki ne yi?” ²⁷ Pita apet ataña. Témte wu, nném nkòk akók kòkòròkò.

Bárók ntá Páilet ne Yesu
(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Lk 23.1-5)

²⁸ Básót ye Yesu eket Káyfas betí beti báròk ndũ senta góbhanò ne yi. Góbhanò abhak mmũ Rom. Babhòŋò bo Israel kechwe ndu áchá góbhanò. Ebhé yap érèm nyaka bé mbák mmu Israel áchwé eket mmu ane ápú mmu Israel, apú bhák pépép besí Mandem. Ndu báyan nyaka menyie Epà Nekiŋi, bó keyan bébhak ne bakwap besí Mandem. ²⁹ Ekú Páilet afú

amem senta ywi aròk atemeri bhò nefi, abhép bhò be, “Ntiki enyij mmũ-ne akú?” ³⁰ Bákéme yi be, “Mbò mmũ ne apú nkũ bebú, mbú sébhíkí twò fá ntá ye ne yi.” ³¹ Páilet aghati bhò be, “Sòt ka yi be bé babhòŋ mántán manyé yi békòŋo ebhé eyeka.” Bákéme Páilet be, “Ebhé ébhíkí chye bhese betan bétán manyé mmu, kpát sénchye eyòŋ be mangway yi.” ³² Efákári enyu eyò be enyij ene Yesu árémé nyaka ndu betòŋ enyũ newú yi ábhòŋò bégu emfu tetep.

³³ Páilet apet achwe amem áchá ywi. Abhiŋi Yesu abhép yi be, “Wò ke óchí Mfò bo Israel?” ³⁴ Yesu akeme yi be, “Ndak ané óbhébhé me, áfu chí wòmbòŋ anti ke bo báchá kě bághátí wò wu ěti ya?” ³⁵ Páilet akeme be, “Òkásí be nchí mmu Israel? Bò etòk eye ne bòbati bachiãkap Mandem ke bákém wò batwò ntá ya ne wò. Mbòŋ enyij ene ókú chi yi?” ³⁶ Yesu akeme yi be, “Kefò eka kébhíkí fu fá amik. Mbò kefò eka kéfu chí fá amik, mbũ bòbha mánú be báké kem me manchye ntá bo Israel. Ke, kefò eka kebhi ki fu ndũ mmiki ne.” ³⁷ Páilet abhép yi be, “Nò óchí mfò?” Yesu akeme yi be, “Òrem be menchí mfò. ěti eyò ke bábhé me, ne ěti yò ke ntwò fá amik beghati bho tetep Mandem. Yěntiki mmũ ane ákòŋo tetep Mandem, áta batú béghok enyij ene mërèm.” ³⁸ Páilet abhép Yesu be, “Tetep chí yí?”

Páilet akpót manyé be mángwáy Yesu

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15)

Páilet árém nókó nò, arò Yesu apet afú nefi ntá bo Israel aghati bhò be, “Mbíkí ghò ebéptí enyij ene yi akũ. ³⁹ Ke epij eyeka étòŋ bé yěntiki mmíé, mpok Epà Nekiŋi, mbòŋ berò mũkenòŋ amòt ane báyan mandò yi andòk. Báyan mámféré Mfò bo Israel amò, yí ándókó?” ⁴⁰ Bápét babik be, “Puyé mmũ-ne, feré chí Barábas. Barábas achí nyaka ngébhé ntantaŋ.”

19

¹ Páilet achye ye eyòŋ be mánsòt Yesu manden ne ékpá. ² Batémé nenu

básót bōbatábhénok abhen báchi nsense, mání ntá bábáy yi anti, barem be chi nta kefō. Básót nkú chu bafyé yi amuet, bárem be chí ayi nkú kefō. ³ Bábhó berōñ ntá yi mánokō nōkō yi be, “Acha mfō bo Israel, kenókó kéchí eke eta!” Ndu bārēm nō, manchye nōkō yi nsáp besí. ⁴ Páilet apēt arō áchá ywi afú nefi ntá bo Israel arem be, “Ghok ka, nchí ntwó nefi ne yi ntá yeka be mándiñi bé mbíki ghō ebépti enyiñ ene yi áká ené éyàn be mángwáy yi.” ⁵ Yesu afú ye, arōk ne ntá kefō nsense yō antí, ne nkú chú yō amuet. Páilet arem ntá yap be, “Yíñi mmũ yweka nō!” ⁶ Bōbati bachiákap ne babhaherí ekerákap bágó nókó yí, bábho bebik mándeme nōkō be, “Dem mángó yi ndũ ekotákátí! Mángó yi ndũ ekotákátí!” Páilet arem ntá yap be, “Bē babhōñ mānsot yi mángó ndũ ekotákátí, mbíki ghō ebépti enyiñ ene yi áká ene éyàn mángwáy yi.” ⁷ Bo Israel, bákéme yi be, “Sébhōñ ebhé, ne bekoño ebhé yō, abhōñ bégu mbonyune áká mmuet yi Mmō Mandem.” ⁸ Páilet ághókó nókó beyōñ ebhen, becháy bepét bekem yi becha. ⁹ Apēt achwe amem áchá abhep Yesu be, “Etok ene ófú are chí ené?” Ke Yesu abhiki keme ye eyōñ. ¹⁰ Páilet arem ye ntá yi be, “Opú keme me yē eyōñ? Obhíki riñi be mbōñ betañ berem be mándó wō mándō, ne mbák ndém be mángó wó ndũ ekotákátí, bágò?” ¹¹ Yesu akeme yi be, “Mandem ke áchyé wō betañ. Mbō épú nó, mbu obhōñ betañ amfay ya fá? Nō ke echi be bebá mmu ane ákéme mé áchyé ntá ye, béchá ebhe.”

¹² Páilet ághókó nōkō nō, abho beyañ mbi beferē Yesu amō. Ke bo Israel bárók chí ambi bebik be, “Mbák óndó mmũ-ne ándók, nó opú mmuēre Mfō Rom! Mmu ane ārēm be áchí Mfō, chí mmũ ane ánù ne Mfō Rom be ambak ndũ mmuet eyi!” ¹³ Páilet ághókó nókó beyōñ ebhen, asot Yesu afú ne yi, achōkō ndũ enōk ntañá manyé, nebhuēt ane bábhiñi ndu eyōñ bo Israel bé Gabáta. Nó chí, nebhuēt batāy batay.

¹⁴ Egháká nókó nkarénká byo ne epay ndũ nywōp enen bátōñti mmuet menyie Epā Nekinji, Páilet arem ntá bo Israel be, “Yiñi ka Mfō yweka ne!” ¹⁵ Bábhó bebik mándeme nōkō be, “Dō mángwáy yi! Dō mángwáy! Dem mángó yi ndũ ekotákátí!” Páilet arem be, “Ngó Mfō yweka ndũ ekotákátí?” Bōbati bachiákap bákéme be, “Mfō amot ke sébhōñó, ne chí Sísa.” ¹⁶ Páilet ásót ye Yesu achye ntá yap be mándok mángó yi ndũ ekotákátí.

Bágó Yesu ndũ ekotákátí

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.26-43)

¹⁷ Básót ekotákátí ené bábhōñó bego Yesu are báchyé yimbōñ ámpókó. Apōkō kpát bárók bágó ná ndũ ebhak ené bábhiñi bé Golgóta, nó chí “Nebhuēt Enkónti.” ¹⁸ Aré, bágó Yesu ndũ ekotákátí. Bágó bo báchák nkwo bati apay, yēntiki mmu wap ndũ eyi ekotákátí, amot ebhe awónem Yesu, achák ebhe awōghō. ¹⁹ Páilet nkwo arem básíñ enyiñ ndũ ebhókónok bábhat ndũ ekotákátí, amfay ntí Yesu. Básíñ amō ábhák be, “Yesu mmu Násáret, Mfō bo Israel.” ²⁰ Básíñ amō achí nyaka ndũ beyōñ etok berat, ndũ eyōñ bo Israel, ne ndũ eyōñō Latin, ne ndũ eyōñō Grik. Ne nebhuēt ane bágó Yesu ndũ ekotákátí abhak kékwót ne etok egho. Eká, beyá bo Israel bápáy basíñi mō. ²¹ Bōbati bachiákap bárók ntá Páilet barem be, “Oké síñ be, ‘Mfō bo Israel.’ Síñ chí be, ‘Mmũ-ne arem nyaka be achí Mfō bo Israel.’” ²² Páilet akeme be, “Enyiñ ene nsíñi nnán nsíñ.”

²³ Batemé nenu bágó nókó Yesu ndũ ekotákátí, básót nden eyi bákóre ndũ baru anwi, yēntiki mmu wap asot ndu amot. Ke érop nkú amot. Nkú yō abhak ntēnden nemot enen báyémé yēntiki neku eni bífú amfay bégháka amik, kekpoti yó yē ebhak. ²⁴ Ekū bārē rem ne bati be, “Séké dakati nkú ane. Sénguēp chí ebháñá, séngó mmu ane ábhōñó besot yō.” Éfákári enyune be enyiñ ene Ekáti Mandem éréme émfú tetep. Nó chí, basíñ amen árēm be, “Básót nden

aya bákóré. Báguép ebháńá bériní mmu ane ábhónó bésot nkú aya.”

²⁵ Batemé nenu bákú nò. Nnò Yesu abhak téé kékwoť ne ekotákátí, ne manó máyi, María, ngoré Klopas, ne María mmò etok Mágdala. ²⁶ Yesu ághó nókó máyi ne nkoño ane yi ákónó téé kékwoť, arem ntá máyi be, “Mmá, ghó móywe nò!” ²⁷ Arem ye ntá nkoño wu be, “Ghó máye nò!” Ne bebho ewak eyo nkoño wu asot nnò Yesu arak eket eyi ne yi.

Yesu agu ndü ekotákátí

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.44)

²⁸ Menyin ebhen menkem béfuéré nókó, Yesu ariní be betik ebhi memay. Ndu beku be enyin ene echí amem Ekátí Mandem émfú tetep, arem be, “Manyiep ákwak me.” ²⁹ Ejò mmém amen ánen echí nyaka are téé. Básót ekuchá fofok bágwoť antí ntábhénok ene bábhiní be haysop, bátáp ndü mmém mò básá yi anyu. ³⁰ Yesu asók mmém mò, arem be, “Betik ebha mémay.” Akúép emi, arò nepém eni nendok.

Báyém Yesu ambeápak ne nekòñ

³¹ Nywòp ntóntí bo Israel nékwáy. Beku ye bé erene ngú éké ròp amfay ekotákátí ndü nywòbhé neywémuet bo Israel, bárók babhep Páilet be ányché betan mánsiéptí bekek ebhap, mámféré bho ndü bekotakati. Nywòp neywémuet enò nébhak nywòp negho. ³² Ekú batemé nenu bárak, básiéptí bekek mmü mbi, básiéptí bekek anefú. ³³ Ke bágwáká nókó amuet Yesu, bágwó bé anán agú, bó kesyepti bekek ebhi. ³⁴ Ke ntemé nenu amot asot nekòñ ayem Yesu ambeápak. Témté wu, manon ne manyiep abho befu. ³⁵ Mmü ane ághó nyaka ndu éfákárí ké ághátí bhesé ne enyin ene yi àrèm echí tetep. Ariní be árem chi tetep be be nkwoť mánsíkinti ne Yesu. ³⁶ Éfákárí enyu eyo bé enyin ené echí amem Ekátí Mandem émfú tetep. Nó chí, enyin ene básiní nyaka be, “Yé eghap eyi émot bápú syep.” ³⁷ Ne Ekátí Mandem epet

èrèm ndü nebhuet áchák be, “Chon bo mámkpòk yi ane báyémé.”

Bábhème Yesu

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)

³⁸ Etaré nókó, mmü amot átwó. Aká nnyén be Joséf. Abhak mmü etok Arimátia. Achí nyaka mmu ane ákòño Yesu. Acháy nyaka bo Israel ndu yi achi nkoño Yesu. Afuét arak ntá Páilet bhésé bhésé, anikmuet be Páilet ando yi ámféré mmuet Yesu ndü ekotákátí. Páilet achye yi betan beku nò. Joséf arak ye, afeere mmuet Yesu ndü ekotákátí. ³⁹ Nikòdémòs mmu áróńó nyaka begho Yesu ne betí ewak émot, abhak nkwoť ne Joséf. Yí, Nikòdémòs arak ne babhé amen bábyok amuet ngu bé áké chonò. Babhé méré abhak nchópti myrrh ne álos. Akway nyaka bebhak mbò kilo besa bepay nsem byo ndü menwòp ebhi. ⁴⁰ Joséf ne Nikòdémòs báfere Yesu ndü ekotákátí, básót bésyénden ne babhé amò aré, mánep yi bekoño epin bo Israel. ⁴¹ Mónki áchi nyaka ndü nebhuet ane bágó Yesu ndü ekotákátí. Nnem nekò nébhák are enen bábhíkí re bhemé yé ngú amot amem. ⁴² Tèndu nywòp enò néchí nyaka chí nywòp enen bo Israel bákà ntonñti béchwé ndü nywòp neywémuet enap, ne mbonyune nnem enò nébhíkí sap nyaka nekò, Joséf ne Nikòdémòs bárók bábhème Yesu are.

20

Yesu apetnsem ndü nepém

(Mt 28.1-8; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)

¹ Nywòp neywémuet bo Israel néfuéré nókó, María mmò etok Mágdala afa ne neyinnywòp arak ndü nnem Yesu. Aghó bé mánán bábíníri ntay enen nechí anyü nnem báfere. ² María afa ye arak ntiét ntiét ntá Símun Píta ne nkoño Yesu áchák ane Yesu ákónó nyaka, arem be, “Báféré Yesu Acha ndü nnem ne sébhíkí riní nebhuet ane bárón bábharé yi.” ³ Píta afú ye ne nkoño anefú wu, báfá, baré rón ndü nnem. ⁴ Báre rón ntiéntiet, ke nkoño anefú wu ajet acha Píta.

Ayambi aghaka ndũ nnem. ⁵ Akuri amík. Asá nókó amík awu amem, aghó bebhók ésienden are ke ake chwe amem. ⁶ Símun Píta mmu ákòño yi ansem áchwóbbhé nókó ndũ nnem, afuét, arak amem, aghó bebhók ésienden ebhò are bhúré. ⁷ Aghó nden ane mánébbhé nyaka ntí Yesu ne yò nkwo. Ne nden eyò ebhak aywi nebhuet kekúrí nenep. ⁸ Ke nkoño anefú wu ane ayambi áchwóbbhé ndũ nnem achwe amem nkwo, aghó ne amík, anoko. ⁹ Kpáte mpok yò, bó bábhiki re jwi nyaka mmem ndũ enyih ene Ekáti Mandem éréme bé Yesu abhəñ bepetnsem ndũ nepém. ¹⁰ Bakonjo Yesu bhə bápətnsem ndũ beket ebhap.

Yesu abhesi ntá María ane etək Magdala

(Mt 28.9-10; Mk 16.9-11)

¹¹ Ke María ate nepaka nnem andi nəkò kebho, ne ené yí ábhuet bedi, akuri amík, aguép amík awu amem nnem. ¹² Aghó bəángel Mandem bati apay chókó ne nden pépép amuet ndũ nebhuet ane bábhúré nyaka Yesu. Amət abhak ndũ nebhuet ntí ywi achi nyaka. Achák ndũ nebhuet bekak. ¹³ Bárém ntá María be, “Mmá, òdi yi?” María akeme bhə be, “Chi èti báféré Acha bərəñ ne yi, ne mbíkí riñi ebhak ene bábhúré yi.” ¹⁴ Arémé nókó nó, ayibhiri mmuet aghó Yesu téé, ke yi kerih be chi yi. ¹⁵ Yesu arem ntá yi be, “Mma, òdi yi? Jyàñ agha?” Ndũ María ákaysí bé chí mmu ane áyih nki, arem ntá yi be, “Eta, mbák ófére yi, ghatí mé ebhak ene óbhúré yi bé ndók nsot yí.” ¹⁶ Yesu arem be, “María!” María ayibhiri mmuet arem ndũ eyəñ bo Israel be, “Rabóni!” [Nə chí “Ntəñ”]. ¹⁷ Yesu arem ntá yi be, “Kékem me, mbənyune mbíkí re rəñ amfay ntá Etaya. Ke dók ntá bəmaya ghatí bhə bé mēpetnsem ntá Etaya, ne etayeka. Ntá Mandem awa, ne Mandem ayweka.” ¹⁸ María mmə etək Mágdala arək aghati bakonjo Yesu be, “Ngə Yesu Acha.” Ne aghati bhə menyih ebhen Yesu aghati yi.

Yesu abhesi ntá bakonjo bhi
(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Lk 24.36-49)

¹⁹ Egháká nókó beku ndũ nkúbbhé nywəbbhé neywəmmet enə, bakonjo Yesu bábhak amem eket emət ne babhinywəp femfé ndu bəchay bəbati bo Israel. Yesu arək ate bó besí, arem be, “Kpák ámbák ne bhe.” ²⁰ Arém nókó nó, atəñ bə amə yi ne mbeápak eyi. Bakonjo abhi bájwí ne manák ndu bəghó Yesu Acha. ²¹ Yesu apət arem be, “Kpák ámbák ne bhe! Nkúbbhé mbə enyū Etaya átó me, ke nchí tó be.” ²² Yesu arémé nókó nó, afép bhə ýyú, arem be, “Də ka Efónó Bedyere ámbák ne bhe. ²³ Mbák māmfonórí mmu bebú ebhi, Mandem nkwo áfonori yi. Mbák bábhiki fonori bebú mmu, bérəp yi anti.”

Tómás arem be mbák yi akhíkí gho
Yesu amík apú noko

²⁴ Nkoño Yesu amət ndũ abhen bati byo ne apay, ane áká nnyén be Tomás, nə chí efák, apú nyaka ne bati, mpok Yesu átwó. ²⁵ Tomás átéméri nókó bhə, bərə ghati yi be, “Séghə Yesu Acha.” Ke yi akeme bhə be, “Kpáte ngó ne amík bebhé-mpi yí amə, ntək bhə ne senəñ awə, mbát awó ndũ tambe ywi mpú noko.”

²⁶ Efúéré nókó manywəp anen, bakonjo Yesu bápət babhak anywəp ndũ nebhuet amət. Tomás abhak ne bhə. Babhinywəp ábhák femfé, Yé nə, Yesu atwó, ate nenti enap, arem be, “Kpák ámbák ne bhe.” ²⁷ Arém ye ntá Tomás be, “Tók berih ebhen bechi ndu amó ya ne kenəñámə eke ghə. Sá awó fá ndũ tambe wa. Képerə makati. Bák mmu ane ánoko!” ²⁸ Tomás akeme yí be, “Acha ne Mandem awa!” ²⁹ Yesu arem ntá yi be, “Onókó mbənyune óghó me ne amík? Eri echa ntá bo abhen mánoko yəndu bábhíkí ghó ne amík.”

Nti ane Jñn ásiñi ekáti-ne

³⁰ Yesu akə nyaka beyə menyihí maknkay béchák besí bakonjo bhi, ebhen bábhíkí siñ amem ekáti ene. ³¹ Básiñ menyih ebhen béchí amem ekáti ene be menkwak be mánókó be

Yesu ke achi Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be ätò, Mmò Mandem. Ne bé ndũ mǎnókó yí, mǎmbóη nepém ndũ nnyén eni.

21

Yesu abhesi ntá bakoηo bhi

¹ Etaré nókó, Yesu apet atón mmæet ntá bakoηo bhi. Ndəη yə, εbhák chi nepaka Manyu Tibérias. * Séngó enyũ yi atəη nyaka mmæet ntá yap. ² Símun Píta ne Təmás anε bábhηi be εfák, ne Natániel anε áfú Kána atú Gálili, ne bə Sebēdi bati apay, ne bakoηo Yesu báchák bati apay bachi nyaka ndũ nebhæet amət. ³ Símun Píta arem be, “Mĕrəη anyén ne ási.” Bakoηo Yesu báchák bǎrém be, “Sérəη ne wə.” Bó bǎrók básót áchwí, bǎré gháp anyén amem áchwí wu beti menkem ndu bekem nsi, ke yĕnyĭη bóke kém.

⁴ Ndu mban akàηari, Yesu ate nepakányén. Yĕ nə, bakoηo bhi kerĭη be chi yi. ⁵ Yesu arem ntá yap be, “Bəbha, bǎkem nsi?” Bákεme yi be, “Ae.” ⁶ Aghati bhə be, “Gǔép ká asi εbhe awónem áchwí, chəη mǎnkém nsi.” Bǎgǔép asi εbhe awónem. Beyǎ nsi ekwen, kpát échá bhó beyǎ beyǎ nkáp εbhi. ⁷ Nkoηo anε Yesu ákəηó nyaka arem ntá Píta be, “Chi Acha!” Píta ághókó nókó be chi Yesu Acha, asət nden ayi afyé amæet, adók, akwen amem manyu. Aféré nyaka yə amæet ndu beka betik. ⁸ Ke bakoηo abhen bǎrəbhé amem áchwí bǎré nok bekoηo yi angəkənyén, mánja nəkə beyǎ nkáp anε ajwi nə ne nsi. Nebhæet anε bǎfú bérəη angəkənyén ke sap. Abhak mbə bayat besa betay.

⁹ Bákó nókó εbhi baghə ngo anε bábháyti ne bakiri. Nsi εbhak are. Brət nkwo abhak are. ¹⁰ Yesu arem be, “Twó ká, ne mbək nsi eyə nó bǎkémé.” ¹¹ Píta arək ndu áchwí, aya beyǎ nkáp, akó εbhi ne wu. Ajwí ne nsi εgho εbhak besa tándramət nsem byo ne érat. Ke yĕndu nsi eyə éyá nó, ási kedakati. ¹² Yesu arem ntá yap be, “Twó nyié ká nenyié.” Ke yĕ nkoηo

amət kemə bebhεp yi be, “Ōchí agha?” Bǎrĭηí be chí Yesu Acha. ¹³ Yesu asət brét achye bhə. Akə enyumət ne nsi. ¹⁴ Ndəη ayə abhak anε ajwi erat ené Yesu átəηó mmæet ntá bakoηo bhi, bebhə ndũ mpok anε yi ápérénsem ndũ nepém.

Yesu aya Pita amæet

¹⁵ Mányie nókó nenyié, Yesu arem ntá Símun Píta be, “Símun, mmə Jšn, əkəη me əchá menyĭη εbhen-ε?” Símun akεme be, “Eε, Acha, ərĭηí bé nkəη wə.” Yesu arem be, “Ne bəbǎghəηəmén ayá.” ¹⁶ Bėjwí ndəη εpay, Yesu arem be, “Símun, mmə Jšn, əkəη me?” Símun akεme be, “Eε, Acha, ərĭηí bé nkəη wə.” Yesu arem be, “Babheri nəkə bǎghəηəmén aya.” ¹⁷ Bėjwí ndəη érat, Yesu arem be, “Símun, mmə Jšn, əkəη me?” Píta abé nti mbənyunε Yesu ábhεp yi enyĭη εre émət ndəη érat. Ekə, aghati Yesu be, “Acha, ərĭηí yĕntiki enyĭη, ərĭηí bé nkəη wə.” Yesu arem be, “Ne bǎghəηəmén aya. ¹⁸ Tetĕtεp, mpok əchí εsakámu, əre gwót mmæet, óndək yĕntiki εbhak ené ókəηó. Ke mpok ókókó, chəη óηjoη ámə amfay, mmu achák amfyε wó nden amæet, ansət wə andək εbhak enε óbhíkí kəη berəη.” ¹⁹ Yesu arem nó betəη enyũ newú enen Píta ábhəηó bégu ndu bechye Mandem kenókó. Yesu arem ye ntá Píta be, “Koηó mé.”

Yesu ne nkoηo ywi achak

²⁰ Píta ayibhiri mmæet aghó nkoηo anε Yesu ákəηó ndu ákəηo bhó ansem. Nkoηo wu ke ághókó nyaka amæet Yesu mpok mányiε nenyié, ne yí wu ke ábhébhé nyaka Yesu be, “Acha, agha áti chəη wə?” ²¹ Píta ághó nókó yi, abhεp Yesu be, “Acha, ná ne anε?” ²² Yesu arem be, “Mbák mĕyay bé yi wu ambak nepém te mpetnsem, eyə éyĭηí wó ná? Koηó mé!” ²³ Enyĭη ene Yesu árémé, étáká nenti bənkwo be nkoηo Yesu wu abhíkí bhəη bégu. Ke, sayri sayri, Yesu abhíkí ghati nyaka

* 21:1 Nkúbhé Manyu Gálili ke bábhηi nyaka bé Manyu Tibérias.

Píta be Jñn apu gú. Arɛm chi be, “Mbák mɛ́yáŋ be yi áké gú té mpɛtnɛm, eyo éyíŋí wó ná?”

²⁴ Nkoŋo Yesu wu ke ághàti bhese menyiŋ ebhen, ne yi ke ásíŋí bhɔ amik. Ne séríŋí bé enyiŋ ene yí árèm echi tɛtɛp.

Ngwéntí kɛpí

²⁵ Yesu akɛ nyaka beyă menyiŋ bechak. Mbɔ básíŋ bó menkɛm amik émɔt émɔt, nkáysí bé mbɛ mmik nkɛm ajwí ne bekáti, kpáte mbɔk andɔp.

Ekáti Betik Bõnto

Bariεp bétο Efónό Bedyere

¹ Eta Tiófilos, ndü ekáti eya ene mbi, nsin ãti menyin menkem ebhen Yesu áká ne ebhen yi atõnõ bebho mpok yi ábhó betik ebhi fá amik, ² kpát bégháka nywõp enen Mandem áká yi akó amfay. Ápéere ko amfay, Efónό Bedyere aká yi angati bo abhen yi ayabhe be mámbák bõnto bhi menyin ebhen bõ babhõnõ beká. ³ Mpok yi apereensem ndü nepém, atõn mmuet ntá yap ndü beyã ndõn ndü manywõp besa bepáy. Bághó yi kponorõn enyu ené bápú kway memakati be, sayri sayri, apetnsem ndü nepém. Apet nyaka nsem ndü nepém antõn nõkõ Eyõn Mandem beká bo mándinjí enyü Mandem ábhák ne bho mbõ Mfõ wap. ⁴ Mpok yí ábhuet ne baghókó bhi aghati bhõ be, “Báké fá Yerúsalem. Chákó ká non akap ané Eta afyé bariεp bétó mbõ enyü ngátí bhe. ⁵ Jõn ájwiti nyaka bo ne manyiep, ke ndü mpáy manywõp, chõn Mandem anjwiti bhe ne Efónό Bedyere.” ⁶ Mpok Yesu achi ne bõnto bábhép yi be, “Acha, chõn õnsõt kefõ Israel õnkeme ntá yese bo Israel ke?” ⁷ Yesu akeme bhõ be, “Bábhíkí bhõn berinjí mpok ane Eta afyé be menyin ebhen memfakari. Eta mmu afyé mpok ndü betan ebhi ke árinjí. ⁸ Chõn Mandem anchye bhe betan mpok Efónό Bedyere atwó ntá yeka, mámbak ye batísie bha amem Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ne atú Samária, ne ndü mmik nkem.”

Mandem aká Yesu akó amfay (Mk 16.19-20; Lk 24.50-53)

⁹ Yesu áréme nõkó nõ, Mandem asõt yi apetnsem amfay. Báte mánjinjí nõkõ yi ndu árõn. Nebhån nékúti yi, bõ keperε ghó yi. ¹⁰ Báré yinjí gbókóó ndü yi árõn amfay. Bápéere ghõ, bo bati apay ne nkú pépép amuet báté kekwt ne bhõ. ¹¹ Barem be, “Bé bo Galili, ndáká yi bachi afõ téé mánjinjí nõkõ

awu amfay? Chõn Yesu mmu árõ be arõnõ amfay, ampεtnsem nkúbhé mbõ enyü bághó yi árõn amfay.”

Matias asõt epok Júdas (Mt 27.3-10)

¹² Bõnto Yesu barõ ye Njie Menok Olif bápεtnsem Yerúsalem, nekõ enén nεchi mbõ kilometa amõt. ¹³ Báchwõbhé nõkó aré, bákó amfay ndu mókεt amõt amem ekerémfáy ane bõ báchõkõ nyaka are. Bõnto bhõ babhak Píta, ne Jõn, ne Jems, ne Andru, ne Filip, ne Tõmås, ne Batolómio, ne Mátio, ne Jems mmó Alfeyõs, ne Símun ane achi nyaka ndü nkwt bo abhen mánü ãti etok eyap, ne Júdas mmó Jems. ¹⁴ Bõ mankem babhak eyõn émõt. Báchyé mmuet ndü nenikímuet nebhuet amõt chechem ne mbõk bakoõnõ Yesu abhen baghõré, ne María nõnõ Yesu, ne bõmáyi abhen babhakanem.

¹⁵ Ewak émõt ndü manywõp eyõ, bakoõnõ Yesu bákém εcheme. Bábhák batí besa betandat. Are, Píta afate arem be, ¹⁶ “Bõma, menyin ebhen básinjí amem Ekáti Mandem ãti Júdas mmu ákwáká bo mankem Yesu bebhõn nyaka befú tetεp. Nõ chí menyin ebhen Efónό Bedyere áká nyaka Mfõ Debhít ándinjí ne arem be bebhõn befakari. ¹⁷ Yí Júdas achí nyaka ndü nkwt ywesé ndu Yesu áyábhé yi be anká betik ne bhese.

¹⁸ “Júdas atí nõkó Yesu, asõt nkáp manõn ané báchyé yi aku ekpókó mmik. Ne ndü ekpókó mmik eyõ, yimbõn akwén kébheri menie básén, mántεp árõri amik, agú. ¹⁹ Bõ mankem abhen báchí amem etok Yerúsalem bághók ndak ane áfákári. Eká bábhó bébhinjí nebhuérémik wu ndü eyõnõtõk eyap be Akeldáma, nõ chí mmikí manõn.

²⁰ “Echi mbõ enyü Mfõ Debhít asinjí amem Ekáti Bakway bé: ‘Eket eyi éndõp ewó, yé mmu kéchõkõ amem.’ Ne Debhít apεt asinj be, ‘Mmu áchák ánsõt épókó betik eyi.’

21-22 “Eri ye bé mmu ácháak ánychém ne bhese be séngátí nókó bo mbə batísie be Yesu apetnsem ndü nepém. Mmu wu abhəñ bəbhak chi mmu ane achi nyaka ndü nkwo ywese mpok Yesu Acha achi ne bhese, bébho mpok Jón ájwítí yí beghaka nywəp enen yi arəñə amfay.”

23 Nkaysi yap akwén amuet bo bati apay: Joséf ne Matías. Joséf abhón manyén ácháak ápáy. Nó chí Jústos ne Básabas. 24 Máník ye mmuet bé, “Acha, oríní nkaysi yéntiki mmu. Ndü böbhen batí apay, ntiki mmu óyábhé 25 bé ambak münto ndu betik ebhen ndu besət epók Júdas mmú árónó ebhak ené ékwáy ne yi? 26 Báguép ye ebhəñə éti böbhen batí apay. Éká Matías. Básót ye Matías báchem ne nkwo bönto Yesu bachak batí byó ne amət.”

2

Netwə Efónó Bedyere

1 Nywəp epə bo Israel ene bábhini bé *Péntekos eghaka nəkə, bakoño Yesu mankem bábhák nebhet amət. * 2 Ewat éfú amfáy témchók mbə ené mbúép atanatan éjwí amem eket ené bə bachi are. 3 Bághó menyini mbə baringo. Atáka, enyu ené yéntiki mmu wap abhón nemət enen nete yi anti. 4 Témté wu Efónó Bedyere abhak ne yéntiki mmu wap tontó. Aká bábhó béré m beyəñótək ebhen bə babhiki ghək.

5 Mpok yə, bö abhen báfyè betan bebhəre bebhé bo Israel babhak Yerúsalem. Báfú ndü beyə betək. 6 Bághókó nókó ewat eyə, bərək ntiét ntiét béghə enyini ene éfakari. Bábhak maknkay beghók ndü bakoño Yesu bərəm beyəñótək nyáná nyáná enyu ené yéntiki mmu wap ághòk ndu eyi eyəñótək enyini ené bərəm. 7 Bábhák maknkay tontó, bábhó berem be, “Pú böbhen mankem chi bo Galili? 8 Ná échí bé yéntiki mmu ywese ághòk enyini ené bó bərəm ndü eyi eyəñótək? 9 Séfú betək nyáná nyáná: Mbək báfu

Pátia, bácháak Mídia, abhénéfú Elam; mbək báfú Mesopotemia, bácháak atú Judéya, abhénéfú atú Kapadóshiya; mbək báfú atú Póntos, bácháak atú Esia. 10 Mbək báfú atú Frijia, bácháak atú Pamfilia. Mbək báfú Ijip, bácháak báfú ndü batáp etək Líbia ane achi kekwo t ne Sírene. Ndü abhen báfú Rom, mbək chi bo Israel, bácháak bö abhen bákəño Mandem mbə bo Israel, 11 bácháak báfú Kret, abhénéfú Arébia. Yé nə, yéntiki mmú ywese ághòk ndu bó bərəm menyini maknkay ebhen Mandem ákú ndu eyi eyəñótək.” 12 Bó mankem bábhák maknkay, batí átáká bhó, bábhó bebhep batí be, “Ané ndak-aa?” 13 Ke bachak bərə way bakoño Yesu mándem nəkə be, “Mmém akem böbhen!” Netwə Efónó Bedyere

Enyini Pita aghati bati bo Israel

14 Pita afate ye ne bönto bácháak batí byó ne amət, abho berem ne eyəñ etanatan ntá beyə böbhə be, “Bö Judéya ne be mankem abhen bachi Yerúsalem, tá ká batú mángók enyini ene mərəm. 15 Böbhen bábhíki kwén chi mmém mbə enyü bákaysi. Nywəp nechí ndiere nkárenká nénénamət bëti. 16 Né chí enyini ene ndemekerinti Jól arem nyaka be chəñ emfakari. Joel arem nyaka be,

17 Mandem arem be ‘Ndü manywəbhé ngwenti,

chəñ nkə Efónó ya antwə ntá yéntiki mmu.

Böbheka mángati barak ané me mfyé bó anti.

Besak ebheka mángó kenó amík antifu,

ne baseansi bheka mángə kenó.

18 Ndu manywəp eyə, chəñ nkə Efónó ya éntwó ntá bakü betik abha,

abhén baghərə, ne abhen babhakanem,

nkə bó mángati barak ané mfyé bó anti.

19 Ne chəñ nkə menyini maknkay mémfakari amfay, ne ntəñ berini maknkay fá amík.

* 2:1 “Péntekos chí manywəp besa bəpay nsem byo.” Nó chí, bébhó ndü nywəp Epə Nekiñi.

Chəŋ manəŋ ambak, ngó ambak,
mónɡo ambak.

²⁰ Chəŋ mmok anjibhiri ándəp ejuri,
ntaŋ anjibhiri andəp manəŋ,
ke nywəp nəgho enén Acha átəwə
nəngaka.

²¹ Ne chəŋ embak be yě agha ane
ábhiri Acha be ánkəwák yi,
Acha əpeme yi.’ ”

²² Pita arək ambi béréme be, “Bo
Israel, ghók ká beyəŋ ebhén: ‘Yesu
mmu Násáret chí mmu ane Mandem
áyábhé nyaka. Atón kponoroŋ bé
ayap yí ndü áchyé yi betəŋ. Akə
ye menyiri maknkay. Atón beriri.
Bə babhəŋ bəriŋi nə sayri mbənyune
akə nyaka menyiri ebhen besí ebheka.

²³ Mandem anáŋ ariri nyaka enyiri
ene ébhónó befakari ne Yesu bekoŋo
nkaysi yi. Báfyé yé yi amə yeká be
máŋchye yi ntá bo bebá be mángó ndü
ekotákáti, mángway. ²⁴ Ke Mandem
akə yí ampətnsem ndü nepém, aferé yí
ndü bebé newú mbənyune newú nepu
kway nyaka bebəŋ betəŋ amfáy yi.’ ”

²⁵ Mfə Debhít asiri nyaka éti yi be,
“Nchí ghə nyaka Acha mpoknkem
besí bha,
abhak ebhe awónem eya, be yěnyiri
eke nyikisi me.

²⁶ Nti ena néjwi ye ne maŋák, ne nchí
rem keri ne maŋák.

Ne mbákánti chí ne Mandem,

²⁷ Mbənyune wə Mandem opú chen
chəŋ me óndó amem etókó
bawú,

opú rə chəŋ Mmu ane áchyé nepém eni
ntá ye ámpó amem nsem.

²⁸ Okə me ndiri mbi nepém.

Ndü óchí ne me mpoknkem, chəŋ ónkə
membəŋ beyá maŋák.”

²⁹ Pita arək ambi berem be, “Bəma,
nchí kway beghati bhe kponoroŋ
éti Mfə Debhít, chí mbi ywese. Agu
nyaka, bábheme yi, ne nsem eni
nebhet fá ne bhesé krate echəŋ.

³⁰ Achí nyaka ndemekerinti. Ariri
barier amen Mandem áchyé yi, kpat
anyú nku be chəŋ Mandem ankə
ebháremə ywi anyie enókó kefə eyi.

³¹ Debhít ayambi aghó enyiri ene

Mandem abhəŋ bekə ndü mpok ane
átəwə ambi ke yə emfakari. Aghó be,
chəŋ Mandem ankə Mpereme Mandem
afyé nyaka barier be átə ampətnsem
ndü nepém. Éti yə, Debhít arem nyaka
be, ‘Mandem abhiki chen Mpereme yí
áyábhé ándó amem etókó bawú ne
abhiki chen mmuet yi ámpó amem
nsem.’ ³² Mandem akə Yesu apətnsem
ndü nepém ne besé mankem séghó
yi ne sechi batisie be achi nepém.

³³ Mandem achye yí beyá kenókó ndu
akə yi achəkə ebhe awónem eyi ndü
enókó kefə. Éta abhet barier ami ndu
achye yí Efónó Bedyere. Ne chí Efónó
Bedyere mmu Yesu achye bhesé ke akə
menyiri ebhén befakari ne mbə enyú
bəghə ne bəghək. ³⁴ Debhít abhiki rə
nyaka etókó bawú ándók amfay. Ke
yimbəŋ arem be,

‘Éta Mandem arem nyaka ntá Acha
wa bé:

“Chəkó fá ebhe awónem eya ndu enókó
kefə,

³⁵ krate nkə bəmpap abhe mámbak
mbə enək ene óchəkó ónyana
bekak aré.”’

³⁶ “Bo Israel mankem bábhəŋ bəriŋi
ye sayri be, Yesu mmu be bəgo ndü
ekotákáti ke Mandem akə yi áchi Acha
ne Mpereme yi áyábhé.”

³⁷ Bəghókó nókó enyiri ene Pita
areme, ékwén bó te anti. Babhet
Pita ne bənto bachak be, “Bəma,
chəŋ sénkə ye ná?” ³⁸ Pita akeme
bhə be, “Yəntiki mmü yeka abhəŋ
bətiknsem ndü bebá bhi ne mánjwiti
yi ndü nnyén Yesu Kristo be Mandem
amfonori bebá bhi. Mmü ane akə
nə Mandem áchyé yi Efónó Bedyere
mbə akap. ³⁹ Barier amen ayiri be
ne bəbheka, ne bə mankem abhen
bachi nekə nesie. Ayiri nkə yəntiki
mmu ane Mandem Acha yese ábhiri
be antəwə ntá yi.”

⁴⁰ Pita arək ambi berem baya
menyiri bəchák ansem ti nəkə bhə
bé “Féré ká mmuet ndü ntemsi ane
ábhónó bətwə ntá bə bebá abhen fá
ammik.” ⁴¹ Ekə bo abhen mánókó
enyiri ene Pita areme bərók bəjwiti

bhə. Ne bo abhen bacheme ne bakoŋo Yesu nywəp enə babhak mbə nká éráť. ⁴² Bachye mmuet ndu béghók menyin ebhen bönto Yesu bátəŋ. Bó mankem abhen manókó babhak ndu nsoŋ amət ndü yěntiki enyin, ndü Nenyie Acha ne ndu nenikímmuet.

Nepém bakoŋo Yesu

⁴³ Bönto Yesu bábhə bekə beyă menyiní maknkay ne beriní maknkay. Bəcháy békém bo mankem abhen bəghə menyin ebhə. ⁴⁴ Ne bo abhen mánókó mankem babhák eyəŋ émót, mánkəre nəkə menyin ebhap ndü nsoŋ amət. ⁴⁵ Mpok ne mpok, abhen bábhəŋó menyin bátí nyaka mánkəre nəkə nkáp ne abhen eyap épú enyu ené yěntiki mmu wap abhəŋ enyin. ⁴⁶ Ne yěntiki nywəp bəchəm nyaka amem ekerákap Mandem amem Yerúsalem ndu ménikmmuet. Bəchəm nyaka nkwo amem beket ebhap ndü Nenyie Acha ne ndü menyie nenyie ne beyă maŋák ne nti nemət, ⁴⁷ mámbiti nəkə Mandem. Bó mankem bəghə ndü bakoŋo Yesu bákə ne bəre bhəŋ maŋák ne bhə. Ne yěntiki ewak Acha ankə nəkə bo abhen yi ápémé mánchém ne bakoŋo bhi.

3

Píta abú mbénti

¹ Ewak émət, Píta ne Jón bare rəŋ ekerákap Mandem ndu nkárénká éráť ne ngósí mpok nenikímmuet. ² Bəgháká nəkó ndü nyübha ane bábhiní be Erití Nyübha, bəghə mmu ane áchí mbéntí te nebhe eni aré chókó. Yěntiki ewak bo bápəkə nyaka yi mámbure ndu nyübha wu bé ániní nəkó nkáp ntá bo abhen báfuet berəŋ amem ekerákap Mandem menikmmuet. ³ Mbéntí wu aghə nəkə Píta ne Jón ndü báyaŋ befuet mandək ekerákap, abho méniní bhə nkáp. ⁴ Píta ne Jón báyiní yi dií. Píta arem ye be, “Yiní bhese!” ⁵ Atep bə amík amuet ne nkaysi bé chəŋ manchye yi enyin.

⁶ Ke Píta arem be, “Mbíkí bhəŋ nkáp, ke enyin ene mbəŋó chəŋ nchye wə.

Ndü nnyén Yesu Kristo mmu Násáret, faté kə!” ⁷ Akém yi ndü awónem ayəŋ. Témte wu, betəŋ Mandem bəchwe ndu bekak ne memí bekak ebhi. ⁸ Adók ate kperep, abho bekə. Are kə andokoti nəkə, ne ambiti nəkə Mandem, kpát arək achwe amem ekerákap ne bhə. ⁹ Bo mankem abhen bachi are bəghə yi ndu ákə ambiti nəkə Mandem. ¹⁰ Bəriní be yi ke áchəkə nəkó nyaka ndü Erití Nyübha ane ekerákap Mandem aniní nəkə nkáp. Ekə bábhák maknkay, ne manyu arəp bhə fúfú beghə enyin ene efakari.

Píta aghati mbok Yesu amem ekerákap Mandem

¹¹ Mmu wu abhat mmuet ne Píta ne Jón kpát bərək baghaka amem nebhet ekerákap Mandem ane bábhiní be Achá Sólomon. Bo mankem bare rəŋ are ntiét ntiét beghə enyin ene éfakari. Babhak maknkay tontó. ¹² Píta aghə nəkə ndü böbhə bákəp bhə, arem ntá yap be, “Bəma, bo Israel, ndaká yi bəchí maknkay, māmkrəkə nəkə bhese enyu eyə? Bəkaysi be chi ndü betəŋ ebhesé ké yí ákə néne ké? Ne puyé chi be séchəy Mandem tontó. ¹³ Mandem bachimbi bhese, Mandem Abraham ne Aisek ne Jekóp ke achye mübetok ywi Yesu kenókó. Achyé yi kenókó yəndu be bərəm nyaka be bəbhiki bhəŋ yənyin bekə ne yi mpok Páilet áyən beferə yi amə. Bəsót yi bəchyé ntá böbati Rom be mángwáy. ¹⁴ Yesu achí nyaka nyáŋá ne chak besí Mandem, Yé nə be kekə be Páilet ándó yi andək. Bərəm be Páilet ándó chí ngwayti bho andək. ¹⁵ Bəká bəwáy yi mmu áchyé nepém. Ke Mandem akə yí apetnsem ndü nepém. Besé séghə ne amík enyin ene efakari. ¹⁶ Yesu ke ákə mbéntí ne áfáté. Enyin ene bəghə ne ené bəriní be efakari, menkem bəchí enyu yə mbənyune sésíkí nti ne yi. Chí ndu sésíkí nti ne yí ke ékə mbéntí ne áfáté kperep mbə enyü bə mankem bəghə.

¹⁷ “Bəma, néne ndiní ká bé be ne bö batí bhəka bəchí nyaka chi

amem ejuri beyiñi enyiñ ene bákú ntá Yesu. ¹⁸ Ke enyiñ ene Mandem ákú baremé kepĩnti bhi bágħatí bo tesáy be, Mpeṃe Mandem afyé nyaka bariep be átò, abhəñ beghə esəñori, Mandem akə yə efu tetep.” Tík yé ka nsem ndü bebú ebheka, mámpetnsem ntá Mandem, be yi amfonori bebú ebheka. ¹⁹ Mbák mǎnkə enyu yə, Acha ákə mǎmbəñ mpok neywəṃmæc ndü befónó ebheka, ²⁰ antó be Mpeṃe yi afyé nyaka bariep be átò be ambak Mpeṃe yeka. ²¹ Yí wu chi Yesu mmu ábhónó bebhak amfay ne Mandem kpáte mpok ane yi ákú menyin menkem ménjibhírí méndəp bekə. Baremé kepĩnti Mandem mánán bārem tentep be chəñ émbak enyu yə. ²² Moses arem nyaka be, “Chəñ Mandem Acha antó be ndemekepĩnti ywi mbə enyü yi ato me. Ne chəñ yi ambak mmu ywəka amət ne bǎbhəñ bekə yəntiki enyiñ ene yi ághati bhe mǎnkə. ²³ Ne chəñ embak be yé agha ane apu ghok ndemekepĩnti wu, báfap yi ne bö Mandem, mangway. ²⁴ Samuel ne baremé kepĩnti abhen báfú yi ansem, mankem bārem nyaka nkwo éti menyiní maknkay ebhén befàkari manywəp ané echəñ. ²⁵ Menyin ébhen baremé kepĩnti bāremé menkem béyiñi bhe. Ne nku ane Mandem ányú nyaka ne bachĩmbi bheka, ányu ne be nkwo, mbənyune arem nyaka ntá Abraham be, ‘Chəñ mfəét ntá bebharébhə bhe níjet manérékeré mmik ankem.’ ²⁶ Éti yə ke echi be Mandem ayap nyaka mübetok ywi, ayambi átó yi chi ntá yeka bé ánjet be ndü ákə be mandó nepém bebú eneka.”

4

Píta ne Jñn besí echemé bo batí etək

¹ Ené Píta ne Jñn bágħati bo menyin enyu yə, mbək bachiákap Mandem ne münti babhabheri ekerákap ne mbək bönkwo Sádusi bátwó ntá yap. ² Bati ábé bhə mbənyune Píta ne Jñn bátəñ mángati nəkə bo bé Yesu apetnsem

ndü nepém betəñ be chəñ bawú mámpetsem ndü nepém. ³ Bákém Píta ne Jñn bārók báfe, ne təndu beku menəñ bégháká nyaka, barə bhə are te ntinywəp. ⁴ Yé nə, beyá bo abhen bágħókó enyiñ ene Píta ne Jñn bágħatí bhə, mánóko. Mpəy bakoño Yesu mankem akó aghaka mbə nká etay.

⁵ Néyí nókó, bakemé etək ne bö batí bo Israel, ne batəñ ebhé Mandem bákém echemé amem etək Yerúsalem. ⁶ Anas müngo bachiákap Mandem, ne Káyfas, ne Jñn, ne Aleksánda, ne böneréket müngo bachiákap bāchem ne bhə. ⁷ Básót Píta ne Jñn bákú bó báte besí bhap, bábhep ye bhə be, “Ndu nnyén agha bákú menyin ebhen? Agha áchyé bhe betəñ beku bhə?” ⁸ Ndü betəñ Efónó Bedyere, Píta akeme bhó be, “Bé bakemé etək ne bö batí etək, ⁹ mbák bábhep bhese echəñ éti berí ebhen sékú ntá mbénti-ne, ne enyü éfákári ke yi átan, ¹⁰ Bé mankem ne bo Israel mankem diñí ká be chí Yesu Kristo mmu Násáret ke ákú mmü-ne atəñ. Yí mmu bágó ndü ekotákátí, ké Mandem akə yí apetnsem ndü nepém, ndü betəñ ebhi ké bágħó mmü-ne áté be besí kperep. ¹¹ Nkúbhé Yesu ké Ekátí Mandem érəm éti yi bé:

‘Ntay enén bë baté beket bǎbyáká, nó ke néróbhé ekwap ené ékémé eket.’

¹² Ndiere yí ke ákway bepeme bhese. Mmu achak apú fá amik ane Mandem achye be ampeme bhese.”

¹³ Bo echemé bö batí etək bágħó netəñánti Píta ne Jñn ndü bārem kepí kebəñ becháy ne ndü bágħó nkwo bé bəPíta bāchí chí ndéndemé bhə, ne be bə bábħíkí ghək ekátí, bábħák maknkay. Ke bágħó be bəPíta mánán bákə nyaka ne Yesu. ¹⁴ Ne ndu bágħó mbénti ane bákú yi atəñ nepak Píta ne Jñn, manyu áchók bhə. ¹⁵ Ekú bátén kpík bó nefi. Bábho besokori mámbəbhe nəkə batí be, ¹⁶ “Chəñ sénkə yi ne böbhén? Bö mankem fá etək Yerúsalem bagħə erémé enyiñí maknkay ené bó bákú ne sépú kway

betana. ¹⁷ Ke ndu beku be mbok ane áképerere taka etok, sébhəŋ beya böbhen batú be báképerere rem yěnyiy nta mmu ndü nnyén Yesu.”

¹⁸ Bábhiyi ye bhə bápətnsem amem áchá. Básémti bhó be bakeperere rem ne bakeperere tón yěnyiy ndü nnyén Yesu. ¹⁹ Ke Píta ne Jón bákéme bhə be, “Bé babhəŋ bəp ká mməet eyeka ndak ane. Eniyiy ene échi chak besí Mandem chi ené? Béghok bhe ke chi beghok Mandem? ²⁰ Sépú kwáy berə berem éti menyiy ebhen séghó ne amík ne séghók ne batú.” ²¹ Nkwə echeme böbati etok bapet básémti nókó bhə, báfere bhə amə. Bó kebəŋ mbi betemsi bəPíta mbənyune bö mankem bákàka nyaka Mandem ndü eniyiy ene efakari. ²² Ne mamié mbénti wu acha nyaka besa bəpay.

Bakoŋo Yesu mánikməet be Mandem anchyə bhə netaŋánti

²³ Báféré nəkə Píta ne Jón amə, bápətnsem nta batí bönkwo Yesu, baghati bhə eniyiy ene böbati ekerákap Mandem ne böbati etok bárémé nta yap. ²⁴ Bakoŋo Yesu bágħókó nókó nə, bó mankem babho menikməet nta Mandem mándeme nəkə be; “Eta, wə əchi Acha, wə ke óghókó mfay ne mmik, ne manyén ne menyiy menkem ebhen béchi are. ²⁵ Wə ke óká nyaka be mübetok ywe Mfə Debhít, chimbə ywesé, ándem ndü betəŋ Efónó Bedyere be:

‘Ndaká yí bo abhen bápú bo Israel bábənti ne wə Mandem? Ndaká yí böbhen bátə beyu ebhen bebhiki bhəŋ ntí ne nnet?’

²⁶ Bafə mmik bátəŋtí mməet ménu nenu, böbati etok báchem nebhet amət, bátə eyu menu ne Mandem Acha ne Mpepe yí afyé nyaka bariəp be átə.’

²⁷ “Hérəd ne Póntiəs Páilet báchem ne bo Israel ne mbək bo abhen bápú bo Israel fá amem Yerúsalem, bátə eyu antí Yesu mmü betok ywe ane achi nyáná. ²⁸ Báchem beku yəntiki eniyiy ene ónəŋ óbhúré nyaka be chəŋ émfakari. ²⁹ Acha, ghó ye ndü bápə

bhesə. Ku be bhesé bö betok abhe, séngátí nókó bhə Eyəŋ eyə ne netaŋánti nenkem. ³⁰ Chié bhesə betəŋ bebú bömame, ne betəŋ beriyí maknkay ne beku menyiyí maknkay ndü nnyén mübetok ywe Yesu, mmu achi nyáná.” ³¹ Mánáná nókó menikməet, nebhet ane bə bachi are anyikisi. Efónó Bedyere abhak ne bhə tontó aku bábhö beghati Eyəŋ Mandem kebəŋ becháy.

Bakoŋo Yesu bábhak ndü nsoŋ amət ndü menyiy menkem

³² Nkwó bo abhen mánókó Yesu bábhöŋ ntí némət ne nkaysi amət. Yě mmu wap ake rem be menyiy ebhi béchi chí ndiere nta yi aywínti. Eniyiy yəntiki mmu ebhak eniyiy eyap mankem. ³³ Bönto Yesu béré ghati bo ne betəŋ ebhap menkem be Yesu Acha apətnsem ndü nepém, ne berindu Mandem bebhak ne bə mankem tontó. ³⁴ Yě mmu wap abhiki chəp nyaka eniyiy mbənyune abhen bábhöŋó baki ne yě chi beket, bátí nyaka menyiy ebhö mántwə ne nkáp ³⁵ mámbəre besí bönto, ne bə mánkəre nkáp wu bekoŋo nté ane yəntiki mmu wap.

³⁶ Enyu yə ké mmü ane áká nnyén be Joséf aku nyaka. Abhak mmu nneréket Lévi ne mmu etok Sáypərəs. Bönto Yesu bádú yí nnyén bé Banábas, nó chí, “Mmü ane afyé bo ntí.” ³⁷ Abhöŋ nyaka nkí, atí wú, atwó ne nkáp, abhəre besí bönto Yesu.

5

Ananías ne Safira

¹ Ke ewak emət, mmü ane aka nnyén be Ananías ne ngərə aywi Safira bátí nebhuérémik. ² Ananías abhesə mbək nkáp ansem. Ngərə aywi ariyi be yi aku nə. Asət ané áróbhé arək abhəre besí bönto Yesu. ³ Ke Píta abhep yi be, “Ananías, ndaká yí óró Satan ánkó wó antí be ónsé nsé nta Efónó Bedyere ne ərə mbək nkáp ane óti mmik ansem?

⁴ Mpok óbhíki re tí yó, mmik achi nyaka chi ayə. Ne mpok óti yó nkáp abhak chi aywe. Ndaká yí əkaysi beku ene enyü eniyiy? Əsensé chi nta

Mandem, puyě ntá nkwa!”⁵ Nēghók Ananías ághókó beyəŋ ebhen, akwén amík agú. Beyă becháy békem yěntiki mmu ane ághoko ndak ane.

⁶ Besak báchwe, mánép yi ne nden, bápók, barək babheme.

⁷ Efúéré nókó mbə manək nywəp arat, ngərə Ananías achwe anywəp, yi kerinjí enyij ene efakari. ⁸ Píta abhép yi be, “Ghatí me tetep, nkáp ankem ané wə ne nném aywe bătí mmik ne?” Akeme be, “Ee, yij wu ankem nə.”

⁹ Píta arem be, “Ná wə ne nném aywe báká eyəŋ émət memə Efónó Mandem Acha enyū eyə? Ghok! Bo abhen bábhemé nném aywe, báchi afə ambinywəp, ne chəŋ mampəkə wə nkwa.” ¹⁰ Témté wu, Safira akwén békak Píta agú. Besak báchwé nókó bágħó be agu, bápəkə bafu barək babheme kekwaət ne nném. ¹¹ Beyă becháy bekem bənkwa Yesu mankem ne yěntiki mmu achak ane aghoko enyij ene efakari.

Bənto Yesu bákə beyă menyijí maknkay

¹² Bənto Yesu bäre kə beyă menyijí maknkay bechak besí bo ndū betəŋ Mandem. Bäre chem nebhuət amət amem nebhuət ekerákap ane bábhinj nyaka be Acha Sólomon. ¹³ Yě mmu achak kechem ne bhə ěti becháy, ke bo bäre chyè bhə kenókó. ¹⁴ Ne beyă bo, bagħərə ne babhakanem, bərə noko, manchem nəkə mmuet ne nkwa Yesu. ¹⁵ ěti menyijí maknkay ebhen bənto bákə, bo bərə pəkó bəmmame mámbəre nəkə nepaká mbi, mbək ndu békók, bachak ndu bəsak, bé Píta aperé fuet ndikandi ywi ánkwen mbək ayap amuet. ¹⁶ Beyă bo bare fu ndū bəbetək abhen bachí kekwaət ne Yerúsalem, mándəkə nəkə ne bəmmame, ne abhén befónó bebəbebu bəsəŋəri bhə. Bə mankem batəŋ.

Bəbati etək bare chye bənto Yesu beyă esəŋəri

¹⁷ Ke mūngo bachiákap ne bə mankem abhen bachi ne yi, nə chi bənkwa Sádusi, bábħəŋ beyă mpap amík. ¹⁸ Bákém bənto báfyé

ekerékenəŋ. ¹⁹ Ke ángel Mandem atwə ne beti, anene babhinywəp ekerékenəŋ, asət bó báfú, arem be ²⁰ “Dók ká amem ekerákap Mandem, mǎnte, mǎngati bo yěntiki enyij ěti nepém nekə enen.” ²¹ Néyí nókó, bərək bachwe amem ekerákap Mandem bábħó betəŋ bo mbə enyū ángel aghati bhə.

Mūngo bachiákap ne nkwa ywi bábhinj bəbati etək Israel mankem, bákém echeme, bachye eyəŋ be mandók mamfere bənto ekerékenəŋ mantwə ne bhə. ²² Babhabheri abhen ekerákap báchwəp are, keghə bhə. Bápətnsem ne eyəŋ be, ²³ “Sérəŋ, seghə babhinywəp femfé, ne babhabheri nefi téé, ke sénéne nókó babhinywəp, sebhiki ghó yě mmu amem.” ²⁴ Mūnti babhabheri ekerákap Mandem ne bə bati bachiákap bagħoko nəkə nə, bati átaka bhə amem, bare bhəp mmuet eyap enyij ene efakari ne bənto Yesu. ²⁵ Ebhiki tat, mmu amət achwe aghati bhə be, “Ghók ká, bo abhen báfé ekerékenəŋ eyu, báchí awu amem ekerákap téé bətəŋ bo.” ²⁶ Mūnti babhabheri ekerákap ne bəbhi bərək basət bənto, ke bəke tək bó awə amuet ndū báchəy be bo báké temti bó ne batay mangway.

²⁷ Bápéré nókó ne bhə, bakə bə baté besí echeme bəbati etək. Mūngo bachiákap abhép bó be ²⁸ “Séyep be batu be báké pere rem yěnyij ndū nnyén mmū-ne? Yě nə, bətək mbok Yesu amem Yerúsalem nkem ne bəyāŋ bekə embak be besé ke sékú bəwáy yi.”

²⁹ Píta ne bənto Yesu mankem bakeme be, “Səbhəŋ beghok chi Mandem, puyě nkwaŋwan. ³⁰ Mandem bachiłmbi bhesé akə Yesu mmu bəwáy ndu bago yi ndu ekotákátí ampətnsem ndu nepém. ³¹ Mandem akósí yí amfay, afyé ndū nebhuət kenókó be ambak Mūnti ne Mpeme, bé ányché bo Israel mbi betiknsem ndū bebə bhəp Mandem amfoŋəri bhə. ³² Séghati bo menyij ebhén séghó ne amík mbə batísie, ne Efónó Bedyere mmu Mandem achyé ntá bo abhen bágħok yi achi ntísie nkwa.”

33 Bõ echeme böbati etak bágghókó nókó nò, bati ábe bhò tontó. Bábho beyan mbi ndu béway bönto Yesu. 34 Ke münkwò Fárisi amot, ane áká nnyén be Gamáliel, abhak aré. Abhak mmu echémé bö bati amot nkwo ne ntòh ebhé Mandem. Bõ mankem báchyè nyaka yi kenókó. Afate achye eyon be mánten kpik bönto Yesu nefi. 35 Arem ye ntá böbati etak be, “Bo Israel, sot ka mpok ndü enyih ené bákáysi bekü ne böbhen. 36 Dìhí ká be Tiódas árèm nyaka be yi achi nném mmu. Bõ mbò bati besá esa (400) babhak bákoño bhi. Bawáy nókó yi, bakoño bhi bhò bátáka, nsónó eyi amay. 37 Etaré nókó, Júdas mmu Gálili nkwo afú mpok básòt mpäy bho. Aya mbak bho béré koño yí. Yi nkwo agú, ne beyä bo abhen bákòño nyaka yi bátáka. 38 Béyihí ye ndak ane, nchí ghati beka be mándó böbhen, báké kü bhò yënyih. Mbák nkaysi-ne, ne menyih ebhen bò bati bekü befu chí ntá nkwa, chon mánkwen. 39 Ke mbák befu chí ntá Mandem, bápú kway bechyet bhò mbi. Bákway mbon beghò be mánù chí ne Mandem!”

40 Bábhiní nókó ye bönto Yesu, baden bò, básémti bhò be báképerere rem yënyih ndu nnyén Yesu, barò bò mándók. 41 Bönto báfú bárò echeme böbati etak bárók ne manák mbonyune Mandem aghò be bò bakway bo abhen bábhòn keyórè èti nnyén Yesu. 42 Bò kerò beton ne béghati bo Mbok Ndíndí be Yesu chi Mpereme Mandem afyé nyaka bariop be átò. Bäre kü nò yèntiki nywop amem ekerákap Mandem ne amem beket ebhap.

6

Báyap böbati tándramot be mánkwak bönto Yesu

1 Mpok yò, bakoño Yesu bäre yá mándakò nòkò chí ambi. Bétáná békwén. Bo Israel abhen bárèm eyon Grik nkwo béré nywinti be abhen bárèm chí ndiere eyon bo Israel bákòre menyih yèntiki ewak kefyé ntí ndu bechye mánkwésé bhap.

2 Ekü bönto Yesu bati byó ne apay bábhiní nkwo bakoño Yesu bárem be, “Epu chak be sendò beghati bho Eyon Mandem, sendòbhe tan chi baraká nenyé. 3 Bõma, yap ye ka böbati tándramot. Bábhòn bebhak bo abhen bo bárèm eríí èti yap, mámbak bo abhen Efónó Bedyere achi ne bhò sayri, ne mámbak barihíndak. Yap ka bhò. Sékway bechye bhò betik ebhen. 4 Mbák echi nó, chon sémbón mpok bechye mmuet ndü nenikímuet, ne ndu béghati bho Mbok Ndíndí ne ndu béton Eyon Mandem.” 5 Bõnkwo mankem bábhòn manák èti enyih ene bönto bareme. Báyap Stífin mmu amot ane abhònò neka ne Yesu tontó ne Efónó Bedyere achi nyaka ne yi mpoknkem. Báyap Filip nkwo, ne Prokóròs, ne Nikanó, ne Tímon, ne Paménas, ne Níkolás, kenkò ane afú nyaka Antiok. Anán áchyè nyaka Mandem kenókó mbò enyü bo Israel bákü ke ánoke Yesu. 6 Básòt bhò besí bönto Yesu. Bönto mánikmuet mányáña bó amò anti.

7 Eyon Mandem ére go endak nòkò chí ambi, ne mpäy bakoño Yesu ayá tontó amem etak Yerúsalem. Beyä bachiákap Mandem nkwo bäre noko Mbok Ndíndí.

Bákém Stífin

8 Stífin chí mmu ane Mandem átón beyä berindu, achye yí beyä betan. Stífin akü berem menyihí maknkay ne atón berih besí bo. 9 Mbak bo báfate bábhò bekem epúiti ne yi. Bábhak bö ekeré nenikímuetí ene bo abhen báféré ndü kesem. Enyu eyò ke bábhiní nyaka yò. Bábhák bo Israel abhen bafu Síren ne mmu Aleksánda. Bóbho ne bo Israel bachak abhen bafu atú Silísha ne Esia bare kem epúiti ne Stífin. 10 Ke bò kekway bekeme enyih ene yi árémé ne nerihíndak enen Efónó Bedyere achye yi. 11 Bákú bo mámpu be bágghok ndü yi árèm ebúbü èti Moses ne èti Mandem. 12 Enyu yò ké mányikisí bati bö bati etak amem, ne bati baton ebhé Mandem, ne bati bö mankem. Bákém ye Stífin barok besí echeme bö

batí etək ne yi. ¹³ Bátwó ne batisye ákwáré abhen bárémé be, “Mmũ-ne apú rə berem ebábu mpoknkem ěti ekerákap Mandem ywesé ne ne ěti ebhé Moses. ¹⁴ Séghok ndũ yi árèm be chəŋ Yesu Mmũ Násáret wu amokoti ekerákap Mandem ene, ne angupsi bepĩŋ etək ebhen Moses áró ntá yese.” ¹⁵ Bǒ mankem abhen báchí amem ekeré manyé chəkə, batep Stífin amík amæet, bághó bé besí bhi béyibhiri berəbhe ghəə chi mbə ebhén ángel Mandem.

7

Kepi ekén Stífin árémé besí batəŋá manyé

¹ Mũngo bachiákap Mandem abhép Stífin be “Echi tetep be əku barak ane bārəm nə be əku?” ² Stífin akeme be, “Bəmə ne bəta, ghók ka me! Mandem betəŋ menkem abhesi nyaka ntá chi-mbi aywesé Abraham mpok yi achi atú Mesopotemia ke árəŋ etək Haran, ³ arem ntá yi be, ‘Fá etək eye, dǒ nneréket aywe dók atú ane métəŋ chəŋ wə.’ ⁴ Abraham afa ye atú bo Cháldia wu, arək achəkə etək Háran. Etayi ágú nókó, Mandem akə yi afa aré atwó ndũ mmik ane báchí aré echəŋ. ⁵ Abraham abhak fá, yě nə, Mandem kechye yí yě chí mónəbhæéré mmik. Afyé chí bariəp béchye mmik ntá yi ne ntá bebharébhə bhi yěndu yi abhiki bhəŋ nyaka mmó. ⁶ Mandem arək ambi béghati yi be: ‘Chəŋ bebharébhə bhe mámbak mankə amem etək bǒ bachak. Bǒ bhə mambəre bhə ndu kesem, mánychye nəkə bhə beyǎ esəŋəri ndu mamié besǎ esa. ⁷ Ke chəŋ nchyé ntémsí ntá bǒ etək ené bə bátək. Ne ansem mpok, chəŋ mámfə mántwə, mánychyè nəkə me kenókó fá.’ ⁸ Mandem anyú ye nku ne Abraham. Eriŋí nku yə ebhak nesiep ane básiep bǒbabhakanem. Abraham abhé nókó ye Aisek, asiép yi mpok yi ágháká manywəp ánen. Aisek ábhé Jekóp, Jekóp abhak chi ntá bǒ bati byo ne apay abhen báchí nyaka bachĩmbi maneréket bo Israel.

⁹ “Bachĩmbi bhə bábhəŋ mpabhamík ne mómáyap Joséf. Bátis yi mbə nsem ntá bakǒsie, Bó bárók etək Ijip ne yi. Ke Mandem abhak ne yi, ¹⁰ afere yí ndũ besəŋəri ebhi menkem, atəŋ yi berĩndu, ne achyé yi nerĩŋĩndak besí Mfə Ijip. Mfə Ijip achye yi betəŋ amfáy etək Ijip enkem, ne eket eyi enkem. ¹¹ Ansem mpok, nsay akwén etək Ijip enkem ne etək Kánən. Ekə esəŋəri eya echa. Bachĩmbi bhese kekway bebəŋ nenyie. ¹² Jekóp ághókó nókó ye be nenyié nechi Ijip, ató bachi bhese aré. Ebhak ndəŋ ane mbi ane bó bārəŋó Ijip. ¹³ Nerəŋ ane bó bārəŋə aré ndəŋ ené ejwi épáy, Joséf akə bǒmayi bariŋi yí, ne Mfə Ijip arĩŋi nneréket Joséf. ¹⁴ Joséf ató ye bábhiŋi étayi Jekóp ne bǒneréket ywi mankem, batí besa bérát nsem neku. ¹⁵ Jekóp arək etək Ijip ne nneréket ywi ankem. Abhak aré te mpok ane yi ágú ne bǒbhi bo bachi bachĩmbi bhese. ¹⁶ Bápókó yi bápətsem Shékem, bábhéme ndũ nnem enen Abraham ákú nyaka ntá bə Hamə amem etək Shékem ne nkáp silbhá.

¹⁷ “Mpok ane Mandem abhəŋə bekə bariəp amem yi afyé nyaka ne Abraham aghaka nəkə kekwoət, mpáy bo Israel abhen bachi Ijip bepət baya tontó. ¹⁸ Ebhak enyu yə kpatə mmu achak abhak Mfə Ijip ane abhiki riŋi nyaka Joséf. ¹⁹ Mfə wú achye bǒ bhese beyǎ esəŋəri, akə bətayese mándó bǒbhəp neŋi mángú.

²⁰ “Mpok yə ke bábhé Moses. Arí tontó ne Mandem akəŋ yi. Máne yí eket etayi ndũ batəŋ arát. ²¹ Báró nókó yi neŋi, mmó Mfə Ijip ane ngərə, asət yi mbə móywi, ane yi. ²² Bátəŋ yí nerĩŋi kepi bo Ijip nenkem, ágó abhak erítí ndeme kepi ne nném mmu ndu menyĩŋ ebhen yi ákə.

²³ “Agháká nókó mamié besa bépáy, nkaysi atwó yi anti be ándók ángó bǒmayi, bo Israel. ²⁴ Aghó nókó ndũ mmu Ijip ádèn mmu Israel amət, arək bekwak yi. Akeme kémbé, kpát awáy mmu Ijip wu. ²⁵ Moses akaysi be bǒbhi bariŋi bé Mandem ke ató

yi ámféré bhó ndü esəŋəri, ke bō kerinji enyu eyo. ²⁶ Néyí nókó, arək atəmeri ndu bōbhi, bo Israel bati apay mánù. Achwe bekə bō mam-bak eyəŋ émət, arəm be, ‘Ghók ká, bāchí bō mmu amət, ndaká yí mánù ne bati?’ ²⁷ Ke ane áyán nti mpay, apuri Moses, abhép yí be, ‘Agha ákú wə mfə ne ntaŋá manyé yeśé?’ ²⁸ Ŷyàn béway me mbə enyu ówáy mmu Ijip éyú?’ ²⁹ Moses ághókó nókó nə, abwé arək achəkə etək Mídia. Aré ke yi ábháy ngərə abhón bō babhakanem bati apay.

³⁰ “Éfúéré nókó mamié besa bepay, ángel Mandəm abhesi ntá yi amem baso, kekəwət Njie Sináy. Ángel wu abhak amem ngó ane ádu ndü mónək amət ane ágò ebhi. ³¹ Enyin ene Moses ághó ekə yi abhak maknkay. Ne nerəŋ yi árəŋ kekəwət beyinji, aghók Eyəŋ Mandəm Acha ndu éřem be, ³² ‘Mme ke nchí Mandəm bachĩmbi bheka, Mandəm Abraham, Mandəm Aisek, ne Mandəm Jekóp.’ Néková nékém Moses, aferé amík are. ³³ Mandəm Acha arem ye ntá yi be, ‘Féré nkəwbhánya eye bekak, mbənyune nebhwéřemík ane éte nə are achi nyáná. ³⁴ Ngə besəŋəri ebhen bōbha bābhəŋ amem etək Ijip ne ngók neđi kebha enap, ne nsep ntwə beferé bhó ndü esəŋəri eyo. Twó yé, chəŋ ntó wə Ijip.’

³⁵ “Stífin arək ambi berem be, nkúbhé Moses ane bābhíkí ka nyaka beghok yi, ne babhep yi be, ‘Agha ákú wə mfə ne ntaŋá manyé ntá yeśé?’ Mandəm afwət ntá ángel ane abhesi ntá yi ndu mónək beghati yi be ándók ámbák münti wap ne mmu ane áferé bhə ndu esəŋəri. ³⁶ Moses akə menyinji maknkay, ne atón berin ebhen bétónó betəŋ Mandəm amem etək Ijip. Aferé bo Israel aré, akə báfúét ndü Manyu Chu, ne amem baso ndü mamié besa bepay. ³⁷ Nkúbhé Moses-ne ářémé nyaka ntá bo Israel be, ‘Chəŋ Mandəm anchye bhe ndeməkəpinti achak ane áfù ndu nkəwə yeka mbə enyü achye me ntá yeka.’ ³⁸ Yí Moses

ke achi nyaka nénti bachĩmbi bhesé ne ángel Mandəm amem baso. Mpok yo, ángel Mandəm ářém kepi ntá yi ndu Njie Sináy, akə yi arinji menyin ebhen Mandəm áyən yí ankə sendinji, nó chí Eyəŋ Mandəm ené échí tetep mpoknkem.

³⁹ “Ke bachĩmbi bhesé keka beghok yi. Bápuri yi batən nepak, ke bápétnsem Ijip amem batĩ-yap. ⁴⁰ Ekə barəm ntá Arən be, ‘Ghókó bəmandəm ntá yeśe, be mandəkə nəkə bhesé ambi. Mbák chi Moses mmu áféré bhesé etək Ijip, sebhiki rinji enyin ene efakari ne yi.’ ⁴¹ Bāghóko enyin ene echí mbə mómprəŋ, bare chye yo akabhé nya, ne mányí epa éti enyin ene baghoko ne amə. ⁴² Ke Mandəm atiknsem ntá yap akpik arə bə mánchyé nəkə kenókó ntá mmok, ne ntaŋ ne mambé mfay mbə bəmandəm abhap, mbə enyu echí amem bekāti baremé kepiinti be, ‘Bo Israel! Mpok ane bākə amem baso ndü mamié besa bépáy, ntá yá kě bāwáy nyaka nnya mánchyé nəkə akap ke?’

⁴³ Bāpəkə nyaka étem ené mandəm nsé ane áká nyén be Mólək.

Ne nembe enen mandəm nsé Ráfan. Ne menyin ebhen bāghókó ndu bechye bhə kenókó.

Éti yo, chəŋ mferé be ntó etək échák befwət Bābilən.’

⁴⁴ “Stífin arək ambi bēřem be Bachĩmbi bhesé babhəŋ nyaka étem amem baso ené étón bé Mandəm achí ne bhə. Moses ághókó nyaka yo ébhák mbə enyü Mandəm aghati yi, ne nkúbhé mbə enyü Mandəm átón yi amfay Njie Sináy be ebhəŋ bebhak. ⁴⁵ Ansem mpok, bachĩmbi bhesé bárə yó ntá bōbhəp. Bápókó yó mpok bākə ne Jóshua. Mandəm abók bo abhen bāchí are besí bətayese, basət mmík. Étem eyo ébhák aré te mpok ane Debhít achi mfə. ⁴⁶ Mandəm atón Debhít berindu. Anikmwət ntá Mandəm Jekóp be andə yi anté eket ntá yi. ⁴⁷ Sólomon ke áté eket eyo ntá Mandəm. ⁴⁸ Yě nə, Mandəm Acha apu chəkə ndü beket ebhén bo bate ne amə.

Ɛchi mbɔ enyũ ndemekepinti árémé be Mandem arem be,

49 ‘Mfay chí enókó kɛfɔ ɛya,

ne mmik chi erwɔ ene mɛsíki bekak are.

Ntiki enyũ eket ókway bete ntá ya?

nebhuet ane mɛkwáy beywemuet achí ne fá?

50 Pú amó ya ke ághókó menyin ebhen menkem-ɛ?

51 “Bérɔŋ ndũ ngwénti, Stífin arem be, ‘Bé bo netanánti, bé bo bápu noko Mandem ne bápu ghok ɛyɔŋ ɛyi. Bächet Ɛfónó Bedyere mbi mbɔ bachĩmbi bhaka.

52 Ntiki ndemekepinti bachĩmbi bhaka bábhíkí chye ɛsɔŋɔri? Ne báway nyaka baremé kepinti Mandem abhen bárémé mbi mbi be, Mmɔ betok ane achí chak besí Mandem átwò. Yí wu ke bǎtí ne báwáy. 53 Bé ké Moses ásóré ebhé Mandem ntá bǎngel achye ntá yeka, yě nɔ, bábhíkí bhuerɛ yó.’ ”

Báwáy Stífin ne batay

54 Bo ɛcheme bǔ batí etók bághókó nɔkɔ menyin ebhen Stífin árème, batí ábé bɔ tontó, amík apɛti anti. 55 Ke Ɛfónó Bedyere achi nyaka ne Stífin tontó. Ayon amík ayiní mfay, aghó bediéré Mandem, ne Yesu téé ndũ nebhuet kenókó Mandem, 56 Stífin arem be, “Ghók ka! Ngɔ ndũ mánéné mbĩnywɔp etókó mfay, Mmu ane áfú ntá Mandem abhak téé ndũ nebhuet kenókó ebhe awónem Mandem.” 57 Ke bábhó bebik ɛri, báchók batú ne amɔ, bádú bárók bákém yi. 58 Báya yi báfú etók ne yí, bátɛmti yi ne betay bawáy. Batisie betábhá báfére nkú mfámuet eyap, barɔ ntá ɛsakámu amɔt be ambabheri nɔkɔ. Ɛsakámu wu aka nnyén be Sǎl. 59 Mpok bátɛmti Stífin ne batay, anikmuet be, “Yesu Acha, sɔt Ɛfónó ɛya!” 60 Akwén atɛp mánén amík, arem ne ɛyɔŋ etanataŋ be, “Acha, foŋori bhɔ bebá ebhap ebhen.” Arémé nókó nɔ, asebhɛ.

8

1 Sǎl abhak aré téé, aka bé ɛri mángwáy Stífin.

Sǎl are chye bǔnkwo beyǎ nenyok

Bébhó ɛwak ɛyɔ, béré chye nkwo Yesu abhen báchí Yerúsalem beyǎ nenyok. Ɛkɔ bɔ mankem bábué bataka atú etók Judéya ne átú Samária ankem. Erɔp chi bǔnto Yesu bǔbhó amem etók Yerúsalem. 2 Baway nɔkɔ Stífin, mbok bo abhen báchyè Mandem kenókó bápókó yi bárók bábhéme, ne bádi yi tontó. 3 Mbák chi Sǎl, are yán mbi ménéme bǔnkwo Yesu. Ɛkɔ abho béchwé eket ne eket anja nɔkɔ abhen mánókó, baghɔré ne babhakanem, amfyɛ nɔkɔ ɛkerékenɔŋ.

Beyǎ bǔ-Samaria mánoko mpok Fílip aghati bɔ Mbok Ndíndí

4 Bakonɔ Yesu abhen bábué bátáka mbankem báre kɔ mángati nɔkɔ Mbok Ndíndí ɛti Yesu. 5 Ane bábhini be Fílip arók etók ɛgho atú Samária angati nɔkɔ mbok ɛti Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be áto. 6 Akɔ menyiní maknkay aré. Bo baghɔ nɔkɔ nɔ, beyǎ bhap báre tá batú sayri ndu beghok menyin ebhen yí árɛm. 7 Befónó bebábebu ebhén bésɔŋɔri bo bére rɔ bhɔ mémbiki nɔkɔ ne ɛyɔŋ etanataŋ. Beyǎ bo abhen bachi bhuré ne bakem bátaŋ nkwo. 8 Ɛkɔ beyǎ manák abhak ne bǔ etók ɛgho Samária ɛyɔ.

9 Mmũfú ane áká nnyén bé Símun achí nyaka etók ɛyɔ nkwo. Abhak mǔnjɔ. Anaŋ ákɔ nyaka menyin ebhɔ ndu erɔri mpok, andeme nɔkɔ bé yí achí etantí mmu. Bǔ Samária babhak maknkay béghɔ menyin ebhen yi ákɔ. 10 Bɔ mankem, maném bo ne ndéndémé bho bare tá batú beghok menyin ebhen yi ághàti bhɔ, mándeme nɔkɔ be, “Mmũ-ne chi mmu Mandem ane bábhini be Etantí mɔ.” 11 Barak mandem nsé ane yi ákɔ ndu erɔri mpok, akɔ bo báre ta batú beghók menyin ebhen yi árɛm. 12 Fílip átwó nókó ne Mbok Ndíndí ɛti enyu Mandem abhak ne bǔbhi mbɔ Mfɔ wap ne ɛti Yesu Kristo, baghɔré ne babhakanem bábhɔ ménoko mándɔkɔ nɔkɔ be mánjwiti bhɔ. 13 Yě Símun nkwo anoko bájwítí yí. Bájwítí nókó yí, abhat mmuet ne Fílip, ankonɔ

nəkə yi yěntiki ebhak. Nyu arəp yi fuu
 ɛti bereme menyinjí maknkay ebhén
 Fílip ákà, ne ɛti berinj ebhén Mandem
 áfuèt ntá Fílip antəŋ nəkə.

¹⁴ Bōnto abhen Yerúsalem bághoko
 nəkə be bō-Samaria mánoko Eyəŋ
 Mandem, bátó Píta ne Jōn aré.

¹⁵ BōPíta bachwəp nəkə Samária, bare
 níkmuet bé Efónó Bedyere ántwə ntá
 bo abhen mánoko Yesu. ¹⁶ Efónó
 Bedyere abhiki re twə nyaka ntá yě
 mmu wap. Yě nə, manəŋ bajwiti
 nyaka bhə ndū nnyén Yesu Acha.

¹⁷ Píta ne Jōn mányáŋa amó anti
 bōbhen maníkmuet, Efónó Bedyere
 atwó abhak ne bhə.

¹⁸ Símun ághó nókó bé Efónó Bedyere
 atwə achi ne bhó ndū bōnto mányáŋa
 bə amə anti, afere nkáp béchye bōnto,

¹⁹ arem be, “Kə ká menkwó mbəŋ
 betəŋ bé yě agha ane nyáŋa yi amó anti
 Efónó Bedyere ántwó ntá yi.” ²⁰ Kə
 Píta akeme yi be, “Eghori émpókó wə
 ne nkáp aywe! Okáysí bé ókwáy béku
 akap Mandem ne nkáp na? ²¹ Dinjí
 bé əbhíki bhəŋ ye enyinj ndu betik
 ebhesé mbənyune ntí ene népú chak
 besí Mandem. ²² Ndu echi nə, tík nsem
 ndū nkaysi bebú ane achi wə anti
 óníkmuet ntá Mandem Acha. Ngufú
 chəŋ amfoŋori nkaysi ane achi wə
 anti. ²³ Ngə bé əbhəŋ epə mpabhamík
 ne ókwəŋ nsem anten bebú.” ²⁴ Símun
 aghoko nəkə nə, akeme Píta ne Jōn be,
 “Bəta, ník ka Mandem mmuet ɛti ya bé
 yěnyinj émət ene bərəmé éké fakari ne
 me.”

²⁵ Mánáŋa nókó béghati bo mbok
 Yesu ne menyinj ebhen yi akə ntá
 yap, báró bare petnsem Yerúsalem.
 Báre téé ndū bóbətək Samária man-
 gati nəkə bo Mbok Ndíndí ɛti Yesu.

Mmu Etópia anoko Yesu

²⁶ Kə ángel Acha atwó arem ntá
 Fílip be, “Faté sep ndū esí mbi ane
 áfú Yerúsalem árəŋ Gása”. ²⁷⁻²⁸ Fílip
 afate abho bérəŋ. Efákari bé mmū
 Etópia amət ane afú Yerúsalem ndū
 meníkmuet ápetnsem etək eyi amem

ékárik ene mpəŋóndík éyà. Abhak
 mūngo Etópia ane baghaka ne yi ke
 akeme nyaka efinjí ekere nkáp mbo
 mmu ane baghaka yi apu kway
 nyaka bechem ne bo abhen mfə
 ngərə * Mfə Etópia wu aka nnyén be
 Kándas. Ené yí áchi amem ekarik
 eyi árəŋ, are pay ekáti ndemekerpinti
 Aisáya. ²⁹ Efónó Bedyere aghati Fílip
 be, “Dók awu kə nókó kékwót ne
 ekarik eyə.” ³⁰ Fílip ajet arək kékwət
 ne yó, aghók ndū mmu wu ápəy
 ekáti ndemekerpinti Aisáya. Abhép yí
 be, “Obhəŋ nə nejwimem ndū enyinj
 ene ópəy?” ³¹ Mūngo Etópia wu
 akeme be, “Měkwáy bejwimem ná
 ene yě mmu ábhíki néne angati me?”
 Abhijí ye Fílip ánkó ánhókó ne yí
 amem ékárik. ³²⁻³³ Enyinj ene yi ápəy
 ndū Ekáti Mandem ebhak bé: “Achí
 nyaka mbo ághəŋəmən ane bakeme
 bəwəŋ beway, mbo mónkwəmən ane
 báfere emene eyi, yě bebik yə kebik.
 Ake néne eyəŋ. Báyóre yi, batəŋ yi,
 bákpót nyé eni, bachye yi esəŋori
 ndéndem. Agha ákway betəŋ be,
 Yinjí məwa né, ene bákpóre nepém
 eni ambi ambi fá amik?” ³⁴ Mūngo
 wu abhép Fílip be, “Étá, ghati mé,
 ndemekerpinti asinj enyinj ene yi árəm
 nó ɛti agha? Arem nə chí ɛti mmu
 áchák ke ɛti mmuet eyi?” ³⁵ Fílip abho
 ndū nebhuet ekáti Aisáya wu agháti
 mūngo Etópia Mbok Ndíndí Yesu.

³⁶ Báre kə mándəkə nəkə. Bágháká
 nókó ndū nebhuet ane manyiep achi,
 arem ntá Fílip be, “Yinjí manyiep. Ntí
 achí ane bábhiki bhəŋ béjwiti me?”

³⁷ [Fílip akeme yí be, “Mbák ósíki ntí
 ene nenkem ne Yesu, měkwáy béjwiti
 wə.” Mmū wu akeme yí bé “Nnókó
 be Yesu Kristo chí Mmə Mandem.”]

³⁸ Mūngo wu achye ye eyəŋ bé mánkə
 ékárik énté. Été nókó, bó ne Fílip bəsep
 bəchwe anyén, Fílip ajwiti yí. ³⁹ Báfú
 nókó anyén, Efónó Bedyere afere Fílip
 aré, mūngo Etópia wu kepere ghó yi.
 Yě nə, arək ambi ne nekə eni ne manjak.

³⁰ Fílip ajet arək kékwət
 ne yó, aghók ndū mmu wu ápəy
 ekáti ndemekerpinti Aisáya. Abhép yí
 be, “Obhəŋ nə nejwimem ndū enyinj
 ene ópəy?” ³¹ Mūngo Etópia wu
 akeme be, “Měkwáy bejwimem ná
 ene yě mmu ábhíki néne angati me?”
 Abhijí ye Fílip ánkó ánhókó ne yí
 amem ékárik. ³²⁻³³ Enyinj ene yi ápəy
 ndū Ekáti Mandem ebhak bé: “Achí
 nyaka mbo ághəŋəmən ane bakeme
 bəwəŋ beway, mbo mónkwəmən ane
 báfere emene eyi, yě bebik yə kebik.
 Ake néne eyəŋ. Báyóre yi, batəŋ yi,
 bákpót nyé eni, bachye yi esəŋori
 ndéndem. Agha ákway betəŋ be,
 Yinjí məwa né, ene bákpóre nepém
 eni ambi ambi fá amik?” ³⁴ Mūngo
 wu abhép Fílip be, “Étá, ghati mé,
 ndemekerpinti asinj enyinj ene yi árəm
 nó ɛti agha? Arem nə chí ɛti mmu
 áchák ke ɛti mmuet eyi?” ³⁵ Fílip abho
 ndū nebhuet ekáti Aisáya wu agháti
 mūngo Etópia Mbok Ndíndí Yesu.

³⁶ Báre kə mándəkə nəkə. Bágháká
 nókó ndū nebhuet ane manyiep achi,
 arem ntá Fílip be, “Yinjí manyiep. Ntí
 achí ane bábhiki bhəŋ béjwiti me?”

³⁷ [Fílip akeme yí be, “Mbák ósíki ntí
 ene nenkem ne Yesu, měkwáy béjwiti
 wə.” Mmū wu akeme yí bé “Nnókó
 be Yesu Kristo chí Mmə Mandem.”]

³⁸ Mūngo wu achye ye eyəŋ bé mánkə
 ékárik énté. Été nókó, bó ne Fílip bəsep
 bəchwe anyén, Fílip ajwiti yí. ³⁹ Báfú
 nókó anyén, Efónó Bedyere afere Fílip
 aré, mūngo Etópia wu kepere ghó yi.
 Yě nə, arək ambi ne nekə eni ne manjak.

³⁰ Fílip ajet arək kékwət
 ne yó, aghók ndū mmu wu ápəy
 ekáti ndemekerpinti Aisáya. Abhép yí
 be, “Obhəŋ nə nejwimem ndū enyinj
 ene ópəy?” ³¹ Mūngo Etópia wu
 akeme be, “Měkwáy bejwimem ná
 ene yě mmu ábhíki néne angati me?”
 Abhijí ye Fílip ánkó ánhókó ne yí
 amem ékárik. ³²⁻³³ Enyinj ene yi ápəy
 ndū Ekáti Mandem ebhak bé: “Achí
 nyaka mbo ághəŋəmən ane bakeme
 bəwəŋ beway, mbo mónkwəmən ane
 báfere emene eyi, yě bebik yə kebik.
 Ake néne eyəŋ. Báyóre yi, batəŋ yi,
 bákpót nyé eni, bachye yi esəŋori
 ndéndem. Agha ákway betəŋ be,
 Yinjí məwa né, ene bákpóre nepém
 eni ambi ambi fá amik?” ³⁴ Mūngo
 wu abhép Fílip be, “Étá, ghati mé,
 ndemekerpinti asinj enyinj ene yi árəm
 nó ɛti agha? Arem nə chí ɛti mmu
 áchák ke ɛti mmuet eyi?” ³⁵ Fílip abho
 ndū nebhuet ekáti Aisáya wu agháti
 mūngo Etópia Mbok Ndíndí Yesu.

³⁶ Báre kə mándəkə nəkə. Bágháká
 nókó ndū nebhuet ane manyiep achi,
 arem ntá Fílip be, “Yinjí manyiep. Ntí
 achí ane bábhiki bhəŋ béjwiti me?”

³⁷ [Fílip akeme yí be, “Mbák ósíki ntí
 ene nenkem ne Yesu, měkwáy béjwiti
 wə.” Mmū wu akeme yí bé “Nnókó
 be Yesu Kristo chí Mmə Mandem.”]

³⁸ Mūngo wu achye ye eyəŋ bé mánkə
 ékárik énté. Été nókó, bó ne Fílip bəsep
 bəchwe anyén, Fílip ajwiti yí. ³⁹ Báfú
 nókó anyén, Efónó Bedyere afere Fílip
 aré, mūngo Etópia wu kepere ghó yi.
 Yě nə, arək ambi ne nekə eni ne manjak.

³⁰ Fílip ajet arək kékwət
 ne yó, aghók ndū mmu wu ápəy
 ekáti ndemekerpinti Aisáya. Abhép yí
 be, “Obhəŋ nə nejwimem ndū enyinj
 ene ópəy?” ³¹ Mūngo Etópia wu
 akeme be, “Měkwáy bejwimem ná
 ene yě mmu ábhíki néne angati me?”
 Abhijí ye Fílip ánkó ánhókó ne yí
 amem ékárik. ³²⁻³³ Enyinj ene yi ápəy
 ndū Ekáti Mandem ebhak bé: “Achí
 nyaka mbo ághəŋəmən ane bakeme
 bəwəŋ beway, mbo mónkwəmən ane
 báfere emene eyi, yě bebik yə kebik.
 Ake néne eyəŋ. Báyóre yi, batəŋ yi,
 bákpót nyé eni, bachye yi esəŋori
 ndéndem. Agha ákway betəŋ be,
 Yinjí məwa né, ene bákpóre nepém
 eni ambi ambi fá amik?” ³⁴ Mūngo
 wu abhép Fílip be, “Étá, ghati mé,
 ndemekerpinti asinj enyinj ene yi árəm
 nó ɛti agha? Arem nə chí ɛti mmu
 áchák ke ɛti mmuet eyi?” ³⁵ Fílip abho
 ndū nebhuet ekáti Aisáya wu agháti
 mūngo Etópia Mbok Ndíndí Yesu.

³⁶ Báre kə mándəkə nəkə. Bágháká
 nókó ndū nebhuet ane manyiep achi,
 arem ntá Fílip be, “Yinjí manyiep. Ntí
 achí ane bábhiki bhəŋ béjwiti me?”

³⁷ [Fílip akeme yí be, “Mbák ósíki ntí
 ene nenkem ne Yesu, měkwáy béjwiti
 wə.” Mmū wu akeme yí bé “Nnókó
 be Yesu Kristo chí Mmə Mandem.”]

³⁸ Mūngo wu achye ye eyəŋ bé mánkə
 ékárik énté. Été nókó, bó ne Fílip bəsep
 bəchwe anyén, Fílip ajwiti yí. ³⁹ Báfú
 nókó anyén, Efónó Bedyere afere Fílip
 aré, mūngo Etópia wu kepere ghó yi.
 Yě nə, arək ambi ne nekə eni ne manjak.

* **8:27-28** Mfə ngərə ákəm nyaka baraká kefə ntá móywi mmu bo básóre nyaka mbo mónyómok.

40 Fílip áperε yini arəp chí etək Asótus. Abho béghati Mbok Ndíndí arε. Arək ambi békε nə ndu bəbetək mankem abhen báchi ambi kpáte mpok yi aghaka Seséria.

9

Səl ayibhiri abho bekoŋo Yesu (Bk 22.6-16, 26.12-18)

1 Mpok eyə nkem, Səl arək ambi bepa be yi abhəŋ beway bakoŋo Yesu. Arək ntá mūngo bachiákap Mandem, 2 aghati yi be anchye yi bekáti ebhén béchye yi betəŋ berəŋ Damáskəs ndu bekeré nenikíməet bo Israel bé mbák ángó bakoŋo Mbi Yesu aré, ankwáy békém̄ti bhó, baghərə ne babhakanem, angwót, andək Yerúsalem ne bhó. 3 Səl afa ye are rón. Agháká nókó kékwót ne Damáskəs, bedíéré befú amfay témchok besep bekáp yi. 4 Səl akwén amik, aghók eyəŋ ené ébhèp yi be, “Səl, Səl, ndaká yí óchyè me nenyok?” 5 Səl akemε be, “Acha, chí wə agha?” Eyəŋ eyə ékéme yí be, “Mme Yesu ke ókòŋo gbókógbókə ŋchye nəkə nenyok. 6 Ke faté, dók amem etək εgho. Chəŋ mángati wó aré enyih ené óbhónó békε.” 7 Bə abhen bákə nyaka ne Səl, bəghók eyəŋ eyə, ke bə keghə yě mmú. Báte manyu chochok. 8 Səl afate amik, anene amik, ke yi kekway beghə mban. Bákém yi ndu awə, baya barək etək Damáskəs. 9 Abhak aré ndü manywəp arát, yi kekway beghə mban. Mpok yə nkem yi kenyie nenyíé, yənyih yi ke nyu.

10 Nkoŋo Yesu amət achi nyaka Damáskəs ane áká nnyén bé Ananías. Aghó kenó amik antífú ndu Yesu Acha abhinji yí be, “Ananías.” Aka arem be, “Acha, ghó mé ne.” 11 Acha aghati yi be, “Faté dók ndu nkəŋgə-etək ané bábhinji bé Téé. Ōnán ōnchwəp ndü eket Júdas bəp mmu Tásəs ane áká nnyén bé Səl. Achí aré ən̄ikm̄et. 12 Ne ndü kenó amik antí fúú, aghó mmu ane bábhinji bé Ananías, ndu áchwé anywóp. Anyəŋa amə anti ywi bé ámpet ankway beghə mban.” 13 Ananías akemε be, “Acha, beyə bo

bághátí me mbok Səl wu ne bebéptí menyih ebhen yi ákú ntá bəbhe awu Yerúsalem. 14 Bəbatí bachiákap Mandem báchyé yí betəŋ, ne atwə fá chí békém̄ti bəbhe.” 15 Ke Yesu Acha aghati yi be, “Dók mbənyune njap yí ámbák m̄betik awa, bé ándək ángati bo abhen bápú bo Israel, ne bafə bhap, ne bo Israel éti eya. 16 Chəŋ mambəŋ ntəŋ yí esəŋəri enkem ené yí ábhónó beghə éti ya.” 17 Ananías aró ye arək áchwé amem eket ené Səl áchi aré. Anyəŋa yí amə antí arem be, “Səl, manó, mbəŋ Yesu Acha mmu abhésí ntá ye ankəŋəmbi mpok ótwə fá, ke átó mé nká ómpet óngó mban ne bé Éfónó Bedyere ambak ne wə.” 18 Témté wu ebhak ntá Səl mbə be menyih mbə befabhé nsi befu yí amik bekwentí. Apet abho beghə mban. Afate ye arək bájwiti yi. 19 Anyíé nenyíé betəŋ ebhi bépətnsem.

Səl abho béghátí mbok Yesu etək Damáskəs

Səl abhak Damáskəs ne bakoŋo Yesu ndu mpəy manywəp. 20 Abho ye bérón ndü bekeré nenikíməet bo Israel témté angati nəkə bo éti Yesu bé, “Yesu áchí Mmə Mandem.” 21 Bə mankem abhen bághókó yi, bábhak maknkay, mámbəbhe nəkə bati be, “Pú nkúbhé mmü-ne ke ákə nyaka angəbhe nəkə nenu ne bo abhen bábhinji nnyén Yesu awu Yerúsalem ne? Atwə fá chí bé ánkém̄ti bo Yesu angwət, ansət ampətnsem ne bhə Yerúsalem. Atwə fá ndu bekém̄ti bhə be ansət ampətnsem ne bhó ntá bə batí bachiákap Mandem.” 22 Yě nə, Səl are tón Mbok Ndíndí éti Yesu andək nəkə chí ambi. Are fəét ndu beyə babhi betəŋ kponorəŋ bé Yesu ke áchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átə enyuné bo Israel abhen báchí Damáskəs bábhiki kwáy bekem kefe ne yí. 23 Efere nəkə beyə manywəp, bəbati bo Israel báté eyu beway Səl. 24 Səl arinji nkaysi yap. Báre non yi beti ne ngósí ndu manyübhá ane Damáskəs be mpok yi áyən befəet, mankem yí mangway. 25 Ke beti

mémət, bakoŋó Səl basət yi báfyé amem ekay bákə yi áfúét ndü mbok ané áchi ndü nkok ane ákábhé etək, básébhə yi amik ansem ebhá. Abhé.

Səl apetnsem Yerúsalem

²⁶ Səl apetnsem Yerúsalem are mə béchem mmuet ne bakoŋo Yesu aré, ke bó kenoko be yi achi nkoŋo Yesu. Báre chay mámbə nəkó yí. ²⁷ Ke mmu amət ane aka nnyén be Banábas asət yí arək ntá bōnto Yesu. Aghati bhə enyü Səl aghə Yesu Acha ambi mpok yi árəŋ Damáskos ne enyü Yesu árémé kəpi ne yi. Aghati nkwo bó enyü Səl átəŋ Eyəŋ Mandem kponoroŋ ndu nnyén Yesu awu Damáskos kebhoŋ becháy. ²⁸ Bəbho ye mpok yə, achem mmuet ne bakoŋo Yesu Acha ndu yəntiki enyih ene bə bákə.

²⁹ Are təŋ Eyəŋ Mandem ndu nnyén Yesu kebhoŋ becháy. Mpók ne mpok ándem nəkó eti Yesu ntá bo Israel abhen bərəm eyəŋə Grik, ankem nəkó epáiti ne bhó. Ekə bare yán chí bəwáy yí. ³⁰ Batí Bō nkwo báriŋi nókó nó, básət yi barək Seséria, bátó yí ándók Tásos. ³¹ Efákari ye be bōnkwo Yesu abhen bachi atú Judéya, ne abhen atú Gálili, ne abhen atú Samária nkem kəpəre bhəŋ esəŋəri. Bakoŋo Yesu bábəre nepém enap enyu ené nétəŋ bé bə báchyè Mandem kenókó. Efəŋó Bedyere are chyə bhə nepəptinti, anchyə nəkó bhə betəŋ. Ekə beyə bo báchák báre noko Yesu mánhem nəkó ne bhə.

Píta arək etək Lída ne Jopa

³² Efákari be Píta ákə nyaka mbəŋ ne mban ndu bébyo bo Mandem. Ewak émot, arək bebyo abhen bachi etək ene bábhiŋi be Lída. ³³ Akwese mbénti amət aré. Báre pəkó yi yəntiki ebhak ene yi árəŋ. Abhak enyu yə ndu mamié ánən. Aka nnyén be Aénias. ³⁴ Píta arem ntá yi be, “Aénias, Yesu Kristo ákə wə óntəŋ néne. Faté pét əsák eyə.” Témte wu, atém afate. ³⁵ Bō etək Lída ne Shárəŋ babhak aré. Bə mankem bəghó nókó ndu Aénias ákə, mánókó Yesu Acha.

³⁶ Ngərə amət achi nyaka etək Jopa ane aka nnyén bé Tabíta, * [Nó chí Dókas ndu eyəŋ Grik] abhak nkoŋo Yesu. Akə nyaka beŋi, ankwak nəkó bachébhəbho mpoknkem. ³⁷ Mpok yə, akwén neme agú. Básó yi bábəre amem mókerémfay ndu ekere mfay. ³⁸ Jopa kesap nekə ne Lída. Bakoŋo Yesu abhen Jopa bəghók be Píta achi Lída. Bátó bo batí apay, ntá yi. Bárək manik yi mmuet be, “Eta, twə ghə bhəsé ayak, kéchəŋti mpok.” ³⁹ Píta afa ye are rəŋ ne bhə. Agháká nókó aré, básət yi bako ndu mókerémfay. Beyə mánkwésé bábhak are. Bó mankem bakap Píta. Báre di, mántəŋ nəkó nden ene Tabíta áyémé ntá yap mpok yi achi nepém. ⁴⁰ Píta aghati bó mankem mámfu nefi. Atep mánén amik anikmuet ntá Mandem. Ayibhiri mmuet ntá ngu arem be, “Tabíta, faté!” Tabíta anene amík. Aghó nókó Píta afate achəkó chókó. ⁴¹ Píta asá áwó akem yi akwak yi afate. Abhiŋi ye bo Mandem ne mánkwésé, asət Dókas atəŋ bó be mangə bé yi achí nepém. ⁴² Mbok Dókas ataka etək Jopa enkem. Beyə bo mánókó, básiki nti ne Yesu Acha. ⁴³ Píta arək ambi bechəkó Jopa ndü beyə manywəp ne ngoko nkwobhénya ene bəgháré amuet nnya ene baway. Nnyén eni nébhak be Símun.

10

Konélis abhiŋi Píta eket eyi

¹ Mmufú achí nyaka etək Seséria, ane aka nnyén bé Konélis. Abhak mūnti éká batémé nenu Rom besa bétáy. Báre bhiŋi eka eyə bé Eka Itália. ² Konélis abhak mmu ane ákəŋó baraká Mandem ne áchyè nyaka Mandem kenókó ne efo eyi enkem. Abhak mmu ane ánikmuet ntá Mandem mpoknkem, anchyə nəkó beyə nekwa ntá bo Israel abhen bachi bachébhəbho. ³ Ewak émot, mbə nkarenka erat ne ngósi, aghó kenó amík anti fúú. Aghó sayri ndu ángel Mandem amət átwó ábhiŋi yi

* **9:36** Ne Dókas chí “Nso” ndu Kényan.

βε, “Κονέλιος!” ⁴ Ayon amík are yiní ángel wu ne becháy, abhep yi be, “Eta chí yi?” Angel Mandem akeme be, “Mandem aghok nenikímuet ene, aghó nekwaκ ενέν óchyé ntá bachébhébo ne abhəη mañák ne wə. ⁵ Tó ye bo Jopa be mandók mámbiní mmu ane ákà nnyén bé Símun ane nnyén eni nechak nechí be Píta. ⁶ Achòkə ne Símun ngoko nkwaκbhénya. Eket Símun wu echi angəkə manyu.” ⁷ Angel Mandem árəηə nəkə, Κονέλιος nkwaκ bakü betik abhi batí apay ne ntemé nenu amət ane achi nyaka ne yi mpoknkem ankwaka nəkə yi. Ntemé nenu wu abhak mmu ane áchəy Mandem. ⁸ Bátwə nókó, aghati bhó enyih ene ángel Mandem árémé. Ató ye bó etək Jopa.

⁹ Bárə bare rəη, bágháká kékwtə ne etək mbə nkárénká byo ne epay. Nkúbhé mpok yə, Píta akó amfay eket ndu menikmuet. Mfay eket abhak ransi. * ¹⁰ Nsay akém yi, are yáη enyih ményié mpok ane nenyié nebhuet angó, aghó kenó amík antífú. ¹¹ Aghó bé nebu nénéne. Enyihífú éfú are ere sep amík. Ebhak mbə nténden negho ενέν bákémé ndü batí yi anwi básəbhe amík. ¹² Menyü nnya menkem bébhak ndu enyih eyə. Nnya ενέ bekak menwi ebhak aré ne ενέ ésü menie amík ne kenen. ¹³ Aghók eyəη ndu érəm be, “Píta, faté, wáy nyie.” ¹⁴ Ke Píta akeme be, “Cháá! Acha mbíkí re nyié enyih ene epu pépép besí Mandem wáwák.” ¹⁵ Eyəη epet etwə ntá yí ndəη ane ájwí epay be, “Enyih ene Mandem akə be embak pépép besí bhi, yé mmu ake rem be épú pépép.” ¹⁶ Efékárí nókó enyu yə ndəη érát, enyih eyə épétnsem amfay. ¹⁷ Ενέ Píta abhuet beyəη berihí ntí kenó amík antífú ekə, bə abhen Κονέλιος átó, bare bhep ebhak ene Símun áchí. Bárók kpát bəchwəp ndü nyübha eket ene yi achi are. ¹⁸ Básá eyəη babhep mbák mmu ane ákà nnyén bé Símun Píta achí aré. ¹⁹ Ne ενέ Píta abhuet

bekáysi kenó ekə, Efónó Bedyere arem ntá yí be, “Yiní, bə batí árát báyaη wə. ²⁰ Faté, sep, dók áyák ne bhə ne óké chənti mpok. Me ke ntó bə.” ²¹ Píta asep arək ntá bəbhə, arem be, “Me ke nchí mmu ane báyaη. Bətwə ndaká yí?” ²² Bákéme yi be, “Κονέλιος, münti batemé nenu besa bétay, ke ato bhesé ntá ye. Achí chak besí Mandem ne áchəy Mandem. Bo Israel mankem bəchyé yi kenókó tontó. Angel Mandem ághátí yi antó mámbiní wə, óntwə eket eyi, be angok enyih ene óbhónó béghátí yi.” ²³ Píta asət bó árək anywóp ne bhə.

Néyí nókó, Píta afa are rəη ne bó. Mbək bə nkwaκ Yesu abhen Jopa bárók ne yi. ²⁴ Bákə bəbhəre ambi, ke néyí nókó bəchwəp Seséria. Κονέλιος anəη arihí nyaka bé Píta átwə. Ató bəbhihí bə nneréket ne maməere bhi. Bó mankem bachəkə mánoη nəkə bəPíta. ²⁵ Nəchwe Píta áchwe anywóp, Κονέλιος akwén yi bekak, abho béchyé yí kenókó. ²⁶ Ke Píta akem yí ndu awə, be yí amfate, arem be, “Me nkwaκ nchí chí nkwaκ mbə wə.” ²⁷ Ne ndu bərəm kepí ne Píta, Píta achwe anywóp, aghó beyä bo. ²⁸ Arem ntá yap be, “Bə babhəη bəriηi ndu ebhé eyese érəm be mmu Israel abhiki bhón befyə mmuet ne bo abhen bápú bo Israel ne abhiki bhəη yé chi berəη beghə bhə. Ke Mandem atəη me kroηoroη be, nké yiní yé mmu mbə be abhiki kway besí bha. ²⁹ Ngó nókó ye bo abhen ótó, mfá nde twó nkekém epúítí ne mmu. Ghatí ye me ntí ane óbhihí mé!” ³⁰ Κονέλιος akeme yi be, “Ekə manywəp anwi echəη ενέ nchí amem eket eya nchí nikmuet. Nkúbhé mpok mbə ane, mbə nkarenka érát ne ngósí, mmu abhesi me besí ne nkú ane are ghə, ³¹ árem be, ‘Κονέλιος, Mandem aghok nenikímuet ene, ne aghə nekwaκ ενέν óchyé bachébhé bho. ³² Tó ye mmu Jopa be andək ambihí mmu ane ákà nnyén be Símun Píta. Achí kenkə amem eket Símun ngoko nkwaκbhénya ne eket eyi échí

* **10:9** Mfay eket achi nyaka ransi enyu ene mmu ákwáy béko, andək, ambak are yi aywínti ndu béywémuet ne ndu menikmuet.

angəkə manyu!’ ³³ Ntó ye bo témté bé mámbíní wə, ne éri ndu ótwó. Besé mankem séchí fá besí Mandem ndu beghok yéntiki enyih ené Acha ágháti wə óngátí bhesé.”

Menyih ebhen Pita aghati Kónelias ne nkwo ywi

³⁴ Pita abho ye berem be, “Ngə sayri bé Mandem apú tən kéréjámík. ³⁵ Ke ndu yéntiki etək, ye agha ane áchày Mandem ankə nəkə menyih ebhén béchi chak besí bhi, Mandem ásat yi ambak mmü ywi. ³⁶ Nkáy sí be báriñi ntó enen yi ató nyaka ntá yese bo Israel be chən ankə bo mambak sayri ne yi éti enyih ene Yesu Kristo akə. Yi Yesu achí Acha amfáy bo mankem. ³⁷ Báriñi eremé ndak ané áfákári atú Judéya ankem, bébho atú Gálili, mpok Jón ánánj ánánj nyaka beghati bo be mántíknsen ndü bebú bhap yi anjwiti bhə. ³⁸ Báriñi éti Yesu mmu Násáret, ne enyu Mandem achyé nyaka yi Efónó Bedyere ne betən. Akə mbánkem ankə nəkə beri ne ambu nəkə bó mankem abhen Satan áchyé bhə esəñəri mbənyune Mandem achi ne yí. ³⁹ Ne séghə ne amík menyih menkem ebhen yi ákú Yerúsalem ne mban echak amem etək bo Israel. Bágó yí ndu ekotákátí, agú. ⁴⁰ Ke égháká nókó manywəp arát, Mandem akə yi apetnsem ndu nepém, atón mmuet kponorən ntá bo. ⁴¹ Ke abhiki tón mmuet chí ntá bo mankem. Atón mmuet ntá batisié abhen Mandem ánánj áyábhé, nó chí bhesé bo sényíe ne sényú ne yi mpok yi ápérénsen ndu nepém. ⁴² Ne yi aghátí bhesé bé sékéro beghati Mbok Ndíndí yə ntá bo, ne bé sénkə bo mándiñi bé yí ké Mandem ayabhé be ambak mmu ne ábhónjó bétánj bo abhen bachi nepém ne abhen bágú. ⁴³ Baremé kepinti mankem bárəm nyaka éti yi be, yé agha ane asiki nti ne Yesu, Mandem áfonori bebú ebhi éti yi Yesu.”

Efónó Bedyere atwó ntá bo abhen bápú bo Israel

⁴⁴ Ené Pita abhuét bérem menyih ebhə, Efónó Bedyere atwó abhak ne bo mankem abhen bágħok Eyəñ Mandem. ⁴⁵ Bó nkwo Yesu abhen bachí bo Israel, nó chí abhen báfú Jopa ne Pita, bábhak maknkay tontó mbənyune bágħó be Mandem achyé Efónó Bedyere ntá bo abhen bápú bo Israel nkwo. ⁴⁶ Bábhak maknkay mbənyune bágħók ndu bobhó bárəm beyəñótək béchák béchák ebhén bó bábhiki ghók, mándeme nəkə be, “Mandem atan ne ari achá!” Ekə Pita arem bé, ⁴⁷ “Mandem achyé böbhen Efónó Bedyere nkúbhé mbənyu yí áchyé nyaka bhesé bo Israel. Agha ákwáy ye békánj bé baké jwiti bhó?” ⁴⁸ Achye ye eyəñ bé mánjwiti bhó ndu nnyén Yesu Kristo. Bájwítí bhə. Bárem be Pita anchəkə ne bhə ndu mpáy manywəp.

11

Pita arem be bo abhen bápú bo Israel mánoko nkwo

¹ Bönto ne bakoño Yesu báchák atú Judéya ankem, bágħók be mbək bo abhen bápú bo Israel mánoko Eyəñ Mandem nkwo. ² Mbək bo bachi nyaka ndu nkwo bakoño Yesu abhen báte be bábhəñj bésiép yéntiki mmu mbə bó bo Israel, ke ankwáy bébhak mmu Mandem. Pita ápéré nókó nsem Yerúsalem, böbhə báré ji yí mándeme nəkə be, ³ “Yí ekə óróñ óchwé amem eket bo etək échák abhen bábhiki syep bhə kpáte ónyíe nenyíe ne bhó?” ⁴ Pita abho ye béghati bhó sayri yéntiki enyih ené éfákári te ndü nebhənet be, ⁵ “Éwak émət ndu nchí níkmuet awu etək Jopa, ngó kenó amík antífú. Ngó ndu enyih éfú amfay ésèp. Ebhak mbə nténden negho enen bákémé bati yi anwi básəbhe amík. Égháká nókó kekwoót ne me éte. ⁶ Njini sayri beghə enyih ene echi are. Ngó nnya menyu ne menyu. Nnya ene anywóp ne nnya ebebe ne nnya ené ésù menie amík ne kenen. ⁷ Ngók eyəñ ndu égháti me be ‘Pita, faté, wáy nyie!’ ⁸ Ke nkeme be ‘Acha wáwák! Mbíkí re nyíe enyih ené épú pépép besí

εβηε.’ ⁹ Κε εγωη ερετ ερεμ νδωη ανε άjwi επay βε, ‘Εnyiη ενε Mandem akw be embak πέπεp, yē mmu άké ρεμ βε εpu πέπεp.’ ¹⁰ Εfάkári enyu εγω νδωη έράτ, enyih εγω έπέtnsem am-fay. ¹¹ Nkúbhé mpok γω, bo batí arat bachwōp ambīnywōp εκετ ενέ nchí aré. Báfú Seséria ne ntó bé mánsōt me. ¹² Εfónó Bedyere aghati με βε, ‘Faté sep dók ne bhō. Ξké fyε ntí bé bápú bo Israel.’ Bōmayese abhen batí átándát abhen Jopa bákōηo με sérak Seséria, ne βεσε mankem séchwε ekere mmu wu Kōnéliōs. ¹³ Aghati bhese ndu yí ághó ángel Mandem εκετ eyi ne ángel wu ágháti yi βε ántó bo Jopa mámbiηi με Símun Pita βε ¹⁴ ndók ngáti yi mbok ανε άkù yi andiηi enyu Mandem akway βεpeμε yi ne εfo eyi enkem. ¹⁵ Nebho mbó bégháti bhō mēnyih, Εfónó Bedyere atwó ntá yap nkúbhé mbō enyu έfάkári nyaka ne bhese ndū nebhōnet. ¹⁶ Ntik ye enyih ενε Yesu Acha árémé nyaka βε, ‘Jōn άjwiti bo ne manyiep, κε chōη mánjwiti bhe ne Εfónó Bedyere.’ ¹⁷ Be bábhōη, ghó yeka! Mandem achyé bōbhō nkúbhé akap ané yi achyé nyaka bhese mpok sénókó Yesu Kristo Acha. Nchí yé nyaka agha βechet Mandem mbi?” ¹⁸ Bághókó nākō mēnyih εbhen Pita árémé menkem, manyu áchók bhō. Bāre chyε Mandem kenókó mandem nākō βε, “Nō Mandem achye mbi ntá bo abhen bápú bo Israel nkwō βε mankway betiknsem ndū bebá εbhap, mambōη nepém!”

Nkwó Yesu abhen Antiok

¹⁹ Beyá bakoηo Yesu báfú nyaka Yerúsalem έti εσōηōri ενε εbho mpok bāwáy Stífin bataka mbaη ne mbaη. Mbāk bárak kpatε atú Foníshia, báchák τε Sáypōs ne abhenefu τε Antiok. Bárōη nākō nō, mangati nākō mbok Yesu ntá bo Israel bōbhō. ²⁰ Κε mbāk abhen bachi bo Sáypōs ne abhen bachi bo Sírene bárak Antiok bábhó bégháti Mbok Ndíndí Yesu ntá bo abhen bápú bo Israel nkwó. ²¹ Acha abhak ne bhó, akwak beyá mánoko bábho bekoηo mbi ywi. ²² Mbok akō aghaka ntá bōnkwō Yesu

abhen Yerúsalem. Bátó Banábas εtok Antiok. ²³ Agháká nókó áré, aghó ndu Mandem átōηó bōbhō berīndu εbhi, abhōη beyá maηák, abho béfyé bhó nti βε mámbak tetep ne Yesu, mánte kpirí mpoknkem ne nti nenkem. ²⁴ Banábas achí nyaka erítí mmu ανε asiki nti ne Yesu sayri. Εfónó Bedyere abhak ne yí tontó. Akwak beyá bo mánoko mbok Yesu, báchem mmuεt ne bakoηo bhi. ²⁵ Banábas arak ye Tásos béyan Sōl. ²⁶ Aghó nókó yi, asōt yí apetnsem Antiok ne yi. Sōl ne yi bábhak are ndū mmíε nenkem ne nkwō Yesu, mántōη nākō beyá bo Mbok Ndíndí. Chi Antiok κε bábhó nyaka bebhiηi bakoηo Yesu βε, “Nkwō Kristo.”

²⁷ Mpok γω, mbāk baremé kepīnti báfú Yerúsalem barak Antiok. ²⁸ Mmu wap amōt áká nnyén bé Agábōs. Ndu betāη Εfónó Bedyere afate arem βε chōη ερεμε nsay énkwen ndū betak menkem ebhén béchí anten Mfō Rom. [Nsay γω akwén mpok Klaodiōs áchí Mfō Rom]. ²⁹ Bakoηo Yesu abhen Antiok baghoko nākō enyih ενε Agábōs árémé, báká εγōη έmōt βε máncwōp nkáp manto ndu bekwak batí bakoηo Yesu abhen báchi atú Judéya. Yēntiki mmu wap abhōη nyaka béchyε mbō enyu amō yi atōηō. ³⁰ Báká enyu εγō, bátó Banábas ne Sōl Yerúsalem βε mándak máncyε nkáp wu ntá bōbati bōnkwō Yesu.

12

Hérōd árak ambi béchyε beyá nenyok ntá bakoηo Yesu

¹ Ndu mpok γω, Mfō Hérōd abho béchyε nenyok ntá mbāk bōnkwō. ² Achye εγōη bákém Jems maηō Jōn bāwáy ne akparenja. ³ Aghó nókó bé enyih ενε yí ákú échyε bo Israel maηák, arak ambi ne bebá bhi, achye εγōη βε mánkém Pita nkwó. Εγō έfάkári ndū mpok Epá bret ανε kebōη yis. ⁴ Bákém nókó Pita, arem báfýé yi ekerekenōη. Bakwó batemé nenu ábhak anwi ndu bebhabheri yi mkpák ne mkpák. Yēntiki nkwó wap ábhōη batemé nenu manwi. Hérōd

abhón nkaysi be Epǎ Nekinjì émfúét, mámfere yi mántán kponoroñ besí bho. ⁵Ke ené batemé nenu bábhàbheri Píta ekerékenon, bakonjo Yesu bǎré níkmæet ntá Mandem ne bati yap ankem ãti yi.

Angel Mandem akæ Píta afú ekerékenon

⁶Nkúbhé beti ebhén Hérød áróbhé nón chi be nywop nénjì mámféré Píta ekerékenon mántán yi besí bho, Píta abhak bhure nénti batemé nenu bati apay, femfé ne ngem. Ngem amot abhat yi ne ntemé nenu amot ndü ebhëmæet émot, achák abhat yi ne ntemé nenu anefú ndü ebhëmæet échák. Batemé nenu báchák bábhak anyübhá mámbabheri nõkò ekerékenon. ⁷Angel Mandem abhesi témchók, bediere békwen amem ekerékenon. Angel akém Píta ndü nenki anyíkisi, áñémé yí arem be, “Faté áyák!” Témte wu ngem ené échí amó Píta éyóko ékwén amik. ⁸Angel ágháti ye Píta be, “Fíé nkú ne nkwobánya eye.” Píta akæ nõ. Apet aghatí yi be, “Bhat ndé ye amæet, konjó me.” ⁹Píta abho békonjo yi. Nefú ane báfú ekerékenon, yí kerinjì be enyinj ene ángel ákù ntá yi chí ndaká tetep. Are kaysi bé ághò nõ chi kenó amík antífú. ¹⁰Báfúét nebhuet ane babhabheri abhen mbi ne nebhuet ane abhen bákõnjo báchwop ndu nyübha ané mmu áfæet anchwe etok. Nnyübha wu ánéne ndu mmæet eyi. Báfú bǎrók nefi, bákò baghaka ndú nkongò etok amot. Píta ápéré yinjì ángel ánán áró yi aron. ¹¹Píta arinjì ye bé tetep yí afuu ekerékenon, arem be, “Néne, ndinjì tetep bé Mandem ato ángel aywi ántwó ámféré mé amò Hérød ne ndü yéntiki enyinj ené bo Israel bati békumæ.”

¹²Arinjì nõkò enyinj ené éfákári ntá yi, afæet arak ekeré Maria, nnò Jǎn Mák. Beyǎ bo báchemti nyaka are mánik nõkò mmæet. ¹³Píta abho bédèp nekòk enen mbi. Ngosón ane aka nnyén be Róda áchí nyaka mmǎ betok anywóp. Arak berinjì mmu ane ádèp nekòk. ¹⁴Aghók bé chí eyon Píta.

Ne beyǎ manák, arò mbinyóp kenene apetnsem aghati bõ mankem bé, “Píta achí ambinywop téé!” ¹⁵Bárem be, “Õbhokori!” Ke arak chi ambi bégháti bhò bé, “Chí Píta tetep.” Afó ke bareme be, “Chi ángel aywi.” ¹⁶Mpok yo nkem, Píta are dèp nekòk. Mánéné nõkò mbinywop, bághò be chí Píta tetep. ¹⁷Asá awó be mánychók kprák. Báchòkò kprák kprák. Abho ye bégháti bhò enyü Mandem aferè yi ekerékenon. Anáná nõkò, aghati bhò be mángátí Jems ne bõnkwó bachak enyinj ené éfákári. Arò ye bhó, arak ebhak échák. ¹⁸Néyí nõkò, ebyok ékwén ekerékenon. Batemé nenu abhen bábhàbheri Píta, bǎré makati mámbèbhe nõkò enyinj ene éfákári ne yi. ¹⁹Mfò Hérød ághókò nõkò bé bábhiki ghó Píta, achye eyon bé mánján yi. Báyan yí ke báke ghò yi. Hérød abhinjì batemé nenu bhò, ábhébhé nõkò bhò menyinj, achye eyon bé mángwáy bhó. Hérød afa atú Judéya ané yí áchí are arak atú Seséria áchák achòkò aré.

Enyü Hérød ógu

²⁰Hérød ábenti tontó ne bõ-Taya ne abhen Sídòn. Ekæ betok ebhò bépay beyap nkwò bho. Bátó bhó mándók mángó Hérød. Báyámbi bághò chí Blastos, nkémfò ane Hérød. Aka bekwak bhò mánsókóri ne Mfò Hérød be esonjari émáy nénti betok Taya ne Sídòn ne eyi. Báyan nyaka bebhak eyon émot ne Mfò Hérød mbonyune nenyíé enap nefù nyaka chí atú etok ene achi anten yi. ²¹Nywop Mfò Hérød afyé ndu berem kepì ne bhò nekwáy nõkò, afyé nden kefò yi, achòkò ndu enókò kefò arem kepì besi bõbhò. ²²Bõbhó bare bik be, “Chi eyon mandem. Puye chí eyon ene nkwãñwanj!” ²³Témte wu, ángel Mandem aguép yi neme amæet mbonyune aró bo mánychye yi kenókò eken babhõnjo bechye chí ntá Mandem. Kényonjo kényíé yi, agú.

²⁴Ke, Eyon Mandem ére go éndòkò nõkò chí ambi. ²⁵Banábas ne Sól, mánáná nõkò bekæ enyinj ené épókò bhò

Yerúsalem, bápetnsem Antiok. Básot Jón Mák, arək ne bhə.

13

Efónó Bedyere ayap Banábas ne Söl ató

¹ Baremé kep̄nti ne batəŋ Eyəŋ Mandem báchi nyaka ndũ Nkwə Yesu abhen Antiok. Bábhak Banábas, ne Símiəŋ ane bábh̄iŋi bé Egírímə, ne Lusios ane áfú Sírene, ne Manáen ane áchí nyaka mm̄ere kembó ane Mfə Hérəd Antipas, ne Söl. ² Ewak émət, ene báchí ndũ netarénsay ne nenikím̄et mánychə nəkə Mandem kenókó, Efónó Bedyere arem be, “D̄ə ká Banábas ne Söl, mámbák nyáná ndu betik ebhen mbiŋi bə manku.” ³ Bághókó nókó nə, bárók ambi ne netarénsay ne nenikím̄et. Mányáŋa ye amə anti Banábas ne Söl manikm̄et, barə ye bə mandək.

Banábas ne Söl bárək Sáyprəs

⁴ Banábas ne Söl bárək mbə enyu Efónó Bedyere átó bhə. Bárók Selusia básot achw̄inyén ane árəŋ ndũ etək néntinyen ene babh̄iŋi be Sáyprəs. ⁵ Báchwəbhé nəkə are ndu mótək ane bábh̄iŋi bé Salamis, bárə áchwí nekunyén bákó etək mángati nəkə Eyəŋ Mandem amem bekeré nenikím̄et bo Israel. Jón Mák abhak ne bhó, ankwak nəkə bhə. ⁶ Bárók ambi enyuyə ndũ betək ne betək kpát bákiŋi etək nentinyen Sáyprəs eyə enkem báchwəp Pafəs. Bátəmeri mmu Israel aré ane achi m̄njə ke əp̄u bapu bé achí ndemeker̄nti Mandem. Aka nnyen bé Ba-Jesus. ⁷ Achí nyaka mpoknkem ne góbhanə etək eyə ane aka nnyén be Sejs Paóls. Sejs Paóls abhak ndiŋindak. Abh̄iŋi Banábas ne Söl mbənyune áyən nyaka nkwo beghok Eyəŋ Mandem. ⁸ [Nnyén Ba-Jesus nechak nechi nyaka bé Elímas nə chi m̄njə ndu eyəŋ Grik.] Elímas m̄njə abho békem ep̄ítí ne bhə ndu yi áyən béku góbhanə áké koŋə mbi Yesu. ⁹ Betəŋ Efónó Bedyere bebhak ne Söl ane nnyén eni néchák néchí

nyaka bé Pöl. Pöl atep yi amík am̄et, ¹⁰ arem be, “Wə mmə Satan! Wə mmu əpábhé yəntiki enyiŋ ene echi chak besí Mandem. Wə mmu bapu ájwí wə menie. Əp̄u rə beku mbi Mandem ane achí chak ambak ɲótɲótí?” ¹¹ Diŋí be awə Mandem akwen wə am̄et néne. Ne chəŋ amík áneme wə, óképere kwáy beghə mban ndũ mbiŋi mpok. Témte wu, nebháŋ nékúti yi amík ejuri ékwén yi besí arəbhe nemeeri némeri ambebhə nəkə mbák mmu achí ane ákway bekem yi awə ánjá yi mbi. ¹² Góbhanə ághó nókó enyiŋ ene éfákári, anoko Mbok Ndíndí ɛti Yesu. Ebhak yi maknkay béghok menyiŋ ebhen bátəŋ ɛti Yesu Acha.

Pöl ne Banábas bárək Antiok atú Pisidia

¹³ Pöl ne bo abhen bákə ne yi bachwe etək Pafəs, bákó anyén anyén barək bágháka Péga atú Pamflia. Jón Mák arə bhó are apetnsem Yerúsalem. ¹⁴ Bárə Péga bárək ambi kpát báchwəp Antiok atú Pisidia. Egháká nókó nywəbhé neywəmm̄et bo Israel, bárək bachwe ekeré nenikím̄etí báchwəko amik. ¹⁵ Bápáy nəkə Ekáti Mandem mbə enyu Moses asíŋi ne ene éfú ndũ basiŋi baremé kep̄nti, bə batí ekeré nenikím̄etí eyə bátó mmu be ángátí bəPöl be, “Bəma, mbák bábhəŋ enyiŋ ené ekway befyə bhese nti, ghatí ká bhese.” ¹⁶ Pöl afate ye asá ne awə be bo manchəkə kpák. Abho ye berem be,

“Bo Israel ne bo betək béchák abhen báchwə Mandem, ghók ká! ¹⁷ Mandem bo Israel ayap nyaka bachimb̄i bhesé akə nneréket bə bhese áchik mpok báchí manku amem etək Ijip. Mandem aferə bhó ndu kesem aré ne betəŋ ebhi ebhen beyə becha. ¹⁸ Ndũ mamié besa bepay, abhak ne bhó amem baso, abhəŋ ekébhéntí ne bhə. ¹⁹ Mpok babhəŋə béchwə etək Kánán akə mánáŋa manéréket bo tándramət ane achi are, achye bo Israel mmik Kánán. ²⁰ Ndũ mamié ankem ané bə báchókó etək Ijip ne ané báchí amem baso ke

báchwe Kánän ábhák mbò mamié besa bebay nsem byo (450). Achye ye bhò batanà manyé ne bò babhak kpáte ndũ mpok Samuel ane achi nyaka ndemekepinti Mandem. ²¹ Egháká nókó mpok bábhébhé ye Samuel be ányché bhò mfò, Mandem ayap Söl, mmõ Kish. Kish afú ndũ nneréket Benjamin. Söl abhak mfò wap ndũ mamié besa bépay. Kish afú nyaka ndu nneréket Benjamin. ²² Mandem áfére nókó yi ndũ enókó kefò, ayap Debhít be ambak mfò wap. Mandem arem eti Debhít be, 'Debhít mmõ Jése, chí mmu ane mbónó manák ne yi, mmu ane apú nók bekũ yëntiki enyih ene ndémé yi ankũ.' ²³ Mandem akũ ebhárémò Debhít ambák Mpepe bo Israel békónò bariép amí ntá bachĩmbi bhap. Mpepe wu chí Yesu. ²⁴ Jõn anán ayambi aghátí nyaka bo Israel mankem be mántiknsem ndũ bebú bhap mámpetnsem ntá Mandem be yi anjwiti bhó, ke Yesu antwò. ²⁵ Eróbhé nókó kékwót be Jõn ánana betik ebhi, abhép bo be, 'Bákáysí bé me ke nchí Mpepe ane ábhónó bétwò ke? Chao! Puyé me! Ghók ka, yí átwò me ansem, ne mbíkí kway mbõh mmu ane áchoti, beferé nkwòbhánya bekek ebhi.' "

²⁶ Põl apet arem ntá yap be, "Bõma, bebharébhò Abraham, ne beká bo betók béchák abhen báchày Mandem, chí ntá yese ke Mandem átó ye ntó enén néghàti bhese enyu ené yi akway bepeme bhese! ²⁷ Bõ Yerusalem ne bõbatí bhap bábhíkí sòt nyaka Yesu mbò Mpepe ane Mandem átó. Ekũ bátán yi, bakpòt manyé yi be babhòh beway yi. Ne ndu bákú nò, enyih ene baremé kepinti baramé nyaka eti yi éfú tetep. Ne yò ke bò bápày nyaka yëntiki nywòbhé neywemmet enap. ²⁸ Yèndu bábhíkí ghó ntí ane bábhónó bérem be mangway yi, baram be Páilet andò mangway Yesu. ²⁹ Ne mánáná nókó bekũ yëntiki enyih mbò enyu Ekáti Mandem éremé eti yi, báfere yi amfáy ekotákátí baròk babhure amem nsem enén bághókó ndu setarébhé. ³⁰ Yè nò, Mandem akũ yi apetnsem ndu

nepém. ³¹ Ne ndu beyá manywòp are bhesi besí bo abhen bákò nyaka ne yi bebho Gálili kpatε Yerúsalem. Bóbhò ke báchí batisié bhi ntá bo Israel. ³² Banábas ne me sétwò fá béghátí beka Mbok Ndíndí be bariép amem Mandem afyé nyaka ne bachĩmbi bhesé, ³³ akũ mó afú tetep ntá yese bebharé bhó bhap, ndu ákú Yesu aperensem ndũ nepém. Mandem akũ bariép emò afú tetep mbò enyu echi amem Ekáti Bakway, bebhók bepáy be Mandem arem be:

'Wò òchí Mówá,

ne echòh nchí rem kponoroh be Nchí Etaye.'

³⁴ Ne béyihí nekũ ane Mandem akũ Yesu ámpetnsem ndũ nepém enyu ene yi apú pere gú, Mandem arem nyaka bé: 'Chòh nchýé bhe áfók mbò enyu mfyé nyaka bariép ne Debhít ne njet yi ne ébhòh bebhak enyu eyò.' ³⁵ Ne ndu béròh ambi, échí nebhuet achák amem Ekáti Bakway be Debhít arem ntá Mandem be, 'Òpú rò chòh Mmu ane áchyé nepém eni ntá ye ámpò amem nsem.' ³⁶ Mandem abhíkí rem nyaka menyih ebhen chí eti Mfò Debhít mbonyune Debhít anáná nókó betik Mandem áchyé yi ánkú fá amik ndu ayi mpok, agú akonò bachĩmbi bhi. Apòò ndũ nsem. ³⁷ Mandem arem nyaka chí eti mmu achák, ane yi ákú áperensem ndũ nepém ane mmuet ayi abhíkí pòò. ³⁸ Bõma diñí ye ká bé chí eti Yesu ke Mandem áfòhori bebú mbò enyu séghàti bhe. ³⁹ Diñí ká be yé agha ane ánókó Yesu, Mandem àsòt be yi achi chak besí bhi. Ebhé Moses épú kwáy békũ nò ntá mmu. ⁴⁰ Sòt yeka mpok bé enyih ené baremé kepinti básíhí éké fakari ne bhe. Nó chí enyih ené básíhí be, ⁴¹ 'Bè bho bábyàk enyih ene Mandem árèm, yihí ka mban sayri, mambák maknkay, ne mangu, ne ntí bé mèkà enyih ndu manywòp ayeka, ene ye mángátí bhe, bápú noko wawak!'

⁴² Ene Põl ne Banábas báfú ndũ ekeré nenikimmetí bo Israel, bo bare nik bó mmuet bé mámpetnsem

mandək ambi beghati bhə menyin ebhen ndu nywəbhé neywəmmet enén nétwə ambi. ⁴³ Bo báfú nókó ekeré nenikímuetí, beyă bo Israel ne bo abhen bápú bo Israel ke báchəy Mandem, béré koŋo Pól ne Banábas. BəPól básəmti bhó bé mánté kpirí, mándəkə nəkə chi ambi beghəkə mmuet ndu berindu Mandem.

⁴⁴ Egháká nəkə nywəbhé neywəmmet enen nékəŋo, etək enkem étwó béghok Eyəŋ Mandem. ⁴⁵ Ke bo Israel bəghó nókó ndü ngəmtay bo báchəm aré enyu eyə, bábhəŋ beyă mpabhamík ne bəPól. Bábhó besəkəti Pól mánkeme nəkə epáítí ndu yəntiki enyih ene yi arəm. ⁴⁶ Eyə éká Pól ne Banábas bábhó bérem kebəŋ becháy be, “Bé bo Israel ke sébhəŋó béyambi béghāti Mbok Ndíndí ane afú ntá Mandem. Ke tēndu bəbyək yó, ne bəyihí mmuet ayeka bé bəbhíkí kwáy bo abhen bábhəŋ nepém enen nebhiiki bhəŋ ngwənti, sérə ye be ne sérəŋ ntá bo abhen bápú bo Israel ne yə. ⁴⁷ Enyu eyə ke Mandem Acha ághátí bhesə senkə, mpok arémé be,

‘Nkə wə ómbák erəŋó ntá bo abhen bápú bo Israel,

bé ndü betəŋ Mandem, ónkwak mmik nkem ambəŋ nepém.’ ”

⁴⁸ Bo abhen bápú bo Israel bəghókó nókó nə, bábhəŋ beyă maŋák, bábhó béchye bakak ntá Mandem eti eyəŋ eyi. Ne abhen Mandem áyábhé bé mámbəŋ nepém enén nebhiiki bhəŋ ngwənti, mánoko Mbok Ndíndí eti Yesu. ⁴⁹ Eyəŋ Mandem étáka atú etək wu ankem. ⁵⁰ Ke bo Israel abhen báchí aré mányíkisi bati bəbatí etək eyə ne maném bəghərə abhen mánókó Mandem. Bákə bo bəchye Pól ne Banábas nenyok kpát bábók bhə báfá atú etək eyap. ⁵¹ Pól ne Banábas bákwté mfok etək eyə ane áchí bhó bekak betəŋ bé chəŋ Mandem antəŋ bəbhə ndu enyih ené bó báká. Báfá béré rəŋ Ikóniəm. ⁵² Bakəŋo Yesu abhen etək Antiək, bájwi ne maŋák ne Efóŋó Bedyere abhak ne bhó sayri.

14

Pól ne Banábas bəghāti Eyəŋ Mandem amem etək Ikóniəm

¹ Pól ne Banábas bəchwəbhé nókó Ikóniəm, bārək bəchwe ekeré nenikímuetí bo Israel bəghati Mbok Ndíndí Yesu are. Efóŋó Bedyere abhak ne bhə. Éká beyă bo mánoko. Bo abhen mánoko bəbhák bo Israel ne bo betək bechak. ² Ke bo Israel abhen bəbhíkí noko mbok Yesu bábho berem bepə menyin ebhen ményikisi bati bo abhen bápú bo Israel. Bəróbhe bé chí nti ne bhə. ³ Pól ne Banábas bəbhak Ikóniəm ndu erəri mpok mángati nəkə bo mbok Acha kponorəŋ kebəŋ becháy. Mandem are təŋ bo Ikóniəm kponorəŋ bé mbok ane bó Pól bəghāti bhə eti berindu ebhi achí tetep, akə nə ndu áchyé bhó betəŋ békə menyihí maknkay. ⁴ Etək ékóre bebhe bepəy, mbək bəbhak ansem bo Israel, bo bəchák bəbhak ne bənto Yesu. ⁵ Mbək bo Israel ne abhen bápú bo Israel bəchéŋ ne bə bati bhap báká eyəŋ émət be mánychye bənto Yesu esəŋəri ne be mantemti bhə ne batay mángwáy. ⁶ Bənto bəriŋi nókó nkaysi yap, bəbwe bārək atú Likáonia, ndu betək Lístra ne Débe ne mban ene echi kekwtə are, ⁷ mángati nəkə Mbok Ndíndí eti Yesu.

Pól ne Banábas bəbú mbénti etək Lístra

⁸ Mmufú achí nyaka etək Lístra. Abhak mbénti tē nebhe eni. ⁹ Ewak émət, abhak chókó anta nəkə batú ndu enyih ene Pól arəm. Pól ayihí yi dī, ághó bé yí wu anókó bé Mandem ákwáy bəbú yi. ¹⁰ Pól arem ne eyəŋ etəŋətəŋ be, “Faté tē chak!” Afate kperep abho békə. ¹¹ Ngəmtay bo abhen bachi are bəghó nókó enyih Pól áká, bábhó bəbik ndu eyəŋətək eyap, eyəŋ bə Likáonia mandeme nəkə be, “Bəmandem básət mmuet bakwəŋwəŋ bətwə fá amik ntá yeŋe!” ¹² Bərəm bé Banábas chí mándem ane áká nnyén bé Sús, ne be Pól chí mándem ane áká nnyén be Hemes mbənyune yí ke achi nyaka ndeme kepí. ¹³ Ekerákap mandem nsé Sús

échi nyaka nefi befuēt nkok etək. Nchi-akap mandem nsé Seus asət maném mpəŋ ne bəchuchu abhen mání arək antí etək mbənyune yí ne ngémtáy bhó abhen báchi are báyàn nyaka bechye akap ntá Banábas ne Pəl. ¹⁴ Ke Banábas ne Pəl, bōnto Yesu, bāghókó nókó enyiŋ ené bōbhə báyàn beka, bati achəŋti bhə amem kpát bádákáti nden éyap amuet. Bájət bāchwe amem eká bo eyə ne bāri mándeme nəkə be, ¹⁵ “Bəta, ndaká yi bákə enyune? Séchi nkwə chi bakwəŋwəŋ mbə bhe! Sétwə fá bégháti bhe Mbok Ndíndí ěti Yesu bé mántik nsem ndū menyin ebhen bebhiki bhəŋ nsay mántwó ntá Mandem mmu áchyè nepém. Yí ke ághókó mfay ne mmik ne manyén ne menyin menkem ebhen bechi aré. ¹⁶ Ndu mpok ane áfuéré ansem, aró nyaka bə betəkó mmik mankem mánkə mbə enyū bákóŋó. ¹⁷ Yě nə, abhiki rə nyaka betəŋ kponorəŋ bé yí áchí. Akə berítí menyin. Yí ke ákə manyiep ámfú amfay ne áchyè mbwət ndū ayi mpok, anchye bhe nenyié, anchye maŋák.” ¹⁸ Pəl ne mmuere ywi bárem menyin ebhen békə bo bhə mángó bé bə nkwó bāchí chí bakwəŋwəŋ. Yě nə, bābhíki kwáy bechyet bə mbi bé béké chye bhó akap ané babhəŋə bechye chi ntá Mandem.

¹⁹ Ke ébhíki tat, mbək bo Israel báfú Antiək ane atú Pisídia, bāchák báfú Ikóniəm. Bákə beyə bo mánkə ne bhə. Ekə bátémti Pəl ne batay, básu bārək bārə antí etək ne nkaysi bé anəŋ agu. ²⁰ Ke mpok ane bakoŋo Yesu bārəŋó are bákəp yi, afate apetnsem etək Lístra ne bhó. Néyí nókó, Banábas ne yi bārə bārək Débe.

Pəl ne Banábas bápətnsem Antiək amem atú Siria

²¹ Pəl ne Banábas bāre ghati bo Mbok Ndíndí ěti Yesu amem etək Débe. Beyə bo mánoko ne bābhə békəŋo Yesu. Bə Pəl bápət ye nsem Lístra ne Ikóniəm ne Antiək ane Pisídia. ²² Bāré fyé bakoŋo Yesu nti mbaŋ eyə enkem máchye nəkə bhó maníé bé mándók ambi béte kpirí ndə nesikinti enap ne

Yesu. BəPəl bāgháti bhó be bābhəŋ beghə beyə esəŋəri ke mánchwe ndū nepém enén Mandem əbhák Mfə wap. ²³ Pəl ne Banábas báyap bə bati ndu yěntiki ekeré Mandem. Báfyé bhó amə Yesu Acha mmu bó básíki nti ne yi ndu neníkímuet ne netarénsay.

²⁴ Báfuet ye atú Pisídia, bārək atú Pamflia. ²⁵ Aré, bāgháti mbok Yesu amem etək Pəga. Báfá Pəga basep bārək Atália. ²⁶ Básót achwínyén befu Atália bápətnsem Antiək. Amem etək Antiək ké bōnto Yesu mánikímuet ěti Banábas ne Pəl be berindu Mandem mémək ne bhə ndū betik ebhen bákə ke bápətnsem Antiək. ²⁷ Bāchwóbhé nókó Antiək, babhiŋi Bə nkwó Yesu bāchem nebhuet amət. Bāgháti bhó menyin menkem ebhen bə bákə ndu betəŋ Mandem, ne enyu Mandem ánéné mbi bé bo abhen bápú bo Israel mánsíki nti ne Yesu. ²⁸ Babhak aré ne bakoŋo Yesu ndū mpəy batəŋ.

15

Bəbati nkwó Yesu bákem echeme egho Yerúsalem

¹ Bo báfú Judéya bātów Antiək bābhó betəŋ bōnkwo Yesu mándeme nəkə be, “Mandem apú kway bépéme mmu mbák babhiki syep yí bekoŋo ebhé Moses.” ² Pəl ne Banábas bákém etəŋtí epáití ne bhó ěti ndaka wu keghó ntí. Ekə baka eyəŋ émət be Pəl ne Banábas ne mbək bakoŋo Yesu abhen Antiək mándók Yerúsalem, mángó bōnto ne bəbati nkwó Yesu ěti ndaka wu. ³ Bafa bare rəŋ mbə enyū nkwə Yesu bátó bhó. Ené bārəŋ atú Foníshia ne atú Samária, bāre téé ndū betək ebhen bechi ambi mángati nəkə bōnkwo bé bo abhen bápú bo Israel mánóko mbok Yesu nkwə. Eyə échye bakoŋo Yesu beyə maŋák. ⁴ Bāchwóbhé nókó Yerúsalem, bōnkwo, ne bōnto Yesu ne bəbatí etək básət Pəl ne Banábas ne bo bachak ne maŋák. Pəl ne Banábas bāgháti ye bhó menyin menkem ebhen Mandem ákwákə bə mankə. ⁵ Ke mbək bakoŋo Yesu abhen bāchi bōnkwo Fārisi bāghókó nókó nə, báfate babho bérəm

βε, “Bábhəŋ besyep bə, mángati bhə be mámbəre bebhé Moses.”

6 Bōnto Yesu ne bōbatí bapet bachəkə beyiŋi ndaka wu. 7 Bátát nəkə aré ndu bárəm ndaka wu, Píta afate aghati bhə be, “Bōma, bāriŋi be Mandem anán ayap me nénti eneka te mpok ane áfúéré ansem bé ngati Mbok Ndíndí ěti Yesu ntá bo abhen bápú bo Israel bé bó nkwo mangok, mánoko. 8 Ne Mandem mmu arinji bati bo mankem, atəŋ kpóŋóróŋ bé bo abhen bápú bo Israel bákway ménoko nkwo. Akə nó ndu áchyé bhó Éfónó Bedyere nkúbhé mbə enyu yi achye nyaka bhese. 9 Afonori bebú bhap ndu básíkí nti ne Yesu ne ake tón bé bese bo Israel séchí kekúrí ne bhə. 10 Ntí ane báyàn ye memə Mandem, béghə mbák chəŋ yi ambé nti achí bé yí? Ndaká yí báchyé batu ane yě chi bachimbi bhese babhiki kway nyaka bepəkə ntá bo abhen bachi bakoŋo Yesu? Yě chi bese nkwo sébhiki kway bepəkə batü yə. 11 Ebhíki ri bekə nə! Sénoko bé Mandem əpəme bhese chí ěti berindu ebhen Yesu Acha átónó bhese ne nkúbhé enyu yə ke əpəme bə nkwo.”

12 Píta árém nókó nə, echeme enkem ékwén kpák ndu béghok ndu Banábas ne Pól bāghāti bhə ěti menyiní maknkay ebhen Mandem áchyé bhó betəŋ, báká nenti bo abhen bápú bo Israel. 13 Mánáná nókó bérem enyŋ ene bárəm, Jems afate abho bérem be, “Bōma, ghók ká enyŋ ene mērəm! 14 Símiŋon anaŋ ághátí bhese enyü Mandem ábhó betəŋ bé akəŋ bo abhen bápú bo Israel nkwo, ne ayap mbək eyap be mámbák bōbhi. 15 Ne enyŋ ene yi árémé ékə ndəŋ amət ne menyin ebhen baremé kepinti bárémé mbə enyu básiní be 16 ‘Ansem mpok, chəŋ mpetnsem mpet ntee eket Debhít ené ékwéné. Chəŋ njoŋ eket ené ébáy mməet amik nkə yə empet ente. 17 Chəŋ nkə nə be bōbhə mankem mámbə beyəŋ mbi bétwə ntá ya, yě chi bo abhen bápú bo Israel,

mankem abhen mbíní be mámbák bōbha nkwo. 18 Nə ke Mandem Acha mmu akə bo mándiní menyin ebhen areme tesáy.’” * 19 Jems arək ambi bérem be, “Ndu nkaysi aya, séképere səŋəri bō abhen bápú bo Israel abhen bátwə ntá Mandem. 20 Sénsin chí ekáti séngáti bhə be báké nyie nenyié ne nya ane áfú ndü akap ane báchyé ntá mandem nsé, ne be mándə epúsi, ne be báké nyie nya ené manəŋ amap ábhíki rəŋ amik, ne be báké nyie manəŋ. 21 Sénsin bó nə mbənyune bábho bépay bebhé Moses ebhen amem bekeré nenikiməet bo Israel tentep, ndu yěntiki nywəbhé neywəməet, ne bo yěntiki etək bāriŋi bhə.”

Básin ekáti ntá bōnkwo abhen bápú bo Israel

22 Bōnto Yesu ne bōbatí ne bōnkwo Yesu mankem bāghó bé chí eríti nkaysi. Báká eyəŋ émət be mánjap bo mánto Antiok ne Pól ne Banábas. Báyap ye Sáilas ne Júdas ane nnyén eni néchák néchí be Básabas. Bo batí apay bábhak bōbatí nkwo Yesu. 23 Ekáti ené báchyé bhó mándók ne yə éré rem be, “Besé bōnto Yesu ne bōbatí ne bōnkwo Yesu mankem sékaka be bōmáyebe abhen bápú bo Israel awu Antiok, ne abhen Síria ne abhen Silísha. 24 Séghok be mbək bo báfu fá ntá yesé batwə awu ne netón enap béchyé bhe esəŋəri ne bafye bhe ebyək anti ené sébhíki tó bhó. 25 ěti yə ke séchókó, sékə eyəŋ émət bé sənəp bo sénto ntá yeka ne abhen ekəŋ abhese, Pól ne Banábas, 26 bo abhen báká newú ěti Acha ywese Yesu Kristo. 27 Sétə ye Júdas ne Sáilas ntá yeka. Mənaŋ mǎngáká awu chəŋ mángati bhe besí ne besi nkúbhé menyin ebhen sénsiní amem ekáti. 28 ěchí bé sébhəŋ nkaysi amət ne Éfónó Bedyere be séké chye bhe batu áchák ane acha bebhé ebhen bābhónó bebhəre. 29 Nə chi be báké nyie nenyié enen nefü ndü akap ané bāchíe ntá mandem nsé, ne báké nyie manəŋ, ne yě chi nnya ane manəŋ ami ábhíki rəŋ amik.

* 15:18 Yiní ekáti Emos 9.11-12 ne Aisáya 45.21.

Ne be mändó epúsi. Mbák mändó menyin ebhen, chon émbak eriri ne bhe. Mänchokó sayri.”

³⁰ Böbhó bati anwi báfa Yerúsalem barok Antiok. Bopól bábhini nkwo Yesu báchém nebhuet amot bachye bhó ekáti ene bapokó. ³¹ Bápáy nokó yo, manié amen áchi amem éfyé bo Antiok nti, bábhon manák. ³² Júda ne Sáilas babhak baremé kepinti. Bágháti bönkwó Yesu beyá menyin ndu béfyé bhó nti ne békwák bo mántan ndu nesikinti enap ne Yesu. ³³ Báchókó nókó aré ne bhó ndu mómbini mpok, bönkwó Yesu bátik bhó, ne manák be mámpétnsem Yerúsalem ntá bo abhen bátó bhó. ³⁴ [Ke Sáilas aká nti béróp Antiok.] ³⁵ Pól ne Banábas béróp Antiok. Aré, báre tón, mángati nokó bo eyon Acha ne beyá bo báchák nkwo.

Akóré ákwén nénti Pól ne Banábas

³⁶ Éwak émot, Pól arem ntá Banábas be, “Sémpétnsem ndu yéntiki etok ene ségháti eyon Acha are séngó ndü bönkwó báchí.” ³⁷ Banábas are yán bé mánsót Jón Mák yí ándók ne bhó. ³⁸ Ke Pól keka bé échi sayri bésot yi mbonyune aró nyaka bhó etok Pamfilia ené bábhikíre naná betik ebhap. ³⁹ Éti yo, Pól ne Banábas bákém beyá epáiti kpát akore akwen nenti nap. Banábas asot Jón Mák báchwe achwinyén, bárak Sáyprós. ⁴⁰ Ke Pól ayap chi Sáilas. Bönkwó Yesu mánikmuet be berindu Acha mémbak ne bhó. ⁴¹ Pól asot Sáilas bárak Síria ne Silísha ené yi afyé nti nta bakwó Yesu abhen báchí are nti.

16

Tímoti arak ne Pól ne Sáilas

¹ Pól ne Sáilas barok baghaka Débe ne bafu nokó are barok Lístra. Nkonjo Yesu amot abhak aré ane áká nnyén bé Tímoti. Máyi abhak mmu Israel ane ánókó Yesu, ke aywi chí abhak mmü Grik. ² Bönkwó abhen Lístra ne

Ikóniom bárém nyaka eriri éti Tímoti. ³ Eká Pól are yan bésot Tímoti be andak ne bhó. Aká ye básyep yi mbonyune bo Israel bachi nyaka ndü betok ebho ne báriji be chi Tímoti achi chi mmü Grik. ⁴ Arak ye ne Pól ne Sáilas. Ndu bárón, mángati nokó bo ndu yéntiki etok ene bachwobhe are menyin ebhen bönto ne böbati etok abhen bachi Yerúsalem bárémé, ne mánsenti nokó bhó be mámbare bebhé ebho sayri. ⁵ Eyo eká bakwó Yesu bárak ambi bésiki nti ne Yesu, ne mpáy yap anjá andakó nokó chi ambi.

Pól aghó kenó amik anti fúú be bábhini yi ndü etok Masidónia

⁶ Pól ne Sáilas ne Tímoti baghat bafu etú Frijia ne atú Galéshia mbonyune Efónó Bedyere abhíki ka be mángati bo Eyon Mandem atú Esia. ⁷ Bágháká nókó kékwót ne ndiere ebhi Mísia ne Bitínia, béré yan beron atú Bitini, ke Efónó Yesu keka bó mándók. ⁸ Eká baghat bafu etú Mísia, bárak Troas. ⁹ Aré, Pól aghó kenó amik antifú ne beti ndü mmu Masidónia áte ánikmuet andem nokó ntá yi be, “Tzó fá Masidónia kwak bhesé!” ¹⁰ Pól ághó nókó kenó ekó, séká bé Mandem abhíji bhesé séndók séngáti Mbok Ndíndi ntá bö atú Masidónia. Témté wu, Mme Lukas nchem ne bhó sétóni mmuet bérón aré. †

Lidia anoko Mbok Ndíndi éti Yesu etok Filipi

¹¹ Séchwe áchwi ane árón Troas. Sérak téé ségháká Samótras, etok ené nnyén nékábhé. Égháká nókó ntinywóp, ségháká Neápolis. ¹² Séfú nokó aré, sekó amik ségháka Filipi. Filipi abhak etok egho atú Masidónia, ne abhak anten Mfó Rom. Sébhak Filipi ndu mpáy manywóp. ¹³ Égháká nókó nywobhé neywémmuet bo Israel, séfú amem etok sérak angokonyén ndü nebhuet ane sékáysi bé bo báchém are ménikmuet. Séchókó amik séndem

* **16:3** Bo Israel bachi nyaka Lístra ne Ikóniom. Ndu Pól áyan be bo Israel mangok enyini ene yi ágháti bhó, aká básyep Tímoti. Bo Israel báriji nyaka be babhiki syep Tímoti mbonyune etayi achi nyaka mmu Grik, ke máyi mmu Israel. † **16:10** Lukas mmu asíni ekáti ené achem mmuet ne bopól, are kó ne bhó.

nɔkɔ kɛpi nɛ baghɔré abhɛn báchémti aré. ¹⁴ Ngɔré amɔt anɛ aká nnyén bɛ Lídia afá etɔk egɛho ɛnɛ babhɛnɛ bɛ Tiatíra. Abhak nkɔsíé ndũ ndɛn ɛné éhí mmɛt chu nɛ éyá nkáp. Achyɛ nyaka Mandɛm kɛnókó. Mandɛm akɛ yi anɛnɛ nti ɛni aghók sayri nɛ anoko ɛnyɛn ɛnɛ Pɔl árɛm. ¹⁵ Bájwiti yi nɛ *ɛfo eyi. Anik bhɛsɛ mmɛt arɛm bɛ, “Mbák básɔt mɛ mbɔ mmũ anɛ ánókó Yesu tetɛp, twó ká chókó ɛket eyá.” Anyiɛɛ bhɛsé ɛnyu eyɔ kpát sɛrɔk.

Báfyé Pɔl nɛ Sáilas kɛnɔn ɛtɔk Filipi

¹⁶ Ɖwak émɔt, ɛné sérɔn ndũ nɛbhɛt nɛnikimɛt, sétɛmɛri mɔngɔsɔn anɛ áchi nsem. Ɖfónó ɛbúbɛɛ ɛbhak nɛ yi ékú arɛ rém mɛnyɛn ɛbhɛn bɛbhɔnɔ bɛfakari. Eyɔ échyɛ nyaka bo abhɛn bábhónó yí bɛyá nkáp. ¹⁷ Aghó nókó bhɛsɛ nɛ Pɔl, abho bɛkɔnɔ bhɛsɛ ambiki nɔkɔ bɛ, “Bóbhɛn chí bɔ betok Mandɛm mfay! Bághàti bhɛ ɛnyu Mandɛm ápɛmɛ bho.” ¹⁸ Arɔk ambí bɛkɛ nɔ ndũ bɛyá manywɔp kpát nti nébé Pɔl, ayibhiri mmɛt asáy ɛfónó ɛbúbɛɛ ɛné éhí ngosón wu amɛt bɛ, “Ndũ nnyén Yesu Kristo nchí ghati wɔ bɛ ómfú yí amɛt.” Témte wu ɛfónó ɛbúbɛɛ yɔ éró ngosón wu.

¹⁹ Ndu éfákárí nɔ, bo abhɛn bábhónó yi bághó bɛ mbí wap bɛbhɔn nkáp áchɔnti. Bákém Pɔl nɛ Sáilas, báya gbaka gbaka gbaka bárɔk nɛffisiɛ, bɛsí bɔbatí ɛtɔk, amɛm ɛkɛré manyé. ²⁰ Bágháká nókó aré báɛm bɛ, “Bóbhɛn chí bo Israel nɛ báchyɛ ɛsɔnɔri amɛm ɛtɔk ɛyɛsé. ²¹ Bátòn bhɛsɛ bɛpiɛntɔk ɛbhén ɛbhé ɛyɛsé ébhíki ka bɛ sɛnkónó. Séchí bo Rom nɛ sɛpú kwáy békónɔ bɛpiɛntɔk ɛbhɔp.” ²² Bɛyá bo abhɛn bachi arɛ bachɛm nɛ bɔ ngosón wu bɛbhat bɔPɔl barak amɛt. Bataná manyé báchyɛ ɛyɔn, báyók bó ndɛn amɛt nɛ bádén bó nɛ bɛkpa. ²³ Bádén nókó bhó sayri, báguép bhó ɛkɛrékɛnɔn, bághàti mmu anɛ ábhàbheri ɛkɛrékɛnɔn bé ánsót mpok bé báké bɛ. ²⁴ Mbabheri wu ághókó nókó nɔ, asɔt bhó, arɔk afyɛ

ndu mókɛt anɛ achi tɛ amɛm. Báfyé bhó bɛkɔ bɛkak. † ²⁵ Kɛ égháká nókó mbɔ nɛntíbhɛti, Pɔl nɛ Sáilas babho mɛnikmɛt mánkway nɔkɔ bakwáy ndu bɛbiti Mandɛm, batí bɔkɛnɔn bachak mánɡoko nɔkɔ. ²⁶ Bápɛɛ ghó nɛnyíkisi mmik nékwén, kpát mmik anɛ báté ɛkɛrékɛnɔn aré anyíkisi. Babhɛnywɔp ánɛnɛ ndũ mmɛt yap tɛmté, ngɛm ɛné báfé bɔkɛnɔn nɛ yɔ ékánári ɛnkɛm, ékwénti amik. ²⁷ Mbabheri ɛkɛrékɛnɔn afatɛ. Aghó nókó babhɛnywɔp fúfú, akaysi bé bɔkɛnɔn mankɛm bábɛ. Agwɔp akpɛrɛnja ywi ndu bɛway mmɛt. ²⁸ Kɛ Pɔl abik arɛm bɛ, “Ɖké way mmɛt. Bɛsé mankɛm séchí fá!” ²⁹ Mbabheri wu arɛm bé mántwó yí nɛ ɛrónó. Bátwó nókó nɛ yó, arɔk ɛkɛrékɛnɔn ntiét ntiét akwén ndũ bɛkak Pɔl nɛ Sáilas angwɛɛ nɔkɔ nɛ bɛcháy. ³⁰ Asɔt yɛ bó nɛfi abhép bó bé, “Bɔtá, chɔn nkɛ yi kɛ Mandɛm ampɛmɛ mɛ?” ³¹ Bákémɛ yí bɛ, “Nokó Yesu Acha nɛ chɔn Mandɛm ampɛmɛ wɔ nɛ ɛfo ɛyɛ ɛnkɛm.” ³² Bɔ Pɔl bághàti yɛ yí nɛ ɛfo eyi Mbok Ndíndí ɛti Yesu Acha. ³³ Nkúbhé beti ɛbhɔ, asɔt bhó tɛmté aso bɛfɛt ɛbhɔp. Pɔl nɛ Sáilas bájwiti yi nɛ ɛfo eyi ɛnkɛm. ³⁴ Asɔt yɛ bó ɛket eyi achyɛ bhó nɛnyíé. Yi nɛ ɛfo eyi ɛnkɛm bájwi nɛ manák bɛ mánókó Mandɛm. ³⁵ Néyí nókó bɔ batí ɛtɔk bátó bɔ mbɛn nkú ntá mbabheri ɛkɛrékɛnɔn nɛ ɛyɔn bɛ, “Dɔ bɔbhɔ mándák!” ³⁶ Mbabheri ághókó nókó nɔ arɔk aghati bɔPɔl bɛ, “Bɔbatí báto ɛyɔn bɛ ndɔ bɛ mándák. Bákway yɛ bɛrɔn. Mánkɔ sayri.” ³⁷ Kɛ Pɔl arɛm ntá bo mbɛn nkú bɛ, “Báway bhɛsɛ nɛ mantɛm bɛsí bho, mámɛsɛ bhɛsé ɛkɛrékɛnɔn ɛné bábhiki tan bhɛsɛ yɛndu sɛchi bɔ Rom. Néɛnɛ, báyan sɛmfú sɛndók bhɛsé bhɛsé? Wáwák! Bó babhɔn bɔbatí bábhɔn bɛtwɔ ndu mmɛt ɛyap mámfɛɛ bhɛsé.” ³⁸ Bɔ mbɛn nkú báɛtɛnɛm baghati bɔbatí ɛnyɛn ɛnɛ Pɔl arɛmɛ nɛ bághókó nókó bé Pɔl nɛ Sáilas báchí bɔ Rom, bɛcháy

† **16:24** Beko: Chi mbiní mɛnɔk ɛnɛ bo Rom bágwɔt nyaka bo bɛkak bɛ báké bɛ mamfu ɛkɛrékɛnɔn.

bekem bə. ³⁹ Babhōñ bōbatí bārók ye mánikmuet ntá Pōl ne Sáilas be mámfónorí bhó. Báfere ye bəPōl ekerékenəñ, mánikmuet ntá yap be mándó etək eyap. ⁴⁰ Pōl ne Sáilas báfú ye ekerékenəñ, bārək eket Lídia. Bátēmeri bōnkwə Yesu are báchie bhə maníe ne báfyé bó nti. Báfá ye etək eyə.

17

Enyiñ ené éfákari Tesalónika

¹ BəPōl bārək báfuet betək Amfipolis ne Apolónia báchwəp etək Tesalónika, nebhuet ane ekeré nenikímuetí bo Israel echí. ² Pōl arək achwe amem ekeré nenikímuetí eyə. Yēntiki ebhak yí árónj, enyu eyə ke yí ákə nyaka. Ndū bəsənde barat are fyé mbok ne bhə ndu beku bə mámbəñ nejwimem ndū menyin ebhen bechi amem Ekáti Mandem, ³ ne anene nəkə ne antəñ nəkə be Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be áto, abhōñ nyaka beghə esəñəri ne angú, ke ampətnsem ndū nepém. Pōl are ghati bhó be, “Yesu mmu nchí ghati bhe menyin éti yi ke áchí Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be áto.” ⁴ Mbək eyap mánoko, báchém mmuet ne Pōl. Beyä bō Grik abhen mánikmuet ntá Mandem bo Israel ne beyä maném baghərə etək eyə mánoko nkwo, báchém mmuet ne bəPōl mbə bakoño Yesu. ⁵ Ke mbək bo Israel bábhəñ mpabhamík ne bəPōl. Manyokoti bo abhen bághabhə ghap ne bákə bo mángúép ebyək etək. Bārók bádákati babhinywəp báchwe amem eket ene mmu ane áká nnyén be Jáson ndu beyan Pōl ne Sáilas be mánsət bhə mandək ndū nchemti bo abhen bachi neffí. ⁶ Ke ndū bábhiki ghə bəPōl, báya Jáson ne bōnkwə Yesu báchák gbaka gbaka gbaka bārók ntá bōbatí etək ne bhə, mambiki nəkə be, “Bō abhen bákə mbánkem mánchye nəkə esəñəri bátwə fá nkwo ⁷ ne Jáson asət bó afyé anywəp. Bó mankem bákə menyin ebhén bétəñ bé bápú bhəere bebhé mfə ngo ane Rom mándeme nəkə be Mfə achák áchí ane aka nnyén be Yesu.”

⁸ Bōbatí ne bōtək bágħók nókó nó, batí átaka bhə amem. ⁹ Bákə Jáson ne bōnkwə bhə bágħókə nkáp ndu betəñ be bápú pere chye esəñəri. Bāró ye bó mandək.

BəPōl barək etək Béroa

¹⁰ Egháká nókó ne beti, bōnkwə bátin bákú Pōl ne Sáilas bábue barək etək Béroa. Aré, bārók báchwé ekeré nenikímuetí bo Israel. ¹¹ Bo Israel abhen Béroa bábhōñ nti beghok mbok Yesu ané Pōl ne Sáilas bágħati bhə écha abhen Tesalónika, mbənyune básiepti nyaka Eyəñ Mandem ne beyä ekwak. Bäre chak Ekáti Mandem beghə mbák menyin ebhen Pōl átəñ bechi tetep. ¹² Ekə beyä-bhap mánoko Yesu Acha. *Maném baghərə Grik ne beyä babhakanem mánoko nkwo. ¹³ Ke bo Israel abhen Tesalónika bágħókó nókó be Pōl ághati Eyəñ Mandem etək Béroa nkwo, bārók aré mányíkisi batí bo, be mánchye bəPōl esəñəri. ¹⁴ Témté wu, batí bō nkwo Yesu bátik Pōl be andək te angəkənyén, ke Sáilas ne Tíməti bārəp Béroa. ¹⁵ Bo abhen bārónj ne Pōl, barək ne yi kpát bágħaka Atens. Pōl aghati ye bhə mpok ane bápətnsem bé mángátí Sáilas ne Tíməti be mánján mbi mántemeri yi ayak amem etək Atens.

Enyiñ ené éfákari ne Pōl etək Atens

¹⁶ Ené Pōl ánəñ Tíməti ne Sáilas etək Atens, nti néré səñəri yi amem beghə bé etək éjwí ne bebhó njə ene bo básət mbə həmandem. ¹⁷ Eká are rəñ ekeré nenikímuetí bo Israel yēntiki nywəp ankem nəkə epúítí ne bhə ne bō Grik abhen mánoko nyaka Mandem nkwo. Arəñ nyaka nkwo neffisie yēntiki nywəp ankə nəkə enyumót ne bo abhen bátwə aré. ¹⁸ Bōfú bábhak abhen bátəñ menyin ebhen békə ndón amót ne bakoño Epikuros ne bə Stoik, * Bó nkwo bákem nyaka epúítí ne yi. Pōl ághati nyaka bho menyin éti Yesu andeme nəkə bé chəñ bawú mámpətnsem ndū nepém. Eká mbək

* **17:18** Bo Epikuros chi bō abhen bakaysi nyaka be nném enyiñ ndū nepém chi menyin ebhen béchye mmu manák.

eyap b́aré way Pól mandeme ńakó bé, “Echiñtí enyiy ene nkwo ářem nó mbon yi?” B́achák be, “Echí mbó be yi ághàti bho chí řti b́mandem abhen sébhíkí riyi fá etók ene.”¹⁹ B́asot Pól barak Ariyopagos, nebhuet ane b́obatí b́achem ńakó nyaka, b́arém ntá yi be, “Sékon b́eriyi řti menyiy beko ebhén óton.”²⁰ Menyiy ebhén óřem bechi maknkay ntá yesé ne séyan b́eriyi mbón enyiy ene óřem.”²¹ B́are rem enyu eyo mbonyune bo Atens ne manko mankem abhen b́achí aré b́akon nyaka b́échóko beghok ne béfyé mbok řti barak akó.

²² Pól afate ye ate néntí b́o echemé Areopagos yo abho b́erem be, “B́o Atens, ngo bé b́afyé ntí ndú baraká b́mandem tontó.”²³ Ené nchí kó etók mfyé ńakó amik ndú menyiy ebhen b́achye kenóko mbó b́mandem, ndok ngaka nebhuét amot ane efeme akap echi, ngo ndu básiy aré be, ‘Ntá mandem ane bo b́abhiki riyi.’ Mandem ane nó bé b́achyè kenóko yendu b́abhiki riyi yí ke méghàti bhe menyiy řti yi.²⁴ Mandem mmu ághóko mmik nkem ne yéntiki enyiy ene échí aré, yí ke áchí Acha ane ábhónó betan menkem amfay ne fá amik. Apú choko amem beket ebhén bakwānwan b́aghóko.²⁵ Ne nkwanwan apú kwáy b́eka yēnyiy ánchyé yí mbonyune yi apu chéy yēnyiy. Yimbón ke áchyè nepém ne řyú ne yéntiki enyiy échák ntá yéntiki mmu.²⁶ Ayámbi aghóko nyaka mmu amot ne amuet mmu wu ké manerékeré bho ankem fá amik áfú. Apéře ghoko yéntiki nneréket, ayambi abhuere nebhuét ane b́neréket wu b́abhak ne mpok ane b́o b́abhónó b́bhak aré.²⁷ Mandem aká enyu yo bé b́o mánjan yi ne ndu báyan yi mbó mmu ane ámò ne amó beyan enyiy amem ejuri, mánkwáy beriyi yi. Ke sayri sayri, Mandem abhíkí sap nekó ne yé mmu ywese amot.²⁸ Echi nkúbhé mbó enyū mmu yweka amot arémé nyaka be, ‘Nepém enesé néfù chi ntá yi, ne yí ke áchyé bhesé

betan sékò, ne yí ke áká be sembon nepém.’ Echí mbó enyū mbok batemé bakay bheka b́arémé be, ‘Besé nkwo séchí b́o abhen Mandem.’²⁹ Tendu séchí yé b́o Mandem, séké kaysi bé Mandem achí mbó enyiy ené mmu ákwáy b́esot gol ne yé chí silbha ne yé chí ntáy angoko ne kebon eki ne eka eyi nkwo.³⁰ Mandem aféré ntí ndu menyiy ebhen bo b́aká ndú mpok ane bo b́abhikire riyi nkaysi yi. Ke néne, ághàti bo mankem mbankem be yéntiki mmu antiknsem ndú bebá ebhi,³¹ mbonyune abháré nywop enen yi átān b́o mankem enyu ene echi chak. Anán ayap mmu ane átān manyé yo, ne atōn eriy beka b́o mmik mankem mándinjí mmu wu, ndu áká yi ápérénssem ndú nepém.”

³² Mpok b́aghoko ndu Pól árème řti neperénssem ndú nepém, mbok eyap bare yoko yi, ke bachak barem be, “Sékon be ómpet ómfuét ongati bhesé řti neperénssem ndú nepém.”³³ Pól aró ye bó afú arak.³⁴ Ke mbok b́akóno yí. B́obho mánoko. Dionisios, mmu echemé Ariyopagos, ne ngoré ane áká nnyén bé Damaris ne bo b́achák b́abhak ndú nkwo bho abhen bakoño Pól.

18

Pól aghati Mbok Ndíndí amem etók Kōrint

¹ Pól afa Atens arak etók Kōrint.
² Atemeri mmu Israel amot aré ane aka nnyén be Akwíla, mmu atú Póntos. Ebhikire tat nyaka, ené Akwíla ne ngoré ywi Prisíla b́aró etók Itali mbonyune Klaudio Mfó Rom, achye nyaka eyon bé bo Ju mankem mámfá Rom. Pól arak begho bhó.
³ B́abhón nyaka awó-betik ámot ne Pól, nó chí betik b́éghóko b́etem ne nden. Pól achoko ne bhó mángoko ńakó b́etem.
⁴ Pól are rón ekere nenikimuetí bo Israel ndú yéntiki nywobhé neywemuet enap ankem ńakó epwiti ne bhó ne anu ńakó be bo Israel ne abhen Grik mánoko menyiy ebhen yi ághàti bhó řti Yesu.

⁵ Mpok Sáilas ne Tímoti b́afú atú Masidónia b́achwóbhé Atens, Pól aró

betik beghoko bétəm arəbhe kə chi betik beghati bo Mbok Ndíndí ndu mpok nkem ane yi ábhónó, anu nəkə bekə bo Israel mángó kponorə be Yesu ke achí Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be átò. ⁶ Ke bó keka ne yi. Mánəkəti nəkə yi. Akwet nden éne echi yi aməet, arem be, “Ntū bebá bheka arəp ne bhe. Aməya achi pérép. Nəbho echəŋ ntíknsəm ntá yeke ne ndəbhe rəŋ chí ntá bo abhen bápú bo Israel.” ⁷ Afa ye aré, arək achəkə eket mmu amət ane aka nnyén be Títios Jóstos. Jóstos abhak mmū ane áchyè Mandem kenókó. Ekeré yi ébhák kekəwət ne ekeré nenikíməeti bo Israel. ⁸ Mmū amət abhak aré ane aka nnyén be Kríspəs. Abhak mūnti ekeré nenikíməet. Yi anoko Yesu Acha ne efo eyi enkem. Beyä bö Kərint bachak abhén bəghək nyaka menyiŋ ebhen Pəl árəm mánóko nkwə, ne bájwíti bhə.

⁹ Beti mémət, Yesu Acha aghati Pəl ndū kenó amik anti fúú be, “Ŋké cháy. Dók ambi bégháti bo éti ya. Kéchəkə kpak. ¹⁰ Nchí ne wə ne yě mmu apú kway bekə wə enyiŋ. Beyä bo bachi etək ene abhen babhak chəŋ böbha.” ¹¹ Pəl arək ye ambi béchókə etək eyə ndu mmíe ne batəŋ átándát, antəŋ nəkə Eyəŋ Mandem.

¹² Bö Rom bákú nókó Galío góbhanə atú Gris, bo Israel abhen bachi are bəgwət nnet ne bákém Pəl bárək ndu acha manyé ne yi. ¹³ Aré, bəgháti Galío be, “Mmūne ánū bekə bo mánchyé nókó Mandem kenókó enyu ené ebhé yesé épú yaŋ mmu ankə.”

¹⁴ Ke mpok Pəl áyən berem enyiŋ bé ántáná mməet, Galío arem ntá bo Israel be, “Bě bo Israel, mbə yí akə chi ebépti enyiŋ ne yě ndak abúabə, mbə nkáá ne bhe. ¹⁵ Ke tēndu ndak ane achi chí éti menyiŋ ebhen bo bārəm ne manyén bo ne bebhé ebheka, be babhəŋ mändíní enyū bátəŋ wu. Mpú kwáy betəŋ ayə barak.” ¹⁶ Galío árəm nókó nə, abók bhó be mámfú amem acha manyé. ¹⁷ Bafu nəkə, bakem Səsténes mmu ane achi nyaka mūnti

ekeré nenikíməet eyə bádén nəfi acha manyé. Yě nə, Galío ake fyé ntí aré.

Pəl afú Kərint arək Antiək

¹⁸ Pəl apət atat ne bənkəwə Yesu abhen Kərint ndū beyä manywəp. Arə ye bhə, asət achwínyén arək atú Síria ne Prísila ne Akwíla. Bəchwóbhé nókó etək Kenkreya, Pəl amu ntí betəŋ be ábhéré bariəp amen yi afyé besí Mandem. ¹⁹ Bəchwé achwi bárək Efəsəs. Pəl arə Prísila ne Akwíla angəkənyén arək achwe amem ekeré nenikíməet, are kém epáíti ne bo Israel. ²⁰ Nkwó wap abhen mánóko bārem be Pəl ántát ne bhə ke yi keka. ²¹ Pəl arem chí be, “Mbák chí nkaysi Mandem chəŋ mpətnsəm fá ntá yeke.” Arəm nəkə nə, arə bhə achwe áchwí bare rəŋ.

²² Agháká nókó Seséria akó etək, arək akaka nkwó Yesu abhen bachi aré, asep arək Antiək. ²³ Átát nókó aré mpəy manywəp, afa are kə betək ne betək atú Galéshia ne Fríjia, amfyé nəkə bakoŋo Yesu mankem ntí ndū nesikínti enap.

Apólos atəŋ Eyəŋ Mandem etək Efəsəs ne etək Kərint

²⁴ Mmu Israel amət ane áká nnyén be Apólos atwó Efəsəs. Etək nəbhe eyi ébhák Aleksándriya. Yi achí nyaka mmu ane aríní berem kepí ne ariní Eyəŋ Mandem sayri. ²⁵ Mánəŋ bátəŋ nyaka yí mbi Yesu Acha ne ágháti nyaka bo menyiŋ abhen bédū yi anti beghati bo éti Yesu nkúbhé mbə enyu bə bechi. Ke ariní chí nejwiti enen Jəŋ atəŋə bo. ²⁶ Amem etək Efəsəs, Apólos abho bégháti bo menyiŋ éti Yesu amem ekeré nenikíməet kebhón becháy. Prísila ne Akwíla bəghókó nókó Eyəŋ Mandem ene yi ágháti bhə éti Yesu, básót yí eket eyap, mánəŋa batəŋ yi menyiŋ ebhen béyíní mbi Mandem nkúbhé mbə enyū bechi. ²⁷ Apólos akə ntí bérəŋ Akáiya. Böbati bakoŋo Yesu abhen Efəsəs báfyé yi ntí ne básín ekáti ntá bakoŋo Yesu abhen Akáiya bekə be mánseypti yi sayri. Aghaka nəkə aré, akwak tontó

bo abhen Mandem atəŋ bə berĩndu ne mánoko. ²⁸ Aré, are kem epáítí ne bo Israel besí bo mankem. Adəbhe nəkə bə amik ndu epáítí eyə ne are sət menyin ebhen bechi amem Ekáti Mandem betəŋ kponorəŋ be Yesu ke achí Mpe me ane Mandem afyé nyaka bariəp be átò.

19

Pəl aghati mbok Yesu etək Efesəs

¹ Ené Apólos áchí Kərint, Pəl are kə atú Esia. Akə kpát aghaka Efesəs. Atemeri mpay bakoŋo Yesu aré. ² Abhép bhó be, “Efónó Bedyere atwə ntá yeka mpok mánókó Yesu?” Bákéme yi bé “Ae! Yě chí beghok be Efónó Bedyere achí sébhíki re ghok.” ³ Pəl abhép bhó be, “Ntí ane bájwítí ye nyaka bhe achi be yi?” Bákéme yi be, “Chí ɛti menyin ebhen Jɔn ághati bho ke bájwítí bhese.” ⁴ Pəl abho ye beka bó mánjwímem. Arem be, “Jɔn ájwítí nyaka bo betəŋ be bátiknsem ndũ bebú bhap angati nəkə bo Israel bé bábhəŋ ménoko mmu ane átwə yi ansem, nə chi Yesu.” ⁵ Bə Efesəs bhə bághókó nókó nə, báka bájwítí bhə mbə bo abhen mánoko Yesu Acha. ⁶ Pəl anyəŋa ye bó amə anti. Efónó Bedyere abhak ne bhə, bábhə berem beyəŋtək nyáná nyáná ebhén bó babhiki ghók, mándem nəkə menyin ebhén Mandem afyé bhó anti. ⁷ Bə mankem babhak mbə batí byo ne apay.

⁸ Pəl abhak Efesəs ndũ batəŋ arát andək nəkə ekeré nenikiməet beghati bhə Eyəŋ Mandem kebəŋ becháy ankem nəkə epáítí ne bhə ndu áyən be bó mándiní, mánoko, enyũ Mandem áyən bə mambak ne yi mbə Mfə wap. ⁹ Ke mbək eyap báchók batú kenoko enyin ene Pəl árəm. Béré rem chí bebéptí menyin ɛti mbi Acha besí bo mankem. Ndu bákə nə Pəl asət bo abhen mánókó arək ne bhó, ankem nəkə epáítí ne bhə ɛti Eyəŋ Mandem amem áchá Tiránəs yəntiki nywəp. ¹⁰ Arək ambi békə enyuyə ndũ mamie

apay. Ekə bo mankem abhen báchí atú Esia, bághók Mbok Ndíndí ɛti Yesu Acha, nə chi bo Israel ne abhen bápú bo Israel.

Bə Séva bare yəŋ mbi bébhəŋ betəŋ amfáy befónó bebú

¹¹ Ndũ Pəl átəŋ Eyəŋ Mandem, Mandem achye yí betəŋ békə menyiní maknkay ebhén bo bábhikire ghó. ¹² Ekə kpát bo babho besət bebhókó nden ebhen bétése besí ne nkú yi, mámbare nəkə aməet bəməme, ne bó mántəŋ nəkə, ne befónó bebúbəbə mémfu nəkə bo aməet.

¹³ Mpəy bo Israel babhak are abhen bákə mánkə nəkə befónó bebúbəbə mémfú méndó bo abhen bə besəŋəri. Bəre mə bébok befónó bebúbəbə ndu nnyén Yesu Acha nkwó. Babho ye berem ntá befónó bebúbəbə be, “Ndu nnyén Yesu mmu Pəl ághati bo ɛti yi, fú ka yi aməet.” ¹⁴ Bə Séva bati tándrámət bare kə nə. Séva achi nyaka mūngo bachiákap Mandem amət. ¹⁵ Ewak émət efónó ebúbə eghati bhə be, “Ndiní Yesu, ndiní Pəl, ke báchí ntiki bho?” ¹⁶ Mmũ ane efónó ebúbə esəŋəri yí akwén bó aməet arakati nden eyap ne aták bó mankem kpát bábə báfú bebho bewə ne befəet aməet. ¹⁷ Bo abhen báchí Efesəs mankem, bo Israel ne abhen bápú bo Israel bághókó nókó ndak ané áfákárí, becháy békém bó bábhó bechye nnyén Yesu Acha kenókó. ¹⁸ Beyə bo abhen mánókó babho befu kponorəŋ mánsu nəkə bebéptí menyin ebhen bə bákə. ¹⁹ Beyə bə abhen bákə baraká mandem nsé, bátwə ne bekáti-njə ebhap menkem básəŋ bhə besí bo mankem. Ne mbə bati nyaka bhə ti mbə bechye nkáp ane aghaka bebhək silbha nka besə bepəy nsem byo (50.000). * ²⁰ Ekə Eyəŋ Mandem ataka mban ne mban, endək nəkə chi ambi ne betəŋ.

Ewat ené bo bákə etək Efesəs

²¹ Menyin ebhen bífákárí nókó, Pəl akə nti eni bé yí abhəŋ bífəét atú

* **19:19** Ebhək émət ékway nyaka ndu bechye akap ane nkəbetik ndũ nywəp nemət.

Masidónia ne atú Akáiya ampētnsem Yerúsalem. Arem be, “Nnánh ngáká aré, mbəh berəh Rom nkwə.”²² Ató ye bakwak abhi batí ápay, Tíməti ne Erástos, bé mándók ambi atú Masidónia. Yímbəh arəp ansem atú Esia ndu mómbiñi mpok.²³ Mpok yə, esəhəri ébhó etək Efesos ěti Mbi Yesu Acha.²⁴ Ntenáten achi nyaka aré ane áká nnyén be Demétriyos. Asət nyaka Silbha ankə nəkə bəbekeré mandem nsé ane bábhini be Atémis. Awó-betik ebhi áre chyè yí ne bo báchák abhen bákə bhə beyä nsay. †²⁵ Demétriyos abhini bhə báchém nebhuet amət, arem be, “Bətá, bəriñi bé keném ekese kenkem kéfù chí ndü awó-betik ane.²⁶ Bə babhəh bəghə ne bəghək enyih ené Pəl ákə, puyě chí ndiere fá Efesos, ke atú Esia ankem. Akə beyä bo baka ne yi ndu yi árəm be, ‘Bəmandem abhen bo bəghókó ne amə bápú bo mandem wáwák!’²⁷ Akway béchəñti ye betik ebhesé ebhen mbák sébhíki sət mpok. Akway bekə nkwo bé bo báképerə sət ekerákap mandem ngoré Atémis, mbə enyih. Mbák émfákári nə, Atémis mmu áchi mandem ngo ywese apú pere bhak yěnyih. Ne yí kě yěntiki mmu atú Esia ne bə mmik mankem báchyè kenókó!”

²⁸ Bə bəghók nókó enyih ne Demétriyos areme, batí átaka bə amem, bábhə bébik mandeme nəkə be, “Atémis, mandem bə Efesos, chí mandem ngo!”²⁹ Ebyək ékwén etək Efesos enkem. Bo barək ayak bákém Gáyos ne Arístakos báya, bərək amem acha etək ne bhó. Gáyos ne Arístakos babhak bə Masidónia abhen bákə ne Pəl.³⁰ Pəl are yánh berəh ndü nchemti-bə bhə be ádem enyih, ke bakoño Yesu kechye yí mbi be ánkə nə.³¹ Mbək bəbatí etək bábhák mamuerə bhi. Bəbhə bátó nkwo eyəh menik yi mmuet be ake sá ekak amem áchá.³² Ebyək ékwen amem áchá mbənyune beyä bho bábhíki riñi nyaka mbəh ndak ane achi amik. Ebhak ye be mbək bábik mándəkə nəkə eyap ebhe,

báchák mántəh mandəkə nəkə eyap.³³ Mbək eyap bəghó nókó ndü bo Israel bátó Aleksánda ambi, bákáysi bé yí ke átwó ne esəhəri, ékə Aleksánda asá áwó amfay ndu áyən béréem enyih ndu bétəhə mmuet.³⁴ Ke bəriñi nókó bé achi mmu Israel, bápét bábho bewat mandeme nəkə be, “Atémis, mandem ane bə Efesos, chí mandem ngo!” Barək ambi bekə enyuyə ndü manókó nywəp ápay.³⁵ Nsiñi-bekati ane etək Efesos anu kpát akə mban akwen. Abho ye berem be, “Bo Efesos! Agha abhiki riñi be etək Efesos ke ébhəbheri ekerákap ene Atémis ne ntaý mandem enen néfú amfay nékwéné fá amik ntá yese?”³⁶ Těndu yě mmu apú kwáy bétəhə menyih ebhen, bəbhəh mbə béchókó chí kpák kechye esəhəri.³⁷ Bəsət bəbhen bətwə fá ne bhə ené bábhíki ghep yěnyih amem ekerákap eyese ne yě ebépti enyih bábhíki rem ěti Mandem aywese.³⁸ Sébhəh bə batí ne manywəp ane bətan manyé. Mbák Demétrios ne bə eka bəbhəh ndak ne mmu, mántwó aré ne wú be mántəh.³⁹ Ke mbák ndak áchá áchi ané bəyən berih, chəh mányure wú amem áchá etək ndu nywəp enen manyé.⁴⁰ Nchí rem enyuné ne ntí be, bəkway bechye bhesé esəhəri bé sétwó ne ebyək etək enyu ené, mbák mámbép bhesé, sepu bhəh enyih ené sérəm.”⁴¹ Arémé nókó nó, aghati bhó bé mánguré. Echem étaka.

20

Pəl arək atú Masidónia ne etək Gris

¹ Ebyək eyə émay nókó Efesos, Pəl abhini bakoño Yesu. Arem kəpi ne bhó ndu béfyé bó ntí. Arə ye bhó abho berəh atú Masidónia.² Ndü árəh, are fyé bakoño Yesu ntí amem betək Masidónia menkem, kpát achwəp etək Gris.³ Abhak aré ndü batəh arát. Ndu átəñti mmuet bəsət áchwí andək Síria, aghók bé bo Israel bápə békem yi. Ayibhiri ntí eni arəbhe sət chí mbi atú Masidónia békó amik ámpētnsem.⁴ Bo abhen bákə ne yi

† 19:24 Atémis achi nyaka mandem ngoré ntá bə Grik ane bə bakaysi be yi ke áchye nebhə.

babhak Sopáte mmǎ Pírɔs mmu etək Béroa, ne bǒ Tesalónika bati apay, nǎ chi Arístakɔs ne Sekúndus, ne Gáyɔs mmu etək Débe, ne Tímɔti, ne bo atú Esia bati apay, nǎ chi Tíkíkɔs ne Trofímɔs. ⁵ Etáré nókó, bó bárov bhesé * bárovk ambi menon bhesé etək Troas. ⁶ Sésɔt achwĩnyén etək Filipi, sére konɔ bhɔ, mpok epǎ bo Israel ené bret ane kebhoŋ yís éfueré. Sékó anyén anyen ndũ manywɔp átáy sétéméri bhɔ Troas, ne sébhák aré ndu manywɔp tándrámɔt.

Pǎl akɛ mmu ane águ apɛtnsem ndũ nepém

⁷ Ndũ nywɔp enén mbi ndũ sǎnde, séchókɔ ne bǒnkwǎ nebhuet amɔt ndũ Nenyie Eta. Pǎl abhǔŋ nyaka bérɔ betí. Eká arem kepɪ ne bhɔ kpáte nenti beti. ⁸ Beyǎ berónó bébhak ndũ móket ane áchí amfay ane bhesé ne bhó séchéme aré. ⁹ Esakámú amɔt ane áká nnyén be Yútíkɔs abhak ndũ echíkí ene nyéséket chókó. Móket ane séchí are abhak ndũ nenɔk eket enen nejwi arat. Ndũ Pǎl árɔŋ ambi béghátí bhɔ menyin ndũ erɔri mpok, Yútíkɔs abho memɔk kenó. Akwén nókó kenó, amok akwén amik nefi. Bápere sep be mámpókó yi agú. ¹⁰ Pǎl asep ye amik akuri akém yí ne amó ápáy abhene, arem be, “Bǎké cháy, achí nepém”. ¹¹ Pǎl apɛt ye nsem amfay. Mányie nókó Nenyie Acha, arem kepɪ ne bhɔ ndũ eróri mpok tǔ nywɔp néyí. Arɔ ye bó arɔk. ¹² Básɔt esakámu wu bápɛtnsem anywɔp ne yí mbik ne beyǎ manják anti.

Pǎl akɔ béfú Troas bérɔŋ Milétɔs

¹³ Séyámbi ndu áchwí senok berɔŋ Asɔs. Yimbɔŋ anaŋa ati nyaka békó amik. Sére róné né nkaysí bé Pǎl arɔbhe temeri bhesé etək Asɔs ne sénsɔt yí aré. ¹⁴ Atéméri nókó bhesé Asɔs, achwe nkwo ndu áchwí ane sechi amem ne besé mankem sérók Mitilene. ¹⁵ Néyí nókó, sérók séchwɔp nechyenyén Kios. Népet néyí nókó, sénók séchwɔp Sámɔs, ne ndũ ntinywɔp ségháka Milétɔs. ¹⁶ Pǎl anán ati nyaka be

sémfuet kete Efesɔs, mbonyune abhiki yán nyaka be sénchóŋti mpok atú Esia. Are wene be mbák Mandem ánkwák, yi áchwɔp Yerúsalem ndũ nywɔp Epǎ Pentekɔs.

Menyin ebhen Pǎl aghati bǔbati nkwo Efesɔs ke árɔ bhɔ

¹⁷ Ségháká nókó Milétɔs, Pǎl ató eyɔŋ be bǔbati nkwo Yesu abhen Efesɔs mántéméri yi are. ¹⁸ Bátéméri nókó yi, aghati bhɔ be, “Bé babhoŋ báriŋi ndũ nepém ena néchí mpǔknkem ane menchí atú Esia bébhó nywɔp enén mbi bégháka echɔŋ. ¹⁹ Nchí kɛ nyaka betik Yesu Acha ne nesep̄tmuet nenkem, ne babhese amik eti mamɔ ane átwò ntá ya ndũ bo Israel bápá befyɛ me ndũ esɔŋɔri. ²⁰ Báriŋi ndũ ntwó ntón Eyɔŋ Mandem ntá beká bhɔ ne nkɔ nɔkɔ beket ne beket nke bhesé yenyin ené ékwáy bekwak bhe. ²¹ Nde ya batú bo Israel ne abhen bápú bo Israel bé mántiknsem ndũ bebá ebhap mánkónó Mandem ne bé mámbóŋ neka ne Acha ywese Yesu Kristo.

²² “Néne, mérɔŋ Yerúsalem nkúbhé mbɔ enyũ Efónó Bedyere ányiere me, yendu mbíkí riŋi enyin ené éfákari chɔŋ ne me aré. ²³ Ndíní chí be Efónó Bedyere ághati me bé yéntiki nebhuet ane nchwóbhé chɔŋ bo mámfyé me ekerékenɔŋ ne mánychye me esɔŋɔri. ²⁴ Ke mpú sɔt nepém ena mbɔ enyin. Nchí yán chí be njet tendũ ngwenti, nnáná betik abhen Yesu Acha áchyé mé nkɛ. Betik ebho chí béghátí Mbok Ndíndí eti berĩndu ebhen Mandem ábhónó ne bo.

²⁵ “Nnán nkɔ mbán ne mban, ngátí bhe enyũ Mandem ábhák ne bo mbɔ Mfɔ wap, ne néne ndíní bé yé mmu yweka amɔt apú pere ghó me. ²⁶ Nchí ghati ye bhe echɔŋ bé mbák mmu yweka amɔt arɔp ansem aném ebhi amɔ aya apu are. ²⁷ Ngátí bhé yéntiki enyin ené éyíní nkaysi Mandem ne yé émɔt mbíkí bhesé. ²⁸ Kém ká mmuet sayri, mánkem bǒnkwo Mandem ankem nkwo sayri. Bǎké ghókɔntik

* 20:5 Besé: “Besé” àtòŋ be bebho ndũ ndón ane, Lukas mmu ásiní ekáti ene achem ne bǔPǎl.

be Mandem asot manonj Móywi aku bo mámbák bõbhi. Ne ãti yap ke Efónó Bedyere áká mámbak bõ batí bhap. ²⁹ Ndíní bé mpok ndó bhe, chonj nkwo énychwe nenti eneka, ne épú rã bhe. ³⁰ Mpok átwã ne mpok yã ánánj ánkway, mbak bõnkwo báyibhiri tetep Mandem mándabhhe rem chi barak ane ápókã bho angure ebhi kpát mánja bakojo Yesu be mandabhhe kono chi bhã. ³¹ Sot ye ka mpok ne báké ghokontik be nchí ghati nyaka bhe menyinj ne babhese amík, njep nõkã be batú bëti ne ngósí ndü mamíé arát. ³² Néne, nchí fyé bhé amã Mandem ne nchí rã bhe Eyonj eyi ene étõn be berindu ebhi. Eyonj eyi ékwày bekã mángó mánséné, ne ekway bechye bhe áfók ané Mandem ábhuré ntá bõ abhen yí áká mámbák abhi. ³³ Mpok nchí ne bhe, mbíkí fyé amík ndü nkáp ane mmu ne yé chi nden ene mmú. ³⁴ Bë babhõnj bärinj bé nkã betik ne amóya ndu bebhõnj yëntiki enyinj ené me ne bo abhen mëkã betik Mandem ne bhã séchebhe. ³⁵ Ndü menyinj menkem, ntõnj be be sébhõnj bekã betik be sénkwák bo abhen mmuet apu bhã, ne séké ghokontik enyinj ene Yesu Acha árémé be, ‘Eří ntá mmu ane áchíe echa mmu ane ásore sot.’”

³⁶ Põl ánánjá nõkó béréme enyinj ene yi árém, bó mankem bátep mánén amík, babho menikmuet. ³⁷ Mankem bábhõ bedi kebho mámbene nõkã yi ne mándiebhe nõkã yi nekã be, “Õnkã sayri.” ³⁸ Enyinj ene ékpík éká bo bádí kebho tontó chi ndü yi ághátí bhã be bápú pere ghõ yi.

21

Põl arõnj Yerúsalem

¹ Besé ne Põl sérõ bõbatí nkwo Efesos. Achwi ápókã bhesé sépé serak téé ségháká ndü etak ene nnyén nekabhhe ene bábhinj be Kós. Néyí nõkã sérók séchwõp Ródes. Séfú nõkó aré sérók ségháká Patara. ² Aré séghõ áchwi áchák ané arõnj atú Fonishia. Séchwé séré rõnj. ³ Ségháká nõkó nebhuet

ane séghõ Sáyprõs, sérõ ye Sáyprõs ebhe awõghõ, séfuet bérõnj ndü mmik Síria. Sérók séchwõp Táya, nebhuet ane bábhõnj nyaka béfere batu. ⁴ Séfú amem áchwí sékõ sérók etak. Séghõ mpay bakojo Yesu are, séchõkã ne bhõ ndü manywõp tándramõt. Efónó Bedyere aku bo baghati Põl be ákéme berõnj Yerúsalem. ⁵ Ke ndü ngwenti mpok ane sechõkã ne bhõ, serõ bhõ berõnj. Bõ mankem, baghoré ne babhakanem ne bo bárók bétik bhesé kpát bághákã angokonyén. Besé mankem setep manén amík sénikmuet, sékákã batí. ⁶ Sérók ye séchwé amem áchwí, bo bápetsenem beket ebhap.

⁷ Sérõ ye Táya, áchwí ápókã bhese kpát séghákã Tolemays. Sérõ áchwí sékõ etak sékákã bakojo Yesu abhen bachi are, ne sebhak ne bhõ ndü nywõp nemõt. ⁸ Néyí nõkó, serõ, serak Seséria. Ngati Eyonj Mandem amõt abhak aré ane aka nnyén be Fílip. Abhak mmu amõt ndü nkwo bo batí tándramõt abhen báyábhé nyaka Yerúsalem be mánkwak nõkã bõntõ. Sérók sechõkã eket eyi. ⁹ Fílip abhõnj bõbaghõsõnj batí ánwi. Bõ kebháy manem. Mandem áchyé nyaka bhõ akap berem menyinj ebhén yí afyé bó anti. ¹⁰ Ené sénánj séchí are ndu mpáy manywõp, ndemekerinti Mandem amõt ane aka nnyén be Agábõs afú atú Judéya atwã aré. ¹¹ Atwã ntá yese asot mgbat ane Põl agwót amõ ne bekek ebhi yimbõnj arem be, Efónó Bedyere arem be, “Enyune ké bo Israel bágwõt chõnj mmu ane ábhõnj mgbat ane awu Yerúsalem mámfye yi amõ bo abhen bápú bo Israel.” ¹² Séghókõ nõkõ ndak wu, besé bho sékõ nyaka ne yi ne bõnkwo abhen bachi Seséria sénik Põl mmuet bé ákerõnj Yerúsalem. ¹³ Ke Põl akeme chi be, “Ndaká yí bádí enyune? Bãyem nti ena amem! Menká be mámfye me ekerékenõnj, ne yé chí newú nkã begu ãti Yesu Acha.” ¹⁴ Ne ndu sébhíkí kwáy bekã yi anjibhiri ntí eni, sérõ, sérém be, “Embák mbõ enyü mbõnj Mandem Acha áyàn.”

¹⁵ Manywõp ayõ afúéré nõkõ, sétõnjti

menyiñ ebhesε, séfá sebho berəñ Yerúsalem. ¹⁶ Mbək bakoño Yesu abhen Seséria barək ne bhesé básót bhesé eket Násən mmü Sáyrəs ane sébhónó nyaka béchókə eket eyi. Násən áchi nyaka mmu amət ane áyámbi bebhak nkoño Yesu.

Pól arək beghə Jems

¹⁷ Mpok séchwóbhé Yerúsalem bati bōnkwo abhen bachi áré básót bhesε ne mañák. ¹⁸ Néyí nəkə Pól asət bhesé sérək beghə Jems. Bōbati bōnkwo bachak abhen Yerúsalem mankem bábhák are. ¹⁹ Pól akaka bhó aghati bhó yēntiki enyiñ ene Mandem ákú nēnti bo abhen bápú bo Israel mpok yí ákú betik Mandem nenti nap. ²⁰ Bágghókó nókó menyiñ ebhen yi areme báchye bakak ntá Mandem. Barem ye ntá Pól be, “Manó, wəmbōñ əghə ndü beyä nká bo Israel mánókó Yesu, ne bábhəet befye betəñ ndu bebhuere bebhé Moses sayri. ²¹ Bo Israel abhen fá Yerúsalem bárem bé ókə óngati nəkə bo Israel mankem abhen báchi amem betək bechak be mámféré ntí ndü bebhé Moses ne be mándə básyép bōbhəp, ne be mándó békóno bepiñ ebhen bachímbi bhəp. ²² Chəñ sénkə ye ná? Bə bábhoñ chəñ beghok be wə ətwə! ²³ Ŭbhōñ ye beku chi enyiñ ene séghāti wə. Bō bati anwi mányie mgbá ne Mandem. ²⁴ Dók ye ne bhə amem ekerákap be mäsó besí ne Mandem, betəñ be nku yap amay. Wəmbōñ chyε nkáp ane bə bábhoñó bechye ke mámu bati yap. Chəñ eyə énkə yēntiki mmu andiñi bé menyiñ ebhen bārəm éti ye bépú tetep, ne bé őbhəre bebhé Moses. ²⁵ Mbák chi bakoño Yesu abhen bápú bo Israel, séto bə bekáti ndu béghāti bhó bé báké nyié yēnyiñ ene báchyé ntá mandem nsé mbə akap. Ne bé bábhíkí bhəñ ményié manəñ ne nnya ane manəñ ami ábhíkí rəñ amik, ne bé báké fye amə ndü barak epúsí.”

²⁶ Néyí nókó, Pól asət ye bōbhə bati anwi, bó mankem básó besí ne Mandem. Arək ye amem ekerákap

Mandem beku bō bati mándiñi kponorəñ nywəp enen nesə-besí enap ne Mandem némay, ke mánychye akap éti yēntiki mmu wap ndü nkwo bho bati anwi.

Bákém Pól amem ekerákap Mandem

²⁷ Manywəp tándramət ane Pól afyé áróp nókó kékwət memay, mbək bo Israel abhen bafu atú Esia bágghó Pól amem ekerákap Mandem. Mányíkisi bati bo be mánkém Pól, ne bákém yi, * ²⁸ mámbik nəkə be, “Bo Israel, kwak ka bhesé! Ghó ká mmu ane ákə antəñ nəkə bebépti menyiñ éti bo bhesé ne bebhé Moses ne éti ekerákap Mandem ene. Akə kpát néne asət bō abhen bápú bo Israel achwe fá amem ekerákap ene ne bhə. Anyōp Ekət Mandem ne épət epu ekeré bedyere!” ²⁹ Bārəm nyaka enyuyə mbənyune mánánə nyaka bágghó Pól ne Trofiməs mmu Éfesəs, amem etək. Ekə basət be Pól achwe amem ekerákap ne yi.

³⁰ Ebyək ékwén ye etək enkem ne bo babho bejet mándəkə nəkə ndü ekerákap. Bákém Pól baya gbaka gbaka gbaka báfú ne yi batiñ batiép babhínywəp ekerákap. ³¹ Ne ndu báyanə beway Pól, eyəñ érók ntá mūngo batemé nenu Rom be, ebyək ékwén amem etək Yerúsalem enkem. ³² Témté wu, asət batemé nenu ne mbək bōbati bhəp básép barək are. Bo bágghó nókó yí ndü átwə ne batemé nenu, bábhot beden Pól. ³³ Mūngo batemé nenu akém yi ne achye eyəñ bé mámfé yi ne ngem epay. Abhép bhə be, “Mmü-ne chi agha? Akə yi?” ³⁴ Bōbhə bábho bebik mandem nəkə menyiñ kekuri kekuri enyu ené mbək bārəm eyap enyu, báchák mándem nəkə eyap. Ebyək eyə ékə mūngo batemé nenu kékem ntí ne nnet ndü ndak ane áfákári. Aghati bōbhi bé mansət Pól mandək mamfye amem ebhá batemé nenu. ³⁵ Agháká nókó ndu nkók ane béchwe anywóp, batemé nenu bápókə yi ndü bágghó bé beyä bo abhen bachi are babho bétwə ne baraká betəñ.

* **21:27** Éghaka nyaka manywəp tándramət ke mmu ane ányú nku ne Mandem amu ntí ndu bésó besí ne Mandem.

36 Beyä böbhə báre koŋo yi mándem nəkə be, “Wáy ka yi!”

Pəl átana mmæet besí eká bho

37 Ndu éróbhé kékwót be batemé nenu manchwe amem ebha, Pəl abhép mǔngo wu be, “Étá, chəŋ ónka bé ngátí wə, ndak-a?” Mǔngo wu aghok nəkə ndü yi árəm chi Grik, abhép yi be, “Óríŋí eyəŋó Grik-ε? 38 Pú wó óchí mmu Ijip? Pú wə ke əkə bo bágmébhé esəŋəri etək ne əkə bawəy bho nka enwi bárók ne wə amem baso?” 39 Pəl akeme yi be, “Puyé me. Nchí mmu Israel, mmǔ etək Tásəs, etək egho ene ebhəŋə menwəp atú Silísha. Nnikmæet, chye me epok ndem kepí ntá bo abhen.” 40 Mǔngo wu akaa. Pəl ate ye ndü nkók ane bechwe anywəp asá awə amfay be bo mánkwen kpák. Bákwen nókó kpák, abho ye berem kepí ne bhə ndü Híbru, eyəŋótək eyap.

22

1 Pəl arem be, “Botá ne bəmə, Tá ká batú mángok enyíŋ ené mbónó berem ndu bétána mmæet besí ebheka.”

2 Bó bághók ndü yi árəm chí eyəŋ bo Israel. Mbəŋ akwen chák. Pəl arək ye ambi berem be,

3 “Me, nchí mmu Israel. Nchí mmó Tásəs atú Silísha, ke ngo chí fá Yerúsalem amə ntəŋ ngo ywese, Gamáliel. Ngək ekátí chi anten eyi. Atón me bekoŋo bebhé bachímbi bhesé mbə enyü ébhónó bébhak ne nchyé mmæet bekoŋo Mandem mbə be mankem abhen bächí fá echəŋ.

4 Nchí chye nyaka nenyok ntá bo abhen bákəŋo Mbi Yesu wu kpát mbək mángu nəkə, ne ríkəmti nəkə baghərə ne babhakanem mámfye nəkə bhó ekerékenəŋ. 5 Mǔngo bachiákap ne bə echemé bə batí etək bákway béte me ntísie bé nchí kə nyaka enyu yə. Ntá yap ke nchí nsət nyaka bekátí ndu berəŋ ntá batí bo Israel abhen Damáskəs. Mbəŋ betəŋ békəmti bakoŋo Yesu aré be mpétnsem Yerúsalem ne bhó máncyé bó ntémsí.

Pəl aghati enyü éfákári ke yi ayibhiri abhak nkoŋo Yesu

(Bk 9.1-19, 26.12-18)

6 “Ndü nchí rəŋ, ngáká nókó kékwót etək Damáskəs, mbə nkárénká byó ne epay ne ngósí, etəŋtí bediéré bífú amfay témchok békwen bekap me, mbaŋ aghə tontó. 7 Eká nkwén amík ngók eyəŋ ndü érəm ntá ya be, ‘Səl! Səl! Óchyè me nenyok ndaká yí?’ 8 Nkeme be, ‘Acha chí wə agha?’ Eyəŋ ékəme be, ‘Chí me Yesu Mmu Násáret ke óchyè nenyok.’ 9 Bə abhen nkó ne bhó bághó nkwə bediéré ebhə ke báke ghók eyəŋó mmu ane árəm kepí ne me. 10 Ngók nókó enyíŋ ené eyəŋ eyo éghàti me, ndem be, ‘Acha, óyàn me nkə yi?’ Acha arem ntá yá be, ‘Faté dók Damáskəs. Aré, chəŋ mángátí wə yəntiki enyíŋ ené Mandem áyábhe be əbhəŋ beka.’ 11 Etəŋtí bediéré ebhə béká nkepere kwáy beghə mbaŋ. Bə nkó ne bhó báróbhé kem me chí ndü awó kpáte ségháka Damáskəs.

12 “Mmu amət abhak Damáskəs ane áká nnyén bé Ananías. Abhak mmu ane ákəŋo Mandem sayri, mmu ane ábhəre bebhé ebhesé bo Israel, ne mmu bo Israel mankem abhen bächí aré bächyè kenókó. 13 Ananías atwó ntá ya, ate me nékú mmæet arem be, ‘Manó wa Səl, pet bo beghə mbaŋ.’ Témté wu amík anéne me mpet mbo béghə mbaŋ. Ngó yé yi. 14 Arem ntá ya be, ‘Mandem bachímbi bhesé ayap wə bé óndíŋí enyíŋ ene yi atí beka. Ayap wə be óngó ane babhíŋi be Mmu Chak. Ayap wə be óngók enyíŋ ene éfú yi anyu. 15 Ayap wə ne ntí bé chəŋ ómbak ntísie aywi ndu béghàti yəntiki mmu menyíŋ ebhén óghó ne ebhen əghoko. 16 Óképere chəŋti ye mpok. Faté mánjwítí wə, óndə Mandem anso bebú bhe, əmbíŋi nəkə nnyén Acha.’

Pəl árəm ndü Yesu átó yi ntá abhen bápú bo Israel

17 “Mpet nókó nsem Yerúsalem, ewak émót ndü nchí nnikmæet amem ekerákap, ngó kenó amík antifu. 18 Ngó Yesu Acha téé ndü ághàti me be, ‘Kə ayak də Yerúsalem. Bə abhen

fá bápú noko chəŋ enyiŋ ene óghàti bhó ʔti ya.’¹⁹ Nkeme yi be, ‘Acha, bó babhəŋ báriŋi sayri be nchí rón nyaka yěntiki ekeré nenikímaetí bo Israel nkə nəkə be mánkémí bo abhen mánóko wə, ne manden, mámfye nəkə mbək yap ekerékenəŋ.’²⁰ Ne mpok báyway Stífin ntísiə aywe, mbak aré nkwo téé, mbabheri nəkə nden bo abhen bátémí yí ne batay baway. Nka bé mángwáy yi.’²¹ Ke Acha aghati me be, ‘Fá Yerúsalem dók mbə enyū ngátí wə. Dók mbənyune nchí tó wə nekə nesie ntá bo abhen bápú bo Israel.’”

²² Ndū Pól árəm menyiŋ ebhen beyă bo abhen bachi aré bátá batú mángoko nəkə sayri. Ke netaka yí átáká bo Israel beyă bəbhə bábho bebik ne eyəŋ etanatan be, “Nanǎ ká yí, apú mmú ábhák nepém.”

²³ Ndū bábik, bábhó befok nden eyap nkwo ne báre toko mfok mántak nəkə amfay. ²⁴ Mmū ntí batémé nenu Rom ághó nókó nə achye eyəŋ be batémé nenu mansət Pól manchwe ne yí amem ebhá eyap. Aghati bə manden yi ne ékpá bekə yí ángátí bhó enyiŋ ene yí aká ke bo Israel bərə bé nti ne yí kpát mámbiki nəkə enyuyə. ²⁵ Bágwót nókó yí ndu beden, Pól abhép münti batémé nenu amət ane achi are tee be, “Ebhé échyé wə betan bé óndém mándén mmu Rom ene bábhiki re yiŋi mbəŋ manyé ayi mángó bé akə enyiŋi?”

²⁶ Münti batémé nenu wu ághókó nókó nó afa arək ntá müngo batémé nenu arem be, “Ųyàn bekə nə yi? Mmū-ne abhəŋ betan mbə mmu Rom. Ųbhé mándén yí?” ²⁷ Müngo batémé nenu ághókó nókó nə, arək abhəp Pól be, “Ghatí mé, ʔchí mmu Rom tətəbhé?” Pól aka be, “Nchí mmu Rom.” ²⁸ Münti batémé nenu wu arem ntá Pól be, “Nchónǎtí beyă nkáp ke báchyé me betan mbə mmu Rom”, Pól akeme yí be, “Ke me Pól nchí mmu Rom tə nebhé əna.” ²⁹ Eká batémé nenu abhen bábhón bebhəp yí menyiŋ báfere yi amə témte, bó keperə bhép yi yěnyiŋ. Bəcháy békém müngo batémé nenu nkwo mpok yí aríŋi bé Pól mmu

yí aká bákémé báfye ngem amə chí mmu Rom.

Pól ate besí echémé bəbatí etək

³⁰ Müngo batémé nenu are yán bəriŋi mbəŋ enyiŋ ene bo Israel bərəm bé Pól akə. Néyí nókó, arem ye be mámféré Pól ngem amə. Achye eyəŋ bé bəbatí bachiäkap ne bəbatí etək mankem mánychókó mánjíŋi ndaká Pól. Báchókó nókó achye eyəŋ básət Pól bakə yi ate besí bhəp.

23

¹ Pól atep bó amík aməet arem be, “Bəma, mpoknkem ane nchí besí Mandem ne kpatě echəŋ nti əna nechi amem pépép.” ² Mpok yi areme nə, Ananías müngo bachiäkap Mandem, achye eyəŋ be bo abhen bachi kekwoət ne Pól mándep nnyu yi. ³ Pól arem be, “Wə ebhókóri nkok ane bawati ne mbi pépép be bo báké riŋi! Chəŋ Mandem andep wə. Ųchókó afo básət ebhé ʔntan me, ne ʔrəm be mándep me ene ebhé ebhiki chye wə betan ebhə?” ⁴ Bo abhen báté kékwót ne Pól bábhəp yi be, “Ųsəkəti müngo bachiäkap Mandem-ə?” ⁵ Pól akeme be, “Bəma, mbíki riŋi mbə be chí müngo bachiäkap. Ekáti Mandem érəm be, ‘Ųkérem ebábə ʔti münti bəbhé.’”

⁶ Pól aghə nəkə be mbək bə bati bhə bachi chí bənkwo Sádusi ne be báchak babhak bənkwo Fárisi, abik besí bə echeme arem be, “Bəma, nchí múnkwə Fárisi ne mmə bənkwo Fárisi. Nté fá achə manyé chí ndu nnókó bé chəŋ Mandem ankə bawú mámpetnsem ndu nepém.” ⁷ Arem nəkə nə, epáití ékwén nénti bənkwo Fárisi ne bənkwo Sádusi ne echeme ékóre. ⁸ Efákári nyaka enyu yə mbənyune bənkwo Sádusi bərəm be bawú bápú kway bəpetnsem ndū nepém, ne be bəángel bápú, ne yěnyiŋ epu ene bábhiŋi be befəŋ. Ke bənkwo Fárisi mánoko be chəŋ bawú mámpetnsem ndū nepém, ne be bəángel bachi ne befónó nkwo bechi. ⁹ Ere mé ebyək ékwén, mbək batəŋ ebhé Mandem abhen báchí bənkwo Fárisi báfate bare rem ne eyəŋ etanatan be,

“Sébhíkí ghó yě ebéptí enyiy ene mmũ-ne áká. Ngufú efónó ke éghátí yi enyiy ne ngufu ángel ke árémé kepi ne yi!”
 10 Bétáná béyá béchá, erɔp chi békem batí ne amɔ. Ekɛ mũngo batemé nenu abhón becháy be bákway bedakati Pól. Achye ye eyɔn be batemé nenu bhi mánsɛp mámfónó Pól ntá bõbhɔ mándɔk amem ebhá batemé nenu ne yi.

11 Égháká nókó ne beti Yesu Acha atwó ate nepakámɛt Pól arem ntá yi be, “Ŭké chay! Nkúbhé mbɔ enyu órémé èti eya fá Yerúsalem, òbhɔn békɛ enyuyɔ amem etɔk Rom nkwo.”

Bõ Ju bate eyu beway Pól

12 Néyi nókó, mbɔk bo Israel bákém echeme báte eyu beway Pól. Mányú nku be bapu nyie nenyie ne yěnyiy bápú nyu kpáte mangway yi. 13 Mpäy bo abhen mányú nku yɔ báchá besa bépay. 14 Barɔk ntá bõbatí bachiákap Mandem ne bõbati etɔk baghati bhɔ be, “Sényũ nku, séyíkí mmɛt bé sépú nyié ne sépú nyú yěnyiy te séngway Pól. 15 Bè ne nkwo Echémé bõ batí etɔk tó ye ka eyɔn ntá mũngo batemé nenu bé ántó Pól ntá yeke mbɔ be báyan beghok eyɔnó manyé eyi sayri. Mbák émfákárí nó, chɔn séngway yi ambi.”

16 Mmũfu aghók èti nekatínet enɔ. Abhak mmɔ manɔ Pól. Afa arɔk amem ebhá batemé nenu aghati Pól. 17 Pól abhinyi mũnti batemé nenu amɔt aghati yí be, “Sɔt esakámu ané dɔk ntá mũngo ne yí. Abhɔn enyiy béghátí yi.” 18 Mũnti wu asɔt yí arɔk ntá mũngo wap arem be, “Pól mũkenɔn abhíní me arem bé nsɔt esakámu ané ntwó ntá ye ne yí mbɔnyune abhɔn enyiy béghátí wɔ.” 19 Mũngo batemé nenu akém yí ndu awó aya bárɔk ansem, abhép yí ansem ansem be, “Ntiki ndak óyan beghati me?” 20 Akeme yí be, “Bõbatí bo Israel báte eyu be mángátí wɔ ónsɔt Pól ɔnsɛp ne yí ndu echémé bataná manyé egho mbure mbɔ be báyan chí bérinyi ndaka ywi sayri. 21 Ke kéka ne bhó. Bõ bhap bábhésé ambi mánɔn be mankem yí mangway. Bácha batí besa bépay. Ne mányũ nku bé yěnyiy

bápú nyie ne yěnyiy bápú nyú kpáte mángwáy yí. Mánan batonɔi mmɛt, barɔbhe non chí bé óntó Pól antwɔ.”

22 Mũngo batemé nenu aya yí batú be, “Dɔk, ke kékɛ yě mmu andíní bé ɔghátí me ndak ane.”

Bátó Pól Seséria ntá góbhanɔ Féliks

23 Mũngo batemé nenu abhinyi ye bõ batí batemé nenu bhi bapay aghati bhɔ be, “Sɔt ka batemé nenu batí besa byo, bõ batí besa bérát nsem byo abhen bákò ne mpɔnóndík, ne batemé bakɔn besa byó. Tonɔtí ká mmɛt bésɔt Pól ndu nkarenka nénenamɔt beti ebhen echɔn, mándɔk Seséria ne yi. 24 Chiè mpɔnóndík ene Pól ákò ne yó. Ne kɛ Pól áchwóp dok ntá góbhanɔ Féliks ené yěnyiy ebhiki fakari ne yi.”

25 Arém nókó nó, asín ekáti ené érèm be,

26 “Me Klaudiɔs Lísias ke nchí sin ekáti ene ntá Eta yese góbhanɔ Féliks. Eta, nchí to wɔ bakak. 27 Bo Israel bakem mmu wu báre yán beway yi. Ngók nókó bé yi abhɔn betan etɔk Rom mbɔ mòmik, nsɔt batemé nenu bha ndak mféré yi amó yap. 28 Nsɔt yí ndak ndu áchá manyé agho wap bérinyi ndak ane yí akɛ. 29 Aré, ngó bé abhiki kɛ yěnyiy ené éyan be mángwáy yí, ne yě chí ene ékɛ mámfye yi amem ekerékenɔn. Báre rem chi barak ane ayíní bebhé bhap. 30 Ne mmũfu ághátí nókó me ansem ansem bé bo Israel báte eyu beway yi, témté wu ndem bé mbɔn beto yi ntá ye. Ngátí bo abhen bábhéré yí ndak amɛt be mántwó ntá ye mangati wɔ ndak ane yi áká.”

31 Batemé nenu bákɛ mbɔ enyu mũngo wap ághátí bhó. Básót Pól betí bhɔ bárɔk ne yi kpát bágháka Antipatris. 32 Néyí nókó, batemé nenu abhen bákó chi ne bekak bápɛtnsem amem ebhá. Báró abhen bákò amfay mpɔnóndík mándɔk Seséria ne Pól. 33 Bágháká nókó Seséria, báchye ekáti ntá góbhanɔ, bárɔ Pól amɔ yi. 34 Apáy nókó ekáti yɔ, abhép Pól be, “Ayě atú etɔk chi ane?” Pól akeme yí be, “Silísha.” Aghókó nókó nɔ, 35 arem ntá Pól be, “Bo abhen bábhónó ndak ne wɔ mánán mántwó, chɔn ngók nnyé ene.”

Achye ye eyon bé mámfyé yi anywóp amem áchá ane góbbhanó, mámbaheri nókó yi. Achá wu chi ane Hérød áte nyaka.

24

Básót nnyé Pól ntá Féliks

¹ Éfueré nókó manywóp átay, mǔngo bachiákap Mandem ane áká nnyén bé Ananías asep arək Siséria ne mbək bōbatí etək, ne ntaranyu amət ane áká nnyén bé Tetúlos. Báchwóbbhé nókó besí góbbhanó Féliks, babho bebhat Pól barak amuet. ² Bábhiní Pól, achwe anywóp. Tetúlos abho béré m ɛti yi ntá góbbhanó be,

“Eta! ɛti ye kpák achi fá etək eyese ndü eróri mpok, ne ɛti nekú ywe ane ndíndí, egúpsí échí etək. ³ Enyu ené ókú menyinj ebhen ne yéntiki ebhak ené ókú bhó, séka bhó ne sékaka wó. ⁴ Mbíkí yan béchónɛti mpok aye tontó, nchí nik chi mmuet be ónsébbhé nti ené amik óngók mbiní ndak ane sébbhónó beghati wó. ⁵ Séghó bé mmü-ne chí nchye esonori ane tón séngó ne nyon-ndak ndü nkwo bo Israel mban enkem. Achí nkwo münti ndü eká bhó abhen bábhiní be bo Násáret. ⁶ Akú kpát are yán beguer ebyok amem ekerákap awu Yerúsalem, ke sékém nó yi. [Mbú sétan yi bekonjo ebhé, ⁷ ke Lísias mǔngo batemé nenu atwó afonjo yí amə ye se ne betan, ⁸ yí bé bo abhen bábhónó ndak ne yi mántwó ntá ye.] Mbák wəmbonj óndém kepí ne yi, chonj óndinj be yéntiki enyinj ene sérəm be yi áká échí tetep.” ⁹ Tetúlos árém nókó nó, bo Israel báchém ne yí báká be yéntiki enyinj ene yi árémé bé Pól áká échí tetep.

Pól atanja mmuet besí Féliks

¹⁰ Góbbhanó atón ye ne awó be Pól andem kepí. Pól abho berem be,

“Ngó bé onánj onan manyé amem etək ene ndü beyá mamie, ne mbónj manák bétanja mmuet besí bhe. ¹¹ Mbák ómbép, chonj wəmbonj óndinj be ebhíkí cha manywóp byo ne apay ené ndónj Yerúsalem ndu bechye Mandem kenókó. ¹² Ne bo Israel bábhiki ghó me ndü nchí kem epúiti

ne yé mmu amem ekerákap Mandem, bábhíkí ghó me ndü nchí nyíkisi batí-bho be mánychye esonori amem ekeré nenikímmuetí ne yé chí ndü nebhuet achak amem etək. ¹³ Ne bápú kwáy betonj kponoronj bé nkú menyinj ebhen bábhat né me amuet. ¹⁴ Ke nká enyinj émot besí bhe kponoronj. Nchí konjo Mbi ané bo Israel bərəm be abhōnj bekwéné ndu nchí nikmuet nchye nókó kenókó ntá Mandem bachĩmbi abhesē. Ne nnókó yéntiki enyinj ene bebhé Moses béyānj senkú ne yé chí ebhen bechi amem basinjí baremé kepinti. ¹⁵ Mbákánti ne Mandem enyumót mbó bhó, bé ewak émot chonj yí ankú bawú mankem abhen báchí chak besí bhi ne abhen baru mámpetnsem ndü nepém. ¹⁶ ɛti yo ke nchí kú yéntiki enyinj bé nti ena némbák pépép ne Mandem, némbak pépép ne bo.

¹⁷ “Nnánj ntat nyaka mpáy mamié kerón Yerúsalem. Ndok ye aré ne nkáp béchyé nekwa ntá bachébbhó etək eya, ne béchyé akap ntá Mandem. ¹⁸ Ené nchí Yerúsalem ndu batí barak ayó apáy ké bágghó me amem ekerákap. Bágghó me ndü nchí nanja beku mbó enyu ebhé Moses érəm bé mmu ankú beso besí ne Mandem. Eká bhó épú nyaka are ne me, ne yé chí ebyok. ¹⁹ Ke mbək bo Israel abhen báfú atú Esia bábhak aré. Bə babhōnj bétwó fá mántebhe me besí bhe mbák bágghó be nkú ebépti enyinj. ²⁰ Mbák épú nó, bép bo abhen bachi fá téé, be bə babhōnj mandem bekwéné ebhen baghó ebhe eya mpok ntée amem echémé bōbati etək. ²¹ Bábhiki bhōnj enyinj ene bərəm be nkú, ebhiki fuet chí enyinj émot ene mbíkí ndem mpok ntée nenti enap be, ‘Chonj bawú mámpetnsem ndü nepém.’”

²² Féliks arinj nyaka sayri ɛti Mbi Yesu Acha. Eká ághókó nókó enyinj Pól areme, ábhuré manyé, arem ntá bo Israel bé Lísias mǔngo batemé nenu ántwó chonj mkpót nnyé eneká enen. ²³ Achye ye eyon ntá münti batemé nenu bé ámfyé Pól anywóp, mam-

babheri nõkõ yi, ke ámbõñ ngangan mandú. Ne be báké kan mamæere bhi berõñ beghõ yi ne bechye yi nekwak.

Félikis abhære nyé Põl ndũ mamié ápáy

²⁴ Efuéré nõkõ mpáy manywõp, Félikis ne ngoré aywi Drusila batwõ. Drusila abhak mmu Israel. Bátõ mmu be ambhñi Põl. Atwõ nõkõ, bátá batu bare ghok ndu yi árèm enyũ mmu ákway bebhõñ neka ne Yesu Kristo. ²⁵ Ndũ Põl ákèm epáítí andeme nõkõ enyũ mmu ákway bebhak chak besí Mandem ne enyũ mmu ákway békém mmuet be áké kũ bebhá, ne ãti nywõp enen Mandem ábhõñõ betan yẽntiki mmu, becháy békém Félikis, arem be, “Dók kpík, nnan mbõñ épók chõñ mpet mbhñi wõ.” ²⁶ Arém nõkõ nõ, abhaka nti be ngufú chõñ Põl anchye yí besõñ. Ekũ are bhñi yí mpok ne mpok andem nõkõ kepí ne yi. ²⁷ Are kũ enyu eyõ ndũ mamié ápáy kpátě Pósiõs Féstõs ásót épók eyi mbõ gõbhanõ. Ndu Félikis ayan bo Israel mámbõñ manák ne yi, arõ Põl ekerékenõñ.

25

Põl arem be mánten nyé eni ambí ntá Mfõ Rom

¹ Féstõs arõk Seséria bébhõ betik mbõ gõbhanõ atú Judéya. Efuere nõkõ manywõp arat, afa akó Yerúsalem. ² Aré, bõbati bachiãkap ne maném bo Israel barõk batemeri Féstõs babho bebhat Põl barak amuet. Ne manik Féstõs mmuet be, ³ ankwak bõ bekũ manto Põl Yerúsalem. Mãnan bati nyaka be bo mámbésé ambi mankem yi mangway. ⁴ Féstõs aghati bhõ be, “Põl achí ekerékenõñ amem etõk Seséria ne mbõñ nkaysi berõñ aré mandú mpok. ⁵ Bõbatí bhẽka mánkõñõ me Seséria ne mbák yi abhõñ bekwéné chõñ mándem besí ebha aré.”

⁶ Féstõs abhak ne bhõ mbõ manywõp ánèn ne byó. Apet ye nsem Seséria. Néyi nõkõ, achõkõ ndũ enõkõ manyé eyi, achye eyõñ bé mánsót Põl mántwõ ne yí. ⁷ Bátwõ nõkõ ne yí bo Israel abhen báfú Yerúsalem bákáp

yí báfyé néntí mándeme nõkõ bé Põl áká beyã bebéptí menyih. Yẽ nõ, bõ kekway betõñ kponorõñ menyih ebhen bó bárèm bé yí aká. ⁸ Põl abho betãña mmuet andem nõkõ be, “Bekwéné bépú ne me wáwák beyihñi ebhé bo Israel ne ebhé ekerákap ne yẽchi ebhé Mfõ Rom.” ⁹ Féstõs áyàn nyaka bo Israel mankõñ yi. Eká abher Põl be, “Oõñ béko Yerúsalem bé ntãñ ndak ane are?” ¹⁰ Põl akeme be, “Nchí fá amem acha manyé Mfõ Rom, ne fá ke bábhõñõ betãñ nyé enen. Wõmbõñ õrññi be mbíkí kũ bo Israel bebhá. ¹¹ Mbák nkwen ebhé ne nkũ enyih ené éyàn be mángwáy me nká newú. Ke tẽndu barak ané bó bábhãt me amuet apú tetep, yẽ mmú apú kwáy befyẽ me amó yap. Nyé ena nébhõñ bérõñ ntá Mfõ Rom.” ¹² Féstõs ághõkõ nõkõ enyih Põl árémé, abhñi batanã manyé abhi bárèm kepí. Aghati ye Põl be, “Orem bé nyé ene néndók ntá Mfõ Rom, ne chõñ õndõk ntá Mfõ Rom.”

Põl ate besí Agripa ne Benis

¹³ Efuéré nõkõ mpáy manywõp, Mfõ Agripa ne mómayi ane ngoré Benis bárók Seséria ndu békãka Féstõs. ¹⁴ Bátát nõkõ áré mpáy manywõp, Féstõs aghati Mfõ Agripa ãti nyé Põl be, “Mmũfú achí fá ane Félikis arõ ekerékenõñ. ¹⁵ Ne mpok nchí Yerúsalem, bõ batí bachiãkap ne bõ batí etõk béré bhat yí barak amuet ne béré yãñ be menchyé eyõñ mángwáy yi. ¹⁶ Ke nkeme bhõ be epññi bõ Rom ébhíkí ka be mángwáy mmu ené babhikire tan yi. Mmu abhõñ bété besí ne besí ne bo abhen bátí yí anchye eyi eyõñõ manyé. ¹⁷ Bátwõ nõkõ ye fá, mbíkí chõñti mpok. Néyí, nchyé eyõñ be mánsót mmũ wu mantwõ ndu acha manyé ne yi. ¹⁸ Mpok bo abhen bábháré yi barak amuet báfáté, bóke rem yẽ ndak abúabũ mbõ ane nkaysi be bõ bakway berem be yi akũ. ¹⁹ Béré kém chi epáítí ne yí ãti baraká Mandem ayap ne ãti mmu ane áká nnyén bé Yesu ane ánãñ ágú, ke Põl árèm bé achi nepém. ²⁰ Ngó nõkõ bé mbíkí rññi enyũ mẽkwáy bekũ be mbõñ

nejwimem ndu barak ane, mbéP Pól mbák yi akon beron Yerúsalem be mántan nnyé eni aré. ²¹ Ke Pól keka. Ate chí bé mambabheri noko yi kpaté Mfó Rom antán nyé eni. Nchyé eyon be mambabheri noko yi kpaté mpok ane métò yi ntá Mfó Rom.” ²² Mfó Agripa arem ntá yi be, “Chon mambon nkon beghok ne batú enyion ene yi árè.” Festos akeme yi be, “Chon ongok yi mbúré.”

²³ Néyí nókó ye, Mfó Agripa ne mómayi Benis bárak amem áchá-etok ne beyá kenókó, báchwé ne bōbati batemé nenu ne manem bō etok. Festos achye ye eyon bé batemé nenu mánsót Pól mántwó ne yí. ²⁴ Bátwó nókó ne yí, Festos arem be, “Mfó Agripa ne be mankem abhen báchí fá ne bhesé, ghó mmúré. Bo Israel mankem abhen Yerúsalem ne abhen fá Seséria bátwó ntá ya mpoknkem, mámbik noko be, ‘Apú mmu ane bárò be ámbák nepém.’” ²⁵ Ke mbíkí ghó nyaka enyion ené yi áká be mangway yi, ne tēndu yimbōn árémé be manyé ayi abhōn bérōn ntá Mfó Rom, nka ne yí. ²⁶ Yé nō, mbíkí bhōn esáyri enyion besion ntá Mfó Rom eti yi. Etiyo ke ntwó ne yí besí ebheka, ne sayri sayri, besí ebhe, Mfó Agripa! Ntwō ne yi be sēnjijí nyé eni enyu ené nchí kway bebhōn enyion ene mésion. ²⁷ Mbíkí kaysi bé échí sayri bétó mukonon ntá Mfó Rom nkerem mbōn enyion ene yi áká.”

26

Pól átāna mmuet besí Mfó Agripa

¹ Festos ánānā nókó enyion ene yi árè, Agripa arem be, “Pól, mbák obhōn enyion bérēm ndu bétānā mmuet, dem séngók.” Pól abho ye bétāna mmuet, anton noko ne awó be,

² “Mfó Agripa, nkáysí bé eri echa be nté besí ebhe echon ndu bétāna mmuet ndū barak ané bo Israel bábhat me amuet. ³ Eri sayri be mbōn mfó arinjí berinjí bo Israel menkem ne menyū menyion ebhen bétwò bhō ne ákóré. Nchí nik ye wō mmuet bé onképnti ongók enyion ene méré.

⁴ “Bo Israel mankem bárinjí me te kēmbó eka. Ngo chí ne bōbha ne amem etok Yerúsalem. ⁵ Bó bárinjí sayri ndū eróri mpok bé nchí nyaka ndū nkwo bō Farisi abhen báfyè betan tontó ndū baraká Mandem. Mbák ombép bhō chon mángati bhe enyūmōt mbák báyan berem tetep ane bárinjí. ⁶ Nté fá echon bātān me chí mbonyune mbákánti ndū bariēp amen Mandem afyé nyaka ntá bachimbí abhesé. ⁷ Chí nkúbhé bariēp amen maneréket yesé byo ne apay babhaka nti aré bé chon amfú kpononon ndū mánikmuet mánchye noko Mandem kenókó beti ne ngósí. Mfó, mbōn esōnori ne bo Israel echon chí eti mbákánti ndū bariēp amō. ⁸ Ndaká yí ébemuet ntá yēchi mmū yweka amōt menoko be Mandem ákway beku bawú mampetnsem ndū nepém?

⁹ “Mambon ngo nyaka be, échí epók eya beku yēntiki enyion ndu menu ne bo abhen mánókó nnyén Yesu mmu Násáret. ¹⁰ Ne nkú nō amem etok Yerúsalem. Bō-batí bachiákap báchyé me betan béfyé bo Mandem amem ekerékenon. Ne mpok ane bárémé be mángwáy bhó, nka be mángwáy. ¹¹ Mpok ne mpok, nchí rōn nyaka ndū bekeré nenikimuet menkem nchyé noko bhō ntémsi beku bō mandem ebúbū eti Yesu. Mbōn beyá bebēnti ne bhó kpát ndok noko betok bo báchák ndu béchyé bhō nenyok aré.

Pól aghati enyū éfákári ke yi ábhák nkonjo Yesu

(Bk 9.1-19, 22.6-16)

¹² “Ewak émót, nde rōn Damáskos ne bekáti ebhén nsóré nta bō batí bachiákap bechye me betan be ndók nkémí bhō. ¹³ Mfó, ndu nchí rōn, bégháka néntí ngósí, bediéré ebhen béchá ebhen nnyómok befú amfay békwén bekap me ne bo abhen mékò ne bhō. ¹⁴ Besé mankem sékwénti amik. Témte wu, ngók eyon ené érēm ndū eyonótok Hibru be, ‘Sól, Sól, ndaká yí óchyè me nenyok? Okáysí bé ákwáy ménú ne me? Mbák ónsót ekak

ᾠδερ setárébhé wə ke óghòk bebe.’
 15 Mbép bé, ‘Acha chí wó agha?’ Acha akeme me be, ‘Me Yesu ké óchyè nó nenyok. 16 Ke faté. Mbésí wə besí ndu beyap wə ómbák mübetok awa. Chəṅ ómbak ntísie wa, óngati nəkə bo menyih ebhen óghó fá ambi echəṅ, ne ebhén métəṅ chəṅ wə ansem mpok. 17 Chəṅ mbak ekuti eye mpoknkem, ne böbhe bápú kway beku wə yěnyih, ne yé chí bo abhen bápú bo Israel. Nchí to wə ntá yap néne. 18 Métò wə ᾠdək ónéne bó amík be mándó ejuri mankoṅo bediéré, ne be mamfu ndu betəṅ Satan, mángoṅo Mandem enyu ene Mandem áfoṅori bhə bebú ebhap, anku mámbak ndu nkwo bo abhen yi áká bachi nyáṅá mbənyune babhəṅ neka ne me.’

Pəl ārəm ěti betik ebhi

19 “Mfə Agripa, ndū Yesu áfú amfay atwə ntá ya ndu kenó amík antifú, mbəṅ ye nyaka békóṅo eyəṅ eyi. 20 Eká mbo bégháti Eyəṅ Mandem etək Damáskos, ne nkə ndək nəkə Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ke nde rón ntá abhen bápú bo Israel nkwo, bé bó mántiknsem ndū bebú bhap mámpetnsem ntá Mandem ne mámba beku menyih ebhén bétəṅ bé bó bátiknsem ndū bebú bhap. 21 Eyə ke eká bo Israel bákém me amem ekerákap Mandem, ne béré yan béwáy me. 22 Kpátě echəṅ Mandem ke ákwák me, ne áká bé nté fá ndém ntá bö mankem, maném bho ne ndéndémé bho, nkúbhé enyih ene baremé kepinti bárémé nyaka ne Moses árəm bé chəṅ émfakari. 23 Nə chí enyih bárémé be Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átò abhəṅ beghə esəṅori angú, ne ambak mmū mbi bépətnsem ndū nepém angati bo Israel ne abhen bápú bo Israel ěti erónṅ ene échyè nepém.”

24 Ené Pəl ábhúét bétáṅa mmuet enyu yə, Festos abik arem be, “Pəl, ebhókóri ékem wə! Beyá ekáti békə ebhókóri ékem wə!” 25 Ke Pəl akeme be, “Eta, wo mmu kenókó eke keya kecha,

mpú bhokori! Menyih ebhén méréṅ bechi tetep. 26 Mfə áríní menyih ebhen menkem, ěti yə ké nchí ghati wə menyih ebhen nkebhəṅ becháy. Ndíní bé ndu menyih ebhen menkem ené ébhésé wə épú, mbənyune yěnyih ébhiki fakari bhésé bhésé. 27 Mfə Agripa, pú ᾠókó enyih baremé kepinti básíní? Ndíní bé ᾠókó!” 28 Mfə Agripa akeme be, “Pəl, ókáy sí bé ndū mómbihni mpok ane ké ókwáy beku me mbak múnkwə Kristo?”

29 Pəl akeme yi be, “Yé chí ndū mandú mpok yé ndū eróri mpok, nenikímuet ena ntá Mandem chí be ékébhak chí ndiere wə, ke be yěntiki mmu achák ane áchí fá echəṅ ághòk me, ámbák mbə me ebhikifuet chí bebhak ne ngem amó mbə me.”

30 Afə ke Mfə Agripa, ne góbhanə Festos, ne Benis manə Mfə Agripa, ne bö mankem abhen báchí chókó ne bhó báfáté. 31 Báfú nókó, béré rem ne bati be, “Mmū-ne abhíkí kə yěnyih ené éyan be mángwáy yí ne yé chí befyə yi ekerékenəṅ.” 32 Ne Mfə Agripa arem ntá Festos be, “Mbə abhíkí rem be mánten manyé yi ntá Mfə Rom, mbə séró yi arəṅ.”

27

Batemé nenu bárók Rom ne Pəl

1 Barem be sensot* áchwí sendək Itali. Básot ye Pəl ne mbək bökenəṅ báchyé ntá Juliös münti eká batemé nenu ene babhəṅi be eká batemé nenu Mfə Rom. 2 Sérák séchwé áchwí ane áfú Adramatium. Abhəṅ nyaka bétéme ndū yěntiki nechyěnyén atú Esia. Séfá séré rón. Arístakos mmu Masidónia wu áfú Tesalónika abhak ne bhesé. 3 Néyí nókó, sétéme ndū nechyə Sídon. Júlios atəṅ Pəl berinti. Arə Pəl ánkó etək, ángó mamuere bhi be mánkwák yí ne menyih ebhén bekway békwak yi. 4 Etare nəkə sépét séchwé áchwí séré rón. Mbéep atanatan abhó befú bhesé ambi. Eká, ségháká nókó kékwót Sáypros, etək ené échí néntí nnyén, séróbhe nók sémfuet

* 27:1 “Sensot”, “Sendək”: Beyəṅ ebhen bétəṅ be Lukas apet achi ne Pəl.

nəko chí ebhě ené échí tiii. ⁵ Sénók sépé manyu ndü ebhe ene éyini atú Silísha ne Pamfilia sétéme etok Míra ndü atú Lúcia. ⁶ Aré ndü nechyé Míra, münti batémé nenu aghó áchwí ane áfú Aleksándriya, etok Ijip, áròn Itali. Afere bhesé ndü ayesé áchwí afyé amem awu. ⁷ Séré nók séndəko nəko petii ndü mpəy manywəp. Sébhón beyă esətori ke séchwəp kékwót ne Kinídəs. Mbúép atanatan keka séndók ámbi. Sémókəri séróbhé nók sémfuere nəko chí ebhě Kret ené nnyén néchí tí, kékwót ne njie Salmónə. ⁸ Babhúép áchyé bhese beyă esətori, séré rón peti peti, sémfuere nəko ebhě Kret eyə kprát séchwəp ndü nebhuet ane bábhini bé Erití Nəchyənyén, kékwót ne etok Lásea.

⁹ Sənan séchóni nyaka beyă mpok ne beko ndu achwinyén erəp chí ndak ané nepém ne newú mbənyune Epə Nəfətori Bəbá enan efuet nyaka ne mpok babhúép atanatan akwáy. Eti yə, Pəl achye bhə manie be, ¹⁰ “Bəta, ngə bé mbák séndók ámbi ne nekə enen chə esətori émfú, beyă ménémé mémbak, puyé ndiere ne áchwí ne batu, ke ne bapém ayese nkwa.” ¹¹ Ke münti batémé nenu afyé ntí ndü enyini ene müngo bakə betik amem áchwí ne mmü ane ábhón áchwí bərəm echa ené Pəl árəm. ¹² Nəchyə nyén enén bábhini bé Erití Nəchyənyén néchí nyaka ranáranə kebhak sayri bé sənchókó aré sənón mpok ane mbúép atanatan ane anu mpok mban ákwèn ámay. Ékú beyă bo abhen bákə betik amem áchwí bərə yán mbi bérón Foiniks. Foiniks abhak nəchyənyen Kret enen áchwí ate aré becháy ti, ye chí ndü mpok yə.

Mbúép atanatan átéməri bhə anyén

¹³ Ébhíki tat, mandú mbúép abho bəfók bəfú ebhe manyu ne bo bakaysi be chə menyini mémbak sayri. Báya ye ndo bəfére anyén, babho menok berəni ámbi mámfuere nəko nekə nnyén. ¹⁴ Ke ébhíki tat, mbúép

atanatan ane átwə ne beyă mpérényen abho menu, bəfú atú etok ane mmok, áfú are. Bábhini nyaka mbúép wu be Mbúép Nət-Is bekojo atú ane wu áfú. † ¹⁵ Ne mpok mbúép ádep áchwí, sékepere kway ménok berəni tebhe tebhe ne mbúép. Sékpík séró be wu ámpókó áchwí. ¹⁶ Sérók séré fuət chí ansem mókpókó mmik ane ate nnyén. Aka nnyén be Kaúda. Mmiki yə achét mbúép mandú. Eyə ékwák bhese, sénú seya áchwí nininini ane achi anet áchwí be áké rakati ansem áchwí. ¹⁷ Sésót manik ségwót áchwí wu amfay ane sechi amem ndəni ne ndəni enyu ené ápú kwáy bédákáti áyák. Bakə-betik amem áchwí bərə cháy be chəni áchwí ándək ampan ndü ésiép ene échí ndü ebhók manyu ene etok Sitis. Ékú bəfére ndo māmése anyén, bé, ndü áchwí áyà wu, mbúép áképere pəkó wu tontó. Bákú nókó nó, bərə mbúép áróbhe wu pəkó áchwí. ¹⁸ Ndu mbúép atanatan ádep áchwí ywese, are janari mbə be áyan bebət. Néyí nókó, bábhó mémése batu ányen. ¹⁹ Égháká nókó manywəp arát, bə betik babho bəfére mbək menyini áchwí mbə manik ne bechak mánto nəko anyén. ²⁰ Mbúép atanatan ándəkə nəko chí ámbi ndü beyă manywəp. Ne ngósí mmok ketyé, ne beti bó keghó mambe. Enyuyə enyuyə, kpráte séfére nti sérém bé ndak ywese ámay. ²¹ Bo mánan bátat nyaka kenyié nenyíé, ékú Pəl afate ate néntí enap arem be, “Bəta, mbə bəghók eyəni eya mbə sébhíki fá Kret sembəni nchənti ne mbə ménémé ebhen bəpú. ²² Ke néne, nchí ghati bhe be, yəntiki mmü yweka ámbón nətanjánti! Chəni áchwí ánem ke yə mmu apu gu. ²³ Ndini nə mbənyune ndü nkubhe beti ebhen Mandem ane ábhónó mé, Mandem ane məchyé kenókó, ató ángel aywi átwó até me nepak mmuet, ²⁴ árəm be, ‘Pəl, kebhón becháy. Əbhəni bété besí Mfə Rom. Ne eti berindu Mandem ne wə, ápémé yəntiki mmu ane ókə ne yi.’ ²⁵ Bətá, yəntiki mmu yweka

† 27:14 Nə chí, mbúép ané bábhini ndü eyəniəndik bé: North-easter.

ámbónj yé netanjánti. Mbónj neka ne Mandem, ne ndíní bé chónj émbak mbonyũ yí árémé. ²⁶ Ke mbúép ábhónj bépókó chónj bhese kpát áchwí andók ántu mmæet ndũ etókófú ené nnyén nékábhé.”

²⁷ Egháka nókó néntí bëti, ndũ nywop enen nékú manywop byó ne ánwi, ndũ mbúép ápókó bhésé bekinj manyu Adriya beti bhó, bõ abhen bákũ betik amem áchwí bákáysi be nékú nnyén nénánj néchí kékwoť. ²⁸ Eká básót nnik ane básere ndo aré, mámése ndo anyén be mándinj enyũ nnyén nechwe amik. Bághó be mmiki nyén aróp mbó meta besa bēpay. Bērónj ambi mandú, bāpet bákũ nō, bághó be mmiki nyén aróp bō meta esā nsem byo. ²⁹ Béré cháy be chónj mbúép ámpókó áchwí wu ándók ántem ndũ setárebhé, nékú nnyén. Báfere ye baro ánwi ansem áchwí mámése anyén bé andóp téé, béré nikmæet bé nywop nénjí nénkwésé bhó. ³⁰ Bakũ-betik amem áchwí béré yánj mbi bēpeme mmæet eyap. Básót áchwí ninininj ané báséré amfay básébhē anyén be manok manko abhi ke bákót ngepti mbó be bārónj beferē chi baro áchák ambi áchwí mánsebhē anyén. ³¹ Ke Pól ághó nókó nō, aghati münti batemé nenu ne bõbhi be, “Mbák bakũ betik abhen áchwí mámfú, yé mmú yweka apú pé.” ³² Eká batemé nenu bákpóti manik ane ákēm áchwí bāró be nnyén néndõbhē wu pókó wú.

³³ Ndũ mbanj ábhó békanjari, Pól anik bó mankem mmæet be mányie nenyíé. Arem be, “Echónj chí manywop byó ne anwi ené bábhiki tók awó anyu ndũ bábhónj bēcháy anti. ³⁴ Nchí ghati ye bhe be manyíé nenyíé be nenchye bhe betanj. Yé ekak emenénti mmũ yeka epu nem.” ³⁵ Pól árém nókó nō, asót brēt anikmæet achye bakak ntá Mandem besí bhap mankem, abók abho ménnyíé. ³⁶ Eyo éfyé yé bó nti, básót nenyíé mányíé. ³⁷ Besé mankem abhen séchí nyaka amem áchwí sébhák bo besa byó ne bérát nsem nékú ne amot. (276) ³⁸ Yéntiki mmu anyíé nenyíé ajwi, báfere ye batũ

amem nchwi ankem mamese anyén be áchwí amfæep.

Achwi ye se ádákáti anyén

³⁹ Mbanj ákánjari nókó, bághó ngókonyén ke bakũ betik kerinj mmik eyo. Ke bághó éfabhé nyén ne ésiép are, bákáysi be ngufú bákway bétéme aré mámfu mánkó ebhi. ⁴⁰ Bákpóti manik ané baro bāró yo ankem anyén. Bákánjari manik ane bagwóre menyũ nsom ne yo, básébhē nsom anyén be mánók áchwí. Bátén nden ene ékēm mbúép amfay be ampókó áchwí ankó, babho berónj angókonyén. ⁴¹ Achwi arók achwe ndu ntó ésiép ene babhiki re ghaka angókonyén. Ntí áchwí ápanj are. Betanj ebhen mbúép békũ mpérényen érákáti nnet áchwí. ⁴² Batemé nenu bábhónj nkaysi beway bõkenónj mankem be yé amot áké bhónj mbi beghók nnyén ámbwé. ⁴³ Ke münti batemé nenu áyánj nyaka bépéme Pól. Eká ake chye batemé nenu mbi bēwáy bõkenónj. Achye eyónj chí be yé agha ane árinj beghók nnyén ánjambí ángók ánkó ebhi. ⁴⁴ Yí bé bõ abhen bábhíki rinj beghók nnyén mánkém bebhók enók ne bebhók áchwí ane ádákáti mánkwák mmæet mánkó ebhi. Enyu eyo ke éfákári ke bhésé mankem sékó ebhi nyórée.

28

Pól abhak amem etók Malta

¹ Sébúe nókó sékó ebhi. Bákú ye sérinj be ekpókó mmik ené nnyén nékábhē chi ene bábhinj be Málta. ² Bo abhen bachi are bátónj bhese beyá berinti ne básót bhese mankem sayri. Manyiep ábhó nókó menie, ne ndũ mbanj ákwēn, bábháyti ngo be séngwák. ³ Pól anyokoti mónékókó kebhe. Ené yi afyé kó ango, besónj ngó bekũ efé éfú ndũ kebhe ekó éném yi ndu awó éróp aré. ⁴ Bõ etók eyo bághó nókó ndũ nnyó yo áchí yi awó jínjínjínj, bábhó berem ne bati be, “Teter, mmũ-ne chí ngwayti bho! Yéndu ábwe newú anyén, Mandem mmu ákeme kémbé abhíki ró yi ambak nepém.”

⁵ Ke Pəl amyák awó, nnyó yə akwén ango, yěnyin kekə yi. ⁶ Báre non mánkaysi nəkə be chəŋ Pəl amwət ne be mbák abhíkí mwət abhəŋ bekwen amik angú. Mánón ndü eróri mpok. Ke yěnyin kekə yi. Báyíbhiri nkaysi yap, bábho berem ne bati be, “Pəl chí enyü mandem efú.”

⁷ Mūngo amət ane áchí ndü ekpək ebhi eyə aka nnyén be Pəbliəs. Abhón baki kékwoť ne ngəkonyén. Asət bhese sayri. Ane bhese ndü manywəp arət. ⁸ Efákári be chí Pəbliəs achí amik bhəre ndü amè. Abhón mbúép ne móném kebi. Pəl arək aghə yi. Anyáná nókó amə yi amuet, anikmuet eti yi. Ataŋ. ⁹ Eyə efákári nókó, bómame báchák etək eyə enkem bátwó ntá Pəl mankem abú bə nkwo. ¹⁰ Báchyé bhese beyá akap. Ne mpok séfá bérəŋ bachye bhese yěntiki enyin ene ekway bekwak bhese ndu nekə enə.

Pəl arə Malta bérəŋ Rom

¹¹ Sétaré nókó Malta ndu batan arát, sésót áchwí achak ané bábhiní be, Bəmandem Befak. Afü nyaka Aleksándriya ke átat Malta ndu mban akwen tontó. ¹² Séchwóbhé nókó ndü nechyěnyén enen etək Sírakəs, sétát are ndu manywəp arát. ¹³ Séfá Sírakəs, séghabheri sechwəp ndü nechyěnyén enen etək Rejiom. Néyí nókó, mbúép ane bábhiní be mbúép saut abho menu, ne ndü ntinywəp, séchwəp ndü nechyěnyén enen etək Putioli, atú Itali. Séfú ndu áchwí séchwe etək. ¹⁴ Aré, sétéméri mbək bənkwo Yesu. Barem bé senchəkə ne bhó ndu manywəp tándramət. Séchókó nókó ne bhə, sefá ye serək Rom. ¹⁵ Batí bənkwo abhen Rom bágħókó nókó be sétwə, bábho bétwə betemeri bhese. Mbək eyap bátéméri bhese ndü Eyye Apius, bachak ndü ebhak ené bábhiní bé, “Bekeré Mankə Berat.” Pəl ághó nókó bhó, eyə éfyé yi nti ne akaka Mandem.

Pəl are ghati batí bo Israel Mbok Ndíndí eti Yesu

¹⁶ Séchwóbhé nókó Rom, báró Pəl áchókó ndu mmuet eyi, ntemé nenu

amət ámbábhéri nókó yí. ¹⁷ Efúéré nókó manywəp arát, Pəl abhiní bə bati bo Israel abhen bachi aré. Bátwó nókó arem ntá yap be, “Bəma, mbíkí kə yěnyin ntá bo bhese ne mbíkí kə yěnyin bébyak bepiní etək ebhén bachimbí barə ntá yeŋe. Yě nə, bə bhese bákém me Yerúsalem báfyé amə bə Rom. ¹⁸ Mpok mánəŋ bábhebbe me enyin ene nkə, bágħó bé mbíkí kə yěnyin ené éyən be mángwáy me. Bati berə me. ¹⁹ Ke ndü bo Israel bábhíkí ka, nkebhəŋ enyin echak beka, ebhíkí fuet chí berem bé mánten nyé ena ntá Mfə Rom, yěndu mbíkí bhəŋ mbəŋ manyé ne bəbha.” ²⁰ Etiyə ke mbíní bhe be mántwə ndém kepí ne bhe těndu nchí fá mbə mükənəŋ eti mmu ane bo Israel mankem babhaka nti bé átwə bépéme bhese. ²¹ Bə-batí bo Israel bhə bákéme yi be, “Sébhíkí bhəŋ yě ekáti ene efú Judéya eti ye ne yě mmu ywesé abhíkí fu aré ántwə ne eyəŋ ntá yeŋe be əkə ebéptí enyin. ²² Ke sékəŋ beghok aye nkaysi mbənyune sériní bé yěntiki ebhak bo mankem bərəm chí ebúbə eti nkwo bho abhen wə əchí mmü wap.”

²³ Bó ne Pəl báfyé nywəp néchák enén bébhónó bétéméri. Nywəp enə nékwáy nókó, beyá bhap barək eket ene Pəl áchəkə. Bébhó bėti kpát bégháka beku. Pəl are ghati bhó enyü Mandem ábhək ne bo mbə Mfə wap. Ne are tón bə menyin eti Yesu mbə enyu béchí amem basíní Moses ne amen baremé kepinti, anu nəkə beka bó mánókó menyin ebhen yí ághati bhə. ²⁴ Mbək baghə be enyin ene yi arəm echi tetep, ke báchák kenókó. ²⁵ Bákwen ye beyəŋ beyəŋ. Bápere taka, Pəl aghati bhə ndak achak amət be, “Efónó Bedyere arem nyaka tetep mpok yi akə ndemekepinti Aisáya angati bachimbí bhəka be:

²⁶ ‘Dók ntá bəbhen ghati bhə be chəŋ mángok ndəŋ ne ndəŋ, ke bəpú jwimem wáwák.

Chəŋ mánjini ndəŋ ne ndəŋ ke bəpú ghó,

27 mbənyunε bəbhεn bágwət bati yap
amεm,
ne báchók batú, mánémámík bé báké
ghə yěnyīη.

Ekε amík ayap ápú kway bεghə mban,
batú yap ápú kway bεghok mban
ne batí yap apu kway bejwimεm
be mantwə ntá ya, me mbú bhə.’ ”

28 Pəl arem nəkə nə, apet arem be,
“Dīηí ye ka bé bápókó Mbok Ndíndí
ane árəm enyŭ Mandem ápəme bho
bárəη ntá bo abhen bápú bo Israel
nkwə ne yə. Ne chəη mǎntá batú man-
gok!” 29 [Pəl arem nəkə nə bo Israel
bátáka ne bágúre mankem nəkə beyǎ
εpúítí ne bati.]

30 Ndu mamié ápay gbók, Pəl ab-
hak ndu eket ené yi ásóré áchəkə
are, yímbəη anchye nəkə nkábhé eket.
Ansyεpti nəkə yěntiki mmu anε arəη
bεghə yi. 31 Ne are ghati bo enyŭ
Mandem ábhàk ne mmu mbə Mfə
ywi, antəη nəkə nkwó bo mēnyīη
kponorəη έti Yesu Kristo Acha, ne yě
mmu kemə bechet yi mbi be akε kε nə.

Ekáti Pǎl ntá Nkwɔ Rom

Pǎl átò bakak ntá bǒnkwɔ abhen Rom

¹ Mɛ Pǎl kɛ nchí sɪŋ ekáti ɛnɛ. Nchí mǒbetok Yesu Kristo. * Mandɛm abhɪŋí mɛ bɛ mbak mǔnto, abhɛrɛ mɛ nyánjá bɛ ngati bhó Mbok Ndíndí. ² Mbok Ndíndí nɛ kɛ Mandɛm afyé nyaka bariɛp bɛchɛ tɛ mpok Yesu ábhíkire two fá amik. Afuét ntá baremé kɛpɪnti bhi bɛkɛ nɔ, nɛ bɔ básɪŋ ɛti bariɛp amɔ amɛm Ekáti Mandɛm. ³ Mbok Ndíndí nɛ achi ɛti Móywi. Yí achi nyaka ebhárémɔ Mfɔ Debhít ndũ nɛtwó anɛ yi átwó fá amik mbɔ nkwá. ⁴ Mandɛm atón nɛ betan bɛ Acha ywɛsɛ Yesu Kristo achi Mmɔ Mandɛm mmu ábhónó ɛfónó ɛnɛ echi nyánjá mpok ákà Acha ápétnsɛm ndu nɛpém. ⁵ ɛti Yesu Kristo kɛ Mandɛm atón mɛ berɪndu, akɛ mɛ mbák mǔnto. Akɛ nó bɛ nká bǒ betok mɛnkɛm mámbɔŋ nɛka nɛ Yesu, mángoko nɔkɔ chi yi nɛ mánychɛ nɔkɔ nnyén ɛni kɛnókó. ⁶ Bɛ bǒ Rom nkwɔ báchi ndũ mpáy bo abhen Mandɛm ábhɪŋí bɛ mǎmbak bǒ Yesu Kristo. ⁷ Nchí ghati bhe mankɛm, bɛ Mandɛm akɔŋ bɛ tontó nɛ abhɪŋí bɛ bɛ mǎmbak bǒbhi.

Mandɛm ɛtayɛsɛ nɛ Yesu Kristo Acha mántón bɛ berɪndu, mánychɛ bɛ kpák.

Pǎl ákaka Mandɛm ɛti bǒnkwɔ abhen Rom

⁸ ɛnyɪŋí mbi chi bɛ nchí kaka Mandɛm. Chi Yesu Kristo kɛ ákà bɛ embak nɔ mbɔnyunɛ mmik nkɛm aghok ɛti enyũ nɛka ɛnɛn bábhónó nɛ Yesu. ⁹ Mandɛm mmu mǎkà betik ebhi nɛ nti ɛna nɛnkɛm ndu nchí ghati bo Mbok Ndíndí ɛti Móywi achi ntísie wa bɛ yɛntiki mpok anɛ mɛnikmɛt, mpú rɔ bɛfyɛ bhe ndũ nɛnikmɛt ɛnɛ. ¹⁰ Nchí nikmɛt bɛ mbák chí

nkaysi Mandɛm, yi ánkwak mɛ mbǒŋ mbi bétwɔ awu néne ndu bɛghɔ bhe. Nnán njambi nnu bétwɔ awu ndɔŋ ɛchak. ¹¹ Mbǒŋ beyá ekwak bɛghɔ bhe ndu bɛkɛ mǎmbɔŋ ákórɛ ndu áfók anɛ ɛfónó Bɛdyɛrɛ áchɛ chɔŋ bɛ mǎntán ndũ mbi Mandɛm. ¹² ɛnyɪŋ ɛnɛ mɛrɛm nɔ chi bɛ, sémbón mbi bɛfyɛ bati nti, nɔ chí bɛ, mǎnsɔt nɛka ɛnɛka nɛ Yesu mǎmfɛ mɛ nti, mɛ nkwɔ nsɔt nɛka ɛná nɛ Yesu mfyé bhe nti. ¹³ Bǒma, nnán nti bétwɔ awu beyá mpok, kɛ yɛntiki mpok ɛnyɪŋ ɛchɛt mɛ mbi. Nnán nte bétwɔ awu bɛ betik ebha mɛnyu kɛpɛm ndũ nkwɔ ywɛka mbɔ enyu békà ntá bo abhen bápú bo Israel amɛm betok bɛchak. ¹⁴ Mbǒŋ barem bɛkwɔ ntá bo abhen amik anɛnɛ bhɔ nɛ ntá bǒbhi, nɛ ntá bariŋi ɛkáti nɛ abhen babhiki riŋi ɛkáti. ¹⁵ ɛti yɔ, mbɔŋ yɛ beyá ekwak ndu bɛghati bɛ nkwɔ bǒ báchi Rom Mbok Ndíndí.

Mbok Ndíndí abhɔŋ betan

¹⁶ Mbíkí bhɔŋ ntíánwɔp ɛti Mbok Ndíndí mbɔnyunɛ yɔ achi betan Mandɛm ndũ bɛpɛmɛ yɛntiki mmu anɛ ánókó yɔ bebho nɛ bo Israel, nɛ bɛghaka ntá abhen bapu bo Israel nkwɔ. ¹⁷ Mbok Ndíndí kɛ ákà mándɪŋí enyu Mandɛm ákà bo mambak chak bɛsí bhi. ɛnyɪŋ ɛnɛ éyán chi bɛ bo mámbón nɛka nɛ Yesu, mándak ambi bɛkɛ nɔ tɛ ndũ ngwɛnti. Echi mbɔ enyũ Ekáti Mandɛm ɛrɛm bɛ, “Mmu anɛ ábhónó nɛka nɛ Mandɛm, Mandɛm ákà yi ambak chak bɛsí bhi nɛ chɔŋ ambón nɛpém.”

Nkwǎŋwan nkɛm achi mmu bebú

¹⁸ Mandɛm ákɛ bebɛnti bhi mémfú amfay mɛnsɛp amik ndũ bebú nɛ bebéptí mɛnyɪŋ ebhen bo abhen bápú kɔŋo mbi ywi bákà. Bebéptí mɛnyɪŋ ebhɔ bɛchɛt bo báchák mbi bɛriŋi tɛtɛp Mandɛm. ¹⁹ Mɛnyɪŋ ebhen mmu ákway bɛriŋi ɛti Mandɛm béchí kponɔrɔŋ ntá bǒ abhen bákà bebéptí mɛnyɪŋ ebhɔ mbɔnyunɛ Mandɛm atón bó ntá yap bɛ mandɪŋi bhɔ. ²⁰ Bebho

* **1:1** “Kristo” fá chi ɛnyɪŋ ɛmɔt nɛ “Mpɛmɛ Mandɛm átó”.

ndũ mpok ane Mandem aghoko mmik, menyin ebhen yi aghoko bétòn kponjoron betan ebhi ne enyũ mmu yi achi mbò Mandem. Ndu echi be, bápú ghò yi ne amík ntí apu ane bò bárèm be bekwéné bepu ne bhò ndu bábhíkí riji Mandem.

²¹ Yëndu bò báriní nyaka be Mandem achi, babhiki chye yi kenókó mbò Mandem, ne yě chi bakak bábhiki chye yi. Ke báróbhé kaysi chi bechòn menyin ne bò kekway bejwimen ndũ enyin ene Mandem áyàn bò mandiní. ²² Yëndu bárèm be babhòn kebon baròp chi bechiní bho. ²³ Báró bechye kenókó ntá Mandem mmu apu gu, báróbhe chye kenókó chi ntá menyin ebhen bò bágghókó ne amò. Menyin ebhò bechi mbò nkwañwan ne bechak bechi mbò kenen ne béchák mbò nnya ené bekak menwi, ne ebhénéfú mbò nnya ene ésu menie amik. Bò menkem bégùgu.

²⁴ Èti yò, Mandem aféré amò ne bhò be mámpkík mánkà bepò menyin ebhen bati yap áñwaka be mánkà, enyu ene básòt mmæt eyap beka ne bati menyin ebhen béchyè bhò ntíanwóp. ²⁵ Mandem aféré amò ne bhò mbònyune barò menoko menyin ebhen bechi tetep èti yi báróbhe konjo chi nsé. Ne menyin ebhen Mandem ághókó ke bò báróbhé chye kenókó, puyě mmu ane ághókó yěntiki enyin. Yi ke bábhónjò bechye bakak mpoknkem. Amen. ²⁶ Ndu bákà enyu yò ke Mandem aféré amò ne bhò be máñwáká nókó beka menyin ebhen béchyè bhò ntíanwóp. Baghòré bhap bárò babhakanem báróbhe bhære chi ne bati baghòré, enyin ene ebhiki kway wawak. ²⁷ Enyumot ke echi nkwo ne babhakanem. Bárò baghòré báróbhe ñwaka bebhære chi ne bati babhakanem, enyin ene ebhiki kway. Bákà baraka ntíanwóp ne bati babhakanem. Bákà nò mámbòn nòkò ntemsí ane akway ne bhò.

²⁸ Tëndu bõbhen bábhíkí yan bekaysi èti enyin ene bò báriní be echi tetep èti Mandem, Mandem aféré amò

ne bhò. Aró bhó ndũ bepò nkaysi yap, ne ndũ menyin ebhen bebhiki kway be bò manka. ²⁹ Bati yap ájwí ne yěntiki enyũ ndak abúabú mbò beka bebá ne befyé amík ndũ menyin bo bachak, ne epin beyan beka bati bebá, ne mpabhamík, ne beway bho, ne betanja ebhen mmu ábhòn ne bati ndu áyènti mmæt ne bhò, ne berwò bho, ne epin beka bati bebá, ne enánjí. ³⁰ Ne berem ebúbú èti bo ndũ bechónjti manyén ayap, ne bepap Mandem, ne nesaj, ne neyongómæt, ne mpányu, ne bekaysi babhi akò ane beka bebá, ne betan ntí ne botáyap ne bómáyap. ³¹ Ne bebhak echinítmu, ne epin ene mmu apu bhære bariap, ne bebhòn ntí enen mmu abhiki bhòn ekòn ne bati, ne bebhòn epin ene mmu apu ghò bati ntínso. ³² Bõbhen bákà menyũ menyin ebhen báriní be Mandem arem be bo abhen bákà menyũ menyin ebhò bábhòn begu. Yě nò, bákà menyin ebhò ne báròn te ambi beka ne bo bachak abhen bákà bhò be eri beka bhò.

2

Mandem átan bo enyu ene echi chak

¹ Yě òchí agha, mpok ótàn bo ne ónkà nòkò nkúbhé menyin ebhen bò bákà, òpú kway betanja mmæt besí Mandem. Bétan mmu ke ónkà nòkò nkúbhé menyin ebhen yi ákà chi berem be wòmbòn ókwèn manyé besí Mandem. ² Sériní be Mandem achi chak ndũ netán ane yi átàn bo abhen bákà menyũ menyin ebhò. ³ Yě òchí agha, mpok ótàn bo abhen bákà menyũ menyin ebhò, ke wòmbòn ónkà nòkò bhò, òkaysi be ókway bebæ enyu ene Mandem apu chye wò ntemsí ke? ⁴ Ke chi be ósòt beyá berinti ebhen Mandem átòn bhese, ne neghó ane yi ághò menyin ebhen sékà mbò be apú ghò, ne ekébhéntí eyi mbò eráká ndak? Òbhíkí ghò be ntí ane Mandem átòn bhese berinti chi bekwak bhese sentiknsem ndũ bebá ebhese? ⁵ Ke èti ógwòt ntí ene amem òke ka bétiknsem ndũ bebá ebhe, ókà bebhénti Mandem

ne wə menja mendək nəkə chi ambi. Ne chəŋ mémfú kponɔɔɔŋ ndü nywəp enen Mandem átəŋ beběnti ebhi, antáj bo enyu ene echi chak. ⁶ Chəŋ Mandem ankap yěntiki mmu bekoŋo menyin ebhen yi ákà. ⁷ Bo abhen bákəm ekíkí ndü beri ebhen bə bákù, báfyè betəŋ beka be Mandem anchye bhə keném ne kenókó ne nepém enen mmu ápú gu. Mandem áchyè bhə nepém enen nebhiiki bhəŋ ngwenti. ⁸ Ké bo abhen babhiiki bhəŋ mpok ne bati ndu báyiŋi chi mmuet eyap, ne bápu koŋo tetep ndu nepém enap ke bakoŋo chi bebú, chəŋ Mandem antəŋ bə beběnti ebhi, anchye bhə ntemsi. ⁹ Chəŋ Mandem anka yěntiki mmu ane ákà bebú ámbák ndü beyá ekwet ne angók beyá bebe. Akà nə bebho ne bo Israel ne beghaka amuet bo abhen bapu bo Israel nkwo. ¹⁰ Ké bo abhen bákù beri bábhəŋ keném ne kenókó ne kpák. Ebhək enyu eyə bebho ne bo Israel beghaka amuet bo abhen bápú bo Israel nkwo. ¹¹ Mandem apu təŋ kəriŋámik.

¹² Chəŋ bo mankem abhen bákù bebú ené bábhiiki rinji ebhé Moses máném yěndu bátəŋ bhə kekoŋo bebhé Mandem. Ne chəŋ Mandem amkpót manyé bo mankem abhen bákù bebú mpok bəriŋi bebhé Moses bekoŋo bebhé Moses. ¹³ Puyě bo abhen bəghək enyin ene ebhé éghəti bhə ke bábhiək chak besí Mandem, chi bo abhen bákù mbə enyü ebhé érəm ke bábhiək chak besí bhi. ¹⁴ Mpok ane bo abhen bápú bo Israel bákù menyin ebhen ebhé érəm mbə enyü bati yap aghati bhə, yěndu babhiiki bhəŋ bebhé ebhen béfúéré ntá Moses, bátəŋ ndu menyin ebhen bə bákù, be bəriŋi enyin ene babhəŋə beka ne ene babhiiki bhəŋ beka. ¹⁵ Bə bátəŋ ndü menyin ebhen bákù be Mandem asin bebhé amem bati yap. Bati yap átə ntísie be eyə échí tetep, těndu mpokófu bati yap ághəti bhə be babhəŋ bekwéné ne mpok achak be bächí chak. ¹⁶ Ndü nywəp enen Mandem áfuet ntá Yesu Kristo betəŋ bo mbə enyü Mbok Ndíndí

ane méghəti bo árəm, chəŋ antáj bo bekoŋo nkaysi ane achi bhə anti ne menyin ebhen bə bákù bhésé bhésé.

Bo Israel bápu bhure bebhé Moses

¹⁷ Mbák chi be, bábhiŋi mmuet eyeka be bächí bo Israel ne bəghək mmuet ndü ebhé ene bábhəŋə ne bápə be bächí bo Mandem. ¹⁸ Bəriŋi enyin ene echi chak beka mbənyune bəghək bebhé. ¹⁹ Bəriŋi sayri be báya bo abhen bachi mbə manémámik mbi ne be bächí mbə erəŋə ntá bo abhen bachi amem ejuri. ²⁰ Ne bəriŋi sayri be mányure bechiŋtí bho ne be bātəŋ bo abhen bächí mambə ndü mbi Mandem mbənyune bákəysi be ebhé éka bəriŋi yěntiki enyin ne étəŋ be tetep nkem. ²¹ E, be bho bātəŋ bo bachak, ndaká yí bápú təŋ mmuet eyeka? Bəghəti bo be báké ghép aghep, ke bé babhəŋ bápú ghép aghébhé? ²² Bə bo bərəm be, “Mmu abhiiki bhəŋ bekwen berwəp,” Bə babhəŋ bápú kwen berwəbhe? Bə bo bəre pap baraká bəmandem nsé, bápú ghép menyin ebhen bechi amem bekeré bəmandem nsé? ²³ Bə bo bápə be bəriŋi ebhé Mandem, bápú chye nə Mandem ntíanwóp ndü bápú bhure ebhé eyi? ²⁴ Ekáti Mandem érəm be, “Bə bo Israel bákù bo abhen bápú bo Israel bərəm ebúbə éti Mandem.”

²⁵ Nsyép ane básièp bo betəŋ be bächí bo Mandem chi erítí enyin mbák bábhiere bebhé, ke mbák bápú bhure bebhé Mandem nsyép ane básièp bo achi chi ndéndem. ²⁶ Ndu echi nə, mbák mmu ane bábhiiki syep yi ákà menyin mbə enyü ebhé éyən, Mandem apu sət yi mbə mmu ane basyephe? ²⁷ Eyə ékà be bo abhen bábhiiki syep bhə ndü nkwo mmuet ke bábhiere ebhé mándem chəŋ be bekwéné bechi ne be bo Israel mbənyune bápú bhure ebhé yěndu Mandem achye nyaka bhe bebhé ebhen básinji amik, apət achye bhe epin besyep bho. ²⁸ Puyě besyep mmu ke ákà yi ambak mbəŋ mmu Israel témé témé, ne nsyép ane tetep puyě ane nkwo mmuet. ²⁹ Mmu ábhək

mmu Israel tetep chí ndũ nti eni ne nsyép ane tetep ábhak chí anti. Chí betik Efónó Mandem, puyě ebhen nkwõm̃æ̃t. Mmu ane ábhónó enyũ nsyep eyo Mandem ke ábiti yi, puyě nkwañwañ.

3

1 Bebhak mmu Israel ákà mmu árchá bo abhen bapu bo Israel ke? Ne nsyép ákwak mmu ndũ ntiki mbi? 2 Menkem békwak ndũ beyá babhi. Enyĩñí mbi ene ekwak mmu ane achi mmu Israel chi be Mandem afyé eyoñ eyi amə ayap. 3 Ke mbək yap bábhíkí kə enyĩñ ene báfyə nyaka bariep ne Mandem be babhəñ beku chi be Mandem apu pəre bhəre bariep ami ke? 4 Wáwák! Yěndu yěntiki mmu achi nsense, Mandem ákà chi enyĩñ ene yi árémé. Echi mbə enyũ Ekáti Mandem érè̃m ɛ̃ti yi be, “Ɔ̀təñ kponorəñ ndũ yěntiki enyĩñ ene ɔ̀rè̃m be əchí chak, ne mpok bákpət manyé ye, bekwéné bepu bhak ne wə.”

5 Ke mbák bebú ebhen sékà békà bo mangə kponorəñ be Mandem achi chak, chəñ séngati bhə be Mandem apu chak ndu bébenti anchye bhese ntemsi? [Nchí rem nə chi ne nerĩñindak enen bakwañwañ.] 6 Epú enyu eyo wáwák! Mbə Mandem apu chak mbə ná yi ákway betəñ bo? 7 Ke mpok mmu árè̃m be, “Nsé ene m̃s̃é ékwak bo mángə kponorəñ be Mandem achi mmu tetep, ne eyo ékə mánychye yi kenókó. Mbák echi nə, ná Mandem akway betəñ me andem be nchí mmu bebú ndu nchí sense.” 8 Ndaká yí bəpú rem be, “Séndək ambi beku bebú be Mandem antəñ bhese beri,” mbə enyũ mbək bo báchəñti manyén ayese be sérè̃m enyu yə. Chəñ mámbəñ ntemsi ane akway ne bhə.

Yě mmu apu chak besí Mandem

9 Chəñ séndem ye be yi? Bé nté ayese bo Israel acha ane bo bachak ke? Wáwák! Nnáñ ntəñ be bebú bebhəñ betəñ amfay bo mankem, yě chi bo Israel ne yě chi abhen bapu bo Israel.

10 Echi mbə enyũ Ekáti Mandem érè̃m be,

“Yě mmu apu chak besí Mandem, ye amət apú,

11 yě mmu apu yañ berĩñi Mandem, yě mmu apu yañ mbi Mandem.

12 Mankem baticnsem ntá Mandem, bo mankem barəp bə bekwene,

yě amət apú kə beri, wáwák! Yě amət apu.”

13 “Eyəñónyu yap éñè̃m mbə eriep ene éfú ndũ nnem enén enén mánéné, báro fúú.

Básət bári yap berwə bho.”

“Beyəñónyu bhap béwəy mmu way mbə efé mpok éném mmu.”

14 “Eyak ne bebéptí beyəñ ke bífú bo anyu mpoknkem.”

15 “Bekak ebhap béwəkari bepəkə bo be mandək mangway bo.

16 Yěntiki ebhak ene bo bárovónó, bətwə chí ne meneme ne nedí kebho.

17 Bábhíkí riñi beku bo mámbóñ kpák ne bati.”

18 “Bápu chyə Mandem kenókó wáwák!”

19 Sérĩñi be yěntiki enyĩñ ene echi amem bekáti ebhé Moses béyĩñi chí bo abhen Mandem achye bhə ebhé eyo. Eyə échòk manyu bo abhen báyañ betəñ mm̃æ̃t be bapu bo bebú. Yěntiki mmu abhəñ bete besí Mandem ndũ manyé. 20 Ebhək enyu eyo mbənyune, yě mmu apu kway bebhak chak besí Mandem ne nti be ákà menyĩñ ebhen ebhé éyàñ yi ankə. Ebhé ékà mmu andĩñi be yi achi mmu bebú.

Enyũ Mandem ákà bo mámbák chak besí bhi

21 Néne, Mandem ákú bo mandĩñi kponorəñ enyũ mmu ákway bebhak chak besí bhi. Eyə ebhiki bhəñ yěnyĩñ beku ne ebhé yěndu bebhé Moses ne baremé kepinti menáñ báté ntisie enyũ Mandem ákà bo mámbák chak.

22 Mandem ákà bo mámbák chak mpok babhəñə nekə ne Yesu Kristo. Akà nə ne ye agha ane ábhónó nekə ne Yesu Kristo. Mandem apu təñ kəriñámík. 23 Yěntiki mmu ákú bebú ne abhíkí pəre ghaka ndũ nte ane

Mandem ághókó nyaka yi ambak. ²⁴ Ke néne, Mandem átòn bo berĩndu ebhi ndu ákà mámbák chak besí bhi. Eyo chi akap Mandem ne áfuet chi ntá Yesu Kristo beka nò ãti enyĩn ene Yesu ákú ndu beferé bhesé ndũ kesemé bebá. ²⁵ Mandem achyé nyaka Yesu mbò akap, be ãti manon mi amen áronjò amik, Mandem amfonjori bebú bo abhen mánóko Yesu. Mandem ákú nò beton be yi achi chak. ãti ekébhénti eyi, asó nyaka bebú ebhen bo báká. Aghò nyaka bebú ebhen bo báká ndu mpok ane áfueré ansem mbò be apu ghò. ²⁶ Ke néne, átòn bo be yi achi chak ne ákú yéntiki mmu ane abhõn neka ne Yesu ambak chak besí bhi.

²⁷ Ndu echi yé nò, yi ékway beka sémpanyu? Yényĩn! Ne ntí achi be yi? Chi be sékà berítí menyĩn ke? Wáwák! Chi be sénoko. ²⁸ Séghò ye be Mandem asot be mmu achi chak chi mbák abhõn neka ne Yesu. Eyo ebhiki bhõn yényĩn beka ne menyĩn ebhen mmu ákú bekonjo ebhé. ²⁹ Mandem achi Mandem chi ndiere ntá bo Israel? Apu Mandem bo abhen bápú bo Israel? Achi Mandem bo abhen bápú bo Israel nkwo. ³⁰ Mandem amot ke achi ne ákú bo abhen básiep bo ne abhen bápú syep bo mámbák chak chi mbák bábhõn neka ne Yesu. ³¹ Eyo ékú sénsot be ebhé epu yényĩn ke? Wáwák! Mbák sémbõn neka ne Yesu, sékèm bebhé sayri.

4

Mandem ákú Abraham ambak chak besí bhi

¹ Chõn séndem ye be yi ãti Abraham mmu achí chi-mbi ywese? ² Mbò Abraham achi nyaka chak besí Mandem ãti berítí betik ebhen yi ákú, mbu ntí achi ane yi ápanyu. Ke ápu kway nyaka beka nò besí Mandem. ³ Ekáti Mandem érem be, “Mpok Abraham abhõn neka ne Mandem, Mandem asot be yi achi chak besí bhi.” ⁴ Nkáp ane báchyè mmu ndũ betik ebhen yi ákú chi enyĩn ene yi ábhõn bebhõn ãti betik ebhò. Nkáp wu puyé akap. ⁵ Ke mmu ane ábhíki fyé ntí chi

ndũ betik ke abhõn neka ne Mandem mmu ákú bé bõ bebú mambak chak, chõn ansot yi be achi chak ãti neka enen yi ábhõnõ ne yi. ⁶ Nkúbhé enyu yo ké Debhít areme nyaka be áfók áchí ne mmũ ane Mandem ásóré be achi chak, yéndu abhíki kú yényĩn ene ekú be Mandem anchye yi áfók wu.

⁷ “Èri echa ntá bo abhen Mandem áfónórí epĩn eyap ene bápú bhure bebhé,

antese bebú ebhap nkwo,

⁸ Èri echa ntá mmu ane Acha ápú sot be abhõn bekwéné ãti bebú bhi.”

⁹ Afók wu achí ye chi ntá bo abhen básiep bhò, ke ntá bo abhen bapu syep bhò nkwo? Sérèm mbò enyũ Ekáti Mandem érem be, “Mandem asot nyaka be Abraham achi chak besí bhi mpok yi ábhõnõ neka ne yi.” ¹⁰ Mpok Mandem ásóré Abraham be achi chak, mánan basyep nyaka yi ke? Chi mpok bábhíki re syep yi, puyé mpok manan basyephe yi. ¹¹ Nsyép ane básiebhé Abraham ke achi nyaka erĩn ene Mandem afyé yi amuet beton be yi abhõn neka ne yi te mpok ane bábhíki re syep yi. Mandem ákú nyaka nò be Abraham ambak chi-mbi ntá bo mankem abhen mánóko Mandem mpok bábhíki re syep bhò, ne nta abhen neka enap ne Mandem nékú yi ásóré be bõ bachí chak besí bhi. ¹² Abraham achi nkwo chi-mbi ntá bõ abhen basyep bhò mbák bákõnjo bayarékak yi ndu babhõnõ neka ne Mandem, nkúbhé mbò enyũ yi áchi nyaka yé chi ndu mpok ane babhíki re syep yi.

Bariep Mandem achi nta bo abhen bábhõn neka ne yi

¹³ Mandem afyé nyaka bariep be chõn Abraham ne bebharébhò bhi mányie mmik. Epú nyaka chi ãti Abraham abhure bebhé. Befuet ndũ neka Abraham ke Mandem ásóré yi be achi chak. ¹⁴ Mbò bo abhen bábhàre bebhé ke babhõn nyaka menyie mmik mbu neka eneka ne Mandem nechi chi ndéndem, ne mbu bariep ami nkwo abhíki bhõn ntí. ¹⁵ Ebhé étwò ne ntemsi

Mandem ntá bo ndu bápú bhæere yə, ke nebhæet ane ebhé epú, mmu apu kway bekwen ebhé.

¹⁶ Etyə ke echi be bariɛp Mandem achi chi ntá bo abhen babhəŋə neka ne yi, betəŋ be chi ɛti berɛndu ebhi ke yi ábhəŋə nyaka beku menyin ebhen yi afyé bariɛp beku ntá yɛntiki ebhárémə Abraham. Bariɛp ami apú chi ndiere ntá bo abhen bákəŋə bebhé, ke ntá bo bachak mankem nkwo abhen babhəŋə neka ne Mandem mbə Abraham, tɛndu besɛ mankem sechi bebhárəbhə bhi. ¹⁷ Echi mbə enyū Ekáti Mandem érem be, “Nku wə ómbák chi ntá bo beyă betək. Yi achi besí Mandem mmu yi ánókó, Mandem mmu ákə bawú mámpɛtnsem ndū nepém. Yi áchye eyəŋ be enyin ene epú embak, émbak.” ¹⁸ Abraham arəŋ nyaka ambɛ menoko bariɛp Mandem. Are noŋ ambaka nəkə nti yɛndu ébe nyaka mmæet menoko be bariɛp Mandem abhəŋ befú tetep. Etyə, achi chi ntá bo beyă betək bekoŋə menyin ebhen Mandem aghati yi be, “Chəŋ bebhárəbhə bhe mánja máncha.” ¹⁹ Abraham anəŋ aghaka nyaka mbə mamié besa betay (100) ne arəbhe sət mmæet chi mbə ngú, ne árɛŋɛ be ngərə ywi Sará achi nkongərə. Yɛ nə, ate kpirí ndū neka eni ne Mandem, anəŋ nəkə be Mandem anku mbə enyū yi árémé. ²⁰ Arɛŋɛ nyaka be bariɛp Mandem abhəŋ befú tetep. Yi kemakati ye enyin ene Mandem árémé, ke abhəŋ neka ne Mandem andək nəkə chi ambɛ ne anchye nəkə yi kenókó. ²¹ Arɛŋɛ nyaka be Mandem abhəŋ betəŋ beku enyin ene yi afyé bariɛp beku. ²² Ne befæet ndū neka eni, “Mandem asət be Abraham achi chak besí bhi.” ²³ Enyin ene básɛŋɛ be Mandem asət yi be achi chak besí bhi ebhiki yinɛ nyaka chi yi aywɛntí. ²⁴ Echi nyaka ɛti yesɛ nkwo ndu sɛnókó Mandem mmu ákə nyaka Yesu Acha ywɛsɛ apɛtnsem ndū nepém. ²⁵ Yi, Yesu, ke Mandem arə be angu ɛti bebú ebhesɛ, aku yi apɛtnsem ndū nepém ndu beku besɛ sɛmbak chak besí Mandem.

5

Séchi sayri ne Mandem néne ɛti Yesu

¹ Tɛndu séchi ye chak besí Mandem néne ndu sébhəŋə neka ne Yesu, séchi ndu kpák ne Mandem ɛti enyin ene Acha ywɛsɛ Yesu Kristo ákə ntá yesɛ. ² Kristo aku sébhəŋ mbi bebhak enyu ene berɛndu Mandem bebhak ne bhese befæet ndu neka enen sébhəŋə ne yi. Ne sebhəŋ manák mbənyune sebhaka nti ndū keném ekən sébhəŋ chəŋ ne Mandem. ³ Ke mbəŋ enyin ene echa eyə chi be sebhəŋ manák ndu besəŋəri ebhesɛ mbənyune serinɛ be esəŋəri ekwak bhese sɛngək betɛ kpirí. ⁴ Ne béte kpirí ákwak bhese sɛmbəŋ epin ene étəŋ be séfæet nemə. Ne epin eyə ékə sɛmbaka nti be chəŋ Mandem anku mbənyu yi areme. ⁵ Ne mbák sébhəŋ nebhakánti, eyə epú twə bhese ne bekwéné. Sérinɛ be Mandem akəŋ bhese tontó, mbənyune aku be Efəŋə Bedyere mmu yi achye bhese ánku ekəŋ eyi enjwi bhese anti.

⁶ Mpok ane séchi nyaka kebəŋ betəŋ bekwak mmæet eyesɛ, Kristo agú ndū nywəp enen Mandem ayabhe, be ákwak bhese bə bebú. ⁷ Etaŋ bé mmu ánká begu ɛti mmu ane achi chak, yɛndu mmu akway beka newú ɛti erítí mmu. ⁸ Ke Mandem atəŋ kponorəŋ be yi akəŋ bhese ndu Kristo ágú ɛti yesɛ mpok sebhæet nyaka bə bebú. ⁹ Tɛndu manəŋ Kristo árəŋə amik ɛti yesɛ, Mandem ásət be séchi chak besí bhi néne. Echi mbəŋ tetep echa be Kristo əpeme chəŋ bhese be bebənti Mandem béké bhak ne bhese. ¹⁰ Mpok sébhæét nyaka bəmpap Mandem, yi aku sɛmpɛtnsem ntá yi, befæet ndū newú Məywi. Ná ne néne, ené sɛpɛtnsem ntá Mandem? Echi mbəŋ tetep echa be Məywi apu nək bepeme bhese, tɛndu yi achi nepém. ¹¹ Ke mbəŋ ene echa eyə chi be sébhəŋ manák ɛti menyin ebhen Mandem afæere ntá Yesu Kristo Acha aku ntá yesɛ. Yi Kristo ke ákə sɛpérɛnsem ntá Mandem.

Adam atwə ne newú, Kristo atwə ne nepém

12 Bebé bífuet ntá mmu amot ke bétwə fá amik, ne bebú ebhi bétwə ne newú. Nə ke echi be newú népəko bo mankem mbənyune yěntiki mmu áku bebú. 13 Bebé ménan bechi nyaka fá amik ke Mandem áku bebhé bífuet ntá Moses bétwə. Ke nebhuet ane ebhé epu bápú kwáy berem be mmu akwen ebhé. 14 Yě nə, bebú bébhə betan amfay bo mankem bebho mpok Adam kpát beghaka mpok Moses, ne yě chí bo abhen bebú bhap bepu nyaka mbə ebhen Adam mmu ákwéné ebhé Mandem abhak mbə ane ábhónó nyaka bétwə. Ke apət abhak kekúrí ne mmu ane ábhónó bétwə. 15 Ke enyu ené Mandem átə bhese berindu éti Kristo echi kekúrí ne enyu ene Adam áku bebú. Beyă bo bəgu nyaka éti bebú mmu amot, ke berindu Mandem beyă mbə becha. Enyu ene ke Mandem áchyè áfók ntá beyă bho ndéndem bekojo enyü mmu amot, Yesu Kristo, átónó berindu. 16 Ne akap ane Mandem áchyè bho ndéndem achi kekúrí tontó ne akap ane bebú mmu wu amot bétwə ne wu. Bekojo bebú bhə memot Mandem atə bo mankem ne bákwen manyé. Ke akap ane Mandem áchyè ndéndem bekojo bebú beyă bho ákə bo mámbák chak besí bhi. 17 Těndu bebú mmu amot bekə newú nébhə betan amfay bo mankem, echi mbə tetep echa, be bo mankem abhen Mandem átə bo beyă berindu ne áchyə bhə akap ndéndem ndu bekə bə mambak chak besí bhi, mámbə betan ndü nepém enap ndu besot awónem amfay yěntiki enyij éti enyij ene mmu amot, Yesu Kristo áká.

18 Nə ke échí be, nkúbhé mbə enyü bo mankem babhə nyaka bekwéné éti bebú mmu amot, enyu eyə nkwə ke echi be mbənyune mmu amot áká enyij émot eyə ene echi chak, bo mankem babhiki bhə békwené, ke babhə nepém enen nebhiki bhə ngwenti. 19 Ne nkúbhé mbə enyü netanánti mmü amot nékə bo mankem mámbák bə bebú, mmu amot ane áká mbə enyu Mandem aghati yi, akə bo mankem mámbák

chak.

20 Mandem áká nyaka ebhé entwə be bo mángó sayri be bebú bhap beyă tontó. Ke mpok bo bákə nyaka beyă bebú mandək nəkə chi ambi, Mandem átə berindu ebhi enyu ené éyá mbə échá, 21 be mbə enyü bebú bétə betan ebhi amfay bho ndu bétwə ne newú, berindu Mandem nkwə bebhə betan amfay bho ndu békə bə mámbák chak besí bhi. Ne eyə ékə bə mámbə nepém enen nebhiki bhə ngwenti éti enyij ene Acha ywese Yesu Kristo áká.

6

Mmü ane ábhéré mmuet ne Kristo arəp chi mbə ngu

1 Chə séndem ye be yi? Séndək ambi bekə bebú be berindu Mandem menja mencha ke? 2 Wáwák! Bese bho serəbhe chi mbə bawú ndü nté yese ne bebú, séndək ambi bekə bebú? 3 Bábhiki riñi be bese mankem abhen bájwítí be Mandem achem bhese ne Yesu Kristo, bájwiti nyaka bhese chi be sembək mbə be ségu nyaka ne yi mpok yi agu? 4 Echi ye mbə be manə babheme nyaka bhese ne yi mpok bajwiti bhese, be nkúbhé mbə enyu Mandem etayese áká nyaka Kristo apetnsem ndu nepém ndu betan ebhi ebhen beyă becha, bese nkwə sėnkway bebhə nepém nekə. 5 Těndu Mandem áchémé bhese ne Kristo ndu newú eni, chə sémbək ne yi mpok sépérensem ndu nepém nkwə mbə yi. 6 Sérini be echi néne mbə be bəgo nyaka nepém nesí enese ndu ekotákátí ne yi, be Mandem anchənti mmuet bebú ayese be seke pere bhak ndu kesemé bebú. 7 Echi nə mbənyune bebú bepu pere bhə betan amfay mmu ane ánə ágú. 8 Těndu ségú ne Kristo, sėnoko be chə sémbək nkwə ne yi. 9 Sérini be těndu Mandem akə Kristo apetnsem ndu nepém, yi apú pere gu wáwák. Newú nebhiki pere bhə betan ndü nepém eni. 10 Newú enen yi agu, agú bechənti betan newú. Agú ndə amot ndak amay. Ke nepém enen yi ábhónó nechi chi ndu bechye Mandem

kenókó. ¹¹ Bě nkwə bābhəŋ besət mmuet eyeka mbə be bāgu, ne be bābhíkí perē bhəŋ yěnyīŋ bekə ne bebú, ne be bāchi nepém ndu bétok Mandem ndu yi áchémé bhe ne Yesu Kristo.

¹² Bāké perē rə ye bebú mémbón betan ndü mmuet eyeka ene égügu bekə be mǎnkoŋo nəkə chi menyīŋ ebhen yə enwaka be mǎnkə. ¹³ Yě mmu ywēka áke chyē ye epókómuet eyi mbə enyīŋ ene básət bekə bebéptí menyīŋ ne yə. Ke chyě ka mmuet ntá Mandem mbə bo abhen mánán bágú ke yi ákú bāpetnsem ndü nepém. Ne chyē ká bepókómuet ebheka ntá Mandem mbə menyīŋí betik ebhen básət bekə chí menyīŋ ebhen bechi chak besí Mandem. ¹⁴ Mbák mǎnkə nə nkaysi bekə bebú apu perē bhəŋ chəŋ betan amfāy yeka, tēndu ebhé ebhíkí perē bhəŋ betan ndu nepém eneka, ne ndiere berīndu Mandem ke bēbhónó betan ndu nepém eneka.

Bə Kristo bābhəŋ bebhak chak besí Mandem

¹⁵ Chəŋ séndem ye be yi? Séndók ambi bekə bebú mbənyune ebhé ebhíkí bhəŋ betan ndü nepém enesé, ne berīndu Mandem ke béróhé bhəŋ betan ndü nepém enese ke? Wáwák! ¹⁶ Bābhíkí riŋi be mbák mǎnchyé mmuet ntá mmu bekə chi menyīŋ ebhen yi áyāŋ mǎnkə, nə bāchi basem ntá mmu wu? Mmu ákway bekoŋo bebú, ne bebú mentwə yi ne newú. Mbák epu nə, mmu ákway bekoŋo Mandem, ne Mandem ankə yí ambak chak besí bhi. ¹⁷ Ke sebhəŋ bekaka Mandem be yēndu bāchi nyaka ndu kesemé bebú, néne, bākòŋo ne bati ayeka ankem, menyīŋ ebhen bátónó nyaka bhe. Menyīŋ ebhə ke báró amə yeka. ¹⁸ Mandem aféré be ndü kesemé bebú ne bārəp chi basem abhi be mǎnkə nəkə chí menyīŋ ebhen béchí chak besí bhi. ¹⁹ Nchí sət eriŋ ndü nepém ne ntí be méyāŋ mǎnjwimem ndü menyīŋ ebhen mérəm, mbənyune ébemuet be bakwāŋwan mǎmbón nejwimem ndü

menyīŋ ébhen. Nkúbhé mbə enyū bāchyé nyaka bepókómuet ebheka ndü kesem eken bekə barak epúsi ne bebéptí menyīŋ bechak ebhen beyá mendək nəkə chi ambi, chyē ká bepókómuet ebheka néne mbə basem ntá Mandem be yi ankə mǎmbák chak besí bhi enyu ene babhak nyáná.

²⁰ Ndü mpok ane bāchi ndu kesemé bebú, bābhíkí bhəŋ nyaka yěnyīŋ bekə ne menyīŋ ebhen bechi chak. ²¹ Mpok eyə, bābhəŋ nyaka ntiki nsáy ndü menyīŋ ebhen bákə, ebhen-ne bābhəŋ ntíanwóp bekə néne? Menyīŋ ebhə bétwə chi ne newú. ²² Ke néne, ené Mandem ánán aféré be ndü bebú, bārəp chi basem abhi, ne nsáy ane bābhónó chí nepém enen nechi nyáná, ne ndü ngwenti, bābhəŋ chí nepém enen nebhíkí bhəŋ ngwenti. ²³ Nsáy bebú chí newú, ke akap ane Mandem áchyé ndéndem chí nepém enen nebhíkí bhəŋ ngwenti ntá yěntiki mmu ane abháré mmuet ne Yesu Kristo Acha ywese.

7

Pəl əsət eriŋ ndü ebhé ene éyīŋí nebhay

¹ Bəma, bəriŋi ebhe. Bəriŋi ye be ebhé ebhəŋ betan ndü nepém mmu chí ndiere mpok yi achi nepém? ² Nchí sət eriŋ ené ngərə nebhay. Mpoknkem ane nném achi nepém ebhé égwət yi ne nném eyi. Ke mbák nném agu, ebhé yə épu perē gwət yi. ³ Mbák ngərə achi ne mmu achak mpok nném ábhuet nepém, nə achi nkwené berwəp. Ke mbák nném agu, ebhé ené égwóré yi ne nném epu perē bhəŋ betan amfay yi. Ne mbák abhay mmü chak, apú bhak nkwené berwəp.

⁴ Bəma, enyu eyə ke echi ne bhe. Ebhé ebhíkí perē bhəŋ betan ndü nepém eneka mbənyune, beyiŋi ebhé, bágú nyaka ne Kristo mpok yi agu ndü ekotákátí. Néne, bābhat mmuet ne mmu ane Mandem ákú yi apetnsem ndü nepém be ankə bhesé sémbák bo abhen sékə beri ndü betok Mandem. ⁵ Mpok ane sékəŋo nyaka menyīŋ

ebhen bakwānwan báyan senka, ebhé ékú séré ŋwaka beka bebépti menyin ne mmuet eyese be menyin ebho mentwə bhese ne newú. ⁶ Ke néne, ebhé ébhíki pere bhəŋ yənyin beka ne bhese mbənyune, beyini menyin ebhen bégwóré nyaka bhese, sérəp chi mbə bawú. Néne, sépet sépú ndü kesem bekoŋo mbi bebhé ebhen basini mbənyune sérəbhe koŋo chi mbi ako ane Efónó Mandem átəŋ bhese.

Ebhé Mandem ékà séngə bebú bhese

⁷ Séndém ye be yi? Bebhəere ebhé chi beka bebú ke? Wáwák! Ebhé ke ékà bo mándini enyin ene bebú bechi. Mbə ebhé ébhíki rem be, “Ŋké fyə ngoŋo ndü enyini mmu” mbə mbíki rini bebú ebhen bechi ndu befyə ngoŋo ndu enyini mmu. ⁸ Ke ebhé eyə éká nyaka mfyé ngoŋo ndü menyini bho menyin ne menyin. Mbák ebhé épú, bebú bébhək chi mbə enyin ene égú. ⁹ Mpok achi ane mbíki rini nyaka enyin ene ebhé éyan bo manka. Ke ndíni nókó ebhé, ngó be nnán nkwen nyaka ebhé, ne ngú. ¹⁰ Nkúbhé ebhé ene Mandem áyan nyaka be enka me mbəŋ nepém étwó me chi ne newú. ¹¹ Ebhé ene echi me anti éróbhe twó me chi ne newú. ¹² Séghə ye be bebhé menkem bechi nyáná. Yəntiki enyin ene ebhé érem echi nyáná, échi chak, ne eri.

¹³ Ke ebhé ene echi eriti enyin étwó nyaka me chi ne newú ke? Wáwák! Bebú ke béfuéré ndü eriti enyin eyə étwó me ne newú. Ndu echi nə, séghə ye kponoroŋ be bebú chi enyin ene ébébhé échá. Béfuət ndu eriti ebhé Mandem, bebú bétwə bho ne menyin ebhen bébébhé becha.

Nenu enen sénu ne bebú

¹⁴ Sérini be ebhé chí enyin ene éyini befónó ebhese. Ke nchi chí nkwanwan ane achi ndü kesemé bebú. ¹⁵ Mbíki rini menyin ebhen məkà. Mpú ka menyin ebhen méyan beka. Nchi ka chi nkúbhé menyin ebhen mpábhé. ¹⁶ Təndu menyin ebhen məkà chi ebhen mbíki kəŋ beka, eyə étəŋ be nká be ebhé chi eriti enyin. ¹⁷ Sayri sayri,

puyə chi me ke nchi ka ye bebépti menyin. Chi bebú ebhen bechi me anti.

¹⁸ Ndíni ye be yə eriti enyin epu ndü nepém ena mbə nkwanwan. Yə beri beru fu me anti. Yəndu mbónó nti beka beri, mmuet apu me. ¹⁹ Mpú ka beri ebhen mbónó nti beka. Ke nchi ka bebépti menyin ebhen mpu yan beka. ²⁰ Ke mbák nchi ka chi bebépti menyin ebhen mpu yan beka, eyə étəŋ be, sayri sayri, puyə chi me ke nchi ka bə, chí bebú ebhen bechi me anti. ²¹ Echi ye chi mbə ebhé ndü nepém ena be mpok méyan beka eriti enyin, ebépti enyin ke nchi ka. ²² Nkəŋ ebhé Mandem ne nti ena nenkem. ²³ Ke ngo be ebhé echak échí ndü amuet eya ene énu ne nkaysi aya, énkə nəkə be mbak ndü kesemé bebú ebhen bebhəet ndü nepém ena. ²⁴ Eyá enyu ene éber echa! Chəŋ agha ámfere me ndü betanə nkaysi beka bebú ane átwə me ne newú? ²⁵ Bakak ámbák ne Mandem mmu ákə nə befuət ndü enyin ene Yesu Kristo Acha ywese áká.

Echi ye be ndü nkaysi aya, nchi ndü kesemé ebhé Mandem, ke ndü nepém ena mbə nkwanwan, nchi ndü kesem ebhé bebú.

8

Enyü bo bákway bebhak ndu bakoŋo Efónó Bedyere

¹ Néne, yə mbi apu ane Mandem árem be bo abhen bábharé mmuet ne Yesu Kristo bákwen manyé. ² Nti achi be, ebhé Efónó Mandem mmu áchye me nepém ndu nchemme mmuet ne Yesu Kristo, éfére me ndü ebhé ene echye betanə beka bebú ebhen bétwə chi ne newú. ³ Bebhé ebhen Mandem áchye ntá Moses bébhíki kway nyaka bepeme bhese ndü bebú ne nti be ndü nepém enese mbə bakwanwan, sébhíki bhəŋ nyaka betanə bebhəere bhə. Mandem ke ápémé bhese ndü átó mbəŋ Móywi, ne yí atwó fá amik ne nepémé nkwanwan mmu ákə bebú. Ne ndu atwó enyu yə, akə be bebú bekepere bhəŋ betanə amfay bho. ⁴ Mandem áká nə be bese bo sépú pere kə chi ndü betanə ebhese

babhəŋ mbə enyũ bakwǎŋwan bákà, ke sérəbhe kə chí ndu betəŋ abhen Efónó Mandem, sémbón mbi bebhak chak besí bhi mbə enyũ bebhé Moses béyan sémbak.

⁵ Bo abhen bákà chi bebépti menyin bekonjo nepém bakwǎŋwan, bábhàre nti chi ndũ bebépti menyin ebhen nepém bakwǎŋwan néyan. Ke bo abhen bákà chi berítí menyin bekonjo enyin ene Efónó Bedyere árəm, bábhàre nti chi ndũ menyin ebhen Efónó Bedyere ákónj. ⁶ Mbák mmu abhàré nti ndũ menyin ebhen bakwǎŋwan báyan, eyə étwò yi chi ne newú. Ke mbák mmu abhàré nti ndũ menyin ebhen Efónó Bedyere áyan, Mandem áchye yi nepém ne kpák. ⁷ Mmu ane akaysi chi menyin ebhen bakwǎŋwan báyan bekà achí mǔmpap Mandem. Apú septiməet bekonjo bebhé Mandem, ne apú kway bekà nə wáwák. ⁸ Ne bo abhen bákòŋo chi nepém bakwǎŋwan, bápú kway bekà menyin ebhen béchye Mandem manák.

⁹ Ke be bápú koŋo nepém bakwǎŋwan. Bákòŋo chi Efónó Mandem tǎndu yi achi ne bhe. Mmu ane Efónó Kristo apu ne yi apú mmu Kristo. ¹⁰ Ke tǎndu Kristo achi ne bhe, yě mməet eyeka agúgú éti bebá, befónó ebheka bechi nepém, mbənyune Mandem ákú bächí chak besí bhi. ¹¹ Tǎndu Efónó Mandem mmu ákú Yesu Kristo áfú ndũ newú achi ne bhe, chəŋ Mandem ankə mməet eyeka ene égú nkwo émpet émbak nepém ndũ betəŋ Efónó Bedyere mmu achi ne bhe.

¹² Bǎma, enyin echi ene sébhónjó bekà, ke puyě be sebhəŋ bekonjo menyin ebhen bakwǎŋwan báyan bekà. ¹³ Mbák mmu yweka ánkónjó menyin ebhen bakwǎŋwan báyan bekà, ágú. Ke mbák mǎnkoŋo menyin ebhen Efónó áyan mǎnkə chəŋ mǎmbəŋ nepém. ¹⁴ Yěntiki mmu ane ákòŋo Efónó Mandem achí mmó Mandem. ¹⁵ Efónó Mandem áchyé bhe apú kə mǎmbak basem be mǎmpet mǎmbəŋ béchay. Efónó Mandem ákə mǎmbak bə Mandem. Ne ndũ betəŋ

Efónó yěntiki mmu yweka ábhini yi be, “Eta, Etaya!” ¹⁶ Eyə étəŋ be mbəŋ Efónó Mandem áchem ne bati yese ne ákə sendinji be sechi bə Mandem. ¹⁷ Ne tǎndu séchí bə Mandem, chəŋ sémbəŋ áfók ane yi ábhàré ntá bəbhi, ne menyin ebhen Mandem ábhàre ntá Kristo. Mbák sénká béchem mməet ne Kristo ndũ esəŋəri eyi, chəŋ sénchem ne yi ndũ keném eki.

Mandem ábhàre keném ntá yese

¹⁸ Beyinji besəŋəri ebhen séghó néne, bépú yěnyin ene mmu ákway beyenti ne keném eken Mandem ákə chəŋ sémbón. ¹⁹ Menyin ebhen Mandem ághókó menkem ménəŋ ne beyá ekwak nywəp enen yi átəŋ kroŋorəŋ bo abhen bachi bəbhi. ²⁰ Echi nə mbənyune Mandem ákú be menyin ebhen yi aghoko mémbák chí ndéndem. Puyě bhə ke béyan bebhak enyu yə. Mandem mmu ághókó bhə ke ákú be émbák nə. Ke beri béchí ambi. ²¹ Ne échí be chəŋ Mandem amfere menyin ebhen yi ághókó ndũ kesem anten menyin ebhen békú bə mémpó be bə nkwo mémbón mbi bebhəŋ keném mbə enyũ bə Mandem bábhəŋ keném. ²² Sérinji be menyin menkem ebhen Mandem ághókó bétəŋ mbə ngərə ane ághòk bebe mpok ándəŋsi. ²³ Ne puyě chi ndiere menyin ebhen Mandem ághókó ke béghòk bebe, méntəŋ nəkə. Besé babhəŋ bo Mandem achyé Efónó Bedyere mbə akap ane mbi ané átəŋ be chəŋ sémbəŋ keném eken kebheét ambi, sétəŋ nkwo, senəŋ nəkə be Mandem ansət bese aməet mbə bəbhi. Nə chi be anchye bhese mməét nkə. ²⁴ Mandem apémé bhese, mpok sébhàka nti ne yi. Mpok séghə menyin ebhen sébhàka nti aré sépú pere rəŋ ambi bebhàka nti are. Agha ákway bebhàka nti ndu enyin ene yi ánəŋ ábhónj? ²⁵ Ke mbák sébháká nti ndũ enyin ene sebhikire ghó, sérəŋ ambi menəŋ yə ne ekébhéntí.

²⁶ Echi enyumət be ndu sébhíki bhəŋ betəŋ menikməet mbə enyu sébhónjó bekà, Efónó Bedyere ákwak

bhese. Yimbəŋ ãnikmuet ěti yese ansək nəkə nsók enyu ene échá enyũ mmu ãnikmuet ne eyəŋónyu. ²⁷ Ne Mandem mmu aríŋí menyin ebhen bechi bhese anti aríŋí nkwo nkaysi Efónó Bedyere, mbənyune Efónó Bedyere ãnikmuet ěti bo Mandem ke ákoŋo chi nkaysi Mandem.

²⁸ Sériní be yěntiki enyin ene éfákári ne bhese, Mandem asot yə ankə bé éntwó ne berí ntá bo abhen bákəŋ yi, bo abhen yi ábhíŋí bekoŋo nkaysi yi. ²⁹ Echí nə mbənyune Mandem anán aríŋí nyaka bəbhi ambi ambi. Ndu echí nə, áyap bó nkwo beku be mándəp chi mbə Móywi. ³⁰ Ne bo abhen yi áyábhé, abhíŋí bhə nkwo. Ne akə bo abhen yi ábhíŋí mámbák chak besí bhi, ne bo abhen yi akə mámbák chak, akə mámbəŋ mbi bebhak ndü nebhuet kenókó yi ne yi.

Ekəŋ Mandem ne bo abhen bábháré mmuet ne Yesu Kristo

³¹ Chəŋ sémpet séndem ntiki enyin echak? Mbák Mandem achi ne bhese, agha ákway menu ne bhese ansət awónem? ³² Mandem abhíkí kem nyaka Móywi be akə bhəŋ esəŋəri. Arə yi be ankwak bhese mankem. Těndu yi áchyé nyaka yi ěti yese, sébhíkí ghə be chəŋ anchye bhese menyin menkem ebhen Efónó Bedyere áchyé? ³³ Agha akway berem be bo abhen Mandem ayabhe be mam-bak abhi bákwen manyé? Mandem ke ákə bhə mámbák chak. ³⁴ Agha ákway berem be mántémsí bhese? Chí Yesu Kristo mmu ágú nyaka ke Mandem akə yi apətnsem ndü nepém ne achi ebhé awónem eywi, ne sayri sayri, ãnikmuet ěti yese ke? ³⁵ Agha ákway beferé bhese ndü ekəŋ ene Kristo ábhónó ne bhese? Chi nepém enen nétánjá ke chi esəŋəri? Chi nenyok enen báchyè bhese ke chi nsay? Chi nchəbhé nden ke nepá ane bə bápə bhese ke chi newáy ane bo báyan beway bhese? ³⁶ Echí mbə enyũ Ekáti Mandem érəm be, “ěti ye,

bo báyan beway bhese mpoknkem. Básət bhese chi mbə ághónəmén ane báya berəŋ beway.”

³⁷ Wáwák! Ndü menyin ebhen menkem ebhen bəfakari ne bhese, Kristo mmu ákónó bhese áchyé bhese awónem tontó. ³⁸ Ndíŋí be yěnyin epú kway beferé bhese ndü ekəŋ eyi. Newú nepu kway beku nə. Séchí chi nepém, ne nepém nepú kway beku nə. Bəángel Mandem bápú kway beku nə. Menyin ebhen bəbhónó betəŋ amfay bəpú kway beku nə. Menyin ebhen bechi néne, ne ebhen bétwə ambi bəpú kway beku nə. ³⁹ Betəŋtí menyin bəpú kway beku nə. Yě chí mfay, yě chí mmik apú kway beku nə. Ne ndü menyin ebhen Mandem ághókó menkem ye émət epu kway beferé bhese ndü ekəŋ ené Mandem ábhónó ne bhese ěti enyin ene Acha ywese Yesu Kristo áká ndu bekwak bhese.

9

Mandem ayap nyaka bo Israel be mámbák bəbhi

¹ Me mmü Kristo nchí rem chi tetep, mpú sence. Ntí ena nkwo nérəm be nchí rem chi tetep, ne Efónó Bedyere árəm chi enyumət. ² Basémé aya me anti tontó ne ntí nésəŋəri me amem mpoknkem ěti bəmaya, bo Israel, bo etək eya. ³ Yě chí béká newú ka be ntemsi Mandem ambak ne me, ne be yi amfap me ne Kristo mbák eyə ékway bekwak bə mánókó Kristo. ⁴ Báchí bo Israel. Bó ke Mandem ásóré be mámbák bəbhi. Ntá yap ké yi átónó bediéré bhi. Anyũ nku chi ne bhə. Ntá yáp ké yi achye bebhe. Bə ké yi atəŋə enyũ bo babhəŋə bechye yi kenókó ne, ne bó ké yi afyé bariep. ⁵ Bó ke báchi bebharébhə Abraham ne Aisek ne Jekóp. Ne bábhé Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò chi etək eyap. Bábhé yi chi ndü nnerékeré wu. Yí Kristo, achí Mandem ne abhəŋ betəŋ amfay menyin menkem. Sémbítí yi mpoknkem. Amen. ⁶ Mpú rem be Mandem ãnok bebhuere bariep amen yi afyé nyaka ne bo Israel. Puyé yěntiki mmu Israel ke achi mmü

Mandem. ⁷ Ne puyě bebhárébhə Abraham mankem ke bachi böbhi tetep. Mandem arem nyaka be, “Befuet ntá Aisek kě óbhəŋ chəŋ bebhárébhə abhen mfyé bariep bechye wə.” ⁸ Ene étəŋ be puyě chi bə abhen bábhé mbə yěntiki mmó achak ke bachi bö Mandem. Chi bö abhen bábhé bekoŋo bariep ami ke Mandem ásóré be báchi bebhárébhə Abraham tetep. ⁹ Bariep Mandem amə ntá Abraham achi nyaka be, “Nkúbhé mpok ane mmíé mbure, chəŋ mpetnsem, ne Sará ambé mómbakanem.” ¹⁰ Mandem abhiki fyé bariep chi ndiere ne Abraham, ke ne Rebéka nkwə mpok yi achi nyaka ne meniě befak ebhen chi mbi ywese Aisek afyé, ¹¹ yěndu bə bábhuet nyaka amem menié, kekə yě bebú ne yě beri, ndu betəŋ be Mandem áyap mmu chi bekoŋo nkaysi ane yi ábhəŋó. Mandem apu yap mmu bekoŋo berítí menyih ebhi. Ayap mmu chi bekoŋo nebhini ane yí ábhini yi. ¹² Mandem ághátí Rebéka be, “Chəŋ mǒmbi ántók ane mǒnkwen.” ¹³ Echi mbə enyü Ekáti Mandem érəm be Mandem arem nyaka be, “Nkəŋ Jekóp, ke mpap Isau.”

¹⁴ Ndu echi nə, chəŋ séndem be yi? Bé Mandem apu chak ndü menyih ebhen yi ákə ké? Wáwák! ¹⁵ Arem nyaka ntá Moses be, “Nchi ghə ntínso ne mmu ane mēyaŋ beghə yi ntínso, ntəŋ berinti ntá ane méyaŋ betəŋ berinti.” ¹⁶ Echi ye be Mandem apu yap mmu chi bekoŋo nkaysi bakwəŋwan, ne puyě chi bekoŋo betəŋ ebhen mmu afyé bekə betik. Ayap mmu chi ndu ághə yi ntínso. ¹⁷ Ekáti Mandem érəm be Mandem arem nyaka ntá Mfə Ijip be, “Nkə wə ómbák Mfə be ntəŋ betəŋ ebha wə amuet enyu ene mmik nkem ághok chəŋ éti ya.” ¹⁸ Eyə étəŋ ye be, Mandem ághə ntínso ne yě agha ane yi áyən beghə yi ntínso, angwót ntí ne mu ane yi áyən begwət ntí eni.

Mpokofu Mandem abenti ne mpokofu ághə ntínso

¹⁹ Mmü ákway ye bebhep be, “Těndu Mandem áyap mbə enyü

nchi rem ne, ndaká yí yi áji ye bho? Neyap ane yi áyap bho apu təŋ be mmu ákə chi enyih ene Mandem ásət betəŋ ebhi bekə mmu ankə?” ²⁰ Ke wə nkwə, óchi agha bekem epáítí ne Mandem? Enyih ene ngoko-bete ásóré ntəŋ aní ékway berem ntá ngoko betə ntəŋ be, “Ndaká yí óghókó me chi enyu ene ké?” ²¹ Ngoko betə ntəŋ ábhiki bhəŋ betəŋ amfay ntəŋ ndu bekə mbə enyü yi akəŋə ne ntəŋ ane yi aghoko? Apú kway menyobheri ntəŋ ansət mbək aní ete ene bábhəere nyáná ndü bepa, ansət ntəŋ áchák ani ete ene bákə menyih ne yə manywəp ankem-e? ²² Echi enyumət ne enyih ene Mandem ákú. Ayən nyaka be bə mándini be yi ábè nti mpok bo bákú bebú ne be ábhəŋ betəŋ bétémsi bö bebú. Ke abhəŋ beyə ekébhéntí ne bo abhen yi aghoko. ²³ Mandem ákə nyaka nə betəŋ enyü yi ábhəŋó beyə keném ne enyü áchye bhese mbək keném eki. Atóŋtí nyaka bhese ambi ambi be sémbəŋ mbi bechwe ndü nebhuet kenókó yi. ²⁴ Ne séchi bo abhen Mandem ábhini. Abhini bho, puyě chi ndiere bo Israel ke abhen bápú bo Israel nkwə. ²⁵ Echi mbə enyu ekáti ndemekerinti Hoseya érəm be Mandem arem nyaka be, “Bo abhen bapu nyaka ‘Böbha’ chəŋ mbinji bhə be böbha. Ne abhen mbiki kəŋ nyaka, chəŋ mbinji bhə be ‘Abhen ekəŋ.’” ²⁶ Ne nkúbhé nebhuet ane ngati nyaka bhə be, ‘Bé bápú böbha’, aré chəŋ Me Mandem mmu nchi nepém ndem be, ‘Báchi böbha.’” ²⁷ Aisáya ndemekerinti Mandem arem nyaka éti bo Israel be, “Yěndu bo Israel baya mbə ésiép ene echi angəkə manyu, Mandem apeme chəŋ chi báru bhap. ²⁸ Chəŋ Mandem antwó, antəŋ bo fá amik, yi ke chəŋti mpok, ndak amay.” ²⁹ Ne mbə enyu Aisáya areme nyaka be chəŋ emfakari, “Mbə Mandem Acha betəŋ menkem abhiki naja rá nyaka mbək bho amem maneréket ayese mbə sémay mankem mbə bö Sódóm ne abhen Gomóra.”

Bo Israel bábhíkí noko nyaka Mbok Ndíndí

³⁰ Chəŋ séndem be yi ɛti barak ane? Enyiŋ ene sérəm chi be bo abhen bápú bo Israel, bábhíkí fyə nyaka betan ndu beyan mbi bebhak chak besí Mandem. Yě nə, bábhak chak besí Mandem be fuet ndü neka enen bábhónó ne Yesu. ³¹ Ke bo Israel, bo báfyé nyaka betan ndu bebhure bebhé, be mámbák chak besí Mandem, beka nə eyə ébhak chi ndéndem. ³² Eyə ébhak chi ndéndem ndaká yí? Nti achi nyaka be bo bákú nyaka berítí menyiŋ ndu menu bebhak chak besí Mandem, eka bo kebəŋ neka ne Mandem be yi anka bo mambak chak. Echi nyaka mbo be bo Israel báchínjí nekwén ndü ntay enen nekwáy beka mmu ankwen. ³³ Echi mbo enyü Ekáti Mandem érəm be Mandem arem nyaka be, “Ghó ká, nchí bhəere ntay etək Síon enen nékə chəŋ bo márchínjí nekwén. Ntay enə chi setárebhé esen sékə bo mánkwen ɛti yi. Ke mmu ane ánókó yi, apú bhəŋ chəŋ ntíanwóp.”

10

¹ Bəma, enyiŋ ene məyan ne nti ena nenkem, nník nəkə mmuet ɛti bo etək Israel chi be Mandem apeme bhə. ² Nchí kway bete bhə ntisie be bo báfyə betan bekoŋo Mandem, ke bábhíkí riŋi mbəŋ mbi ane tetep. ³ Bábhíkí riŋi enyu Mandem ákə bo mámbák chak besí bhi. Mánü chi beka wap mbi ane bo babhak chak besí bhi. Eka bábhíkí ka mbi ane yi ákə bo mambak chak besí bhi. ⁴ Kristo áka be bebhé ebhen Mandem áchyé nyaka ntá Moses bekepere bhəŋ betan, bé yəntiki mmu ane ánókó enyiŋ ene Kristo aka ntá yi ámbák chak besí Mandem.

Mandem apeme yəntiki mmu ane ánókó Yesu

⁵ Moses asin nyaka be mmu ane áyan bebhure bebhé Mandem be ambak chak abhəŋ bebhure bebhé menkem ke ambón nepém. ⁶ Ke enyiŋ ene Ekáti Mandem érəm ɛti enyü mmu

ane ábhək chak besí Mandem ndü yi ásíki nti ne Yesu chi be, “Ké bhép mmuet be, ‘Chəŋ agha ankó amfay?’” [Nə chi be mmu abhəŋ chəŋ beko amfay, ansət Kristo, ansep fá amik ne yi.] ⁷ Ké bhép ye mmuet be, “Chəŋ agha ansep amik ndu etəkó bawú?” [Nə chi be, “Mmu abhəŋ chəŋ besep andək amik ndü etəkó bawú beka Kristo ampətnsem ndü nepém.”] ⁸ Ekáti Mandem érəm chi be Eyəŋ Mandem chi enyiŋ ene bákway berinji. Chi enyiŋ ene mánán bərəmé ne echi amem bati yeke. Bákway menoko yə ndu yó echí amem manyu yeke ne chi nkúbhé Eyəŋ ére ke ségháti bho. ⁹ Mbənyune mbák mmu andem kponoroŋ be Yesu achi Acha, ne anoko amem nti eni be Mandem aka nyaka yi áfú ndü newú apətnsem ndü nepém, Mandem apeme yi. ¹⁰ Echi nə mbənyune, mmu ane ánókó Yesu Kristo ne nti eni, Mandem ákə yi ámbák chak besí bhi. Ne mbák ándem kponoroŋ be Yesu Kristo achi Acha, Mandem apeme yi. ¹¹ Echi mbo enyu Ekáti Mandem érəm be, “Apú rə yě mmu ane ánókó yi ambəŋ ntíanwóp.” ¹² Yě mmu achi chi mmu Israel, ye apú mmu Israel, ewupsi épú aré. Nkúbhé Acha áre amət ke achi Acha bə mankem. Ne yi áchyə beyə áfók ntá yəntiki mmu ane ánikmuet ntá yi. ¹³ Echí mbo enyü Ekáti Mandem érəm be, “Yě agha ane ánikmuet ntá Mandem Acha be ankwak yi, Mandem apeme yi.”

¹⁴ Ke ná bo bákway menikmuet ntá mmu ane bó bábhíkí noko? Ne ná bákway menoko mmü ane babhikire ghók ɛti yi? Ne ná bo bákway beghok ɛti mmu wu mbák yě mmu abhíkí ghati bhə menyiŋ ɛti yi? ¹⁵ Ne ná bo bákway beghati Mbok Ndíndí mbák bábhíkí to bhə? Echi mbo enyü Ekáti Mandem érəm be, “Manák áya ɛti bo abhen bekek ebhap bepəkə bo be mándək mángati bho Mbok Ndíndí!” ¹⁶ Ke puyə bə mankem abhen bághókó Mbok Ndíndí ke báká yó. Echí mbo enyü Aisáya areme be, “Acha, agha ánókó enyiŋ ene ségháti bhə?” ¹⁷ Echi

ye be mmu āghok ke anoko, ne mpok bāghāti bho ěti Kristo, bo bāghòk Mbok Ndíndí.

¹⁸ Ke mbõñ enyĩñ bebhẹp. Bo Israel, bābhíkí re ghók Mbok Ndíndí ěti Kristo ke? Bāghok. Echi mbõ enyũ Ekáti Mandem érèm be, “Eyoñ ene básóré béghátí bhõ mbok, ékõ eghaka yěntíkí nebhuet fá amík, yě chí ndũ bebhak ebhen bésábhé nekõ tontó.” ¹⁹ Ke nchí bhẹp be, bo Israel bābhíkí jwi nyaka mmem ke? Bájwimem mbõnyune Mandem árèm mbõ enyũ Moses ásíñí be, “Chõñ nkũ māmboñ mpabhamík ne bo abhen bābhíkí bhõñ etak. Chõñ nkũ batí ámbé be amem ěti bõ betok bechak abhen bachi bechĩñtí bho.” ²⁰ Ne Aisáya arem nyaka nkwo kebhoñ becháy be, Mandem arem be, “Bo abhen bápú yañ nyaka me bāghó me. Ntõñ mmuēt ntá bo abhen bápú bhẹp me.” ²¹ Ke ěti bo Israel, Mandem arem be, “Nywõp nenkem, nsá amõ, nník nõkõ mmuēt be mámpetnsem ntá ya, ke bõ bátõñ chi netañánti. Bõbhen bákũ chi eyap enyu.”

11

Mandem āghò bo Israel ntinso

¹ Nchí bhẹp ye be Mandem aguẹp bo Israel ebhi ke? Wáwák! Membõñ nchí mmu Israel ne ebhárémõ Abraham ne mfũ ndũ nneréket amõt ane Benjamin achí chi-mbi. ² Mandem abhíkí guẹp bõbhi abhen yi áyábhé te ndũ nebhoñet ebhi. Bābhíkí riñi enyĩñ ene Ekáti Mandem érèm ěti ndemekẹpĩnti Eláija ndu yi āghāti nyaka Mandem menyĩñ, anji nõkõ bo Israel? Yi ārèm nyaka be, ³ “Acha, bo abhen bawáy baremé kepĩnti bhe ne mámokoti bebhak ebhen séchyè wõ akap. Me awánti ke ndóbhé ne báyañ beway me nkwo.” ⁴ Mandem akémé nyaka yi be yi? Akeme yi be, “Mbúré bo nka tándrámat (7000) abhen bābhíkí níkmuēt ntá mandem nsé ane bābhĩñi be Bál.” ⁵ Echi enyumõt echõñ. Bāru bo bachi ndũ nkwo bo Israel abhen Mandem áyábhé ěti berĩndu ebhi. ⁶ Ne

mbák ayap bhõ chi ěti berĩndu ebhi, nõ chi be, abhíkí yap bhõ ěti enyĩñ ene bõ báká. Mbõ ayap bhõ chi ěti enyĩñ ene báká, mbũ épú be ákũ bõ beri ndéndem.

⁷ Eyo éghāti bhese be yi? Chí bé bo Israel bābhíkí ghõ nyaka enyĩñ ene bõ báyañ. Bāru bho abhen Mandem áyábhé ke bāghó nyaka yõ. Mbák chí báchák, bāgwõt nyaka batí yap amem ⁸ mbõ enyũ Ekáti Mandem érèm be, “Mandem ákũ bõ báké riñi enyĩñ, áchyẽ bhõ amík ane ápú ghõ mban, ne batú ane apu ghok mban, ne nõ ke bõ bachi kpatẽ echõñ.” ⁹ Debhít nkwo árèm nyaka be, “Menyĩñinyie bhap mémbak nta ene ékèm bõ, mémbak enyĩñ ene ékũ mándĩñi nekwén enen bákwené, be Mandem ántémsí bhõ. ¹⁰ Eri be amík ágiri bhõ be báké ghõ mban, ne bé esõñõri ényíré bhõ amík mpoknkem.”

¹¹ Mpet nchí bhẹp ye be, mpok bo Israel bāchĩñtí nekwén, bákwené ndak ámay ke? Wáwák! Ke ěti bebú bhap, bo abhen bápú bo Israel, bābhõñ mbi ane Mandem ápeme bhõ. Mandem akũ nõ be bo Israel māmboñ mpabhamík ne bo abhen bápú bo Israel, bé Mandem ampeme bhõ bo Israel nkwo. ¹² Těndu bebú bo Israel béká Mandem áyéré bo abhen bápú bo Israel, ne těndu bo Israel bákwené bekũ enyĩñ ene Mandem áyañ nyaka be mánkũ, eyõ éká Mandem ayet bo bachak tontó. Chõñ Mandem apú chyẽ mbõñ beyá áfók ane áyá áchá ntá bo bachak mpok ane bo Israel mankem bápetnsem ntá yi ke?

Enyu Mandem ápémé bo abhen bápú bo Israel

¹³ Néne, nchí rem ntá yeka bo bápú bo Israel, těndu nchí mũnto ntá yeka, bé mpú sõt betik ebha mbõ ndaká ntok, ¹⁴ ndu nchí yañ be bõ etak eya māmboñ mpabhamík, mánjañ bebhak mbõ bhe. Eyo ékwáy bekũ be mbók eyap mántiknsem ndũ bebú bhap be Mandem ámpémé bhõ. ¹⁵ Těndu negúép ane Mandem ágúebhé

bo Israel ebhi ákú be bo abhen bápú bo Israel mámbón mbi bebhak ndü kemere ne Mandem, mpok Mandem apet asore bo Israel amuet, chon eyo énkwak ná? Chon énk be bawú mámpetnsem ndü nepém ke? ¹⁶ Mbák mánká bret, mánchyé ane báyámbi bákú ntá Mandem, nò bret achak nkem achi bret Mandem nkwo. Ne mbák bakanánok achi ntá Mandem, nò batábhénok eyo nkwo achi chi ayi.

¹⁷ Mbák mámpkót mbok batap enok ólif mámfere ndü enok ene bápí, mánsot ye batap enok ólif ene bábhíki pí mambat ambi-enok ene bápí, nò nenyié batap ane bábháre néfú chi ndü enok ene bápí. Bo Israel abhen bápú bo Israel báchi mbò batap enok ene bábhíki pí. ¹⁸ Báké yon ye mmuet ne bo abhen bachi mbò batábhénok ane bákpót bágúébhé ebhi. Mbák báyon mmuet, báké ghokantik be puyé be ke bákémé bakan enok. Bakan énok ke ákémé bhe tëndu báchi chi batábhé enok. ¹⁹ Bákway berem be, “Mandem aféré nyaka mbok batábhénok be ambat bhese ndu enok.” ²⁰ Echí tetep. Mandem aféré nyaka batap enok mbonyune bábhíki noko Mbok Ndíndí eti Yesu Kristo. Mbák chí be bho bápú bo Israel, báchi batábhénok chi eti bábhónó neka ne Yesu Kristo. Báké yon ye mmuet. Cháy ká Mandem. ²¹ Bák ká nò mbonyune tëndu Mandem aféré nyaka mbon batábhénok ene bapi, chon amfere be bho bábhárebhat nkwo mbák bábhíki noko.

²² Ghò yeka ndü Mandem are bhon berinti ne ndü yi achi kíkírik nkwo ne bo. Achí kíkírik ne bo abhen bákwené ndü bebú. Ke ntá yeka, átòn berinti mbák mándok ambi beka mbò enyü yi áyàn. Mbák épú nò, ákpót be nkwo amfere ndü enok. ²³ Ne mbák bo Israel mángúpsí bati yap mánoko Mbok Ndíndí eti Yesu, Mandem ásòt bhò anka be mámpet mambak batábhénok ene bapi. Yi abhòn betan beka nò. ²⁴ Mbák Mandem aféré be bo abhen bápú bo Israel ndü enok ólif ene

bábhíki pí abhat ndü ene bápí, mbák yi ákway beka enyìn mbò eyo, nò echí mandú enyìn ntá yi bekemé bo Israel ndü nebhuet ane achi nyaka awap, tëndu bò ke bachi mbon batap enok ólif ene bapi.

Mandem ághò bò mankem ntínso

²⁵ Bóma, méyan mándiní enyìn ene echí bhésé bhésé keka mánkaysi be bábhon beyá kebon. Echí be bo Israel abhen bágwóré nyaka bati yap bápú gwot chon yò mpoknkem. Ebhak chon chi kpate beghaka mpok ane mpáy bo abhen bápú bo Israel, abhen Mandem áyábhé, mánoko. ²⁶ Enán émfakári enyu eyo, Mandem apeme bo Israel mankem. Echí mbò enyü Ekáti Mandem érem be, “Chon mmu amfú etok Síon ane áfere bo Mandem ndü esonori. Chon yi amfere epin bébyak Mandem amuet bebharébhò Jekóp.”

²⁷ “Mpok mferé bebú bhap, chon ene embak

mbò enyü nyú nyaka nku ne bhò.”

²⁸ Bo Israel bachi bompap Mandem mbonyune bábhíki noko Mbok Ndíndí eti Yesu Kristo. Efakari nò eti yeka bo bápú bo Israel be mbi ámbák Mandem ámpémé bhe. Ke bo Israel báchi mamere Mandem mbonyune yi anán ayap nyaka bhò eti bachímbi bhap. ²⁹ Echí nò mbonyune mbák Mandem ayap mmu ne ayet yi, apú pere wupsi nti eni ne mmu wu. ³⁰ Ndü mpok ane áféré ansem, be bho bápú bo Israel bātàn nyaka ntí ne Mandem, ke néne, Mandem ághò bhe ntínso eti netanánti bo Israel. ³¹ Enyumot ke echí be néne, bo Israel bátàn ntí ne Mandem be nkúbhé mbò enyü yi ághò bhe ntínso, ángó bó nkwo ntínso. ³² Mandem aró bo mankem mánchwe ndü kenon eti netanánti enap be yi angò bhò mankem ntínso.

Sémbítí Mandem

³³ Ghó ká, Mandem achik achá! Neriníndak eni neyá néchá, ne aríní yéntiki enyìn. Yé mmu apu kway beriní enyü nkaysi ayi áchí Yé mmu apu riní enyü yi ákà menyìn.

34 “Agha áríní enyíñ ene Acha ákàysi? Agha ánánj áchí nchye maníé ntá yi?” *

35 “Agha ánánj áchyé Mandem enyíñ ené yi áyàn Mandem ankeme yi yó?”

36 Yi ke aghoko menyíñ menkem ne menyíñ menkem bechi chi ndü betan ebhi, ne menyíñ menkem bechi chi ndü bechye yi kenókó. Sénchié yi kenókó mpoknkem. Amen.

12

Mũnkwa abhəñ bechye mmuet ntá Mandem

¹ Bǎma, ndu echí mbə enyü nchí rem nəkə, ne ɛti ntínso Mandem ne bhese, nchí kwen be bekak berem be mǎnchye mmuet eyeka enkem ntá yi mbə akap ane achi nepém, ne nyánj, ne ane yi akəñ. Eyo ke echí esayri mbi bechye Mandem kenókó. ² Bǎké koño ekakáneko ené bǎ mmik. Dó ká Mandem ángúpsí nepém eneka. Akə nə ndu áchyé bhe nkaysi nkə. Eyo ékə mǎndinj enyíñ ene Mandem áyàn. Yó éri, yó ke échyé yi mañák, ne yó ke éri échá ndü yěntiki mbi.

³ Ɛti berĩndu ebhen Mandem átónj me, nchí rem ntá yeka mankem be yě mmu ake sət mmuet yi mbə be achá enyü mmu yi achi. Ke ámbónj chi nkaysi ane achi chak ɛti enyu ene yi achi, békónj ení neka enen Mandem áchyé yi. ⁴ Echí nkúbhé mbə mmuet nkwa ane achi amət, yě nə, abhónj beyǎ berókómuet ne yěntiki epókómuet ebhəñ ebhi betik. ⁵ Enyu eyo ke echí ne bhese. Yěndu séyá, séchí mbə mmuet amət mbənyune séchem mmuet ne Kristo. Yěntiki mmu achi ne bati nkúbhé mbə enyü yěntiki epókómuet echí ne bechak. ⁶ Mandem achyé yěntiki mmu yese ayi akap bekoño berĩndu ebhi ne bhese. Yěntiki mmu ánkə ye ebhi betik ne aywi akap. Mbák Mandem achyé mmu akap berem kerĩnti mmu wu abhəñ bekə nə bekoño enyu ene yi anoko Mandem. ⁷ Mbák Mandem achyé mmu akap

bekwak bho, ánkwak bho. Mbák chí akap betəñ bho, ántónj bho. ⁸ Mbák mmu abhəñ chí akap beye bo nti, eri yi ankə nə. Mbák mmu ábhónj akap bechye bo menyíñ, ánkə nə ne awó fúú. Ne mmü ane ábhónj akap bebhak münti, ánkém bo abhen bachi anten yi sayri. Ne mmü ane ábhónj akap betəñ bo berĩnti, ánkə nə ne mañák.

⁹ Kónj ka bati ne ekəñ ené tetep. Pap ka barak abúabə. Kém ká sayri yěntiki erítí enyíñ. ¹⁰ Kəñ ka bati mbə bǎ nnereket Mandem. Bónj ká beyǎ ekwak ndu bechye bati kenókó. ¹¹ Fíé ká betan ndu bekə betik, bǎké bhak babhət. Kə ka betik Yesu Acha ne bati ayeka ankem. ¹² Bónj ká mañák ndü menyíñ ebhen bǎbháká nti aré be Mandem ankə ntá yeka. Bónj ká ekébhénti ndü mpok esəñəri. Ník nókó ká mmuet mpoknkem. ¹³ Kwak nókó ká bo Mandem abhen eyap épú, mǎnsyepti nəkə mankə amem beket ebheka sayri.

¹⁴ Mbák bo báchyè wə esəñəri ɛti ɔchí nkoño Yesu, níkmuet be Mandem anjet bhə. Ké rem be eyak embak ne bhə. Ník chí mmuet be Mandem anjet bhə. ¹⁵ Nák ka ne bo abhen bǎbhónj mañák. Dí ká ne abhén bachi ndü nedí kebho. ¹⁶ Bák ká eyəñ émət ne bati. Bǎké yoñ mmuet, fyé ka mmuet ne yě chí bo abhen bápú yěnyíñ. Bǎké kaysi be bǎrinj yěntiki enyíñ.

¹⁷ Bǎké keme bebú amfay bebú. Káysí nókó ká bekə chí menyíñ ebhen beri besí bo mankem. ¹⁸ Yěntiki mmu yweka abhəñ bekə yěntiki enyíñ ene yi ákway bekə be ambak kpák ne bo mankem mpoknkem. ¹⁹ Abhen ekəñ, yě mmu yweka áké keme kémbé. Dǎ ká Mandem antemsi mmu ane ákə nti bebú mbənyune Ekáti Mandem érəm be Mandem arem be, “Me ke mbónj békéme kémbé. Me ke nchí kap mmu ndü enyíñ ene yi ákə.” ²⁰ Enyíñ ene bǎbhónj bekə chí bekoño enyíñ ene Ekáti Mandem érəm be, “Mbák nsay ǎnú mümpap aywe, chye yi nenýíé.

* **11:34** Echí mbə enyu básínj amem ekáti Aisáya 40.13 ne amem Job 41.3.

Mbák manyierp ákwák yi, chye yi manyierp ányú. Mbák bákù nò, ébhak mbò be bātò kefikisí ngó anti mūmpap aywe, ne eyò ékà mūmpap ámbón ntiánwóp.”²¹ Báké rò barak abúabu ambòñ betañ amfäy yeka. Kú nókó ká chi berí be, mámbòñ betañ amfäy barak abúabu.

13

Yëntiki mūnkwo abhòñ beghok bōbati bhi

¹ Yëntiki mmu yeka abhòñ beghok bōbati mbònyune Mandem ke áyàp mmu ane ákè m etòk ne yi ke afyé abhen bachi néne. ² Ndü échí nò, mmü ane átànñi ne bōbati átànñi ne bo abhen Mandem afyé be mankem etòk. Bo abhen bákù nò bábhinñi chi ntemsi amuet. ³ Mmu ane ákù berí ábhíkí bhòñ becháy bōbati. Bo abhen bákù bebéptí menyìnñ bábhinñ bebhòñ becháy. Mbák òyàn be óké bhòñ becháy ne bōbati, bák mmü ane ákù menyìnñ ebhen bechi chak. Mbák òkù nò, bōbati bábhinñ manák ne wò. ⁴ Mūnti etòk ákù chi betik Mandem ndu bekwak bhe. Ke mbák òkù bebéptí menyìnñ, òbhòñ béchay yi mbònyune betañ ebhen yi ábhónó bépú ndéndem. Mandem achyé yi betañ chi be antemsi nòkò bo abhen bákù bebéptí menyìnñ. ⁵ Mmu abhòñ ye besépti mmuet ntá bōbati. Ne mmu áké kú nò chi ndu ácháy be Mandem ake kú bo mántemsi yi. Ntí achak achi be ntí mmu néghàti yi be eri beku nò.

⁶ Chi òti yò ke bächyè nkwo nkábhénti. Bōbati bákù chi betik Mandem ndü yëntiki enyìnñ ene bò bábhinñó beku. ⁷ Chié yé ka yëntiki mūnti enyìnñ ene bábhinñó bechye yi. Mbák chi nkábhénti ke mmu ábhónó bechye, ányché. Mbák chí nkáp ane mmu ábhónó bechye ndü menyìnñ ebhen yi ábhónó, ánkù nò. Mbák mmu abhòñ besépti mmuet ntá achak, ánséptí mmuet ntá yi. Ne mbák mmu abhòñ bechye kenókó ntá achak, ányché yi kenókó.

Bōnkwo bákòñ bati

⁸ Báké kem mmu barem ke kwò. Barém amen bábhinñó beròñ ambi bekem bo chi amen bekòñ bò. Mmu ane ákòñ bo ábhure bebhé Mandem menkem. ⁹ Bebhé Mandem bérèm be, “Òké kwèn berwóp” ne, “Òké way mmu” ne, “Òké ghep agher” ne, “Òké fye amík ndü enyìnñí mmu achak.” Ébhé émòt épókó ebhen menkem ne bechak nkwo. Ne ebhé eyò érèm be, “Kòñ nti nkwo mbò mmuet eye.” ¹⁰ Mmü ane ákòñ bo apú kú bhò bebhé. Enyu eyò ke echí be bekòñ bo chi bebhure bebhé menkem.

¹¹ Ndu beròñ ambi, bärinñi mpok ane sechi aré néne. Mpok ménème ndü kenó akway mbònyune mpok ane Mandem ánanja bereme bhese achí kekwot néne achá mpok ane sébho nyaka menoko Yesu Kristo. ¹² Beti ménanñ béfuet, ne nywòp nebho beyi. Séndó ye menyìnñ ebhen bo bákù amem ejuri, sénsòt menyìnñí nenu ebhen sébhónó menu ne bhò ne nywòp ámfay mbò bo abhen mánanñ báfú ndü ejuri. ¹³ Sémbónó erítí ekakáneko mbò bo abhen bákò ne nywòp ámfay. Séké chwe ndü bepá ebhen bo mányú mmém mánkwen, ne mámbò barak épúsí. Ne séké fye mmuet ndü baraká kebure ne barak épusi achak. Séké chwe ndü bétánjá, ne mpabhamík. ¹⁴ Ke dō ká Yesu Kristo Acha ámbòñ betañ ndü nepém eneka enyu ené bo báyinñi bhe mándinñi enyu mmu yi achi mbònyu bayinñi mmu mandinñi nden ane yi afyé amuet. Ne báké chye mbi ntá bepó menyìnñ ebhen nepém nkwanñwanñ nénwàka be bo mánkú.

14

Bōnkwo báké byak ne báké ji bati

¹ Sòt ka bōnkwo abhen bábhinñíre sene ndü baraká Mandem amuet. Ke báké kém epúití ne bhò òti ayap nkaysi. ² Sénsòt ndaká nenyie menyie. Mmü amòt ákway menoko be yëntiki enyìnñ éri menyie. Achák ane ábhíkí sene ndü baraká Mandem andem be yí ányie chi nenyié enen bákwanjá. ³ Mmu ane ányie yëntiki enyìnñ áké byak ane

apu nyie mbək menyih. Ne mmũ ane apu nyie mbək menyih áké ji ane ányie yěntiki enyih mbənyune Mandem aka yi. ⁴ Ɔchí agha beji mmǒbetok mǔchak? Mmu ane akway berem be mmǒbetok akə sayri, ne yě chi ebábu, chí chi-betik aywi. Mmǒbetok apú kwən mbənyune Acha abhəŋ betan bekə yi ánté sené.

⁵ Mbək bo básət mbək manywəp be acha achak. Bachak básət manywəp ankem be achi enyumót. Eri mbəŋ mmu angə be enyih ene yi ákaysi amem nti eni echí chak. ⁶ Bo abhen básət mbək manywəp be acha achak bákə nɔ chi bechye Acha kenókó. Mmũ ane ányie yěntiki enyih ákə nɔ chi bechye Acha kenókó, těndu áchyè Mandem bakak ke anyie yə. Ne mmu ane apu nyie yěntiki enyih ákə nɔ chi ndu áyən bechye Acha kenókó nkwo ne áchyè bakak ntá Mandem. ⁷ Yě mmu apú nepém be achi ndũ mməet yi. Ne yě mmu apú gu be achi ndũ mməet yi. ⁸ Mbák séchí nepém, chí be sénchíe Mandem kenókó. Ne mbák ségù, ségù chí be sénchíe Mandem kenókó. Ndũ echí nɔ, ye séchí chí nepém, ye ségù gu, séchí chí awə Mandem. ⁹ Ɔtiyɔ ké Kristo ágú, ápétnsem ndũ nepém be ambak Acha ntá bo abhen báchí nepém ne abhen bágú. ¹⁰ Ndu echí nɔ, ndaká yí ójǐ nti mǔnkwo éti menyih ebhen yi ákə? Yě chí wə nkwo, ndaká yí óbyək nti mǔnkwo ndũ yi ábhíkí ka bekə yěntiki enyih ene ókə? Chəŋ bese mankem sente ndũ manyé besí Mandem. ¹¹ Echí mbə enyũ Ekáti Mandem érəm be, “Acha árem be, ‘Nkúbhé mbə enyu echí tetep be nchí nepém, enyu eyə ke echí tetep be yěntiki mmu abhəŋ betep mánén besí bha.

Ne yěntiki mmu abhəŋ berem ne nnyu ywi be, Me Nchí Mandem.’ ”

¹² Echí ye be yěntiki mmu abhəŋ bete besí Mandem andem yěntiki enyih ene yi ákú.

Mǔnkwo ake kə nti ankwen ndũ bebú

¹³ Séké pere ji ye batǐ bǔnkwo, ke enyih ene eri chí be bákə kə yěnyih ene ekway bekə nti mǔnkwo ankwen ndũ bebú. ¹⁴ Ndũ bächémé mməet ne Yesu Acha, membəŋ ndíŋí sayri be yě nenyíé népú enen nepu pépép besí Mandem. Ke mbák mmu ánkáysí be mbək nenyíé nepu pépép, nɔ népú bhak pépép ntá yi. ¹⁵ Mbák enyũ enyih ene wə ónyie échyè nti mǔnkwo esəŋəri, nɔ opú pere kə menyih ne ekəŋ. Ɔké rə enyũ nenyíé enen ónyie néntwó ne ménémé ntá nti mǔnkwo mbənyune Kristo agu nyaka éti yi nkwo. ¹⁶ Ɔké rə be enyih ene ókáysí be eri éndóp chí enyih ene bo básət berem ebábu éti ye. ¹⁷ Nném enyih ntá bo abhen Mandem achi Mfə wap puyě chí nenyíé menyie ne mmem menyu. Nném enyih chí bebhak chak besí Mandem, ne bebhak kpák ne batǐ, ne bebəŋ manák amən Ɔfónó Bedyere áchyè. ¹⁸ Mbák mmu ákə betíkí Kristo enyũ eyə, Mandem ábhəŋ manák ne yi, ne bo bərəm be yi ákə sayri. ¹⁹ Eri ye be sémfyé betan ndu bekə menyih ebhen békə sémbák kpák ne batǐ, ne be sémfyé betan bekə menyih ebhen békwo batǐ bǔnkwo mango ndu neka enen bábhəŋó ne Mandem. ²⁰ Ɔké chəŋti betik Mandem éti nenyíé. Yěntiki nenyíé chí enyih ene bo bákway menyie. Ke epu chak mbák ónyie menyih ebhen békə batǐ bǔnkwo mǎnkwen ndũ bebú. ²¹ Echí chak be óké nyie nnya, ne be óndó menyu mmém, ne be óndó bekə yěntiki enyũ enyih ene ekway bekə nti mǔnkwo ánkwen ndũ bebú. ²² Enyih ene ókáysí éti barak ane, dǔ yə énjíŋí chí wə ne Mandem. Eri echa ntá mmu ane áríŋí be enyih ene yi ákə echí chak, ne nti eni nepu səŋəri yi amem éti enyih eyə. ²³ Mbák mmu ámakati nenyíé enen yi áyən menyie, yě nɔ, andək ambi anyié nɔ, nɔ abhəŋ bekwéné besí Mandem ne ntí be ányie nenyíé enen yi ábhíkí noko be echí chak be yi anyíé. Mbák mmu ákə enyih ene yi anoko be epu chak, nɔ ákú bebú.

15

Bõnkwo mánkwa menyin ebhen bedi sayri nta bõ bachak

¹ Bese bho séséné ndü neka enese, sébhõn bekwak nõkõ bo abhen bábhíkire sene ndü neka enap ne Mandem. Séké kã nõkõ chi ndiere menyin ebhen béchye mmuet eyese mañák. ² Yëntiki mmũ ywese abhõn bekwak menyin ene ékã bõnkwo mámbõn mañák ndü bekwak bhõ be mángó ndü neka enen bábhõnõ ne Mandem. ³ Kristo abhíkí kã nyaka chi menyin ebhen béchye yimbõn mañák. Ke éfákári ne yi mbõ enyũ Ekáti Mandem érem be, “Nsok ene bo abhen básõkõti nyaka wõ ékwen me amuet.” ⁴ Yëntiki menyin ene echi amem Ekáti Mandem básin yõ chí ndü betõn bese menyin éti Mandem be sémbõn ekébhéntí ne be mémfyé * bhesé nti. Eyõ enkã ye sémbaka nti be chõn bariet Mandem amfú tetep. ⁵ Mënikmuet be Mandem mmu áchyè ekébhéntí ne afyé bho nti, ánkwák be mámbak eyõn émot ne bati bekoõõ erin ené Yesu Kristo árõ, ⁶ bé bẽ mankem mánychyé nõkõ kenókõ ne eyõn émot ntá Mandem mmu áchí chi Yesu Kristo Acha ywese.

Mbok Ndíndí achi ntá bõ mankem

⁷ Sot nõkõ yé ka yëntiki nti mũnkwo nkúbhé mbõ enyũ Kristo ásóré bhe. Eyõ ékã bo mánychyé Mandem kenókõ. ⁸ Nchí ghati bhe be Kristo áká nyaka mmuet eyi mübetok ntá bo Israel ndu betõn bhõ be Mandem ábhare bariet ami amen yi afyé nyaka ne bachimbí bhap. ⁹ Akã mmuet yi mmõbetok be bo abhen bápú bo Israel mánychyé nõkõ Mandem kenókõ mbõnyune yi ághõ bhõ ntinso. Echi mbõ enyũ Ekáti Mandem érem be, “Ndu échí nõ, chõn ndem ye néntí bo abhen bápú bo Israel be, wõ õhí Mandem. Chõn nkway nõkõ bakwáy ndu bébítí wõ.”

¹⁰ Ekáti Mandem epet érem ndü nebhuet achak be,

“Bẽ bho bápú bo Israel, ñák ka ne bo Mandem”,

¹¹ ne ndü nebhuet achak amem Ekáti Mandem yõ épét érem be,

“Bẽ mankem abhén bápú bo Israel, bítí

nókõ ka Acha.

Bo mankem, bítí nõkõ ká yi.”

¹² Ne Ekáti Mandem epet érem be ndemekerinti Aisáya arem nyaka be, “Chõn ebhárémõ Jése antwõ.

Atwõ bebhak Mfõ ntá bo abhen bápú bo Israel,

ne chõn mámbaka nti be yi ampeme bhõ.”

¹³ Mënikmuet be Mandem mmu ákã be bo mámbákã nti ndü menyin ebhen yi afyé bariet bechye bhesé, ánkã be bati yeka ánjwí ne mañák ne kpák ndü mánökó yi. Enyu eyõ, bákway betõn ambi bebhaka nti ne yi ndü betõn Efõnõ Bedyere tontó tonto.

Põl arem éti betik ebhi

¹⁴ Bõma, membõn ndiní be berí ebhen bákã beyã ne be bäriní menyin éti Mandem sayri enyu ené bákway betõn bati bõnkwo. ¹⁵ Ke, amem ekáti ene, nsin ntá yeka nkebõn becháy éti mbõk menyin mbõnyune nchí yan bétik be bhõ. Nsin enyu eyõ éti beyã berindu Mandem ntá ya. ¹⁶ Akã mëmbák mmũ betok Yesu Kristo ntá bo abhen bápú bo Israel mbõ nchi-akap ane áfú ntá Mandem. Nchí ghati bhõ Mbok Ndíndí éti Mandem bé mánökó yi, ne be mámbák mbõ akap ane yi áká bésot ne ané Efõnõ Bedyere ábháré nyánã ntá yi. ¹⁷ Ndu echi nõ, ne ndü mbát mmuet ne Yesu Kristo nchí kwáy bedep awó anti éti betik ebhen mëkã ntá Mandem. ¹⁸ Ndiere éti menyin ene Kristo áfueré ntá ya áká ke nchí rem ndü beyã menyin ntá bo abhen bápú bo Israel be mángupsí berin ebhap, mankã nõkõ mbõ enyũ Mandem áyan. ¹⁹ Akã nõ ndu áchyé me betõn betõn berin ebhen bétõn betõn Mandem ne ndu bekwã menyiní maknkay ndü betõn Efõnõ Bedyere be nnán nnánã beghati bho Mbok

* 15:4 15.3, ghõ Ekáti Bakway 69.9.

Ndíndí ɛ̀ti Kristo, bebho Yerúsalem kpáte Ilirikòm. ²⁰ Ɛnyin ɛ́chí ene nnán nchí yan nàkò beka, ne enyìn ɛyò chi beghati bo Mbok Ndíndí ɛ̀ti Kristo mbàh ɛnkem ɛné bo bábhíkíre ghok yò. Ke mbíkí yan beka betik ndù nebhúéréket enen mmu achak. ²¹ Ɛchí ye mbò enyu Ɛkátí Mandem ɛ̀rèm be, “Chòh bo abhen bábhíkíre ghati bhò ɛ̀ti yi mángò yi, ne chòh bo abhen bábhíkíre ghok ɛ̀ti yi, mánjwimem.”

Pɔl átí beròh Rom

²² Beyà ndòh ɛné nti bétwò beghò bhe mbíkí kway beka nò. ²³ Ke néne, ɛné nnán nnáná betik ndù mban ɛne ɛnkem, mbòh nti beghò bhe mbò enyù nnán nchí yán beka ndù beyà mamié ane áfuéré ansem. ²⁴ Néne, mbákánti be chòh rídòk Spen. Mpok nchí ròh chòh mbòh manák beghat be mbak ne bhe ndu mómbiní mpok ke ndòk nàkò ambi. Ne mpok berò be akway nàkò, nkaysi be chòh mánkwak me ne enyìn ndù nekò ena. ²⁵ Ke nchí ròh kpik Yerúsalem be nchye neker ɛnén batí bònkwò bátó ntá bo Mandem abhen bachi are. ²⁶ Bònkwò abhen atú Masidónia ne abhen atú Akáiya bábhòh manák bechye mbòk nkáp awap ntá bachébhébhò ndù nkwo bo Mandem abhen Yerúsalem. ²⁷ Bò babhòh ke bághò be ɛri beka nò, ne sayri sayri, bábhòh beka nò tɛndu ɛchi be, ɛ̀ti bo Israel bo báchí bo Mandem ke bò abhen bápú bo Israel bághókó Mbok Ndíndí ɛ̀ti Yesu. Ne báchí nkwo bo Mandem néne, ne Mandem áyèt bhò ne beyà menyin. Bábhòh ye bekwak bo Israel abhen bachi bachébhébhò ne mbòk menyin ebhen bò bábhòh. ²⁸ Nnán ngáká ye aré nchye bhò yɛntiki enyìn ɛne bato ntá yap, chòh ndòk Spen. Ke chòh njambi ntee awu ngò bhe. ²⁹ Ne ndíní bé mpok ntwò awu, chòh Kristo anjet bhesé tontó. ³⁰ Bòma, ɛ̀ti séchi bo Yesu Kristo Acha ne ndù Ɛfónó Bedyere ákú sɛnkòh batí, nchí nik be mmuet be mánu menikmuet ntá Mandem ɛ̀ti ya ne nti nenkem mbò enyù membòh nchí

ka. ³¹ Nik ka mmuet be Mandem anka bò Judeya abhen bábhíkí noko yi báké ka me yɛnyin ebábu. Nik ka mmuet be bò Mandem abhen Yerúsalem mánst neker ɛnén méròh ntá yap ne nò ne manák. ³² Ɛyò ɛ́kú be me nkway bétwò beghò bhe ne manák mbák Mandem aká, ne bé nkway bebhòh neywɛmmet nenti eneka. ³³ Mandem mmu áchye bhò kpák ambak ne bhe mankem. Amen.

16

Pɔl átò bakak ntá bõnto abhen ɛ̀tòk Rom

¹ Nchí yan mändiní mómayese Foibe mmu ákú betik ntá Nkwò Kristo ane ɛ̀tòk Kenkrea. ² Anán ántwò awu, syeptí ká yi mbò enyù bò Mandem bábhòhò besyepi nti múnkwò, ne mánkwak bechye yi yɛntiki enyìn ɛne ɛ́chébhé yi. Yimbòh anán akwak beyà bhò, ne yé chi membòh nkwo.

³ Kaká ká Priska ne nném ayi Akwíla. Bákú nyaka betik Yesu Kristo ne me. ⁴ Báchí bo abhen bákway nyaka beka yé chí newú ndu bereme me nké gu. Puyé chi ndiere me ke nchí kaka bhò. Bakwò bhò abhen bapu bo Israel bákaka bhò nkwo. ⁵ Kaká ká bònkwò abhen bácheme nàkò ɛket eyap, ne mánkaka muerékòh awa Ɛpainétos. Yí achi nyaka mmù mbi bebhak nkonò Kristo atú Esia. ⁶ Kaká ká María mmu ákú beyà betik ndù nkwo yweka. ⁷ Kaká ká nkwo batí bo Israel bha, Androníkos ne Júnias bo báchí nyaka ekerékèhòh ne me. Báchí maném bo ndù nkwo bõnto Yesu Kristo ne báyámbi bebhak bakonò Kristo ke mètwe ansem. ⁸ Kaká ká Ampliátos. Achí mmuerékòh awa ne abhat mmuet ne Acha mbò me. ⁹ Kaká ká Ubános mmu ákú betik Kristo ne me. Kaká ká nkwo mmuerékòh awa Stákis. ¹⁰ Kaká ká Apélis mmu ábhòhò beyà ɛsòhòri ɛ̀ti Kristo ne atòh be achi mmu ywi tetep. Kaká ka bo ɛfo ɛne Aristobulos mankem. ¹¹ Kaká ká Heródion nti mmu Israel wa. Kaká ká nkwo bo ɛfo Nasísos abhen bábháre mmuet ne Acha. ¹² Kaká ká nkwo bakú betik Yesu Acha abhen baghòré, Trifina ne Trifósa. Kaká ká

mmuerekon awa Pésis mmu ákú beyä betik ntá Acha. ¹³ Kaká ká Rúfos mmu achi nném mmú ndü nkwo bakü betik abhen Acha. Kaká ká máyi nkwo mmu ásóré me mbó móywi. ¹⁴ Kaká ká Asínkritos ne Flégon ne Hémis ne Patróbás ne Hémas ne batí bönkwo bachak abhen bachi ne bhó. ¹⁵ Kaká ká Filólogos ne Júlia ne Nérios ne mómáyi ane ngoré, ne Olímpas ne bo Mandem abhen bachi ne bhó. ¹⁶ Kaká ká batí sayri ne ekon Mandem. Bakwó bho Kristo mankem bátò bhe bakak.

Manié Pól amen ngwénti

¹⁷ Bóma, nchí ník be mmuet be mánsot mpok ne bo abhen bátwó ne ákóré nenti eneka ne bákü bo mántíknsem ntá Mandem ndü bátòh menyih ebhen bechi kekúrí ne ebhen bághókó. Bák ká nekó nesie ne bhó. ¹⁸ Menyü böbhó bapu ká chi betik Acha Kristo. Bákü chi menyih ebhen bó babhoh bakoh. Ne básot chi sérwórényu ne erítí eyohónyu berwo bo abhen amík ayap ábhíkire néne. ¹⁹ Ke bo mankem bághók enyü bághók Mandem, ne eyó échyè me manák éti yeka. Nchí yan mámbák bariñindak be mánkü nókó chi berítí menyih, ke bo abhen amík ábhíkire néne bhó be báké ká bebéptí menyih. ²⁰ Mandu mpok, choh Mandem mmu áchyè kpák anchye bhe awónem amfay Satan mpok báyátí yi amik. Nchí níkmuet be berindu Yesu Kristo Acha mémbak ne bhe.

²¹ Tímoti mmu ákú betik Kristo ne me átò be bakak. Batí bo Israel bha, Lusios ne Jáson ne Sosipate bátò nkwo be bakak.

²² Mmē, Tétios mmu Pól ághátí me menyih ebhen nsíñí amem ekáti ene nchí to nkwo be bakak mbó nti nkonho Acha.

²³ Gáyos mmu méchòkó eket eyi, ne nkúbhé aré ké bönkwo báchem, átò be bakak. Erástos, mbure nkáp etok ne máyese Kwátos bátò bhe bakak.

Méñíkmuet ndu bebíti Mandem

* **16:24** Mbok bekáti ebhen básíñí nyaka ne amó bébhíkí bhoh ndónh ane.

²⁴ Afók Yesu Kristo Acha ambak ne bhe mankem. Amen. * ²⁵ Sémbítí Mandem. Yi ákway beka be mántán ndü neka eneka bekonho Mbok Ndíndí ane mëghati bo éti Yesu Kristo ne bekonho tetep ane nchí ghati bho. Yó achi nyaka bhésé bhésé ndü erori mpok ke Mandem ákú séríñí yó. ²⁶ Néne, aká bö betok menkem mándíñí yó kponoroh mbó enyü baremé kepinti básíñí nyaka menyih ebhen Mandem mmu achi nepém mpoknkem ághátí bhó. Aghati bhó mánsíñ bó amik be bo abhen bápú bo Israel mákonho enyih ene yi árèm be mánoko yi ne mangók nókó yi. ²⁷ Kenókó kémbák ntá Mandem mmu áríñí wu menyih menkem mpoknkem. Séchyè yi kenókó éti enyih ene Yesu Kristo ákú. Amen.

Ekáti Pōl ené mbi ntá Nkwō Kōrint

Pōl átó bakak ntá bakoŋo Yesu abhen Kōrint

¹ Me Pōl mmu Mandem áyábhé bé mbák mũnto Yesu Kristo ké nchí nsíŋ ekáti ene. Mandem abhíŋí mé békoŋo nkaysi ayi yímbōŋ. Nchí fá ne manó ywesé Sosténes. ² Sésìŋ ntá yeká bō nkwō Mandem awu etak Kōrint. Sésìŋ ntá yeká bo Mandem ábhíŋí, akū māmbák nyáná bé māmbak bōbhi. Akū māmbák bōbhi mpoknkem ndū bābháré mmuet ne Yesu Kristo. Ne nkúbhé enyu eyo ké yí ákú ne yěntiki mmu ane ábháré mmuet ne Yesu mbānkem. Nó chí yěntiki mmu ane ápú rō ménikmuet ntá Yesu Kristo anchye nako yí kenókó. Yí Yesu ké achí Acha ywese ne abhak Acha ntá yěntiki enyū mmu wu ane ághòk chí ne yí. ³ Mandem Eta yesé ne Yesu Kristo Acha mántōŋ bé berĩndu, mánchye bhe kpák.

Pōl akaka Mandem ěti Bō nkwō Kōrint

⁴ Mpú rō béchye bakak ntá Mandem mpoknkem ěti berĩndu ebhen yi átōŋó bé ndū bābhāt mmuet ne Yesu Kristo. ⁵ Ayet béká bō nkwō abhen Kōrint ndū babhi ankem. Sayri sayri, akū mǎndíŋí menyìŋ ebhen bo abhen bābháré mmuet ne Yesu bābhōŋ béríŋi. Ne achyé bhé akap bégháti bho menyìŋ ebhén yí ákú mǎndíŋí. ⁶ Ečí enyuyō mbōnyune akap ané Mandem áchyé bhé átōŋó bé mbok ane ségháti bhé ěti Yesu Kristo achwe amem bati yeka sayri. ⁷ Ne eyo ékū bé ndū bāchi ne amík ambi mǎnōŋ Yesu Kristo Acha ámpétnsem, bābhōŋ yěntiki akap ané Efōŋó Bedyere áchyé. ⁸ Chōŋ Eta Mandem ankū bé mǎnte kpirí te ndū ngwenti, kebhōŋ bekwéné ndū nywōp enen Yesu Kristo Acha ápètnsem. ⁹ Mandem apú rō beku nó ntá yeká mbōnyune yí ákú yěntiki

enyìŋ ené yí áréme bé yí ákū. Ne yímbōŋ ké ábhíŋí bhé be māmbat mmuet ne Yesu Kristo Acha ywese.

Akóre áchi néntí Bōnkwō abhen Kōrint

¹⁰ Bōma, ndū nnyén Yesu Kristo Acha, nchí ník be mmuet bé mǎndó békem kefē ne bati, māmbák eyōŋ émat. Ebhíki rí be akóre ámbák néntí eneká. Nchí ník be mmuet, bák ká ntí némót, mǎnkoŋo nako chí nkaysi amat. ¹¹ Bōma, nchí rem nó mbōnyune mbok bo abhen báfú eket Klóe bǎgháti mé kpoŋoroŋ, bé bātāŋ ne bati. ¹² Enyìŋ ene mēyāŋ beku mǎndíŋí chí be bāchí ndū bakwó, bābhák beyōŋ beyōŋ. Mbok ayeká bārēm be, “Bákōŋo chí Pōl”, bāchák be, “Mēkōŋo chí Apólos”, abhénéfú be, “Mēkōŋo chí Píta”, ne nkwó áchák be, “Mēkōŋo chí Kristo”. ¹³ Mbép kpík be, mmū ákwáy békóre Kristo ndū bakwó? Ghatí ka me. Me Pōl ké bágó ndū ekotákáti ěti yeká ke? Yě mmū yweka achí ane bájwítí yí ndū nnyén Pōl? ¹⁴ Nkáká Mandem bé mbíki jwiti yě mmū yweka ebhíki fǎét chí Kríspōs ne Gáyos. ¹⁵ Yě mmu yweka apú kwáy ye berem bé menjwítí bhé ndū nnyén ena bé māmbák bakoŋo bha. ¹⁶ Mhm, njwítí nyaka nkwō Stefánas ne eket eyi enkem. Mbíki ríŋi bé njwítí yě mmu achák. ¹⁷ Kristo abhíki tó mé bejwiti bho. Ató mé chí bé ngátí nókó bo Mbok Ndíndí. Ne mpú sət chí neríŋíndak enen bō mmik ne sérwōrényu bégháti bho Mbok Ndíndí mbōnyune mbíki yāŋ bé betāŋá newú enén Yesu ndū ekotákáti mémbák ndéndem.

Yesu chí betāŋ Mandem ne neríŋíndak Mandem

¹⁸ Ndíŋí sayri bé mbok newú Yesu ndū ekotákáti chí echíŋti ntá bō abhen bāchí ndū mbi newú. Ke ntá yesé bō Mandem ápeme, séghò betāŋ Mandem ndū newú Yesu. ¹⁹ Ekáti Mandem égháti bhese be Mandem ārem be, “Chōŋ ríchōnti neríŋíndak enen baríŋíndak ne keboŋ ekem bō

abhen báchi mbə mmu ane ághò menyin chi ndu ékírísú.”

20 Ndü échí nó, neriníkepi enen bariñindak néchí fá? Batəjó bebhé Moses báriñí yí? Bð mmik abhen bákəj békem epáití báchí kpík bə agha? Mandem atəj bé neriníndak enen bð mmik néchí ndéndémé ndak. 21 Mandem mmu áriñí yəntiki enyinj abhíkí ka bé bð mmik mánstó chí ndyere keboj ekap mándinjí yí. Yí arem bé əpeme chí bð abhen mánoko Mbok Ndíndí ané bhesé séghàti bho, yəndu mbək bho básət Mbok Ndíndí chí mbə echinjti. 22 Mbok Mandem áchí mbə epəndak ntá bo Israel ndü báyəj bəghə erinj ené éfù amfay ke mánoko bé Mbok Ndíndí achí tetep. Bð Grik mánoko chí enyinj ené ékò ndónj ámót ne neriníndak enap. 23 Ke séghàti bho chí bé báway Kristo ndü ekotákátí. Ne mbok yó ákú batí bo Israel átáká amem. Ne bo abhen bápú bo Israel básət yó chí mbə echinjti. 24 Ke bð abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi mpoknkem, yé chí bo Israel, yé chí bo abhen bápú bo Israel, báriñí bé aməet Yesu Kristo kə bo bəghò betəj Mandem ne neriníndak Mandem. 25 Nkaysi Mandem ane bakwəjwanj básət bé chí epəndak, chí neriníndak enén néyá tontó néchá neriníndak enen bð mmik. Ne betik Mandem ebhén bo básət bé bépú yənyinj, bébhəj betəj ebhén béyá béchá betəj bð mmik.

26 Bəma, bəké ghəkəntik mənnyü bo be bəchí nyaka mpok Mandem ábhinjí bhe. Puyə beyá bheka kə bachí bariñindak ndü neyinj ane bð mmik. Puyə beyá bheka kə báchí nyaka maném bo, ne puyə beyá bheka kə báfú nyaka ndü besáyri maneréket. 27 Mbəj Mandem kə áyábhé bo abhen bápú bariñindak besí bð mmik bé mámbák bəbhi. Akə nó bé ntíanwóp ámbák ne bð abhen básət mməet eyap mbə bariñindak. Ayap nkwo bð abhen bəbhíkí bhəj betəj besí

bð mmik bé ntíanwóp ámbák ne bð abhen bəbhəjə betəj. 28 Mandem ayap nkwo ndéndémé bho abhen bð mmik bábyək mbə be bápú yənyinj. Akə nó bé menyinj ebhén bð mmik bákáysi bé bó kə bébhəjə menwəp béké pere bhák yənyinj. 29 Ndü échí nó, yé mmu apú kwáy bépanyu besí Mandem. 30 Mandem aywintí kə ákú bé mánkwáy bébhát mməet ne Yesu Kristo. Yí kə apət ákú be Yesu ányché bhe neriníndak enén tetep, ne eti Yesu kə Mandem ásóré be mbə bð abhen báchí chák besí bhi. Akə besé sémbák pépép, bakwap tí. Yesu ré kə ákú bé séndóp chí bo Mandem ne achye nepém eni békú besé séké pere bhák ndü kesemé bebú. 31 Eti eyə, kə échí mbə enyü básinjí amem Ekáti Mandem be, “Mmü ane áyən bəpanyu, ámpányu chí eti enyinj ene Mandem Acha ákú.”

2

Pəl ághati bho eti Kristo mmu ágú ndü ekotákátí

1 Bəma, mpok ntwó awu ntá yeke, mbíkí twó bəghàti bhe Eyəj Mandem mbə mmu ane ábhəjə sérwərényu, ne mbíkí twó mbə mmü ane achí ndinjindak. 2 Mpok nchí awu, nkə nti ena bé mpú yəj ndinjí enyinj echak, ébhíkífəet chí berem eti Yesu Kristo ne, sayri sayri eti newú enen yí ágú amfay ekotákátí. 3 Ntwə nyaka awu ené yé betəj bépú ne me ne mbəj beyá becháy, ngwet nəkə gbəgbəgbak. 4 Ne mpú sət nyaka chí neriníndak enen bð mmik ndu betəj, ngati nəkə bhe Mbok Ndíndí ndu nchi nu bekə mánókó. Éfəjə Bedyere kə ásóré betəj ebhi ákú mǎngó bé enyinj ené séghàti bhe échí tetep. 5 Eyə étəj bé puyə neriníndak enen bð mmik ke nékú bəbhəjə naka ne Yesu. Chi betəj Mandem.

Neriníndak Mandem

6 Yé nó, mpok séchí ne bo abhen mánəj báséné ndü mbi Mandem, séghàti bhó chí menyinj ebhén béchye bhó neriníndak, ke puyə neriníndak

εκεν bö mmik. Ne épú bhák enyü nerinjindak enén bö abhen bábhónó betan fá amik, betan ebhen béfúere fuet. ⁷ Nerinjindak enén né séghàti bho chí enén néfù ntá Mandem. Néchi bhésé bhésé enyu ené bo bábhíki rinji nyaka nó. Te ndü mpok ane mmik ábhíki re bho, Mandem anán aghókó nyaka nó abhære ntá yesé ndu békwák besé sémbón kenókó. ⁸ Bö abhen bábhónó betan fá amik bábhíki rinji nyaka yenyin éti nerinjindak Mandem enen. Mbó bárinjí nyaka éti nerinjindak Mandem enen mbá bábhíki gó Acha ywese mmu ábhónó kenókó kenkem ndü ekotákátí. ⁹ Éti eyo ké básinjí amem Ekáti Mandem be, “Menyinj ebhen yé mmu ábhíki kaysi bé chon mémfakari wáwák, bó ké Mandem átóntí ábháre ntá bö abhen bákon yi.”

¹⁰ Mandem áká séndinjí menyinj ebhen. Efónó Bedyere mmu yí átó ké áká séndinjí bhó. Efónó Bedyere arinjí yéntiki enyinj, arinjí yé chí menyinj ebhén béchi te amem ntí Mandem. ¹¹ Ndiere efónó mmu ke ékwáy bérinjí nkaysi ane áchi yí anti, mmu achák apú kwáy bérinjí yó. Enyu eyo ké échi ne Mandem, ndiere Efónó Bedyere ké arinjí nkaysi ane áchi Mandem anti. ¹² Ne Mandem áchyé bhese chí Efónó yi yimbón, puyé chí efónó ene éfú fá amik. Mandem ato bhese Efónó yi be Efónó yi ankwak sendinj berítí menyinj ebhen yi áchyé bhese éti berinti ebhi. ¹³ Echí yé be mpok séghàti bho menyinj ebhen Mandem áchyé bhese, sépú ka nó chí ne nerinjindak enen néfú ntá bakwānwan. Efónó Mandem ké ákù sendinj menyinj ebhen sérèm. Ne séghàti menyinj ebhen béyinjí Efónó Mandem chí ntá bo abhen Efónó Mandem achi ne bhó. ¹⁴ Mmu ane Efónó Mandem apu ne yi, apú kway bebhon akabhé menyinj ebhen béfù ntá Efónó Mandem. Apú kway berinjí bhó, ne bebhak chí epōndak ntá yi, mbonyune ndiere Efónó Mandem ké

ákù mmu andinjí bhó. ¹⁵ Mmu ane Efónó Mandem achi ne yi, ákwáy berinjí menyinj ebhen menkem, ke bö abhen Efónó Mandem apu ne bhó, bápú kwáy berinjí menyinj ebhen mmu ane Efónó Mandem achi ne yi ákù. ¹⁶ Echí mbó enyü básinjí amem Ekáti Mandem be, “Agha ákwáy bérinjí enyinj ené échí anti Mandem Acha? Agha ákwáy béchyé yí manié?” Ke mbák chí bhésé bo bho Efónó Mandem áchi ne bhésé, sébhón enyü nti enén Yesu Kristo áchyé bhésé.

3

Akóre áchi néntí bakoño Yesu

¹ Böma, mpok nchí awu ne bhe, mpú kwáy nyaka beghati bhe menyinj mbó mmu ane árèm kepi ntá bo abhen Efónó Mandem achi ne bhó. Mbōñ nyaka beghati bhe menyinj chí mbó mmu ane árèm kepi ntá bo abhen mánóko Eyon Mandem, ke bakoño chí nepém enen fá amik mbonyune bächí nyaka mbó bö abhen bábhúét amō ndü nepém eneka mbó bakoño Kristo. ² Mbōñ yé bédik nyaka be chí ne nébhi, puyé ne nenyié mbōñ mbonyune bábhíki re kwáy nyaka bo abhen mānyie nenyié mbōñ. Kpátě echon bábhíki re kwáy bo abhen mānyie nenyié mbōñ. ³ Bábhúét chí māmbo mbonyune nkaysi yeká abhúét chí ndü menyinjí mmiki ne? Chí enyu eyo. ⁴ Mbák mbók ayeká bárèm chí bé bákōño chí mé Pōl, báchák máneme nōkō chí bé bákōño Apólos, nó étōñ bé bächí chí mbó bö mmiki ne.

⁵ Apólos achí kpík agha? Me Pōl nchí agha? Besé séchi chí bö betok abhen Mandem átó be sénká mánókó Yesu. Yéntiki mmu ywese áká chí ebhi betik ebhén Mandem áchyé yí ánká.

⁶ Mpi erítí mbwót amem bati yeka, Apólos amíakátí manyiep aré. Ke Mandem ké ákù mbwót ángó. ⁷ Mmu ane ápi mbwót ne mmu ane ámyákati

manyiep aré bápú yěnyin, Mandem mmu ákà mbwót ángó kě ákà yěntiki enyin. ⁸ Mmu ane ápi mbwót ne mmu ane ámyákati manyiep aré báchí enyu émót, mbonyune bákà chí enyin éré émót. Mandem ákap yěntiki mmu wap békóno ebhi betik ebhén yí ákú. ⁹ Séchèm amə ndü betik Mandem. Ne báchí mbə nki Mandem, ane sékà betik amem, bápét bābhak mbə eket ene Mandem átè.

¹⁰ Mandem achyé mé akap, mbo betik awu ntá yeká mbə esáyri nte beket, ngoko nebhuérémik bétée eket sayri, ne néne, mmu achák áte eket aré. Ke yě agha ane átè eket ndü nebhuéréket enə, abhəj bésót mpok, ante yə sáyri. ¹¹ Yesu Kristo kě áchí nebhuéréket enén bābhónó bétée eket aré. Ne yí kě áchí nebhuéréket enén bāghókó bābhúré. Yě nebhuéréket néchák népú enen mmu ákway béghóko. ¹² Mbək bho básòt pú ne silbha ne batay njanəj bétée eket ndü nebhuéréket enə. Báchák básòt menək ne tákə ane nnya ényíe ne tákə ane nnya ébhəre aré ndu bétée eket ndü nebhuéréket enə. ¹³ Ke ewak ene Yesu ápətnsem fá amik, betik ebhen yěntiki nte-beket ákú bífù kponorəj. Ewak eyə, Mandem ákə ngó ántónə enyü betik ebhén yěntiki mmu béchí. ¹⁴ Mbák ngó ábhíkí səj betik ebhén mmu ákú ndü nebhuéréket enə, chəj Mandem ankap yí ndü betik ebhi. ¹⁵ Ke mmu ane ngó ásonó betik ebhén yí ákú ndü nebhuéréket enə, ábhəj chí ménémé. Mandem ápeme enyü nte-beket wu, ke ábhák chí mbə mmu ane áróbhé chí mandú bésónə amem eket, ke anəne, afú, eket ésonó kurukotok.

¹⁶ Bě bakojo Yesu bāriní sayri bé báchí mbə ekerákap Mandem ne bé Éfónó Mandem achí ne bhe. ¹⁷ Mbák mmu ánhónjí ekerákap Mandem, chəj Mandem ánaəj yí. Mandem ánaəj yí mbonyune ekeré Mandem ébhəj bebhak chí ntá yi aywintí, ne be bakojo Yesu bachí ekerákap Mandem eyə.

¹⁸ Də ká bérwó mməet yeka! Mbák ye mmü yweka akáysí bé achí

ndinindak békóno nkaysi bə mmik, éri yí ánjbhírí ámbák mbə mmu ane ábhíkí riní yěnyin ntá bə mmik. Chəj eyə énkwak yí ambak ndinindak, békóno nkaysi Mandem. ¹⁹ Nchí ghati bhe nó ne ntí be enyin ené bə mmik básòt mbə nerinindak chí echiníti besí Mandem. Echí nkúbhé mbə enyü básíní amem Ekáti Mandem be, “Mbək bo bákáysí bé báchí barinindak. Ke nkúbhé nerinindak enap kě Mandem ásòt bédép bó amik.” ²⁰ Ndü nebhuət achák amem Ekáti Mandem, básin be, “Enyin ené bə mmik bákáysí bé chí nerinindak, épú yěnyin besí Mandem.” ²¹ Yě mmü yweka áké pá yé nnyu éti bə abhen Mandem átó mankwák yi. Bābhəj bériní bé yěntiki mmu ane Mandem achyé bhe, achyé ntá yeká mankem, ne yěntiki enyin ené Mandem achyé bhe, échí chí ntá yěntiki mmü yweka. ²² Mandem ato bhe batəj mbə me Pəl, ne Apólos ne Píta bé sénkwák bhe. Mandem aghókó mmik be ánkwak bhe. Yěntiki enyin ené éfakari ne bhe ndü nepém enen, ne yě chí ndü mpok ane mmu ágú ékwák be. Yěntiki enyin ené echí néne ne yě chí ene étwə ambi étwó be chí ne berí. Menkem chí ebheka. ²³ Ke Kristo ke abhəj bhe. Ne Mandem ke abhəj Kristo.

4

Bōnto Kristo

¹ Měyán mänsót me ne Apólos mbə bə betok Yesu Kristo. Mandem achyé bhese tetep ywi ane áchí bhésé bhésé bé sénkə bo mánjwimem. ² Enyin ené échí aré chí be mübetik ane báfyé yí enyin awó bé ánkém sayri, abhəj betəj chi-betik aywi bé yí achí mmü tetep. ³ Ke mbák chí mé, yěntiki enyin ené bārəm éti ya, eyə épú chye me esəjori anti, yě chí bé bo báchák kě báyan bérəm enyü mmü betok menchí. Membəj mpú kwáy bérəm bé nchí esáyri mübetok, ne mpú kwáy bérəm be nchí ebéptí mübetok. ⁴ Mpú ghə yě bekwéné ebhén béchí ne

membōn. Ke eyo ébhíki tōn bé mbíki bhōn bekwéné, Acha aywintí kē átàn mé, puyē chi membōn. ⁵ Ébhíki rí yé bé mmu ántán nti ené mpok ábhíki re kwáy. Nywōp Yesu ápètnsem, chōn ankū yēntiki enyīn ené échí amem ejuri néne émfú kponoroŋ. Mpok yō, chōn ankū yēntiki nkaysi ane áchí mmu anti amfú kponoroŋ. Mpok eyo chōn Mandem ambiti yēntiki mmu békōŋo ebhi betik ebhen yi ákú.

⁶ Bōma, menyīn ebhen né mēghati bhe béyīnī me ne Apólos. Ntí achí be māngók enyīn aré, ndu békōŋó chí enyīn ené básīnī amem Ekáti Mandem. Ébhíki rí bé mämpányu ěti mbōk bōbatí, māmbyaka nōkō báchák. ⁷ Wō mmu ópányu, agha ághátí wó bé ōchá bo báchák? Mmu yweká ane ábhōŋó enyīn ené puyē Mandem kē áchyé yí yó, chí agha? Mbák Mandem ke áchyé yēntiki enyīn ene yēntiki mmu yweká ábhōŋó, ndáká yí bápányu mbō bé menyīn ebhen bābhōŋó, bābhōn bō chí ndū betan ebheka?

⁸ Pú bārem be mánán bābhōn yēntiki enyīn? Mánan bájwí ne akap ane Éfōŋó Bedyere áchyé bhó! Bākwen bafō, yēndu sépú bafō. Ke enyīn ene mēyan chi be māmábák bafō tetep ndū baraka Mandem be bese bōnto Yesu nkwo sémbák bafō ne bhe. ⁹ Échí mbō be Mandem ákú besé bōnto Yesu sémbák bō abhen báchókó nnet nenti bōnkwo mankem. Séchí mbō bō abhen bāré kú ebéptí ndak, manyé ákwén bhó, bápókō ye bhō bérōn bēwáy besí bo mankem, besí bō mmik ne besí bōángel. ¹⁰ Besé bōnto séchí bechīntí bho ndū séchíe bapém yesé ntá Kristo, ke be bachí bariŋíndak ndū babháré mmuet ne Yesu. Séchí mbō bō abhen Mandem ábhíki chye bhó betan, ke be bābhōn betan. Bo báchyè be kenókó, ke bāwáy bhesé wáy. ¹¹ Kpátē echōn, séchí bo nsay ne nchebhe manyīep menyū ne nden befye amuet. Séchí bō mantem, ne eket ené mmu ywese ábhīnī bé eyi épú. ¹² Séperé bhōn nenyíe sēnán sékpat nsōntí ndu bekū betik ne amó. Mpok

bo básòkoti bhesé, sēnik chí mmuet bé Mandem ánjet bhó. Ne mpok bo báchyè bhesé esōŋori, sékèp chí nti. ¹³ Mpok bo bārēm bebéptí menyīn ěti yesé, sékème bhó chí ne eyōŋó ekōn. Sérōp chí kebí besí bō mmik. Kpát tē echōn, sérōp chí mbō ményīnī ebhen mányó beto ndū ebhwórē menyīnī.

¹⁴ Mpú sīn be menyīn ebhen chí ndu bekū ntíanwōp ánkém bé ěti menyīn ebhen bākū. Nchí sīn chí béchyé be maníe mbōnyune bachí bōbha abhen nkōŋó tontó. ¹⁵ Yē bābhōn chí beyā bo báchák abhen bátōn be menyīn ěti Kristo, bābhōn chí chí amōt. Bābhōn chí chí amōt mbōnyune be bho bābháré mmuet ne Yesu Kristo néne, me kē ntwó ngátí nyaka bhé Mbok Ndíndí ke mánókó.

¹⁶ Mēnikmuet ntá yeka bé mánkōŋó epīn eyá mbō enyū mmó ákōŋo epīnī étáyí. ¹⁷ ěti eyo kē nchí tó bé Tímōti mmu áchí mówa ndū ábháré mmuet ne Acha mbō me. Nkōn yí tontó, ne achí mmú tetep. Nchí tó yi be antwō antik be enyū nepém ena, mbō mmū Yesu Kristo nechí, nkúbhé mbō enyū mētōn bōnkwo yēntiki ebhak.

¹⁸ Ndíŋí be mbōk eyeka bápányu mbōnyune bākaysi be mpú pere kway bétwō beghō bhe. ¹⁹ Kē mbák chí nkaysi Mandem, chōn ntwó awu mandú mpok. Ne nnán nchwōp awu, chōn membōn ndíŋí mbák bō abhen bápā nó nyu báchí chí bō nyu wúwú, ne mbák betan Mandem béchí ne bhó tetep. chōn ndíŋí. ²⁰ Nchí rem nó ne ntí be bārīnī bé Mandem achí ne mmu mbō Mfō aywi chí mbák betan Mandem béchí ne yí ndū nepém ení. Épú wenti chí ndū erítí eyōŋōnyu yóyó. ²¹ Enyīn ene bāyān chí ene? Bāyān ntwó awu chí ne ékpá awó, ke chí ne eyōn petii betōn be nkōn be tetep?

5

Báké ka mmu ane ábhōŋó epō epīn ámbák ne bhe

¹ Cháá! Bāghátí mé epúsí ené échí néntí eneká. Ne enyū epúsí ene, yē chí

bō abhen bábhíkí noko Mandem bápú kwáy béká be émbák ndū nkwo wap. Mmu áre bhure ne ngaré étayi ná? ² Ne mǎmpa nǎkǎ chí nyu? Pú enyih ene bábhónó bébhak chí ndū nedí-kebhǎ? Bábhóné béfére mmu ane ákú eyo enyū epōndak ndū nkwo yweka. ³ Yēndu mpú awu ne bhe besí ne besí, nchí ne bhe mbonyune ntí ena néchí awu ne bhe. Ne nnánj mkpót nnyé mmu ane ákú awu ndak, ⁴ ndū nnyén Yesu Kristo Acha, ne nchi bhák ne bhe ndū nkaysi ya mpok bǎchem ndu bechye Mandem kenókó. Chón betan Yesu Acha ywese mémbak nkwo ne bhe. ⁵ Fíé ká mmu ane ákú awu ndak awó Satan, bé ánhónjí mmuet yi. Anánj ambak awó Satan, chón Satan anchónjí mmuet eyi. Kǎ ka enyu eyo ne manǎ yweka, be Mandem ampeme efónó eyi ndū nywǎp enen Yesu Acha ápētsem.

⁶ Ndaká yí bǎpányu? Bábhíkí rihí bé mandú yís ane báfyé ndu fláwa ane bábáy ndu béghan pǎpǎf, ákú fláwa amwǎt ke? ⁷ Feré yé ka bebú bhǎ amuet, bé béké go mentaka ndū nkwo yweka. Feré ká bebú ebhǎ bé yēntiki mmū yweka ambak pépép ne ntí nemǎt. Dínj ká be newú Yesu ndū ekotákátí nékú bakoño Yesu bǎrǎp chí pépép besí Mandem. Yí Kristo, achí mbǎ mónkwǎmen ane bo Israel básǎt nyaka manchye mbǎ akap ntá Mandem ndū mpok ane mányíe Epǎ Nekihí. ⁸ Séndó ye yēntiki enyū bebú, bé bebú béké gó ménjwí ndū nkwo aywesé. Sénká nókó chí berí, sénkono nǎkǎ mbi Mandem ne ntí némót. Chón eyo énkú sémbak mbǎ bret ane kebhón yís ane bo mányíe nyaka mpok Epǎ Nekihí. Enyu eyo ké besé nkwo sébhónó ményíe Epǎ Nekihí mbǎ bō tetep abhen bapu apú ne bhó.

⁹ Ndū ekátí ene njámbi ntǎ bhe, ngátí bhé be báké bhón yēnyih bekú ne bo abhen bákú barak epúsí. ¹⁰ Mpú rem chí eti bō abhen bápú bakoño Yesu, yé bachi chí bo epúsí, yé chí bō abhen báfyé amík ndū menyih bo báchák, yé bǎghèp, yé chí bo abhen

bábhónó bōmandem béchák. Mpú rem eti bō mmik mbonyune mbák mmu ándém bé apú chem mmuet ne bhó, abhón béró mmiki ne. ¹¹ Enyih ene nsínj nyaka bekú be mándínj chí bé báké bhón yēnyih bekú ne mmu ane árém be yí achi nkoño Yesu, yé nǎ, ankú nǎkǎ menyih mbǎ barak epúsí, ne béfyé amík ndū menyih bo báchák, ne bebhón bōmandem báchák, ne berem bebéptí menyih eti bo báchák, ne yé chí bebhak nyúmém, ne beghèp aghèp. Yé chí menyíe, báké nyíe ne enyū mmu wu. ¹² Mbíkí bhón betan bétán bō abhen bápú bakoño Yesu. Bábhón bétán chí batí bō nkwo abhen bákú bebéptí menyih mbǎ ebhen. ¹³ Mandem ké ábhónó betan bétán bo nefi, ne chón yí antán bó. Ke émbák chí bhe bō nkwo Yesu, manká mbǎ enyū Ekátí Mandem érém be, “Bábhón béfére mmu ane ákú bebú ndū nkwo yweká.”

6

Ebhíkí rí bekú manyé ne ntí mmū nkwo

¹ Ekò ná ke mmu yweká ansǎt ndak andak besí batáná manyé abhen bápú bakoño Yesu mpok yí ábhón ndak ne ntí mmū Mandem, ené yi ábhónó berón ntá batí bo Mandem? ² Bé babhíkí rihí be ewak émót, chón bo Mandem mántán bō mmik ke? Mbák bábhón betán bō mmik ewak émót, bōbekpíkiri abhen báchí néntí eneká ké bapú kwáy bétán ké? ³ Bábhíkí rihí bé ewak émót, chón bese bo Mandem séntán bǎángel? Bǎrú bekpíkiri abhen bábhón ne batí ndū nepém enén fá amík ké báchá be bétán? ⁴ Mbák yé mmū yweka abhón menyū bekpíkiri ebhǎ, áké sǎt bǎ besí bo abhen bábhíkí bhón kenókó besí bǎnkwo Yesu bé mántán bó. ⁵ Nchí rem nó bé ntíanwǎp ánkém bé. Yé ndihíndak apú ndū nkwo yweká ane ákwáy ményúre bo nkwo abhen bábhónó ekpíkiri ne batí ke? ⁶ Cháá! Mmu Mandem ánkú manyé ne ntí, bé bo Mandem mándak

mánte besí bo abhen bábhíkí noko Yesu Kristo mántán bó?

⁷ Mbōŋ beka manyé ne nti, étōŋ bé mánán bākwen ndū mbi Mandem. Mmu ánká bekwéné ebhén nti ákú yí, nō éber ke? Mmu ányíé wó nsem amot, eyo énkú yi? ⁸ Ne be babhōŋ bākú bati bekwéné, mányie nōkō bati bō nkwo nsem amot.

⁹ Bābhíkí riŋi be yě ewak, Mandem apú bhák Mfō ntá bō abhen bápú chak ke? Mmu áké rwo mmuet, Yé agha ane ákú barak epusi, yé agha ane ákōŋo bōmandem bachak, ne bakwené berwōp, ne yěntiki mbakanem ane ákú kebharé ne nti mbakanem ne yěntiki ngoré ane ákú kebharé ne nti ngoré, ¹⁰ ne yě agha ane ághēp aghēp, ne yě agha ane áchí nyūmém, ne yě agha ane árēm bebépti menyin eti bo bāchák, ne yě agha ane áchí ngép ntántan, menyū bo bhō mankem bápú kway bebhak ndū nkwo bhō abhen Mandem achi Mfō wap. ¹¹ Ne nkúbhé enyu eyo kě mbok yeká bāchí nyaka. Ke néne, Efónó Bedyere anán asó bebú bheka aféré, akú bé māmák bo Mandem. Ne eti menyin ené Yesu Kristo Acha ákú, Efónó Bedyere akú nkwo bé be māmák chak besí Mandem.

Mandem achyé bhesé mmuet bé sēnchié yí kenókó ne yō

¹² Mmu ákwáy béré m be, “Mbōŋ ngāngan beka yěntiki menyin ené nkōŋó.” Echí tetep, ke échí nkwo tetep bé puyé yěntiki menyin kě ékwáy békwak bhe. Mbōŋ ngāngan beka yěntiki menyin. Ke menyin ené mēbhák nsem anten eyi épú. ¹³ Mmu achák ákwáy béré m be, “Mandem aghókó nenyíé chí bé mányíé māmfyé menie, aghoko menie be nenyíé nemfuet are ke nēnchwe mmuet amuet.” Echí tetep, ke ewak émōt, Mandem ákú be menie béképerere bhak, nenyíé nkwo képerere bhák. Mandem abhíkí ghoko mmuet nkwa chí ndū barak epusi. Aghókó mmuet yesé chí bé sēnkōŋó Yesu Acha ne yó. Ne yí Yesu Acha kě áchyē bhesé menyin ebhen békwak mmuet eyese embak sayri. ¹⁴ Mandem ákú

nyaka Yesu apetnsem ndū nepém, ne ndū betan ebhi, chōŋ anka besé nkwo sēmpetnsem ndū nepém ne mmuet ekō.

¹⁵ Bābhíkí riŋi bé nkwo Kristo mankem chí mmuet Kristo? Eri yé bé mmu ánsót mmuet ane áchí epókómuet Kristo anchye ntá ngoré-nekō? Wáwák! ¹⁶ Bābhíkí riŋi bé mmu ane áché mē mmuet ne ngoré-nekō, arōp chí mmuet amot ne yi? Echí enyu eyo mbōnyune Ekáti Mandem eghati bhesē be, “Bō bati apay, bārōp chí mmū amot.” ¹⁷ Ke mmu ane ábháré mmuet ne Yesu Acha, ábhōŋ nkaysi amot ne yi.

¹⁸ Báké bhōŋ yěnyin beka ne barak epusi! Bebú bēchák menkem ebhén mmu ákú bēbhíkí bhōŋ ndak ne mmuet mmu. Ke mmu ane ákú barak epusi, áchōŋti chí mmuet eyi yimbōŋ. ¹⁹ Bābhíkí riŋi bé mmuet eyeka chí ekerákap Mandem ené Efónó Bedyere áchōkō aré? Mandem achyé bé Efónó Bedyere be ámbák ne bhe, néne, bārōp chí bo Mandem. Bāpet bāpu ndū mmuet eyeka. ²⁰ Mandem aku be ne beyā nkáp, bābhōŋ yé bechye yi kenókó ne mmuet eyeka.

7

Menyin ebhen sébhōŋó bérinji eti nebhay

¹ Nchí yán bēgháti be eti menyin ebhen bābhébhé me ndū ekáti ené básinji. Nká ne bhe bé éri mmu ánchókó kebhay ngoré. ² Ke tēndu beyā bo abhen bábhíkí bhōŋ nebhay bābhōŋ mamō beka epusi, yěntiki mbakanem abhōŋ bebhay ngoré anchōkō ne yí, ne yěntiki ngoré ámbōŋ aywi nném anchōkō ne yi. ³ Nném abhōŋ bechye mmuet nta ngoré ywi, ne ngoré abhōŋ bechye mmuet nta nném, mbō enyu éyāŋ. ⁴ Ebhōŋ bebhak nō mbōnyune puyé ngoré kě ábhōŋó mmuet eyi, chí nném. Ne puyé nném ke ábhōŋó mmuet eyi, chí ngoré. ⁵ Ngoré ne nném báké kan ye bati kebharé, ebhikifuet ndū mpok ane báká eyōŋ emōt be báyan

béchwé ndü nenikimuet ntá Mandem. Mpok yō ánánj ámfuét, bábhōj bepet bechem mmuet, be Satan áké rwo bhe mánkwén ndü nemō ndü bápú kway bekem mmuet.

⁶ Mpú rem nó chí béfyé bé ebhé bé bábhōj beka nó, nchí chye be chí maníé, ⁷ be yěntiki mmu ámbák ndü mmuet eyi kebhōj ngoré mbō me, ke yěntiki mmu abhōj aywi akap ané Mandem áchyé yi. Achyé mbók akap bébhōj nebhay, achye báchák chí akap béchókō ndü mmuet eyap kebháy nebhay.

⁸ Ntá bō abhen bábhíki bhōj nebhay, ne mánkwésé, nchí rem be mándóp mmuérémmuet ayap mbō me. ⁹ Ke mbák mbók bho báchí ndü nkwo yweká abhen bápú kwáy békém mmuet, éri bé mámbōj nebhay. Éri bé bó mámbōj nebhay echa bechókō nō, ekwaká kebharé éndu nōkō bhō anti.

¹⁰ Néne, nchí fyé ebhé ntá yěntiki mmu ane ábhōjō nebhay, ne ebhé ene éfú chí ntá mbōj Yesu Acha. Ngoré abhíki bhōj bérō nném ndü nebhay. ¹¹ Ke mbák ngoré arō nném, abhōj béchókō ndü mmuet eyi, kebháy mmu achák. Mbák épú nó, ámpétnsem ntá nném aywi. Mbakanem nkwo abhíki bhōj bérō ngoré ywi ndü nebhay.

¹² Enyij ene měghati bhe néne éyíjij yěntiki mmu ane ábháy ngoré ane ápú nkojō Yesu, ne membōj ké nchí ghati bhe yō, ébhíki fú chí ntá Yesu Acha. Yěntiki mūnkwo ane ábhōjō ngoré ane ábhíki noko Yesu, ke ngoré wu akōj béchókō ne yí, nném áké rō yí ndü nebhay. ¹³ Ne mbák ngoré ane ásíki nti ne Yesu abhōj nném ane ápú nkojō Yesu, ke nném akōj béchókō ne yí, ngoré wu áké rō yí ndü nebhay.

¹⁴ Ntí achí bé nepém ngoré ane achi nkojō Kristo nekway beka nném ambak mmū Mandem. Ne nepém nném ane achí nkojō Kristo nekway beka ngoré ywi ambak mmū Mandem. Mbō épú nó, mbá bō bheka bápú kwáy bebhak bo Mandem. Ke ndü échí nó, Mandem ásòt bōbhap mambak bōbhi.

¹⁵ Ke mbák mmu ane ápú nkojō Yesu,

yě chí mbakanem, yě chí ngoré, áyánj bérō nti, mándó yí ándók. Embák nó, ebhé Mandem épú kém yě chí ngoré, yě chí mbakanem, mbōnyune Mandem apú yánj yěnyij ene énsōjōrí nti móywi amem. ¹⁶ Bē baghoré abhen bachí bakojo Yesu, baríjij ná mbák éti eyeká ke Mandem ákwáy bépéme maném abheka abhen bábhíki noko Mandem? Ne be babhakanem abhen bachí bakojo Yesu, baríjij ná bé éti yeká Mandem ákwáy bépéme baghoré bheka abhen bábhíki noko Mandem?

Yěntiki mmu abhōj bébhare nepém eni mbō mmu Mandem

¹⁷ Enyij ene bábhōjō berijij chí be yěntiki mmu abhōj bébhare nepém eni mbō enyū Mandem áyánj yí ambak. Ené ké échí ebhé ene nchí chye bōnkwo mankem yěntiki ebhak.

¹⁸ Mbák mánanj básyep nyaka mmu ke Mandem ábhijij yí, áké nu bebhak mbō mmu ane bábhíki syep yí. Ne mbák mmu achí ane Mandem ábhijij yí ene bábhíki re syep yí, áké nu bé mánsiép yí bekojo epijij ene bo Israel.

¹⁹ Nchí rem nó mbōnyune yě básyep mmu yě bábhíki syep, eyō épú kwak ndü yě mbi. Nném enyij chí bébhare bebhé Mandem. ²⁰ Yěntiki mmu yweká ándóp enyū yí achí nyaka mpok Mandem ábhijij yí ámbák nkojō Yesu. ²¹ Mbák očí nyaka chí nsem mpok Mandem ábhijij wō, eyō éké sōjōri nti ene amem. Mbák obohōj mbi beka bé óké pere bhák nsem, dók ambi. ²² Báké ghokontik be nsem ane Mandem ábhijij apet apú nsem besí Mandem. Mbōnyune abhat mmuet ne Yesu Acha, ne apet apú ndü kesemé bebá. Ne mmu ane ápú nsem fá amik, ndü Mandem ábhijij yí, arōp chí nsem Yesu Kristo. ²³ Mandem aku bhe ne beyá nkáp aféré ndü kesem. Bārōp chí basem Yesu Kristo. Báképere ka ye mmuet eyeka basem ntá bō mmik.

²⁴ Bōma, éri ye bé yěntiki mmu yweká ándók ambi bebhak ndu nte ane yí achí nyaka mpok Mandem ábhijij yí.

Bakway bho ne mánkwésé

25 Ενυϊη ενέ mǣghati bhe néne éyíñi bakwǎy bho ne mánkwésé. Puyě chí enyϊη ενέ éfú ntá Yesu Acha. Nchí ghati bhe chí enyϊη ενέ nkáysi. Ke bábhəη beghok mé mbənyune nchí mmu ane nchí rem ndak mángók, ne ntí bé Yesu Acha achí ne me. 26 Bέyίñi esəηəri ενέ échí ndü mpok ane, nchí rem bé mmu ane áchí ndü mməet mməet eyi, ámbák mbə enyü áchí. 27 Mmu ywεka ane ábhónó ngərə, áké rə yí. Ane ábhíki bhón ngərə, áké nu bébháy ngərə. 28 Ke mbák mmu ywεká abhay ngərə, abhíki kə bebá. Ne mbák mónkwen ngərə abhay nném, abhíki kə bebá. Ke diñi ká bé bə abhen bábháy nebhay bábhəη beyǎ esəηəri fá amik, ne nchí yán chí beka be báké chwe ndü esəηəri. 29 Bəma, enyϊη ενέ mǣyán mǎndíñi chí be manywəp ané Mandem áchyé bhesé ábhíki pεε yá. Eyàn ye bé bébhó néne, yěntiki mmu ane ábháy ngərə ámbák mbə mmu ane ábhíki bhón ngərə. 30 Ne bə abhen báchí ndü nedí kebə babhəη bebhák mbə bə abhen bápú ndü nedí kebə. Ne yěntiki mmu ane mañák áchí ne yí, ámbák mbə mmu ane mañák ápú ne yí. Ne yěntiki mmu ane ákú menyϊη, ámbák mbə mmu ane ábhíki bhón menyϊη. 31 Ne bo abhen bábhónó enyϊη beka ne menyϊñi mmik, báké noko menyϊη ebhə, mbənyune mmiki ne áfεεε fεet ne menyϊη ebhi menkem.

32 Mbíki yán be mǎmbón menyϊη ebhen besəηəri bati yεka amem. Mmü ane ábhíki bháy ngərə, afyé ntí ndu beka betik Acha Yesu, ne ákaysi beka chí menyϊη ebhen beka Mandem ambəη mañák ne yi. 33 Ke nkaysi mmu ane ábháy ngərə ábhák chí ndü menyϊñi mmik. Ayaη beka chí menyϊη ebhen beka ngərə ywi ámbón mañák ne yi. 34 Mmu wu ábhón ye chí bati ápáy. Mónkwen ngərə ne baghərə bachak abhen bábhiki bhón manem bafyé ntí chí ndü betik Acha Yesu. Yěntiki mmu wap áyaη béchyε ntí ne mməet nkem chí ntá Mandem. Ke

nkaysi ngərə ane ábháy nném, ábhák chí ndü menyϊη mmik, ne áyán beka chí menyϊη ebhen beka nném aywi ambəη mañák ne yi. 35 Nchí rem menyϊη ebhen ndu bekwak bhe, puyě chí ndu bechet bhé mbi. Nchí yaη chí bekwak mánkó ndü mbi ané achi chak ne be yěntiki mmü ywεka anka betik Acha ne ntí nemət.

36 Bέyίñi mmü ane átí bebhay ngərə, mbák aghə be abhəη bebhay ngərə ndü beyǎ ekwak béchí yi anti ne apu kway bekem mməet, ne mpok áfεet, éri bé ámbáy ngərə. Bebá bepu are. 37 Ke mbák mbəη mbakanem aka nti eni bé yí apú pεε bháy ngərə ane yí átí, ne ákwáy békém mməet, nó aka sayri ndü ábhíki bháy ngərə. 38 Echí yé bé mmu ane ábháy ngərə ane yí átí, aka sayri. Ke mmu ane áchókó kebhay ngərə, aka enyϊη ενέ éri échá. 39 Ngərə abhəη bebhák ne nném aywi te ndiere newú. Ke mbák nném agu, abhəη ngāngan bebhay yěntiki mmu achák ane yí ákónó. Ke mmu wu abhəη bebhak chí mmu ane áchí nkoηo Yesu Acha. 40 Ke ndü nkáysi ya, eri echa be ngərə ane nném éywi ágú anchəko enyü eyə, yi ke bhay nném. Ne me nnókó bé Efónó Mandem ké áchyé mé nkaysi ane.

8

Nenyié mandem nse

1 Néne, bέyίñi enyϊη ενέ básíñi éti nenyié bəmandem nse, enyϊη ενέ mbónó bégháti bhe chí be échí tetep mbə enyü bǎrémé be, “Besé mankem séríñi enyϊη.” Ke enyü neríñi enə nékə mmu anjoη nəko mməet. Enyϊη ενέ échyé bə nkwo Yesu bétán chí ekəη. 2 Mmu ane ákáysi bé aríñi, átəη chí bé abhíki riñi menyϊη ebhen Mandem áyāη yí ándíñi. 3 Ke mmü ane akəη Mandem ke Mandem áríñi mbə aywí mmu.

4 Bέyίñi nenyié enen báchyε ntá bəmandem nse, besé mankem séríñi bé mandem nsé apu yěnyϊη ne abhíki bhón nepém. Mandem amət ke achi,

achák ápú. ⁵ Mēnyīŋ béchí amfay, béchák béchí fá amík ebhén bo básòt mbò bòmándém. Beyä mēnyīŋ béchí enyuyò ne mbòk bho básòt bò mbò bafò bhap. ⁶ Ke ntá yeŋe, sérīŋi be Mandem amòt ke áchí. Yí chí Èta ne yí ke ághókó yěntíkí enyīŋ. Aghókó bhese be sémbák bõbhi. Yesu Kristo Acha achí nkwo chí amòt. Mandem afuéré ntá yí ke ághoko yěntíkí enyīŋ, ne nepém enese néfù chí ntá yí. ⁷ Ke yěndu sérīŋi bé mandem nsé abhíkí bhõŋ nepém, mbòk bho báchí ndũ nkwo ywese abhen bábhíkí rīŋi nò. Mpok mányīe nenyíe mandem nsé, ébhák amem bati yap chí mbò be bòmándem nsé chí bòmándém abhen bábhõŋò nepém tetep. Ne ndũ bábhíkí re sene ndũ mbi Mandem, bákàysi bé nenyíe mandem nsé néchõŋti bó besí Mandem. ⁸ Echí tetep bé nenyíe nepú kwáy beka besé sembák kékwót ne Mandem. Mbák sényīe nenyíe, eyò épú kwak bhese. Ne mbák sébhíkí nyíe nenyíe, eyò épú ka bhese yěnyīŋ. ⁹ Bábhõŋ ngāngan mēnyíe yěntíkí enyīŋ ené bákõŋò. Ke sòt ka mpok bé báké ka mmu ane ábhíkí re sene ndũ mbi Mandem ánkwen ndũ bebú eti enyīŋ ene mányīe. ¹⁰ Sénsòt bé mmu ane ábhíkíre sene ndũ Eyõŋ Mandem aghò wò mmu órīŋi mēnyīŋ ebhen ndũ óchí amem eket mandem nsé ónyīe nenyíe. Wò órīŋi bé eyò épú ka yěnyīŋ. Ke ókàysi bé épú ka yí ánkwen ndũ ntá ane mēnyīe nenyíe enen bachye ntá mandem nsé? Mbák émfákárí nò, épú chõŋti ntí eni amem besí Mandem? ¹¹ Ne enyīŋ ené wò mmu órīŋi enyīŋ óká, échõŋti nepém mmu ane ábhíkí re sene ndũ mbi Mandem. Ke óké ghòkòntik bé yí wu chí ntí manò ane Kristo ágú eti yí nkwo. ¹² Diní yeka bé, mbák mmu áká ntí mmu nkwo bebú, anchõŋti ntí eni enen nebhi re tan amem, nó áká Kristo nkwo bebú. ¹³ Eti yò, mbák nenyíe enen mēnyīe nebhõŋ beka ntí mmu nkwo ánkwen, chõŋ mkpík ndò mēnyīe nnya ndu nepém ena, tēndu mpu yan beka ntí mmu nkwo ankwen.

9

Betikí mũnto Yesu ne enyũ bábhõŋò békém yi

¹ Mbíkí bhõŋ betan beka yěntíkí enyīŋ ené méyàn beka ke? Mpú mũnto Yesu Kristo? Mbíkí ghó Yesu Kristo Acha ywese ne amík ke? Pú betik ebhá ke beka bächí bakoŋo Acha? ² Yě émbak chí bé bo báchák bábhíkí ka bé nchí mũnto Yesu Kristo, be bārīŋi be nchí mũnto Yesu. Nebhat ane bábháré mmæt ne Yesu Acha, átõŋ bé nchí mũnto ywi tetep. ³ Mēnyīŋ ebhen mbõŋò béghati bõ abhen bārèŋ be mēmpú mũnto Yesu chí be ⁴ besé bõnto sepú bo abhen sekway mēnyīe, senyu mēnyīŋ ebhen bächyè wu bhese eti betik ebhén sékà ke? ⁵ Besé sébhíkí bhõŋ ngāngan bebhay baghòré be yěntíkí mmũ ywese ánkó nókó ne ngòré ane achi ntí mmu nkwo, mbò bõnnò Yesu Acha ne mbò Séfas ne bõnto bachak? ⁶ Ke chí ndiere Banábas ne me ke séchí bõnto abhen sébhõŋò beka betik ne amó yesé ke sémbõŋ nenyíe mēnyíe? ⁷ Ntíkí mmu ábhák ntemé nenu ke kechye yí nkáp ne mēnyīŋ béchák? Ntíkí mmu ábhõŋ nkí ke yí kebhõŋ betan besòt nenyíe enen yí áféré aré anyie? Ntíkí nchíkí mpõŋ abhíkí bhõŋ betan mēnyú nébhí mpõŋ?

⁸ Enyīŋ ene ndémé puyè chí nkaysi bõ mmik. Pú enyīŋ éré émòt ke ebhé Mandem éréme? ⁹ Ne básīŋ ndũ bebhé Moses be, “Mpok ane mpõŋ ákà betik ebhi, bábhíkí bhõŋ bégwót nnyu ywi bé áké nyíe mbwòt ane yò áyàti be amfu ndu bekwòp.” Mandem arem enyīŋ ene chí eti mpõŋ ke? ¹⁰ Pú Mandem arem enyīŋ ene chí eti yesé? Tetep, básīŋ yò amem Ekáti Mandem chí eti yesé mbõnyune éri bé mmu ane ákwáná nkí ne mmu ane áféré nenyíe ebhi mámbáká ntí bé bächyè bó enap nenyíe, ndũ enen bò báféré ebhi. ¹¹ Séghátí bhe Eyõŋ Mandem mbò mmu àpì mbwòt ebhi. Ebep be bë bho bábhõŋ nsáy ndũ betik ebhese mächyè bhese nenyíe ne mēnyīŋ bechak ke? ¹² Mbák bächyè bo

báchák nenyíé, pú besé sébhōη betan bébhēp be menyīη écha bo bachak abhō?

Yě nō, sébhíki bhēp be menyīη mbō enyu sébhōηó bebhēp. Séká yěntiki enyū esōηōri. Eyo éri ntá yesé échá békū enyīη ené ékwáy bechet be mbi beyīηi Mbok Ndíndí Kristo. ¹³ Bábhíki riηi bé bō abhen bákū betik amem ekerákap Mandem, nenyíé enap néfù chí aré? Ne bō abhen báwáy nnya ené bo bátwò ne yó mbō akap, bábhōη nenyíé ndu nnya ené bō báwáy? ¹⁴ Echí enyu émót mbōnyu Yesu Acha areme be, “Nenyíé mmu ane ághāti Mbok Ndíndí nébhōη béfú ntá bo abhen Mbok Ndíndí ane yi aghati bho áyèt bhō.”

¹⁵ Yěndu échí nō, mbíki rem bé mánkwák me ne yěnyīη. Ne mpú síη ekáti ene ndu békū mǎntó me menyīη. Echí sayri be ngú esōηōri échá me bebhēp bé menyīη. Mbíki yāη yě mmu ankū nképerē dep awó anti be méghāti bho Mbok Ndíndí nkebhēp bō mánkwák me. ¹⁶ Puyě béghāti bho Mbok Ndíndí, ke ákū me mpányu, mbōnyune eyō chí betik ebhén Mandem areme be membōη bekū. Ne mbák mbíki ghati bho Mbok Ndíndí, ébèp ntá ya éncha! ¹⁷ Mbō membōη ké njábhé betik ebhen, mbú éri bé bo mánchyé mé akap ndū betik ebhá. Ke mékū chí betik ebhén Mandem ayabhē me, afyé bhó amōya, ne mbōη bekū bhō. ¹⁸ Nsáy ya achí yé bé yi ndū betik ebhen? Nsáy ya achí chí mañák amen mbōηó béghāti bho Mbok Ndíndí ndéndem, nke yāη nsáy ane ngati Eyoη Mandem ábhōηó bébhōη.

¹⁹ Mmu ane nchí nsem nta yi apú. Yě nō, membōη nkū mmuét eya nsem ntá yěntiki mmu ndū nchí yaη békwák beyā bo mántwó ntá Yesu Acha. ²⁰ Mpok nchí ne bo Israel, nchí bhák mbō mmu Israel ndū nchí nu békwák bhó mánsíkinti ne Yesu. Mpok nchí bhák ne bō abhen bákōηo bebhé Moses, nchí bhák mbō bhō yěndu mpú anten bebhé Moses, ndū

nchí nu bekū bó mántwō ntá Yesu Acha. ²¹ Mpok nchí bhak ne bō abhen bápú bo Israel nchí kū menyīη chí mbō mmu ane apú koηo bebhé Moses, ndū nchí nu békwák bó mántwō ntá Yesu Acha. Ene ébhíki tōη bé mpú bhēre bebhé Mandem. Ebhé Yesu Kristo achye ké nchí koηo. ²² Mpok nchí bhák ne bō abhen bábhíki re sene ndū mbi Mandem, nchí bhak mbō bhó ndū nchí nu békwák bó mántwō ntá Yesu Acha. Nká bebhak yěntiki enyīη ntá bō mankem, ndū nchí nu bébhōη yěntiki mbi békwák bó mántwō ntá Yesu Acha, yi ámpémé bhó. ²³ Nchí kū menyīη ebhen menkem chí bé Mbok Ndíndí žti Yesu Kristo ántáká mbánkem, ne bé Mandem ánjet mé nkwo ne berí ebhen bo abhen bákōηo Mbok Ndíndí bábhōη.

²⁴ Báké ghakōntik be mpok bejet ntiet, beyā bo bájèt, ke ndiere mmu ane ájéré áchá batí ké ábhōη akap. Nchí ghati ye bhe bé mamfyé betan bejēt ntiet enyu ene bákway bébhōη akap. ²⁵ Yěntiki mmu ane átoηti mmuēt ndu bejet ntiet ane bebhōη akap, ákem mmuēt ndū yěntiki enyīη. Bákū nō ndu bebhōη akap ane átāt ánhōηti. Ke akap ané sēnū bebhōη, chí akap ane ábhak mpoknkem. ²⁶ Žti yo ké nchí jet téé bérōη ndū ngwenti. Mpú mbō mmu ane áté bédép ékwót ne nti, ke andō yí, andep nōkō chí mbúép. ²⁷ Ke nchí den mmuēt ne yěntiki enyū esōηōri be mbōη mbi bekem mmuēt ndū yěntiki enyīη. Nchí yaη be ndū ngwenti, Mandem ake rō me ansem, me mmu ngati bho Mbok Ndíndí, ansot bo báchák.

10

Sot ka mpok ne enyīη ené éfákári nyaka ne bo Israel

¹ Bōma, mbíki yaη mǎngókōntik enyīη ene éfákári nyaka ne bachĩmbi bhese mpok bákō ne Moses amem baso. Mandem akū ekpókō nebhan ékúti bhō, Manyu Chu akōre bebhe bépáy bákó amik bápé bārók ebhe échák. ² Ebhák chí mbō bájwítí bhó amem nebhan ne amem Manyu, bé

mámbat mm̄et ne Moses münti wap. ³ Bó mankem b́aré nyíé nkúbhé nenyíé maknkay enén néfù ntá Mandem. ⁴ Ne b́o mankem mányú nkúbhé manyiep maknkay amen áfù ntá Mandem. Nkúbhé manyiep méré kě b́o mányú mbonyune manyiep amen áfù ndü setárebhé esén sékò nyaka ne bhó kě mányú. Ne setárebhé esó sébhák Kristo. ⁵ Ýendu b́aghó menyin ebhó nò Mandem ákù ntá yap, beyá ebhap b́aré ká chí menyin ebhén beka Mandem ámbé nti ne bhó. Éti yo, beyá bhap b́agú amem baso, berene bhap b́eróp aré, mbán ne mban.

⁶ Menyin ebhen b́efákárí nyaka ne bachímbi bhesé chí bé ménsémtí nókó bhesé be séké nwaka beka bebéptí menyin mbó b́o. ⁷ Ne b́áké konjo b́o mandem nsé mbó enyü mbók eyap b́ákù nyaka, nkúbhé mbó enyu básiní amem Ekáti Mandem be, “Bo b́áchóko ndü epa mányie, mányú, b́afáte b́abhén bepó babhen épúsí.” ⁸ Sébhíkí bhón b́échwé ndü barak épúsí mbó enyü mbók eyap b́ákù nyaka, ékú nká bo esa nsem érat (23000) ndü nkwo wap b́agú ndü nywop némt. ⁹ Sébhíkí bhón mémó Acha mbó enyü mbók eyap b́ákù nyaka, ékú Mandem ató nnyó, ne nnyó ere waytí b́o. ¹⁰ Ne séké bhak b́o enywintí mbó enyü mbók eyap b́áchí nyaka, ékú ángel newú anan̄a bho. ¹¹ Menyin ebhen menkem, ebhén b́efákárí nyaka ntá bo Israel, b́echí chí berin̄ ntá bo b́áchák. Ke ntá yesé, básin̄ menyin ebhen be ménsémtí nókó bhesé bé yéntiki mmu ánsót mpok néne, ené ngwenti mmik aróbhé kekwo. ¹² Yéntiki mmu ane akáysí bé atéé sayri, ánsót ye mpok bé aké kwén. ¹³ Ke din̄í ká be yéntiki nemó enen nétémérí mmu yweka, chí enyü nemó enén nénán̄ nétémérí bo b́áchák nkwo. Mandem apú nók bebhere bariép ami, ne apú kwáy beró yé nemó néntwó ntá mmu yweka enen netan̄a necha yi. Mpok nemó nétwó ntá mmu yweka, Mandem átón̄ yi mbi bé yi ántan̄ ancha nemó enó, ante kpirí ke kwén.

¹⁴ Abhen ekon̄, ndü échí nó, b́áké

fyé yé amó ndü barak mandem nsé. ¹⁵ B́áchí b́o abhen b́abhónjò kebon̄. B́e b́abhon̄ mánjin̄í begho mbák enyin̄ ené méré m epú tetep. ¹⁶ Mpok sényie nenyíé Acha, sést nkóp mmem sénchye bakak ntá Mandem, besé mankem sényú. Neka ane sékù nó, pú séchém mm̄et ne bati ndü manon̄ Kristo? Ne mpok sébókati brét sényie, pú séchém mm̄et ne bati ndü mm̄et Kristo? ¹⁷ Ekpókó brét émt ke echí. Ýendu besé séyá, séchí mm̄et amot, mbonyune besé mankem sényie chí brét ére amot. ¹⁸ Yin̄í ká bo Israel, b́awáy nnya mánchye mbó akap ntá Mandem. Pú bo mankem abhen mányie nnya yo b́achém mm̄et ne Mandem amfay efeme akap ndü akabhe wu? ¹⁹ Mbón̄ enyin̄ ené méyán̄ beka mándin̄í chí yí? Chí bé mandem nsé ané b́o abhen b́abhíkí rin̄i Mandem b́achyè akap nta yi abhón̄ betan̄ ke? Ke chí bé nnya ené b́achyè mbó akap ntá mandem nsé echa nnya échák? ²⁰ Wáwák! Enyin̄ ene méyán̄ beka mándin̄í chí be akap ané b́o abhen b́abhíkí rin̄i Mandem b́achyè, b́achyè chí ntá befónjò bebúbeba, puyé chí ntá Mandem. Ne mpú yán̄ mánché m mm̄et ne befónjò bebúbeba. ²¹ B́ápú kwáy besot nkóp Acha mánjibhiri mm̄et mányú nako mmém befónjò bebúbeba. Ne b́abhiki bhon̄ ményie nenyíé Acha, mánjibhiri mm̄et mányie nako nenyíé befónjò bebúbeba. ²² Kwáé! B́ayán̄ beka bebéntí Mandem mémbák ne bhesé mbó enyü bo Israel b́ákú nyaka? B́ákáysí bé sétan̄ séchá Mandem ké?

²³ B́arém bé b́abhon̄ ngangan̄ beka yéntiki enyin̄. Ke puyé yéntiki enyin̄ kě ékwák mmu. Ne b́arém bé b́abhon̄ ngangan̄ beka yéntiki enyin̄, ke puyé yéntiki enyin̄ kě ékwák mmu ántán̄ ndü barak Mandem. ²⁴ Yé mmü yweka aké ká enyin̄ ené ékwák yí aywintí. Mmu yweká aperé ká enyin̄, ánkú chí enyin̄ ené ékwák bo b́áchák nkwo.

²⁵ B́akwáy ményie yéntiki nnya ane bátí esié, kebhep mbák chí nnya

ane báchyé mbə akap ntá njǒ fú. Ebhíki ri be mǎnká enyiyi ené échənti bati yeka amem. ²⁶ Nchí rem nó mbənyune básiy amem Ekáti Mandem be, “Mandem ké ábhónó mmik, ne menyiyi menkem ebhén béchi aré.” ²⁷ Mbák mmu ane apú nkojo Yesu ámbíni mmu yweká eket eyi ndü nenyié, ne mmu wu anka bérón, ánán ándók, ányié yěntiki enyiyi ené bábhúré yí besí. Aké bhep mbák chí nenyié enen báchyé mbə akap ntá njǒfú. Ebhíki ri be yi ankə enyiyi ene ekway bechənti nti eni amem. ²⁸ Ke mbák bághátí wó be, “Nenyié enen chí nenyié mandem nsé”, kényié nó. Nékwáy béchóni nti mmu wu amem. ²⁹ Mpu rem nó chí éti nti mmu yweká. Nchí rem chí éti nti mmu achák wu. Mmu ákwáy béré m be, “Ndaká yí enyiyi ené échənti nti mmu achák amem ébhónó békan me bekə enyiyi ené mbəng ngəngan ndü mməét eya?” ³⁰ Mbák mēchyé Mandem bakak ke nnyié nenyié ndaká yí mmu ábhónó béchóni nnyén ena? ³¹ Nchí ghati ye bhe be yě mmü yweká ányie chí nenyié, yě enyiyi ké yí ányü, abhəng bekə yó enyu ené bo bághə mánychye Mandem kenókó. ³² Yěntiki mmü yweká abhəng bébhəre nepém eni enyu ené nepú chye mmu áchá k esəngəri ndü eni nepém, Yě chí mmu Israel, yě chí mmu ane apú mmu Israel, ne yě chí bö nkwo Mandem. ³³ Membəng nchí kə enyu ya. Nchí nu chí bé yěntiki mmu ámbón manák ne yěntiki enyiyi ené mékə. Mpu kə chí enyiyi ene membəng nkónó ne ené érí ntá ya. Menyiyi ebhen béri ntá bo bachak ké mékə, mbənyune nchí yan bo mántwo ntá Mandem be yi ampeme bhə.

11

¹ Nəkó ká epiyi eya, mbə enyü mēngəko epinji Kristo.

Enyü bo bábhónó bebhak ndü mpok nenikimmet

² Nchí bití bhe tontó bé bākaysi me ndü yěntiki enyiyi ne bākəngə sayri menyiyi ebhen ntónó bhe. ³ Ke enyiyi

échi ené mēyán mǎndíni. Kristo achí münti yěntiki mbakanem, mbakanem achí münti ngərə aywi, ne Mandem achí münti Kristo. ⁴ Mbakanem ane yě ánik chí mməet yě ághati chí bho menyiyi ebhen bífú ntá Mandem, mbák ákə nó ntí kúti, nó apú chye Kristo münti ywi kenókó. ⁵ Ne ngərə ane, yě ánik chí mməet yě ághati chí bho menyiyi ebhen bífú ntá Mandem, mbák ákə nó kekuti ntí, nó apu chye münti ywi kenókó, ne achí enyumət mbə ngərə ane ámu ntí. ⁶ Mbák ngərə apú yan bekuti ntí, ámkpik andək mamu wu. Ke tēndu mému ntí chí enyiyi ntíanwóp ntá ngərə abhəng yé bekuti ntí. ⁷ Mbakanem ábhíki bhón békúti ntí ndü mpok nenikimmet tēndu Mandem ághókó mbakanem be ámbák mbə yimbəng ndü beyə babhi. Mbakanem abhəng bekə bo mangó menwəp Mandem, ke ngərə átón chí menwəp ebhen nném ywi. ⁸ Bě bārinji bé mbakanem abhíki fú ntá ngərə, ngərə ké áfú ntá mbakanem. ⁹ Ne Mandem abhíki ghoko mbakanem éti ngərə, ke ághókó ngərə éti mbakanem. ¹⁰ Ndu échi nó, ngərə abhəng bekuti ntí ywi mbə eriyi betəng be yí achi anten nném ywi, mbənyune boángel báyni. ¹¹ Yěndu echi nó, besé bo sébhərə mmet ne Acha sérinji bé ngərə apú ndü mmet eyi, achí antené mbakanem. Ne mbakanem apú ndü mmet eyi, achí antené ngərə. ¹² Échi enyu eyə mbənyune, ngərə afú chí ammet mbakanem. Ke néne, ngərə ke ábhe mbakanem. Ne báké ghəkəntik be menyiyi menkem bífú chí ntá Mandem. ¹³ Bě babhəng mǎngati me ndak ane: échi sayri be ngərə ánikmmet ntá Mandem nenti bönkwo kekuti ntí? ¹⁴ Bekəngə enyu ené Mandem ághókó menyiyi, be babhəng bábhíki rinji bé eróri emene chí enyiyi ntíanwóp nta mbakanem? ¹⁵ Ke ngərə, eróri emene ékwáy ne yí tontó. Ékwáy ne yí mbənyune Mandem achyé yí emenénti be émbák mbə nden ane ngərə ákúti ntí ne ya. ¹⁶ Yěntiki mmu ane áyən bekem

ερούτι ndũ ndak anε, ándĩnĩ bé besé bõnto Yesu ne batõn Eyon Mandem ne bõnkwo Mandem bachak, sébhíkí pερε bhõn yényin écháκ berem.

Enyũ sébhõnõ ményíε nenyíε Acha
(Mt 26.26-29; Mk 14.22-25; Lk 22.14-20)

17 Ke béyĩnĩ menyin ebhen mëyan beghati bhe néne, mpú biti bhe mbõnyune mpok anε báchem nebhuet amõt ndu menikmuet ntá Mandem bápú κη nõ chí ndu béghõko, báchõnti chõnti. 18 Enyĩnĩ mbi ενέ mbõnõ bérem εchi be: Bághátí me be mpok báchemti mbõ bõ nkwo, bákõre mmuēt ndũ bakwõ, mánkem nõκõ epúti ne bati. Ne nnókõ bé tetep achí ndũ enyĩn ενέ bághátí mé. 19 Eri mbõn be ákóré ámbák néntí eneká ndu beκη mǎngõ bõ abhen bákõnõ Yesu ne nti némõt. 20 Mpok anε báchem nebhuet amõt, puyě chí nenyíε Acha κě mǎnyíε. 21 Nchí rem nó mbõnyune mpok báchem ebhak émõt, yěntiki mmu áwene chi ményie eni nenyíε, kenon bati bõnkwo. Eyo énkη be mbæk yeka manchõκõ nsay, ενέ bácháκ mǎnyíε, mǎnyu, mánkwen. 22 Kwáé! Bábhíkí bhõn beket ebhen mǎnyíε mǎnyú aré ke? Bǎyàn bébyak chí bõ nkwo Mandem mǎnchye bõ abhen eyap épú ntíanwõp ke? Bǎyàn ngátí bhe be yi έti ndak anε? Bǎyàn be mbítí bhe ké? Nse. Mpú kwáy bébiti bhe wáwák!

23 Mpú kwáy bébiti bhe mbõnyune enyĩn ενέ Acha ághátí mé κě ngátí bhé nkwo. Echi bé ndũ nkúbhé beti ebhén bátí yi, asõt ekpõκõ bret, 24 achye bakak ntá Mandem, abho bébõkõti ekpõκõ bret eyõ anchye nõκõ ntá bakoñõ bhi andeme nõκõ be, “Né chí mmuēt eya anε mëchyè έti yeká. Κη nõκõ ká enyu ενέ ndu bétik me.” 25 Mánáná nõκõ ményíε nenyíε, asõt nkõp ne mmēm amem, achye bakak ntá Mandem nkúbhé mbõ enyũ yí ákú ne nenyíε, abho béchyé yěntiki mmu wap andeme nõκõ be, “Né chí nku nkõ anε Mandem ányú ne bõ mmik έti newú ena. Yěntiki mpok anε mǎnyu mmem ndu nkõp anε κη

ka nó ndu bétik me.” 26 Ene étõn bé kpatε mpok anε Acha ápètnsem, yěntiki mpok anε mǎnyíε bret anε, mǎnyú mmēm amem, bǎghati bo bé yi agu nyaka ndu bépéme bhesé. 27 Ndu εchi nõ, yě agha anε ányíε nenyíε Acha, ansõt nkõp ayi anyu ενέ ápú chye yí kenókõ, enyũ mmu wu ákú bebá mbõnyune yí ásõt mmuēt Acha ne manon ami mbõ eráká ndak. 28 Yěntiki mmu abhõn yé bécháκ nti eni ke ansõt bret ne nkõp Acha. 29 Yě agha anε ányíε nenyíε Acha, ansõt nkõp ayi ενέ yí ábhíkí kaysi béchyé mmuēt Acha kenókõ, chõn Mandem antemsi yí. 30 Eti eyõ κě beyǎ bheka mǎmè, bácháκ keπερε bhõn betan, ne abhénéfú bágu. 31 Ke mbák besé babhõn sécháκ mmuēt, Mandem apú tán bhesé. 32 Ke mbák Acha átàn bhesé, áchye bhesé ntémsí ndu ményúre bhesé bé ewak ene Mandem átàn bõ mmik, áké temsi bhesé nkwo. 33 Bõma, mpok anε báchemti be mǎnyie nenyíε ekõn ke mǎnyie nenyíε Acha, bo abhen báyámbi, bábhõn menon bati. 34 Mbák nsay ánu mmũ, ánjámbi ányíε nenyíε eket eyi, bé mpok báchéme nebhuet amõt, báké κη Mandem ámbé nti. Béyĩnĩ barak ácháκ, chõn membõn ntwó awu nchye bhe maníε enyũ babhõnõ beκη.

12

Menyũ akap anε Efõnõ Bedyere áchyè

1 Bõma, néne, beyĩnĩ menyũ akap ané Efõnõ Bedyere áchyè, mbíkí yan mǎmbák ndũ ejuri. 2 Bǎriñi be mpok anε bábhíkí re bho bérĩnĩ baraká Mandem, bo bákú nyaka mǎném ebhi ndũ beyǎ menyu, mǎnchye nõκõ kenókõ ntá bõmandem abhen bápú rem kepi. 3 Nchí yán yé be mǎndĩnĩ be mbák Efõnõ Mandem achí ne mmu, apú kway bérem ebábη έti Yesu Kristo. Ne yě mmu apú kway bérem be Yesu chí Acha mbák Efõnõ Bedyere apú ne yi.

4 Akap anε bõ Mandem bábhõn áchí menyu ne menyu, ke Efõnõ Mandem éré amõt κě áchyè akap ankem.

5 Βετίκ Yesu Acha εβhén bo Mandem bákway bekà béchí menyu ne menyu ke Acha ερε amot ke sékà betík ebhi. 6 Babhi áchí menyu ne menyu ané Mandem ákà betík ndü bapém ayesé, ke Mandem éρε amot ké áchyè betan ntá yěntiki mmu ndu bekà menyin. 7 Chi bekwak bõnkwo ké Mandem áchyè akap ané átòn bé Εfónό Bedyere achí ne mmu. 8 Ntá mmu amot, Εfónό Bedyere áchyε akap bechye maníε. Ntá mmu achak Εfónό Bedyere anchye akap berem menyin ebhen yi ákà yi andíní. 9 Ntá mmu amot Εfónό Bedyere áchyε neka, ntá mmu achák anchye akap bébú bo mame. 10 Ntá mmu amot Εfónό Bedyere áchyε akap bekà menyiní maknkay, ntá achák anchye akap beghati bho menyin ebhen befu ntá Mandem. Ntá mmu amot áchyε akap beriní Εfónό Bedyere ne befónό bebábeba, ntá achák anchye akap berem beyonótok ebhen yi abhíkí riní, ne ntá anufú anchye akap ménéne enyin ene mmu areme ndü eyon etok ene yi abhíkí riní. 11 Nkúbhé Εfónό Mandem amot ke áchyε akap ane ankem. Yí áchyε akap ntá yěntiki mmu mbó enyu yí áyan.

Mmuet nkwa abhōn bēpókómuet nyáná nyáná

12 Sériní be nkwānwan abhōn chí mmuet amot, ke bēpókómuet bechi nyáná nyáná. Yěndu bēpókómuet beyá, ndiere mmuet amot ke áchí. Enyu eyo ke échí ne Kristo. 13 Mbak yesé séchí bo Israel, báchák bápú bo Israel. Mbak yesé séchí basem, báchák bápú basem. Ke bájwítí bhesé mankem chí ndü betan Εfónό Bedyere éré amot, ne sérōp chí mmuet amot mbó mmu amot.*

14 Échí tetep bé mmuet nkwānwan abhíkí bhōn chí épókómuet émōt. Abhōn beyá bēpókómuet. 15 Mbák ekak éndém be, “Těndu mpú awō, mpú épókómuet.” Eyo énkà be ekak éké bhak épókómuet ké? 16 Ne mbák atú ándem be, “Těndu mpú nyésé,

mpú épókómuet”, eyo épú kà bé atú áké bhák épókómuet. 17 Mbák mmuet nkem achí chí nyésé, mmu ákwáy béghok mban ná? Ne mbák mmuet nkem achí chí atú, mmu ákwáy béghok eriep ná? 18 Ke mbó enyu échi, Mandem aghókó bēpókómuet menkem, akà be bō mémbak mmu amuet mbó enyū yi áyaná nyaka be mémbak. 19 Mbó bēpókómuet menkem béchí chí épókómuet émōt, mbú mmuet nkwānwan áfu fá? 20 Ke mbó enyu échi, bēpókómuet béyá, ke ndiere mmuet amot ke achi. 21 Nyésé mmu népú kwáy bégháti awó be, “Mbíkí bhōn enyin békà ne wō?” Ne ntí apu kway bégháti bekak be, “Mbíkí bhōn yěnyin békà ne wō.” 22 Enyin ene seriní chí be mmu apú kway bebhak nepém mbák mámféré bēpókómuet ebhén bo bákáysí bé bébhíkí bhōn menwōp yi amuet. 23 Ne bēpókómuet ebhén sékàysi bé bēpú yěnyin, bó ké sere sōt mpok békém. Ne bēpókómuet ebhén sébhése bé bo báké ghó ne amík, bō ke sékém sayri encha, 24 bēpókómuet ebhen bēpú chyε mmu ntíanwōp. Ke Mandem aghókó mmuet yesé enyu ene séchyè bēpókómuet ebhén bo bábhōn ntíanwōp ne bhō kenókó éncha bēpókómuet béchák. 25 Mandem aghókó mmuet nkwānwan enyu eyo be yěntiki épókómuet embak sayri ne bēpókómuet béchák. 26 Mbák épókómuet émōt éghok bebe, béchák menkem béghok bebe, ne mbák báchyè épókómuet émōt kenókó, béchák bébhōn manák ne yó.

27 Bě bõnkwo mankem bächí mmuet Kristo ne yěntiki mmū ywēka achi épókómuet Yesu. 28 Ne Mandem afyé bo abhen babhōnó akap menyu ne menyu ndü nkwo bakoño Yesu. Bō mbi chí abhen yi áchyé akap bebhak bõnto Yesu. Abhen bákōño chí bo abhen Mandem achyε akap bégháti bho menyin ebhén befu ntá yi. Abhen bapet bákōño chí abhen yi áchyε akap bétōn bo Eyōn Mandem. Achyè

* 12:13 Nkúbhé Εfónό Bedyere éré ke Mandem achyε bhesε.

báchák akap békɔ menyinjí maknkay, abhénéfú anchye akap bébu bõmame, báchák akap békwak bho. Achyè abhénéfu akap bérinjí bekem bo sayri. Achye bachak akap berem beyonótak ebhén bábhíkí rinjí. ²⁹ Bo mankem báchí bõnto kéké? Bo mankem báchí baremé kepinti ké? Bo mankem báchí batɔj Eyɔj Mandem ké? Bo mankem bákà menyinjí maknkay ké? ³⁰ Bo mankem babhɔj akap bébu bõmame ké? Bo mankem bábhónó akap berem beyonótak ebhén bábhíkí rinjí ké? Bo mankem babhɔj akap menene menyinjí ebhen bárémé ndũ beyonótak ebhen babhíkí rinjí ké? ³¹ Ke fyé ká nti ndũ bebhɔj akap ane acha achak.

Néne, chón ntɔj be mbi ane árí áchá áchá ankem, be mánkɔjɔ chí wu.

13

Ekɔj echa menyinjí menkem

¹ Yé ndinjí berem chi beyonótak menkem ne beyonó bɔángel nkɔwɔ, mbák mbíkí kɔj bo, nó nchí chí mbɔ akánkán ne njáné ené éyɔj. ² Ne yé mbón chí akap bégháti bho menyinjí ebhén békú ntá Mandem ne mbák ndinjí menyinjí menkem, * yé chí menyinjí Mandem ebhén bechí bhésé bhésé, ne mbák mbɔj neka ne Mandem enyu ené mǝkwáy bégháti njie ngo be, “Fǝ fá”, amfa, ke nke kɔj bo, nó mpú yenyinjí. ³ Mbák nchyé menyinjí ebhá menkem ntá bho, nchyé yé chí mmáét eya be mánsónj, ke nke kɔj bo, eyɔ epu kwák me ndũ yé mbi. ⁴ Mbák mmu akɔj bo, ábhɔj ekébhéntí ne bhɔ, áɔj bɔ berinti, apú bhɔj mpabhamík ne bhɔ, ne apu pányu ne bhɔ. ⁵ Mbák mmu akɔj bo apú yon mmáet, apú kɔ barak ntíanwóp, apú yinjí chí ndiere mmáet yi. Apú kaysi chí ndiere menyinjí ebhén bekwak yimbɔj, apú wakari bebent, apú fyé bo anti mbák bákɔ yi bebá. ⁶ Mmu ane akɔj bo apú bhɔj manák mpok báká bebéptí menyinjí, ábhɔj

manák mpok bo báká menyinjí ebhén bechí chak. ⁷ Mmu ane akɔj bo, apú fere nti ne bo abhen baká bebá, apú rɔ békú nti ne bo mpoknkem, apú rɔ bebhaka nti be chɔj Mandem ankɔ yéntíkí enyinjí embak sayri, ne áte kpirí ndũ yéntíkí enyinjí.

⁸ Ekɔj ebhíkí bhɔj ngwenti. Ke mbák chí akap beghati bho menyinjí ebhen békú nta Mandem, chɔj wu ámfáet. Chɔj akap berem beyonótak ebhen mmu abhíkí rinjí ámay ne ané berinjí menyinjí ndũ betaj éfónó Bedyere áfáere fáet nkɔwɔ. ⁹ Néne, sérinjí menyinjí chí mbák mbák. Ne ségháti bho menyinjí ebhen Mandem afyé bhese anti chí mbák mbák. ¹⁰ Ke mpok ane menyinjí ebhen békú pɔɔt békúwɔ, chɔj ebhen békú mbák néne mémay. ¹¹ Mpok mbáét mandu mmɔ, nchí rem nyaka kepi mbɔ mámbɔ, nkaysi nɔkɔ barak mbɔ mámbɔ, ngo nɔkɔ menyinjí mbɔ mámbɔ. Ke mpok nnán nchíkí, ndɔ baraká kémbó. ¹² Néne, séghò menyinjí chí bebherí bébhéri mbɔ be séyinjí chí ékírísú ene echí bebherí bébhéri. Ke mpok yɔ ánkway, chɔj séngó yéntíkí enyinjí sayri ne amík. Néne, ndinjí menyinjí chí mbák mbák, ke mpok yɔ ánkway, chɔj ndinjí yéntíkí enyinjí sayri nkúbhé mbɔ enyũ Mandem árinjí me sayri.

¹³ Menyinjí bechi berat ebhen bébhak mpoknkem. Menyinjí ébhere chí neka, nebhakánti, ne ekɔj. Ke ndũ menyinjí ebhen berat, ene echa bechak menkem chí ekɔj.

14

Akap berem kepinti ne ane beyonótak

¹ Fié ká nti ndũ bébhɔj ekɔj ne bho, mámbɔj beyá ekwak be éfónó Bedyere ányché be akap, sayri sayri, akap bégháti bho menyinjí ebhen békú ntá Mandem. ² Nchí rem nó mbɔnyune mmu ane árém beyonótak ebhen yi abhíkí rinjí, apú rem menyinjí ntá bho, árém chí ntá Mandem mbɔnyune yé mmu apu jwimem ndũ enyinjí ene yi

* **13:2** Fá, sénkónó enyu ene echi amem Today's English Version.

άρεμ. Αρέμ χι μενυϊη εβθεν beyϊη Mandem ne bechi bhésé bhésé, ndü betan Efónó Mandem. ³ Ke mmu ane ághàti bo menyϊη ebhen béfú nta Mandem áchyè bho betan, afyé bho nti, ne áchyè bho nepórtinti. ⁴ Mmü ane árèμ beyoñótak ebhen yi ábhíkí riñi, áchyè chi mmuet yi betan. Ke mmu ane ághàti bho Eyon Mandem áchyè bati böñkwò betan Mandem. ⁵ Nchí yan be be mánkem mändem beyoñótak ebhen bábhíkí riñi, ke sayri sayri, nchí yan mángati bho menyϊη ebhen Mandem afyé be anti. Mmu ane árèμ menyϊη ebhen Mandem afyé yi anti achá ane árèμ beyoñótak ebhen yi abhíkí riñi mbák mbõñ mmu ak-abhé beyoñótak abhíkí néne enyϊη ene yi árémé be enchye bo betan.

⁶ Böma, mbák ntwó ntá yeka ndeme nòkò chi beyoñótak ebhen mbíkí riñi, chon nkwaak be ná? Mbõñ beka mändiñi enyϊη ene Mandem ákú mendíñi, ne menyϊη ebhen ndíñi èti Mandem, ne ebhén yi afyé me anti be ngati bho, ne mbõñ beton Eyon eyi. ⁷ Mbák menyϊη ebhen bébhíkí bhon nepém mbò mban béfé ne nekín bébhíkí chyè erítí eyon, ná mmu ákway berinji nekwáy enen báfè ne mban, ne enén bákwwèt? ⁸ Ne mbák mmbá nenu ábhíkí chyè eyon sayri, agha ákway berinji be chi mmbá nenu, antonñti mmuet bé ándók ebhñenu? ⁹ Echí enyumot ne bhe. Mbák mändem enyϊη ndü eyoñótak ene bábhíkí riñi, bo bápú kway bejwimem. Ná bõ bákway ye berinji enyϊη ene bárèμ? Ebhak ntá yap chi mbò be bärèμ kepi ne mbáép, né épú bhon ntí. ¹⁰ Beyoñótak beyä fá amík, ne béchí kekúrí kekúrí. Ne ye émot epu ene bo abhen bárèμ yò bápú ghok. ¹¹ Ke mbák mbíkí riñi eyoñótak ene mmu árèμ, nchí bhak chi kenkò ntá yi, yí nkwa ambak chí kenkò ntá ya. ¹² Nchí ghati ye bhe be, tëndu bábhónó beyä ekwak bebhõñ akap ane Efónó Mandem áchyè, fyé ká ntí tontó ndü akap ané ákwak böñkwò mántan

mandakò nòkò chi ambi.

¹³ Mmu ane árèμ eyoñótak ene yi ábhíkí riñi, aníkmuet be Mandem ányché yi akap ménéné nta bho enyϊη ene yi árèμ ndü eyoñótak ene yi abhíkí riñi. ¹⁴ Nchí rem nò mbonyune mbák nchí níkmuet ndü eyoñótak ene mbíkí riñi, efónó eya ke énikmuet ené, ndü nkaysi ya, mpú jwimem ndü enyϊη ene méréμ. ¹⁵ Chon nkwa ye yi? Chon nník nòkò mmuet ne efónó eya ne nníkmuet ne nkaysi ya nkwa. Chon nkway nòkò bakway ne efónó eya ne nkwáy nòkò ne nkaysi ya nkwa. ¹⁶ Mbák épú nò, mbák mmu yweka ánikmuet bechyè bakak ntá Mandem ndu efónó, ná mmu ane ábhíkí riñi eyoñótak ene yi árèμ ákway beka be, “Amen” ené yi ábhíkí jwimem? ¹⁷ Yé mmu ányché chyè erítí bakak ntá Mandem, neníkímmuet enò népú chyè mmu achak betan. ¹⁸ Nkáká Mandem be, ndü betan Efónó Bedyere, ndem beyoñótak ebhen mbíkí riñi ncha bhe mankem. ¹⁹ Yé nò, ndü nchemti böñkwò, eri ntá ya, beghati bho menyϊη ne beyon betay ebhen bo bághòk mánjwimem, echa berem menyϊη ne beyon ebhen beya becha nka byo ndü eyoñótak ene mbíkí riñi.

²⁰ Böma báké bhak mambò ndü nkaysi yeka. Bák ká mbò bõ abhen babhuet amò ndu barak bebé, ke ndü nkaysi ayeka bák ká beséné bho. ²¹ Básin amem Ekáti Mandem be Acha arem be,

“Chon nsot bö betak bechak abhen bárèμ beyoñótak ebhen böbha bábhíkí riñi ndem kepi ntá yap. Yé nò, böbha bápú tá chon batú beghok enyϊη ene méréμ.”

²² Eyo étõñ bhese be berem kepi ndü beyoñótak ebhen bo bábhíkí riñi, chí erin ntá bo abhen babhíkí noko Yesu Kristo, puyé ntá bo abhen mánóko. Ke akap beghati bho menyϊη ebhen béfú ntá Mandem, chí erin ntá bo abhen mánóko. ²³ Mbák Nkwò Kristo ankem achem ndü nebhuet amot ne yéntiki mmu ane achi amem árèμ

Píta ne, ansem mpok, ntá bōnto bhi bati byo ne apay. ⁶ Atón ye mm̄et ntá mp̄ay bakoŋo bhi mpok am̄ot. Báyá bácha bati hōndret etay (500). Yēndu mb̄ok eyap mānán̄ bágú, beyǎ bhap bábh̄ét nepém. ⁷ Abhesi ye ntá Jems ne, ansem mpok, ntá bōnto mankem. ⁸ Ndū ngwenti, abhesi ntá ya nk̄w̄o, mm̄e mmu nchí mb̄o mm̄ō ane bábh̄é ndu mpok ane bábh̄íkí bhakanti be chōŋ māmbe yi. ⁹ Ndū nk̄w̄ó bōnto Yesu, mm̄e ke nchí ansem mankem, nke kwáy mmu ane bo bábh̄iŋi be mūnto mb̄onyune m̄ēchyē nyaka bōnk̄w̄o Mandem beyǎ esōŋori. ¹⁰ Ke ěti ber̄indu Mandem, nchí mmu ane nchí echōŋ, ne ber̄indu bhi ne me b̄epú nyaka ndéndem. B̄epú nyaka ndéndem mb̄onyune nk̄á betik nchá ȳentiki mūnto achak, yēndu epu chi ne betan ebha ke ndū betan Mandem ndū ber̄indu ebhi bechi ne me. ¹¹ Ndu echí n̄o, ȳé chí mm̄e ke ngátí nyaka bhe Mbok Ndíndí, ȳé chí bōnto báchák, bese mankem ségh̄ati bho chi nkúbh̄é Mbok Ndíndí ére ěti Yesu Kristo, ne ȳo ké be mānókó.

Bawú bábh̄ōŋ bepetnsem ndū nepém

¹² Mbák Mbok Ndíndí ane ségh̄ati bho achí be Kristo ápétnsem ndū nepém, ná ye mb̄ok yeka bákway berem be bawú bapu petnsem ndū nepém? ¹³ Mbák échí tetep be bawú bapu petnsem ndū nepém, nó Kristo abhíkí petnsem ndū nepém. ¹⁴ Ne mbák Kristo abhíkí petnsem ndū nepém, n̄o menȳiŋ ebhen ségh̄ati bhe ěti yi bechi chi ndéndem ne neka eneka ne yi nechi chi ndéndem. ¹⁵ Mbák échí tetep be bawú bapu petnsem ndū nepém, n̄o sēsē chi nsé ěti Mandem, ndu ségh̄ati bho be Mandem ak̄a Kristo apetnsem ndū nepém. Mbák echí tetep be bawú bapu petnsem ndū nepém, n̄o Mandem abhíkí k̄a Kristo amp̄etnsem ndū nepém ne n̄o neka enese nechi chi ndéndem. ¹⁶ Echí enyu ȳo mb̄onyune mbák bawú bapu petnsem ndū nepém, n̄o Mandem abhíkí k̄a nyaka Kristo amp̄etnsem

ndū nepém. ¹⁷ Ne mbák Kristo abhíkí petnsem ndū nepém, n̄o neka enese nechi chi ndéndem, ne n̄o bebá ebheka bebh̄et be anti. ¹⁸ Mb̄o enyu ȳo ke echí, mb̄a bo abhen mānókó Kristo bágú máném. ¹⁹ Mbák ndiere ěti nepém enen fá amik ke sébháká nti ne Kristo, n̄o ndū b̄o mm̄ik mankem ebep ebhe yesé echa.

²⁰ Ke echí tetep be Mandem ak̄a Kristo apetnsem ndū nepém ndu betan be chōŋ yí ank̄a bawú mámp̄etnsem ndū nepém. ²¹ Mb̄o enyū newú néf̄uéré ntá mmu am̄ot, ke nétw̄ó fá mm̄ik, n̄o ke neper̄ensem ndū nepém nk̄w̄o nef̄uere ntá mmu am̄ot ke nétw̄ó. ²² Nkúbh̄é mb̄o enyū b̄o bágú mb̄onyune bachi bebh̄árēbh̄o Adam, n̄o ke Mandem ak̄a chōŋ b̄o mankem abhen bábh̄aré mm̄et ne Kristo mámp̄etnsem ndū nepém. ²³ Ke ȳentiki mmu abhōŋ bepetnsem ndū nepém ndū mpok ane Mandem afyē. Kristo ke áyámbi ápér̄ensem ndū nepém. Mpok yi ap̄et átw̄ó ké b̄obhi b̄ap̄et chōŋ nsem ndū nepém. ²⁴ Mm̄ik amay ye, Yesu Kristo ans̄ot awónem amf̄ay bef̄on̄ó ebhen bébh̄on̄ó betan amf̄ay bho, ans̄ot kef̄o eki anchye ntá Mandem mmu achi Etayi. ²⁵ Yesu abhōŋ bekem kef̄o kp̄áte Mandem ank̄a b̄ōmpap abhi mámd̄ap mb̄o en̄ok ene yi anyan̄a beka amfay. ²⁶ Mūmpap ane Mandem ánan̄a chōŋ ndū ngwenti chi newú. ²⁷ Echí mb̄o enyū Ek̄ati Mandem ér̄em be, “Mandem afyē ȳentiki enȳiŋ anten yi.” Ke berem be, “Menȳiŋ menkem béchí anten yi” abhíkí tōŋ be Mandem mmu afyē menȳiŋ menkem anten Kristo ābhák nk̄w̄o anten yi. ²⁸ Ke mpok ane Mandem ak̄á menȳiŋ menkem mémbak anten Kristo ké mb̄ōŋ M̄oywi afyē mm̄et anten Mandem, mmu afyē ȳentiki enȳiŋ anten yi, be Mandem ayw̄intí ambak Mf̄o, ne ȳé mmu achak áké bhak mb̄o Mandem.

²⁹ Mbák bawú bápú petnsem chōŋ ndū nepém, ntí ane bájw̄iti bho ndū ntí bo abhen bawú achi be yi? ³⁰ Mbák bawú bápú petnsem ndū nepém, ntí ane séká newú mpoknkem achi be yi?

³¹ Βῶμα, nchí anyũ newú mpoknkem. Nchí rem nɔ ntá yeka mbɔnyune mɛpànyu ɛti yeka ne ntí be betik Yesu Kristo Acha yese ebhen mékà békú báchi bɔbhi. ³² Mpok nchí ɛtɔk ɛfesɔs, mbɔɲ beyá ɛsɔɲɔri ne bo abhen báchí are. Ntiki nsáy mébhɔn ndũ nenun enén ménù enén nnú ne nnyäbhi eyɔ mbák bawú bapu pɛtnsem ndũ nepém? Mbák bapu pɛtnsem ndũ nepém, “Sényié, sényú, mbɔnyune mandú mpok ségu.” ³³ Báké rɔ bo mándwɔ bhe. “Ɔkò ne ngép, óngép aghɛp.” ³⁴ Bón nkaysi ane achi chak, mándɔ bebá. Mbák ayeka bábhíkí rɪɲi Mandem wáwák. Nchí rem nɔ be ntíánwɔp ankem be.

Enyũ mmɛet ane bawú bápetnsem ne yɔ

³⁵ Mmu akwáy bebhep be, “Chɔn Mandem ankɛ bawú mámpɛtnsem ndũ nepém ná? Bápɛtnsem ne ntiki enyũ mmɛet?” ³⁶ Mbák mmu ámbɛp nɔ, nɔ achí ɛchɪɲímu! Bábhíkí rɪɲi be, mmu ámpí mbwɔt, mbák yɔ abhíkí yambi angu, apú chak ángó? ³⁷ Ne enyɪɲ ene mmu ápí, puyɛ chi nneré nchwi ne puyɛ nneré mbwɔt achak, chi mónyese nchwi, mbák épú nɔ, mónyese mbwɔt achák. ³⁸ Ke Mandem áchyé nyésé mbwɔt enen bápí aywi mmɛet ane nɔ néchak, néngo, nembɔn mbɔ enyu yi átí bé émbák. Yɛntiki enyũ mbwɔt áfu amik ambón chí ayi enyũ mmɛet. ³⁹ Mɛnyɪɲ ebhen bébhónɔ nepém bebɔn mmɛet kekúrí kekúrí. Bakwáɲwan bábhɔn ayap enyũ mmɛet, nnya ébhón eyap enyũ mmɛet, kenɛn kebón eyap enyũ mmɛet, ne nsi ébhón eyap enyu mmɛet. ⁴⁰ Mmɛet mɛnyɪɲ ebhen bechi amfáy échí kekúrí ne mmɛet mɛnyɪɲ ebhen bechi fá amik. Ne berɪ mɛnyɪɲ ebhen amfay béchí kekúrí ne berɪ mɛnyɪɲ ebhen fá amik. ⁴¹ Mmɔk abhɔn ebhi berɪ, ntaɲ ábhón ebhi berɪ, mambe ábhón ebhap berɪ, ne mambe ábhón berɪ kekúrí kekúrí.

⁴² Enyuyɔ ke ebhak mpok Mandem ákɛ bawú mámpɛtnsem ndũ nepém.

Mmɛét ngú ane bábhémé, áppɔ́ɔ. Ke mpok yi ákà bawú mámpɛtnsem ndũ nepém, mmɛet nkwa ábhák chi ane apú gu wáwák. ⁴³ Mpok bábhème mmu, ɛrene yi ébɛp ne apú bhɔn betɔn. Mpok Mandem áku bawú mámpɛtnsem ndũ nepém, mmɛet eyɔ ári, ambón betɔn. ⁴⁴ Mpok bábhémé mmu, bábhème mmɛet bɔ mmik. Mpok Mandem ákɛ bawú mámpɛtnsem ndũ nepém, mmu ábhɔn chí enyũ mmɛet ene amfay. Mbák mmɛet bɔ mmik achi, nɔ mmɛet ene amfay ebhɔn bebhak nkwa. ⁴⁵ Ekáti Mandem égháti bhese be, “Adam, mmu Mandem áyambi aghoko, achí nyaka nkwaɲwan ane achi nepém.” Ke Adam ane áfú ansem chí ɛfónɔ ne yi áchyè nepém. ⁴⁶ Puyɛ mmɛet ane ɛfónɔ Mandem áchyè ke ayambi. Anɛ bɔ mmik ke áyambi, ke ane ɛfónɔ Mandem áchyè antwɔ chɔn ansem mpok. ⁴⁷ Mandem aghókó mmũ mbi chí ne ntɔp, ane átwɔ ansem afú chí amfay. ⁴⁸ Bɔ mmik mankem báchí mbɔ mmu ane Mandem ághókó ne ntɔp, ne bɔ mfay mankem báchi mbɔ mmu ane áfú amfay. ⁴⁹ Nkúbhé mbɔ enyũ séchí mbɔ mmu ane bághókó ne ntɔp néne, mpok átwɔ ane sébhak mbɔ mmu ane áfú amfay.

⁵⁰ Βῶμα, nchí ghati bhe be enyũ mmɛet ene sébhónɔ epú kway bebhak ndũ nebɛet ane Mandem achi Mfɔ are, ne enyɪɲ ene égugu épú kway bechɔkò ndũ nebɛet amɔt ne enyɪɲ ene epu kway begu wáwák. ⁵¹ Ghók ká, nchí ghati bhe enyɪɲ ene échí bhésé bhésé ntá yeka. Besé mankem sépú gu chɔn, ke báyibhiri mmɛet eyese. ⁵² Chɔn sémbɔn mmɛet ekɔ témchók, ndũ mómbɪɲi mpok ane mmu ákiɛp amik, ndũ mpok ane mmbá ane ngwɛnti ákwéné. Mpok eyɔ, bawú bápetnsem ndũ nepém ne mmɛet ene épú gu wawak; ke mánjibhiri bhese abhen sechi pé témté, sémbɔn mmɛet ekɔ. ⁵³ Ebhak enyu eyɔ mbɔnyune mmɛet eyese ene épɔ́ɔ́ɔ ebhɔn beyibhiri endɔp mmɛet ekɔ ene épú gu wáwák. Ne enyɪɲ ené

égugu ebhəŋ beyibhiri endəp chi ene épú gu wáwák. ⁵⁴ Mpok eyə, chəŋ émfakari be mmæet eyese enjibhiri enyu yə, be enyiŋ ene Ékátí Mandem éghati bhese émfú tetep. Nə chi be, “Mámen newú. Básot awónem amfáy newú ndak amay.” ⁵⁵ Newú, betan ebhe amfay nepém bechi fá? Betan ebhen ósòt besak bho béchí fá? ⁵⁶ Bebú ke béchyè newú betan. Bebhé Mandem ke béchyè bebú betan. ⁵⁷ Ke sénkáká Mandem be achyé bhese awónem amfáy bebú éti enyiŋ ene Yesu Kristo Acha ywese ákú. ⁵⁸ Bǒma, abhen ekəŋ, ndú échí nə, tē ye ka kpirí, ké fere amó. Dók ká ambi beku betik Acha ne bati yeka ankem mpoknkem, tēndu bǎriŋí be betik Yesu Kristo Acha ebhen bákə bepu nem ndéndem.

16

Nkáp ane bǎchwəp ndu bekwak bati bo Mandem

¹ Béyiŋi nkáp ane bǎchwəp ndu bekwak bo Mandem, bǎbhəŋ beku mbə enyu ngátí bǒnkwo abhen atú Galéshia mánkə. ² Ndú yěntiki nywəbhé neywəmmæet, yěntiki mmú yweka ámbaré enyiŋ, bekoŋo nkáp ane yi ákú betik ábhónó, be báké chwəp bakap chi ndiere mpok ane ntwó awu. ³ Nnán ngáká awu, chəŋ nsiŋ ekátí nchyé ntá bo abhen bǎyábhé beto Yerúsalem ne akap ayweka. ⁴ Ne mbák eri be menkwə ndók, chəŋ ndək ne bhə.

Enyú Pǎl ati beko ne bo abhen yi ati beghə

⁵ Chəŋ ntwó beghə bhe mpok nnán mfuéré atú Masidónia mbənyune mbǒŋ nti befuət are. ⁶ Ngufú chəŋ ntat ne be mandú, ne ékway bebhak ndú eso enkem. Mpok ánkway ye ane mǎrəŋ ebhak ene mǎrón, mǎnkwak me ndók aré. ⁷ Mpú yan be ntwó ngó bhe mfuere fuət. Mbǒŋ nti bétwə betat ne bhe, mbák Mandem ankwak. ⁸ Ke mbǒŋ bebhak fá Éfesəs kpaté mpok Epǎ Pentəkəs ankwáy. ⁹ Mbǒŋ erítí mbi beku esayri betik fá yěndu beyá bo mánú bechyet me mbi.

¹⁰ Tíməti ánán ántwó awu, kém ká yi sayri, enyu ene yi ábhəŋ manák bebhak ne bhe. Yi chí mmú ane ákə betik Mandem mbə me. ¹¹ Ndu echí nə, báké rə yě mmu ámbýák yi. Tík ká yi sayri be ámpetnsem ntá ya. Bati bǒnkwo ne mme sénəŋ yi.

¹² Mbák chí manə ywese Apólos, ngátí yi beyá mpok be ántwó awu ne bǒnkwo bachak mángə bhe, ke abhíkí ka bétwə néne. Chəŋ antwó mpok yi ábhónó epok.

Beyəŋó ngwenti

¹³ Bák ká pē, mǎnte kpirí ndú nekə eneka ne Yesu. Bón ká netanánti, mǎnte sené. ¹⁴ Yěntiki enyiŋ ene bákə, kú ka yə ne ekəŋ.

¹⁵ Bǒma, bǎriŋi be ndú bo Akáiya mankem, efo ene Stefánas ke éyámbi bekoŋo Yesu Kristo, ne báchie nepém enap ndu beku betik be mánkwak bo Mandem. ¹⁶ Septí ká mmæet ntá bǒ mbə abhə ne ntá yěntiki mmu achak ane áchémé mmæet ne bhə ndú betik. ¹⁷ Mbǒŋ beyá manák be Stefánas ne Fətunátəs ne Akaikəs bátwə fá, mbənyune netwó wap achi mbə bhe bē nkwo bátwə. ¹⁸ Báfyə me nti nkúbhé mbə enyu báfyé bhe nti. Chíé nókó ká menyú bo bhə kenókó. ¹⁹ Bakwó bhə Kristo abhen Esia bátó be bakak. Akwíla ne Príska ne bǒnkwo abhen bácheme nəkə eket eyi bátó be beyá bakak ndú nnyén Acha. ²⁰ Bómayese abhen fá mankem bátó bakak. Kaká ká bati nkwo sayri mbə bǒ Kristo. ²¹ Mme Pǎl, ke nchí siŋ bakak amen ne awó wa. ²² Mbák mmú achi ane ábhíkí kəŋ Yesu Kristo Acha, eyak émbák ne yi. Acha ywese, twó! ²³ Berǎndu Yesu Acha mémbák ne bhe. ²⁴ Nkəŋ bē mankem. Sérəp chi ndú nsoŋ amət ndu sébháré mmæet ne Yesu Kristo.

Ἐκάτι Πῶλ ἐνε ἐΰωι βεπαυ ντά Nkwə Kōrint

¹ Με Πῶλ, μῦντο Yesu Kristo bekoṅo nkaysi Mandem, ke nchi siṅ ekāti ene. Nchí fá ne Tímoti, māmáyese amot. Nchí siṅ ntá yeka bōnkwo Mandem abhen etak Kōrint ne bo Mandem mankem abhen báchi atú Akáiya ankem.

² Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mántōṅ be berĩndu, mánychye be kpák.

Πῶλ ἄχϋε bakak ntá Mandem ndũ yi afyè bho nti

³ Sémbítí Mandem ne Chi Yesu Kristo Acha ywese. Achí Mandem ntínso ne áchye bhese nepoptĩntí.

⁴ Achye bhese nepoptĩntí ndũ besoṅori ebhesé menkem be sénkwáy bechye bo abhen báchi ndũ yěntiki enyũ esoṅori nepoptĩntí. Nkúbhé nepoptĩntí enen Mandem áchye bhese mpok esoṅori, ke nékà sénkwáy bechye bo abhen bachi ndũ esoṅori nepoptĩntí.

⁵ Ndu séghò beyá esoṅori ἔti sébháré mmuet ne Kristo nó ke Mandem áfuet ntá Kristo bechye bhese nepoptĩntí.

⁶ Sébhōṅ esoṅori chí bé Mandem anchye bhe nepoptĩntí, ampeme bhe. Ne Mandem áchye bhese nepoptĩntí chí be sénkwáy bechye bhe nepoptĩntí. Enka mánkwáy ye bebhōṅ ekébhénti ndu bete kákátí ndũ nkúbhé besoṅori ebhen sébhōṅ. ⁷ Sébhàka nti ne bhe, ne sebhiki bhōṅ becháy mbonyune serĩṅi be ndũ báká bebhōṅ esoṅori mbò bhese, Mandem áchye bhe nkwə nepoptĩntí mbò enyũ yi ákà ne bhese.

⁸ Bōma, séyāṅ māndĩṅi beyá besoṅori ebhen sébhōṅó awu atú Esia. Báchye bhese nenyok enen néyá necha. Eka séfere ntí ndũ sékaysi be ndak ywese ámay. ⁹ Esoṅori éyá kpát séróbhe noṅ chí newú. Ke efakari nyaka nò chí beka séndĩṅi be sépú kwáy bekwak mmuet eyese. Séghó bé

sébhōṅ besiki nti ne Mandem mmu ákwáy beka bawú mampetnsem ndũ nepém. ¹⁰ Mandem áfere bhese ndũ newú, ne chōṅ andak ambi bepeme bhese. Sébhàka nti chí ne yi be chōṅ ampēt ampeme bhese. ¹¹ Be nkwə bābhōṅ bekwak bese ndũ nenikímmuet. Ne chōṅ beyá bo mánychye nòkò Mandem bakak ἔti yese, beyĩṅi berĩnti ebhen yi átōṅó bhese ἔti beyá nenikímmuet.

Nti ane Πῶλ awupsi nkaysi berōṅ Kōrint

¹² Enyĩṅ ene ékà sédèp awò anti chí be batĩ yese ághāti bhese be nepém enese nechi sayri ne bō mmik, sayri sayri ne bhe. Sékà menyĩṅ mbò bo Mandem ne nti nemot ne tetep ndu sébhíkí koṅo nerĩṅĩndak enen bō mmik. Sékà nò chí ndũ berĩndu Mandem bechi ne bhese. ¹³⁻¹⁴ Enyĩṅ ene bāpáy ndũ bekāti ebhese chí enyĩṅ ene echí bhese anti, sebhiki bhese yěnyĩṅ. Yé bābhiki jwimem néne beyĩṅi enyũ bo sechi, nókó ká be chōṅ mánjwimem sayri ewak émot, be nywōp Yesu Acha átwò, mánkwáy bedep awò anti ἔti yese nkúbhé mbò enyũ besé sédèp mbure awò anti ἔti yeka.

¹⁵ Těndu mpú makati nyaka wáwák be chōṅ mǎnsiki nti ne me, mbōṅ nkaysi beyambi bétwò awu ntá yeka be manák beghò me ámbák ne bhe ndōṅ epay. ¹⁶ Mbōṅ nyaka nkaysi béte awu ntá yeka ke mfuet ndak atú Masidónia, mpét nté béghò bhe mpok mfú atú Masidónia nchí petnsem, be eyò énkà mǎmbōṅ mbi béchye me nekwak ndũ nekò enen mērōṅ Judéya. ¹⁷ Nchí kà nyaka mbò bō mmik ke? Mmũ mmik ke árèm enyĩṅ émot ankà chí échák. ¹⁸ Těndu Mandem achi tetep, enyĩṅ ene ngátí bhe puyé eyōṅ ene nkwá mmu ákà enyĩṅ émot ankà chí echak. ¹⁹ Yesu Kristo Mmò Mandem ane Silvános ne Tímoti ne me séghāti nyaka bhe ἔti yi ndũ nkwə ayeka apú mmu beyōṅ beyōṅ. Enyĩṅ ene yi árémé, yó ke yi ákà. ²⁰ Chí befuet ntá Yesu ké bariēp Mandem mankem áfù tetep.

1 Enyɪŋ ene sérèm ɛ̀ti mm̄uɛt eyese ɛ̀ké k̄u m̄ankaysi be sépet séyàŋ chi be m̄andiŋi enyu bho séchi. Bo báchi abhen bábhónó bétwə be ne bekáti ebhen bérèm erírí ɛ̀ti eya. Menyũ bo bho, bápɛt báyàŋ nɔ chi be m̄anchye bhə bekáti be m̄ántəŋ ntá bo bachak? Bese sépu nɔ. 2 B̄ɛ bábhəŋ ke bachí ɛ̀káti ené ɛ̀rèm erírí ɛ̀ti betik ebhese. Básiŋ ɛ̀káti eyə chi amem bati ayese,* be ȳɛntiki mmu ampay andiŋi enyũ bo séchi. 3 Ne b̄átəŋ kponɔrɔŋ bé Kristo ke ásiŋí ɛ̀káti ene ató bhese ne yó. Abhíkí siŋ yə ne enəkékati. Asiŋ yə chi ne ɛ̀fónó Mandem mmu áchyè nepém. Abhíkí siŋ yə ndũ bégbaká batay. Asiŋ yə chi amem bati bakw̄aŋw̄aŋ.

4 Sékway berem menyɪŋ ebhen mbənyune sésiki nti ne Mandem ndũ nnyén Yesu Kristo. 5 Ebhíkí təŋ be bese babhəŋ sérèm be sékway b̄ə abhen bákú betik ebhen. Mandem ke ákú s̄enkway beku bhə. 6 Nkúbhé Mandem ke ákú s̄enkway bebhak bakú betik, ndu bégháti bho ɛ̀ti Nku Nkɔ. Nku Nkɔ ane áyàŋ be, nebho néne, bo báké kɔŋo chi ebhé mbə enyu básíŋí nyaka, ke sébhəŋ beghok chi ɛ̀fónó Bedyere. Ebhé ɛ̀twə mmu chi ne newú ke ɛ̀fónó Bedyere átwə chi ne nepém.

7 B̄áriŋi be ȳɛndu nku nsí ane átwə ne newú, ákú nyaka bo mángə betəŋ Mandem kponɔrɔŋ. Mandem asiŋ bebhé ndũ bégbaká batay achye ntá Moses. Ené Moses ásèp bérəŋ ntá bo Israel ne batay yə, bediéré Mamdem bére ghə yi besí. Ndu ásèp bediéré Mandem ebhə mémay nəkɔ. Ȳɛ nɔ, ȳɛ mmu wap kekway beyiŋi yi besí tebhe tebhe. 8 Mbák ɛ̀kway bébhak nyaka enyu yə ndũ mpok nku nsí, ná ne echəŋ, ndũ mpok nku nkɔ? Betik ɛ̀fónó Bedyere mmu áchyè nepém bebhəŋ betəŋ bediéré Mandem tontó encha mpok nku nsí. 9 Nku nsí átwə nyaka ne ntémsi. Ȳɛ nɔ, abhak chi enyɪŋ ené ɛ̀təŋ betəŋ Mandem. Néne, Nku Nkɔ, yó ane ákú s̄embák chak

besí Mandem, abhəŋ bétəŋ betəŋ Mandem ancha Nku Nsí. 10 Tetep, ndũ ndak ane, nku nsí abhíkí bhəŋ betəŋ mbənyune sérəbhe kɔŋo chi Nku Nkɔ ane áchá nku nsí ndũ átəŋ bediéré Mandem tontó. 11 Tetep, mbák nku nsí ane abhíkí tat ákway nyaka betəŋ bediéré Mandem, Nku Nkɔ ane abhíkí bhəŋ ngwenti abhəŋ betəŋ bediéré ebhi ancha ane nsí.

12 T̄ɛndu sébhónó nebhakántí, sébhəŋ ngəŋaŋ ne sékú menyɪŋ ne netəŋánti. 13 Moses ákúti nyaka besí bhi ne nden mpoknkem ane bediéré Mandem ebhen béghə besí bhi bébhó memay mandú mandú, be bo Israel báké ghə ndũ ménəmsi. Sépú bhese ȳɛnyɪŋ. 14 Bo Israel bəghə nyaka bediéré Mandem, ȳɛ nɔ, bəgwót bati yap amem. Enyu eyə ke echí ne bebhárəbhə bhap k̄páte echəŋ. Ȳɛntiki mpok ane bápəy bekáti Mandem ebhen nku nsí, ébhak chi mbə be nden eyə akúti bati yap, ne ɛ̀kú bo báké jwimem ndũ enyɪŋ ene bápəy. Ndiere Kristo ke ákway beferé ɛ̀kúti eyə ndũ bati yap. 15 Nkúbhé enyu yə ke échi k̄páte echəŋ. Ȳɛntiki mpok ane bápəy basiŋ amem Moses, bápú jwimem, mbənyune ébhak ntá yap chi mbə be básət enyɪŋ bákuti bati ayap. 16 Ke mpok mmu átikinsem ndũ ɛ̀sí nepém eni, átwə ntá Acha be amfere enyɪŋ ene ɛ̀kúti nti eni. 17 Néne, Acha ane sérèm nɔ ɛ̀ti yi ákú menyɪŋ chi ne ɛ̀fónó Mandem, ne ȳɛntiki ebhak ené ɛ̀fónó Acha achi ne bho, bábhəŋ ngangaŋ. 18 Néne, bese bo sébhíkí pere bhəŋ nden ane akúti bati yese, séghə bediéré Acha, ne séyibhiri bebhak mbə yi. Ne ndũ séyibhiri neŋək ne neŋək, bediéré ebhi béghə bhese am̄uɛt ménja mendəkə nəkɔ chi ambi. Acha mmu ákú menyɪŋ ne ɛ̀fónó Mandem ke ákú embak nɔ.

4

Mandem chi Mandem bediéré

* 3:2 Mbák bekáti ebhén te nebhónet bérèm be, “Amem bati yeka”.

1 Tëndu sèrìnjì bε Mandem ntínso ke áchyé bhese betik ebhen-ne sékà, sèpú fere amó. 2 Séféré ntí ndù menyìnjì ebhen bétwò ne ntíánwóp ne ndù bebéptí menyìnjì ebhen bo bákù ansem ansem. Sèpú kε betábhá ne mmu wáwák ne sèpu mɔ beyibhiri Eyòj Mandem. Enyìnjì ene sékà chi bεghati bho tètèp Mandem enyu ené yèntiki mmu ákwáy berìnjì bε sechi bõ tètèp besí Mandem. 3 Mbák Mbok Ndíndí anε séghàti bho achi chi mbò enyìnjì ene echi bhésé bhésé, ábhák enyu eyò chi ntá bo abhen bachi ndu mbi nεwú. 4 Bõ bho bápú jwimem ndù Mbok Ndíndí mbònyune Satan mmu achi mandem mmik anémé bɔ amik bε báke noko Mbok Ndíndí. Yì apu yan bó mangó bediéré ebhen béghò. Nò chi, bediéré ebhen bífù ndù Mbok Ndíndí èti Kristo. Apu yan bó mandìnjì enyù Kristo achi, Kristo mmu achi enyu émòt ne Mandem. 5 Sèpú kɔ bεghati bho èti mmuèt ayese. Séghàti bho chi èti Yesu Kristo ne bε yì achi Acha. Mbák chi bhese babhòj, enyìnjì ene séghàti bhe chi bε sechi chi bõ betok bheka èti Yesu. 6 Ndù nεbhònet, ené Mandem ághòko mmik, arem bε bediéré ménzóó ndù ejuri, ne ebhak nò. Nkúbhé Mandem ke ákú bediéré ebhi béghò amem batì yese. Ne séghò bediéré Mandem ndù béghò besí Kristo ne sèrìnjì néne enyù bediéré Mandem bechi.

Sechi mbò beté ntòp ebhen keném kechi aré

7 Bediéré ebhen béghò bese anti chi nném enyìnjì. Yé nò, bese babhòj sechi chi mbò beté ntòp, betanj ti. Eyò étònj bε, beyá betanj ebhen sébhónó bekε betik Mandem bífù chi ntá yì, puyé ntá yese. 8 Mpok ne mpok, báchyè bhese besòjòri menyu ne menyu, ke besòjòri bhò bεpu bókòti beté ntòp ebhen bhese sechi. Echa bhésé enyù sébhónó békε ke sèpu fere amó. 9 Mányòk bhese, ke Mandem apú rɔ bebhak ne bhese. Bádep bhese amik, ke bápú kway bεway bhese. 10 Yèntiki ebhak ene sérònjì, besòjòri ebhen séghò bechi mbò

bε sépókó nεwú Yesu amuèt sékò ne nò. Èti yò, bo bághò nεpém Yesu ndu nékà betik amuèt yese. 11 Tètèp, sechi anyù nεwú mpoknkem èti Yesu, ne eyò ékà Mandem ántònj enyù nεpém enen mbònj Yesu Acha nékà betik ndù mmuèt eyesé ene épú tat fá amik. 12 Séká ye nεwú, bé mánkway bébhònj nεpém enén nébhiki bhònj ngwènti.

13 Tëndu sébhónó nkúbhé efónó nekà mbò mmù anε aremε mbò enyu echi amem Ekáti Mandem bε, “Nnókó, ne èti yò ndem”. Bese nkwo sénoko, ne èti yò séghàti bo Mbok Ndíndí. 14 Sèrìnjì bε Mandem mmu ákú Yesu Acha ápérénsem ndù nεpém, ákε chònj besé nkwo sémpetnsem ndù nεpém ne yì, ne ansòt bhese ne bhe sémbak ne Yesu ndù nεbhúét bechòkò bhi. 15 Besòjòri ebhen menkem bechi chi ndù berì ebheka, bε ndù berìndu Mandem bégháká ntá beyá bho, ménká bo abhen báchyè Mandem bakak mánjá mándòk nòkò chi ambi, bε bo mánchye nókó Mandem kenókó.

Nkojò Yesu chi mmù ekébhénti

16 Tëndu sèrìnjì menyìnjì ebhen, sèpu fere amó. Yèndu betanj ebhen nkwo muèt mémày méndòk nòkò chi ambi, Mandem ákú sembònj nòkò betanj bekò amem batì ayese yèntiki nywòp. 17 Ne besòjòri ebhen séghò fá amik béchi mandú tontó, ne bépu tat. Békwák bhese kwak bε sénkwáy bo abhen séchwè ndù beyá manák Mandem ewak émòt. Manák amò acha yèntiki enyìnjì ne abhiki bhònj ngwènti. 18 Sèpú yìnjì ye menyìnjì ebhen bo bághò ne amík. Séyìnjì chi ebhen bápú ghò, mbònyune menyìnjì ebhen bo baghò béfuerε fuet. Ebhen bápú ghò ke bebhak mpoknkem.

5

Chònj mmuèt anε apu gu amen anε agu

1 Sèrìnjì bε mmuèt ayese anε fá amik achi mbò bétém. Mbák bétém ebhen ménkwén, Mandem áchye bhese eket ekò awu amfay. Puyé chi bakwánwanj ke bághókó yò, mbònj Mandem ke

áchyè mm̄aet nkɔ yɔ, ne yɔ abhíkí bhəŋ ngwenti. ² Tɛtɛp, séchi ndū nedí kebho fá amik ne sɛnɔŋ ne beyǎ ekwak be Mandem anchye bhese mm̄aet ekɔ ene echi amfay, ³ be ndu afyé yɔ bhese am̄aet, séké bhak bebho bewɔ. ⁴ Ndū bétɛm ebhen sechi aré néne, sébhəŋ esəŋəri ne séchí ndū nedí kebho. Ebhíkí tɔŋ be séyən Mandem ámféré mm̄aet ane ágù. Séyən chi be yi anchye bhese mm̄aet nkɔ, be enyɪŋ ene epu gu émen ene égù. ⁵ Mbəŋ Mandem kě ákú sémbák bo abhen sékwáy bəbhóŋ mm̄aet nkɔ yɔ. Achyé bhésé Éfónó eyi mbɔ nkem bé chəŋ anchye bhese mm̄aet nkɔ yɔ nkwɔ tɛtɛp.

⁶ Sébhəŋ ye nti netan netan mpoknkem ndu séríní be, ené sébhúét ndū mm̄aet ene, sépú kway bebhak amfay ne Yesu Acha. ⁷ Ndū nepém enese fá amik sébhəŋ neka ne yi. Sépú ghɔ yi ne amík. ⁸ Sébhəŋ nti ne éri ntá yesɛ be séndó mm̄aet ene sendak sembak anywóp ne Acha. ⁹ Ndu echi ye nɔ, yě sébhúét chi fá amik, yě séchí chí awu ne yí, nném enyɪŋ chí bé sɛnkɔ menyɪŋ ebhén beka yi ámbóŋ manák ne bhese mpoknkem. ¹⁰ Ntí achi be yěntiki mmu abhəŋ béte besí Kristo mmu átən bo mankem. Chəŋ yěntiki mmu ámbóŋ nsáy ane ákwáy ne yi békóŋo nepém eni fá amik. Mbák sékɔ berí, chəŋ sémbóŋ erítí akap, ne mbák sékɔ bebú, sémbəŋ ntémsi.

Yěntiki mmu ákwáy bebəŋ mbi bebhak sayri ne Mandem

¹¹ Ndu séríní be átən chəŋ bo mankem, sebəŋ becháy ne Yesu Acha. Bechay ebhen békɔ séfyè ye betan ndu beka be bo mánóko be menyɪŋ ebhen séghàti bhə bechi tɛtɛp. Mbəŋ Mandem aríní bhésé sayri, ne nkáysí be be nkwɔ bəriní enyū bo séchi. ¹² Ebhíkí tɔŋ be sépet séyən beka mändiní menyɪ bo sechi. Séyən chi beka mändiní ntí ane bəbhónó bépanyu éti eyese bé mändiní enyū bəbhónó békéme bo abhen bārəm ebúbɔ éti yesɛ. Mpányu yap apu

yɪŋi enyū nti mmu nechi amem ne Mandem. Báyiní bho chi ndū nté yap achi. ¹³ Mbák sechi bechiŋtí bho mbɔ enyū mbək bo bārəm, sébhák nɔ chí ndu sɛnū bechye Mandem kenókó. Ke mbák báká be sépú bechiŋtí bho, diní yé ka be sékɔ betik chi éti yeka. ¹⁴ Betik ebhen sékɔ, sékɔ bhə chí mbənyune ekəŋ ené Kristo épuri bhese. Sɛnoko be ndu Kristo ágú éti yěntiki mmu, besé mankem sɛnán segu. ¹⁵ Agú éti yěntiki mmu be bo abhen básórɛ nepém nekɔ enen yi áchyè ne manák báké pere bhak chí ndū mm̄aet eyap. Bapém ayap ándəp chí mbɔ enyū yi áyən mbənyune éti yap ke yi ágú ne éti yap ke Mandem ákú yi áperénsem ndū nepém.

¹⁶ Bebho néne, sépú pere yɪŋi ye bho chí bekoŋo nkaysi bɔ mmik. Enyu eyɔ ke séyɪŋi nyaka Kristo, ke néne, seriní mbəŋ enyū mmu yi áchí. ¹⁷ Ene étəŋ be mmu ane ábhárɛ mm̄aet ne Kristo arəp ye chí mmū nkɔ. Menyɪŋ besí bəf̄aet, ebhen beka ke béróbhé.

¹⁸ Mandem ke ákú be menyɪŋ ebhen menkem mémák enyu eyɔ. Yí ke átó Kristo ánkɔ sémpétnsem ntá yi, ne achyé bhese betik beka bo mámpétnsem mámbəŋ kpák ne Mandem. ¹⁹ Eyə étəŋ be Mandem áf̄aet nyaka ntá Kristo beka yěntiki mmu ámpétnsem ámbəŋ kpák ne yi. Abhíkí pere yɪŋi nyaka ndū bə bapu bhəere bebhé. Ne afyé ntó amɔ yesɛ enén nékɔ bo mámpétnsem mámbəŋ kpák ne yi. ²⁰ Séchí ye bo abhen Kristo afyé ntó enen bhésé amɔ. Mbəŋ Mandem ke áf̄aet ye ntá yesé, ndu ábhɪŋi be ne ekəŋ. Ndū nnyén Kristo, sɛnik be mm̄aet, pet ka nsem ntá Mandem. ²¹ Éti yesɛ, Mandem akɔ Kristo mmu ábhíkí kɔ ye bebú ámbák mbúbɔ be sémf̄aét ntá yi sémbák chak besí Mandem.

6

Pəl āghə esəŋəri mbɔ munto Kristo

¹ Besɛ bo sékɔ betik ne Mandem, sɛnik be mm̄aet be báké rɔ berindu

εβθεν yi atəŋə bhe mémbák ndéndem.

² Yi ārəm mbə enyũ básíní be,

“Mpok ákwáy nókó betəŋ be berĩndu, ngók nenikímuet eneka, nywəp bépeme bho nekwáy nəkə, nkwak bhe.”

Ghók ká, néne chi mpok ane Mandem áyàŋ betəŋ be berĩndu, néne chi mpok ane Mandem áyàŋ bepeme bhe.

³ Sépú kə yěnyin ene échèt mmu mbi ne Mandem be bekwéné béké bhak ndũ betik ebhese. ⁴ Enyin ene séyàn chi be ndũ yěntiki enyin ene sékə, séntəŋ be séchí bə betok Mandem tetep. Sébhəŋ maŋák mpoknkem. Sébhəŋ esəŋəri menyu ne menyu, yě nə sébhəŋ maŋák mpoknkem. ⁵ Mánán baden bhese, mánán báfýě bhese ekerékenəŋ. Mánán bágwép ebyək be bə mánchyé bhese esəŋəri. Séyaná gu betik. Mpok ne mpok, séke bhəŋ mbi bebhəre kenó ne énehbhe nəkə bhese te nenyíe menyie. ⁶ Bati yese achi amem pépép, ne sérinji tetep ane Mandem. Sébhəŋ ekébhéntí ne bho, ne sébhəŋ berĩnti. Efónó Bedyere achi ne bhese, ne sékəŋ bo tetep. ⁷ Séghati bo chi menyin ebhen bechi tetep. Betəŋ Mandem béchi ne bhese. Séchí chak besí Mandem ne eyə echi mbə menyiní nenu ebhen békwək bhese sénu ne bəmpap abhese, sénchet bə mbi bebhəŋ bhese. ⁸ Mbək bho báchyè bhese kenókó ke bachak bábyak bhese byak. Mbək bho bárəm erírí ěti eyese, ke báchák bárəm chi ebúbə ěti eyese. Bo básət bhese mbə bə bapu, ené sérəm chi tetep. ⁹ Bo bárəm be agha arinji kpik bhesé, yě nə bo bárinji bhese sayri. ěchí mbə be ségùgu, yě nə, séchi nepém. Báchyè bhese esəŋəri, ke sépú gú. ¹⁰ Séchí ndũ esəŋəri, yě nə, sebhəŋ maŋák mpoknkem. Séchí amə apay, yě nə sékə beyá bo bábhəŋ beyá áfók. ěchi mbə be sébhiki bhəŋ yěnyin, yě nə, sébhəŋ yěntiki enyin.

¹¹ Bə bo Kōrint, séghati bhe yěntiki enyin kponorəŋ ne sénéne bati yese ntá yeka. ¹² Bábhiki fu bese anti, be ke bábhiki pəre kəŋ bhese. ¹³ Nchi ghati bhe menyin mbə mmu ane árəm

enyin ntá bóbhi. Nené ká bati ntá yese, nkúbhé mbə enyũ sékəŋ bhe.

Báké nyóp mmuet ne bo abhen babhiki noko Yesu

¹⁴ Báké nyóp mmuet ne bo abhen bábhiki noko Yesu. Enyin ene echi chak besí Mandem, ébhəŋ yi bekwə ne ené épú chak. Bediéré bekway bébhak nebhuet amət ne ejuri ke? ¹⁵ Kristo abhəŋ yi bekwə ne Satan? Mmu ane ánókó Yesu abhəŋ yi bekwə ne mmu ane ábhíki noko? ¹⁶ Ekerákap Mandem ebhəŋ yi bekwə ne bəmandem nsé? Bese bo sénókó Yesu ke séchí ekerákap Mandem mmu achi nepém.

“Chəŋ nnte eket eya nenti enap, mbak ne bhə.

Chəŋ mbak Mandem wap, bó mámbak bəbha.”

¹⁷ Eta Mandem árəm ye be,

“Fú ká nenti nap

fap ka mmuét ne bhə.

Báké nyóp mmuet ne yěnyin ene ébhəŋó bakwap, ne chəŋ mpet nsət be amuet.”

¹⁸ Mandem Acha Betəŋ Menkem árəm mbə enyũ echi nebhuet achak amem ěkati eyi be,

“Chəŋ mbak Etayeka, mámbak bəbha.”

7

¹ Abhen ekəŋ, tēndu Mandem áchyé bhese bariəp amen, sə ká amó feré ndũ yěntiki enyin ene ékwáy menyəp mmuet eyese ne bati ywese. Séncháy Mandem, sénu bebhak nyáná besí bhi ndũ yěntiki mbi.

Maŋák Pəl ěti bakoŋo Yesu abhen Kōrint

² Nené ká bati ntá yese. Sébhíki kə yě mmu ebépti enyin, sébhíki chəŋti ntí mmu amem, ne sébhíki nyíe mmu ebhəŋ. ³ Mpú rem nə chi ndu betəŋ be be bəkwə bebú. Nnán njámbi ngátí bhe bé sékəŋ be ne bati yesé ankem, ne yě chi newú yě chi nepém, yěnyin épú kəre bhese ne bhe. ⁴ Mbákánti ne bhe tontó. Médəp awó anti tontó ěti yeka. Báchyè me nepəptintí tontó, ne yěndu

sébhòn beyă esōnōri, maṇák ama aya acha.

⁵ Yě chi mpok ane ségháká atú Masidónia sébhíkí bhón nēywēm̄met. Besōnōri bere twō bebhē menkem. ⁶ Ke Mandem mmu áchye bo abhen bati apēt apu bō amem nepōptintí, achyē bhese nepōptintí ndu Táytos átwó. ⁷ Puyě ndiere netwō Táytos ke Mandem ásórē bechye bese nepōptintí. Enyīn echak échí be bāchyé Táytos nepōptintí mpok yi achi awu ne bhe. Aghátí me enyū bābhónó ekwak be ntwó awu, ne enyū bati ábè bhe amem ne áyóme. Apēt aghati me ndū bābhónó nti tontó bete ne me. Éká maṇák ama apēt aya acha. ⁸ Yě embak chi be ekátí ené nsíní bhe éká bābhón basémé, áyóme apú ne me be nsīn yó. Ndū nebhōnet mbón áyóme mbōnyune ndíní be yó échyé bhe basémé, yēndu basémé mō áchí chí ndū mómbīnī mpok. ⁹ Tetep, mbōn maṇák be nsīn be ekátí ke puyě chí ēti yó échyé bhe basémé. Enyīn ene éká mbónó maṇák chi be basémé amen ekátí eyō échyé bhe akū bātīknsem ndū bebú ebheka. Bebēntí ebheká bechi enyū bebēntí ebhén Mandem áyān bōbhi mámbón. Ékū be ekátí eyō ébhíkí twō ne ménémé ntá yě mmu yweka. ¹⁰ Basémé amen Mandem ákónó ākū mmu ántīknsem ndū bebú bhi, antwó ntá yi bé yí ámpémé yi, ne apu twō ne áyóme. Ke basémé bō mmik átwó chí ne newú. ¹¹ Bē babhōn māngó enyīn ene basémé amen Mandem akōnō ákú ntá yeka. Néne, bābhōn beyă ekwak béyībhirī menyīn. Ékū bāso amō ndū ndak ane ne bābhón beyă bebēntí ēti ndak ané mmu wu ákú ne bābhón becháy ēti ndak ane áfákárí. Bābhón beyă ekwak beghō me ne bāyān tontó be mántémsí mmū ane átwó ne ndak. ¹² Yēndu nsíní ye be ekátí, mbíkí sīn chi bekū māndíní mmu ane ákú nefwōp ne mmu ane bākú yi nefwōp. Nsīn chí ēti bāghó besí Mandem, be bābhón nti ne bhese tontó.

¹³ Eyō échyè ye bese nepōptintí.

Bāfyé bhese nti, ne berōn ambi, sechi maṇák ēti maṇák amen Táytos ábhónó ndū be mankem bāsórē yi awu sayri, bākú nti eni nepōp amem. ¹⁴ Mēghāti nyaka bhe chí menyīn ebhen bechi tetep mpoknkem. Ne bābhíkí chye me ntíanwōp ēti enyīn ené ngátí Táytos ndebhe nōkō awó anti ēti yeka, ne éfú nkwō tetep. ¹⁵ Néne, Táytos apēt akōn be áchá, sayri sayri, mpok yi átik enyū bāsíéptí yi ne becháy, māngwēre nōkō, ne enyū bākú yēntikí enyīn ene yi ághátí bhe. ¹⁶ Néne, nchí ṇák, mbōnyune mbákántí ne bhe ndu yēntikí mbi.

8

Enyū bō Mandem bābhónó bechye akap ndū bekwak bho

¹ Bōma, séyān māndíní ēti berīndu Mandem ebhen bakwó bho Kristo abhen atú Masidónia bátónó. ² Beyă besōnōri ebhen bó bāghó, békū bābhōn mamō tontó. Yě nō, bābhōn beyă maṇák. Ékū bābhōn beyă ekōn bechye akap keyīnī nsem ndu bēkwak bo, yēndu bāchí ndū beyă kechép. ³ Nchí ghati bhe be bāchyē mbō enyū amō yap átōn. Ne mpok bāchyē, bāchyé mbōn echa enyū amō ayap átónó, mbō enyū éfú bhō anti. ⁴ Bāchyé, mánik nōkō bhese mm̄met ndōn ne ndōn ne nti nenkem bé sēnchíe bó mbi mánkwák bo Mandem abhen bachi Yerúsalem. ⁵ Nkwó bho Masidónia bākú bacha enyu ene sékāysi nyaka be bākway bekū. Nném enyīn ane bō bāyāmbi bākú chí be bāchyé nepém enap nenkem ntá Mandem Acha. Bāchyé ye mm̄met ntá ye se nkwo ndu bekojō nkāysi Mandem. ⁶ Táytos anān abho besōt bakap ntá yeka ndū bekwak bachébhébhō. Ékū séghátí ye yi be ampētsem awu ankwak be māndōk ambi menaṇa betikí berīndu ebhen bābhó. ⁷ Bābhōn yēntikí enyīn ndu mbi Mandem bācha. Bābhōn neka ne Yesu erírí. Bāghāti bho Mbok Ndíndí ēti Yesu sayri. Bāriñi tetep Mandem. Bāchyé nepém eneka nenkem ndu bekū betik Mandem ne bākōn bhese

tontó. Kα yeka nkwo betik ndu bechye ne berindu ebhen beya becha.

⁸ Mpu rem nα chí be bābhōn beka mbα enyū ngátí bhe. Nchí kα chí be māndíní enyū bō bāchák bābhónó ekōn ndu békwaák. Nkα chí be māmbón mbi betōn be bākōn bo bachak tetep. ⁹ Bē bābhōn bāriní enyū berindu ebhen Yesu Kristo Acha átónó bhese. Yēndu yi ábhónó nyaka yēntiki enyīn, ayibhiri arōp nchébhé mmu ēti yeka be kechep eki kénkα māmbák bo abhen bābhónó yēntiki enyīn besí Mandem.

¹⁰ Maníé ama ndū ndak ane chi be: Mmíé éyú, bē kē bāyambi bechye akap, ne mbōn be kē bāyambi bebhōn ekwak beka nα. ¹¹ Naná ye ká betik ebhen bābho mbα enyū amó ayeka átōn, be nekα yweka ánkα enyumōt ne ekwak beka mbα enyū bātí ¹² Mbák mmu abhōn ntí béchye akap, Mandem āsōt enyīn ene yi áchyé mbα enyū amó yi átōn. Apú bhep mmu ányché enyīn ene yi ábhíki bhōn. ¹³ Mpu rem nα chí be māmferé ntu amūet bō bachak māmbyay be anti. ¹⁴ Nchí yan chí be ndū bābhónó tontó néne, mānkwaák bo abhen bābhíki bhōn, be mpok bō nkwo bābhónó, mānkwaák be ndū mpok ane bābhíki bhōn. Enyu eyō be mankem bābhak sayri enyumōt. ¹⁵ Echi mbα enyū Ekáti Mandem éghāti bhese be,

“Mmū ane ápókó beyā nenyíé enen néfú amfay ntá Mandem, ānyie nyaka yēnyīn kerōp, ane ápókó chí mandú abhōn enen nekwaáy yi gbák.” *

Bátó Táytos ne mamūere bhi ntá bōnkwo abhen Kōrint

¹⁶ Nchí kaka Mandem be akα Táytos ámbōn nkúbhé enyū ntí enen me mbónó ndu bekwak bhe. ¹⁷ Puyē chí be aká beka enyīn ene séghátí yi. Yimbōn anán abhōn ekwak bepet bétwō awu beghō be mankem. Éti yō, átwō ye nkwo ndū mmūet eyi. ¹⁸ Sétō manō achak nkwo ne Táytos.

* 8:15 Yīnī Esodās 6.18.

Nkwó bo Kristo mban enkem bāriní yi sayri ēti betik ebhen yi ákà ndu béghāti bho Mbok Ndíndí. ¹⁹ Ne ndu berōn ambi, yi ke bakwó bho Kristo mbankem báyábhé bé ankα nαkα ne bhese ndū betikí berindu ebhen sékà. Sékà bhō ndu nkwo enyu eyō bé sēnchye Mandem kenókó ne bétōn be sebhōn ntí békwaák bho. ²⁰ Ndū sékò ndu nkwo, eyō epu chye mbi be mmu ánkáysi be sébhōn batí apay. Sēsōt mpok be yē mmu áké ji bhese beyīn enyū sékà ne beyā akabhé nkáp ane. ²¹ Séyān chí beka enyīn ene echi chak, puyē chí ndiere besí Mandem Acha, ke besí bho nkwo.

²² Sétō nkwo mómayese achák ne bhō. Sénan semō yi ndōn ne ndōn, ndu beyā babhi, ne séghó be abhōn ntí békα betikí Mandem. Néne, áchyé mmūet ndu beka bhō achá mbōn enyu esí mbōnyune abháká ntí ne be tontó. ²³ Mbák chí Táytos, chí ntí nkūbetik awa. Ákà betik ne me ndu bekwak be. Mbák chí bōmayese bachak abhō, yēntiki mmu wap achi mūnto ndū ntí bakwó bho Kristo abhen bátó yi, bō bho bāchyé Kristo kenókó. ²⁴ Kα yeka bakwó bho Kristo mángō kponorōn be bābhōn ekōn ne bho, ne be ntí achi ane sédēp awō anti ēti eyeka besí bhap.

9

Mmu ane ápí tontó āghēm tontó

¹ Ntí apu ane mēsīn be ēti nekwaák enen bābhónó bechye nkwo Kristo abhen Yerúsalem. ² Ndíní be bābhōn ekwak bekwak ne ngátí nkwo Kristo abhen atú Masidónia ēti yeka ndep nαkα awō anti be bēka bōmayese mankem abhen atú Akáiya mānan bātōnti mmūet ndu bechye nekwaák te mmíé eyu. Ne betan ebhen bāfyé ndū ndak ane ndu ménýíkísi batí beyā bhap be mántōntí awap akabhé nkáp nkwo. ³ Ke nchí to bōmayese abhen ntá yeka ndu beka be nepá ane sépānyu ēti eyeka ndū menyīn ebhen áké bhak ndéndem. Ene, chí beka be mānkwaáy bétōnti mmūet ne

ayweka akap mbɔ enyũ ngátí bhɔ be chɔŋ mǎnkɛ. ⁴ Mbák ntwó awu ne mbák bɔnkwo Masidónia ené bǎbhiki re tonɗi mmɛet sayri, chɔŋ mbɔŋ beyǎ ntíánwɔp mbɔnyune ngátí bhɔ enyũ nsiki ntí ne bhe. Mbák émfákárí nɔ, ntíánwɔp eneka néya mbɔŋ néncha. ⁵ Ɛtiyɔ ke nkaysi ye be eri mfyé betan be bɔmayese mánjámbi mántwɔ awu mántonɗi akap ane bǎfyε bariεp bechye ke mǎntwɔ. Eri beku be akap wu ámbák chi ane áfù be anti, puyě chi enyiŋ ene mányiere be nyiere mǎnkɛ.

⁶ Bǎké ghokontik be mmũ ane apí mbwɔt ane ábhíkí ya, ághem mbwɔt ane abhiki ya. Ke mmũ ane apí beyǎ, ághem beyǎ. ⁷ Yěntiki mmu abhɔŋ bechye akap chi mbɔ enyũ yi akɛ ntí bechye, puyě chi ne basémé anti, ne ékébhak chi mbɔ be bápuri yi puri, mbɔnyune Mandem akɔŋ mmu ane áchyé akap ne manák. ⁸ Ne Mandem abhɔŋ betan bechye bhe áfók ane aya acha be mǎmbɔŋ yěntiki enyiŋ ene échébhé be enyu ene éya encha kpat mǎnkway bekwak bo abhen menyiŋ bechebhe bhɔ. ⁹ Echi mbɔ enyũ Ekáti Mandem érém be,

“Mmu Mandem achi awó fúú. Achye bo abhen eyap epu keyiŋi nsem. Berítí betik ebhi bépú nem.”

¹⁰ Chɔŋ Mandem mmu áchyé mbwɔt ntá nkwananki ne ányché nenyié menyie anchye be nkwo mbwɔt, ankɛ yɔ anjá ancha, ne ankɛ berítí betik ebheka ménchyé beyǎ mbwɔt.

¹¹ Chɔŋ Mandem anchye bhe keném ndũ yěntiki mbi be mǎnkway bechye tontó ne awó fúú. Ne akap ayweka wu ámfɛet ntá yese angaka ntá bo abhen bǎtò wu ntá yap, ne ánkɛ bó mánchyé Mandem bakak. ¹² Betik ebhen-ne bǎkà békwàk nkwo bo Kristo ndu menyu bεpay. Békwàk bɔ mǎmbɔŋ menyiŋ ebhen bechebhe bhɔ ne békwàk bɔ mánchyé Mandem beyǎ bakak. ¹³ Ndũ bǎchémé nkáp ne bǎchyé bo bhɔ, bǎtɔŋ be bǎkoŋo tetep ane Mbok Ndíndí ane bǎrem be mǎnókó. Ndũ bǎchyε enyu yɔ ne awó

fuu ndu bekwak bhɔ ne bo bachak, bo bǎghɔ ne bǎchyε Mandem kenókó.

¹⁴ Ndu berɔŋ ambi, chɔŋ bó mánik nɔkɔ mmɛet ntá Mandem ɛti yeka. Bǎbhɔŋ ekɔŋ beghɔ bhe mbɔnyune bǎghɔ beyǎ berindu Mandem amɛet yeka. ¹⁵ Sénkáká nókó Mandem ndũ akap ane yi áchyé ane mmu apú kway berem enyũ wu achí.

10

Pǎl ákɛ mándiŋí be yi achi mǎnto tetep

¹ Membɔŋ Pǎl ke nchí nik be mmɛet ndũ nnyén Kristo mmu ábhóŋó ekébhénti ne nesεptimɛet. Chi me mmu mbák bho bǎrém be mpok nchí ne bhe besí ne besí nchí rem kepí ne becháy, ke mpok mpu ne bhe nchí siŋ be bekáti ne betanɗi beyɔŋ.

² Nchí nik be mmɛet be bǎké puri me be mbák bebébebe ne bhe mpok ntwó awu. Ndíŋí be mbɔŋ bébhak bebébebe chi ne bo abhen bákáysi be sékà menyiŋ mbɔ bɔ mmik. ³ Yěndu séchí ndũ mmiki ne sépú nu mbɔ bɔ mmik. ⁴ Menyiŋí nenu ebhese puyě chi ebhen bakwǎŋwan. Mandem ke áchyé bhese bhɔ, ne bébhɔŋ betan bechɔŋti bepok ebhen bɔmpap ebhese bǎbhése.

⁵ Séchɔŋti netaŋányu ne yěntiki enyiŋ ene été bechet bo mbi be bǎké riŋi baraka Mandem. Sékém yěntiki enyũ nkaysi mbɔ mǔkenɔŋ ane bákémé ebhíenenu, ne sékà yɔ ándóbhe ghok chi Kristo. ⁶ Mpok mǎnan bǎchyε mmɛet enkem ntá Mandem, chɔŋ sɛntonɗi mmɛet bétémsi yěntiki mmũ ane átanɗi ne Kristo.

⁷ Bǎriŋi menyiŋ ebhen beyiŋi me chi amfay amfay. Mbák ye mmu ariŋi sayri be yi achi nkoŋo Kristo, ándiŋi be bese nkwo sechi bakoŋo Kristo mbɔ yi. ⁸ Yě embak chi be nchí dep awó anti tontó mandú ncha enyũ mbóŋó beku ɛti betan ebhen Yesu Acha áchyé bhese, eyɔ epu kɛ mbɔŋ ntíánwɔp. Achyé me betan ebhɔ chi beku mǎngo, puyě beku mǎnkwen. ⁹ Mbíkí yan embak mbɔ be mǎsɔt bekáti ebhen mǎsiŋ beku mǎmbɔŋ becháy. ¹⁰ Mbák

bho bárèm bè, “Bekati Pól ásiṅ betan becha ne beyəṅ ebhi bétàk mmu te anti, ke mpok yi achi ne bhese, apú bhəṅ betan ne apú rem yənyiy ené échwè bo anti.” ¹¹ Menyü böbhə bábhəṅ beriyi be menyiy ebhen sésiy ndü bekati mpok sépú awu, bó ke séku chəṅ mpok sébhak awu ne bhe.

¹² Puyě be sémə beyenti mmuet ne bo abhen bákak mmuet. Ke neyenti mmuet enap ne bati ndu betəṅ be bácha bhə, nétəṅ chi be bábhíkí bhəṅ mbəṅ keboṅ. ¹³ Mbák chi bhese, sépú pányu encha enyu sébhəṅó beku. Sėti bewenti chi ndü ndiere ane Mandem afyé be sénku séngwenti aré, ne be nkwo bächí ebhe eyese.

¹⁴ Sébhíkí kinji ndiere ane Mandem afyé mpok séyambi sétwó ntá yeka. Bese babhəṅ ke séyambi sétwó bhe ne Mbok Ndíndí éti Yesu Kristo. ¹⁵ Sépú kinji ndiere ane Mandem afyé ndu ebhese betik. Sébhaka nti chi be ndü neka eneka ne Kristo négə néndək nəkə chi ambi, chəṅ betik ebhese nkwo nenti eneka méngo méndək nəkə chí ambi. ¹⁶ Mbák echi nə, chəṅ sénkway berəṅ beghati Mbok Ndíndí amem betək bechak ebhen yě mmu abhiki re ku betik aré, kepányu éti betik ebhen bə bákú ndü ebhe mmu achak. ¹⁷ Ke Ekati Mandem érəm be, “Yě agha ane áyanj bépanyu, ámpányu éti enyiy ene Mandem Acha áká.” ¹⁸ Puyě mmu ane árəm eriri éti mmuet eyi ke Mandem Acha ásət ne maṅák, chi mmu ane Mandem árəm eriri éti yi.

11

Pól ärəm be betik ebhi bechi kekúri ne ebhen bönto nsé

¹ Nchí níkmuet be mánkepnti ne me ndu nchí rem kepi mbə echinṅtímu. Kép ká nti ne me. ² Diṅj ká be nkəṅ be ne mpabhamík ane Mandem. Nsət be mbə ngəsəṅ ane ábhíkí rinji mbakanen ne nnánj mfyé bariep ne mmü amət ane ábháy bhe. Mmü wu chi Kristo. ³ Ke mbəṅ becháy be böfú bákway berwə bhe mbə enyü Satan ásré nyaka bapu mi

arwó Ifa, énkə nkaysi ayeka ampəkə bhe mǎngure ebhi, kepere koṅo mbi Kristo ne nti nemət enen nchí pépép.

⁴ Nchí rem nə mbənyune echi mbə bhe mbák mmu atwə ntá yeka aghati bhe enyiy, yě yi árəm chi éti Yesu achak ane achi kekúri ne ane séghati bhe menyiy éti yi, mǎnoko nóko. Ne yě árəm chi éti efóṅó ene echi kekúri ne Efóṅó Mandem mmu mǎnene bati ntá yi bákaka, ne yě árəm chi éti Mbok Ndíndí ane achi kekúri ne ane mǎnókó, mǎnsəre sət amə apay.

⁵ Mbíkí kaysi be bo abhen básət be bachi manem bönto bacha me. ⁶ Ngufú mbíkí rinji berem kepi, ke ndinji enyiy ene nchí rem, ne sénəṅ séku be mǎndinji nó kponəronj ndəṅ ne ndəṅ, ne ndü beyǎ babhi.

⁷ Mpok ngátí bhe Mbok Ndíndí Mandem, mbíkí bhep be nkáp. Nséptímuet ntá yeka ndu bekwak mǎmbak maném bo. Nkə nyaka nə chi bebú ke? ⁸ Nchí sət nyaka nkáp ntá bakwó bho achak ndü bekwak bhe. ⁹ Ne mpok nchí awu ne bhe nke bhəṅ nkáp mbíkí chyey yě mmu yweka esəṅəri mbənyune bati bömayese abhen báfú atú Masidónia ke báchyè nyaka me nekwak. Mbíkí chyey bhe ntu wa be mǎmpəkə wáwák. Ne enyu eyə ke nchí bhak. ¹⁰ Ndü tetep Kristo achi ne me, nchí rem be yě mmu apú kway beku me mbət bedep awə anti ndü atú Akáiya ankem. ¹¹ Nchí ku nə ndak yi? Chi be mbíkí kəṅ be ke? Wáwák! Mandem arinji be nkəṅ be!

¹² Ne enyiy ene nchí ku, chəṅ ndək ambi beku yə, bé mkpət bekak bo abhen bárəm be bákú betik ebhap nkúbhé mbə enyü mékə ebha. ¹³ Menyü böbhə puyě bönto abhen tetep. Chi bo abhen báyibhírí mkpá, ne bárwə bho ndü betik ebhen bə bákú be báchi bönto Kristo. ¹⁴ Ndak ane apu ané maknkay. Yě chí mbəṅ Satan áyibhiri mkpá anku mbə be achi ángel ane bediéré Mandem béghə yi amuet. ¹⁵ Épú yé enyinj maknkay mbák bakú betik Satan bákú nkwo mbə be bächí

bo abhen bákà menyiṅ ebhen bechi chak besí Mandem. Ndú ngwenti yap bábhəṅ chi nsáy betik ebhen bə bákà.

Pəl ádèp awə anti ḗti besəṅəri ebhi mbə müntə Kristo

¹⁶ Mpet nchí rəm be, yě mmu áké kaysi be ntí ábhíkí kway me amem. Mbák bákaysi nə, sət ká me enyu ene bákway beghok enyiṅ ene mmu ane ntí abhíkí kway yi amem árəm, bé menkwə ndep awə anti mandú. ¹⁷ Enyiṅ ené méréṁ puyě enyiṅ ene Acha aghati me. Nchí rəm chi mbə echinṅtímu. ¹⁸ Tëndu beyä bo bápənyu ḗti menyiṅ ebhen bakwāṅwanṅ básət be bebhəṅ menwəp be mǎngok nəkə nsé yap, bábhəṅ ye beghok menyiṅí tetep ebhen mbónó bégháti bhe ḗti mmuet eya. ¹⁹ Bě bho bächí barinṅindak, bächəkə mǎngoko nəkə menyiṅ ebhen bechinṅtí bho bārəm ne maṅák. ²⁰ Bákə bo abhen bábhəre bhe mbə basem ne mányie bhe nsem amət, ne mányiere be amík, ne báyiṅi be fúú kpát bádén be. ²¹ É! Mbíkí bhəṅ nə chi betəṅ-é! Fəṅorí ká me be mpú kə menyiṅ ebhə ntá yeka.

Chəṅ ndək ambi berem mbə echinṅtímu. Yěntiki enyiṅ ene ékə mmu ándep awə anti, me nkwo məkway bedep awə anti ḗti enyiṅ eyə. ²² Mbák bádèp awə anti bé bächí bo Hibru, me nkwo nchí mmu Hibru. Mbák bächí bo Israel, me nkwo nchí mmu Israel. Mbák bächí bebhárəbhə Abraham, me nkwo nchí ebhárəmə Abraham. ²³ Mbák bächí bə betok Kristo, me nchá bhó. [Nchí rəm mbə ebhokori mmu.] Nkə betik nchá bə mankem. Nchwe kenəṅ ndəṅ ne ndəṅ ncha yěntiki mmu, mǎntem áyá acha, ne ndəp kékwót begu ndəṅ ne ndəṅ. ²⁴ Bo Israel mánaṅ bádèp me nnet ne ékpá ndəṅ esá nsem nekú ne enwi. Bákə nə ndəṅ etay. ²⁵ Bə Rom bádén me ne ékpa kenəṅ ndəṅ érá. Bo bátémti me ne batay ndu beway ndəṅ amət. Achwi abet anyén ne me ndəṅ érá. Achwi árákátí amem manyu ekə ngókonyen ndú beti mémət ne nywəp némət. ²⁶ Mfórí nēwú beyä mpok ené méréṅ nekə. Mfórí nēwú amem

manyén ane ájwí ágbóko, mfori nēwú amə betanṅí baghép ne amó batí bo Israel ne abhen bápú bo Israel. Mfórí nēwú amem betək begho, ne amem baso, ne amem manyu ne amó bənkwo abhen betábhá. ²⁷ Nnáj nkə betik, nsəṅəri mmuet beyä mpok nke kway bebhəre kenó, ne nchókó nsay nke kwáy bebhəṅ yě manyier menyu ne nenyíé enen nékwáy me, ne mbúerp ákók me ndu mbíkí bhəṅ nden bekuti mmuet. ²⁸ Besəṅəri bechak béchí ke mbíkí pere yan berem ḗti besəṅəri yěntiki ewak. Puyě chi ndiere menyiṅ ebhen. Mbəṅ beyä basémé beyiṅi enyu ené bəka bakwó Kristo bächí. ²⁹ Agha ákway bebhəṅ békwené ke ékebhak ntá ya mbə be me ke mbónó bekwéné ebhə? Agha bákway bekə yi ankwen ndu bebú ke ntí kedu me amem ne bebənti?

³⁰ Mbák mbəṅ bedep awə anti chəṅ nkə nə chi ndu menyiṅ ebhen bétəṅ be mbíkí bhəṅ betəṅ. ³¹ Mandem Mmu achí Chi ntá Yesu Acha arinṅí be mpú sénse.

Bakak ámbak ne yi ngwenti ti. ³² Mpok nchí etək Damáskəs, Góbhano ane mfə ngo Aretas afyé, áchye eyəṅ be batémé nenu mambabheri nəkə nyúbha ané etək enyu ene bə bákway bekem me. ³³ Ke bənkwo bákə nchwe amem ekay ene báséré nnik are bátó ndu mbok ane achi ankok, básəbhe me amík, mbue.

12

Pəl ádèp awə anti mbənyune abhəṅ nti ne bənkwo Kōrint

¹ Mbəṅ berəṅ ambi bedep awə anti yěndu nsáy ápú aré. Ke dš ká ngati bhe ḗti kenó amík anti fúú, ekən ngó ne menyiṅ ebhen Yesu Acha ákú me ndinṅi. ² Ndinṅí mmū ane achi nyaka nkoṅo Kristo. Egháká mamié byo ne anwí echəṅ ene Mandem ásóré yi te amfay. ³ Mpet nchí rəm be ndinṅí be Mandem asət nyaka mmu wu árək Paradays* ne yi, ke chí ndu efónó ke chí ndu nkwo mmuet a, mbíkí rinṅi. Mbəṅ Mandem ke arinṅí. ⁴ Aré, aghók menyiṅ

εβθεν mmu ábhíkí bhəŋ beghati bho enyũ bə bechi, ne mmu apú kway mbəŋ berem enyũ bechi. ⁵ Mbəŋ bedep awə anti ěti mmu wu, ke mpú kə nə ěti mməét eya. Nchi dep awə anti chi ěti menyin ebhen bétəŋ be mbíkí bhəŋ betəŋ. ⁶ Yě embak chi be nchí yaŋ bedep awə anti mpú bhak echintímu mbənyune nchí rem chi tetep. Ke mpú kə nó ndũ mpú yán be yě mmu ánkáysí be ncha enyũ mmu ene yi ághə ne ené yi ághək mərem be nchí.

⁷ Ndu bekə be nké pányu ěti beyă menyiní maknkay ebhen yi ákə mendíní, áchyé me esəŋəri. Mbák mbə mmu ane báfyé yi nsé aməet. Esəŋəri eyə ebhak enyin ene Satan átó be ényíéré me amik, énkəŋ me nke pányu. ⁸ Nnik Yesu Acha mməet ndəŋ éráť be yi amfere me esəŋəri ene aməet. ⁹ Ke akeme me be, “Berĩndu ebha békway ne wə mbənyune betəŋ ebha bétəŋ kponorəŋ chi aməet bo abhen mməet apú bhə.” Ndu echi yě nə, chəŋ ndək ambi bedep awə anti ne maŋák ěti mbíkí bhəŋ betəŋ, be betəŋ Kristo mémbak ne me. ¹⁰ ěti Kristo, nchí ye maŋák be mbíkí bhəŋ betəŋ, yě básəkəti me səkəti, yě menyin bétəŋ taŋ ntá ya, ne yě nchí bhəŋ nenyok menyu ne menyu, ne yě báchyé me chi besəŋəri. Echi nə mbənyune mpok ane mbíkí bhəŋ betəŋ ke nchí taŋ sayri.

Pəl abhəŋ ntí ne bəŋkwə abhen etək Kərint

¹¹ Ndem kepí mbə echintímu. Bě kě bəpúrí me nkə nə mbənyune, be ke bəbhəŋə beghati bho enyũ mmu me nchí. Yěndu mpú yěnyin, bənto abhen bəyəŋ nə manyén ayap amfay bəbhíkí cha me. ¹² Mpok nchí awu ne bhe nkə menyin betəŋ be be nchí munto tetep. Mbəŋ ekébhéntí ne nkə menyiní maknkay menyu ne menyu. ¹³ Ndiere enyin ene mbíkí kə ntá yeka ené nkə ntá bakwə Kristo bachak ncha chi be mbíkí bhəŋ bhe nekwa? Fonorí ká me ndũ nefəŋəp enə!

¹⁴ Diní ká be nnəŋ ntəŋťi bétwə beghə bhe ndu ndəŋ ene éjwí éráť. Mpú bhak chəŋ ntu ntá yeka mbənyune be ke məyaŋ, puyě bakap ayeka. Echi nə mbənyune puyě məmbə ke bəbhəŋə bebhəre menyin ntá bachi ne manə bhəp, chi bachi ne manə ke bəbhəŋə bebhəre menyin ntá bəbhəp. ¹⁵ Chəŋ mbəŋ beyă maŋák bechye yěntiki enyin ene mbəŋə, yě chi mməet eya, ndu bekwa bhe. Ndũ ekəŋ eya ne bhe égə éndək nəkə chi ambi, eyeka ne me émay nəkə may ke?

¹⁶ Sayri sayri, bákə ne me be mpok ntwə awu, mpú sət nyaka menyin ntá yeka, yě nə mbək bərəm be nchí mmu betábhá, ne be nchí sət menyin ebheka ndu ngwáy. ¹⁷ Ndũ nkə bho abhen ntó ntá yeka, yě amət ábhíkí sət nnyén ena berwə bhe. Epú nə ke? ¹⁸ Nnik nyáka Táytəs ne məmáyeŋe be mántwə awu ntá yeka. Atwə nókə asət menyin ebheka ndũ ngwáy ke? Me ne Táytəs sébhəŋ chi nkaysi amət. Pú nó? Bese ne yi sébhəŋ chi ekakáneko éməť. Pú nó?

¹⁹ Abhen ekəŋ, bákáysí be ndu mpok ane nkem sérəm menyin ebhen chi ndu bétəŋá mməet ntá yeka ke? Wáwák! Sérəm chi enyũ Kristo áyən be séndem ne besí Mandem. Sékə yěntiki enyin chi be mənséné ndũ mbi Mandem. ²⁰ Mbəŋ becháy be ngufú mpok ntwə awu beghə bhe nchí kway betemeri bhe ndu nte ane mbíkí káysi betemeri bhe, ne be nkə məŋgə be mpú ndu nte ane bəkaysi beghə me. Ngufú, nchí kway betemeri bhe ndũ bəgwə, ne ndũ bəbhəŋ mpabhamík ne bati, ne ndũ echókónti, ne ndũ məŋem meŋémé, ne ndũ bəchəŋti manyén bati, ne ndũ enəŋti, ne ndũ epin bekáysi be bəcha bati, ne ndũ bəkə menyin táká táká. ²¹ Mbəŋ becháy be nnəŋ mpet ntwə awu chəŋ Eta Mandem ánkə mbəŋ ntíanwəp besí ebheka, ne mbak ndũ nedí kebhe ěti beyă bə abhen bəkə nyaka bebú ne bəbhəet bekə berə menyin, ne epúsí, ne mányie berə epusi.

13

Ndū ngwenti, Pāl ayèp bōnkwo Kōrint batú

¹ Ndōn ane ákú érát ene nchí twō beghō be bāké ghākōntik be Ekáti Mandem érēm be mbák bo mándem be mmũ ákú ndak, bábhōn bétwō ne batísie bapay, mbák apu nō, barat. ² Mpok ntwó awu ndū nekō enen néjwí ndōn epay, njep batú bo abhen bákú bebú ne bōnkwo bachak mankem. Néne, mpet nchí semti bhō ené mpú awu nkúbhé mbō enyū nkū nyaka mpok ntwó awu be, mbák mpét ntwō, mpú rō bhō enyu eyō. ³ Chōn nkū mángō berīn menkem ebhen bétōn kponōron be nchí rem chi menyiñ ebhen bífú ntá Kristo. Apú kem be mbō mmũ ane ábhíkí bhōn betan. Atōn betan ebhi mpok áchí nenti eneka. ⁴ Yēndu bágó yi ndū ekotákátí mbō mmu ane abhíkí bhōn betan, Mandem ákú yi apetnsem ndū nepém. Bese nkwō sebhíkí bhōn betan ndu sébháré mmuet ne yi. Ke ndu sétok bhe, chōn sémbōn nepém ne Kristo ndū betan Mandem.

⁵ Chák ká mmuet beghō mbák, ndū ekakáneko eyeka, bākōnō menyiñ ebhen mánókó. Yīñí ká mmuet. Mbák epu nō, nó bākwen nemō. ⁶ Nókó ká be chōn mángō be sebhíkí kwen nemō. ⁷ Sēnīkmuet ntá Mandem be bāké kē nefwōp. Sēpú kē nō chi bekū bo mángó be séchí chak. Séyán chi be māmábak chak, yēndu bākway beyīñi bhese mbō bo abhen babhōnō bekwéné. ⁸ Yē embak yi, sepú kway bekū enyiñ ene échet tetep mbi. Sékà chi enyiñ ene ekū tetep ane Mbok Ndíndí ándókó nókó ambi. ⁹ Sébhōn mañák mbák bātan, ye émbak chi be sebhíkí tan. Sēnīkmuet ntá Mandem be neka eneka néngó nenjwi pōt. ¹⁰ Nti ane nchí sīñ ekáti ene ntá yeka ambi ambi chi be mpok ane mētō chōn awu, nkésot betan ebhen Mandem áchyé me mbak bebēbebe ne bhe. Mandem achyé me bhō chi bekū mǎnte ndū neka eneka, puyé chi bekū mǎnkwen.

¹¹ Bōma, berōn ndū ngwenti, ghók ká maníe ma, mǎnchōkō sayri. Nyuré ká ekakáneko eyeka, māmباك eyōn émōt ne bati. Bák ká sayri ne bo báchák. Mbák mǎnkū nō, chōn Mandem mmu ákōn bhese ne áchyé bhese kpák, ambak ne bhese, ambak ne bhe. ¹² Kaká ka bati sayri mbō bo Mandem. ¹³ Bōnkwo mankem abhen báchí fá bātō nkwō bhe bakak. ¹⁴ Yesu Kristo Acha ántōn be berīndu, ne ekōn Mandem embak amem bati yeka, ne eyōn émōt ene Efōnō Bedyere áchyé embak ne be mankem.

Ekáti Pǎl ntá Nkwǎ Galéshia

¹ Με Pǎl mǔnto Yesu Kristo ke nchí síη ekáti ene. Puyě bakwǎηwan ke báyábhé me, ne puyě nkwǎ ke átó me. Chi Yesu Kristo ne Mandem Etayese mmu akǔ Yesu ampɛtnsem ndu nepém. ² Nchí síη ntá yeka bǔnkwǎ abhen atú Galéshia, ne bati bǔnkwǎ abhen báchí fá ne me bachem ne me béto be bakak. ³ Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mántǔη be berǐndu, mánychye bhe kpák. ⁴ Yesu Kristo achyé nyaka mmǔet έti bebú bhese ndǔ mkpáká mmik bebú ane echǔη. Akǔ nǔ békǔηη nkaysi Mandem mmu achi Etayese. ⁵ Yi ke bo mankem bábhǔηǔ bέchyé kenókó ngwenti ti. Amen.

Mbok Ndíndí amǔt ke achi

⁶ Echí me maknkay bé bǎtǔη bǎrǔ Mandem mmu ábhǔηǔ be έti berǐndu Kristo be mambák bǔbhi, ne bǎrǔbhé kǔηη chí Mbok Ndíndí achak. ⁷ Puyě chi mbǔη be Mbok Ndíndí achak achi, ke mbǔk bo báfyé bhe ebyǔk anti ne báyan chí béyibhiri Mbok Ndíndí έti Kristo ndǔ enyǔη echak. ⁸ Ke yě embák chí bese, yě chí ángel ke ághátí bhe mbok ane áchí kekúrí ne ane séghátí bhe, eyak embak ne yi. ⁹ Mbǔ enyǔ sénǔη séghátí bhe, mpɛt nchí ghati bhe be yě agha ane ághàti bhe mbok ane achí kekúrí ne ane séghàti nyaka bhe, mǎnókó, eyak embak ne yi.

¹⁰ Nchí yan ne chí be bo mankak me ke? Wáwák! Mandem kě mǔyan ánkák me. Nchí yan chí bé bo mambǔη maηák ne me ke? Mbǔ mbǔét chí mmu ane nchí yan be bo mambǔη maηák ne me, mbǔ mpǔ mmǔbetok Kristo.

Mbok Pǎl afu nyaka chí ntá Kristo

¹¹ Bǔma, dǔηǔ ká be Mbok Ndíndí ane ngátí bhe abhiki fu ndǔ nkaysi bakwǎηwan, ¹² abhíkí fu ntá nkwǎ, ne yě nkwanηwan abhiki tǔη me. Mbǔη Yesu Kristo ke ákú mǔndǔηǔ

yo. ¹³ Bǎghok enyǔ nepém ena nchí nyaka mpok mékǔηη berǔηǔ bo Israel, bǎghók ndu nchí chye nyaka bǔnkwǔ Mandem beyǎ esǔηǔri, nnu nǔkǔ be nnǔηǔ nkwǔ wap. ¹⁴ Nchí nu nyaka tontó békǔηη berǔη abhen bachǔmbi bha. Ne nchí kǔηη nyaka mbi Mandem bo Israel ne ntǔ ena nenkem, kpát ncha bo Israel báchák abhen ekaká nebhe eya.

¹⁵ Ke Mandem anǔη ayap nyaka me te ndǔ mpok ane bábhíkí re bhe me. Ayap me έti berǐndu ebhi, abhǔηǔ me be mbak mmǔbetok ayi. ¹⁶ Abhǔη maηák bekǔ mǔndǔηǔ Mǔywi, be mbǔη mbi beghati bho Mbok Ndíndí έti Yesu ntá bo abhen bǎpǔ bo Israel. Akú nókó nǔ, mbíkí rǔη ntá yě mmu be anchye me manie. ¹⁷ Yě chí Yerúsalem mbíkí ko ndǔk beghǔ bo abhen báyǔmbi bebhak bǔnto ke mǔtwǔ ansem. Ndǔkǔrǔη tée atú Arébia, ke étaré nókó, mpɛtnsem Damáskos.

¹⁸ Efǔéré nókó mamié arat, ndǔk Yerúsalem beghǔ Píta. Mbak ne yǔ ndu manywǔp nekú. ¹⁹ Nke ghǔ yě mǔnto achak are, ébhíkí fǔét Jems, manǔ Yesu Acha. ²⁰ Enyǔη ene mǔsǔη ntá yeka echi tetep. Mandem arǔηǔ be mpu sǔense. ²¹ Mfá nókó Yerúsalem, ndǔk nkó atú Síria ne atú Silisha nkwǔ. ²² Bě bǔnkwǔ Kristo atú Judéya bábhiki re ghǔ nyaka me ne amík. ²³ Bǎghók nyaka ghok mǔnyǔη ebhen bo bǎrǔm έti ya be, “Mmǔ nyaka áchyé bhese esǔηǔri, arǔbhe ghati chí bo be mbák mmu ásíkǔntǔ ne Yesu Kristo, Mandem ápeme yi, ene nkúbhé nesíkǔntǔ ne Kristo ke yi ánǔ nyaka bέchǔηti.” ²⁴ Ekú bo bare bitǔ Mandem έti ya.

2

Pǎl atemeri bǔnto abhen Yerúsalem

¹ Efǔéré nókó mamié byo ne anwi, mpɛt nkó ndǔk Yerúsalem ne Banábas. Nsǔt Táytos sérók ne yi. ² Ndǔk mbǔ enyǔ Mandem akǔ nyaka mǔndǔηǔ be mbǔη bérǔη aré.

Ngáká nókó are, me ne böbati séchókó ansem ansem, nkɛ bɔ mándíní Mbok Ndíndí ane méghàti bo abhen bápú bo Israel. Nkɛ nɔ be betik ebhen mǎkà ne ebhen mbúét bekɛ beke bhak ndéndem. ³ Táytos mmu ákò ne me abhak mmu Grik. Yě nɔ, báke te mbɔn kákáti be mánsiép yi. ⁴ Ke bö nse bachwe ndu nkɔwɔ bakoŋo Yesu ansem ansem mánjaŋa nɔkɔ be mansyep yi. Mánónne báchwe ndu nkɔwɔ ywese ndu beghɔ enyu sébhónó ngangan amfáy bebhé bo Israel, ndu sebhare mmuet ne Yesu Kristo. Báyan nyaka be sémpétnsem ndu kesem antene bebhé bo Israel. ⁵ Séke chye bhɔ mbi ye mandú. Séke yán be bɔ manchɔnti tetep ane Mbok Ndíndí, tǎndu bábhónó berɔn ambi menoko yɔ. ⁶ Mbák chí bo abhen báyábhé bé mámbák böbati ntá bönkɔwɔ, betan ebhap bebhiki bhɔn yěnyin bekɛ ne me. Mandem apú tɔn kéréjámík. Bó bábhíkí tón me yěnyin ekɔ mémáka ndú Mbok Ndíndí ane méghàti bho. ⁷ Bághó be tetep, Mandem ke afyé Mbok Ndíndí amɔya be ngati bo abhen bápú bo Israel, nkúbhé mbɔ enyú yi akɛ ne Píta be yi angati Mbok Ndíndí ntá bo Israel. ⁸ Nkúbhé mmu ane áchyé Píta betan bekɛ betik ebhen ntá bo Israel, ke áchyé me nkɔwɔ betan, bekɛ bɔ ntá abhen bápú bo Israel. ⁹ Jems ne Píta ne Jɔn báchí nyaka mbɔ bekwap nenti bönkɔwɔ. Bághó nɔkɔ bé Mandem afyé betik ebhen amɔya tetep, bákáka me ne Banábas ne amó ndu bétɔn bé besé ne bhɔ sechi eyɔn émɔt. Séka ne bhɔ bé me ne Banábas sebhɔn bérɔn ntá bo abhen bápú bo Israel ne Mbok Ndíndí, bɔ mándɔk ntá bo Israel. ¹⁰ Enyin émɔt ke baghati bese, nɔ chi be, seke ghókɔntik bechye nɔkɔ nekɔwak ntá bachébhébo abhen Yerúsalem, nkúbhé enyin ene echi nyaka me anti békɛ.

Pól aji Píta amem etok Antiok

¹¹ Píta átwó nókó Antiok, nji yi besí bhi mbɔnyune akɛ nyaka enyin ene epu chak. ¹² Mpok yí áyámbi átwó, are nyíé nenyíé ne bo abhen

bápú bo Israel. Ke bo abhen Jems átó bátwó nókó, abho beya mmuet ansem, akerepe nyíé nenyíé ne bo abhen bapu bo Israel, ndu áchay nkɔwɔ bo abhen bárèm be babhɔn besyep yéntiki nkoŋo Yesu ane apu mmu Israel. ¹³ Bo Israel bachak abhen bachi bakoŋo Yesu babho bekɛ betábhá mbɔ Píta, enyu ené, yě chi Banábas nkɔwɔ aká enyumɔt mbɔ bhɔ. ¹⁴ Ke ngó nókó be bápú kɔ ndón amɔt ne tetep ane achi ndu Mbok Ndíndí, mfate ngati Píta besí bhap mankem be, “Mbák wɔ mmu Israel ókà mbɔ mmu ane apu mmu Israel, ndaká yi ónú bekɛ bo abhen bápú bo Israel mámbák mbɔ bo Israel?”

Neka enen mmu abhɔn ne Yesu ke nékɛ mámpeme yi

¹⁵ Besé babhɔn séchí bo Israel, bɔtayese nkɔwɔ bo Israel. Sépú bo abhen bápú bo Israel, bó bhɔ bo bárèm be báchi bö bebé. ¹⁶ Yě nɔ, bese bo Israel sérinji be puyě bebhare bebhé bo Israel ke ákɛ mmu ambak chak besí Mandem, chi besiki nti ne Yesu Kristo. Yě chi bese sénókó Yesu Kristo be Mandem ansɔt bese mbɔ bo abhen bachi chak éti neka enese ne Kristo, puyě chi éti sébhare bebhé. Echi enyu eyɔ mbɔnyune, bebhare bebhé apú kɛ yě mmu ambak chak besí Mandem. ¹⁷ Mbák ndu séyan bebhak chak besí Mandem ke sébháre mmuet ne Kristo, ke émfakari be bese babhɔn sékà bebé, nɔ Kristo átó bhese ndú bebé ke? Wáwák! ¹⁸ Ke mbák mpétnsem ndú menyin ebhen nnán ndó, nɔ nchí mbɔn mmu bebé. ¹⁹ Mbák chi me, beyin bebhé Moses ndɔp chi ngú, mbɔnyune bebhíkí pere bhɔn yěnyin bekɛ ne me. Éfákári enyu eyɔ bé mbák nepém besí Mandem. ²⁰ Bágó me ndú ekotákáti ne Kristo. Néne, nepém ena fá amik puyě ena, chi énen Kristo mmu achi ne me. Ne nepém ena néne chi enen Mmɔ Mandem mmu akɔn me, achye nepém eni éti ya ndu mbón neka ne yi. ²¹ Mpu sɔt berindu Mandem mbɔ be bépú yěnyin, mbɔnyune mbák mmu ábhák chak besí Mandem chi

ndu yi ákonjo bebhé, nɔ nɛwú Kristo agu néchí ndéndem!

3

Bě bo Galéshia, bechiṅṅi bho

¹ Bě bo Galéshia, bechiṅṅi bho! Agha ányíé bhe ne epem akɛ máném ebhi? Pú nkɛ báriṅṅi Yesu Kristo mbɔ be ntɔṅ be kponoroṅ ndu yi ágú amfay ekotákátí? ² Dǒ ká mber be enyṅ ene émɔt. Mandem achye bhe Efónó Bedyere chi ḗti bábhàre bebhé ke chi ndu bághókó Mbok Ndíndí ḗti Yesu Kristo ne mánókó? ³ Ndu bäre chiṅṅi nɔ? Bábhò bekonjo Kristo ndu betan Efónó Bedyere, néne, barɔbhe yan béwéntí chi ndú betan ebheka babhónó ⁴ Beyǎ besɔṅori ebhen bághò ḗti Mbok Ndíndí mémák ndéndemé? Mbíkí ka be bechi nyaka chi ndéndem. ⁵ Mandem mmu áchyè Efónó Bedyere ne ákà menyṅṅi maknkay nenti eneka, ákà nɔ chí ḗti bábhàre bebhé Moses ke? Ke chi ndú bághókó Mbok Ndíndí ne mánókó? ⁶ Echí mbɔ enyú Ekáti Mandem érèm be Abraham anókó nyaka Mandem, ne ḗti eyɔ, Mandem asɔt yi be achi chak besí bhi. ⁷ Séghó ye be bo abhen bábhónó neka ne Mandem ke báchí bebhárébhɔ Abraham. ⁸ Ne Ekáti Mandem enan erem nyaka tesáy bé chɔṅ Mandem ankɛ bo abhen bápú bo Israel mámbak chak besí ebhi mbonyune bábhón neka ne yi. Ekáti Mandem épet érèm be Mandem aghati nyaka Mbok Ndíndí ntá Abraham be, “Ḙti ye, chɔṅ njet manérékere bhð mmik ankem.” ⁹ Nɔ ke echí be Mandem áyét yéntiki mmu ane ábhónó neka ne Kristo, nkúbhé mbɔ enyú yi áyééré nyaka Abraham ndu yi ábhónó neka ne yi.

¹⁰ Mbák chí bo abhen bákàysi be bebhère bebhé bo Israel ke ákà bɔ mámbák chak besí Mandem, eyak echí ne bhɔ, nkúbhé mbɔ enyú Ekáti Mandem érèm be, “Eyak echí ne yéntiki mmu ane ápú bhère bebhé menkem ebhen béchí amem Ekáti Mandem.” ¹¹ Néne, echí kponoroṅ be yě mmu ápú kway bebhak chak besí Mandem ḗti

yi ábhère bebhé. Ekáti Mandem érèm be, “Mmu ane achi chak besí Mandem ḗti yí ábhónó neka ne Kristo, ábhón nepém.” ¹² Bebhé bebhiki bhɔṅ yě enyṅ bekɛ ne neka enen mmu ábhónó ne Kristo. Ebhé Moses érèm mbɔ enyú basiṅṅi be, “Mmu ane ábhère bebhé, ábhɔṅ nepém ḗti yɔ.” ¹³ Kristo aku bhese aféré ndú eyak ene echí ne bo abhen bápú bhère bebhé menkem. Akɛ nɔ ndu ásóré ntemsi bebá ebhese. Ebhak mbɔ enyú Ekáti Mandem érèm be, “Eyak echí ne mmu ane ágú ndú ekotákátí.” ¹⁴ Yesu Kristo akɛ nɔ be áfók ane Mandem afyé nyaka bariɛp bechye Abraham, ámbák ne bo abhen bápú bo Israel, ndu bábháré mmɛt ne yi, ne bé Mandem anchye bese Efónó Bedyere nyaka yi afyé bariɛp béchyé ḗti neka enese.

Ebhé épú yibhiri bariɛp Mandem

¹⁵ Bǒma, sɛnsɔt eriṅ ndu nepém enen bo abhen fá amik. Mbák bo bati apay manka bekɛ enyṅ, mányu nku, yě mmu ápú kway beway nku yɔ, ne mmu ápú kway memaka enyṅ echak aré, tǔndu manyu nku. ¹⁶ Nɔ ke échí ne nku ane Mandem anyú nyaka ne Abraham. Mandem afyé Abraham ne ebháré móywi bariɛp. Ekáti Mandem epú rem be Mandem afyé nyaka yi ne bebháré bǔbhi bariɛp, betɔṅ be báya, ke ntá yi ne ebháré móywi, betɔṅ be chí amɔt. Ebhárémɔ wu chí Kristo. ¹⁷ Enyṅ ene méyàn mǎnjwimem chí be Mandem anan anyu nyaka nku ne Abraham, ke éféré nókó mamié besa esa nsem amɔt nsem byo, achye bo Israel ebhé. Bebhé bhɔ bebhiki bhɔṅ yě betan ndu beway nku ane Mandem anyu ne Abraham, be bariɛp amen yi afyé nyaka ake pere téé. ¹⁸ Mbɔ Mandem áchyé bo akap chí ḗti bábhère bebhé, mbɔ apú konjo chí bariɛp ami ndu akap ane yi áchyé bo. Ke chí ḗti bariɛp ami ntá Abraham ke yi áchyé nyaka akap wu. ¹⁹ Ndu echí nɔ, ndaká yi Mandem achye ye bebhé? Achyé bebhé be ménkɛ bese sendiṅ enyú bebá bechi. Ne bebhé bebhɔṅ nyaka bebhak chí ndu mandú mpok, menon

netwó ane ebhárémw Abraham. Ntá yi ke Mandem afyé nyaka bariεp bechye akap wu. Mandem achye nyaka bebhé ntá bōángel be mansot mantwō ne bhō, nkwānwan abhak nenti Mandem ne bō mmik. ²⁰ Berem be mmu achi nenti bho, ātōn be bakwō bho achi apay ane yi áté nenti enap. Ke mpok Mandem afyé bariεp ntá Abraham, abhak chi aywīnti.

Nti ane Mandem achye Bebhé

²¹ Eyo étōn be esōnōri échí nenti bebhé Mandem ne bariεp Mandem ke? Wáwák! Mbō bachye bo ebhé ené ékū mmu ámbōn nepém mbák ábhāre yo, mbū bebhuere bebhé ákū mmu ambak chak besí Mandem. ²² Ke Ekáti Mandem érēm be mmik nkem achi antene kesemé bebú. Echí ye be, ndiere bo abhen babhōnō neka ne Yesu Kristo ke bákway bebhōn menyin ebhen Mandem afyé nyaka bariεp bechye ntá bo abhen mánókó Yesu Kristo.

²³ Mpok apéré ghaka ane bákú sériní be mmu abhōn besiki nti ne Kristo ke ambak chak besí Mandem, sechi nyaka antené bebhé, sébhak mbō bo abhen báfyé ekerékenōn. ²⁴ Bebhé ke béchí yě nyaka mbō mmū ane ábhābheri, ányure nōkō bhese, kpatε mpok ane Kristo átwó, be sénkwáy bebhak chak besí Mandem ěti sésiki nti ne yi. ²⁵ Néne, ené sésiki nti ne Kristo bebhé bépú mbō mmu ane ábhābheri, anyure nōkō bhese. ²⁶ ěti bāsiki nti ne Yesu Kristo, be mankem bārōp chí bō Mandem. ²⁷ Yěntiki mmu ane bájwítí yi be ambat mmuēt ne Kristo arōp chí mbō Kristo, ndu asōré epiní Kristo. ²⁸ Yě mmu achí chi mmu Israel ye ápú, yě mmu achí chí nsem ye mōmik, ye chí ngōré ye mbakanem, be mankem abhen babháré mmuēt ne Yesu Kristo bārōp chí enyu émōt. ²⁹ Ne ndu bāchi bo Kristo, bāchí ye bebhárébhō Abraham, ne chōn mánýié menyin ebhen Mandem afyé bariεp béchyé bebhárébhō Abraham.

4

¹ Enyin ene méyān be māndiní chí

be mmó ane ábhōnō ményié menyin étáyi achi enyu émōt ne nsem mpok yi abhūét chí mōnkwen, yěndu menyin étáyi menkem chí ebhi. ² Mpok yo, bo báchák ke mánè yi, mambabheri nōkō menyin ebhi, kpatε mpok étáyi afyé ankwáy. ³ Nō ke echí ne bese nkwō. Mpok sébhíkí riní nyaka baraka Mandem, sébhák basem antené befōnō ebhen bebhōnō betan fá mmik. ⁴ Ke mpok ane Mandem afyé bariεp ákwáy nókó, ató Mōywi be antwō fá amik. Ngōré abhé yi, ne abhak antené bebhé bo Israel. ⁵ Atwó enyu eyō bekū bo abhen bachi nyaka antené bebhé, be Mandem ansot bese mbō bōbhi. ⁶ Ne ndu bārōbhe chí bōbhi, Mandem ató Efōnō Mōywi be ambak amem bati yeese, ne yi Akwák bhese sembíní nókó Mandem be, “Eta, Etaya!” ⁷ Mandem akū ye be bāpet bāpu basem, bārōp chí bō. Ne tēndu yi asōre bhe be māmák bōbhi, chōn anchye bhe menyin ebhen yi afyé nyaka bariεp bechye bōbhi.

Pāl ábhōn nti ne bo Galéshia

⁸ Mpok bābhíkí re riní Mandem, bābhak ndū kesemé menyin ebhen bechi chí bōmandem nsé. ⁹ Ke néne, ené mānan bāriní Mandem, ne mbōn enyin ené mbōnō berem chí be, néne, ené Mandem áriní bhe, ná bákway bepet bebhak basem ntá befōnō ebhen bebhōnō betan fá amik, ené mbōn betan ebhap bépú yěnyin, ne bépú kway bekwak bhe? ¹⁰ Bāyiní enō nywōp, mānsot be nywōbhé negho. Mānjini awū ntan, mānsot be ntan agho. Mānjini ayō mpok, mānsot be mpok epā negho. Ne enō mmíé, mānsot be mmíé negho. ¹¹ Ndu bākū nō, mbōn becháy mbōnyune echí mbō be betik ebhen nkū bekwak bhe bechi chí ndéndem. ¹² Bōma, nchí nik be mmuēt be māmák mbō me mbōnyune ndōp chí mbō bhe. Bābhiki kū me bebú. ¹³ Bāriní bé ndū ndōn ane mbi, neme ke nekū ngati bhe Mbok Ndíndí. ¹⁴ Ne yěndu neme ena nechye nyaka bhe beyā esōnōri, bābhiki byak me. Bāsyepti me mbō ángel Mandem,

mbə be nchí chi Yesu Kristo. ¹⁵ Ndú manywəp ayə, bəbhənyaka beyə manjak. Yi éfakári ne manjak amen bəbhónó nyaka? Ndíní sayri be yé ngati nyaka bhe chi be mämpónórí amík ayeka mánchye me bákə nə. ¹⁶ Ndəp ye chi mūmpap ayweka ndu ngátí bhe menyín ebhen bechi tetep ke? ¹⁷ Bəbhə bákə yéntiki enyín ndu beyibhiri bati yeka be mánkónó bhə, ke bəbhíki bhə erítí nkaysi. Báyan chi beka mändə bhesə mánkonə bhə. ¹⁸ Mbák bātə ekə ne bati ane bebú bepu aré, mbák bákə nə ne erítí nkaysi, kə ka nó mpoknkem, puyé chi ndyere ndú mpok ane nchi ne bhe. ¹⁹ Bəbha, mpət nchí mbə ngərə ane ánənsi, ne mpu rə beghok bebe kpáte mambəny epiní Kristo. ²⁰ Mbəny nti bebhak awu ne bhe néne be ndíní enyu nchí ghati bhe menyín ebhen, mbənyune mbíki riní mbəny enyín berem.

Mmə Sará achi nyaka kekúri ne ane Hága

²¹ Ghati ká me, be bo báyan be bebhé membəny betan amfay yeka, bápú ghok enyín ene ebhé érəm-ə? ²² Ekáti Mandem érəm be Abraham abhəny nyaka bəbabhakanem bati apay. Amət abhak mmə nsem, achak abhak mmə ngərə ane ápu nsem. ²³ Bəbhé mmə ngərə nsem mbə yéntiki mmu achak. Mmə ngərə ane ápu nsem, bəbhé yi chi bekonə bariəp Mandem afyé nyaka ne Abraham. ²⁴ Enyín ene efakari nyaka étəny bhesə be baghərə abhə bati apay bate ndú nku epay. Amət afú amfay njie Sináy. Nku yə ate ndu ntí Hága, mmu abhé bə abhen báchí ndú kesem. ²⁵ Hága chi njie Sináy amem etək Arébia. Ne Hága até mbə Yerúsalem ane manywəp ane echəny, mbənyune achi nyaka ndú kesem ne bəbhi. ²⁶ Ke Yerúsalem ane amfay apú ndu kesem ne yi ke achi máyese. ²⁷ Echi mbə enyú Ekáti Mandem érəm be, “Wə, nkongərə, wə mmu əpú bhe, bóny manjak.

Nnə ane ápu bhəny bebhé nebhe, kway ne manjak, mbənyune ngərə ane báro ndu nebhay, bəbhi baya bacha.

Abhen ngərə ane abhay nném.”

²⁸ Bəma, bəchi ye bə Mandem chí mbənyune Mandem afyé nyaka bariəp be chəny mambak bəbhi. Echi nkúbhé mbə enyú yi afyé nyaka bariəp be chəny Abraham ambóny Aisek. ²⁹ Nkúbhé mbə enyú echi nyaka mpok eyə, mmə ane bəbhé mbə yéntiki mmu achak áchyə nyaka mmə ane bəbhé ndú betan Éfóny Mandem esənyəri. Enyu eyə ke echi néne. ³⁰ Ke Ekáti Mandem érəm be yi? Érəm be, “Bók ngərə ane achi nsem ne móywi, mbənyune mmə nsem ápu kwáy menyie menyín étayi ne mmə ngərə ane ápu nsem.” ³¹ Bəma, bese sépú ye bə ngərə ane achi nsem, sechi chí bə ngərə ane apu nsem.

5

Bakonə Yesu báképerə bhak basem

¹ Kristo aféré bese ndú kesem be séképerə bhak basem. Tə ye ka kpirí ne bəkəny yé mmu ankə mämpetnsem ndú kesem. ² Ghók ká, me Pəl nchí ghati bhe be mbák mánka be mansyep bhe ne nkaysi be eyə ékə mambak chak besí Mandem, nə enyín ene Kristo ákú ntá yeka epu yényín. ³ Mpət nchí semti be ye yé agha ane aka be mansyep yi abhəny bebhuere bebhé menkem. ⁴ Nkwə yweka ane bákəysi be bebhuere bebhé bo Israel ke ákə bə mambak chak besí Mandem babhəny beriní be báfap mmuet ne Kristo. Báfere mmuet ndú berindu Mandem. ⁵ Mbák chí bese, sébhaka nti be chəny Mandem ankə bese sembak chak besí bhi éti sésíki nti ne Kristo. Enyín eyə ke sənəny ndu betan Éfóny Bedyere. ⁶ Mmu ane ábhərə mmuet ne Kristo, ye basyep yi syep, ye bəbhíki syep, eyə ebhíki bhəny yényín beka. Nném enyín chí be mmu ántəny be yi asíki nti ne Yesu Kristo ndu yi ákəny bo. ⁷ Bákə nyaka sayri. Agha áchére bhe mbi be báképerə konə menyín

εβθεν βεχι τετεπ? ⁸ Puyě mmu ane ábhíní bhe ke afyé betan be mǎnkǎ nǎ. ⁹ Mandu yís ákǎ fláwa ane bábáy ndü éte ánkó nkem. ¹⁰ Ndu sebharé mmuet ne Yesu Kristo Acha, diní ká sayri be bǎbhǎn bekoño chí nkaysi aya, puyě achak. Mmu ane afyé be ebyǎk anti, ntemsi Mandem ábhák ne yi, ye yi achi agha! ¹¹ Bǎma, mbák chi me, mbǎ mbéet beghati bho be babhǎn besyep mmu ke yi ambak chak besí Mandem, mbǎ bo Israel bǎchyè me esǎñori ndaká yi? Mbú mbok newú Yesu ndu ekotákátí apu chye bo Israel esǎñori. ¹² Ntá bo abhen bǎchyè nǎ bhe esǎñori ndu báté be bǎbhǎn besyep mmu ke ambak chak besí Mandem, mǎyǎn be mámkpík mángak mmuet eyap. ¹³ Bǎma, mbák chi bhe, Mandem abhíní be be bǎképeré bhak basem anten bebhé, ke nefere ane bafere bhe ndü kesem áké bhak enyín ene ékǎ mǎnkáysí be bǎkway bekǎ menyín ebhen mmuet nkǎǎ áyǎn mmu ankǎ. Enyín ene bǎbhǎnǎ bekǎ chí bekwak bati ndü ekǎn. ¹⁴ Bebhé menkem bechem ndu ebhé émot ene epǎkǎ bǎ, ne yǎ erem be, “Kǎn yǎntiki mmu mbǎ mmuet ye.” ¹⁵ Ke mbák bǎkǎ chí mbǎ nyǎbhi ené énemti, endakati nǎkǎ bati, sǎt ka mpok be bǎké bho beway bati.

Nkaysi nkǎǎ apú enyumǎt ne ane Efónó Bedyere

¹⁶ Enyín ene nchí ghati ye bhe chí be dǎ ká Efónó Bedyere anja nǎkǎ bhe mbi, ne bǎké kǎ chí menyín ebhen mmuet nkǎǎ áñwaka be yi ankǎ. ¹⁷ Menyín ebhen mmuet nkǎǎ áñwaka be bo mankǎ bérú kǎ ndǎn amǎt ne menyín ebhen Efónó Bedyere áyǎn bo mankǎ, ne enyumǎt ke echi be menyín ebhen Efónó Bedyere áyǎn bo mankǎ bérú kǎ ndǎn amǎt ne bebéptí menyín ebhen mmuet nkǎǎ áñwaka be mmu ankǎ. Menyín ebhen bepay bepu kǎ ekak émot, ne éti yǎ ke bǎpú kway bekǎ menyín ebhen bǎbhónǎ nti bekǎ. ¹⁸ Ke mbák Efónó Bedyere áyǎ bhe mbi, nǎ bǎpu antené bebhé.

¹⁹ Menyín ebhen mmuet nkǎǎ átǎ mmu ankǎ bérú bhesé. Bечи chí bebú

kebhéré, ne bepǎ nkaysi ndu baraká kebharé ne ménwáka ndü baraká kebharé. ²⁰ Menyín bechak chí bekoño bǎmandem nsé, ne baraká babú, ne bepap bati, ne bétánǎ, ne mpabhamík, ne bebenti, ne nkaysi ane mmu abhǎn chí ndyere éti mmuet eyi, ne békóre mmuet ndü bakwǎ, ne epín ákóré, ²¹ ne bebhǎn amík abúabǎ ne bati, ne bekwen mmém, ne bepǎ ebhen bétǎ bo ndü epúsí, ne menyín bechak mbǎ ebhǎ. Nchí ya be batú mbǎ enyu esí bé, bo abhen bǎkǎ menyú menyín ebhen bǎpú kway bebhǎn nepém enen nebhiki bhǎn ngwenti ne Mandem.

²² Ke epín ené Efónó Bedyere áchyé mmu chí epín ené ékǎ yi ambǎn ekǎn ne bati, ne ambǎn manǎk, ne kpák, ne ekébhénti, ne berǎnti, ne ambónǎ erítí nti, ne ambak mmu tetep, ²³ ne yi kebhak gum gum, ne nekémémuet. Yé ebhé epu ené ékan bo bǎké kǎ menyín ebhen. ²⁴ Ne bo Yesu Kristo mánanǎ báferé ntí ndü bebéptí menyín ebhen bǎ máñwáka nyaka bekǎ. Echi mbǎ be bǎgo mmuet nkǎǎ ne menyín ebhen yǎ áyǎn mmu ankǎ ndu ekotákátí. ²⁵ Tǎndu Efónó Bedyere ke áchyé bese nepém enen sébhónǎ néne, sebhǎn berǎ yi ámbónǎ betan ndü nepém enese. ²⁶ Bǎma, yé mmu ake yon mmuet. Mmu áké yǎkǎ nti, ne mmu ake yíní nti ne amík abúabǎ.

6

Enyín ene mmu apí ke yi ághem

¹ Bǎma, be bho Efónó Bedyere achi ne bhe, mbák mángǎ ndü mmu ákǎ bebú, kwák ká yí petii be ampemsem ndü mbi Mandem. Ne ndü bǎkǎ nǎ, sǎt ká mpok be be babhǎn bǎke kwen ndü nemǎ. ² Pǎkǎ nǎkǎ ká batu bati. Mbák mǎnkǎ nǎ, nǎ bǎbhǎre ebhé Kristo. ³ Mbák mmu akaysi be achi mǎngo, ené yi apú yǎnyín, árwǎ chí mmuet. ⁴ Yǎntiki mmu áñjíní menyín ebhen yi ákǎ, ne mmu ane ákǎ sayri áñák ne mmuet eyi, kebhak be áyǎnti mmuet ne mmü achak. ⁵ Yǎntiki mmu abhǎn békǎ chí ebhi betik ebhen Mandem achye yi ankǎ.

⁶ Mmu ane bátòn yi Eyòn Mandem abhòn bechye mmu ane átòn yi aywi ákóré berítí menyìñ ebhen yi ábhónó. ⁷ Mmu aké rwò mmuet, yě mmu ápú kwáy berwò Mandem. Enyìñ ené mmu ápí, yó ke yi aghem. ⁸ Mmu ane ápí chi menyìñ ebhen bechye mmuet yi manák, ághem chi newú. Ke mmu ane ákù menyìñ ebhen Efónó Mandem áyàn yi ankù ághem nepém enen nebhiki bhòn ngwenti. ⁹ Séké pòp ye beku beri mbonyune, mbák sebhiki fere amó, mpok ánkway, chòn séngem erítí mbwòt. ¹⁰ Ndu echi nò, yéntiki mpok ane sébhónó mbi, senku yéntiki mmu beri, sayri sayri, bati bònkwò.

Bakak ne ngwenti manie

¹¹ Ghó ká beremé basìñ amen nsóré besìñ ekáti ene ntá yeka ne awó awa membòn. ¹² Bo abhen báyàn beku be yéntiki mmu ambòn manák ne bhò ke báfyè betan be mansyep bhe. Bákù nò ndu bápú yan be bo Israel mánchye bhò esòñori bé bághàti bo bé newú Kristo ndù ekotákátí ke nérpeme mmu. ¹³ Bo abhen basyephe bhò bápú bhæere mbòn bebhé menkem. Ke báyàn besyep bhe be mámpányu bé bächì bakònò bhap. ¹⁴ Ke Mandem akéka bé mpányu éti enyìñ echak ébhíkífuet chi éti newú Yesu Kristo Acha ndu ekotákátí. Éti newú Yesu ndu ekotákátí. Menyìñí mmik beròp ntá ya chi mbò begú menyìñ, ne me ndòp chi mbò ngú ntá menyìñí mmik. ¹⁵ Yě básyep mmu syep, yě babhiki syep, ebhiki bhòn yényìñ beku. Nném enyìñ chi bé sembak bõ bakò. ¹⁶ Kpák ambak ne bhe, ntínso Mandem némbak ne bõ Mandem mankem abhen bákònò ebhé ekò ene. ¹⁷ Bebho echòn, yě mmu áképerere chye me esòñori mbonyune berìñ ebhen bechi me amuet bétòn be nchí mmu Yesu. ¹⁸ Bóma, berìndu Yesu Kristo Acha mémbak amem bati ayeka. Amen.

Ekáti Pól ntá Nkwɔ Efesos

Ekáti ene Pól asíjɛ ntá bɔ́nkwɔ abhen Efesos

¹ Me Pól, müntó Yesu Kristo bekoŋo nkaysi Mandem, ke nchí siŋ ekáti ene.

Nchí siŋ ntá yeka bo Mandem abhen bábhàre bariɛp ndü Mandem áchémé bhe ne Yesu Kristo. ² Mandem Etayese ne Acha yese Yesu Kristo mántón be berĩndu, mánychye be kpák.

Enyu Mandem áyèt bese ndü sébhárémuet ne Yesu

³ Sémbítí Mandem Mmu achi Chi Yesu Kristo Acha ywese. Yi achyé bhese yéntiki áfók ané áfù amfay ndü nebhuet ane yi achi Mfɔ aré, mbonyune ábhat bhese ne Kristo.

⁴ Mandem ápéré ghoko mmik, anán ayap nyaka bhese ndu áchémé bhese ne Kristo, be sémbák nyáná, kebhón bekwéné besí bhi. ⁵ Ndu ákón bhese, anán ati nyaka be sémfúét ntá Yesu Kristo sembak bǔbhi. Akɔ nɔ bekoŋo enyɛŋ ene yi átí nyaka beku, ⁶ be sémbítí yi éti beyá berĩndu ebhen yi átónó bhese ndéndem, ndu ábháre bhese ne Mýywi mmu yi akón tontó.

⁷ Mandem aku bhese ne manon Kristo aféré ndü kesem ndu ábháre bhese ne Kristo. Ne afónórí bhese ndü sépú bhæere bebhé. Akɔ nɔ bekoŋo enyü yi átón bhese beyá berĩndu ⁸ ebhen yi áre tón bhese, akɔ nkwɔ be sémbón nerinĩndak nenkem ne nejwimem nenkem. ⁹ Enyɛŋ ene yi átí nyaka beku ené sébhíkire riŋi nyaka, atí beku yɔ befuet ndu menyɛŋ ebhen Kristo áká. ¹⁰ Enyɛŋ eyɔ nɔ Mandem ati beku echi nyaka be mpok anán ánkway, yi áchem menyɛŋ menkem, ebhen amfay ne ebhen fá amik, amfyé amɔ Kristo. ¹¹ Mandem áká yéntiki enyɛŋ mbɔ enyü yi átí beku. Ayap bhese tentep ndu ákón nyaka beku nɔ, bé sémbák bǔbhi ndü yi ábháre bhese ne

Kristo mbonyune yi ákù menyɛŋ ebhen yi átí nyaka beku bekoŋo menyɛŋ ebhen yi áyàn beku. ¹² Besé bho séyámbi bebhaka nti ne Kristo sebhón beku bo mámbítí yi éti keném eki. ¹³ Echi enyumot ne bhe nkwɔ. Mánán bághok eyon ene echi tetep, ne chí Mbok Ndíndí be Mandem ápeme chon bhe, ne mánókó Kristo. Mpok ane mánókó, Mandem achye bhe Efónó Bedyere mbɔ sebhan ndu beton be báchi bǔbhi nkúbhé mbɔ enyu yi afyé nyaka bariɛp be áku. ¹⁴ Achyé bhese Efónó Bedyere mmu yi áchyè bǔbhi. Éti yɔ, sériŋi be Mandem áfere chon bese mankem bo séchí bǔbhi ndü kesem. Ene éká bo báre bití Mandem ndü betan ebhi beyá becha.

Pól anikmuet éti bɔ́nkwɔ abhen Efesos

¹⁵ Te mpok ane njámbi ngoko be básíkí nti ne Yesu Acha ne bé bákón bo Mandem mankem, ¹⁶ mbíkí rɔ bekaka Mandem éti yeka ndü mpok ane mēnikmuet. ¹⁷ Mēnikmuet ntá Mandem mmu ábhónó betan menkem. Achi Mandem Yesu Kristo Acha ywese. Achi nkwɔ Etayi. Mēnikmuet be yi anchye bhe Efónó yi mmu ákù mándiŋi Mandem mándok nɔkɔ chi ambi. ¹⁸ Mēnikmuet be yi ánéné batí yeka sayri enyu ené báriŋi maném menyɛŋ ebhen bábháká nti are be chon yi anku ntá bo abhen yi ábhíjɛ. Nchí yan be mándiŋi beyá áfók ane yi afyé bariɛp ndu beku maném menyɛŋ ntá bo abhen bachi abhi. ¹⁹ Mēnikmuet be mándiŋi enyü betan ebhi beyá enyü ené sepu kway beyenti bhɔ. Beyá ndu bekwak bhese bho sénókó yi. Betan ebhi bhɔ beyá tontó. ²⁰ Ne nkúbhé betan ebhen ke Mandem áká nyaka Yesu ápérensem ndü nepém achokɔ ebhé awónem ywi awu amfay ndü nebhuet ane Kristo achi are mbɔ Mfɔ. ²¹ Aré, abhón betan amfáy bɔ́angel mankem ne bafɔ bhap, ne amfáy yéntiki enyɛŋ ene ébhónó betan awu amfay ne fá amik. Abhón betan amfáy bafɔ mankem, abhen

bakwānwan ne abhen bachi befónó nkwo amfay bo abhen bachi ndü neñakómik enen mfay enen nétwò. ²² Afyé menyin menkem amó yi be ndü ákú yi mmu abhəñ betan amfay yəntiki enyih, ámbák münti ntá bōnkwo. ²³ Ne bōnkwo mankem bachi mmuet Yesu. Amuet bōnkwo ke bāghə berí Kristo menkem ne mbák chi Kristo, amuerε-yi ke bo bāghə berí Mandem.

2

Mandem áchyè nepém nekə ntá bo Kristo

¹ Ndü mpok ane afuéré ansem, bachi nyaka mbə bawú besi Mandem mbənyune bapú bhəere nyaka bebhé Mandem éti beyá bebú ebheka. ² Mpok yə, bepñ ebheka bebhak chi ebhen bō mmik ne mánkoño nəkə chi mfə befónó bebúebə ane, néne, abhəñ betan ndü bepñí bho. Mfə befónó wu ákəm batí bo abhen bátan̄ti ne Mandem. ³ Bese mankem nkwo sékə nyaka mbə bhə, sénkoño nəkə chi bebéptí menyin ebhen mmuet eyese ne batí yese áñwàka be senkə. Ndü ntee ayese yə, Mandem abhəñ nyaka bechyə bhese ntémsí mbə yəntiki mmu achak ndu ábé nyaka nti tontó éti bebú. ⁴ Ke ntínso Mandem neya tontó. Atón yə bhese chi ekəñ eyi ene éyá échá. ⁵ Ne yě chi mpok ane séchí nyaka mbə bawú éti sepu bhəere bebhé Mandem, yí akə sébhak nepém chéchem ne Kristo mmu ápérénsem ndü nepém. Bekoño berindu ebhi ké yi ápémé bhé. ⁶ Ndu Mandem ábháré bhese ne Yesu Kristo, yí akə sépetnsem ndü nepém ne yi. Ne akə séchókó ne Kristo amfay ndü nebhuet ane yi achi Mfə. ⁷ Akú bhese beyá berí enyu yə befuet ndü enyih ene Yesu Kristo ákú ndu bekwak bhese be séntón bo abhen mpok ane átwò ansem enyü berindu ebhi beyá tontó enyu ene sépú kway beyenti bhə. ⁸ Mandem ápémé bhe éti berindu bhi ne ndü bābhónó neka ne

yi. Abhíkí pemε bhe éti berítí menyin ebhen bākə, chi akap ane yi áchyé bhe ndéndem. ⁹ Mandem abhíkí pemε be be bākə nyaka berítí betik. Yě mmu áké pá yə nnyu. ¹⁰ Séchí yə chí awó-betik Mandem. Aghókó bhese, abhat ne Yesu Kristo, bé sénká nókó chí berítí menyin. Ne Mandem anán átón̄tí nyaka berítí menyin ebhə ábháré ntá yese, be sénkə nəkə bhə.

Yesu Kristo akə serəp chi mmu amət

¹¹ Bě bho bapú bo Israel, bāke ghəkəntik enyü bachi nyaka ndü mpok ane áfuéré ansem. Bo Israel básyep bho, ne éti yə bābhñi mmuet yap be, “Bo abhen básyephe bho ne bābhñi bo abhen bapú bo Israel be, bo abhen babhiki syep bhə.” * ¹² Bāké ghəkəntik be mpok eyə bābhiki bhəñ nyaka yənyih bekə ne Kristo. Bě kebhəñ enyih ne bābhak mankə ndu nkwo bo abhen Mandem áyábhé afyé bariep éti menyin ebhen yi áyāñ bekə ntá yap, ke eyə ebhiki yñi nyaka bhe. Bābhíkí bhəñ nyaka yənyih ené bābhaka nti aré mánōñ nəkə fá ndü mmiki ne, ne be kerñi Mandem. ¹³ Bāsap nyaka nekə ne Mandem, ke néne, Mandem abhat be ne Yesu Kristo, akə māmák kekwo ne yi befuet ndü manon̄ Kristo amen árónó amik. ¹⁴ Kristo yimbəñ ákú bhese bo Israel ne be bho bapú bo Israel be sémbák kpák ne batí. Mpap achí nyaka nenti enese mbə nkók ane ákóré bhese. Aféré mpap ayə mpok yi ágú, akə sérəp chi mmu amət. ¹⁵ Achón̄tí betan ebhen bebhé Moses menkem. Mbək bebhé bebhak éti menyin ebhen bo babhəñ bekə. Bechak bekōño bepñítək. Akú enyuyə be bakwó bho apay andəp chi nkwo amət, nə chí, nkwo bo bakə abhen Mandem ábháré ne yi. Enyu eyə ké yi akə kpák ámbák nenti bo Israel ne abhen bapú bo Israel. ¹⁶ Aféré mpap nenti bakwó bho bhə apay befuet ndü newú eni ndü ekotákátí. Akə bé bakwó bho apay

* **2:11** “Bo abhen bābhíkí syep bhə”: Nnyén enen chí nnyén keyókó ndu betəñ be bo abhen babhiki syep bhə bapú pepép besi Mandem.

mándɔp chi nkwo amɔt, ne be bo Israel ne abhen bapu bo Israel, mambak eriri ne Mandem. ¹⁷ Atwɔ ye aghati Mbok Ndíndí ane árɛm be kpák achi ne bë bho bãchi nyaka nekɔ nesie ne abhen bachi kekwo. ¹⁸ Chi befuet ntá Yesu Kristo ke Efónó Mandem ákwàk bhese ne be be sémbón mbi berɔn ntá Eta.

¹⁹ Bë bho bãpu bo Israel bãpet bãpú ye mankɔ, ne bãpú bo abhen báfú nekɔ nesie. Bãrɔp chí bö etɔk mbɔ bo Mandem bachak, ne bö nnerɛket Mandem ane áchí mbɔ efo émɔt. ²⁰ Bë ne bho bãchi bekpókó ntɔp ebhen básóré báté eket eyɔ. Baremé kepinti ne bõnto Yesu bächí nebhuérékɛt enen bágókó báté eket eyɔ are, ne Yesu Kristo yímbɔn achi ekwap ene ékɛm eket. ²¹ Yi akɛ bese bho sechi maɔkókɛt nyáná nyáná sébhàt mmuet ne bati sayri enyu ene ekerákap été sene ne égò bebhak nyáná ndü echí ntá Acha. ²² Ne ndü Mandem áchémé bhe ne Kristo, yí áká bãbhàt mmuet ne bõnkwo bachak mankem be be ne bho mambák eket ene Mandem áchòkɔ are befuet ntá betan Efónó Bedyere.

3

Betik ebhen Pól aká ntá bo abhen bãpú bo Israel

¹ Me Pól, mënikmuet ntá Mandem ãti yeka bo abhen bãpú bo Israel. Nchí mükenɔn mbɔnyune nchí ghati bho Mbok Ndíndí ãti Yesu Kristo ndu bekwak bhe. ² Nkáysí be mãnan bágok ãti betek ebhen Mandem áchyé me ãti berindu ebhi be nkɛ ndü bekwak bhe. ³ Atón me menyin ebhen béchí nyaka bhésé bhésé, ákú ndíní bhɔ, mbɔ enyü nsíní mandú ngátí bhe ãti mbɔk menyin ebhɔ. ⁴ Mpok bãpáy ekátí ene, chɔn mãnkway beghɔ be njwímɛm sayri ndü nkaysi Mandem ane achi nyaka bhésé bhésé ãti Kristo. ⁵ Ndü mkpáká bho ane éfuéré ansem, Mandem abhíkí kɛ bho mándinjí nkaysi yɔ, mbɔ enyü yí áká néne be Efónó Bedyere ántón yɔ ntá bõnto ne baremé kepinti bhi, bó bho bãchi nyáná ntá yí. ⁶ Nkaysi bhésé

bhésé yɔ achi be bo abhen bãpú bo Israel bãbhòñ nkwo áfók ane bo Israel bãbhòñ, be bɔ bãrɔp chi mmu amɔt ne bo Israel ne be chɔn mambɔn menyin ebhen Mandem afyé bariɛp be ákɛ ntá bõbhi ndü yí ábháré bhɔ ne Kristo. Befuet ndü Mbok Ndíndí ãti Yesu Kristo ke bãbhónó menyin ebhɔ.

⁷ Mandem atɔn me berindu, asɔt me be nká betek ebhi ndu beghati bho Mbok Ndíndí-ne. Akɛ nɔ ndü áchyé me betan ebhi. ⁸ Tëndu mbíkí ghaka mbɔ yë mmu Mandem achak, yí atɔn me berindu, áchyé me betek beghati bo abhen bãpú bo Israel áfók ane áfù ntá Kristo. Áfók wu áya enyu ené mmu apu kway bejwímɛm ndü wu ankem achi. ⁹ Betik bechak ebhen yí áchyé me chi be nká bö mankem mángó menyin ebhen Mandem mmu ághókó menyin menkem ábháré nyaka bhésé bhésé ndü mpoknkem ane áfuéré ansem. ¹⁰ Mandem akɛ nɔ be néne, befuet ntá nkwo Kristo, ántón befónó bebúbɛbɛ ne bafɔ bhap nɔ bãbhónó betan amfay ndu nebhuɛt ane Yesu achi Mfɔ are enyü yí ábhónó nerinjíndak ndü yëntiki enyin ene yí ákɛ. ¹¹ Mandem áká mbɔ enyü yí átí nyaka te mpok yí ábhíkí re fuɛt ntá Acha ywese Yesu Kristo. ¹² Ndu Mandem ábháré bhese ne Kristo ne sésiki nti ne yí, sékwáy berɔn ntá Mandem ndu berem kepí ne yí, kebɔn becháy ne kemakati be yí ághòk bhese. ¹³ Ndu echí nɔ, nchí ghati bhe be báké fere amɔ ãti besɔnɔri ebhen mëghò ãti yeka ndu bekwak bhe.

Pól ãnikmuet ãti nkwo Yesu abhen Efesos

¹⁴ Ndu Mandem áká beyá menyin, nchí kwɛn besí Mandem Etayese ndü mënikmuet ãti yeka. ¹⁵ Yí afyé nnyén eni ndü manéréket ankem, awu amfay ne fá amik. ¹⁶ Yí atan acha ne abhɔn beyá áfók. Mënikmuet be yí ankɛ batí yeka antan amɛm ndu betan Efónó Bedyere, ¹⁷ be Kristo ámbák amɛm bati yeka mpoknkem ndü básíkí nti ne yí, ne be mãmbak

mbə ənək ene bakan eyi áchwè amik sayri ne mbə eket ene été sené ndü ekəñ Mandem. ¹⁸ Enyu eyə, be ne bo Mandem báchák mankem bákway bejwimem be Kristo akəñ bhese tontó enyu ene mmu apu kway beyenti yə. ¹⁹ Mənikməet be mändíñí ekəñ ene Kristo, yəndu sépú kway beríñi yə enkem, bé mánkway berəp chi mbə Mandem ndü epíñ eyeka.

²⁰ Mandem ákway beku encha menyíñ menkem ebhen sékway menikməet be yi anku ndü bekwak bhese, ne encha enyü ene sékway bekaysi be chəñ yi anku. Akù nə ne betəñ ebhi ebhen békù betik amem nepém enese. ²¹ Bese bho sechi ndu Nkwə Kristo, bo Mandem ábháré ne Yesu Kristo, sénchíe Mandem kenókó. Ndü mkpáká bho enkem, mpoknkem. Amen.

4

Nkwə Yesu báchi mbə mmu amət

¹ Ndu echi nə, me Pól mukənəñ ěti Yesu Acha, nchí semti bhe be ekakáneko eyeka émbák ene ékwáy ne bo abhen Mandem ábhíñí be mambak abhi. ² Bón ká nesepíməet nenkem. Báké bhak gum gum ne bho. Bón ká ekébhénti. Tón nókó ká batí ekəñ, mánstə bho mbə enyü bachi. ³ Bón ká beyá ekwak ndu bekem necheméməet enen Efónó Bedyere ákú mambəñ befaet ndü kpák ane ágwət bhe ne batí bö Kristo. ⁴ Bese mankem sechi ndu mməet amət, sebhəñ chi Efónó Bedyere amət. Ne echi enyu émət nkúbhé mbə enyü enyíñ émət ke echi ene sébháká ntí are, be Mandem abhíñi bese be sembəñ chəñ yə. ⁵ Acha amət ke sétók. Bese mankem sénoko chi enyíñ émət. Sébhəñ chi nejwiti nemət. ⁶ Mandem amət ke achi, ne yi achi Etayese mankem. Achí Mfə bəbhi mankem, áfaet ntá yese beku betik ebhi ne Efónó Bedyere achi ne bəbhi mankem. ⁷ Ke yəntiki mmu abhəñ ayi njenti akap kekúrí ane Kristo áchyé yi ndu beku betik ne wu. ⁸ ěti yə kě Ekáti Mandem érəm be, “Mpok yi ákó te amfay, ásót ngémtáy

bo abhen yi ákémé bé mankoño yi, akəre berítí menyíñ ntá bho.” ⁹ Ke enyíñ ene Ekáti Mandem érəm be, “Yi akó amfay”, eghati bhese be yi? Eyə étəñ bhese be anáná asəp nyaka ndü etəkó bawú. ¹⁰ Nkúbhé mmu ane ásébhé amik ke ákó kpát afuét nebu, be menyíñ menkem mémbak mbə enyu bebhəñə bebhak. ¹¹ Ne yi ke ákóré akap ntá bho. Ntá mbək, achyé akap bebhak bönto. Ntá bachak, achyé akap bebhak baremé kepinti. Ne ntá abhenefu, ane beghati bho Mbok Ndíndí, ne achyé mbək akap bebhak babhabheri. ¹² Kristo ákú nə be bo mankem abhen yi áchyé batí betik ayə, mánkway bo Mandem be mánkway beku betik ebhi enyu ene mməet Kristo átañ andək nəko chi ambi. ¹³ Ndu echi nə, chəñ bese mankem sendək ambi menoko Mmə Mandem, ne ndu beríñi yi enyu émət. Mbák séchí enyu eyə, chəñ séngo sénsene, ne sənəñə bebhak mbə Kristo. ¹⁴ Séképerere bhák bo abhen bachi mbə mósáchwí ane mpérényen édep énten ebhé émət, éndep énten ebhé echak mpok batəñó nse bərwə bho ne nsé yap. Batəñó nse bho bákù bo manem ebhi ndu bákəño baraká nse ane bó bátəñ. ¹⁵ Enyíñ ene sébhónó beku chi bekəñ batí, ne berem chi menyíñ ebhen bechi tetep ěti Mandem be séngo nəko ndü yəntiki mbi kpáte séndəp chi mbə Kristo mmu achi ntí ntá Nkwə Kristo. ¹⁶ Yí ke áchəm bəbhi mankem ndü nkwə amət be mámbák mbə mmu amət nkúbhé mbə enyü mməet nkwə achi ne mañək ane áfáná byonóməet menkem bé mməet ambak amət. Ne ndü mməet nkwə, mpok yəntiki nebhúérəmməet ákú ebhi betik sayri, mməet ágò eriri. Enyu eyə ke echi ne bönkwo Kristo. Mpok bó bákəñ batí ne yəntiki mmu ákú ebhi betik sayri, bákway batí mánсэнé ndü neka enen babhəñə ne Yesu.

Bo abhen Mandem áchémé ne Kristo bábhəñ nepém nekə

¹⁷ Nchí ghati ye bhe ne nchí semti bhe ndü nnyén Acha be bəbhiki pere bhəñ bébhak mbə bo abhen bápú bo

Israel. Bə bákəŋ chi beṗḑ nkaysi yap. ¹⁸ Báchí amem ejuri ne báfap nyaka bhə ne nepém enen Mandem áchyè, mbənyune bachi amík néménémé ndü ne jwímem enap ne bágwót bati ayap amem. ¹⁹ Bábhíkí bhəŋ yě mandú ntíanwóp. Báchyé ye mmuet ndü beka baraká ntianwəp ane mmuet eyap éyən bə manka. Bákə barak épusi ankem, ne bápú rə beka yə. ²⁰ Ke be, puyě enyü eyə ke bátəŋ bhe éti Kristo. ²¹ Ne mánaŋ batəŋ be menyiní tetep éti Mbok Ndíndí éti Yesu. ²² Feré yé ka esí mkpá ayeka ane áchyè nyaka be ebéptí ekakáneko. Bebéptí menyin ebhen máŋwaka nyaka beka bérwə nyaka bhe ne ménchəŋti nəko batí yeka amem. ²³ Də ká Mandem anka mámbak bə bakə ndü bati yeka be nkaysi yweka ámbák nkə. ²⁴ Ne yěntiki mmü yweka abhəŋ béfyə mkpá nkə ane Mandem aghoko, be ámbák mbə yimbəŋ. Mkpá nkə yə chi epin ekə ene echi chak tetep besí Mandem, ne echi nyáná tetep. ²⁵ Ndu echi nə, də ká baraká nse. Besé mankem séndem nəko chi tetep ne bati, mbənyune sechi mbə beṗókómuet nyáná nyáná ndü mmuet amət. ²⁶ Mbák mmu yweka abənti, áké rə bebənti bhi mento yi ndü bebə, ne áké bhəere bebənti anti ndü nywəp nenkem. ²⁷ Kéchye ka Satan mbi bé ándwó mmu anka bebə. ²⁸ Mmu ane áchi ngép áképere ghép aghép. Mmu abhəŋ beka betik sayri ndü bekem nepém eni ne ndü bekwak bachébhəbho. ²⁹ Yě ebéptí eyəŋ éké fu be anyu. Dem nókó ká chi menyin ebhen békwak bo mántəŋ ndü mbi Mandem mbə enyü yěntiki mmu ábhəŋó bego. Mmu abhəŋ berem chi enyin ene ékwak abhen bəghök yi. ³⁰ Ne báké ka Efónó Bedyere Mandem ambəŋ kesóti. Mandem achyé bhe Efónó Bedyere mbə erin ené étəŋ be bachi bəbhi ne be chəŋ anaŋa beferə bhe ndü kesem ewak émət. ³¹ Də ká nkaysi beyá mpap, ne bebənti, ne echoko-nti, ne bétáná, ne bechəŋti manyén bati, ne yěntiki nkaysi beka

bati bebə. ³² Təŋ ká bati beri, mángo bhə ntínso. Ne fonorí nókó ká bati mbə enyü Mandem áfəéré ntá Kristo afonori bhe.

5

Epin ené ékway ne nkwo Kristo

¹ Təndu bachi bə Mandem ne yi akəŋ be tontó, ŋəkó yeka epin eyi. ² Bəbhəŋ bekaŋ bo ndü nepém eneka nenkem nkúbhé mbə enyü Kristo ákəŋó bhese ne áchyè nepém eni éti yese. Achyé mmuet mbə akabhénya ane áchyè Mandem beyá maŋák. ³ Bachi bo Mandem. Báké bhəŋ yěnyin beka ne epúsi, ne bebéptí nkaysi. Báké fyé amík ndü menyiní bo bachak. Bəke rə mbəŋ be mántáká menyin ebhə ndu nkwo yweka. ⁴ Báké rem yě beṗḑ-kepi ne bebhokori kepi, ne báké ka bechəŋó ntok. Ke chyé nókó ká bakak ntá Mandem. ⁵ Diní ká be yě nkoŋo baghəré, ne yě chi mmu ane nti eni népú amem pépép, ne mmu ane afyé amík ndü menyin bo bachak apú bhəŋ ákəré ndü nebhuet kefo Kristo ne Mandem. Mmu ane afyé amík ndü menyin bo bachak achi mbə mmu ane ábhəŋó bəmandem bachak mbənyune akəŋ menyin ebhə acha Mandem. ⁶ Báké ka ye be mmu ánsót beyəŋ ebhen bechi fuu andwə bhe. Diní ká be menyü menyin ebhə ke békə Mandem ambenti, ne chəŋ antemsi bo abhen bapu ghok yi. ⁷ Báké bhak ndü nsoŋ amət ne menyü bəbhə. ⁸ Bə bachi nyaka ndü ejuri. Nəne, ené Mandem áchémé bhe ne Yesu Acha, bəŋ ká ekakáneko ene ékwáy ne bo abhen bachi amem beḍiéré. ⁹ Beḍiéré békə bo mámbəŋ erití epin, mámbak chak, ne mámbak bo abhen bachi tetep. ¹⁰ Yěntiki mmu yweka ánú beriní menyin ebhen béchye Acha beyá maŋák. ¹¹ Báké fyé mmuet ndü beka menyin ebhen bo abhen bachi amem ejuri bákə. Menyin ebhə béchí ndéndem. Bəbhəŋ beka bo mandiní kponoroŋ be menyin ebhə bebep. ¹² Mbəŋ bérem éti menyin

εβθεν βο βákù bhésé bhésé chi enyíñi ntíánwóp. ¹³ Mpok bediéré béghò ndü enyíñ, bétòn enyu γο εchi, ¹⁴ mbònyune bediéré ke békù mángó enyíñ. Ndu εchi nò ke bárèm be,

“Mbæere kenó, ηemé!

Fú ndü newú,

ne chòñ bediéré Kristo méngò wò amæet.”

¹⁵ Yéntiki mmu yweka ánsòt ye mpok ne ekakáneko eyi. Báké bhak mbò bechiñtí bho. Bák ká chi mbò baríñíndak. ¹⁶ Kù ka beri yéntiki mpok ane bábhónó mbi bekù nò, mbònyune beyá bo bákù bebéptí menyíñ néne. ¹⁷ Ndu εchi nò, báké bhak bechiñtí bho. Nu ka béríñi enyíñ ene Acha áyàn mánkù. ¹⁸ Báké bhak bakwené mmém. Eyo ékù mmu áké kway bekem mmæet, éntwò ye yi ne ménémé. Ke dó ká Efónó Mandem ambak ne bhe, ambónη βetañ ndü nepém yéntiki mmu yweka. ¹⁹ Kwáy nókó ka menyü bakwáy Nku Nsí, ne bakwáy Mandem, ne bakwáy ane Efónó Bedyere áchyè ndü béfyé bati nti. Kwáy nókó ka bakway ndü bebiti Acha ne bati yeka ankem. ²⁰ Kaká ká Etayese Mandem mpoknkem éti yéntiki enyíñ ndü nnyén Yesu Kristo Acha.

Enyü baghøré ne maném abhap bábhónó bébhak

²¹ Septí nókó ka mmæet ntá bati. Epiñ eyò émfú ndü kenóko éken báchyè Kristo. ²² Baghøré nebhay, septí nókó ká mmæet ntá maném abheka mbò enyü bāsepti mmæet ntá Acha. ²³ Nném achi münti ntá ngoré ywi mbò enyü Kristo achi münti ntá bönkwo. Bönkwo chi mmæet yi ne yímbòñ ke ápème bhò. ²⁴ Yéntiki ngoré abhòñ ye besépti mmæet ntá nném aywi ndü yéntiki enyíñ, mbò enyü bönkwo básèpti mmæet ntá Kristo.

²⁵ Bè maném, yéntiki mmu yweka abhòñ bekòñ ngoré ywi nkúbhé mbò enyü Kristo ákón bönkwo ne agú éti yap. ²⁶ Agú békù bo mámbák pépép besí Mandem ndu ásó bhò ne manyiep ne Eyòñ Mandem. ²⁷ Kristo akù nó

be ankway bekù nkwo Kristo mantwò ntá yi ne beyá beri, kebhón yényíñ ene ékù Mandem ne yé chi bo mánji bhò. ²⁸ Enyu eyò nkwo ke εchi be yéntiki nném abhòñ bekòñ ngoré ywi mbò mmæet yi. Mmu ane ákòñ ngoré ywi ákòñ chi mmæet yi. ²⁹ Mmü ane ápábhé mmæet yi apú. Yéntiki mmu áyíñi mmæet yi sayri ankém γο eriri mbò enyü Kristo áyíñi bönkwo, ³⁰ ne besé mankem sechi bepókómæet ebhi. ³¹ Ekáti Mandem érèm be, “Mbakanem abhòñ berò máyi ne etayi anchem mmæet ne ngoré ywi, bo bati apay mándòp mmü amòt.”

³² Beyòñ ebhen bérèm enyíñ ene echi bhésé bhésé. Ndíñi be bérèm chi enyü Kristo achi ne Nkwò Kristo. ³³ Ke échi enyu eyò ne bhe nkwo. Yéntiki mmu abhòñ bekòñ ngoré ywi mbònyu ákónó mmæet eyi yímbòñ, ne yéntiki ngoré abhòñ bechye nném ywi kenóko.

6

Enyü bó bábhónó bebhak ne bómáyap ne bachi bhap

¹ Bò, yéntiki mmu yweka abhòñ beghok máyi ne etayi, mbònyune báchi bakoño Acha ne εchi chak bekù nò. ² “Nokó ka manò ne bachi bheka.” Ene, chí ebhé mbi ené Mandem afyé bariép amen abhak ne mmu ane ábhære γο. ³ Bariép amò achi be, “Mmü ane ábhære ebhé ene, yéntiki enyíñ ebhak sayri ne yi, ne ábhòñ eròri nepém fá amik.”

⁴ Bè bachíbhò, báké bhòñ epiñ bekù bati ambe bó bheka. Enyíñ ene bábhónó bekù chi ményúre ne betòñ bhò mbò enyü Acha áyàn.

Enyü basem ne bachi bhap bábhónó bebhak

⁵ Basem, yéntiki mmu yweka abhòñ béghok mmu ane ábhónó yi fá amik sayri. Chié nókó ka bhò kenóko ne becháy ne newerémæet ne mánkù nókó betik ebheka ne nti nemòt nkúbhé mbò enyü bágòk Kristo. ⁶ Báké ghok bhò chí ndiere besí bhap ne ndü bekù bo mambòñ manák. Ke kù ka enyíñ ene Mandem áyàn mánkù ne nti nenkem

mbə basem Kristo. ⁷ Kə nókó ka betik ne manák mbə be bătòk chi Acha, puyě nkwa. ⁸ Diñí ká be yi ákap yěntiki mmu bekoño beri ebhen yi áká, yě achi nsem, ye apu.

⁹ Bě nkwə bho bābhónó basem, kém ká bhə sayri. Bāké pá bechye bhə ntemsi. Diñí ká be Eta mmu achi amfay ke ábhónó be ne bhə, ne yi apú təñ kérinámik.

Menyinjí nenu ebhen bo Mandem

¹⁰ Enyinjí ngwenti ene nchí ghati bhe chi ene: Kém ká nebháremuet eneka ne Acha be mántán ne betan ebhi ebhen beyă becha. ¹¹ Kém ká menyinjí nenu menkem ebhen Mandem áchyè, bé mánkwáy menu ne Satan, mǎnte kpirí mpok yi áyàn berwə bhe. ¹² Diñí ká be sépú nu chi ne bakwǎñwan. Sénù chi ne bebéptí befónó, ne bafə bhap, ne menyü betan bechak. Sénù nkwə ne befónó ebhen bebhəñə betan ndü mmik ejuri ne, ne sénù ne ngémtáy befónó bebábebu ebhen bebhəñə betan amfay ndü mbúép. ¹³ Yěntiki mmu ywəka ánsət ye menyinjí nenu menkem ebhen Mandem áchyè, be mpok esəñəri ántwə, mǎnu te ndü ngwenti, ne mǎndək ambi bete kpirí. ¹⁴ Ndu echi nə, dók ká ambi bete kpirí. Tetep ane bǎriní ámbák mbə mgbat ane ákəm menyinjí nenu ebheka. Kə nókó ká chi ndiere menyinjí ebhen bechi chak mbənyune menyinjí ebhə bechi mbə nkú besé ane ntemé nenu afyé ndu bekuti mbeápak eyi. ¹⁵ Ghatí nókó ka bo Mbok Ndíndí ane ákə bə mambəñ kpák besí Mandem. Ndü bākə nə, ebhak mbə mpok ntemé nenu afyé betanťi nkwəbhénya bé áké kwen amik mpok ájět ntyet. ¹⁶ Enyinjí échák chi be mǎndók ambi bebhəñ neka ne Kristo, be némbák ekuti eyeka mbə ene ntemé nenu ákəm awó be anchyet bakəñ ane ádù ne ngó ané mbámbu átò. ¹⁷ Bǎriní be Mandem apémé bhe. Berinjí nə ábhák ndü nkaysi ayeka mbə kəndén ane ntemé nenu ákùti ntí ywi ne yə. Sət ka nkwə Eyəñ Mandem

ené Efónó Bedyere áchyé bhe mbə akparenja nsem epay ane ntemé nenu.

¹⁸ Nik nókó ká mmuet mpoknkem ne ěti yěntiki enyinjí mbə enyü Efónó Bedyere áyà bhe mbi. Bāk ká pé. Kém nókó ká ekíkí ndü nenikímuet ěti bə Mandem mankem be yi ankwak bhə. ¹⁹ Nik nókó ká mmuet ěti ya nkwə be Mandem anchye me enyinjí ene mbónó beghati bo ěti Mbok Ndíndí ane achi nyaka bhésé bhésé nkebhəñ becháy. ²⁰ ěti Mbok Ndíndí kə Kristo ásré me, akə me nté ndü ntí ywi, ne nchí mükəñəñ néne. Nik nókó ká mmuet be Mandem anchye me netanánti be ngátí nəkə bho Mbok Ndíndí mbənyu mbónó beka.

Pəl ǎnikmuet be Mandem anjet bakoño Yesu

²¹ Chəñ Tíkíkəs antwə awu angati bhe ndü menyinjí bechi fá ne me ne ěti menyinjí ebhen mékə. Achi manə ywese ane sékónó. Achi nkəbetik ane Acha ne yí achi mmu ane abhəre bariəp ami. ²² ěti yə, ke nchí to yi ntá yeka be ankə mǎndinjí enyu bese sechi, ne bé ámfyé bhe ntí. ²³ Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mánchyé bəka bənkəñ kpák, mánkwak be be mánkəñ bati, ne be mǎndók ambi bebhəñ neka ne Yesu Kristo. ²⁴ Nchí nikmuet be Mandem ántón beřindu ebhi ntá bə mankem abhen bákónó Yesu Kristo Acha ne ekəñ ene epu gu manyiəp.

Ekáti Pǎl ntá Nkwɔ Fílipi

Ekáti Pǎl ntá Nkwɔ Fílipi

1 Mɛ Pǎl nɛ Tímɔti, bɛsɛ bakǎ betik Yesu Kristo kɛ sésìŋ ekáti ɛnɛ. Sésìŋ ntá yɛka bo Mandɛm mankɛm, bɛ bhó bábhárɛ mmɛt nɛ Yesu awu ɛtɔk Fílipi. Sayri sayri, sésìŋ ntá yɛká bɔ batí nɛ be bho bǎkwák bɔ batí bɛkɔ betik Mandɛm ndü nkwɔ bakoŋo Yesu abhɛn Fílipi. 2 Mandɛm ɛtayɛsɛ nɛ Yesu Kristo Acha mántɔŋ be beríndu, mánychɛ bhe kpák.

Nenikmɛt nɛ bakak ɛti nkwɔ Fílipi

3 Yɛntiki mpok anɛ ntí ɛna nékwɛn be amɛt, nchí nikhmɛt nkaka Mandɛm ɛti yɛká! 4 Nɛ yɛntiki mpok anɛ mɛnikmɛt ɛti yɛka mankɛm, nchí kɔ nɔ chí nɛ beyǎ maŋák. 5 Nchí kɔ nɔ nɛ beyǎ maŋák mbɔnyunɛ báchem mmɛt nɛ mɛ tɛ nebhɔnɛt bɛghaka ɛchɔŋ, ndü betik ebhɛn mɛkǎ bɛgháti bho Mbok Ndíndí ɛti Yesu. 6 Ndíŋí bɛ chɔŋ Mandɛm mmu ábhó ɛrítí betik amɛm batí yɛka andɔk ambi bɛkɔ bhɔ kpátɛ mpok anɛ yí ánaŋa bhɔ ndu nywɔp ɛnɛn Yesu Kristo ápetnsem. 7 ɛchí ɛrítí bɛ mbɔŋ ɛnyü bakaysi amɛn ákǎ nikhmɛt ɛti yɛka nɛ beyǎ maŋák. ɛchí ɛnyu ɛyɔ mbɔnyunɛ nkɔŋ be tontó nɛ ntí bɛ be mankɛm báchem mmɛt nɛ mɛ ndü betik ebhɛn. Mandɛm atɔŋ mɛ beríndu ebhi ndü áchyɛ mɛ betik ebhi nká. Báchem mmɛt nɛ mɛ néne, ɛné nchí mǔkɛnɔŋ, nɛ mpok anɛ nchí nyaka ndü mmɛt ɛya nte nɔkɔ ndu áchá manyɛ betɔŋ bɛ Mbok Ndíndí achí tetɛp, nɛ bɛkɔ bo mánóko yɔ sayri. 8 ɛkɔŋ ɛné mbɔŋ nɛ bhe ɛfũ ntá Yesu Kristo. Mbɔŋ Mandɛm aríŋí nɔ.

9 Mɛnikmɛt ntá Mandɛm bɛ ɛkɔŋ ɛné bábhɔŋɔ nɛ batí ɛngó ɛndók nókó chí ambi. Nɛ bɛ mǎndíŋí Mbok Ndíndí mǎndók nókó chí ambi, mǎndíŋí

nɔkɔ mɛnyíŋ ebhɛn bɛchí chak bɛsí Mandɛm. 10 ɛyɔ ɛkǎ bɛ mǎnkóŋɔ chí ɛpíŋ ɛné ɛrítí ɛchá bɛ bǎkɛ kɔ yɛnyíŋ bakwap nɛ bɛ bǎkɛ kɔ ɛnyíŋ ɛné bo bǎkwáy bɛji bhe. Bák ká chí ɛnyu yɔ kpate ndü nywɔp ɛnɛn Kristo átwò. 11 Mǎnán mǎmbák ɛnyu ɛyɔ, Yesu Kristo ákɔ mǎmbón ɛrítí ɛpíŋ. Kɔ nókó ká chí beyǎ bɛrɛ bɛ bo mángó bɛrítí mɛnyíŋ ebhɛn bǎkɔ mánychɛ nɔkɔ Mandɛm kɛnókó nɛ mǎndɛm nɔkɔ bɛ, “Mandɛm abhɔŋ bɛtaŋ achá.”

Pǎl abhɔŋ maŋák bɛ Mbok Ndíndí arɔŋ chí ambi

12 Bǎma, mɛyán mǎndíŋí bɛ yɛntiki ɛnyíŋ ɛné ɛfákárí nɛ mɛ fá, ɛkwak Mbok Ndíndí ɛti Yesu ándók chí ambi. 13 ɛkɔ kpát batɛmɛ nɛnu mankɛm abhɛn bábhábheri ɛkírí Mfɔ Rom nɛ bo báchák mankɛm, bǎríní bɛ ɛti nchí nkoŋo Kristo kɛ báfyɛ mɛ fá amɛm ɛket ɛnɛ, “Mbɔ mǔkɛnɔŋ.” * 14 Nɛ nɛfyɛ báfyɛ mɛ fá mbɔ mǔkɛnɔŋ ákǎ beyǎ bɔnkɔwɔ básikinti nɛ Yesu Acha sayri, kpate bághàti bho báchák ɛyɔŋ Mandɛm kɛbhɔŋ bɛcháy.

15 ɛchí tetɛp bɛ nɛyíŋi anɛ mbɔk ɛyap báyíŋi mɛ nɛ amík abúabu nɛ nɛyɛnti bó báyɛnti mmɛt nɛ mɛ kɛ ákǎ bó bághàti Mbok Ndíndí ɛti Kristo, kɛ mbɔk báchi abhɛn bághàti Mbok Ndíndí nɛ ɛrítí nkaysi. 16 Bó bhɔ bághàti Mbok Ndíndí nɛ ɛrítí nkaysi ndu bákóŋ mɛ. Bákóŋ mɛ mbɔnyunɛ bó bǎríní bɛ Mandɛm ayap mɛ nɛ ákǎ bɛ mbák fá amɛm ɛket ɛnɛ mbɔ mǔkɛnɔŋ chí ndu bɛkɔ bo mǎndíŋí bɛ Mbok Ndíndí achí tetɛp. 17 Kɛ mbák chí bɔ abhɛn báyíŋi mɛ nɛ amík abúabu, mǎnjɛnti nɔkɔ mmɛt nɛ mɛ, bó bághàti Mbok Ndíndí ɛti Kristo chí mbɔnyunɛ mǎnù bɛchá mɛ. Bábhíkí bhɔŋ ɛrítí nkaysi. Báyan bɛbay mɛ chí batú áchá antí néne, fá amɛm ɛkerɛkɛnɔŋ. 18 Kɛ yɛ ɛsɔŋɔrɛ ɛpú arɛ. Yɛ bábhɔŋ chí ɛrítí nkaysi yɛ bábhɔŋ chí nkaysi mbámbu, nnɛm ɛnyíŋ chí bɛ bo

* 1:13 Pǎl apú nyaka chí ɛkerɛkɛnɔŋ, báfyɛ yí chí amɛm ɛket, nɛ bǎrɛm bɛ yí ábhíkí bhɔŋ bɛfa arɛ kpate mántán manyɛ yí.

bághòk Mbok Ndíndí ěti Yesu Kristo. Eyo échyè me maṅák.

¹⁹ Mpú rɔ bébhɔṅ maṅák mbɔnyune ndíní bé be mānik Mandem mm̄ɛt ěti ya ne bé ndũ betan Efónó Yesu Kristo, chɔṅ māmferɛ me ndũ esɔṅori ene.

²⁰ Enyih ené m̄yɔṅ ndũ nepém ena ne ntí ena nenkem ne ené mbákánti aré chi be nké k̄a ȳenyih ene ék̄a ntíánwóp ánkem me. M̄yɔṅ chi be mbónṅ netanánti mpoknkem be néne, ne ȳe chi ndũ mpok ane átwò ambi, netanánti ena nénchyé Kristo kenókó, ȳe ngũgú, ȳe nchí chí nepém.

²¹ Ntá ya, bebhak nepém chí béchyé Kristo kenókó, ke bégu ari mbɔṅ achá.

²² Ke mbák ndók ambi bebhak nepém fá amik, eyo échyè me mbi bek̄a betik̄ Kristo ndu bekwak bo. Chɔṅ nsɔt ye chí nepém ke newú-e? Ndũ menyih ebhen bépáy, échá me ené mbónjó besɔt.

²³ Menyih bépáy béchí me anti ne nchí mbɔ mmu ane áchí ndũ manyé mbi kerih mbi ane yí ábhónjó bekoṅo. Mpok ne mpok, nchí bhón nkaysi be éri be mbák nepém, ke mbónṅ ntí bérɔṅ bebhak ne Kristo, ne eyo ké éri ntá ya échá. ²⁴ Ke ěti yeká, éri bé mbák nepém. ²⁵ Ne t̄endu ndíní be éri be manywɔp eya ándók ambi ěti yeká, ndíní bé chɔṅ mbak nepém, ndók ambi bebhak ne bhe ndu békwák m̄mbɔṅ neka ne Yesu énychá enyu esí, bé maṅák ameká anjá ancha. ²⁶ Eyo ék̄a ye bé mpok mpét nchí petnsem ntá yeká, ntí ámbák ane be bábhónṅ beyá maṅák ěti enyih ené Yesu Kristo áká ntá ya.

²⁷ Nném enyih achí be bapem ayeka ámbák mbɔ enyũ Mbok Ndíndí ěti Yesu Kristo ághàti bhe. Eyo ék̄a be ȳe ntwó awu ntá yeká, ȳe mbíkí twó, m̄yɔṅ ngók chí bé b̄até kpirí ndũ nkaysi amɔt, ne bé mānu ne ntí eneká némót bé Mbok Ndíndí ěti Yesu Kristo ándók ambi. ²⁸ Báké cháy b̄o abhen bápábhé bhe. Mánán mángó be b̄ápú chay bhɔ b̄arèm be, “Je! Bácha bhese. Mandem átemsí chɔṅ bhese.” Eyo ét̄ɔṅ be Mandem ápeme chɔṅ bhe. ²⁹ Echí enyu eyo mbɔnyune Mandem áká m̄mbák bakoṅo Yesu

Kristo puyě chí ndiere ndu menoko yí, ke ndu beghɔ esɔṅori ěti yi nkwo.

³⁰ Néne, bákway bechem mm̄ɛt ne me ndu menu nkúbhé nenu enen m̄ñũ nyaka ěti Yesu Kristo, ne b̄arih be mb̄ét ndũ nenu enen fá amem eket ené nchí aré mbɔ m̄kɛnɔṅ.

2

Bebhɔṅ nesep̄tim̄ɛt mbɔ Yesu

¹ Me, ndíní sayri bé t̄endu bábháré mm̄ɛt ne Kristo, yí afyé bhe ntí ndũ ekɔṅ ené yí ábhónjó ne bhe. Ne t̄endu bábháré mm̄ɛt ne Efónó Mandem, Efónó Bedyere, ák̄a bé m̄ánkónṅ bati, m̄ántɔṅ bó ber̄indu. ² Nchí ghati ye bhe be m̄mbónṅ nkaysi amɔt, m̄mbónṅ ekɔṅ ne bati, m̄mbak eyɔṅ émót ndũ menyih ebhen bák̄a ne ntí némót. Mbák m̄ánkú nó, maṅák ama áyá ancha. ³ Báké k̄a ȳenyih ndu betɔṅ mm̄ɛt bé b̄áchá bati, ke ȳéntiki mmũ yweka abhɔṅ besep̄tim̄ɛt ntá bati mbɔ be bó b̄áchá yi. ⁴ Mmu yweka áké yih chi ndiere mm̄ɛt yi. Abhɔṅ béfyé ntí ne bati nkwo.

⁵ Berih ebheka bebhɔṅ bebhak enyu émɔt mbɔ ene Yesu Kristo ábhónjó nyaka. ⁶ Ȳendu yi achí nyaka enyu émɔt mbɔ mbɔṅ Eta Mandem ndũ babhi ankem, abhíkí kém kíkírík bé yi achi Mandem. ⁷ Ak̄a mm̄ɛt mbɔ be apu ȳenyih. Asɔt mm̄ɛt mbɔ nsem, atwó fá amik mbɔ nkwoṅwan. ⁸ Ne átwó nókó fá amik mbɔ nkwoṅwan, arɔk ambi bésépti mm̄ɛt amik anchye nɔkɔ Mandem kenókó, kpate agú newú ntíánwóp ndũ ekotákátí. ⁹ ěti yɔ, Mandem akósí yí áchyé yí betan amfáy menyih menkem, achye yí nnyén kenókó enén néchá manyén ankem. ¹⁰ Mandem aká enyu eyo ndu bechye nnyén Yesu kenókó be b̄o abhen b̄áchí amfay ne abhen b̄áchí fá amik, ne abhen b̄áchí ndũ etókó bawú, ȳéntiki mmu wap abhɔṅ b̄étép mánén besí Yesu anchye yí kenókó. ¹¹ Ne ȳéntiki mmu abhɔṅ berem kponoroṅ be chí Yesu Kristo ke achi Mfɔ bo mankem. Chɔṅ eyo

énkɛ be bo mányché Mandem Etayesé bakak ne kenókó.

Pɔl yi bakonjo Yesu mándiéré mbɔ berónjɔ

¹² Abhen ekɔŋ, Mandem apémé bhe. Bǎghók ye enyũ Kristo áseptímæet besí Mandem. Bǎghók nyaka me mpok nchí ne bhe. Néne, ndũ mpét mpú ne bhe, bǎké gǎép eyɔŋ eyá ebhi. Ghók ká me énychá enyu esí. Nu ká beku yěntiki enyih ene bǎkwáy beku ndu béchyé Mandem kenókó ne bati ayeká ankem. Eyo ékù bé Mandem ámbón mbi beku bapem ayeka ambak mbɔ enyũ yi áyàn. ¹³ Nchí rem nɔ mbɔnyune Mandem achi ne bhe mpoknkem ne ákwák bhe be mámbón nti béghok yi, anchye nɔkɔ be betan beku menyih ebhen yi áyàn mánkɛ.

¹⁴ Kɛ ka yěntiki enyih kenywinti ansem ne bati, ne bǎké bhak beyɔŋ beyɔŋ. ¹⁵ Eyo ékù be yě mmu ake ji bhe ne be bǎké bhɔŋ bakwap besí Mandem. Ékɛ nkwo be be bɔ Mandem abhen bǎbhíkí bhón bekwéné nénti bɔ abhen bǎbhónjɔ bepɔ bepiŋ, mámbák mbɔ berónjɔ ntá yap. ¹⁶ Eyoŋ Mandem ékwák bo mámbón nepém. Ghati nókó ká yo ntá bho. Bǎbhɔŋ beku nɔ be mbón manák ndũ nywɔp enen Kristo ápètnsem, ne be ntiet ané njéré nénti eneka ne betik ebhen nká, béké bhak ndéndem.

¹⁷ Berítí menyih ebhen bǎkù ndũ bǎbhɔŋ eneka ne Yesu béchí mbɔ nnya ane básóré bechye akap ntá Mandem mbɔ akap. Yě embak chi be nepém ena néròŋ mbɔ mmém amen bátò amfay nnya yo, mébhák chi manák, ne nchí ñák ne bhe mankem. ¹⁸ Bě nkwo bǎbhɔŋ bebhak manák. Ñák ká ne me.

Pɔl ati beto Tímoti ne Epafrodýtos

¹⁹ Mbák chí nkaysi Yesu Kristo Acha bé ntó Tímoti awu ntá yeká, chɔŋ ntó yi mandú mpok. Chɔŋ eyɔ énychye nkwo me manák mpok yi áfú awu ápérénsem ntá ya, ághátí me enyũ bǎchí awu. ²⁰ Me, mbíkí bhón yě mmu mbɔ yi ane ákwáy bekwak be ndũ menyih ebhen béyinjí nepém

eneka, be mámfyé me nti ndũ menyih ebhen béyinjí Yesu Kristo. ²¹ Nchí rem nɔ mbɔnyune bo bǎchák mankem bákaysi chí éti menyih ebhen beyinjí enap nepém, kefyé ntí ndũ menyih ebhen beyinjí Yesu Kristo. ²² Ke be babhɔŋ bǎriŋi be Tímoti átón be achi erítí nkubetik Yesu Kristo Acha ne mübetok bo bachak ne nti eni nenkem. Akwak me béghátí Mbok Ndíndí éti Yesu mbɔ mmó ane ákòŋo étáyí ansem beku betik. ²³ Nnánj ngó ndũ menyih béchí ebhe eya, chɔŋ mbɔŋ nkaysi beto yi awu ntá yeka. ²⁴ Ne nsiki nti bé chɔŋ Yesu Acha ankɛ be me nkwo ntwo awu mandú mpok.

²⁵ Nnánj nkɛ nti be échí sayri beto Epafrodýtos ámpètnsem awu ntá yeka. Epafrodýtos mmu bátó be ántwó ankwak me menu mbɔ ntemé nenu ndu betik Yesu chí nkonjo Yesu nkwo mbɔ me. ²⁶ Métò yi ampètnsem ntá yeka, mbɔnyune abhɔŋ ékwak beghɔ bhe mankem ndu bǎghókó nyaka be yi ámè. ²⁷ Berem tetep, áme nyaka, kpát éróp chí newú, ke Mandem aghó yi ntínso. Ne abhíkí ghɔ chí yi aywinti ntínso, aghɔ me nkwo ntínso. Mbɔ abhíkí kɛ nɔ, mbɛ basémé ma aya acha. ²⁸ Mbɔŋ ye ekwak néne ncha enyu esí beto yi ampètnsem antemeri bhe awu be mángɔ yi bati ámpóp be amem ne be basémé ma nkwo ámay. ²⁹ Sot yeka yí ne beyá manák mbɔ enyũ bǎbhónjɔ besyepiti nti nkonjo Yesu. Chiě ká yi kenókó, mánychye kenókó ntá yěntiki mmu achák ane áchí mbɔ yi. ³⁰ Chié ká yi kenókó mbɔnyune ntí ywi áyaná rɔŋ éti betik Kristo. Chiě ká yi kenókó ne ntí bé be ke bátó yi antwo te fá ankwak me tēndu be babhɔŋ bǎpú kway nyaka bétwo.

3

Neka ne Yesu ke nékù mmu ámbák chak besí Mandem

¹ Bɔma, ndu berɔŋ ambi, yě yí yě yi, bón ká manák éti enyih ene Yesu Acha áká. Yěndu nchí ghati bhe chí nkúbhé menyih ebhen njámbi ngati

bhe, εγὼ ἐπὺ χυε με εσῶρι tëndu ékù be bõmpap báké bhəŋ mbi ne bhe.

² Sot ka mpok ne bo abhen bákù bebéptí menyìŋ, mmù εγὼ nò érèm be bábhəŋ bekrət mmuet mbakanem ke ambak mmu Mandem, ené εγὼ étwò chi ne εσῶρι. ³ Besé ke séchí bo Mandem tetep, yëndu bábhíkí syep bhese. Séchí bo Mandem mbənyune Efónó Bedyere ke ákwàk bhese séníkmuet ntá Mandem. Sébhíkí fyé nti ndù menyìŋ ebhen mmù mmik ághókó mmuet aré mbə epìŋ besyep babhakanem. Sépənyu chi èti enyìŋ ené Yesu Kristo ákù ndu bépémə bhese.

⁴ Echi tetep be mbəŋ beyǎ menyìŋ ebhen məkway béghókəmmuet aré. Mbə echi be mmu abhəŋ beghókə mmuet chi ndù menyìŋ ebhen yi ákù, mbə mbəŋ bedep awó anti be eya enyu echa ene bati. ⁵ Békóno bepìŋ ebhese bo Israel, básyep me mpok bábhe me. Nchí mmù etək Israel, ndù nneréket Benjamin. Bachìmbi bha chí bo Israel. Bārìŋi bepìŋ bo Israel ne eyəŋótək bo Israel nkwo. Ne nchí mmu nkwo Fárisi, bə bho báte kpirí bé yəntiki mmu abhəŋ bebhəere bebhé bətayese. ⁶ Nchí fyé nyaka beyǎ betəŋ ndu bekmə menyìŋ ebhen nkáysí be Mandem ke áyàŋ nkə bhə kpát, nchyé nəkə Nkwə Kristo beyǎ εσῶρι. Ne bekwéné kebhak ne me mbənyune nchí bhəere nyaka bebhé bo Israel mbə enyù éyàŋ.

⁷ Ke menyìŋ ebhə menkem nyaka nkáysí bé bó ke békù mémbak mmu Mandem, bérəp chí bepǎ menyìŋ ntá ya èti enyìŋ ene Yesu Kristo akə ntá ya. ⁸ Bérémm tetep, yəntiki enyìŋ échák érəp chí mbə menyìŋ ebhen mféré ndu áchwí nto anyén be ntí wa ándəp mēmbát mmuet ne Kristo. Bérìŋi Yesu Kristo Acha wa achá yəntiki enyìŋ échák ndù nepém ena néne. Èti méyàŋ berəp ne Yesu, mféré ntí ndù menyìŋ menkem ebhén nkáysí nyaka be békù Mandem ámpémé me. Ne bérəp ntá ya chí mbə ményìŋ ebhen bátó ndù ebhwóré menyìŋi. ⁹ Nchí yan be mbát mmuet ne Yesu sayri. Puyě chí èti

mēbhəere bebhé bo Israel ke Mandem ákù be mbák chak besí bhi. Èti nēka ene ne Kristo ke Mandem ákù bé mbák chák besí bhi. ¹⁰ Nchí yan ndìŋi Kristo ndók nókó chí ambi, ne nchí yan ndìŋi betəŋ ebhen Mandem ásóré nyaka ákù Yesu ápétnsem ndù nepém. Nchí yan mbat mmuet ne Yesu, nka εσῶρι mbə yi, nchem mmuet ne yi ndù newú eni. Ne mbəŋ nesep̄mmuet besí Mandem, nkúbhé mbə enyù yi ábhónó nyaka kpát aka newú ¹¹ bé mbák Mandem ánkwo, me nkwo, mpétnsem ndù nepém mbə Yesu.

Pǎl arem be yi əjət ntiet andəkə nəkə chí ambi

¹² Mpú rem nó chí be nnán ngaka enyu mmu ane méyàŋ bebhak, ne mpú rem nò chí be nnán nséné ndù mbi Mandem. Ke nchí nu ndək nəkə chí ambi, bé εγὼ énkwo me mbak enyu mmu Yesu Kristo áyàŋ nyaka be mbak mpok yi ayabhe me bé mbák mmù ywi. ¹³ Bəma, mpú yìŋi mmuet eya bé nnán nnu kpát nsət awónem, mbəŋ akap. Ke enyìŋ émót ene məkù chí be njet ntiet, mféré ntí ndù menyìŋ ebhen befəere ansem, ndəbhe jet ndək nəkə chí ambi. ¹⁴ Mpú rə béfyé betəŋ bé njet téé te ndù ngwenti, mbəŋ nsáy. Nsáy yə achí be Mandem abhìŋi me ntwə be mbak amfay ne yi èti Yesu Kristo mmu ágú èti ya. ¹⁵ Èri be bese bakoŋo Yesu bho sənán séséné ndù mbi Mandem, sémbón nkaysi amət ndù menyìŋ ebhen. Ne mbák mmu achí ane ayi nkaysi achi nyánjá, chəŋ Mandem ankə yí angə be nkaysi ya ndù menyìŋ ebhen achi erítí nkaysi. ¹⁶ Yéyi yéyi, sébhəŋ berəŋ ambi berìŋi tetep ane Mandem ákə sérìŋi.

¹⁷ Bəma, Kəŋó nókó ká ekakáneko eya ne fyé ká amík amuet bo abhen bákóno bekaká nekə ebhese. Bārìŋi ndù bepìŋ ebhese bechi nyaka mpok séchí awu ne bhe. ¹⁸ Nchí ghati bhe bé báké rə bekoŋo bekaká nekə ebhese mbənyune beyǎ bho bachi abhen bepìŋ ebhap bétəŋ be bó bábhíkí kəŋ Mbok Ndíndí ane árəm bé Kristo agu ndù ekotákátí èti yese. Nnán nchí

ghati nàkò bhe enyìḡ ene mpok ne mpok, ne néne, mpet nchí ghati bhe nkúbhé enyìḡ éré ne babhese amík. ¹⁹ Ngwenti yap chi ménémé. Mandem awap chí enyìḡ ené éfuèt bò anyu énehwe bò menié ne menyìḡ béchák ebhen bò báfyè ngoḡo aré. Bákù menyìḡ ebhen bo bághò mámbón chí ntíánwóp, yé nò, bò babhəḡ bápànyu éti menyìḡ ebhə. Ne bábhəre bati yap ndù menyìḡ mmik. ²⁰ Ke mbák chí bhese, eyesé etək échí amfay, ebhak ené Yesu Kristo Acha achi. Ne sébhaka nti bé yí mmu áchí Mpeḡe ywesé ámfú aré ámpetnsem. ²¹ Yí ánán ántwó, áṣot nkúbhé betəḡ ebhen yi ábhónó beka yéntiki enyìḡ émbák anten yi, anjibhiri mmééré ntəp eyese-ne, anka yó éndəp chí mbə mmuet ane yi ábhónó nyaka mpok Mandem ákú yí apetnsem ndù nepém.

4

Menyìḡ ebhen Pól aghati Nkwə Filipi manka

¹ Bóma, nkəḡ be tontó ne mbəḡ beyá ekwak beghə bhe mbənyune be ké báchí maḡák ama, ne be ké báchí nsáy betik ebha. Tə yeka kpirí, mánkə nàkò mbə enyu ngátí be bho bábhərə mmuet ne Yesu.

² Mənikmuet ntá Eyódia ne Sintíke bé mándó begwá ebhap mámbák eyəḡ émot, təndu bò bati apay báchí bə Yesu Kristo Acha. ³ Ne wə erítí nti nkəbetik wa, nchí yán nkwo be ónkwák ményúré bághərə abhen bati apay bé mámbák eyəḡ émot. Bákú beyá betik ne me ndu ménu bégháti bho Mbok Ndíndí. Bákú betik ne Klémən, ne bati bakú betik abha báchák. Bó mankem báchí bo Mandem áshíḡ manyén ayap amem ekáti manyén bə abhen bábhəḡ nepém enen énbhíkí bhəḡ ngwenti.

⁴ Bák ká maḡák mpoknkem be báchí bə Yesu Acha. Mbəét bésémti bhe, bák ká maḡák mpoknkem. ⁵ Kə ka yéntiki mmu ángó bé bəpú mmuet gum gum ndù nepém eneka. Báké ghəkəntik be Yesu Acha ápetnsem

mandú mpok. ⁶ Mmu áké rə yényìḡ énsónórí nti eni amem. Yéyi yéyi, enyìḡ ene bábhónó beka chí menik nókó mmuet ntá Mandem éti menyìḡ ebhen báyan yi ányché bhe. Nik nókó ká mmuet, mánkaka nàkò yí éti menyìḡ ebhen yi ákú. ⁷ Nik nókó ká mmuet ntá Mandem ne chəḡ yi anchye bhe kpák. Ne enyu kpák ane Mandem áchyè, bə mmik bápú kwáy bérìḡi wáwák. Ne chəḡ Mandem anka kpák ámbák amem bati yeka, anka be kpák ámbák nkwo ndù nkaysi yeká, be yéyi yéyi, báke bhəḡ becháy. Enyìḡ ene échí tetep mbənyune bábhat mmuet ne Yesu Kristo.

⁸ Néne, bóma, buré ká nkaysi ndù menyìḡ ebhen bérí, ne ebhén béchyè mmu kenókó, ne menyìḡ ebhen béchí chak besí Mandem, ne menyìḡ ebhén bébhíkí bhəḡ bakwap, ne menyìḡ ebhén bo bághò mánkəḡ, ne menyìḡ ebhén bo bábhəḡ ekwak beghə, ne menyìḡ ebhén bérí béchá, ne ndù menyìḡ ebhén békú bo mámbiti bhe. ⁹ Báké rə beka yéntiki enyìḡ ené bághókó ntá ya, ne ndu békóno yéntiki nkaysi ane áfú ndù Eyəḡ Mandem ené básəre ntá ya, ne yéntiki enyìḡ ené bághókó ntá ya, ne yéntiki enyìḡ ene bághó mé nka. Ne chəḡ kpák ane Mandem áchyè ambak ne bhe.

Pól átò bakak ntá bə Filipi éti akap ane bə bátó ntá yi

¹⁰ Me mmú Yesu Kristo Acha, mbəḡ beyá maḡák be yéndu énan étaré, bəpet bətəḡ ndù akap ane bátó me be bábhíkí ghəkəntik me. Ndíḡi be bákaysi me mpoknkem, ke bábhíkí bhəḡ nyaka chí mbi bekwak me. ¹¹ Mpú rem nó chí éti nchébhé menyìḡ. Yé mbəḡ enyìḡ, yé mbíkí bhəḡ, ngək bebhak mbə mmu ane ábhíkí chep yényìḡ. ¹² Ndíḡi enyü məkwáy bebhak mbə mmu ane yényìḡ épú səḡori yí mpok menyìḡ béchébhé mé ne yé chí mpok mbónó yéntiki enyìḡ. Yé émbak bé yi, ngək bebhak mbə mmu ane ábhónó yéntiki enyìḡ mpoknkem, yé chí mpok nnyié njwí, ne mpok ane

nchəkɔ nsay, ne yě mbón, yě mbíkí bhón. ¹³ Yě émbak be yi, měttee kpírí ěti betan ebhen Yesu áchyè me.

¹⁴ Ke nkáká bhé tontó bé bächem amɔ ne me ndũ nekwak enén bächyé mé mpok menyin bétáná me amuet.

¹⁵ Ne be bakoŋo Yesu abhen etok Fílipi, be babhɔŋ bāriri sayri be mpok njámbi ntwó awu ne Mbok Ndíndí ndɔ etok eyeka atú Masidónia ndok atú etok echak, ndiere be ké bătó nyaka me nkáp ndu béchye me nekwak. Yě bɔnkwo báchák bábhíkí chem amɔ ne me ndũ betik ebhen mékà. ¹⁶ Nchí rem nó mbonyune yě chí mpok ane nchí etok Tesalónika ené mbíkíre rɔ atú etok eyeká Masidónia, be bătó me nkáp, puyě chí ndɔŋ amɔt, ke ndɔŋ épáy, mpok menyin betan me amuet.

¹⁷ Mpu rem nó chí be méyàn mǎntó mé akap áchák. Enyin méyán chí bé mǎndók ambi beka beri, mémáka ndũ ebhen mǎnán bákú ansem mbɔ mmũ ane ámaka nkáp ndũ ané yí ánán áyámbi afyé amem ekerenkap be nsáy yi ánja.

¹⁸ Be bákup me ndũ betik ebha kpát yěnyin ébhíkí rɔp. Néne, bakáp ane bătó Epafrodáytos ántwó ánychyé me ákú mbɔŋ yěntiki enyin ené nchébhé. Ne akap ayweka áchí mbɔ akap erítí eriep ané báchie ntá Mandem, ne Mandem ábhón manák ne wu.

¹⁹ Mandem mmu nchí mmǔbetok ywi abhɔŋ betan ebhen béyá béchá. Ne chɔŋ anchye bhe yěntiki enyin ené échébhé bhé ěti enyin ene Yesu Kristo ákú ntá yese. ²⁰ Kenókó kémbák ne Mandem mmu áchí ětáyese mpoknkem. Amen.

Ngwénti bakak

²¹ Kaká ká bo Mandem báchák abhen báchí bakoŋo Yesu Kristo awu mankem ntá ya. Batí bakoŋo Yesu abhen báchí fá Rom ne me bătó nkwo bhe bakak. ²² Bɔ Mandem báchák mankem abhen báchí fá Rom ne me, sayri sayri, abhen báchí bakú betik ntá mfɔ-ngo ane Rom, bătó nkwo bhe bakak. ²³ Nchí níkmuet bé berindu Yesu Kristo Acha mémbak amem bati ayeka. Amen.

Ekáti Pól ntá Nkwɔ Kólɔse

Ekáti Pól ntá Nkwɔ Kólɔse

¹ Mɛ Pól münto Yesu Kristo bekoŋo nkaysi Mandem, ke nchí sɪŋ ekáti ene. Nchí fá ne nti múnkwɔ ywese Tímoti.

² Sétò yɔ ntá yeka bo Mandem, be batí bõnkwo abhen bábhère bariɛp awu etak Kólɔse ne Mandem abhat be ne Kristo.

Mandem Etayese ántón be berĩndu anchye bhe kpák.

Pól ákàka Mandem ne ànìkmuɛt òti bo Kólɔse

³ Sékàka Mandem mmu Yesu Kristo Acha ywese achi Móywi, ne sɛnìkmuɛt òti yeka, ⁴ mbɔnyune séghok be bábhɔŋ neka ne Yesu Kristo ne bákɔŋ bo Mandem mankem. ⁵ Bákù nɔ mbɔnyune bábháká nti ndũ berítí menyin ebhen Mandem ábhéré amfay ntá yeka. Mpok bághókó Mbok Ndíndí ke bāríní òti menyin ebhen, ne Mbok Ndíndí achi tetep. ⁶ Mbok yɔ atwɔ ntá yeka mbɔ enyũ átwɔ ntá bo mmik nkem ne ànyũ keɛem ne ágò. Nɔ ke yɔ achi nyaka ndũ nkwo yeka bebho ndu nywɔp enen bághókó òti berĩndu Mandem ne bájwimem enyu bɔ bechi tetep. ⁷ Bághók Mbok Ndíndí ne ntá Epafras. Yí achi nti mübetok Mandem ane sékónó tontó. Achi nkubetik Kristo ane ábhère bariɛp ami. Achi awu ndũ nnyén enese. ⁸ Yí aghati bhese enyũ Efónó Bedyere ákú be mánkɔŋ batí.

⁹ Sébhíkí bhɔt menikmuɛt òti yeka bebho nywɔp enen séghókó nɔ. Sɛnìkmuɛt be Mandem amfuet ntá Efónó Bedyere ánkwak mándiní sayri enyin ene yi áyàn mánkɔ. Sɛnìkmuɛt be Mandem ánkɔ nɔ ndu ákɔ mámbak bariñindak beyiní baraká Efoŋo ne ndu akwak mámbɔŋ ne jwimem ndu bɔ bechi. Achyé bhe neriníndak be mándiní sayri yɛntiki enyin ene yi atí nyaka bekɔ ne ákù ntá

bõbhi. ¹⁰ Sɛnìkmuɛt be ne jwimem eno nɛnkwak mámbɔŋ ne péem enen nékwáy ntá nkoŋo Yesu Acha. Eno nékù Mandem ambɔŋ maŋák, ne nékwák mánkɔ nɔkɔ menyin ebhen beri ndũ yɛntiki mbi, ne nékù mándiní Mandem mándakɔ nɔkɔ chi ambi.

¹¹ Ne sɛnìkmuɛt be Mandem ánsɔt betan ebhi ebhen beyá becha ánkɔ mámbɔŋ nɔkɔ betan, be yéyí yéyi, mámbɔŋ ekébhéntí, mánte sené, mándakɔ nɔkɔ chi ambi ne maŋák, ¹² mánkaka nɔkɔ Eta. Yí ke ákú mánkwáy bebɔŋ menyin ebhen yi atonŋti ntá bõbhi abhère nebhuɛt ane bediéré ebhi béghò. ¹³ Aféré bhese ndũ betan ebhen ejuri, akɔ be Móywi mmu yi ákónó tontó ámbák wu Mfɔ ywese. ¹⁴ Béfuɛt ntá Móywi wu sébhɔŋ mbi be mánkɔ bhese mámfere ndũ keɛem eken bebá, nɔ chi, mámfónórí bebá ebhese.

Enyu mmu Kristo achi ne enyũ betik ebhi bechi

¹⁵ Yé mmu apu kway beghɔ Mandem. Móywi ke ákú sɛnjwimem enyu Mandem achi. Ne nkúbhé mbɔ enyũ mámbi ábhónó betan ndũ nneréket, nɔ ke Móywi ábhónó betan amfáy menyin menkem ebhen Mandem ághókó. ¹⁶ Echi nɔ mbɔnyune yi ke Mandem árémé be ángókó yɛntiki enyin, ebhen bechi amfay ne ebhen bechi fá amik, ebhen bo bághò ne ebhen bo bápú kway beghɔ, betanŋti befónó, ebhen bebɔŋo betan becha bafɔ bachak ne befónó ebhen neŋókó kefɔ ekap necha eken bachak, ne yé chí ebhen bébhónó betan amfay bho mbɔ bafɔ. Béfuɛt ntá yi, ne ntá yi, ke bághókó menyin menkem. ¹⁷ Bápére ghoko yɛnyin, yi achi. Ne yi ke ákèem menyin menkem be mémbak mbɔ enyu bebɔŋo bebhak. ¹⁸ Yíre ke achi münti ane bõnkwo, ne bõnkwo chi mmuɛt yi. Yí ke ágháy nebhuérémik ntá bõnkwo. ¹⁹ Echi enyu eyɔ mbɔnyune Mandem abhõŋ nyaka maŋák be yɛntiki enyu mmu yi achi, Móywi nkwo achi. ²⁰ Ne yí ke Mandem ásré be ankɔ yɛntiki enyin, yé chí ené fá amik ne yé chí ene amfay, be

yěntiki enyij ɛmbón mbi bepet bebhak eyɔŋ ɛmɔt ne yi ɛti newu Mɔywi ndũ ekotákátí. Néne, yěntiki enyij ɛkwà y bebhak ndu kpák ndu nté ane yó echi ne Mandem.

Bächi eyɔŋ ɛmɔt ne Mandem néne

²¹ Bě nkwo bächi nyaka nekɔ nesie ne Mandem, bābhak bōmpap abhi ndu nkaysi yeka ɛti bebéptí menyij ebhen bākù nyaka. ²² Ke Kristo asɔt nyaka mmɛet nkwaŋwan, agú ndũ ekotákátí ɛti bebú ebheka. Enyu yɔ ke Mandem ákú be mǎmpet mǎmbak eyɔŋ ɛmɔt ne yi, be mǎmbak nyánjá, kebhoŋ bekwéné besí bhi. ²³ Ke bābhəŋ berəŋ ambi bebhoŋ neka ne Mbok Ndíndí, mǎnte sené ne kpirí. Báké rɔ nebhakánti enen Mbok Ndíndí ákú bābhəŋɔ mpok bāghókó yɔ. Bāghati Mbok ane ntá yěntiki mmu fá amík. Me Pól nchí mǔbetok ane nchí kɛ bo mándinjí Mbok Ndíndí-ne.

Betik Pól bechi ntá bo abhen bapu bo Israel

²⁴ Néne, mbəŋ maŋák ndu besəŋɔri ebhen mébhəŋ mbənyune békwaŋ bhe. Nchí bhəŋ besəŋɔri ndũ nkwa mmɛet mbənyune nchí naŋa bebhoŋ besəŋɔri menkem ebhen berəbhe nyaka be Kristo ámbón, ɛti bōnkwo. Bōnkwo Kristo bhə chi mmɛet eyi. ²⁵ ɛti bōnkwo ke Mandem ákú be mbak mǔbetok ndu beka mándinjí Eyɔŋ Mandem sayri. ²⁶ Eyɔŋ ene echi nyaka bhésé bhésé ntá mkpaká bho ene ɛfɛéré ansem, ke néne, Mandem akɛ bōbhi mándinjí yɔ. ²⁷ Mandem áyàn nyaka be bōbhə mándinjí be enyij bhésé bhésé ene yi átóŋtí abhəre chi nném enyij ene ebhoŋɔ bekwak bo abhen bápú bo Israel. Kristo achí amem bati yeka, ne bākway bebhaka nti be chəŋ mǎnyie keném eki ne yi. ²⁸ Kristo ére ke séghati bho menyij ɛti yi. Ndu sékú nɔ, séyá batú yěntiki mmu ɛti menyij ebhen bābhíkí bhəŋ beka ne sétəŋ bo menyij ebhen bə bābhónɔ beka. Sésəmti bhə, ne sétəŋ ne nerinjíndak nenkem bé sénkway beka yěntiki mmu wap ánkway ndũ yěntiki mbi, mbə mmu

ane ábháre mmɛet ne Kristo, ndũ mpok ane séte besí Mandem ne yi. ²⁹ ɛti yɔ ke nchí fyɛ betan beka betik, ndep nəkɔ mmɛet ne betan menkem ebhen Kristo áchyè me.

2

Pól ɔnù ɛti bakwó bho Kristo ankem

¹ Nchí yan mándinjí enyũ nchí nu tontó ɛti nkwo Kristo ane Laodisia ne ɛti bakwó bho bachak ankem, abhen bābhíkire ghə me. ² Nchí yan befye bhe nti, ndũ bāgwóré mmɛet ne bati ndu ekəŋ. Nchí yan be be mankem ne bhə mǎnjwimem sayri ndũ enyij ene Mandem ákú sérinjí ɛti Kristo, be mándinjí menyij ɛti Kristo ebhen bechi bhésé bhésé ne békú mǎmbəŋ beyá áfók ndũ bākəŋɔ mbi ywi. ³ Yi ke ánəne mbi be sémbák bariŋíndak ne be séndinjí menyij. Nerinjíndak enen néri necha. ⁴ Nchí ghati bhe menyij ebhen be yě mmu áké sɔt sérwərənyu ándwə bhe ɛti menyij ebhen beyinjí Kristo, be mǎnem ebhi. ⁵ Yěndu mpú awu, nti ena nechi ne bhe mpoknkem. Nkəŋ beghok be bākú menyij mbə enyu éyàn ne be bāte kpirí ndũ neka ene ne Kristo.

Mbak mmu abhat mmɛet ne Kristo ájwi pɔt

⁶ Těndu bāsóré be Yesu Kristo achi Acha, bərə ká nepém ene neka mbə enyũ yi áyàn. ⁷ Dɔ ka bapém ayeka ambak ne Yesu mbə enək ene ɛmúré bakan amík, mǎnsene ndũ neka ene ne yi nkúbhé mbə enyũ bátəŋ be, mǎnchye nókó Mandem beyá kenókó.

⁸ Sɔt ka mpok be yě mmu áké sɔt nerinjíndak enen bō mmik ne sérwərənyu andwə be mǎmbák basem ntá menyij ebhen bə bátəŋ be. Enyũ nerinjíndak enə néfú chi ndũ nkaysi bakwaŋwan ne ntá befónɔ ebhen bebhoŋɔ betan fá amík, nepú fu ntá Kristo. ⁹ Dinjí ká be yěntiki enyũ mmu Mandem achi, enyuyɔ ke Kristo achi. ¹⁰ Ndũ bābháre mmɛet ne yi, bájwi pɔt. Yi ke ábhónɔ betan amfáy menyũ befónɔ menkem. ¹¹ Ndũ bāchémé mmɛet ne Kristo, aféré ebéptí

epiη amem bati yeka. Eyo chí eriη betoη be báchi bōbhi. Puyě chi eriη ene mmu afyé amæet mpok báyan besyep yi mbō enyū bo Israel báku mpoknkem. Chí Kristo ke afyé eriη eyi amem bati ayeka. ¹² Mpok bájwítí bhe, bábhème be ne Kristo. Bě nkwo bāpetnsem ndū nepém ne yi mpok yi apetnsem ndū nepém. Efékári nō mbōnyune bāsiki nyaka nti ndū betan Mandem mmu ákú Kristo apetnsem ndu nepém. ¹³ Báchi nyaka chi bawú ěti bebú ebheka mbōnyune bábhíkire fyenyaka be eriη amæet betoη be báchi bo Mandem. Ke achyé bhe nepém nekō ne Kristo ndu áfōjóri bebú ebhese menkem. ¹⁴ Sékwen nyaka manyé besí Mandem ndu sébhíkí ká mbō enyū yi áyāη. Ke adákátí ekati manyé bebú ebhese, ne ébhak mbō be ábáy nyaka bhō anti Yesu, ne bágó yi ndū ekotákátí ne bhō. ¹⁵ Afōjō betan ntá befōjō ebhen bébhōjō betan fá amik, aká be bó béké bhōη kenókó besí bhō ndū ású bhó amik. Atōη bhō mbō batémé nenu abhen bákémé ebhñenu. Ebhñi nenu eyō ebhak newú Yesu ndū ekotákátí. Asot awónem amfáy befōjō ebhō enyuyō befæet ndū newú Kristo ndū ekotákátí.

¹⁶ Ndu echi yě nō, báké rō be yě mmu ánji be be bekwéné béchí ne bhe ěti menyū menyīη ebhen mānyīe ne ebhen mānyū. Ne báké rō be mmu ampuri bhe mánkoηo bebhé ěti bepā mmyé, * ne epā ntaη akō, ne ěti epā nywōbhé neywēmæet. ¹⁷ Bebhé ebhō menkem bechi chi mbō ndíkándi menyīη ebhen Mandem ábhéré nyaka be bétwō chōη. Mbōη enyīη ene echi ansem ndíkándi wu ankem chi Kristo yimbōη. ¹⁸ Báké rō yě mmu ándém be bābhíkí kway, anset nkwere be bābhōη bebhōη enyū nesepítmæet enen nepú tetep, ne be bābhōη bechye kenókó ntá bōángel. Bōbhō bápā be Mandem átōη bhō menyīη ndū kenó amík anti fúú, ne báyoη mmæet ndéndem. Nkaysi yap achí chí ane bō mmik. ¹⁹ Eká bō bābhíkí

perē bhat mmæet ne Kristo, mūnti wap. Yí ke achi mbō ntí ne bōnkwo bachi mbō mmæet eyi. Bāsōt betan ebhap menkem chi ntá yi ne ákà bō mánchem mmæet ndū nkwo amōt mbō enyū bariη ákem byoηómæet. Bágō ye ndū mbi Mandem mbō enyū yi áyāη.

Bégu ne bebhak nepém ne Kristo

²⁰ Bágú ne Kristo, ne Mandem aféré bhe anten befōjō ebhen bebhōηo betan fá amik. Ndu échí nō, ndaká yi báchi mbō bō mmik? Ndaká yí bābhæet bekoηo bebhé bō mmik, mbō ebhen bérēm be, ²¹ “Báké kém enyīη eyō ne awō. Yě chi beghokoti, báké ghokoti enyū nenyíe enō. Yě betok, báké tok enyū enyīη eyō.” ²² Menyū bebhé ebhō befæere fæet. Menyū bebhé ebhō befú chi ntá bō mmik ne ndū menyīη ebhen bō bátōη. ²³ Béyīηi bebhé ebhō, mmu ákway bekaysi be béchye nerīηíndak mbōnyune bo abhen báfyè bhō bātē kpírí be mmu abhōη befye mmæet ndū menyīη Mandem ebhō, ne bārēm be mmu abhōη besepiti mmæet amik, ne be mmu abhōη bechye mmæet yi beyā esōjōri. Bebhe ebhen bechi chi ndéndem. Bépú kway bekwak mmu ambōη betan ndu bekem mmæet be áké koηo bebéptí menyīη ebhen mmæet eyi áyāη yi anká.

3

Nebhæet ane mmu abhōηo bebhæe nti eni

¹ Těndu Mandem ákú báfú ndū newú bāpetnsem ndū nepém nekō ne Kristo, buré ká nti ndū menyīη ebhen bechi amfay, ebhak ene Kristo áchókó ndū nebhæet kenókó, ebhe awónem Mandem. ² Buré ka nkaysi chi ndū menyīη ebhen bechi amfay, puyě ndū ebhen bechi fá amik. ³ Echi mbō be bāgu mpok ane Yesu ágú. Néne, nepém nekō eneka nechi bhésé bhésé awó Kristo ndū nebhæet ane yi achi ne Mandem. ⁴ Ne mpok Kristo mmu achi nepém enese ábhèsi, chōη be nkwo

* **2:16** Bepā mmyé: Annual festivities.

mămbesi ne yi ne mămbəŋ ákóré ndu keném eki.

Dǎ ká esí nepém eneka, mǎnsət enen nekə

⁵ Sǎ yé ka amó mǎmféré ndü menyin ebhen béyini nepém nesí eneka. Nə chi epúsi, ne yé chí bepǎ baraká kebħare, ne ménwáka ndü baraká kebħare, ne nkaysi beku bebú, ne yéchi befyé amík ndü menyin bo bachak mbənyune befyé amík ndü menyin chi besət bhə mbə bəmandem mmik. ⁶ Eti barak abúabu yə ke Mandem ábè chəŋ nti, antemsi bho. ⁷ Ndü mpok ane áfúéré ansem, bǎku nyaka menyin ebhen mpok bachi ndü esí nepém eneka. ⁸ Ke néne, bǎké bhəŋ yənyin beku ne menyin mbə bebənti, ne echoko-nti, ne nkaysi beku bati bebú, ne bechəŋti manyén bati, ne eyəŋ ebúabu eke fu be anyu. ⁹ Bǎké sənse ntá bati təndu mǎnəŋ bǎrə esí nepém eneka ne menyin ebhen nə nétə nyaka be mǎnku nəkə, ¹⁰ ne bǎrəbhe koŋo chi epin eka. Báyibhiri bǎrəp bǎ bako ne báyibhiri mǎndəkə nəkə chi ambi mǎndəbhe nəkə mbə Mandem. Yi ke ághókó bhe mbə bǎ bako be mǎndin yəntiki enyin eti yi. ¹¹ Ndü nepém nekə enen, yé mmu achi chi mmu Israel yé mmu etək echak, yé básyep mmu yé bǎbhíki syep, yé chi mmu ane amík ánéné yi yé chi ane achi nyabhi, yé chi nsem ye chi mǎmik, mankem bǎchi enyumət. Nném enyin chi Kristo ne yi achi amem bati bǎbhi mankem. ¹² Mandem ayap be be mămbak bǎbhi, bǎchi nyáná, ne akəŋ be tontó. Ndu echi nə, bǎbhəŋ beghə bati ntinso, mǎntəŋ bə berinti ne nesepiməet, ne epin besət menyin petii, ne ekébhənti. ¹³ Bón ká ekébhənti ne bati, mǎndək ambi befoŋori bati, yé émbak chi be bǎku mǎmbenti. Bǎbhəŋ befoŋori bati nkúbhé mbə enyu Acha ywese áfónórí bhe. ¹⁴ Ne nném enyin ene echa ebhen menkem ene bǎbhónjə betəŋ bati chi bekəŋ bhə. Ekəŋ égwət menyin menkem ndü nson amət. ¹⁵ Dǎ ká kpák ane Kristo áchyé

ántəŋ be enyü bǎbhəŋə beku menyin təndu Mandem ábhini be be mămbak ndu mməet amət, ne be kpák ambak ne bhe. Ne bǎbhəŋ bekaka Mandem eti menyin ebhen yi ákə. ¹⁶ Dǎ ká Eyəŋ Kristo émbəŋ betəŋ amem bati ayeka. Təŋ nókó ká bati ekəŋ eyə, mǎnchye nəkə bhə manié, ne beyá nerinindak. Kwáy nókó ka bakwáy ane áfú ndu Ekáti Bakway ene echi amem Ekáti Mandem, ne bakwáy Mandem achak, ne bakwáy ane Éfónjə Bedyere afyé be anti. Kwáy nókó ka yə ne bakak ntá Mandem amem bati yeka. ¹⁷ Ne yəntiki enyin ene bǎkə, ne ene bǎrəm, mǎnku yə ndu nnyén Yesu Acha, mǎmfəet ntá yi mǎnchye nəkə bakak ntá Eta Mandem.

Enyü bo Kristo bǎbhónjə bebħak ne bati

¹⁸ Bə bagħərə ne maném, septi nókó ka mməet ntá maném abħeka ndü yəntiki enyin mbənyune eyə ke eri besí Yesu Kristo Acha.

¹⁹ Maném, kəŋ ka bagħərə bhəka, ne bǎké bhak bebebebe ne bhə.

²⁰ Bə, ghók nókó ka bachi ne manə bhəka ndü yəntiki enyin ene bǎghāti be mǎnku, mbənyune eyə échyé Yesu Acha maŋák.

²¹ Bachi-bhə, bǎké ku enyin ene ékə bǎbhəka mambe nti. Mbák mǎnku nə, bákway beferə amə.

²² Basem, ghók nókó ka bachi bhəka abhen fá amík ndü yəntiki enyin. Bǎké ku nə chi ndiere mpok ane amík ayap achi be aməet, mbə bo abhen báyəŋ chi bechye bhə maŋák. Ghók ká bhə ne bati ayeka ankem mbənyune bǎchyé Mandem kenókó. ²³ Yəntiki betik ebhen bǎchyé bhe, ku ka bhə ne bati ayeka ankem təndu bǎrinjə be bátək nə chi Yesu Acha, puyé nkwá. ²⁴ Bǎrinjə be chəŋ mǎmbəŋ akap ane Yesu Acha ábhuré ntá bǎbhi. Chi Kristo Acha ke bátək nə! ²⁵ Dók ká ambi beku nə mbənyune yəgha ane ákə bebú ábhəŋ nsáy ndü bebú bhi, ne Mandem ətaŋ bo ketəŋ kərinámik.

4

¹ Bě abhen bǎbhónó basem, kém ká bhó erírí ne enyu ene echi chak. Bǎriñi be be nkwó bǎbhəñ mmu ane ábhónó be amfay.

Menyiñ bechak ebhen bǎbhəñó beku

² Tě ka kákátí ndũ nenikímuet, mǎmbak pě, ne mǎnkaka nókó Mandem. ³ Ník nókó ka mmuet ěti yese nkwó be Mandem ánéné bhese mbi ndu beghati bho kponororə Mbok Ndíndí ěti Kristo ane achi bhésé bhésé. Chi ěti méghati bho yó ke nchí ekerékenəñ. ⁴ Ník nókó ka mmuet be ngátí bho yó mbó enyũ mbónó beku, enyu ene bághòk mánjwimem.

⁵ Ekaká nekó eyeka ebhəñ betəñ be bǎchi bariñíndak besí bo abhen bǎbhíkí riñi Mandem, ne bǎké chəñti yěntiki mpok ane bǎbhəñó mbi beghati bó Mbok Ndíndí. ⁶ Eyəñóny eyeka ebhəñ bebhak ené échyè bo mañák, émbak mbó ené mmu ane afyé ngañ anyu be mǎndíñi enyũ bǎbhónó békémé bo abhen bǎbhèp be menyin.

Bakak amen ngwenti

⁷ Chəñ Tíkíkəs ángati bhe yěntiki enyiñ ěti ya. Achí manó ne nti múnkwó ane nkón tontó. Akù betik ne nti nemot ne átok Acha ne me. ⁸ ěti yó ke ntó yi ntá yeka be anku mǎndíñi enyu sechi, ne be ámfyé be nti. ⁹ Atwó awu ne Onésiməs, mmũ yweka amot. Onésiməs achi mmu tetep ne manó ane sékónó tontó. Chəñ bó mángati bhe yěntiki enyiñ ene éfákári fá.

¹⁰ Arístakəs mmu achi fá ekerékenəñ ne me áto be bakak. Mbák Mák manó Banábas mmu ngátí bhe menyin ěti yi ántwó awu, sət ka yí ne amó apay. ¹¹ Ne Jísəs ane bǎbhíñi be Jóstəs áto bhe bakak nkwó. Ndiere bo Israel abhen bati arat ke bachi bati bakù betik ne me ndú beku bo mǎndíñi enyu Mandem abhak ne bho mbó Mfó wap. Bó mankem báchyè me nepəptíntí tontó. ¹² Epáfras nkwó áto be bakak. Achi mmũ yweka amot ne mübetok Yesu Kristo. Anikmuet ěti yeka ne nti eni nenkem mpoknkem be mǎnsene

ndũ mbi Mandem, ne be mǎndíñi sayri yěntiki enyiñ ene Mandem áyàñ mǎnkú. ¹³ Nchí ntísie Epáfras be áké tontó ěti yeka ne bönkwó Laodisia, ne abhen Hierapolis. ¹⁴ Lukas, ngañ ane sékónó tontó, ne Démas bátò be bakak. ¹⁵ Kaká ká bönkwó abhen etok Laodisia, ne Nímfa, ne eka bönkwó abhen bǎchəm eket eyi. ¹⁶ Mǎnán mǎmpay ekáti ene ndũ nkwó yweka, ku ká mǎmpay yó ntá nkwó Laodisia nkwó. Pay ká nkwó ekáti ené ntó ntá nkwó etok Laodisia mpok ane bó bátó yó ntá yeka. ¹⁷ Ne ghati ká Akípəs be, “Ghó be onáná betik ebhen Yesu Acha achye wó.” ¹⁸ Me Pəl nchí siñ bakak amen ne awó awa membəñ. Tik ka bé nchí ekerékenəñ. Mandem antəñ be beríndu.

Ekáti Pól ené mbi ntá Nkwɔ Tesalónika

¹ Me Pól kě nchí síŋ ekáti ene ntá yeka nkwɔ Yesu abhen Tesalónika. Nchí síŋ ntá yeka bõ Mandem mmu achi Etayese ne be bho bãbháré mmuet ne Yesu Kristo Acha. Nchí fá ne Sáilas ne Tímoti. Mandem antõŋ be berĩndu, anchye bhe kpák.

Neka enén bo Tesalónika

² Séchyè bakak ntá Mandem mpoknkem ãti yeka mankem ne séfyè bhé ndũ nenikĩmmuet enesé mpoknkem. ³ Echí enyu eyɔ mbonyune besí Mandem Etayese, sépú ghakantik betik ebhen bákà ndũ bãbhõŋõ neka ne Yesu, ne enyũ bádéné mmuet ndũ betik ebheka ãti ekõŋ, ne enyũ bãte kpirí ndũ nebhakánti eneka ne Yesu Kristo Acha. ⁴ Bõma, sérĩŋi bé Mandem akõŋ be ne ayap be ⁵ tẽndu Mbok Ndĩndĩ ane séghãti bho abhiki twɔ nyaka ntá yeka chí ndũ eyõŋõnyu yõyõ, ke ndũ betan Efõŋó Bedyere nkwɔ. Ne bãriŋi nyaka be yõ achi tetep. Mpok séchí awu ne bhe, bãriŋi nyaka enyũ ekakáneko eyese echí. Sébhãre nyaka mmuet eyese enyu eyõ ndu bekwak bhe! ⁶ Ne bãkõŋõ ekakáneko eyese ne ekakáneko Yesu Kristo Acha. Yẽndu bãghõ nyaka beyã esõŋõri, bãsíepti Eyõŋ Mandem ne maŋák amen Efõŋó Bedyere áchyè. ⁷ Eku bãrõp eriŋ ené bakoŋõ Yesu mankem atú Masidónia ne Akáiya máŋõkõ. ⁸ Ne Eyõŋ Mandem étaka atú Masidónia ne atú Akáiya ãti menyin ebhen báká, ke ébhiki may nã. Mbok neka eneka ne Mandem akõ mbankem, enyu ene sebhiki bhõŋ yẽnyin berem ndu betõŋ enyũ mãnoko. ⁹ Bõ babhõŋ bárèm enyũ básóre bhese mpok sétwó awu ntá yeka ne enyũ bãtiknsem ntá bõmandem nsé bãrõbhe chye kenókó chí ntá Mandem. Yi aywĩnti ke achi Mandem ane tetep ne yi ke áchyè nepém. ¹⁰ Bõ bhõ bárĩŋi nkwɔ be mãnõŋ Mmõ Mandem ámfú amfay

antwõ. Nõ chi, Yesu mmu Mandem ákú nyaka áfú ndũ newú apetnsem ndũ nepém. Yi wu ke ápeme bhese mpok Mandem átãŋ bo ndu ábè ntĩ ne bhõ ãti bebú bhap.

2

Betiki Pól akú etak Tesalónika

¹ Bõma, bãbhõŋ beriŋi be netwó ane sétwó awu beghõ bhe ápú nyaka ndẽndem. ² Yẽndu mánãŋ báchyé nyaka bhese beyã esõŋõri ne ntĩánwõp etak Fĩlipi mbõ enyu bãriŋi, Mandem ywese afyé bhese ntĩ be séntwó séngátĩ bhe Mbok Ndĩndĩ ane áfú ntá yi yẽndu beyã bo mãnũ nyaka tontó bechyet bhese mbi. ³ Báké ghakantik bé enyin ené séghãti bhe échí tetep ne yẽ bekwéné bepu aré. Sébhiki bhõŋ nkaysi bérwó yẽ mmu. ⁴ Enyin ene sékà chi be, tẽndu Mandem áyĩŋi ághó be sékwãŋ bo abhen yi afyé Mbok Ndĩndĩ amó, nõ ke séghãti bho yõ. Ne puyè chi be bo mãmbõŋ maŋák ne bhese, ke chí bé Mandem mmu áyĩŋi beghõ enyũ bati ayese achi amem, ámbõŋ maŋák ne bhese. ⁵ Bãriŋi nkwɔ be mpok séchí ne bhe sébhiki sot sérwõrenyu beku mãmbõŋ maŋák. Ne mbõŋ Mandem achi ntisie be sépú ghati nyaka bhe Mbok Ndĩndĩ chí ne nkaysi bebhõŋ nsáy ane áfũ ntá yeka. ⁶ Ne sépú ku nyaka yẽnyin bé yẽ chí be, ye chí bo báchak, mãnkaka bhese. Sékwãŋ nyaka bebhep be menyin mbõ bõnto Kristo. ⁷ Ke sékõpti bhe mbõ enyũ nno ákẽm bõbhi. ⁸ Sékõŋ be tontó, kpát ékú séká be sebhõŋ bechye be, puyè chí ndiere Mbok Ndĩndĩ ane áfú ntá Mandem, ke ye chí mmuet eyese nkwɔ ndũ bãchí bhese anti tontó. ⁹ Bõma, bãbhiki ghakantik ndu sére ku betik, sémkpõt nõkõ nsõŋti beti ne ngósí mpok séchí awu ne bhe. Sékà nyaka betik enyu yõ be sémbõŋ menyin ebhen béchébhé bhese. Sébhiki yan nyaka bebhak ntu ntá yeka mpok séghãti bhe Mbok Ndĩndĩ ane áfú ntá Mandem. ¹⁰ Bãchi batisie bhese. Mandem nkwɔ achi ntisie be nepém

enesé nenti eneka bakoŋo Yesu nēchi nyáká nyánjá ne chak ne néke bhōŋ bekwéné besí Mandem. ¹¹ Bāriŋi enyu sékēm nyaka yēntiki mmu yweka mbō enyū chi bhō ákēm bōbhi. ¹² Séfyē nyaka bhe nti ne sékpēmē nyaka bhe be nepēm eneka nēnchye Mandem maŋák. Yí ke ábhíŋí bhe be māmbak bo abhen yi achi Mfō wap ne be māmbák ndu keném eki ne yí.

¹³ Ne nkwo sékaka Mandem mpoknkem mbōnyune mpok ségháti bhe Eyōŋ eyi, bābhíki sōt yó mbō eyōŋ ene nkwa. Bāsót be tetep chi Eyōŋ Mandem ené ékū betik amem bati yeka, be bhō mánoko. ¹⁴ Bōma, bārōp bo abhen māŋōkō ekakānekō ené bōnkwo Mandem abhen atú Judéya. Bābháré mmuet ne Yesu Kristo mbōnyune bāghō esōŋori amō bati bo etōk eyeka nkúbhé mbō enyū bo Israel báchyé nyaka bhō esōŋori atú Judéya. ¹⁵ Bo Israel bhō ke báwáy nyaka Yesu Acha ne baremé kepinti Mandem ne bó ke báboko bhese etōk. Bákū nti némbé Mandem. Bachi bōmpap ntá yēntiki mmu. ¹⁶ Bo Israel bhō bāchēt bhese mbi be seke ghati bo abhen bápú bo Israel Mbok Ndíndí Mandem ámpémé bhō. Bákú bebú kpát mánánjá. Ke bákú kpát bebēnti Mandem bechi ne bhō.

Pāl abhōŋ nti berōŋ Tesalónika

¹⁷ Bōma, yēndu bákú séró nyaka bhe ndu mōmbiŋí mpok, bati yese ábhúét nyaka ne bhe, ne ékú ekwak bepēt beghō bhe besí ne besí ére yá éndōk nōkō chi ambi ne sere nu beghō bhe. ¹⁸ Séyāŋ nyaka bétwō awu ntá yeka. Membōŋ Pāl, mmó bétwō awu ndōŋ ne ndōŋ, ke Satan achét bhese mbi. ¹⁹ Pú sébháká nti chi ne bhe? Pú be ké báchyé bhese maŋák-á? Pú be ké bákū séndep chōŋ awó anti besí Yesu Acha ywese ndū nywōp enen yi apētsem, be sékū betik ebhesé sayri? ²⁰ Tetep, be ke bákū sédēp awó anti, ne be ke báchyé bhese beyá maŋák.

3

¹ Séchókó kpát, séke pere kwáy bekepnti, séka berōp ansem ndu etōk

Atens, ² sétó mómayese Tímōti ntá yeká. Yí achi nti nkūbetik Mandem ndu bégháti bhō Mbok Ndíndí éti Kristo. Sétó yi be ámfye bhe nti, anka mānté kpirí ndū neka eneka, ³ be yē mmu yweka amōt áké kwēn ansem éti besōŋori ebhen. Bē babhōŋ bāriŋi be, bekoŋo nkaysi Mandem, besōŋori ebhen bébhōŋó bétéméri bhese. ⁴ Mpok séchí nyaka ne bhe, ségháti nyaka be ambi ambi be chōŋ sémbōŋ besōŋori, nkúbhé mbō enyū éfákári, ne bāriŋi enyu eyō. ⁵ Éti yō, mpok mbíki pere kwáy békepnti, ntó Tímōti be ántwō, ángó mbák babhúét bésiki nti ne Kristo. Mbōŋ nyaka becháy be ngufú Satan mmu ámō bo ndu beka bo báképere noko Yesu, abhōŋ mbi ne bhe ne betik ebhese menkem berōŋ ndéndem.

⁶ Ke Tímōti anánj áfū awu apētsem fá, ne erítí ntó be bātāŋ ndū nesikinti eneka ne Kristo ne ndū ekōŋ ene bābhōŋó ne bati. Ne agháti bhese be bākaysi bhese ne maŋák mpoknkem ne bābhōŋ ekwak beghō bhese nkúbhé mbō enyū sébhōŋó ekwak beghō bhe. ⁷ Bōma, ekū ye be yēndu báchyé bhese nenyok ne beyá esōŋori, bati apōp bhese amem mbōnyune bāte kpirí ndu nesikinti eneka ne Kristo. ⁸ Tēndu bāte kpirí ndu mbi Yesu Acha, séchí sayri. ⁹ Ntiki enyu bakak sékway bechye Mandem éti maŋák mankem amen sébhōŋó besí bhi éti yeka? ¹⁰ Sēnikmuet ne bati yese ankem beti ne ngósí bé Mandem ánkwak sempēt sengō bhe besí ne besí, ne séntōŋ be menyīŋ ebhen bābhíkire riŋi, ndu bekwak māmbōŋ neka ne Kristo mbō enyū éyāŋ.

¹¹ Sēnikmuet be Mandem Etayese yimbōŋ ne Yesu Kristo Acha mánkū séntwō ntá yeka. ¹² Sēnikmuet be Yesu Acha ánkū ekōŋ eyeka ne bati ne yēntiki mmu achak éngó éndōk nókó chí ambi, nkúbhé mbō ekōŋ ene sébhōŋó ntá yeka. ¹³ Sēnikmuet enyu eyō be yi anka bati ántāŋ be amem ne bé báké bhōŋ bekwéné, ne bé māmbák nyánjá besí Mandem Etayese, ke mpok

ane Yesu Kristo Acha átwò ne bo Mandem ankway.

4

Nepém enen Mandem akòjo

¹ Bõma, ndu beròj ambi, séghati bhe enyũ bãbhónó bebhàre nepém eneka nkúbhé mbò enyũ bãkù nò be Mandem ámbón mañák ne bhe. Sénìk ye be mmuet sémkpeme nòkò ndu nnyén Yesu Acha be mãndòk ambi beka nò. ² Bě babhòj bãrìjì menyìj ebhen séghátì nyaka bhe ndũ nnyén Yesu Acha be bãbhòj békù. ³ Enyìj Mandem áyàj chi be mãmbák nyánjá, be bãké bhòj yényìj beka ne barak épusi. ⁴ Yéntìkì mmu yweka ankém mmuet eyi, * enyu ene nepém eni nébhak pépép besì Mandem, ne bo mãmbòj kenókò ne yi. ⁵ Bãké ñwaka ndũ barak épusi, kekém mmuet mbò bo abhen bãbhíkì rìjì Mandem. ⁶ Yě mmú áké kù ntì bebú ndũ ndaká kebàre ané, ne yě mmu áké nyìe ntì ébhòj! Dìjì ká be Yesu Acha ákeme kémbé ntá bo abhen bãkù menyũ bebú ebhò menkem nkúbhé mbò enyũ sénánj séghátì bhe be mãnsòt mpok. ⁷ Mandem abhíkì bhìjì bhese chí be sembak bõ epúsì, abhìjì bhese be sémbak nyánjá besì bhi. ⁸ Yě agha ane ábyàk ye ndak ane apú byak chí nkwa, ábyàk chí Mandem mmu áchye bhe Éfónó Bedyere yi.

⁹ Nti apú besìj be be mãmbón ekòj ne batì bakòjo Yesu. Mandem yimbòj anánj átòj be enyu bãbhónó bekòj batì. ¹⁰ Ne tetep, bãkòj batì bõnkwa atú Masidónia ankem. Ke bómá, séghati bhe bé ekòj ené bãbhónó ne batì éndók nókò chí ambi. ¹¹ Yéntìkì mmu yweka ánkù yéntìkì enyìj be nepém eni néké chye bho esòjori. Mmu áké chwe ndũ ndaká ntì. Ne yéntìkì mmu yweka abhòj beka betik ne amó yi nkúbhé mbò enyũ séghátì nyaka bhe. ¹² Mãmbák enyu eyò bé bo abhen bãbhíkì noko mãnchyé bhe kenókò ne bé bãké kò besìkì.

Enyìj ene ébhónó befakari ne bawú ke Yesu Acha antwò

¹³ Bõma, néne, séyàn beka be bãké ròj amem ejuri béyìjì bo abhen bágú be bãké di bhò mbò bo abhen bãbhíkì bhakanti be chòj bawú mãmpetnsem ndũ nepém. ¹⁴ Těndu sénókò bé Yesu ágú nyaka, apetnsem ndũ nepém, sénoko nkwa be chòj Mandem ankù bakòjo Yesu abhen bágú mãmpetnsem ndũ nepém mpok Yesu átwò. ¹⁵ Békòjo enyìj ene mbòj Yesu Acha árémé, séghati bhe be mpok Yesu Acha átwò, besé bho sechi nepém sépú yambi bétémeri yi ke abhen bágú mãntemeri yi. ¹⁶ Dìjì ká be chòj mbòj Yesu Acha amfú amfay antwò anchye eyòj ne betaj. Mfò bõángel Mandem andem ne eyòj etajataj, ne mmbá Mandem ankwén. Émfakari ye bé bakòjò Kristo abhen bágú mãnjambi mãmpetnsem ndũ nepém, ¹⁷ ke besé bho sechi nepém ne sébhúét ansem, sénko ndũ nebhanj témté ne bhò, séntemeri Yesu Acha ndũ yi ásèp. Ne bebho mpok eyò, sémbak ne yi mpoknkem. ¹⁸ Chié nókò yeka batì nepòptintì ne beyòj ebhen.

5

Bák ká pè ndu menoj Yesu Acha

¹ Bõma, ntì apú besìj be èti mbòj mpok ane menyìj ebhen bébhónó befákari. ² Bãbhòj bãrìjì be nywòj Yesu Acha átwò nébhak chòj mbò ngép ane átwò ne beti. ³ Mpok ane bo bårèm be, “Mbàj achi kpák, ye esòjori épu.” Mpok eyò ké erèm esòjori ékwen bò amuet témchok mbò bebe ngaré ane ànòjisi. Ne mbi bebúe kebhak.

⁴ Bõma, ke mbák chí bhe, bãpú amem ejuri, bé nywòj enò némfókòrí bhe mbò ngép. ⁵ Bãchì bo abhen bãkò ne ngósì, mpok mbanj ághò. Sépú bo ejuri, sépú bo beti. ⁶ Séké bhàre ye kenó mbò mbòk bho. Sémbák chí pè, sénkem nòkò mmuet. ⁷ Bo abhen bãbhàre kenó, bãbhàre chí ne bétì, ne bo bákwen mmém chí ne beti.

* **4:4** “Bekem mmuet:” Ekway nkwa bebhak be, “Andìjì ndu áchòkò ne ngaré ywi”.

⁸ Ke tëndu séchí chí bõ ngósí, sénkém mmuet. Séndók ambi ménóko Yesu ne bébhõη εκõη ne bo, be eyõ embák mbõ kendén ane ntemé nenu ákémé bechyet mmuet. Sémbáká ntí be chõη Yesu ampeme bhese, ne be eyõ émbák ntá yesé mbõ ntá ntemé nenu ane ákuti ntí ywi. ⁹ Bãrĩñí be Mandem abhíkí yap bhese chí be sémbák bo abhen yi átàn anchye ntemsi. Ayap bhese chí be ánkũ Yesu Kristo Acha ámpeme bhese. ¹⁰ Yesu ágú ãti yesé be yi ánán ántwó, yã sebhuet chí pẽ, yã ségũ gu, sénkwáy bébhak ne yi. ¹¹ Ndu échí nõ, fyé nókó yéka bati ntí mãnkwak nõko bati nkúbhé mbõ enyũ bãkũ nõ.

Beyõñó ngwenti

¹² Bõma, séghàti bhe be mãnychyé nõkõ bõ abhen bãkũ betik Acha ndũ nkwo yweka kenókó be mãnychye nõkõ bhe manie be bãké kũ bebá. ¹³ Bãbhõη bechye bhõ beyã kenókó, mãnkõη bó ãti betik ebhén bõ bãkũ. Ne mãmbák sayri ne bati. ¹⁴ Bõma, semtí nókó bãbhót, mãmfye nõkõ abhen bãbhõñó becháy ntí. Kwak nókó ká abhen mmuet ápú bhõ. Bõη ká ekébhénti ne yëntiki mmu. ¹⁵ Ghó ká be yã mmu áké kememe bebá amfãy bebá. Nu nókó ká bekũ chí berĩndu ntá bati bõnkwo ne yëntiki mmu achak. ¹⁶ Bák ká mañák mpoknkem, ¹⁷ mãnik nõkõ mmuet mpoknkem. ¹⁸ Ne yã émbak be yi, chyé nókó ká Mandem bakak, tëndu menyĩη ebhen menkem chí ebhen yi áyàn mãnká ndũ bãchí bo Yesu Kristo. ¹⁹ Báké neme ngó Efõñó Bedyere. ²⁰ Báké byák enyĩη ene Efõñó Bedyere ákú ntí mũnkwo ándem. ²¹ Bãbhõη bechak yëntiki enyĩη sayri, mãnkem éne érí. ²² Báké bhõη enyĩη bekũ ne barak abúabũ.

²³ Mbõñ Mandem mmu áchìe kpák ánkũ mãmbák nyáná ndũ yëntiki mbi. Yĩmbõη ámbáré nkaysi, ne efõñó, ne mmuet yëntiki mmu yweka enyu ené ápú bhõη bekwéné kpáte mpok Yesu Kristo Acha átwõ. ²⁴ Mandem mmu ábhĩñí be be mãmbák bõbhi, ábhùre bariẽp ami, ne chõη ankũ nõ. ²⁵ Bõma, fyé ká bhese ndũ nenikímuet. ²⁶ Kaká

ká bati ne εκõη Mandem. ²⁷ Nchí ghati bhe ndũ nnyén Yesu Acha be mãmpáy ekáti ene ntá bõnkwo mankem. ²⁸ Berĩndu Yesu Kristo Acha mémbák ne bhe.

Ekáti Pól ene ejwi bēpay ntá Nkwō Tesalónika

*Ekáti Pól éné ejwi bēpay ntá Nkwō
Tesalónika*

¹ Mē Pól ke nchí sīη ekáti éné ntá yēka bōnkwō Yesu abhen Tesalónika. Nchí sīη ntá yeká bo Mandem mmu achi Etayese, be bho bābháré mmuet ne Yesu Kristo Acha. Nchí fá ne bōmayese Sáilas ne Tímōti.

² Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mántōη be berīndu, mánychē bhe kpák.

Chōη mántōη bo nywōp Yesu átwō

³ Bōma, sébhōη béchyé bakak ntá Mandem mpoknkem ēti yēka. Ekway be sēnká nō mbōnyune bābhōη nekā ne Yesu Kristo mändak nōkō chí ambi, ne ekōη éné yēntikī mmu ywēka ábhōjō ne batī érōη chí ambi. ⁴ Besé babhōη sēpānyu ntá bōnkwō Mandem báchák ēti yēka, ndū bāté kpirí ndū nekā enēka ne Yesu, yēndu bo báchyè bhe nenyok ne beyá esōηri.

⁵ Ndu echī nō, menyīη ebhen menkem bētōη enyū Mandem átōη chōη bo enyu éné echī chak. Chōη eyō enkū mánkwáy bebhak bo abhen Mandem ábhak Mfō wap. Tēndu ēti Kefō eki ke bābhōη esōηri. ⁶ Mandem ákū chí enyīη ene echī chak. Ne chōη yī ankeme kēmbé ntá bo abhen báchyè bhe esōηri. ⁷ Chōη anchyē bhe neywēmuet ndū besōηri ebheka, anchyē bhesē nkwō neywēmuet. Chōη Mandem ankū nó mpok Yesu Acha ábhēsi ne betāηtī bōángel bhi amem ngó ane ákáp bhō ne ádu gum gum gum. ⁸ Chōη yī antēmsī bō abhen bābhíkī yāη berīηi Mandem ne abhen bápú ka bekoηo Mbok Ndíndí ēti Yesu Kristo Acha ywēse. ⁹ Chōη amferē bhō besí bhi ne ndū bedíéré bhi ne betāη ebhi, anchyē bhō ntēmsī ane abhikī bhōη ngwenti. ¹⁰ Mpok Yesu Acha átwō, bo Mandem mankem báchyè yī kenókó ne bō

abhen mánókó mámbak maknkay be bágthó yī. Bē nkwō bābhak chōη ne bhō mbōnyune mánókó menyīη ebhen séghátī bhe. ¹¹ Eti eyō ke sēnik Mandem mmuet mpoknkem ēti yēka be yī ánkū mámbak bo abhen bákway bébhak bōbhi. Sēnikmuet bé yī anchyē bhe betāη mánāηá berítī menyīη ebhen bāyāη bekū ne betik ebhen bákū ēti nekā enēka ne Yesu Kristo. ¹² Sēnikmuet nō be bo mányché nyén Yesu Acha kenókó ēti yēka ne be mámbōη kenókó ne yī békōηo berīndu abhen Mandem ywēse ne Yesu Kristo Acha bátōη be.

2

*Chōη mbámbe antwō ke Yesu Acha
ampētnsēm*

¹ Bōma, béyīηi netwō Yesu Kristo Acha ne nenyokoti ane bābhōjō ményókóti bhesē be séntémérī yī, séghátī bhe be, ² báké rō batī ywēka ángwákári betaka amem. Yē mmu andem chi be yī achi ndemekēpīnti, yē chí be achi ngati Eyōη Mandem, ne yē chí be ekáti éfú ntá yese be nywōp Yesu Acha átwō négháká, báké fyé ntí. ³ Báké rō yē mmu andwō bhe ndu yē mbi, mbōnyune nywōp enō néperé twō, beyá bo báte nesāη ne Mandem Acha mámbayaka nōkō bebhé bhi ke mbámbe ambesi. Ngwenti yī chí ménémé. ⁴ Chōη yī andem be Mandem apú yēnyīη ne be yēntikī enyīη ene bo báchíe kenókó mbō Mandem epú yēnyīη. Yī ārem mbúrē be achá Mandem ne menyīη ebhō menkem, andak kpát anchakō amem ekerákap Mandem andem be yimbōη achi Mandem.

⁵ Báké ghókóntik be ngátī nyaka bhé menyīη ebhēn mpok nchí ne bhe? ⁶ Ne bāriηi enyīη ene ékēm yī ansem. Abhōη bébhēsi chí mbák mpok yī akway. ⁷ Enyu betāη ebhen mbámbe abhōηo ménāη békū betik fá amik bhesé bhesé. Ke mmu ane áchet bo mbi be báké bhāre bebhé Mandem ārōη chōη ambi bekū nō kpatē mpok ane Mandem áferē yī ambi. ⁸ Mpok

yə ke mbyaká bebhé Mandem wu abhesi, ke Yesu Acha ánánj ántwó, áfep chi ýyu, eyi émay. Mbóh netwə Yesu ánaŋa betan ebhi. ⁹ Mbyaká bebhé Mandem wu átwə bekə betik Satan. Ne chəŋ ansət betan ebhi ankə baraká maknkay ane bapu menyu ne menyu ndu bérwə bho. ¹⁰ Chəŋ ansət yəntiki ebépti enyij berwə bo abhen bachi ndü mbi newú. Chəŋ ankə nə ndu bábhiki ka bekəŋ tetep ane ayinjí Yesu Kristo be Mandem ampeme bhə. ¹¹ Eti yə, Mandem áto etati énjwi bə anti enyu ené bárəbhe noko chi baraká nsé. ¹² Eyə enkə yi anchye ntémsí ntá bo mankem abhen bábhiki noko tetep ane ayinjí Yesu, ke bakəŋ bekə chí bebú.

Bəbhəŋ bété kpiri ndü mbi Mandem

¹³ Bəma, be bo Yesu Acha ákónj, sebhəŋ bekaka Mandem eti yeka yəntiki mpok mbənyune ayap be bé ámpémé bhe te mpok ane yi ábhíki re ghoko mmik. Ayap bəpeme bhe befuet ndü betaná Efónj Bedyere Mmu ákə mambák nyánj ne eti mánókó tetep ane ayinjí Yesu Kristo. ¹⁴ Mandem afuet ndü Mbok Ndíndí ane séghátí bhe abhíj be. Akə nə bé mambónj ákóré ndu keném Yesu Kristo Acha. ¹⁵ Bəma, tē yeka kpiri, mändək ambi menoko menyij ebhen sétəŋ be mpok sechi ne bhe ne ebhen sésinjí amem bekátí ebhen sétó ntá yeka.

¹⁶ Mbəŋ Yesu Kristo Acha ne Mandem Etayese mmu akəŋ bhese mántəŋ bese berindu, mánychye bese nepəptintí mpoknkem ne nebhakánti ndü berítí menyij ebhen bebhəŋə befakari. ¹⁷ Sənikmuet be Mandem Etayese ne Yesu Kristo mánychye bhe nepəptintí ne betan bekə ne berem chi berítí menyij.

3

Nik nókó ká mmuet eti yese

¹ Bəma, enyij échák chi be mánik nəkə mmuet eti yese be Mbok Ndíndí eti Yesu Acha antaka ayak ne bé bo abhen bághək yə mánsyepti yə ne

kenókó, mbə enyu éfákári nyaka ne bhe. ² Nik ka mmuet be Mandem ámféré bhese amə bebépti bho. Puyé bo mankem abhen bághək Mbok Ndíndí ke mánókó. ³ Ke Yesu Acha apú nók bebhəre bariəp ami. Chəŋ ankə bati antan be amem, ankuti bhe be mbámbe áké kə be yənyij. ⁴ Yesu Acha akə sésíki nti ne bhe be bákə menyij ebhen séghátí bhe mánkə ne be chəŋ mändək ambi bekə bhə. ⁵ Sənikmuet be Yesu Acha antəŋ be enyü Mandem akəŋ bhe ne enyu bekepnti mbə Kristo.

Bənkə báké bhak babhət

⁶ Bəma, séghátí bhe ndü nnyén Yesu Kristo Acha be báké chem mmuet ne yentiki nti münkwə ane ábhət abhət kebhaká koŋo menyij ebhen sétəŋ be. ⁷ Bē babhəŋ bəriŋi be bəbhəŋ bekoŋo bayarékak ayese. Səpú bhət nyaka abhət mpok sechi ne bhe. ⁸ Sébhíki nyie nyaka nenyié mmu yweka kechye nkáp. Ke sékə nyaka betik beti ne ngósí, sémkpət nəkə nsəŋti bé séké chye bhe esəŋəri. ⁹ Səpú kə nyaka nə chi be sebhiki bhəŋ betan béghátí bhe be mánchye bhese nekwak. Səyən nyaka chí be séntəŋ be epij ene bəbhónj békónj. ¹⁰ Yé chi mpok sechi ne bhe séghátí nyaka be be mbák mmu apú kə betik báké chye yi nenyié. ¹¹ Sérəm nə mbənyune séghok be mbək yweka bəbhət abhət ne be betik ebhap chí béfyə nnyu ndü barak bo bachak. ¹² Ndü nnyén Yesu Kristo Acha séghátí menyü bo bhə sənjer nəkə bhə batú be mánkə ebhap betik. Mándó béchye esəŋəri mánkə betik ndu bebhəŋ enap nenyié. ¹³ Bəma, ke mbák chí bhe, báké pəp békə berí. ¹⁴ Mbák mmu abhíki ka békónj enyij ene sésinjí amem ekátí ene, fyé ká yi amík amuet ne báké bhəŋ yənyij bekə ne yí. Ká ká yí enyu yə be ntíanwəp ánkém yi. ¹⁵ Ke báké sət enyu mmu wu mbə mümpap. Ke ya ká yí batú ne ekəŋ mbə nti münkwə.

Ngwenti bakak

¹⁶ Mbɔŋ Yesu Acha mmu áchyè kpák ánychɛ be kpák ndũ yěntiki mbi mpoknkem. Yesu Acha ámbák nɛ bhe mankem.

¹⁷ Mɛ Pɔl kɛ nchí siŋ nɛ awó wa ndu bekaka bhe. Enyunɛ kɛ nchí siŋ ndũ ngwenti bekáti bha menkem beku bo mándíŋí ekáti ené éfú ntá ya.

¹⁸ Bɛrĩndu Yesu Kristo Acha mémbák nɛ bhe mankem.

Ekāti Pāl ené mbi ntá Timōti

Ekāti Pāl ené mbi ntá Timōti

¹ Me Pāl ke nchí síj ekāti ene. Nchí nkabetik Mandem ne mūnto Yesu Kristo. Mandem mmú ápepe bhese ne Yesu Kristo mmu sébháká nti ne yi ndu nepém enen nétwò ambi ke bátó me.

² Timōti, nchí síj ntá ye, wò mmu óchí mbò mówa tetep ndu óbhónó neka ne Yesu mbò me.

Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha ywese mántəj wò berindu ne ntínso, mánychye wò kpák.

Sət ka mpok ne batəj abhen bápu tetep

³ Timōti, dəp Efesəs nkúbhé mbò enyu ngati nyaka wò ónkə. Měrəj atú Masidónia. Dəp aré ghati bo abhen bátəj baraká nse be mándó bétəj menyij ebhə. Měrəj atú Masidónia ⁴ Ghatí bhó báképepe chəjti mpok yap ndü beróri mbok éti bachĩmbi bhap. Beróri mbok ebhə bépú kwak bo mánkə enyij ene Mandem áyan bó mánkə. Mmu ákway békojə nkaysi Mandem chí mbák abhəj neka ne yi. ⁵ Ntí ane ngátí wò óndem bəbhə mándó bétəj baraká nsé chí be bo Mandem mámbəj ekəj ne batí. Ne chi enyü ekəj ene éfù ndü nti enén nechí amem pépép, nti enen nepú ka mmu ánkə enyij ené étwò yi ne áyóme, ekəj ené étəj netəj enen tetep. ⁶ Mbək bho bárə menyij ebhen bágúre ebhi ndu kémbwóbhé ntí ti. ⁷ Báyan bəbhak batəj ebhé ene Mandem áchyé nyaka Moses, ke bábhiki bhəj nejwĩmem ndü menyij ebhen bífù bə anyu, yəndu bátəj ne nti nenkem mánkaysi nəkə bé bəriji.

⁸ Besé mankem sériji be bebhé Mandem áchyé nyaka ntá Moses bəri mbák bo bábhəre bhó mbò enyü éyan. ⁹ Sériji nkwo be bábhíkí fyé bebhé ebhen ntá bo abhen báchi chak besí Mandem, nə chí bo abhen bábhəre bebhé. Báfyə bebhé chi

ntá bo abhen bápu bhəere bebhé, ne abhen bátəjntí, ne ntá bo abhen bábhiki bhəj mpok ne Mandem, ne bo abhen bákə menyij ebhen Mandem ápu yán sénkə. Bebhé bəchí ntá bo abhen bákáysi be ntí apu ane mánikmuet ntá Mandem ne abhen bábyək Mandem. Bebhé ebhen bəchí nkwo ntá bo abhen báway bachi ne manə bhap ne bo bachak. ¹⁰ Báchyə bebhé éti bo abhen bákəjə baghəré ne babhakanem nefi. Bachyə bebhé éti babhakanem abhen bábhəre ne batí babhakanem ne baghəré nkwo abhen bákə nə. Bachyə bebhé éti bo abhen bágħəp batí bakwəjwan ndu beti bhə mbò basem. Báfyə bebhé éti basənsə. Bachyə bebhé éti bo abhen bátə ntísie ákwáré, ne Mandem achyə bebhé éti yəntiki mmu ane ákə enyij ené épú ndəj amət ne netəj enén tetep. ¹¹ Netəj enen tetep nəkə ndəj amət ne Mbok Ndíndí ane Mandem afyé me amó be ngati bho. Yí kə bo bəchyə bakak ne áfók ankem áfù chi ntá yi.

Pāl áchyé Yesu Kristo bakak

¹² Nchí kaka Yesu Kristo Acha ywese tontó. Yi ke áchyé me betəj bekə betik ebhen. Nchí chyə yí bakak mbənyune aghə bé nkway bəbhak mūbetok yi, ayap ye me bé nkə betik ebhi. ¹³ Akə nə ne me yəndu nchí rem nyaka ebúbə éti yi nchyé nəkə yi esəjəri, nsəkəti nəkə yi. Ke mbíkí riiji nyaka enyij ené məkə ne mbíkí re noko nyaka yi. Eká aghə me ntínso. ¹⁴ Mandem Acha akə berindu ebhi bėjwi ne me tontó mbò nnyén enén nejwí, négbóko, netaka ebhi. Akə me mbón neka ne Yesu, achyé me ekəj nkwo. Enyu eyə ke échí ne bo abhen bábháré mmuet ne Yesu Kristo. ¹⁵ Enyij ené échi tetep ne chí enyij ene yəntiki mmu ákwəy ménoko ne nti eni nenkem. Enyij ére chí be Mandem ákə bo mándiiji be Yesu Kristo atwə nyaka fá amik ndu bépéme bə bebú. Ne me nchí mmu ane ebhá bebú bəyá

béché ebhen yěntiki mmu achak. *
 16 Nchí mmũ bebú, yě nɔ, Mandem aghɔ me ntínso ndu áyan betɔn enyũ Yesu Kristo ábhónó beyá ekébhénti ne me, me mmu nká nyaka bebú ncha yěntiki mmu achak. Yesu akɔ nɔ, be eyɔ émbák erih ntá bho ndu békwák bɔ mánkway menoko yi, mámbɔn nepém enen nebhiki bhɔn ngwenti. 17 Bakak ne kenókó ámbák ne Mandem ane betan ebhi bébhíki bhón ngwenti. Achi Mfɔ ane ápurú gú ne bápú ghó yi ne amík ne ndiere yí ke achí Mandem. *Amen.

18 Mɔwa Tímoti, mēghati wɔ menyih ebhen óbhónó beku. Békò ndón amɔt ne menyih ebhen Mandem afyé nyaka bo anti ne bárem éti ye. Menyih ebhen-ne mēghati wɔ bébhɔn bébhák ntá ye mbɔ menyihí nenu ndu beku ónu sayri ne bo abhen bátɔn menyih ebhen bépú tetep. 19 Ndu ónú, kém neka enen óbhónó ne Yesu sayri. Mbok bho bábyák enyũ nti enen nepu twɔ mmu ne áyóme, ne eyɔ éku neka enen bábhɔn ne Yesu nérɔp mbɔ áchwí ané arákátí anyén ndũ batay. Kém yě nti ene be óké ku enyih ene étwò ne áyóme. 20 Himéneɔs ne Aleksánda báchí nkwo mbɔ bo abhen bábyák enyũ nti enen nepu twɔ ne áyóme. Ndó bhó bati apay amɔ Satan be mándó berem ebúbɔ éti Mandem.

2

Enyũ bo bábhónó beku amem eket Mandem

1 Enyihí mbi ené nchí ghati ye wɔ chí be báké rɔ menikmɔet éti bo mankem. Eri mánikmɔet éti bo abhen menyih béchébhé bhɔ ne éti bo báchák. Eri menikmɔet béchye bakak ntá Mandem éti menyih ebhen yi áká ntá bho mankem. 2 Ník nókó ká mmɔet éti bafɔ ne bɔ mankem abhen bábhónó betan amfay bo bachak. Ku ka nɔ, be sémbák sayri ne bati, kebhón esɔnɔri. Sénkonɔ nepém bo abhen bághòk Mandem ne nepém bo abhen mánòko mmɔet. 3 Eri ménikmɔet enyu

eyɔ mbɔnyune échyè Mandem mmũ ápémé bhese manák. 4 Yi áyan bepepe bo mankem ne áyan yěntiki mmu ándíhí netón enen tetep éti Yesu Kristo. 5 Yi aywinti ke achí Mandem ntá bo mankem ne mmũ amɔt ke ásòt bo ntá yi. Mmu wu chí Yesu Kristo mmu áká mmɔet be ambak nkwanwan. 6 Achye nyaka mmɔet bé anku bo mankem ámféré ndũ kesemé bebú. Akɔ nɔ ndũ mpok Mandem áyábhé bétan kpononɔn bé áyan bépéme yěntiki mmu. 7 Éti enyih ene Yesu áká ke Mandem áyábhé me be mbak munto, bé ngátí nókó bho Mbok Ndíndí éti Yesu Kristo ne be ntɔn nɔkɔ bɔ betok menkem bé mánókó menyih ebhen bechi tetep. Nchí rem chi tetep, mpú sɛnse.

8 Nchi yan yě be yěntiki nebhɔet ane bɔnkwo báchéme, babhakanem abhen báchyé nepém enap ntá Mandem mánsá amɔ ane achí pépép amfay mánik nɔkɔ mmɔet kebhɔn bebenti ne bétáná ne bati. 9 Nchi yan nkwo be baghɔré mánsóbhéri nókó mmɔet ne kenókó, mándihí ndu báyap nden ne mámfye yɔ sayri enyu ene ékwáy. Báké ghoko bati ámbák yěntiki enyu ne menyih nwanwan aré kpanjí kpanjí ne báké fyɛ nden beyá nkáp. 10 Berí ngɔré ane áchye Mandem kenókó tetep bífú chí ndũ berítí menyih abhen yi áká. 11 Ngɔré abhɔn béchókɔ kpák ámbón nesepimɔet, antá batu ndu beghok menyih ebhen bátɔn amem eket Mandem. 12 Mbíki ka be ngɔré ántón Eyɔn Mandem, ne mbíki ka bé ngɔré ámbɔn betan amfay babhakanem. Abhɔn béchókɔ chí kpák. 13 Sérini bé Mandem ayámbi aghókó Adam ke ághoko Ifa, 14 ne Satan abhíki rwɔ nyaka Adam. Ifa ke ákónó nsé Satan akwén ndũ bebú. 15 Yě nɔ, chɔn Mandem ampéme baghɔré befɔet ndũ nebhé ane bó bábhé bɔ, ne mbák bapu tɔn mmɔet, ne mbák bábhíki rɔ besiki nti ne

* 1:15 Mbɔnyune ábyák nyaka Yesu Kristo kpát are chye nenyok ntá bakonɔ bhi. Pól árem ye be Yesu atón yi chi beyá beríndu, aghó yi ntínso, ndu abhiki temsi yi. Achye yi chi nepém neko.

Kristo, ne mbák bārōn ambi bekōn betí bakwanwan, ne mbák báchi nyáná ndü nepém enap, kebhōn bekwene.

3

Enyiñ ene Pōl asiñi ěti bō bati Nkwō Kristo

¹ Enyiñ ené mērēm né, échi tetep: Mbák mmu ámfyě ntí bébhak mūnti Nkwō Kristo, nō āyan bekū erítí betik. ² Mmū ntí bōnkwō abhíkí bhōn bébhōn bekwéné ne abhōn bébhōn chí ngōré amōt. Abhíkí bhōn ménwaka ndu yēnyiñ. Abhōn bebhak mmu ane ákēm mmuet, ne abhōn bébhūere nepém eni enyu ené bo báchyè yi kenókó, ne abhōn bebhak mmu ane ásōt mankō sayri, ne abhōn bebhak erítí ntōn Eyōn Mandem. ³ Mmū ntí bōnkwō abhíkí bhōn bebhak nkwenémém. Abhōn bébhak mmu ane ápú tōn betan. Abhōn bébhak sayri ne bho. Abhíkí bhōn bebhak ntan-bétáná ne mmū ane ábhōnō ngonō nkáp. ⁴ Mmū ntí bo Mandem abhōn bebhak mmu ane ákēm efo yi sayri, anku bōbhi mámbak bo abhen bāghōk yí mánchye nōkō bo kenókó ndu yēntiki enyiñ. ⁵ Mbák mmu abhíkí riñi békem eket eyi sayri, ná yí ákway bebhak erítí mūnti ntá bōnkwō abhen bachi antené yi? ⁶ Mūnti abhíkí bhōn bebhak mōnkō ndü Nkwō Yesu mbōnyune ákway beyōn mmuet ne eyō énkū Mandem antemsi yi mbō enyu átémsi nyaka Satan. ⁷ Abhōn bebhak mmū ane bō nefi nkwō báchyè kenókó. Mbák épú nō, bákway béchye yi ntíanwōp ankwén ndü ntá Satan.

Bōnkwō abhen bákwak bekū betik Mandem

⁸ Bo abhen bákwak bekū betik Mandem, bábhōn bebhak bo abhen bápú kū ntok ne betik ebhap nkwō. Bábhíkí bhōn bebhak bō beyōn beyōn, bábhiki bhōn bebhak manyū mmém, ne báké bhák bō ngonō nkáp. ⁹ Bábhōn békem ne betan menyīñ bhése bhése ebhen Mandem ákū bo mándiñi ne mánóko. Babhōn

bekem bō ne nti enen nēchi chak. ¹⁰ Bo bábhōn béfyē kpik amík bō amuet. Mbák mángó yē bé bekwéné bēpú ne bhó, mánsōt bhó mbō bo abhen bákwak békū betik Mandem. ¹¹ Baghōré abhen bákwak békū betik Mandem, bábhōn nkwo bébhōn erítí eriñ. Báké bhák bo abhen bārēm ebúbū ěti bo báchak, bábhiki bhōn ménwaka ndü yē enyiñ ne bábhōn bébhak bō tetep ndü yēntiki enyiñ. ¹² Yēntiki mmú ane ákwak bekū betik Mandem, abhōn bebhay chí ngōré amōt. Yí ne ngōré ywi bábhōn békem bōbhap ne efo yap enkem sayri. ¹³ Mbák bō abhen bákwak bekū betik Mandem bákū bhō sayri, bo báchyē bhō kenókó ne bákway bérem menyīñ ěti Yesu Kristo kebhōn becháy.

Menyiñi maknkay ebhen Mandem ákū

¹⁴ Mbōñ nti bétwō awu ntá yē mandú mpok. Yē nō, nchí siñ bégháti wō menyīñ ebhen óbhōnō bekū mbōnyune enyiñ ékway békákari nke wakari bétwō awu. ¹⁵ Mbák mbíkí wakari bétwō, ákwáy bēriñi enyū bō bábhōnō bebhak ndu nneréket Mandem, nō chí Nkwō Yesu. Mandem ywesé achí nepém, ne Nkwō Yesu bachi mbō bekwap ebhen békēm netōn enen tetep. ¹⁶ Enyiñ bhésé bhésé ene Mandem ákū sérīñi ne sénóko échí enyiñi maknkay. Agha ákway mémákáti yō? Enyiñ eyō échí be yi? Échí be:

Yí, Yesu Kristo akū mmuet be ámbák nkwa,

Atwó fá amik,

Éfōnō Mandem átōn bo be yí achi chak besí Mandem.

Bōangel Mandem bāghó yi.

Bo bāgháti bachak ěti yi amem betókó mmik,

bō mmik mánoko yi,

Mandem asōt yē yi amfay ndü enókó kefō eyi.

4

Sōt ka mpok ne batōn abhen bápú tetep

1 Εφόῃό Mandem ághàti bhese sayri be mpok átwò ane mbòk bho bárò békonjo netón enen tetep, mándabhhe konjo chí befóῃó ebhén bérwò bho ne menyij ebhen befóῃó bebúbebu bétòῃ. 2 Bati bð-nsé ne bð bapu bhò ájwi ne ejuri ne básòt menyij ebhen befú ntá befóῃó bebúbebu betòῃ bo. 3 Mpok yò, bð-nsé bhò bárèm chòῃ be nebhay nebhiki ri, ne bé bo báké nyié mbòk menyü menyijinyie, nenyié enén Mandem ághókó bé bo abhen mánókó Yesu ne bárinjì netón enén tetep mányíé, mánychye nòkò Mandem bakak. 4 Tëndu yëntiki enyij ene Mandem ághókó éri, bo bábhíki bhòῃ bebyak yënyij. Sékway ményie yëntiki enyij sénchye nòkò bakak ntá Mandem, 5 mbònyune Eyòῃ Mandem ne nenikímuet békà yëntiki enyij embak nyáná besí Mandem.

Bák erítì nkubetik Yesu

6 Mbák óntón bðnkwo menyij ebhen, chòῃ ómbak erítì nkubetik Yesu Kristo ane máné ne beyòῃ ebhen béchye neka ne netón enén tetep enen ókòῃ. 7 Æké bhòῃ yënyij békà ne bechákári mbok èti bachimbi ené épú ka mmu ányché Mandem kenókó. Fíé betan ndu bekà nepém ene nembak mbò enyu Mandem áyan. 8 Kà nò, mbònyune neghòkòsí mmuet enén nkwo mmuet néchye mmu mandu nsáy, ke beghòkòsí mmuet ndu békà mmu ámbák ane ákà menyij ebhen Mandem áyan, áchye mmu nsáy ndü yëntiki mbi. Èchí enyu yò mbònyune nepém enò nébhòῃ bariep amem nsáy ndü nepém enen fá amik ne enén nétwò ambi. 9 Beyòῃ ebhen bechi tetep ne eri yëntiki mmu anoko bhó sayri. 10 Èti yò ke séfyè betan békà betik ne sènu be bo mándinjì netón enén tetep mbònyune sébhaka ntì ne Mandem ane ápeme bð mankem, sayri sayri, abhen mánókó.

11 Tón menyij ebhen ne fyé betan be bo mángók bhò. 12 Æké rò mmu ámbyak wò bé òchí mónkwen. Bák erij ntá abhen mánoko Yesu, ndü eyòῃnyu ye, ne ndü nekà ywe, ne

ndü ekòῃ eye, ne ndü neka ene ne Yesu, ne ndü nepém ene enen nebhiki bhòῃ bakwap. 13 Ghó be bápàῃ Eyòῃ Mandem ntá bho, ne ghó bé báfyè bho ntì ne be bátòῃ Eyòῃ Mandem. Kà nò, kpáte mpok ane mèt看 awu. 14 Ké rò akap ané óbhòῃó myákámyáká, nò chí akap ané nyaka baremé kepinti bágháti èti ye ne ékà bð bati mányána wò amó antí bé ántwò ntá ye. 15 Kà menyij ebhen. Fíé ntí aré bé bo mángó ndu ókà sayri. 16 Sòt mpok ne mmuet eye ne menyij ebhen ótòῃ. Kém bó ne betan mbònyune mbák ónkà enyu yò, chòῃ ómpeme mmuet eye ne bo abhen ótòῃ.

5

Sòt bð nkwo Yesu mankem mbò bð nneréket

1 Æké ji nsénsi ne eyòῃ etanatan. Chiè yi chi manié mbò be achi chí etaye. Sòt babhakanem abhen bábhíki ghaka ekaká nebhe eye mbò bðmáye. 2 Sòt basénsi baghòré mbò bðmáye, ónsòt baghòré abhen bábhíki ghaka ekaká nebhe eye mbò bðmáye. Nepém ene néké bhòῃ bakwap.

3 Tón mánkwésé abhen bábhíki bhòῃ nekwak berinti be bó mámbòῃ menwòp. 4 Mbák kénkwésé abhòῃ bò ne yèchi bebharébhò, bó bábhòῃ békwak nneréket wap mbò enyu Mandem áyan. Bábhòῃ békap bachi ne manò bhap ndü betik ebhen bó bákà mbònyuné eyò échye Mandem manák. 5 Kénkwésé ane ábhíki bhòῃ mmu ane ákwak yi áro nepém eni nenkem ntá Mandem ne ànikmuet beti ne ngósí bé Mandem ánkwak yi. 6 Ke kénkwésé ane áró mmuet myáká myáká ndu epð nepém, achí ngú ndü efóῃó, yëndu abhét nepém ndü nkwo mmuet. 7 Ghatí bhó menyij ebhen bé bekwéné béké bhak ne bhó. 8 Mbák mmu apú yinjì bðbhi, sayri sayri bð nneréket ywi, nò apú pere konjo netón enen tetep. Enyü mmu wu abep achá mmu ane ábhíki noko Yesu wáwák.

9 Bākway béfyé nnyén kénkwésé ndu nkwo mánkwésé abhen báyan nekwa mbák arém agháká mamíé besa bérát. Enyu kénkwésé wu abhōn bebhak chí ngoré ane ábhōjō nyaka ndiere nném amot. 10 Abhōn bebhak chí ngoré ane bo bárēm be ákū nyaka erírí mbō méne bōbhi sayri, ne betok bo Mandem, ne békwak bo abhen báchí ndū esōjōri. Enyū kénkwésé wu abhōn bebhak ngoré ane áchyé nyaka nepém eni nenkem ndu békū yēntiki beri. 11 Ke óké fyé manyén mánkwésé abhen bábhuét ne manōj amuet ndū nkwo mánkwésé abhen báyan nekwa mbōnyune mbák ekwak bebhōn nném énkó bó antí, bāghokōntik Kristo, 12 ne eyō énkū mánchōnti besí bhap ne Yesu ndu bábhíkí bhūere nku mbi ane mányú ne yi. 13 Bākway bebhak babhót, mánkō nōkō beket ne beket. Bakway bebhak bo kémbwóbhé ne bō enántí, ne bo abhen báchwè ndū baraká bo báchák, mándeme nōkō menyīj ebhen bábhíkí bhōj berem. 14 Nkōj ye bé mánkwésé abhen bábhuét ne manōj amuet mámbáy maném, mámbē bō, mánkem beket ebhap sayri, be báké chye mūmpap ywese mbi berem ebúbū éti yese. 15 Ndem nō ne ntí be mbāk yap báguré ebhi ne bārōbhe kōjō chí Satan. 16 Mbák ngoré ane ánókó abhōj mánkwésé ndū nneréket ywi, ánkwa bhó. Aké rō ntū wap ntá bakōjō Yesu báchák. Mbák mánkū nō, nkwo Yesu bábhōj mbi békwak mánkwésé abhen kebhōj nekwa.

17 Bō nkwo bábhōj béchye bō batí abhen bákū betik ebhap erírí kenókó ne erítí akap. Embák enyu yō, sayri sayri ne abhen báfyè betan béghátí ne bétōj Eyōj Mandem. 18 Ekátí Mandem éghátí bhesé be, “Óké gwōt nnyū mpōj bé áké nyíé nchwi mpok yō ákū betik amem nkí nchwi.” Epet érēm be, “Nkū betik abhōj ngāngāj be mánchye yi akap.” 19 Mbák bō nkwo mándem bé mūnti akū ndak, kētīj ka, kpate batísie mámfú mbō batí ápay ne arat. 20 Ji bo abhen bápú rō bebú besí

bō mankem be bakōjō Yesu bachak mámbōj becháy. 21 Besí Mandem ne Yesu Kristo ne bōángel Mandem, nchí ghati wō be ómbáré bebhé ebhen sayri, oké tōj kenkábhé ne kērīnámik. 22 Ké wakari ményája mmu amō antí ndu békū yi mūnti bō nkwo kéka ómbōj mbát ndū bebú bo bachak. Kém mmuet eyé be óké kwen ndū bebú.

23 Órījí bé rōp chi mame mame, képerē nyú yě chí ndiere manyier. Sot nókó nkwo mandú mmém be ánkwák beku menie ebhe mémpōp.

24 Bebú mbāk bho bechi kpōjōrōj ne bétōj be chōj mántán bó, ke bebú bo bachak bechi bhesé bhesé enyu ene état ke bo mándīj bhō. 25 Nó ke échí ne beri ebhen mmu ákū. Béghō kpōjōrōj. Ke yě chí ebhén béchí bhesé bhesé, bēpú rōp bhesé bhesé mpoknkem.

6

1 Bō mankem abhen bachi basem bábhōj bechye kenókó ntá bachi bhap be bo báké rem ebúbū éti nnyén Mandem ne éti menyīj ebhen sétōj. 2 Abhén bachi bhap mánókó Yesu báké rō béchye bhō kenókó ekén kékwáy ne bhō ne báké rō beghok bhō yēndu bāróbhé chí bō mmu amot. Erí bé mántók bachi bhap sayri éncha mbōj enyu esi, mbōnyune bachi abhén bó bákwa mánoke Yesu Kristo ne Mandem akōj bhó.

Ekōjō nkáp

Tōj bo menyīj ebhen, óngati bó mánkū bhó. 3 Mbák mmu átōj enyīj échák ené épū ndōj ámót ne menyīj ebhen ngátí wō, ansot beyōj Yesu Kristo Acha mbō ndaká-nsé ne yí kéka menyīj ebhen sétōj éti nepém bō nkwo Yesu, 4 nō achí paka ne abhíkí rīj yēnyīj. Enyū mmu wu abhōj chí epō epīj békem epúítí, ne betan bétáná éti beyōj, ené eyō étwō chí ne mpabhamík ne ékū bo mántán ne batí, mándem nōkō ebúbū éti batí, ne mánkaysi nōkō be mmu ákū enyīj ene ngufú abhíkí kū. 5 Enyū mmu wu chí mmu epúítí mpoknkem ne bho báchák. Batí menyū bo bhō

áβep amem ne bábhíkí pere riñi mbõñ ndaká Mandem. Bákaysi be békæ mbo enyu Mandem áyàñ chí mbi beyañ nkáp. ⁶ Eremé nsáy achí ne mmu ane ábhæere nepém eni mbo enyu Mandem áyàñ ne ambón mañák ne menyin ebhen yi ábhónó. ⁷ Yënyin sébhíkí twò fá ammik ne yó, ne yënyin mmu apú røn ne yó. ⁸ Mbák sébhøn ye nenyié ne nden séndó ebhò ménkwáy ne bhese. ⁹ Bo abhen báyàñ bebhøn beyä nkáp báwakari bekwen ndü nemò, mánkwen ndu ntá ne nkaysi ane átwò bhó ne ménémé ne newú. ¹⁰ Echi enyu yò mbonyune ekonó nkáp étwò ne bebéptí menyin menkem. Chí éti ngonó nkáp ké mbæk bho báró mbi Mandem bárøp ndü nemënti éti nedí kebho enen nechi ne bhò.

Ngwenti manie Pål ntá Tímoti

¹¹ Ke wò Tímoti, mmũ Mandem, kéfyé amò ndü menyin ebhò. Kæ nti ene bé ómbák chak besí Mandem, ne búré nepém ene mbonyu Mandem áyàñ. Bón neka ne Yesu, køñ bo, bón ekébhénti, ne bák ndu kpák ne bo bácháák. ¹² Nu erítí nenu éti Yesu né bón neka ne yi, óngó bé ðbhøn nepém enen nebhiki bhøn ngwenti. Mandem abhíñí wò chí éti nepém enò mpok óréme kponorøn besí beyä batísie bé onóko Yesu. ¹³ Mëghati wò besí Mandem mú áchyè yëntiki enyin nepém, ne besí Yesu Kristo mu áté ntísie ndü tetep Mandem besí Póntiàs Páilet, ¹⁴ bé ónkæ menyin ebhen ngátí wò menkem. Ké kwen ndu yé émat enyu ené yé mmu apu kway béji wò. Embák nó kpát bégháka ewak ene Acha ywese Yesu Kristo ábhèsi. ¹⁵ Mandem ane bo bábiti, yi mmu áchi Mfò ane ábhónó betañ amfay yëntiki enyin, Acha ne Mfò bafò, chøn yí ankæ Yesu ambesi ndü mpok ane yi áyábhé. ¹⁶ Mandem apú gú. Bechóko bhi bébhøn bediéré ebhen mmu apú kwáy beyiní. Yé mmu abhíkí re ghò yi ne mmu apú kwáy béghò yi. Kenóko kenkem kechi eki ne betañá kefò bechi ebhi mpoknkem. *Amen.

¹⁷ Ghatí bð bakáp fá ammik be báké yon mmæet, ne be báké bhakanti ndü kefð mmik, mbonyune kéfæere fæet. Ghatí bhó mánsíkínti ne Mandem mmu áchyé bhese yëntiki enyin be sémbøn erítí nepém. ¹⁸ Ghatí bó mánkæ nóko beri. Mánkæ nóko beri ndü beyä babhi. Báké tañ awò. Mánkære nóko ne batí menyin ebhen bábhónó ne mañák. ¹⁹ Mbák mánkæ enyu yò, nò bábhæere erémé kefò ekén kéchí ntá yap, kefò ekén bábhøn amfay ndü mpok ane átwò ambi. Mbák mánkæ nò, chøn mámbøn nepém enen tetep.

²⁰ Tímoti, kém betik ebhen báchyé wò sayri. Òké chwe ndü kepi ekén kepu chye Mandem kenóko ne epáití nti ti ene epu kò ndón amot ne Eyøn Mandem. Bo bákaysi be menyin ebhò chi neriní, ené epú nò. ²¹ Nerem ane mbæk bho bárèm be báriní áká bábhíkí pere noko netón enen tetep. Berĩndu Mandem mémbák ne bhe mankem.

Εκάτι Πῶλ ενέ εjwi βεpay ntá Tímōti

¹ Με Πῶλ, κε nchi siη εκάτι ενε. Nchí mũnto Yesu Kristo, bekoηo nkaysi Mandem. Yi ayap me be ngati bho Mbok Ndĩndĩ ěti Yesu Kristo ane achi ěti bariεp amem yi afyé nyaka bechye nepém enen nebhiki bhōη ngwenti nta bo abhen manoko Yesu Kristo.
² Nchí siη ntá ye Tímōti, wə mú óchí mbə mōwa ane nde kəη.

Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha ywese mántōη wə berĩndu, mángə wə ntĩnso ne mánychε wə kpák.

Πῶλ áchye bakak ntá Mandem ne afyé Tímōti ntĩ

³ Tímōti, nchí kaka Mandem ěti ye. Nchí nikmæet ntá yi ne ntĩ enen nechí amem pépép mbə bachĩmbi bha bákũ nyaka. Nchí nikmæet ndu békáká Mandem beti ne ngósí, yěntiki mpok, ane ntĩ ena nékwén wə amæet. ⁴ Mbíkí ghəkəntik babhese me ne εyə ékə mbəη ekwak beti ne ngósí béghə wə bé mañák ánjwí me anti. ⁵ Ne mbíkí ghəkəntik enyu óbhōηó neka ne Yesu tetep nkúbhé mbə enyũ nnə máye Lóis ne máye Yúnis bábhōηó nyaka. Nnókó tetep be enyũ neka enə nebhæet ne wə. ⁶ ěti yə ké mětik ye wə bé ónkə be akap ane Mandem áchye wə mpok nyáná wə amə anti ambak mbə ngó ané áyan meneme ke báfok wu ádu. ⁷ ěfóηó Mandem áchye bhese abhíkí chye bhese ntĩ becháy. Achyé bhese chi netanánti, ne ekəη, ne nekémémæet.

⁸ Óké bhəη ye ntíanwóp beghati bho enyĩη ene órĩñí ěti Acha ywese Yesu. Óké bhəη ntíanwóp ěti ya, yěndu nchí mũkenəη ěti nsikí ntĩ ne yi. Ke dš betan ebhen Mandem áchye wə ménkwák wə ónka εsəηəri mbə me ěti Mbok Ndĩndĩ Yesu. ⁹ Mandem apémé bhese ndu áféré bhese ndũ bebá. Ayap bhese be sémbák böbhi. Akə nə yěndu sépú berítĩ bho.

Anəη abhōη nyaka nkaysi bépéme bhese,

te mpok mmik ábhíkire bho.

Mandem anəη abhōη nyaka nkaysi béfæét ntá Yesu Kristo, antəη bhese berĩndu bhi.

¹⁰ Mandem anəη atōη bhese berĩndu ebhi ndu átó Yesu Kristo mmu átwó.

Yí achi Mpepe ywese. Awäy betaná newú ne achyé bhese Mbok Ndĩndĩ.

Yó achi mbə εrōηó ne áτəη bhese mbi nepém enen nebhiki bhōη ngwenti.

¹¹ Mandem ayap me be mbák mũnto Yesu, ayap me bé mbák mmú nchí ghati bho Mbok Ndĩndĩ, ne ayap me mbák mmú ane nchí tōη bo Eyəη eyi.

¹² ěti yə ke nchí ghə εsəηəri ene enkem. Ke mbíkí bhəη ntíanwóp mbənyune ndĩñí mmu ane nnókó. Ndĩñí bé yí abhəη betan bekem betik ebhen yi achye me sayri kpáte beghaka ewak ene yi átwò. ¹³ Buré beyəη ebha sayri be ménkwak wə óntik enyũ netəη enen tetep nechí. Kə nə dək nəkə chi ambi ndu bébhəη neka ne Yesu, ne ónkəη bo báchák. Ókway békə nə mbənyune əbhat mmæet ne Yesu Kristo. ¹⁴ Ndũ betaná ěfóηó Bedyere mmú achí ne bhese, kém Mbok Ndĩndĩ ane báfyε wə amə sayri.

¹⁵ Órĩñí bé bönkwə Yesu mankem abhen báfú atú Esia bátiknsem ntá ya. Fijéləs ne Hemogénes nkwo bátiknsem ntá ya. ¹⁶ Yesu Acha ángó nneréket Ónesifóras ntĩnso. Akwéné me ntĩ beyá mpok, kebhōη ntíanwóp be nchí mũkenəη ne ngem amə. ¹⁷ Nεchwəp yí áchwóbhé fá Rom, ayán me mbánkem kpát aghó me. ¹⁸ Nchí nikmæet be Acha ángó yí ntĩnso ndũ nywəbhé manyé. Órĩñi sayri nekwak enén yi áchye me amem etək ěfesəs.

2

Tímōti, εrítĩ nkoηo Yesu Kristo

¹ Mōwa Tímōti, dš ye Mandem anchye wə betan. Akwáy békə nə ěti berĩndu ebhi ne wə ndu óbháré mmæet

ne Yesu Kristo. ² Sot menyin ebhen óghókó ndü mētòn kponororò besí beyä batísie tón ntá bō tetep. Sot bó tón ntá bo tetep abhen bákway betón bhó ntá bo báchák nkwó. ³ Mbó erítí ntemé nenu Yesu Kristo, òbhòj béte kákáti ndu enyü esòjòri ené bakorò Yesu báchák bábhòn. ⁴ Ntemé nenu ane áhí ndü betik ne ànù be münti ywi ámbónj manák ne yi, apú fye mmæet ndü baraká etok áhák. ⁵ Mmü ane ájèt ntiet ne bati, apú kway bebhòj nsáy mbák abhiki jet ankorò bebhé ntiet. ⁶ Nkwanja-nki ane afyé betan ndü betik ke áyámbi bebhòj mbwót ane áfú ebhi. ⁷ Sot nókó nkaysi ndü menyin ebhen ngátí-né wò, mbònyune chòj mbòj Mandem Acha ankwak wò ómbónj nejwímem ndu bó menkem.

⁸ Æké ghòkòntik Yesu Kristo, ebhárémò Mfò Debhít mmu Mandem ákú nyaka yi apetnsem ndü nepém mbò enyu echi amem Mbok Ndíndí ane mëghati bho. ⁹ Ndu mëghati bho Mbok Ndíndí ne, ke nchí ghó esòjòri, ne ngem amò mbò nkù bebú. Ke mmu apú kwáy béfe Eyòj Mandem amem ekerékenòj. ¹⁰ Nká yèntiki esòjòri èti bō abhen Mandem ayabhe be mámbak abhi. Nká esòjòri bé Yesu Kristo ámpémé bhò nkwo mámbák ne Mandem mmú áchye bhò kenókó ngwenti ti.

¹¹ Beyòj ebhen béchi tetep. Bérèm be, “Mbák ségu ne yi, chòj sémbak nkwo nepém ne yi.

¹² Mbák sénképnti ndü besòjòri ebhesè, chòj sémbak bafò ne yi nkwo. Mbák séndem bé sébhiki rinji yi, chòj yí nkwo andem bé abhiki rinji bhese.

¹³ Mbák sépu bhure barièp amese, yí àbhure barièp ami mpoknkem. Kristo apú kwáy bétàja be yí apú mmu ane yi achi.”

Nkù betik ane Mandem ábhòj manák ne yi

¹⁴ Tik nòkò bōnkwo menyin ebhen ngátí-né wò. Yep nòkò bó batú ndü nnyén Mandem bé mándó békem

epúítí èti beyòj ebhen bétwò chi ne bétáká. Eyò enyü epúítí epú kwak yè mmu, étwò chí ne meneme ntá bo abhen bágghòk. ¹⁵ Nu bé Mandem anjinji wò ambónj manák ne wò bé òchí nkùbetik ane apú kway bebhòj ntíanwóp, ne bé òtòj Mbok Ndíndí sayri. ¹⁶ Ké chwe ndü kémbwóbbhé ekén képú chye Mandem kenókó. Enyu kémbwóbbhé ekò kékù bo mánsap nekò ne Mandem. ¹⁷ Menyin ebhen bo abhen básábbhé nekò ne Mandem bátòj béchí mbò nsak ntá bo abhen bó bátòj, nò chí, mbò nsak ane ányie mmæet andòk nòkò chi ambi. Himéneòs ne Filétos báchi menyü bo bhò. ¹⁸ Batí yap ápay bárò netòj enén tetep bágure ebhi ndü bátòj bé Mandem anán akù bo bápètnsem ndü nepém. Báku kpát mbòk bho abhen mánókó Yesu bápú pere noko yi. ¹⁹ Ke Eyòj Mandem échí mbò nebhuéremik enen baghoko sayri enyu ené yènyin epú kway menyikisi nó ke báte eket aré. Básin ndü ntay enen bápí are be, “Èta Mandem arínji bo abhen bachi abhi.” Básin nkwo be, “Yè agha ane árèm be achi mmu Acha ándó bebú.”

²⁰ Amem eket egho puyè ndiere menyin ebhen bágghókó ne pú ne ebhen bágghókó ne *égírí ke bébhak are. Menyin ebhen baghoko ne menòk ne ebhen bágghoko ne ntòp bébhak aré nkwo. Mbòk menyin chí ebhen básòt mánkù enyin are ne kenókó. Béchák chí ebhen bápú sot mankù enyin are ne kenókó. ²¹ Enyu yò ke échí ne Bō nkwo Yesu. Yè agha ane árò bebú akù nti eni némbak amem pépép, Mandem áchye yí kenókó. Mandem àkù nò ne yi, mbònyune achyé nepém eni nenkem ntá Mandem mmu áhí mbòjòket. Enyü mmu wu abhòj nti békù yèntiki enyü beri. ²² Ghó ye bé òfére ntí ndü menyin ebhen besak báfyè ngonjo aré. Kù nti bébhak chak besí Mandem, ne ndu bebhòj nekà ne Yesu, ne bekòj bo báchák. Kù menyin ebhen, ómbak sayri ne bo abhen bábhinji nnyén Èta ne bati pépép bé ánkwak bhò. ²³ Æké chwe ndü bepúítí ebhen bebhiki bhòj

ntí ne nnet. Menyũ bepuítí bhə bétwə chi ne bétáná. ²⁴ Ne mübetok Acha abhiki bhə bəbhak ntañ-bétáná. Abhəñ bəbhak chi mmũ ane átəñ yəntiki mmu beřinti ne, abhəñ bəbhak erítí ntəñ Eyəñ Mandem, ne ambak mmũ ane ábhónó ekébhénti ne bə abhen báchyè yi esəñəri. ²⁵ Puyè ne eyəñ etanatañ kě mübetok Yesu ábhónó bétəñ bo abhen bápú ka ne yi. Mandem ákwáy békə bə mántiknsem ndũ bebú bhap ne mánoko netəñ enen tetep. ²⁶ Ne mbák mánókó netəñ enen tetep, kebonə ekap kékway bépétnsem ne mámfú ndũ ntá ane Satan. Bákwen nyaka ndũ ntá yi mankə nəkə chi enyih ene yi áyan bə mánkə.

3

Enyũ bepiñi bho bəbhak ndũ manywəp ane ngwenti

¹ Diñi bə ndũ manywəp ane ngwenti, beyá besəñəri bəbhak fá amik. ² Ntí achi be mpok eyə, bo bákəñ mmuet eyap máncha, mánkəñ nkáp máncha, mámpányu, mámbəñ neyónómuet, mámbak basəkəři bho, bə keka beghok bachi ne manə bhap. Ne yè mmú ankə bhó beri ná bákə sət mbə enyih. Mpok eyə, bo bákaysi bə ntí apú ane bə mánikmuet ntá Mandem ndu béchyè yi kenókó. ³ Ndu bérəñ ambi, mpok eyə bo bápú bhəñ ekəñ ne bati ne yè chí amem maneréket, bápú fonəri bati. Bárem ebúbə řti bati ndu bechəñti manyén eyap. Ndũ mpok eyə, bo bápú kway bekem mmuet, ke bádú mbə nkwo kebónə ntínsə ne bati, ne bápú kəñ erítí enyih. ⁴ Mpok eyə, chəñ bo mánti bati ntá bəmpap abhap, ne mámbak bo tákátáká, ne chəñ mánkə nəkə menyih ke yambi mánsət nkaysi aré. Chəñ bo mánde yon mmuet ne mánkəñ ményie chi nepém, kekəñ Mandem. ⁵ Mpok eyə chəñ bo mánde kət ngepti be báchi bo Mandem yəndu bábhiki noko bə Mandem abhəñ betəñ békə bə mámbak bəbhi. Kéchem ekak ne menyũ bo bhə. ⁶ Yè néne, mbək yap báchwè ndũ maneréket mándwə nókó

baghərə abhen bápú ka bekem mmuet be mángwákári bekwen ndũ ntá bebú. ⁷ Enyũ baghərə bhə bábəñ ekwak ndu béghək menyih beko mpoknkem ke bápú kwáy bəbhəñ néjwimem ndũ netəñ enén tetep. ⁸ Batəñ nse bhə bágueti mmuet mánchwe ndũ maneréket mánu nəkə bə bo bákə noko tetep Mandem. Báchi mbə Jánəs ne Jambres bo mánú nyaka be bo bákə noko menyih ebhen Mandem átó Moses ángati Mfə Ijip. Báchi bə bebépti nkaysi ne bábhiki bhəñ neka ne Yesu tetep. ⁹ Ke yəntiki nkaysi yap abhəñ békwenékwen mbənyune yəntiki mmu ághə chəñ echəñti yap. Enyu yə ke éfákári nyaka ne Jánəs ne mmuere yi Jámbrəs.

Menyihingwenti ebhen Pəl aghati Timoti

¹⁰ Ke wə Tímoti, říñi menyih ebhen mětəñ wə, říñi nepém ena, říñi enyih ene məkay ndũ nepém ena, říñi ndu mbónó neka ne Yesu, říñi ndũ məkəpnti, říñi ndu mbónó ekəñ ne bho, ne říñi ndũ mětə kákati mpok esəñəri. ¹¹ Říñi nkwo ndũ bo báre nyok me. Říñi besəñəri ebhen nde bhón. Říñi ndu báre nyok me amem betək Antiək, ne Ikóniom ne Lístra. Říñi esəñəri ene ndé bhón ke Acha Yesu áfere me ndu bə menkem. ¹² Tetep, yəntiki mmu ane ábhónó nti bebhuere nepém eni mbə enyu Mandem áyən řti yi ábháre mmuet ne Yesu Kristo, bo báchyè yi nenyok. ¹³ Ke mbák chí bə bebú ne bə bapú bábèp mándək nəkə chí ambi, bárwə bho, bo mándwə nəkə bhó. ¹⁴ Ke mbák wə Tímoti, óké rə békóno menyih ebhen bátónó wə ne ənoko bhó sayri. Říñi bo abhen bátəñ wə bhə. ¹⁵ Źké ghəkəntik bə říñi basih amen áchí amem Ekáti Mandem te kəmbó eke. Basih amen achi Nyáná ákwáy békwak wə ómbəñ kebonə bəbhəñ neka ne Yesu Kristo ne ómbəñ nepém. ¹⁶ Mandem ke áchyè nkaysi basih mankem amen áchí amem Ekáti yi. Basih ákwak ndu betəñ bhese

menyiŋ ebhen bechi tetep ne äji bhese ndu menyin ebhen bepu sayri ndü bapem ayese. Basin äkwak menyure bhese ndü bekwéné ebhese ne ndu beton bhese enyu bebhak chak ndü bapem yese. ¹⁷ Eyō ékwak be mübetok Mandem ánkway ndü yentiki mbi ne be ámbon yentiki enyin ene éyan ndu beka yentiki eriti betik.

4

¹ Timōti, nchi semti ye wō besí Mandem ne besí Yesu Kristo mmú atan mbure bo abhen báchi pē ne abhen bágu ewak émat mpok yi ábhēsi beka bo mángō be yi achi Mfō. ² Nchi semti wō bé óngátí nókó bho Eyō Mandem. Kérō béghati bhó. Mpok yentiki enyin ékò sayri, ghati bho. Yē chí mpok ane menyin bépu kō sayri, ghati bhó. Ka bo mándō bebá bhap. Ji bhó mandó bebá bhap. Ke fyé nókó bó nti nkwo. Ka menyin ebhen ne ekébhenti ne nti beton Eyō Mandem. ³ Nchi semti wō, tón bo Eyō Mandem mbonyune mpok átwō ane bo bápú pere kōn beghok neton enen tetep. Mpok yō, chōn bo mándōbhe kōnō chí menyin ebhen bó babhōn bákōnō, mánjan batōn abhen bátōn bō menyin ebhen ményin bho batú. ⁴ Mpok eyō, chōn bo mándō beghok tetep ane Mandem áyan bo mándinji, mándōbhe fyé ntí béghok chí menyin ebhen batōn nse bátōn. ⁵ Ke wō Timōti, yē émbak ná, kērō bebhak ne nti amem kpák. Yē óghō esōnri ná, kēp nti. Ka betik ebhen ngati Mbok Ndindí, ne obhōn beka betik menkem ebhen Mandem achye wō ónka.

⁶ Mbák chí me, nepém ena nénan nérōn mbō nnya ane bárōn bechye akap ntá Mandem ne yō. Mandú mpok mērō mmik. ⁷ Me, nnu sayri. Njet, nkōnō barak Mandem te ndü ngwentí nke keme mmuet ansem. ⁸ Néne, nsáy ānon me. Nsáy yō, Yesu Acha mmu achí ntanjá manyé ke áchyè mbure me yó ndü ewak ene yi ápetnsem. Yi achi chak besí Mandem. Ne nsáy yō apu chí ntá ya

me awánti. Achí ntá yentiki mmú ane ānōn neperénsem Yesu ne manák.

Menyiŋ ebhen béyinjí mbōn Pāl

⁹ Nu bétwō, kéchōnti mpok. ¹⁰ Démas achen me aró, arōn etok Tesalónika mbonyune akōn menyinjí mmik. Krésens arōn Galéshia, arōn Táytōs, ne Damátia. ¹¹ Ndiere Lukas ke áchi ne me. Mpok óyan bétwō, sōt Mák twó ne yi mbonyune äkwak chōn me fá. ¹² Ntó Tíkikōs andok Efesos. ¹³ Fuet Troas sōt nkú mbáep ya ane ndó ntá Kápos. Sōt bekāti ebha nkwo, sayri sayri nkúbhé nnya nénép ene básinjí Eyō Mandem aré. ¹⁴ Bebá ebhen Aleksánda ntenáten áká me béyá becha. Ke chōn Acha Yesu anchye yi nsáy ndu bebá ebhi. ¹⁵ Yi abhiki yan nyaka beghok Eyō Mandem ene séghati bho wáwák. Wō mbōn obhōn békem mmuet ne yi. ¹⁶ Ndü nywōbhé mbi enén nchwé amem áchá manyé be ntáná mmuet, yē mmu apú nyaka ne me. Yentiki mmu abué me. Mandem ámfónōri bhó. ¹⁷ Bō mankem bábue me, ke Yesu Acha abhiki rō me. Achi ne me mpoknkem ankwaka nōkō me ndu áchyē me betan béghati bho Mbok Ndindí yi. Ngátí bho Mbok Ndindí nkem bé bo abhen bápú bo Israel mángók. Yesu aféré me ndu newú nkwo, aferē me anyū nka. ¹⁸ Chōn Yesu Acha amferē me ndu yentiki ebépti enyin, ampeme me bé mbák amfay ne yí mmu achí Mfō bo Mandem. Kenókó kémbák ne yi mpoknkem, Amen.

Bakak amen ngwenti

¹⁹ Kaká me Príska ne Akwíla. Kaká efo ene Onesifōrōs nkwo. ²⁰ Erástōs arōp etok Kórint. Ndó Trofímōs etok Milétōs mbonyune áme. ²¹ Nu bétwō ndü mpok ane mban ábhíki re bho békwēn tontó. Nó chí ndü mpok nném nebhan. Ebúlōs ne Púdēns ne Láinōs ne Kláudia ne bo nkwo Yesu báchak fá Rom báto wō bakak.

²² Yesu Acha ámbák ne wō. Berindu Mandem mémbák ne be mankem.

Εκάτι Pōl ntá Táyτος

Εκάτι ene Pōl asinjì ntá Táyτος

¹ Με Pōl, nkubetik Mandem ne mūnto Yesu Kristo ke nchi nsij ekáti ene. Betik ebha chí békwaκ bo abhen Mandem áyábhé bé mámbák abhi be mánsíkí nti ne Yesu sayri, ne békκ bó mándinjì Eyōη Mandem ene Yesu átōjό nyaka. Eyōη ene ékκ bo mámbure bapém ayap mbō enyū Mandem áyāη.

² Enκκ mámbaka nti ndū nepém enen nebhiki bhōη ngwenti. Mandem afyé nyaka bariēp ēti nepemé nō tendū nebhōnet, ne Mandem ápú sense.

³ Mpok Mandem ane ápeme bhesé afyé ákwáy nōκō, akκ bo mándinjì ēti nepém enén béfuet ndu Mbok Ndíndí Yesu ane yi afyé amōya be ngati bho.

⁴ Táyτος, óchí mōwa mbōnyune obhōη neka ne Yesu mbō me.

Mandem mmu achi Eta ne Yesu Kristo Mpeme ywese mántōη wō berīndu, manchye wō kpák.

Betik abhen Táyτος abhōjό bekκ Kret

⁵ Ntí ane ndó wō Kret chí be ónyábhé menyij ebhén béróbhé ményábhē aré, ne be ómfyé bō batí bekeré Mandem ndu yēntiki etókó Kret. Kκ nō nkúbhé mbōnyu ngátí wō. ⁶ Mūnti chí mmu ane bekwéné bépu ne yi, abhōη bébhōη chí ngōré amōt, chí mmu ane bōbhi mánókó ne mmu apú kwáy béji bhó bé bábhiki bhōη kenókó ne máyap ne etayap. ⁷ Tēndu mūnti bo Mandem chí mmu ane Mandem áchyé betik ebhi nta yi, bekwéné bébhíkí bhōη bébhak ne yi, abhíkí bhōη bébhak mmū mpányu, abhíkí bhōη bébhak mmu echókónti, abhíkí bhōη bébhak nnyūmém, abhiki bhōη bébhak mmu ane átōη betāη, abhōη bébhak chí sayri ne bho. Abhōη nkwó bébhak mmu ane ábhíkí bhōη ngonjό nkáp ne apú kκ bapu ēti nkáp. ⁸ Mmū ntí bo Mandem abhōη bebhak mmu ane ásōt manκō sayri, mmu ane ábhōjό

manák bekκ beri, mmū ane ákēm mmæet sayri, mmū ane áchí chak besí Mandem béyinjì nepém eni ne bo báchák. Abhōη bebhak nyájá, ne mmū ntí enen nepu to yi ankκ enyij ene étwō yi ne áyóme. ⁹ Ne bérōη ndu ngwēnti, mūnti bo Mandem abhōη békém Mbok Ndíndí ēti Yesu ne betāη mbō ndu sétōη. Mbok yó achí tetep ne enyumōt mpoknkem. Eyō ékwak mūnti ámfyé bo nti ndu átōη bhō, émpet énkwaκ yi ányúré bo abhen bátōη menyij ebhén bépu ndōη amót ne Eyōη Mandem.

¹⁰ Nchí rem nō mbōnyune, beyā bo bátōη netājānti, sayri sayri mbōκ bo Israel abhen mánókó mbok Yesu Kristo. Bárēm menyij ebhén bebhiki bhōη ntí ne nnet ne bárwō bo be mánókó kémbwóbhé kap.

¹¹ Obhōη bekκ bōbhó mánchók manyu yap. Bátōη menyij ebhen bábhiki bhōη betōη, mánchōηti nōκō batí bo manκem ndū mbōκ manerēket be mándó Mbok Ndíndí ēti Yesu. Bákκ nō, chí besōt bakáp ntá bho, ene eyō chí enyijí ntíánwóp.

¹² Mbōη mmu Kret wap amōt, ane básóré mbō ndijindak arem ēti yap tentep be, “Bō Kret báchí basēnsi mpoknkem! Báchi nyābhi, bábhōt abhōt, mányie nōκō nenyíé ne ngonjό.”

¹³ Enyij ene mmu wu árémé ēti bō etók eyi Kret échí tetep. Obhōη ye beghati bhō sayri be mándō bekwéné bhap. Kκ nō be manκem Eyōη Mandem ne betāη, ¹⁴ mámfere ntí ndu bakāy bapu amen bo Israel ne ndū bebhé ebhén bo abhen bápú koηo Mbok Ndíndí Yesu báfyé. ¹⁵ Yēntiki enyij éri ntá mmu ane ntí eni néchi pépép, ke ntá mmu ane ntí eni népu pépép ne abhiki noko Yesu, enyij éri epu. Bérép tetep, nkaysi yap ne batí yap ánāη áchōηo amem. ¹⁶ Bárēm bé bárinjì Mandem, ke menyij ebhén bó bákκ bētōη kponorōη bé bábhiki rinjì yi. Báber báchá, bátāη ntí ne Mandem, ne enyij ene bó bákway bekκ épú.

Netón enén tetep néchyè bepiñ ebhén Mandem ákónó

¹ Ke wə Táyτος, əbhəñ betəñ bo menyin ebhén békò ndəñ amət ne netón enén tetep. ² Ghatí baséansi abhen babhakanem be mándiní bekem mmuet ne be mámbəre nepém enap enyu ené bo báchyè bhə kenókó. Ghatí bhə be bábhəñ betəñ be bábhəñ kebon, mánkem baraká Mandem enyu ené éyàñ ne be bábhəñ bebhəñ ekəñ ne ekébhénti. ³ Ghatí baséansi baghərə nkwo be mambəre bapém yap enyu ené átəñ bé báchyè Mandem kenókó. Báké rem ebúbə éti bati ne báké bhak manyümém. Tón bo báchák békə berítí menyin. ⁴ Tón yé neñókó baghərə abhen bákəñə bhó ansem be mánkəñ maném abhap ne bəbhap. ⁵ Kwak bə mámbak mbə bo abhen babhəñə kebon ne bákəmmuet be báké fu nefi. Bábhəñ betəñ bhə be mándiní enyu bákem beket ebhap mántəñ erítí epin ntá bo abhen bachi are, ne be mámbón neseptímuet ne maném abhap. Mámbák enyu yə be yé mmu áke kwáy berem ebúbə éti Eyəñ Mandem.

⁶ Ghatí besakábho sayri be mántón be bábhəñ kebon ne be mándiní ndu bákem mmuet. ⁷ Wəmbəñ tón bó erítí epin. Kə nókó chí menyin ebhen beri. Mpok ótəñ bə, kə mándiní bé ðchye chí Mandem kenókó ne be ðkwak bə kwak. Kə bó mándiní be ðkə sayri. ⁸ Beyəñ ebhe bebhəñ bebhák ebhen békə manyu ánychók bo ne ntíanwóp ámbák ne bo abhén bápú ka ne wə ndu bábhiki bhəñ mbi berem ebúbə éti yece. ⁹ Ghatí bo abhen báchí basem be éri mángók nəkə bachi bhap ndü yéntiki enyin. Eri be mámbəñ ntí bekə bachi bhap mámbəñ manák ne bhə mpoknkem ne be báké keme bhə eyəñ anyu. ¹⁰ Báké sət menyiní bachi bhap ansem ansem. Bábhəñ betəñ bachi bhap be báchí bo besiki ntí ne bhə sayri. Epiñ eyə ékə bə mántəñ ndu yéntiki enyin ene bákə be menyin ebhen bátəñ bə éti Mandem mmu ápəme bhese beri, enyu ené bo bachak

bákway bebhəñ ekwak békəñə bhə.

¹¹ Ntí ane bo bábhəñə bébhəre bapem ayap enyu eyə chí be Mandem atəñ berindu ebhi ndu áchyé mbi ane bo mankem bákway befuet are, yi ampeme bhə. ¹² Berindu Mandem ebhen bétəñ bhese be séndó bekə menyin ebhen bo abhen bábhiki riní Mandem bákə, bé séndó befyə ngoñə ndu menyiní mmik ebhen béchyè bo manák fá amik. Bétəñ nkwo be ndü nepém enese fá amik, sebhəñ beriní ndu sékəmmuet békə chí menyin ebhen béchí chak besí Mandem ne bebhəere nepém enese mbə enyü Mandem áyàñ. ¹³ Ndu sékə menyin ebhə, sébháká ntí ndu enyin ene eri echa. Sébhaka ntí be keném eken kebhesi chəñ ne betəñ Mandem ywese ne Yesu Kristo Mmu ápəme bhese. ¹⁴ Yesu achyé nepém eni béfére bhese ndü betəñá bebú menkem ne ndu beso bati ywese. Akə nə, be sémbák bəbhi yimbəñ, nə chí bo abhen bábhəñə beyə ekwak bekə chí berítí menyin.

¹⁵ Tón ye bo menyin ebhen. Fíe bhó ntí ne ghatí bhə bekwéné bhap. Kə menyin ebhen ne betəñ ebhen Mandem áchyé wə menkem. ðké rə yé mmu ámbýák wə.

3

Epiñí mmu Mandem

¹ Táyτος, ghatí bakoñə Yesu be mámbəñ neseptímuet nta bo bati etək ne bo abhen bábhəñə betəñ amfay yap. Báké tón netəñánti ne bé émbák wikirik nta yap békə betik ne ntí nemət. ² Ghatí bhó be mmu áke rem ndak abúbə éti ntí, ne be mánychókó sayri ne bati, mámbak ndu kpak ne bati. Eri mámbón neseptímuet besí bo mankem. ³ Ghatí bhó enyu yó mbənyune ndü mpok ane áfúéré ansem, bese babhəñ séchí nyaka amik némé némé ndü baraka Mandem. Sétəñ nyaka ntí. Ne bo bərwə nyaka bhese sénkú nəkə bebú. Sébhák ndü kesemé menyin ebhen mmuet eyese éñwaka bé sénkə. Sékaysi nyaka be menyin ebhə béchyè bhese manák.

Sékà nyaka bebú ne sébhón mpap amík. Bo bápàp nyaka bhese, besé nkwò sémpap nòkò batì. ⁴ Kε Mandem Mpeme ywesé átón nòkò bhese berĩnti ebhi ne ekòh eyi, ⁵ apeme bhese. Epú nyaka chí be sékà berití menyin, chi ěti ntĩnso eni. Apémé bhese ndu ákú Efónó Bedyere yi áféré bhese bebú anti, akú séròp chí bo bakò abhen bábhónó nepém nekò. ⁶ Mandem ane, aperé chye mmu enyin, achye kerò mbòk ansem, achye bese Efónó Bedyere tontó befaet ntá Mòywi, Yesu Kristo Mpeme ywesé, ⁷ be ankú sembak chak besí Mandem ěti berĩndu ebhi. Akú nò bé sembak bóbhi, sémbáká nti be chòh sembòh nepém enen nebhiki bhòh ngwenti.

⁸ Menyìn ebhen ngátí né wò béchí tetep. Nchi yan ye be óngátí bo abhen mánoko Mandem menyìn ebhen sayri be mámfyé ntí békú berì. Menyìn ebhen berì tontó ne békwàk yěntiki mmu. ⁹ Kε òbhiki bhón békem kefè ne bo ěti menyìn ebhén bébhiki bhón ntí ne nnet, ne ěti manyén bachĩmbi. Ké tán ne bho ěti bebhé ebhen Mandem achye nyaka Moses. Bekú menyìn ebhò apú kwak yě mmu, ne béber tontó. ¹⁰ Ghatí mmu ane átwò ne ákóré ándó barak ákóré., Mbák óngátí yí ndòh amòt, ndòh épay, abhiki ghók, feré nti ne yi. ¹¹ Oríní be nkaysi enyũ mmu wu apú chak. Akú bebú mpòknkem ne bebú ebhi bétòh bé bekwéné béchí ne yi.

Beγəhó ngwenti ne bakak

¹² Mětò wò mmu awu. Mbák épú Atémas, chòh émbak Tíkíkòs. Neghó ane óghó mmu wap, óké nók bétwò ayak ndu betemeri me etòk Nikópolis. Aré kě měbhák mpok manyier áyá ne mbàh àkwèn tontó. ¹³ Mpok Sénas ntanjá manyé ne Apólos báté bérón nekò, kú yěntiki enyin béghò bé enyin ébhiki chep bó ndũ nekò enap. ¹⁴ Bò bhese chi bò Mandem ne bábhòh béfyè ntí ndu bekú berì, bé éké be bhò mmuæt békwak bo abhen eyap épú. Báké bhák mbò mmu ane apú kú berì ndũ nepém eni.

¹⁵ Bo abhen báchi fá ne me bátó wò bakak. Kaká bò nkwò abhen bákón bhese ne manoko enyumòt mbò bese. Mandem ántón bé berĩndu.

Εκάτι Πῶλ ντά Filemōn

Bakak

¹ Με Πῶλ, μῦκενωη ἔτι Yesu Kristo ke nchí siη ekáti ene. Nchí fá ne mómayese Tímoti. Filemōn, nchí siη ntá ye ane ekōη, ne nti nkubetik ywese.

² Kaká mómayese Afia, ne Akipos, nti ntemé nenu Yesu mbō bhese, ne ónkaka bōnkwo abhen báchem nōkō eket eyē ndu menikmuet ntá Mandem.

³ Mandem etayese ne Yesu Kristo Acha mántōη be berīndu mánychē be kprák.

Πῶλ ákaka Mandem ne anikmuet ἔτι Filemōn

⁴ Filemōn, yēntiki mpok ane mēnikmuet nchí kaka Mandem ἔτι ye, ⁵ mbōnyune nchí ghok ἔτι ekōη ene óbhōjō ne bo Mandem, ne enyu óbhōjō neka ne Yesu Acha. ⁶ Ne nchí nikmuet ntá Mandem be ónchém mmuet ne batī bōnkwo óndók nókō chi ambi, ne be eyō énkwak wō óndījī berīti menyīη menkem ebhen Mandem áchyē bhese ndu sebhare mmuet ne Kristo. ⁷ Manó, enyu ené óbhōjō ekōη ne batī bōnkwo échyē me beyá mañák ne nepōptīntī tontó mbōnyune óká batī bo Mandem mankem atan amem.

Πῶλ anikmuet ntá Filemōn ἔτι Onésimos

⁸ Ndu mbáré mmuet ne Kristo, nchí kway beghati wō ónkū enyīη ene óbhōjō bekū. ⁹ Yē nō, ἔτι ekōη, me Πῶλ, mmū nsensi ne μῦκενωη néne ἔτι Yesu Kristo, nchí nik wō chi mmuet. ¹⁰ Nchí nikmuet ntá ye ἔτι mówa Onésimos mmu ndóbhé etayi fá amem ekerékenōη. ¹¹ Ndū mpok ane áfúéré ansem, apú nyaka yēnyīη ntá ye, ke néne achí mmu ane ákway bekwak wō, ne ákwáy bekwak me nkwo. ¹² Nchí to yi ampetnsem ntá ye, ne echí mbō be nti ena ke mētō nō ntá ye. ¹³ Mbá nkōη be yi andōp fá

ánkwáká nókō me ndū kenōη ekéne nchí are ἔti Mbok Ndíndí. Mbū yi arōp fá bekwak me ndū ntí ywe. * ¹⁴ Ke mbíkí yaη bekū yēnyīη ene óbhíkí chye me betāη be nkū. Eri bé beri ebhen ókū mémfú chi wōmbōη anti, kebhak be mējire wō jire.

¹⁵ Ngufú, éfakári nyaka be Onésimos ándó wō ndu mómbījī mpok chi be ámpétnsem ntá ye ndu nté ane yi ákway bebhak ne wō mpoknkem. ¹⁶ Yi apēt apu chi ndiere nsem. Acha nsem néne. Arōp chi nti manó ane ókwáy bekōη. Nkōη yi tontó, ke óbhōη mbōη bekōη yi encha enyu ene nkōjō yi. Achí nsem aywe, apēt abhak nti manó ntá ye ndu ábháré mmuet ne Yesu Acha mbō wō.

¹⁷ Ndu echí nō, mbákōsōt me mbō nti nkubetik Kristo, yi ánāη ántwō awu, syepti yi ne mañák nkúbhé mbō enyu ósyepti nōkō me. ¹⁸ Yē áká wō chi enyīη, yē ákēm wō chi barem, fyé mó ndū nnyén ena. ¹⁹ Membōη Πῶλ ke nchí siη enyīη ene ne awó wa bé chōη ríkwo yēntiki barem amen Onésimos ákēm wō. Ne mbíkí yaη berem be ókēm me barem nkwo, ne baremé mō chi nepém nekō ene. ²⁰ Manó, kū enyīη ene ntá ya ndu nnyén Yesu Acha. Kū mbō nti mmū Kristo be nti némpōp me amem.

²¹ Ndu nchí siη ekáti-ne, mbíkí bhōη becháy ne wō mbōnyune ndījī be chōη ónkū enyīη ene méyāη wō ónkū, ne ónkū mbōη encha enyu ene méyāη. ²² Mpet nchí yaη be óngoko móket ombure ntá ya. Nnókō bé chōη Mandem angók nenikimuet eneka, ankū rítwō awu.

Ngwenti bakak

²³ Epáfras, nti μῦκενωη ἔτι Yesu Kristo átō wō bakak. ²⁴ Mák ne Arístakos ne Demas ne Lukas, batī bakū betik Mandem, bátō bhe bakak nkwo. ²⁵ Berīndu Yesu Kristo Acha mémbak ne bhe.

* **1:13** Onésimos chi “Menwōp” ndū eyōjō Grik.

Ekáti Pǎl ntá Bo Hibru

Yesu achá baremé kepǎnti abhen nku nsí

¹ Ndũ mpok ane áfũéré ansem, Mandem áfũet nyaka ntá baremé kepǎnti bhi ndu berem kepi ntá bachĩmbi bhese. Aké nò ndòñ ne ndòñ ne ndũ beyǎ babhi. ² Ke ndũ manywòp ane echòñ, ané achí kekwoť ne ngwenti mmik, afũét chi ntá Móywi ke àrèm kepi ntá yese. Yí ke Mandem ákú bé ámbák mmu ane menyin menkem bébhónó bebhak ebhi. Ne afũét chí ntá yi ke ághoko yěntiki enyinj. ³ Yí amúét ké keném Mandem kětòñ kponoròñ ne enyũ mmu Mandem achi, nkúbhé enyu mmu wu ke yi achi. Eyoñ eyi ebhòñ betañ ne yo ke yi ásòť bekem mmik nkem. Mpok yi ánáná beku enyinj ene ékà Mandem amfonori bebú bho be mámbák pépép besí bhi, akó amfay achòkò ebhè awónem Mandem mmu ábhónó betañ menkem.

Mmò Mandem abhòñ betañ menkem

⁴ Ndu echi nò, Mandem akú bé Móywi árchá bòángel nkúbhé mbò enyũ nnyén enen yi áchyé yi necha enen bòángel. ⁵ Yě ángel apú ane Mandem ághátí yi be, “Wò, òchí Mówá, ne echòñ nchí rem be ndòp Etaye.” Ne yě chí bérép be, “Chòñ mbak Etayi ne ómbak Mówá”, abhíkí rem ntá bòángel. ⁶ Ne yě chí mpok Mandem átó Mmò mbi ywi fá amik, arem chí bé bòángel abhi mankem mányché Móywi kenókó. ⁷ Èti bòángel, yi àrèm bé ákà bò mambak mbò mbúép, ákà bõ betok abhi mámbák mbò bárí-ngo. ⁸ Ke ntá Móywi arem chi be, “È Mandem, kefò eke kébhíkí bhòñ ngwenti. Mpok ókém bõbhe, ókà nò enyu ene echí chak. ⁹ Òkòñ menyinj ebhén bechí chak ne òpap epinj ene bo bapu bhũere bebhé. Me Mandem ywe nkú ye wò ómbón manák mbònyune nchyé wò kenókó ekén kéchá eken mamũere bhe mankem.”

¹⁰ Mandem apet arem ntá Móywi be, “Wò, Acha, ke óghókó mmik ndũ nebhònet. Ne yěntiki enyinj ene echi amfay, chí awò-betik aywe. ¹¹ Menyinj ebhen menkem béfũere fũet, ke wò òbhíkí bhòñ ngwenti. Chòñ bó menkem ménkòk mendoť mbò besi nden. ¹² Chòñ ómpet bhó ómferè mbò besí nden ebhen mmu áwũpsi, ke wò òchí enyumòť mpoknkem, ne nepém ene nebhíkí bhòñ ngwenti.”

¹³ Ke ntiki ángel Mandem ánán ághátí yi be, “Chòkó fá ebhè awónem awa kpatè nkú bõmpap abhe mándòp mbò enòk ene ónyàña bekek are?”

¹⁴ Pú bó mankem bachi chi befónó ebhen békú betik ebhi ne Mandem átò bhò be mankwak bõ abhen yi ábhónó bereme?

2

Bo báké rò mbi nepém máném ebhi

¹ Ndu echi yě nò, sébhòñ besòť mpok sémbũere menyinj ebhen sénán séghókó be séké rò bhò senem ebhi. ² Těndu menyinj ebhen bòángel bareme bechi nyaka tetep, ne yě agha ane abhíkí bhũere bhò ne mmu ane átàn ntí, abhòñ nyaka ntemsi ane ákwáy ne yi, ³ ná sékwáy bebũe ntemsi ane átwò mbák sémbyak erémé nepeme ane Mandem áyán bérépé bebhé? Mbòñ Yesu Acha ke áyámbi berem kponoròñ èti nepeme ane Mandem ápèpè bho, ke bo abhen bághókó bákú bese sendinj be echi tetep. ⁴ Mandem are tón berinj, ankú nòkò menyinjí maknkay menyu ne menyu ndu betòñ nkwo bé bechí tetep. Are fũét nkwo ndũ akap ane Efónó Bedyere áchyé bho, békónò nkaysi yi.

Yesu ke atòñ bese mbi nepém

⁵ Puyě ntá bòángel ke Mandem áchyé betañ amfay mmik ane sérèm né be átwò ansem. ⁶ Básinj nebhũéréfu amem Ekáti Mandem be, “Mandem Acha, nkwanwan chí agha ane óre kaysi yi? Mmu ane áfú ntá Mandem chí agha ane óre fyé ntí ne yi? ⁷ Ndũ mómbinjí mpok, òséptí yi be bòángel mántcha yi. Òkú ye yí ámbón keném

ne kenókó mbɔ mfɔ. ⁸ Ɔchyé yi betan amfáy yěntiki enyiyi.”

Beɾem be báchye yi betan amfáy yěntiki enyiyi étòn be yěnyiyi ébhíkí rɔp ene epu antené-yi. Ke sébhíkí re ghɔ be yěntiki enyiyi echí antené-yi. ⁹ Ke séghò Yesu mmu bákú bɔángel mántcha yi ndũ mómbiyi mpok. Báchyé yi keném ne kenókó mbɔ mfɔ éti esɔɲɔri nɛwú. Chi éti beɾindu Mandem ke yi ágú éti bo mankem. ¹⁰ Mandem ke ághókó yěntiki enyiyi ne yěntiki enyiyi echí ntá yi. Ndu áyàn nyaka be beyá bho mámbón mbi bebhak bɔbhi ne mámbon keném, eri nyaka be yi mmu ánéné bhɔ mbí wu ámfuét ndũ esɔɲɔri be ankway ndũ yěntiki mbi mbɔ mmũ ane ákú bɔ mámbon nepém. ¹¹ Yesu mmu ákú bo mambák pépép besí Mandem abhɔn chi amɔt ne bo abhen yi ákú be mambák pépép. Éti yɔ, yi ábhíkí bhɔn ntíanwɔp ndu bebhiyi bɔ be, “Bɔma.” ¹² Yi aɾem ntá Mandem be, “Chɔn ndem éti ye ntá bɔmaya mpok bɔbhe báchémé ndũ nebhuɛt amɔt, nte besí bhap nchyé wɔ bakak.” ¹³ Apɛt aɾem be, “Chɔn nsiki nti ne Mandem.” Ne be, “Ghó mé né, ne bɔ abhen Mandem achye me.”

¹⁴ Těndu bɔ abhen yi aɾeme nɔ éti yap báchí bakwǎɲwan, mbɔn Yesu ayíbhírí nyaka arɔp nkwa. Akú nɔ bé ámfuét ndũ nɛwú anchɔnti betan ebhen mmũ ane ábhónó betaná nɛwú, nɔ chi Satan. ¹⁵ Enyu eyɔ ke yi ákway nyaka beferɛ bho ndũ becháy nɛwú. Báchí nyaka basem ndũ becháy ebhɔ ndũ nepém enap nenkem. ¹⁶ Sérinyi be atwɔ nyaka bekwak chi bebharébhɔ Abraham, puyɛ bɔángel. ¹⁷ Abhɔn ye beɾɔp nyaka mbɔ bhese bakwǎɲwan ndu yěntiki mbi, bé ámbák mǔngo bachiákap ane ábhàre bariɛp ami besí Mandem ndu betik ebhi ne be ánkway bechye akap éti bebá bɔ mankem. ¹⁸ Těndu yímbɔn ánán ábhónó nyaka esɔɲɔri ne mamɔ, abhɔn mbi bekwak abhen mamɔ átwɔ ntá yap.

3

Yesu acha Moses

¹ Bɔma, be bho báchi nyáná, mmu ane achi amfay abhíní be be mámbak bɔbhi. Kaysí ye ka mmu ane Yesu achi. Yi ke Mandem átó mbɔ mǔngo bachiákap ane menyiyi ébhen sénókó, mbɔnyu séghàti bho kponɔɔn. ² Abhàre nyaka bariɛp ami besí Mandem mmu áyábhé yi be ambak mǔngo bachiákap ne mǔnto nkúbhé mbɔnyu Moses nkwa achi nyaka mmu ane ábhàre bariɛp ndũ betik ebhi amem ekerɛ Mandem. ³ Yesu ke Mandem ásóré be abhɔn bebhɔn kenókó ancha Moses, nkúbhé mbɔ enyũ mmu ane áté eket ábhón kenókó acha eket ene yi ate. ⁴ Mmu ke áte yěntiki eket, ke Mandem ke ághókó menyiyi menkem. ⁵ Moses achí nyaka mmũ tetɛp ndu betik ebhi mbɔ mǔbetok amem ekerɛ Mandem. Betik ebhi béte ndũ menyiyi ebhen Mandem ábhónó nyaka bekú bo mándinyi ansempok. ⁶ Ke mbák chi Kristo, ákem eket Etayi ne nti nemɔt mbɔ Mɔywi. Ne bese bɔ Mandem séchí bo eket eyi enkem mbák sénté kpírí ndu menyiyi ebhen sésíkí nti ne sébháka nti are ne sédèp awɔ anti be chɔn sémbɔn bɔ.

Bɔ Mandem ne nneywɛmɛt enen yi áchyè

⁷ Bábhɔn ye beghok enyiyi ene Efónó Bedyere arɛm mbɔ enyũ echí amem Ekáti Mandem be, “Echɔn, mbák mǎngok Eyɔn eyi, ⁸ báké gwɔt bati amem mbɔnyu bachiɔmɔi bhɛka bágwóré nyaka bati yap ne Mandem mpok bágħap amem baso. Bátáɲnti ne me ne, mamɔ me. ⁹ Mámó me amem baso enyu eyɔ, ne bágħó menyiyi ebhen nkú néntí enap ndũ mamié besa bepay. ¹⁰ Éti yɔ nti nébé me ne mkpáká bobhɔ, ndem be, ‘Bati yap ápòkɔ bho ebhi mpoknkem, ne bábhíkí rinyi mbi wa.’ ¹¹ Njikí ndũ bebɛnti be, ‘Bápú kway bechwe ndũ nɛywɛmɛt ena wáwák.’”

¹² Bɔma, sɔt ka mpok be ndũ nkwa ywɛka, yɛ mmu áké bhak ane ábhónó ebéptí nti, ne akɛka bésíkí nti ne Mandem, ényu ené yi arɔ mbi

Mandem mmu achí nepém. ¹³ Semtí nókó ka bati yěntiki nywəp be bebú beke rwə mmű yweka ántánnti ne Mandem. Kə ka nə, yěntiki mpok, ené nywəp néchák nébhəét enén bábhini be, “Echəŋ.” ¹⁴ Sébhəŋ ákóré ndű enyiŋ ene Yesu Kristo ákú nta yese mbák séndók ambi bete kpirí ndű nesikínti enen sébhónó nyaka ne yi ndű nebhənet. Sébhəŋ beku nə te ndű ngwenti. ¹⁵ Báké ghəkəntik enyiŋ ene bárémé nyaka be, “Echəŋ, mbák mǎngok Eyəŋ eyi báké gwət bati amem mbə enyű bachĩmbi bheka bátəŋ nyaka ntí ne Mandem.” ¹⁶ Bə agha bǎghókó nyaka Eyəŋ Mandem yě nə, bátəŋ nti? Pú bo Moses abhen yi áfú nyaka etək Ijip ne bhə? ¹⁷ Bə agha bákú nyaka Mandem ambe nti ndű mamié besa bepay? Pú bo abhen bákú bebú, ne bágú amem baso? ¹⁸ Ne mpok Mandem áyíkí arem be, “Bápú kway bechwe ndű neywěmuet ena wáwák”, ntiki bho yi árémé nyaka nə ɛti yap? Pú bə abhen bápú ghok nyaka yi? ¹⁹ Séghə ye be bápú kway nyaka bechwe ndű neywěmuet Mandem mbənyune bábhíkí noko nyaka yi.

4

¹ Bariəp amən Mandem afyé tesáy be chəŋ bəbhi mǎnchwe ndű neywěmuet eni abhəét. Sebəŋ ye besət mpok be yě mmu yweka ake bhak ane bárem ɛti yi be abhiki kway mmu ane achwe ndű neywěmuet enə. ² Séghok nkwa Mbok Ndíndí nkúbhé mbə enyű bo abhen tentep bǎghókó nyaka. Ke enyiŋ ene bə bǎghók éke kwak bhə mbənyune bati yap apu nyaka are. ³ Ndiere bese bho sénókó ke séchwè ndű neywěmuet enə, puyě bə abhen bábhíkí noko. Ke Mandem árém nyaka ɛti yap be, “Njíkí ndű bebənti ebha be, ‘Bápú kway bechwe ndű neywěmuet ena wáwák.’” Mandem arem nə yěndu ánəŋ ánəŋá nyaka beghoko nebhəet neywěmuet enə ne yěntiki enyiŋ ene

yi ati beku te mpok ane yi ághókó mmik. ⁴ Sérini be echi enyu eyə mbənyune, ndű nebhəéréfu amem Ekáti Mandem, bárem ɛti nywəp enen nejwi tándramət be, “Mandem anaŋa nəkə beku yěntiki enyiŋ ene yi abhəŋ nyaka beku, aywe mmuét ndű nywəp enen nejwi tándramət.” ⁵ Ndű nebhəet achak amem ekáti eyi, Mandem apət ərem nyaka be, “Bə bápú kway bechwe ndű neywěmuet ena wáwák.” ⁶ Mbi ane bəchwè ndű neywěmuet Mandem abhəét ye fúú. Ke bo abhen baghoko Mbok Ndíndí mpok eyə bábhíkí chwe are ɛti netəŋánti enap. ⁷ ɛti yə, Mandem afyé mpok achak ane bábhini be, “Echəŋ”. Debhít ke ákú sérini nə mbənyune Mandem afuət nyaka ntá yi tentep arem menyiŋ ebhen mánəŋ bárémé be yi arem be, “Echəŋ, mpok bəghoko eyəŋ eyi, báké gwət nti.” *

⁸ Mbə bo abhen Jóshua ásré achwe etək Kánən ne bhə bábhəŋ nyaka neywěmuet tetep, mbə Mandem abhíkí pere rem ɛti mpok neywěmuet achak. ⁹ Eyə étəŋ ye be nywəbhé neywěmuet nechak nebhəet ambi ntá bo Mandem. ¹⁰ Yě agha ane áchwe ndu neywěmuet Mandem, áywěmuet ndű betik ebhi mbə enyu Mandem ábhəŋ nyaka neywěmuet mpok ánəŋá beghoko mmik. ¹¹ Sénú ye bechwe ndű neywěmuet enə be enyű netəŋa nti bo Israel néké kə yě mmu ywese ankwen.

¹² Diní ká be Eyəŋ Mandem echi nepém ne ebəŋ betəŋ. Echəp echa yěntiki akparenja nsem epay. Echwè te ndű nebhəet ane nepém nkwa néchem ne efónó eyi. Echwè mmu anti éntəŋ menyiŋ ebhen yi áti beku. ¹³ Yěnyiŋ épú bhésé bhésé besí Mandem. Yěntiki enyiŋ ene yi aghoko echi kponorəŋ besí bhi. Ntá yi ke yěntiki mmu ywese ábhəŋó berem ntí ane yi ákú yěntiki enyiŋ ene yi ákú.

Yesu ke achi mungo bachiakap ywese

* 4:7 Bégwət nti ndű ndón ane, chi ménisi beku enyiŋ ene Mandem árém ndű Eyəŋ Eyi.

14 Ségħə be sebħəŋ mǔngo bachiäkap ane ákó áchí amfay ne Mandem. Yí chí Yesu, Mmə Mandem. Séndók ye ambi bekem sayri menyin ebhen sénókó ěti yi. 15 Mǔngo bachiäkap ywese chi mmu ane ághə bhese ntínso ndu menyin ebhen bébè bhese mmuet mbənyune yimbəŋ abħəŋ nyaka mamə menyu ne menyu, Yě nə, akə kə bebá. 16 Séndók ye kekwoť kebħəŋ becháy ntá Mandem mmu achi ndü enókó kefə eyi. Achí Mandem berĩndu ne chəŋ angó bhese ntínso, antəŋ bhese berĩndu ebhi ndu bekwak bhese ndü mpok ane séchébhé enyin.

5

1 Bo báyap yěntiki mǔngo bachiäkap ndü nkwo wap, mámbare, yi ankə nəkə betik Mandem ndü ntí wap. Yi ke ásət ye akap ane bho ne akabhénya nkwo ánychè nəkə ntá Mandem ěti bebá bho. 2 Aríní ndu ákəm sayri bo abhen bábhiki riní yěnyin ne abhen babħəŋə bekwéné těndu yimbəŋ ábhəŋó nkwo beyä bekwene besí Mandem. 3 Abħəŋ ye bechye nəkə akap ěti bebá ebhi yimbəŋ, nkúbhé mbə enyu áchye akap ěti bebá bo abhen yi áté ndü ntí wap. 4 Yě mmu ápú chye mmuet kenókó andem be yi ákway bebhak mǔngo bachiäkap. Mandem ke áyap mmu, ankə yí ambak mǔngo bachiäkap nkúbhé mbə enyu áká nyaka ne Arəŋ.

5 Nkúbhé enyü yə ke echi ne Kristo. Puyě yimbəŋ ke áyónó nyaka mmuet bé ámbák mǔngo bachiäkap ambəŋ kenókó nchiakap. Mandem ke ábhíní yi, arem be, “Wə, əchí Məwa, ne echəŋ nchí rem be ndəp chi Etaye”. 6 Apet árəm nebħuet achak be, “Chəŋ ómbak nchiakap mpoknkem mbə enyu bərəmé nyaka ěti Melkisedek.”

7 Mpok Yesu achi fá amik, aríní nyaka be Mandem abħəŋ betəŋ bekwə newú nemfuet yi ansem. Anikmuet ne ntí nenkem kpát eyəŋ eyi ere ko amfay, babħese ansep nəkə. Mandem aghok nenikimuet eni mbənyune aséptí nyaka mmuet, anchye nəkə

Mandem kenókó. 8 Yí achi nyaka Mmə Mandem tetep, yě nə, aghók beghok Mandem ndü besəŋəri ebhen yi ághə. 9 Mandem ánánjá nókó bekwə yi ankway ndü yěntiki mbi, ayibhiri arəp mmu ane áchye nepém enen nebħiki bhəŋ ngwenti ntá yěntiki mmu ane ághók yi. 10 Mandem afyé yi ambak enyü mǔngo bachiäkap ane Melkisedek achi nyaka.

Sət ká mpok be yě mmu aké rə mbi Mandem

11 Mbəŋ beyä menyin bechak ebhen nchí kway berem ěti Yesu mǔngo bachiäkap ywese. Ke chi menyin ebhen bébè mmuet bekwə be mǎnjwimem těndu bərəbhé chi bo abhen bapu kem enyin ayak. 12 Yěndu bächí bo abhen bábhəŋó bebhak batəŋ Eyəŋ Mandem néne, nté yeka átəŋ be bəbhuet chi bo abhen mmu ábhəŋó betəŋ menyiní mbi ebhen mmu ábhəŋó beghok ěti Eyəŋ Mandem. Bächí mbə mǎmbə abhen bábhuet menyu chi nébhi. Bápú mbə bə abhen bákway menyie nenyíé mbəŋ. 13 Mmu ane ányü chi ami, ábhíki bhəŋ eka ndu beriní enyin ene echi chak besí Mandem mbənyune achí mmó. 14 Nenyíé mbəŋ nechí chi ntá baseansi. Bó ke mánəŋ bəghókósi mmuet ne bəriní ewupsi ene echi ndü enyin ene erí ne ené ébhébhé.

6

1 Séndó ye beyiní nəkə chi ndiere menyiní mbi ěti Yesu Kristo, séndók ambi ndu bechak be sénséné ndü nejwimem enese. Sébhíki pere bhəŋ besət mpok berem ěti menyin ebhen békémé neka enese mbə ebhen bérəm be mmu abħəŋ betiknsem ndü bebá ebhi, andə bekwə bebéptí menyin ebhen bétwə yi chi ne newú, ne be mmu abħəŋ beka ne Mandem. 2 Ne be bábhəŋ besət mpok berem ěti nejwiti, ne ěti epin ménéyána bho amó anti, ne enyü mbúré Mandem áká bawú mámpétnsem ndü nepém, ne ěti netəŋ ane mbúré bátəŋ bo mámkpət manyé yap ndəŋ amət ndak amay. 3 Sébhíki

bhəŋ bétin̄i ndũ menyin̄ ebhə. Chəŋ séndók chí ambi mbák échí enyin̄ ene Mandem áyan̄. ⁴ Sébhəŋ berin̄i be bápú kway bekə mmu ane arə mbi Mandem be ámpet antiknsem ndũ bebá bhi. Nchí rem ěti enyũ mmu ane mánán̄ báká amík ánéné yi, aghó akap ane Mandem áchye bō bhi, ne Éfónó Bedyere abhak ne yi nkwo. ⁵ Ndũ nepém eni, anán̄ aghə nkwo beribhen befú ndu Eyəŋ Mandem, aghó betan̄ ebhen bébhək chəŋ ndũ nenəkó mpok enen nétwò ansem. ⁶ Mbák mmu wu ántán̄ ntí ne Kristo, bápú kway bekə yi ampēt antiknsem ndũ bebá ebhi, tēndu yi achi mbə mmu ane apēt ágò Mmə Mandem ndũ ekotákátí, anchye nəkə yi ntíanwóp besí bho, ene eyə étwò yi chi ne ménémé.

⁷ Mandem áyet mmik ane ányu manyiep amen ákwèn are, ankə nenyíé néngó, nenchye mbwət ntá mmu ane ákwán̄á yə. ⁸ Ke mbák mmik ágò chí bōmenək ne tákə nsense, nə yə abhíkí rí, ārəp chí mmik ane báchəŋti chəŋti, ne ndu ngwenti, mánson̄ yə səŋ.

⁹ Abhen ekəŋ, yēndu méréŋm nə ne bhe, mbəŋ ntí ne bhe bé bákə chí berítí menyin̄ ebhen békò ndəŋ amət ne nepeme ane Mandem ápeme bhe. ¹⁰ Mandem achi chak mpoknkem ne apu kway beghəkəntik betik ebheka ne ekəŋ ene bātónó yi ndũ bákwač bati bōnkwo ne bārəŋ ambi bekə nə. ¹¹ Ne séyan̄ be yēntiki mmu yweka ándók ambi betəŋ nkúbhé ntí enə te ndũ ngwenti, ne bápú nók chəŋ bebhəŋ menyin̄ ebhen bábhaka ntí be chəŋ māmboŋ. ¹² Mpú yan̄ mändə abhət ánkém be. Nchí yan̄ chí be mánkonə erin̄ ene bo abhen mánókó, ne bábhəŋ ekébhénti ne bághaka ndũ nté ane bábhəŋ menyin̄ ebhen Mandem afyé bariep bechye.

Bariep Mandem apú kwén

¹³ Mpok Mandem afyé Abraham bariep, ayiki ndũ nnyén eni yimbəŋ, tēndu yē mmu apu ane acha yi be yi

ánkwáy beyiki ndu nnyén mmu wu.

¹⁴ Ayiki arem be, “Mpú nók béyet wə, ne chəŋ nchyé wə beyá bebharébhə.”

¹⁵ Abraham ánon̄ ye ne ekébhénti kpát abhəŋ menyin̄ ebhen Mandem afyé bariep bechye yi.

¹⁶ Nkwəŋwan̄ áyiki chí ndũ nnyén mmu ane acha yi, ne mpok bo bákém epúítí, mánán̄ mányú nku, epúítí émay. ¹⁷ Enyin̄ eyə ke ékə Mandem áyiki nyaka ndu bétəŋ bo abhen bariep ami achi ntá yap kponon̄ be bō báká enyin̄ ene yi atí bekə.

¹⁸ Mandem akə menyin̄ ebhen bepəy ndu béfyə bhese ntí, bese bho sébue sérónó ntá yi be yi ampeme bhese. Menyin̄ ebhə bepəy bepə wupsi mbənyune yí apú kway besense. Afyé bese ntí be seke rə bebhaka ntí menyin̄ ebhen yi afyé bariep bechye bhese. ¹⁹ Enyin̄ ené sebhaka ntí are ékém bese erírí ndũ nepém enese mbə enyũ ndo ákém áchwí nebhet amət kpemm be nnyén néke pəkó wu. Nebhakántí enese ne Yesu nékə séfuet ekat séchwe te amem mókere kón, ndũ nebhet bediéré Mandem. ²⁰ Yesu anán̄ ayámbi arəŋ are ndũ ntí ayese mpok yi áróbhé chí münti bachiákap ane mpoknkem mbə enyũ bárémé nyaka ěti Melkisedek.

7

Menyin̄ ebhen beyin̄i Melkisedek nchiakap Mandem

¹ Melkisedek-ne achi nyaka mfə etək Salem ne nchiakap Mandem Acha. Abraham anu nyaka ne beyá bafə awáy bhə. Mpok yi áfú ebhinenu ápətnsem, Melkisedek atemeri yi, ayét yi. ² Abraham akəre menyin̄ menkem ebhen yi áfú ebhinenu ne bhə ndu baru byo, achye yi ndu amət. Nnyén Melkisedek enə néte ndũ “Mfə ane ákə menyin̄ ebhen bechi chak.” Achi nkwo Mfə Salem, nə chí “Mfə ane áchye kpák.” * ³ Ekátí Mandem ébhíkí rem yēnyin̄ ěti etayi ne máyi ne nneréket ywí ne mpok ane bábhé yi. Ne nepém

* 7:2 Hibru: Mélék chí “Mfə”, tsedek chí “chak”, Salem chí “Kpák”.

eni nébhíki bhəŋ ngwenti. Achí nchi-akap Mandem ngwenti ti mbə Mmə Mandem.

⁴ Ghó ká enyū nném mmu yi achi nyaka! Yëndu Abraham achi nyaka chi mbi ane bo Israel, akóré menyiŋ ebhen yi áfú ebhñenu ne bhə ndū baru byo, achye yi ndu amət. ⁵ Mbək bebhárəbhə Lévi bachi bachiäkap Mandem. Ebhé Moses éghàti bhə be mánstə ndū menyiŋ amət ndū ane byo ntá yěntiki mmu Israel, yëndu bə ne bo Israel mankem bachi bebhárəbhə Abraham, nə chi bə nneréket amət. ⁶ Ke Melkisedek mmu ápú nyaka mbəŋ mmū nneréket Lévi asət nyaka enyū akap wu nə Abraham áchyé yi, ayét yi mmu Mandem afyé nyaka bariəp ne yi. ⁷ Yěntiki mmu aríŋi be mmu ane áyət nti ke áchá mmu ane yi áyé. ⁸ Beyiŋi bachiäkap abhen bachi bebhárəbhə Lévi, bó mankem abhen básət akap ane ndu-amət ntá bho, bágù mbə yěntiki mmu achak. Ke béyiŋi Melkisedek, mmu ásóré nyaka nkwo akap wu, Ekáti Mandem étəŋ bese be nepém eni nebhiki bhəŋ ngwenti. ⁹ Sékwáy mbəŋ bérem be Lévi mmu bebhárəbhə bhi básət enyū akap wu ntá bho, achyé nyaka enyū akap wu ntá Melkisedek tëndu chi-mbi ywi Abraham áchyé nyaka wu ntá Melkisedek. ¹⁰ Echi enyuyə mbənyune bábhíki re bhe nyaka Lévi mpok Melkisedek atemeri Abraham. Yé nə, Lévi ánəŋ achí nyaka ndū manəŋ Abraham.

¹¹ Mpok Mandem ákú bachiäkap abhen bebhárəbhə Lévi manchyə bebhé ebhen békway ne nkwo bachiäkap abhə, mbə betik ebhap békway nyaka beku be bo mámbák chak mbə enyū Mandem áyən, mbú ntí apu ane nchiakap achak átwə ane achi mbə Melkisedek, ne abhak kekúri ne bachiäkap abhen nneréket Arən. ¹² Mpok nneréket ane bachiäkap áwúpsí, ewúpsí ebhak ndu ebhé nkwo. ¹³ Mmu ane bərəm menyiŋ ebhen eti yi afu chí ndū nneréket ane achí kekúri ne ané yě mmu abhíki re

fu are, ne ané ákú betiki Mandem mbə nchiakap. ¹⁴ Echi kponorəŋ be Acha ywese Yesu afu nyaka ndū nneréket Júda, ne Moses ábhíki rem yěnyiŋ eti nneréket wu mpok yi arəm enyiŋ eti bachiäkap.

Yesu achi nchiakap Mandem mbə Melkisedek achi nyaka

¹⁵ Enyiŋ ene epet ékú sengə kponorəŋ be ebhé éyibhiri, chi netwə ane nchi-akap achak átwə mbə Melkisedek. ¹⁶ Achí nchiakap, puyě chi bekoŋo ebhé ene érəm eti nneréket ane nchi-akap ábhəŋə befú are, ke chi bekoŋo betəŋ ebhen nepém eni enen yě mmu apu kway bechəŋti. ¹⁷ Echi mbə enyū bərəmé eti Kristo be, “Wə, chí nchiakap Mandem ngwenti ti mbə Melkisedek.” ¹⁸ Ndu berəŋ ambi, bərə esí ebhé mbənyune ébhíki pere bhəŋ nyaka betəŋ, ékepere bhəŋ yěnyiŋ beku ne bhese. ¹⁹ Nti achi be ebhé yə épú kway bekwak mmu ankway ndu yěntiki mbi besí Mandem. Néne, bátwə ne enyiŋ echak ene echa bebhé. Yó ke sébháká nti aré ne éyà bhese kekwo ne Mandem.

²⁰ Enyiŋ echak ene séghə eti nchi-akap wu chi be Mandem anyu nyaka nku be Yesu ábhák nchiakap. Yě nchiakap achak apú, ane mányú nku eti yi. ²¹ Ntá Yesu ke yi áyíki mbə enyū Ekáti Mandem éghàti besí be, “Eta Mandem ayiki, ne ápú kway beyibhiri nkaysi yi. Ayíki, arem be, ‘Chí nchiakap ngwenti ti.’” ²² Nku ane Mandem ányú eti Yesu enyuyə átəŋ be, mpok séghə Yesu, séríŋi be yi achi sebhan esen Mandem achye ndu betəŋ be nku yə atée acha ane nsi.

²³ Ewupsi echak echi be, bachiäkap abhen mbi baya nyaka ne ntí be báci nyaka bo abhen newú nékəŋ bó báké rəŋ ambi ne betik ebhap. ²⁴ Ke mbák chi Yesu, yi arəŋ ambi beku betik ebhi mbə nchiakap mpoknkem, mbənyune yi apu gu wáwák. ²⁵ Ndu echi nə, yi ákway bepepe yěntiki mmu ane áfúéré ntá yi atwə ntá Mandem ndəŋ amət ndak amay, tëndu yi achi

nepém mpoknkem ndu menikmæet ãti yap.

²⁶ Enyũ mũngo bachiãkap wu ke ákwáy ye bekwak beɛɛ, mbɔnyune yi achi nyánjá, abhíkí bhɔɔj békwéné, abhíkí bhɔɔj bakwap, achí kekúrí ne bɔ bebé, ne achí ndũ nebhæéré kenókó amfay. ²⁷ Nti apu ane yi ábhónó bechye akap yěntiki nywɔp mbɔ yěntiki mũngo bachiãkap ane mbi. Yěntiki mmu wap áyambi nyaka anchye akap ãti ebhi bebé, ke andok ye ambi beka nɔ ãti bebé bo bachak. Yesu achyé akap ndɔɔ amɔt ndak ámá, mpok yi achye mmæet be mango ndu ekotákátí. ²⁸ Ebhé Moses ékũ nyaka bo abhen bekwéné béchí ne bhɔ mámbák bɔ bagho bachiãkap, ke Mandem anyu nku akũ Móywi mmu ákwáy ndũ yěntiki mbi mpoknkem ámbák mũngo bachiãkap.

8

Yesu ke achi mũngo bachiãkap ane Nku Nkɔ

¹ Mbɔɔj ntí-ndak ane sérèm chi be sebhɔɔj enyũ mũngo bachiãkap ane áchókó ndũ nebhæéré kenókó ne Mandem mmu ábhónó betan menkem awu amfay. ² Mũngo bachiãkap wu ákũ betik ebhi amem etem ene echi nyánjá, ené mbɔɔj Mandem Acha áté, kebhak chi nkwanwan. ³ Báfyè yěntiki mũngo bachiãkap chí be anchye nɔkɔ akap ne akabhénya ntá Mandem. Ndu echi nɔ, nchiakap ywese nkwo abhɔɔj bébhɔɔj enyɔɔj ene yi áchye ntá Mandem mbɔ akap. ⁴ Mbɔ yi achi chí fá amik, mbũ ápú bhak nchiakap wáwák, tẽndu bachiãkap bachak bachí fá amik abhen báchyè akap bekoɔo enyũ ené ebhé Moses érèm. ⁵ Betik ebhap bechi mbɔ ndikandi ane ákũ séndíní mbɔɔj enyɔɔj ene éfákari amem etem ene amfay. Sérɔɔj be echi nɔ mbɔnyune mpok Moses ábhɔɔj nyaka bete étem akap, Mandem aghati yi be, “Obhɔɔj beghɔ be óté etem eyɔ mbɔ enyu ntónó wɔ amfay njie.” ⁶ Ke néne, betik ebhen Kristo béchá ebhen bachiãkap abhen Nku

Nsí, nkúbhé mbɔ enyũ nku ane ákũ Yesu ate nenti Mandem ne bho áchá ane nsí, mbɔnyune akɔ ne nku ane árí áchá. ⁷ Mbɔ nku nsí yɔ ákway nyaka bekwak bo mambak chak be sí Mandem, mbũ ntí apu bebhɔɔj nku achák. ⁸ Ke Mandem Acha aghɔ nyaka be békwéné bechí ne bɔbhi. ãti yɔ, arem be, “Mpok átwɔ ane nchí nyu nku achák ne bo Israel, ne bɔ Júda nkwo. ⁹ Nku ane apú bhak mbɔ ane nsí nyaka nyu ne bachĩmbi bhap mpok nsóré bhó ne awó wa mferé etok Ijip. Bábhíkí rɔɔj nyaka ambi beka menyɔɔj ebhen nku nsí áyan bo manka. Ékũ Acha arem be, ‘Ndu échí nɔ, mbíkí pere bhɔɔj mpok ne bhɔ. Mme Mandem Acha ke nchí rem.’ ¹⁰ Né chi nku ane mēnyú chɔɔj ne bo Israel ndũ manywɔp ane átwɔ. Mme Acha nchí rem be chɔɔj mfyé bebhé ebha bó antí, nsɔɔj bhɔ amem bati yap. Chɔɔj mbak Mandem awap, ne bɔ mámbak bɔbha. ¹¹ Yě mmu apu bhɔɔj chɔɔj betɔɔj nti, ne yě chí nti manɔ be, ‘Diní Mandem’, mbɔnyune bo mankem báɔɔj chɔɔj me, bebho amæet ndéndeme bho beghaka amæet maném bho. ¹² Ne chɔɔj ngó bhɔ ntínso, mfónórí bebú bhap nkepere tik bhó wawak.” ¹³ Nerem ane Mandem árem ãti Nku Nkɔ átɔɔj be ane mbi abhíkí pere bhɔɔj betan ne enyɔɔj ene énanjá éfúéré mpok, yɔ kepere bhɔɔj betan, énememem.

9

Enyũ báchyè nyaka Mandem Kenókó amem Etém

¹ Nku mbi ane Mandem ányú ne bo Israel abhɔɔj nyaka bebhé ebhen bétɔɔj enyũ bo babhɔɔj bechye Mandem kenókó, ne etem ebhak fá amik ené bɔ báchyè yi kenókó aré. ² Etém eyɔ ébhɔɔj bɔbeket bapay. Ané mbi abhak Nebhæet Bediere. Aré ke enyɔɔj ene epókɔ berónó mkpak echi nyaka, ne bret Mandem. * ³ Nden akóré nyaka móket ane mbi ne ane ansem.

* 9:2 Esé berónó mkpak: enyɔɔj bete berɔɔj mkpak are.

Bábhìñi nyaka móket wu be Nεbhuet ane achi Nyáná Achá. ⁴ Efémé akap ene bághákó ne pú ebhak amem móket wu. Amfay éfémé eyó ke básòñ nyaka enyìñí eriep ene bábhìñi be ínsens. Ekubhé Nku ébhak nkwo amem. Bákúti yó enkem ne pú. Móte ane mána achi amem abhak amem ekubhé yó. Ntém Aron enen nétémé beyé nébhák nkwo amem. Bégbáká batay apay ane Mandem ásiní nyaka bebhé are ke áchye ntá Moses bebhak nkwo amem ekuep eyó. ⁵ Befónó bepay ebhen bághókó mbo bóángel bebhak amfay ekubhe yó. Bebhap ebhap ményábhe amfay nebhuet ane Mandem áfonori nyaka bebú bho are. Ke sépú kway berem yéntiki enyìñ éti menyìñ ebhen néne.

⁶ Mánáná nókó bebhueere yéntiki enyìñ ndü ayi nebhuet, bachiákap báre rəñ ndü móket ane mbi, mpok ne mpok, ndü beka ebhap betik. ⁷ Ke mungo bachiákap aywinti ke áchwè amem móket ane achi Nyáná Acha ndəñ amət ndü mmíé. Ne abhəñ nyaka bechwe arə chi ne manəñ amen yi áchyè éti bebú bhi ne bebú ebhen bo bákú kerìñi be chi bebú. ⁸ Efónó Bedyere əsət menyìñ ebhen betəñ beše be mpoknkem ane móket ane mbi abhuet téé, mbi bechwe are apu bhak. ⁹ Ene chí erìñ ené étəñ bhesə ndü mkpáká mmik ane echəñ be akap ne akabhénya ane báchyè Mandem apu kway beka nti mmu nénkwáy ndü yéntiki mbi besí Mandem. ¹⁰ Besí menyìñ ebhə menkem béyìñi chi menyìñ menyie ne ebhen menyu, ne menyü menyìñ béchák ebhen bo básət mánsə mmuet be báke bhəñ bakwap besí Mandem. Menyìñ ebhə béyìñi chi bebhé éti mmuet ne mémay mpok Mandem átwə ne enyu ekə.

¹¹ Kristo atwó mbə mungo bachiákap ane ákú berítí menyìñ ebhen bétwə mémfákárí. Achwe amem ekeré Mandem ene ékwáy ndü yéntiki mbi écha ebhen béchí nyaka fá amik. Puyé bo ke báté yó, ne épú ndü mpəy menyìñ ebhen fá amik.

¹² Achwe ndü móket ane achi Nyáná Achá ndəñ amət, ndak ámay. Puyé chi ne manəñ mmén ne amen bəmpəñ ké yí achwe aré ne mə. Manəñ mi yimbəñ ké yí áchyé, ne ndü ákú nə aku bhesə aferə ndü kesemé bebú mpoknkem. ¹³ Ndü mpok ane áfuéré ansem, básət nyaka chi manəñ mmén ne amen nném mpəñ ne batwəp amen móngə mpəñ ane básónó, mámyakati amuet mmu ane apú pépép besí Mandem, be ambak ye pépép. ¹⁴ Mbák manəñ nnya ákway nyaka beka mmu ambak pépép, ná ne manəñ Kristo, yi mmu achye mmuet ane yényìñ ébhiki nyóp ntá Mandem mbə akap ndü betəñ Efónó mmu achi mpoknkem? Manəñ ami abhəñ bébhəñ beyə betəñ ndu beka be bati yeše ambak pépép, ne bé séképere ka menyìñ ebhen bétwə bhesə ne newú. Akú nó bé séndóbhe tok chi Mandem mmu achi nepém.

¹⁵ Nəchye ane yi áchyé mmuet mbə akap enyu eyó ke ákú yi ate nenti Mandem ne nkwa ndü Nku Nkə ndu beka be bo abhen Mandem abhìñi, mámbónə berítí menyìñ ebhen yi afyé bariəp bechye bhə, təndu newú néfére bho ndü bebú ebhen Nku Nsí. ¹⁶ Ekáti newú-bésu echì mbə nku. Mbák séka enyìñ ene mmu ásiní arem enyü bábhónó bekorə newú eni, bápú kway bekonə yó kpate émbak kponorəñ be yi ánánə ágú. ¹⁷ Ekáti newú mmu ébhəñ betəñ chí mpok yi ánánə ágú, təndu épú bhəñ betəñ mpoknkem ane mmu ane ásiní ekáti yó achi nepém. Echì mbə nku. ¹⁸ Éti yó ké manəñ ábhónó nyaka berəñ amik ndu beka be esí nku embəñ betəñ. ¹⁹ Mpok Moses ánánə ághátí bho bebhé Mandem menkem, asət ntábhénək hysəp, anep babyək mmén amen achi chu are. Asət manəñ mómpəñ ne amen mmén, achəpti ne manyierp. Asət ye ntábhénək hysəp wu, atap amem manəñ mə, amyakati ndü ekáti bebhé ne amuet bo mankem. ²⁰ Ndu ákú nə, are rem be, “Manəñ amen ákem nku ane Mandem anyu ne bhe ne ághati bhe be mámbaré yó.” ²¹ Enyu émət ke Moses amyakati nyaka manəñ ndü

ετεμ νε ndũ menyih menkem ebhen básòt nyaka bechye Mandem kenókò νε bhò. ²² Diní ká be békónó bebhé Moses, babhõny nyaka besòt manon ndu beku beyã menyih mémbak pépép. Mbák manon abhiki røn amik, bápú fonjori bebú bho.

Kristo achye mmuet mbò akap ndu bépókò bebú bho

²³ Èti eyò ke bábhõny nyaka beku menyih ebhen bechi fá amik ebhen béchi ndikandi menyihí mbõny ebhen bechi amfay be mémbak pépép enyu eyò. Ke ndu beku menyihí mfay mémbak pépép bábhõny nyaka besòt chi manon amen acha manõny nnya. ²⁴ Kristo abhiki røn ndũ ekeré Mandem ene bághókò νε amò, ené échí ndikandi ekerákap ene mbõny awu amfay. Achwe chi amem mbõny etem ené amfay νε achí are néne besí Mandem, èti yese. ²⁵ Ne abhiki røn amfay ndu bechye mmuet mbò akap ndõny νε ndõny mbò enyũ mũngo bachiákap áchwe nyaka ndũ móket ane achi Nyánjá Acha yèntiki mmíé νε manon amen apu ami. ²⁶ Sayri sayri, mbò yi ãrõny nyaka amfay ndõny νε ndõny ndu bechye akap, mbú yi abhõny bebhõny esõnyori te ndũ ngwenti mmik. Ke abhésí ndõny amõt ndak ámay ndũ ngwenti mpok achye mmuet mbò akap ane ápókò bebú bo. ²⁷ Ne nkúbhé mbò enyũ Mandem árémé be mmu abhõny bégu ndõny amõt, νε ánánj ángú, andõbhe non chi manyé, ²⁸ enyu eyò ke echí ye be Kristo achyé nepém eni mbò akap ndõny amõt ndu bépókò bebú bo mankem, νε chõny ampèt antwó, puyè ndu beferé bebú, ke ndu bepeme bo abhen bachi νε amík ambi mánõny yi.

10

¹ Bényihí bebhé Moses, bechi mbò ndikandi berítí menyih ebhen bebhõnyò bétwò, puyè mbõny menyih ebhò. Enyu esí ene érèm be mánchyé nókò akap ndõny νε ndõny yèntiki mmíé épú kway nyaka beku bo abhen bátwò ntá Mandem ndu bechye yi kenókò

mánkwáy besí bhi ndũ yèntiki mbi wáwák. ² Mbò akap wu ákè bo mambak pépép besí Mandem mbò bábhuet bechye wu? Mbò batí bho ápú pere tan bò èti bebú bhap. ³ Ke akap ane báchye yèntiki mmíé, áchí nyaka chi enyih ene ékè bo mántik bebú bhap. ⁴ Echí enyu eyò mbõnyune manon mpõny νε manon mmén ápú kway beferé mmu bebú anti wáwák.

⁵ Èti yò ke echí be mpok Kristo ábhõny nyaka bétwò fá amik, arem ntá Mandem be,

“Ïbhíkí pere yan be bo mánchyé akabhénya νε menyũ akap áchák.

Ke õghókò chí mmuet nkwã achyé me bé nchyé wò akap νε yò.

⁶ Akabhé nya besõny bechye wò ápú chye wò manák.

Yè chí akap ane bo báchye be ampòko bebú ebhap apu chye wò manák.”

⁷ Ndem ye be, “Èta Mandem, ghó mé né. Ntwò beku enyih ene wò óyàn menká nkúbhé mbò enyũ basiñi èti ya amem ekátí eye.”

⁸ Kristo arem be,

“Ïpú yan, mánchyé wò akabhénya νε akabhé mbwòt,

νε yè chí enyũ akap achak, νε akabhénya ene básõny ango νε õpú bhõny manák νε akap èti bebú.

Báchyè akap ané bekoño bebhé Moses.

Arem nõ yèndu bo báchye nyaka akap chí bekoño bebhé Moses.”

⁹ Kristo árém nókò nõ, apèt arem be, “Èta Mandem, ghó mé né. Ntwò békú enyih ene óyàn menkú.” Kristo àtõny ndũ nerem ane yi árémé nõ be Mandem aféré esí akap, afyé ane akò.

¹⁰ Ne èti Yesu Kristo ákú enyih ene Mandem áyàn nyaka be yi ankú, achye mmuet yi mbò akap ndõny amõt ndak amay, séróp chí pépép besí Mandem.

¹¹ Ndũ nku nsí, yèntiki nchiakap àte nyaka ndũ betik, ndũ nebhuet ane báchye akap aré yèntiki nywòp, ndu béchye nkúbhé akap ane apu kway bepókò bebú bho wáwák. ¹² Ke

Kristo achye mmæet yi mbə akap ɛti bebú bho ndəŋ amət ne akap wu ákwáy ndü mpoknkem. Akó ye amfay achəkə amem móket ane achi Nyánjá, ebhə awónem Mandem. ¹³ Aré, ánoŋ Mandem ankə bömpap abhi mámbák mbə enək ene yi ányaŋa bekaak are. ¹⁴ Nó ke echi be Kristo asət akap amət akə bo abhen Mandem ákú mambák abhi mánkway ndü yěntiki mbi besí Mandem mpoknkem.

¹⁵ Ne Efónó Bedyere nkwo ätè ntísie be menyin ebhen bechi tetep. Ayámbi arem be, ¹⁶ Mandem Acha arem be, “Né chi nku nkə ane mbónó menyu ne böbha mpok ane manywəp ayə áfueré. Chəŋ mfyé bebhé bha amem bati yap, nsin bhə amem nkaysi yap.” ¹⁷ Apet arem be, “Mpú pere tik chəŋ bebú ebhap ne bebépti menyin ebhen bə bákə wáwák!” ¹⁸ Mánanə mámfónórí bebú bho, ntí apu pere bhak ane bə báchye akap.

Séndák kekwoť ne Mandem

¹⁹ Böma, təndu manəŋ Yesu árónó amik ɛti yeŋe, sékway ye berem be sébhəŋ ngəŋanə bechwe ndü nebhæét ane achi Nyánjá. ²⁰ Yesu ánánjá anene ekat, achye bhese mbí akə ane nepém bé sénkwáy béfuet aré sendək te amem. Ekət ene yi ánéné chi mmæet yi ane yi áchyé, ndu ágú ɛti yeŋe. ²¹ Ne təndu sébhəŋə Nném Nchiakap ne yi ke ákémé ekere Mandem, ²² séndák kekwoť ne Mandem ne bati ane tetep ne sénsíki ntí enyu ene sepu pere makati yěnyin. Sénkə nə mbənyune Yesu anánə amyakati manəŋ ami ndü bati yeŋe ne áchí pépép, ne yə ápú pere tan bhese ndü yěnyin. Asó mmæet eyeŋe nkwo ne manyier amen abhiki bhəŋ bakwap. ²³ Sénkém sayri nebhakánti enen sébhónó ndü menyin ebhen bétwə ambi ebhen sérəm be sebhaka ntí aré. Séké makati mbənyune Mandem mmu afyé bariep bechye bhese menyin ebhə ábhare bariep ami. ²⁴ Sémfyé ntí béghə enyü sékway menyikisi bati ane bati bönkwo enyu ene bákway bebhəŋ ekəŋ ne bho ne mánkə nəkə berítí menyin. ²⁵ Séké

ferə ntí ndu bechem ne bati mbə enyü mbək bo bábhónó epin beka. Enyin sébhónó beka chi be sémfyé nəkə bati ntí, sayri sayri, néne, ene nywəp enen Yesu átwə nechi kekwoť.

²⁶ Mbák sénchók batú, séndók ambi beka bebú, ene sénánə séríní tetep ane Mandem, séndíní bé yě akap achak apu ane ákway bekaťi bebú ebhese. ²⁷ Mmu ane ákə nə, abhíki pere bhəŋ yěnyin echak ene yi ánoŋ, ebhiki fuet chi menəŋ ne becháy manyé ane átwə ambi ne ngó ané ádu gum gum gum ane ábhónó mémən bömpap Mandem. ²⁸ Yě agha ane ábyak nyaka ebhé Moses ne bo bati apay, yě bati arat, mánte ntísie be akə nə tetep, báway yi kebəŋ ntínso ne yi. ²⁹ Ná ne mmu ane ábyak Mmə Mandem? Bákaysi be ntiki ntémsí ane ábébhé áchá ákwáy ne yi? Enyü mmu wu áŋət manəŋ nku ane ákú yi ambak pépép besí Mandem mbə enyin ene epú nyánjá, ne árem ebábə ɛti Efónó Bedyere mmu ákə berindu Mandem mémbak ne böbhi. ³⁰ Sériní mmu ane árémé be, “Me ke nchí Nkeme kémbé.” Apet arem be, “Chəŋ Acha ántán böbhi.” ³¹ Békwən amó Mandem mmu achi nepém chi enyin ene mmu ábhónó bécháy.

³² Tik ka manywəp ane áfueré ansem, mpok bákú amik ánéné bhe. Mpok yə, bäté kpirí ndü beyə besəŋəri ndü mánú ne bhə. ³³ Mpok achi nyaka ane básəkəťi, manchye nəkə bhe nenyok besí bho. Mpok achak bäre té ansem bö abhen báchye bhə esəŋəri enyu yə. ³⁴ Bəbhəŋ nyaka ntínso ne bökenəŋ. Ne mpok báfəŋə menyin ebheka, bákə ne maŋák be mankə nə, ndü bäríní be bəbhəŋ menyin ebhen becha ebhə, ne be bə bebhak mpoknkem.

³⁵ Báké rə ye nesiki ntí eneka. Nétwə ne beyə nsáy. ³⁶ Bəbhəŋ ye bete kpirí be mánkway bekoŋə nkaysi Mandem, mámbəŋ menyin ebhen yí afyé bariep bechye be. ³⁷ Mandem arem be, “Mandú mpok, mmu ane ábhónó bétwə, átwə, ne apú chəŋti mpok. ³⁸ Ke mmü wa ane achi chak

ǎbhak chəŋ nepém ndu ábhónó neka ne me. Ke mbák ánjá mmuæt ansem, mpú bhəŋ maŋák ne yi. ³⁹ Ke mbák chi beɛɛ, sépú bo abhen báya mmuæt ansem mangu manem. Séchi chí bo abhen sébhón neka ne Mandem, ne yi ǎpeme bhese.”

11

Bǎ abhen babhəŋ neka ne Mandem

¹ Bəbhəŋ neka ne Mandem chi yi? Chí neka ane mmu áká be enyih ene yi abhaka nti be chəŋ ambón ébhəŋ béfákári, ne ménóko ne nti nenkem be menyih ebhen mmu apú ghó ne amík béchi tetep. ² Neka enen bo abhen te nyaka ke néká nyaka Mandem arem be bǎ báku sayri.

³ Neka ke néká séríŋi be Mandem asot chi eyəŋnyu eyi ke ághoko mmik. Eyə étəŋ be menyih ebhen séghò ne amík béfú chi ndü menyih ebhen mmu apu kway beghə ne amík.

⁴ Neka Abel ke nekə yi achye nyaka Mandem akap ané ákwáy achá ane Ken. Nesot ane Mandem ásóré akap Abel atəŋ be aká be Abel achi chak be sí bhi. Yəndu Abel ágú, neka eni néká abhuæt berem kəpi ntá yeɛɛ tǎ echəŋ.

⁵ Neka enen Enək ke néká Mandem asore yi amfay ené yi abhiki ghó nɛwú. Ekə yǎ mmu kəghó yi ndu Mandem anəŋ asore nyaka yi. Ke Mandem ǎpéré sət Enək, ánəŋ atəŋ nyaka be abhəŋ maŋák ne yi. ⁶ Bǎghə ye be mbák mmu abhiki bhəŋ neka ne Mandem, épú kway be fakari be Mandem ambəŋ maŋák ne yi. Yǎ agha ane árəŋ kekəwət ne Mandem abhəŋ ménóko be Mandem achi, ne be áchyè ákap yəntiki mmu ane áyàŋ yi ne nti eni nenkem.

⁷ Neka Nóa ke néká be, mpok Mandem ásémí yi éti menyih ebhen yǎ mmu abhiki re ghó nyaka ne amík, anoko, aghoko erem áchwí, achwe amem ne efo eyi enkem, Mandem apeme bhə. Nekə Nóa akə nǎ eghori ékwén amuæt bǎ mmik ne. Mandem asot be Nóa achi chak ndu abhəŋ nyaka neka.

⁸ Neka Abraham ke néká yi áká enyih ene Mandem aghati yi. Mpok Mandem ábhíŋi yi bé ámfá, ándók nɛbhəæt ane Mandem afyé bariəp bechye yi, arə etək eyi, are kǎ andək nəkǎ, kerihə atú ané yi árəŋ. ⁹ Neka eni ke néká yi achəkǎ atú ane Mandem afyé bariəp bechye yi. Abhak aré, achəkǎ ndu bétém mbə be achi chi kenkə. Enyumət, móywi Aisek, ne ebháré móywi Jekóp, bo Mandem afyé nyaka bariəp bechye bhə mmik yǎ nkəwǎ, báchókǎ ndu bétém ne yi Abraham. ¹⁰ Abraham achókǎ nyáká ndu bétém mbənyune abháká nyaka nti ndü etək ene ébhak mpoknkem ene Mandem ábhónó nkaysi enyu ebhəŋ bəbhak, yimbəŋ ate yǎ.

¹¹ Neka enen Sará ngərə Abraham ke néká yi ákway nyaka bépókǎ menie, yəndu mamie yi ánəŋ acha nyaka ané ngərə ane akway be pəkǎ menie. Ébhak enyu yǎ mbənyune anókǎ nyaka be Mandem achi Mmü tetep, ne ǎbhəre bariəp ami. ¹² Mpok yǎ, Abraham anəŋ akək nyaka tontó, enyu ené yi apu pere kway bebhəŋ bǎ. Yǎ nǎ, bebhárebhə bhi báya kpat mbə mambə mfay ne mbə ésiəp ene echí angəkənyén enyu ene yǎ mmu apu kway be pay bhə.

¹³ Bǎbhen mankem babhəŋ nyaka neka ne Mandem te ndiere nɛwú. Ne yǎ mmu wap abhiki bhəŋ nyaka menyih ebhen Mandem afyé bariəp bechye bhə. Bǎghə nyaka bhə ghə te nekə nesie, bǎbhəŋ be yǎ maŋák mándeme nəkǎ be báchi chi mankə abhen bǎfúere fuet fá amík. ¹⁴ Ne bo abhen bǎrəm enyu eyə bátəŋ kponorəŋ bé báyaŋ etək ene bǎ bǎbhíŋi be eyap. ¹⁵ Mbə etək ene bǎ bǎfú are ké bǎkáysi, mbú báyaŋ nyaka mbi be petnsem aré. ¹⁶ Báyaŋ nyaka chi etək ene érí échá, nǎ chi ene echí amfay. Éti yǎ ké ntíanwóp apu ne Mandem be bǎ bǎbhíŋi yi be Mandem awap. Séríŋi nǎ mbənyune Mandem aghókǎ etək abhəre ntá yap.

¹⁷ Neka Abraham ke néká be mpok Mandem áchyé yi nemə ndu aghati yi be ándók ányché móywi Aisek mbə

akap, Abraham mmu Mandem afyé yi bariεp, aka bechye njanja móywi mbə akap. ¹⁸ Aka bekə nə yěndu Aisek ére ké Mandem afyé nyaka Abraham bariεp éti yi be,

“Aisek ke achi mmó ane ákə chəŋ ómbəŋ beyă bebhárebhə.”

¹⁹ Abraham anoko bé ye Aisek agú gu, Mandem ákway bekə bawú mampetnsem ndü nepém. Sékway ye berem be Aisek achí nyaka chi mbə mmu ane ánánj agú ke Mandem akə yi afú ndü newú, apetnsem ntá etayi.

²⁰ Neka Aisek ke nékú yi áyéré nyaka bəbhi Jekóp ne Isau, aghati bhə éti áfók ane átwə ansem.

²¹ Ne neka enen Jekóp ne Mandem ke nékú yi áyéré bəmóywi Joséf bati apay mpok yi arəbhe kekwoτ begu, aghəkə mməet ndü ntem eni, achye Mandem kenókó.

²² Neka enen Joséf ne Mandem ké nékú bé mpok yi arəbhe chi bégu, arem éti nefú ane bo Israel bábhəŋj nyaka befu etək Ijip, ne aghati bhə be mpok bə báfú, mánsəτ beghεp ebhi mandək ne bhə.

²³ Neka enen chi ne nnə Moses ke nékú bábhésé yi anywəp ndü batan arat mpok bábhé yi, bé báké way yi. Bákə nə ndü bágħó be Moses ari acha, bə kechay bekwen ebhé Mfə Ijip.

²⁴ Neka Moses ne Mandem ke nékú be mpok yi ágó aghaka esakámu ake ka bo mámbiŋj yi be mmə mómfo Ijip ane ngərə. ²⁵ Arem be echi sayri bebəŋ esəŋəri ne bo Mandem echa ményie nepém enen bebú ndu mómbiŋj mpok. ²⁶ Aghə nyaka be éri mámbyak yi éti Mpereme Mandem afyé nyaka bariεp be áτə echa yi bebəŋ keném etək Ijip. Ebhak enyu eyə mbənyune yi ándəŋ nyaka chi akap ane átwə ambi.

²⁷ Neka Moses ne Mandem ke nékú yi arə etək Ijip kecháy bebənti Mfə Ijip. Aképnti, arək mbə be yi ághə nyaka Mandem mmü bo bápú ghə ne amík. ²⁸ Neka Moses ne Mandem ké nékú yi ághátí bo Israel be mámbúré Epə Nekinj. Arem be bə mámyákátí manəŋ mómen amfay ndü bechíkí

mfay ebhen babhinywəp ayap, be ángel Mandem ane ábhəŋj nyaka beway yěntiki məmbi bo Ijip, ánánj ángáká ndü eket ené mmu Israel, ankinj, ketək yě mmó wap.

²⁹ Neka ke nékú bo Israel bákó bápé manyu ane bábhiŋj be Manyu Chu mpok ákóré mbiŋ epay, érap mbə be bákə chi ndü mmik ane nnyén népú fəet are. Ke mpok bo Ijip má mó bekə enyuməτ, nnyén négbókó népókə bhə mankem.

³⁰ Neka enen bo Israel ne Mandem ke nékú bákó bágħábhəri etək Jeriko ndü manywəp tándraməτ, nkok ané ákábhé etək, amóko akwen. ³¹ Neka enen ngərə-nekə ane aka nnyén be Ráhab ke nékú yi ásóré nyaka bə abhen bárəŋj ndu beghokoti kepí abhesε amem eket eyi, yí kegú mpok aməτ ne bo abhen bapú ghok nyaka Mandem.

³² Mbák ndək ambi béré m éti bo abhen bábhəŋj nyaka neka ne Mandem, ne menyin ebhen bə bákú, nchí rem ngaka fá? Mpok apu berem éti Gidiəŋ, ne Bárak, ne Samsin, ne Jéfta, ne Debhít, ne Samuel ne baremé kepinti mankem bachak mankem nkwo. ³³ Neka enen bə bhə bábhəŋj nyaka ne Mandem ke nékú mbək ayap mánú ne betək bechak básəτ awónem. Báchák bákém etək enyu ene echi chak, ne bábhəŋ menyin ebhen Mandem afyé nyaka bariεp bechye bhə. Neka enen abhénéfú nékú manyü ané nkə áchók. ³⁴ Mbək yap mánéme ngó ane ádü gum gum gum, wu kesəŋ bhə. Mbək yap bábúe bə abhen báyanj nyaka beway bhə ne akparenja. Yěndu bábhíkí bhəŋ nyaka betan, betan békó bə aməet. Mbək bábhák betantí batemé nenu abhén mánú básəτ awónem amfay nkwo batemé nenu abhen betək bechak, ne bákú nkwo wu bábúe. ³⁵ Neka nékú mbək bagħərə bágħó ndü bəbhap abhen bágú bápérénssem ndü nepém.

Bádén mbək kpát bágú, yě nə, bə keka béfere nti ne Mandem be mamfere bhə amó. Báká be éri tontó be bə mánjú bé Mandem ankə bə mampetnsem ndü nepém enen néri

necha. ³⁶ Bo básókóti mbək yap, ne bádákáti nsem eyap ne bekpa. Báfyé báchák ngem amó ne mamese bhə amem bekerékənə. ³⁷ Bátémti mbək ne batay baway, bákpót abhénéfú mbiñ epay ne nsó. Báváy báchák ne bə akparenja. Mbək yap béré kə ne nkwaḃhémén aməet mbə eyap nden, ne babhak ndu kecherp. Bo béré chye bhə nenyok ne besəñəri menyu ne menyu. ³⁸ Báróbhe bóñóbón amem ebhi ne ndü mmik njié, mámbese nəkə amem bəbasem ne amem babhok. Mmiki ne abhíkí kway nyaka nebhet ane berítí bo mbə bhə bábhak are.

³⁹ Ēti neka enap, Mandem arem be bəbhə mankem bákú sayri. Yé nə, yé mmu wap amət ake bhón menyiñ ebhen Mandem afyé bariəp bechye bhə. ⁴⁰ Mandem abhəñ nyaka menyiñ ebhen bérí béchá anti ntá yap, ne bə bechi ntá yese nkwa. Ne echi be besé ne bhə séchem nebhet amət ke besə mankem sénkwáy ndü yəntiki mbi besí Mandem.

12

Mandem anyure besé mbənyune achi Etayese

¹ Mbák chí besé, beyă batísie bakap bhese. Ndu echi nə, séndó ye yəntiki enyiñ ene énwəp bhese, ne bebú ebhen bégwət besé, sénjet ntiet ane sébhónó béjet ne ekíkí. ² Ndu séjèt, séntép amík aməet Yesu. Yí ke ánéné mbi be sembəñ neka ne yi. Ne yíre ké neka enesé néjwi pəət mbə enyu nebəñə bebhak. Aká nyaka begu ndü ekotákátí, abyák ntíanwəp ane achi ndu enyü newú enə, mbənyune aríñí nyaka be mañák achi ambi amən Mandem abhúré ntá yi. Néne, achí ebhe awónem Mandem ndu enəkó kefš eyi.

³ Kaysí ka Yesu mmu bə bebú báre kə yi bebéptí menyiñ, yé nə ate kpirí ndü menyiñ ebhə menkem, be batí áké ném be amem, mámfere amə. ⁴ Ndú nenu enen mánu ne bebú, yé mmu yweka abhíkí re chye ntí ěti nenu enə. ⁵ Bəghókóntik eyəñ ene Mandem

ághátí bhe mbə bəbhi ndu béfyé bhe nti? Arem nyaka be

“Mówa, óké sət mbə eráká ndak, nenyure ane Acha anyüre wə, ne óké rə nti nénéw wə amem, mpok yi áchyè wə ntémsí.

⁶ Diñí be Acha anyüre mmu ane yi akəñə, ne átemsi yəntiki mmü ane yí ásóré be móywi.”

⁷ Kép yé ka nti ndü esəñəri ene bəghə. Chi mbi ane Mandem anyüre bhe. Eyə étəñ be Mandem asət be mbə bəbhi. Ntiki mmó etayi apu nyure yi mbák áká ebéptí enyiñ? ⁸ Mbák Mandem apu nyure bhe mpok ane bákú ebéptí enyiñ mbə enyü yi ákə ne bəbhi mankem, nə bəpú bəbhi tetep. Nə nə bəchi chi mbə bə-enəñ.

⁹ Ne ndu bérəñ ambi, mpok bətáyese abhen fá amík bəchyè bhese ntemsi ndü bekwéné ebhen sékə, séchyè bhə kenókó, ná ne Etayese ane amfay? Sébhəñ bechye yi mmu ábhónó befónó ebhese kenókó encha, ne chəñ sémbəñ nepém.

¹⁰ Bətáyese mányüre nyaka bhese ndu mómbiñi mpok mbə enyü bó bəghó be éri ntá yese. Mbák chí Mandem, nenyure ane yi anyüre besé achi ndu beka bhese beri mbənyune eyə ékwak bhese sembək nyáná mbə yimbəñ. ¹¹ Yəntiki mpok ane mányüre mmu ébhak ntá yi mbə enyiñ ene ebhiki ri, puyé mbə ene eri. Ke ansem mpok, bo abhen bəghókó enyiñ ekə mpok ane mányüre bhə, bákə menyiñ ebhen bechi chak besí Mandem, ne kpák ábhak amem batí yap.

Enyü bakoñə Yesu babhəñə bebhak

¹² Təndu bəriñi enyu eyə, ká ka amə yweka ane áwèt ántán ndu beka betik. Tě ka sené be beka ebheka béké pere wet gbagbăgbak. ¹³ Kə nókó ká ndü babhi ane achi chak. Bo abhen beka ebhap bəbhíkí sene amik mánkónó babhi yó, ne chəñ mañək ayap ane ábhíkí tañ, ántañ.

¹⁴ Yəntiki mmu yweka ánú bebhak kpák ne bo mankem, anu bebhak nyáná besí Mandem, mbənyune mmu

ane apu nyánjá apú kway begho Acha.
 15 K_u ká yěntiki enyiyi be yě mmu áké r_o berindu Mandem memfuet yi. K_u ka yěntiki enyiyi be yě mmu áké nen mb_o kengó-bechi. Menyũ bo bh_o bátwò ne esonori manchenti bapém beyã bho.
 16 K_u ka yěntiki enyiyi be yě mmu yweka ake chwe ndũ barak epúsi ne be yě mmu áké bhák ane apu bh_o mpok ne Mandem, mb_o Isau mmu átí kesénsi eki ntá man_o ane mónkwen eti nchan nenyíé amot. 17 Bábh_o berinyi be mpok ane yi ánánj áká n_o, are yan be etayap ánjét yi mmu achi nsensi, ke etayap anisi mbonyune ábhíki bh_o nyaka mbi beyibhiri enyiyi ene yi ákú yěndu mówu áyàn nyaka áfók ne babhese amík.

18 Tik ka nebhet ane bâte are ndu beron kekwo ne Mandem. Bábhíki te chi ndu nebhet ane mmu ákway betok ne awó mb_o enyũ bo Israel bâte nyaka anere-njie Sináy, mángó n_o ndũ ngó adũ amfáy njie gum gum gum, bágghó ejuri ene egiri py_o ndu échwé, mban kepere gh_o, ne mbúep atanatan ánu n_o. 19 Ne bágghók etanti eyonó mmba, ne bágghók Eyon Mandem nkwo. Becháy békém b_o, bábho menikmet be Mandem ando berem kepi ne bh_o, 20 mbonyune enyiyi ene yi ághátí bh_o chi enyiyi ene echa betan ebhap. Aghati nyaka bh_o be “Mbák mmu antok njie-ne, temti ká yi ne batay mangwáy, yě chi nnya, temti ká wáy mbák atok njie ne.”

21 Enyiyi ene b_o bágghó ébhak enyiyi béchay tontó, kpát Moses yimb_o arem be, “Mmet awet me gbagbaghak ne becháy.”

22 Ke mbák chí bhe, bátwò kekwo ne njie Sion ne y_o chí etok Mandem mmu achi nepém. Etok ey_o chi Yerusalem ane amfay. Ngémtay b_oángel Mandem báchí aré ndũ epá manák. 23 Bätwó ndũ echeme b_ombi

Mandem abhen yi ásinji manyén ayap amem ekati eyi amfay. Bätwó ntá Mandem mmu átàn bho mankem. Bätwó bächem ne befónó bo abhen bayambi bátwó. Chí befónó bo abhen bachi chak, abhen Mandem ákú bákway ndũ yěntiki mbi besí bhi. 24 Bätwó ntá Yesu mmu até nenti Mandem ne b_o mmik ke Mandem anyú nku nk_o ne bh_o. Bätwó ndũ manon Yesu amen yi amyakati be ammet. * Manon mi atée ndu enyiyi ene érí echá ené manon Abel atee ndu ntí ywi. †

25 Sot ká mpok be b_oke byak mmũ ane ághati bhe menyiyi ebhen. Bo Israel bächok nyaka batú ntá mmu ane áyep bh_o batú fá amik. Mbák b_o bápú kway nyaka bébue be báké chwe ndũ esonori, n_o chon entan mb_o encha be sémbue mbák sébyak mmu ane achi amfay, ne áyep bhese batú? 26 Ndu mpok ey_o, Mandem arem nyaka kepi, mmik anyikisi, ke néne afyé bariap be, “Chon nk_u mmik anyikisi ndon achak gbogb_ogbok, ne puyé mmik yóyó, ke mfáy nkwo.” 27 Eyon ene be, “Ndon achak” étan bhese kpononon be chon Mandem amfere menyiyi ebhen békway menyikisi, menyiyi menkem ebhen yi ághókó, be ebhen beru nyikisi méndop.

28 Sénkáká ye Mandem mbonyune áká be sémbák bo abhen yi achi Mf_o wap, ne kefo eki képú eken mmu ákway menyikisi. Ndu échí n_o, sénchíe Mandem kenókó eken kéchyè yi manák, sénsepti mmet besí bhi, sémbon becháy besí bhi, 29 mbonyune Mandem ayese achí ngó ane ásinji yěntiki enyiyi.

13

Manyé amen ngwenti

1 Dók ká ambi bek_o batí ne ekon ene bakonó Kristo.

* 12:24 Sékway berem be, Nebhonet 4.10: “Manon Yesu amen yí ámyákati be ammet” mbonyune Yesu agũ nyaka be Mandem amfonori bebú bhese, ke newú Abel nétw_o nyaka chi ne ntémsí. † 12:24 Abel ádi nyaka be mfay ankeme kembe: Ke manon Yesu ádi be mfay ang_o bhese ntinso.

2 Báké nók besyep̄ti mankwə, sayri mbənyune mbək bho básiepti nyaka mankwə ne éfákári be básiepti bəángel kerij̄i be chi bəángel. 3 Kaysí nókó ka bo abhen báchí ekerekenəŋ mbə be bächí are ne bhə. Kaysí nókó ka bo abhen bat̄i bakwāŋwan̄ báchyē bhə esəŋəri, t̄endu be nkwə bākwáy bebhəŋ esəŋəri bə bhə. 4 Bo mankem bábhəŋ bekem nebhay ne kenókó. Ȳəntiki ngərə abhəŋ bebhak tetep̄ ne nném, yí kekwen̄ berwəp̄, nném nkwə abhəŋ bebhak enyumət, mbənyune Mandem apú rə bétán̄ mmu ane ákú epúsí ne nkwené berwəp̄.

5 Báké nyie ekəŋ ne nkáp. Ȳəntiki mmu abhəŋ bebhak manják ne enyij̄ ene yi ábhónó mbənyune Mandem yimbəŋ arem be,

“Mpú kway berə wə,
mpú kway beferē ntí ne wə.”

6 Ndu échí nə, sékwáy berem ne ntí nenkem be,

“Mandem Acha achi nkwak wa,
mpú chay ȳenyij̄,
mmu ákway bekwə me yi?”

7 Kaysí ka bəbati bheka, bə bho bāghāti nyaka bhe Eyoŋ Mandem. Kaysí ká ber̄i ebhen béfú ndū nepém enap, māmboŋ neka ne Mandem mbə bhə. 8 Yesu Kristo achí enyumət eyu, ne echəŋ, ne mpoknkem. 9 Mbək bho bātəŋ menyij̄ ebhen bechi bekə ne kekúri. Báké rə ye menyij̄ ebhen bə bātəŋ mémpókó bhe mǎngúré ebhi. Eri be ber̄indu Mandem ménkwə bati yeŋe antəŋ, puȳé chí bebhé ěti nenyié. Bebhé bhə bépú kwak bo abhen bákəŋə bhə.

10 Sébhəŋ éfémé akap ene bachiákap abhen bákə nyaka betik amem etem bábhíkí bhəŋ ngāngəŋ besət enyij̄ are manyié.

11 Mūngo bachiákap əsət nyaka manəŋ nnya ane bāwáy ndu bechye akap anchwe amem nebhet ane áchí nyáná anchye akap be Mandem amfonori bebú bho. Kə mbák chi mbəŋ nnya ene bāwáy, bāfu nyaka etək ne yə kə mánəŋ. Bápú són̄ yó amem etək.

12 Enyu yə nkwə ke échí nyaka ne Yesu. Aghə nyaka esəŋəri, agu chi neŋfi, puȳé amem etək. Akə nə be manəŋ mi ankə bo māmábak nyáná.

13 Sémfú yeka amem etək sendək sentemeri yi neŋfi, sémbəŋ ntíanwəp̄ ané yi ábhónó nyaka.

14 Séndók mbənyune sebhiki bhəŋ etək ene ebhak mpoknkem fá amik. Séyən̄ chí etək ene ebhəŋə bétwə.

15 Ndū nnyén Yesu, sénchíe nókó Mandem bakak mbə ayweŋe akap. Akap wu chí nerem ane sérem ne manyu yeŋe be yi ke achi Acha.

16 Báké rə bekwə ber̄i, ne bekwak bati ne menyij̄ ebhen bábhəŋə. Enyū akap wu ke Mandem ábhəŋ manják ne wu.

17 Ghók nókó ka bəbati bheka, māmboŋ nesep̄tm̄et besí bhap, mbənyune bə ke báyij̄i bhe, mbə bo abhen bábhónó béghátí Mandem enyu bə bákémé bhe. Ghók nókó ká bhə be mánkwə betik ebhap ne manják, ne be bə báké bhəŋ kesóti.

18 Ník nókó ká mm̄et ěti yeŋe. Sérinj̄i be bati yeŋe achi pépép̄, ne séyən̄ bebhak chak ndū ȳəntiki enyij̄ ene sékə. 19 Nchí ghati bhe ne ntí ena nenkem be máník nókó mm̄et ěti ya be Mandem ankwak me mpet ntwə ntá yeka mandú mpok.

Nenikim̄et enen mmu ane ásin̄j̄i ekāti ene

20 Mandem mmu ákə be bati ayweŋe ambak amem kpák, ámbák ne bhe. Yi ke ákú Acha yeŋe Yesu Kristo áfú ndū newú, apetnsem ndū nepém. Yi, Yesu, chí Mbabheri bāghónəmən ngo, ane ábhabheri bo Mandem mankem. Échí enyu yə mbənyune manəŋ emi arəŋ nyaka amik ndu bekwə be nku ane Mandem ányú ne bo ánté mpoknkem. 21 Mandem ányché bhe ȳəntiki erítí enyij̄, be mánkónó nókó menyij̄ ebhen yi áyən̄ mánkwə. Mandem ankə Yesu Kristo ankwak be mánkwə nókó menyij̄ ebhen bechye yi manják. Sénchíe Yesu Kristo bakak mpoknkem ěti keném eki. Amen.

Beyəŋə ngwenti

²² Bõma, mpɛt nchí ghati bhe be mǎnsɔt eyɔŋ eya ene nsɪ́í ndu b́fyɛ bhe ntɪ ne ekébhénti. Mbíkí sɪŋ eróri ekáti.

²³ Nchí yan mǎndɪŋi be báféré mǎmáyeɛ Tímɔti ekerékenɔŋ. Mbák yi antwɔ ayak, chɔŋ ntwó ne yi ndu beghɔ bhe.

²⁴ Kaká ká bõbati bheka mankem, ne bo Mandem b́chák mankem. Bõnkwɔ abhɛŋ báfú Itali bátó bhe bakak. ²⁵ Berɪndu Mandem mémbak ne bhe mankem.

Ekáti Jems

1 Με Jems, mmǒbetok Mandem ne Yesu Kristo Acha kě nchí síη ekáti ene. Nchí síη ntá yeká bǒ Mandem, bǐ bho bātaka ndū betókó mmik menkem. Nchí tó be mankem bakak.

Mmũ neka abhəη bété kpiri mpok esəηəri

2 Bǒma, yǐntiki enyũ esəηəri ené étémérí mmu yweka ámbónη chi manák, **3** mbənyune bǎriηi be mbák mamə ántwó, mándək nəkə chi ambǐ betəη be bǎbhəη neka ne Mandem tetep, eyə ékə mánté kpiri ne Mandem tendũ ngwénti éntcha enyu esí. **4** Bǎbhəη yé bété kpiri te ndũ ngwénti be eyə énkə mángó mánjwi pǒot, mmũ yweka kebháκ mbək beyiηi bepiηi bo Mandem. **5** Ke mbák mmũ yweka acher keboη beriηi enyũ yi abhəηə bekə, ánikmæet ntá Mandem ne chəη Mandem anchye yi keboη. Ne bǎké ghəkəntik be Mandem aperé chye mmu enyiη, áchye yi ne nti nemət, keyáη beji mmu. **6** Ke mmu aperé níkmæet ntá Mandem, ánókó bé Mandem ághok yi. Aké makati wawak, mbənyune mmu ane ánikmæet amakati nəkə achí mbə mpérényén ené échi amem manyu. Mpok ane mbúép áfòk, ádèp yó ánten nəkə ebhak ené wú áròη. **7** Enyũ mmu wu, mmu bati ápáy, áké kaysi be ákwáy menikmæet ntá Mandem ámbónη enyiη ene yi áyàη. **8** Nó ke échí ne mmu bati ápáy mbənyune apú te kákáti ndũ yěnyiη ené yí ákà.

Mũnkáp ándiηi be áfúéré fæet

9 Mmu Mandem ane áchí nchébhé mmu, ámbónη manák bé Mandem akósí yí ndũ ákú yí ámbák mmu ywi. **10** Ke mbák chí mũnkáp ámbónη manák chí bé Mandem aséptí yí, akú yi ángó bé áchí nchébhé mmu besí Mandem. Nchí rem nə mbənyune bǒ bakáp báfæet mandú mpok mbə

bəchuchu ndu tákə. Bǎbhak sayri, ke mandú mpok mángu. **11** Agu mbənyune mpok mmok áfú, áttí ne betəη, áнку tákə ansəηə, bəchuchu mánkuri, berĩ bhap mémay menkem. Echí enyumət ne mũnkáp. Yě chí mpok ane yi áyàη nkáp, eyi ékwáy mémáy.

Enyũ sébhəηó béyíηi mamə

12 Eri echá ntá mmu ane apú rə bésiki nti ne Yesu Kristo ndũ áté kpiri mpok besəηəri bétwò ntá yi. Eri ntá yi mbənyune ánu kpát ansət awónem, Mandem anchye yí akap ané yi afyé bariep béchyé bǒ abhen bákónη yi, nə chi, nepém enen nebhiiki bhəη ngwenti. **13** Ne diηi ká be mmu ane nemə nétwò ntá yí, ne áyàη békə bebú, áké rem bé “Mandem kě átó mé nemə enen.” Yěnyiη épú kway memə Mandem énten yi ndũ bebú. Ne yimbəη Mandem apú kwáy memə yě mmu be ánkə bebú. **14** Nkaysi mbúbmæ ane áchí mmu anti ke áyà mmu ankwén ndũ nta ane nemə bekə bebú. **15** Nkaysi bekə bebú, ánáη ye ángó, ánjwi mmu anti, átó yí ndũ bebú, ne bebú ebhə ménáη ménjwí ndũ nepém eni, nó newú nétwə.

16 Abhen ekəη, bǎké rə yě mmu ándwó bhé bé Mandem kě átó mmu nemə. **17** Yǐntiki akap ané arí ndũ babhi ankem áfú chí amfay. Mandem mmu ághókó berónó mfáy kě áchye yǐntiki erítí akap, ne yí apú yibhiri enyu mbə ndíkándi. Mmok ákò amfay, besap ndíkándi méngupsi nəkə. **18** Ndũ nkaysi mbəη Mandem ke yi áyábhé besé bé sémbák bǒbhi. Afæét ndũ eyəη eyi bekə besé bǒbhi. Ne eyəη eyi échí tetep mpoknkem. Ayap besé be sémbák bǒbhi bé sémbák ambǐ ndũ menyiη menkem ebhén yí ághókó.

Mmũ Mandem ághok Eyəη Mandem ankoηo yó

19 Abhen ekəη, diηi ká be yǐntiki mmũ yweka abhəη béwákari beta batú ndu béghok menyiη, ke áké wakari berem keri ne áké wakari bébenti. **20** Bebenti nkwa béchet yí

mbi be áké k_u menyij ebhen Mandem áyàñ yí ánká. ²¹ Yěntiki mmũ yweka abhəñ yé berə berə berij menkem ne yěntiki bebá ebhen béghánjá yi amuet. Septí ká mmuet ntá Mandem, mǎmfyé ntí ndũ Eyəñ eyi ene yi ápì amem bati yeka. Eyəñ eyi ene ébhəñ betəñ béréme bhe.

²² Diní ká be bǎbhəñ bek_u enyij ene Eyəñ Mandem éghati bhese. Mbák bǎghókó ghok, nə bǎrwə chí mmuet. ²³ Nə bǎrwə chí mmuet mbənyune mbák mmu ághok Eyəñ Mandem ke yi kebháká k_u ndiere yó éghati yí, ábhák chí mbə mmu ane ásóré mpok béyij mmuet ndu ékírísú angó besí ebhi mbə enyu béchí. ²⁴ Ke netík yi atíkínsem ndũ ékírísú, antiñ angəkəntik enyũ yi achi. ²⁵ Ke mmu ane afyé ntí ndũ Eyəñ Mandem, ank_u nəkə mbənyũ éghati yi, yí keghəkəntik yə, éri ntá yi encha. Eyəñ Mandem chí ebhé Mandem. Éri ndũ babhi ankem, ne ébhəñ betəñ bérére bese ndũ bebá. ²⁶ Mbák mmu asət mmuet yi mbə mmu Mandem ke yí kekém nérí eni, nó árwə chí mmuet ne yěntiki enyij ené yí ákə mbə mmu Mandem áchəñti chí mpok. ²⁷ Menyij ebhen mmu Mandem ábhónó bek_u ebhen bérí besí Mandem chí bé yí ánkwák bǎberǎ ne mánkwésé, ne ankém mmuet bé menyijí mmik béké chəñti yi ménká yi ánjíbhírí ámbák mmũ bebá. Mmũ Mandem ane ábhónó enyũ epij eyə ke ábhak pépép besí Mandem.

2

Kérinjí-amik kebhi ki ri

¹ Bǎma, těndu bǎbhəñə nəka ne Yesu Kristo Acha ywese mmu ábhónó kenókó kenkem, bǎké chye kenókó ntá bo abhen bǎghó bé báchí sayri, mǎmbyak abhen eyap épú. ² Sénsót bé bǎ bati apay bátwə ndũ echeme eyeká. Amət ansəbheri mmuet ne nden beyǎ nkáp ne menyij ñwanwǎñwan amuet, nchébhému nkwó antwó ne besí nden amuet. ³ Mbák mǎmfyé amík ntá ane áchí mǎnkáp mǎndem

be, “Eta twó chəkó fá”, ke ntá nchébhé mmu mǎndem chí be, “Tě awu. Mbák əbhíkí te awu, twó səbherí fá”. ⁴ Mbák mǎnká nə, pú kéréñámík nə bǎtəñ nénti eneká? Éri nə? Ne eyə étəñ bé nkaysi yeká abhíkí ri.

⁵ Abhen ekəñ, tá ká batú mǎngók. Mandem ayap bo abhen báchí bachébhébhə besí bǎ mmik bé mámbónə nəka ne Yesu, mámbəñ kefə besí Mandem. Ak_u nkwó bé bǎ mámbák bo abhen yí ábhák ne bhó mbə Mfə wap. Enyu yə kě yí afyé nyaka bariəp bek_u ne bo abhen bákón yi. ⁶ Ke mbák chí bhe, bǎchye bachébhébhə ntíanwóp! Ntiki bo bǎchye bhe esəñori mánja nəkə bhe ndũ báchá manyé? Pú bǎ bakábhe? ⁷ Pú bǎ bhə ke bǎrəm bebéptí menyij ndu béchónəti erítí nnyén Etayeka mmu ábhónó bhe?

⁸ Mbák tetětəp bǎbhəere nném ebhé Mandem Mfə ywese mbə enyu échí amem Ekáti Mandem be, “Kəñ nti nkwa mbə mmuet eyə”, nó bǎkə sayri. ⁹ Ke mbák bǎchye kenókó ntá mbək bho, mǎmbyaka nəkə abhénéfú, nó bǎk_u bebá ndũ bǎkwən ebhé Mandem ne eyə étəñ bé báchí bo abhen bǎpú bhəere bebhé Mandem. ¹⁰ Bǎriní bé yě agha ane ábhəere bebhé Mandem menkem ke ankwən bébhəere ebhé émót, besí Mandem, achí enyumót mbə mmu ane ákwéné bebhé menkem. ¹¹ Echí enyu eyə mbənyune Mandem mmu árémé be, “Ŋké kwən berwəp”. Nkúbhé yí ke árémé be, “Ŋké wáy”. Eyə étəñ ye bé mbák óngwáy mmu, nó ókwən ebhé Mandem yěndu óbhíkí kwən berwəp. ¹² Bǎbhəñ yé béghə bé beyəñónyu ebheká ne menyij ebhén bǎk_u, mǎnk_u bhə mbə bo abhen bákónə ebhé Mandem ené ébhónó betəñ bérére bese ndũ bebá. Ebhé eyə kě Mandem ásət bétəñ bese ndũ ewak manyé. ¹³ Bǎbhəñ bek_u nó mbənyune bo abhen bǎpú bhón ntínso ne bati, Mandem átəñ bhə ewak manyé kebón ntínso. Ke mmu ane ábhəñ ntínso ne bati, Mandem átəñ yí ntínso ewak manyé.

Beriti betik ebhen bétəŋ bé mmu abhəŋ neka ne Mandem

14 Bōma, mbák mmu árem bé yí abhəŋ neka ne Mandem ke yí kekə enyih ene Mandem áyàŋ yí ánkə, eyə ékwák yí ná? Bérém chi ne nyu be yí abhəŋ neka ne Mandem, apú kwáy bépéme yí wáwák ndü ewak ene Mandem átəŋ bo. 15 Sénsót bé mmu yweká amət, yě ngərə, yě mbakanem, ane áchí nti mmu Mandem abhíkí bhəŋ nden ene yí afyé amuet ne nenyíé enen yí ányie. 16 Ne mmü yweka amət ághó nókó yí, andək antík yí nefi andem be, “Ŋnkə sayri, Mandem anjet wə ómbəŋ beyä nden ne nenyíé”, ke yí kechye yí menyih ebhen yí áchébhé, nó akwak yí ndü ntiki mbi? 17 Enyu yə ke échí ne neka. Mbák mmu árem be ábhəŋ neka ne Mandem, ke yí kekə enyih ene Mandem áyàŋ yí ánkə, nó nerem yí árem be abhəŋ neka ne Mandem achi chi ndéndem.

18 Ngufú mmu ákwáy békem epáiti be, “Akap Mandem áchyé mbək bho chi neka enén bó bábhəŋ ne yí, ené akap ane bo báchák chi bekə menyih ebhen Mandem áyàŋ bo mánkə”. Ke enyih ene mbəŋó bérém ntá enyü mmü wu chí be, “Ghatí mé enyih ene étəŋ be əbhəŋ neka ne Mandem mbák əpú kə menyih ebhen Mandem áyàŋ bo mánkə?” Mbák chí mé, məkway bésót menyih ebhen məkú ntəŋ wó bé nká ne Mandem tetep. 19 Ŋnókó bé Mandem amət ke áchí, achák apú? Eri! Ke óké ghəkəntik bé yě chí befəŋó bebəbebə ménókó nkwó bé Mandem amət ke áchí ne eyə échyè bhó becháy, mángwere nəkə gbagbăgbak. 20 Wə echihiti enyih ene, əyàŋ mántəŋ wó be mbák mmu anókó be Mandem achi ke yí kebháká kə menyih ebhen Mandem áyàŋ bo mánkə, nə nenoko yí anókó be Mandem achi, achí chí ndéndemé? 21 Ŋké ghəkəntik be Mandem arem nyaka be etayese Abraham achi chak besí bhi eti enyih ene yí áká. Nó chí ndü ásóré móywi Aisek arək bechye mbə akap ndü mpok ane Mandem aghati yí ánkə enyuyə. 22 Eyə étəŋ bé Abraham abhəŋ neka ne Mandem

tetep, aka bekə yəntiki enyih ene Mandem ághátí yí ánkə. Enyih ene yí áká, ke étəŋ bé yí aká ne Mandem tetep. 23 Enyih ene ke básihí amem Ekáti Mandem be, “Abraham anókó nyaka Mandem, ékú Mandem arem bé Abraham achí chak besí bhi, ne bo bərə bhihí Abraham bé mmere Mandem”. 24 Bə babhəŋ bəkwáy yé béghə bé beri ebhen mmu áká ke békú Mandem ánsót yí mbə mmu ane áchí chak besí bhi. Púye chí nerem yí árem ne nyu bé áká ne Mandem. 25 Nkúbhé enyu yə ke échí nyaka ne Ráhab, ngərə-nekə. Enyih ene yí áká ké Mandem ághó, asət bé yí achí chak besí bhi. Nó chí, Ráhab asət baghokotí kepí abhen báfú Israel abhesse amem eket eyi, achye bhó manié. Báfúét yé mbi áchá k bápətnsem Israel kebhəŋ esəŋəri.

26 Təndu yí áká enyu yə ke Mandem əsót be yí achi chak besí bhi, diŋí ká be, nkúbhé mbənyü mmu apu kway bebhak nepém mbák abhíkí pere bhəŋ əyú, nó ke echí be mbák mmu apú kə menyih ebhen Mandem áyàŋ bo mankə, nerem yí árem be abhəŋ neka ne Mandem əbhak chi ndéndem.

3

Səbhəŋ békem bəri yesé sayri

1 Bōma, puyə be mankem ké babhəŋó bebhak batəŋ Eyəŋ Mandem. Bəriŋí bé ewak ene Mandem átəŋ bo, manyé əsəŋ besé bhó sétəŋ Eyəŋ Mandem amuet éncha bo báchák. 2 Yəntiki mmu ákwén ndü beyä babhi. Ke yě agha ane ábhíkí bhəŋ bekwéné ndü eyəŋənyu eyi, achí mmu ane ájwí pəət ne ákwáy nkwó bekem mmuet ndü yəntiki mbi. 3 Sénsót mpəŋəndík. Mmu əsət mómbihí senəŋ amfyé yó anyu ndu bekə yə angok yí, andək yəntiki ebhak ené yí áyàŋ yó ándók. 4 Ná ne áchwinyen nkəwə? Yəndu árə chik, ne yě mbúép ané adəp wu ántəŋ ná, nsəm achí anet áchwí babhát ane mbák mmu ánjá anjep, áchwí árəŋ chí ebhak ene yí áyàŋ wu andək. 5 Néri nkəwə nechi mbə nsəm ane achi

anet áchwí. Yëndu néchí níní níní, népà beka berem menyin. Bě babhəŋ mǎnkáysí ndũ mónembě ngó ákem ndũ eremé nchót ámbo bédu gum gum.

6 Nérí nkwǎ néchí mbə ngó. Eyəŋónyu ene mmu ékwáy bétwə ne yěntiki enyũ bebú fá amik. Bebú ebhen nérí nétwò ne bhə béchəŋti nepém nkwǎŋwan nenkem. Nékù ngó ánkém ané ásəŋ nepém nkwǎŋwan nenkem. Ne ngó wu áfù chí ndũ nepingo ané ápú neme. 7 Nkwǎ ákwáy bébhéere yěntiki enyũ nyǎbhi, kenen, nnya ené ésù menie amik ne ene ányén, anka yó éngók yi, ne bo mánáŋ báká nə. 8 Ke yě mmu apú kwáy bekem nérí eni. Nérí néber néchá. Néchí mbə babhé amen mmu ányie angú. 9 Ne nérí ke sébiti Mandem Etayese. Ne nkúbhé nérí ke sésòt berem bebéptí menyin ntá bo abhen Mandem ághókó, aka mǎmbák mbə yimbəŋ ndũ beyǎ babhi. 10 Bǎma, ébhíki bhəŋ bebhak enyu yə! Nnyu amət ámbiti Mandem, nkúbhé nnyu wu ámbik mmu eyak. 11 Mbokónyén amət apú kwáy bechye erítí manyier, ámpet ánychye nəkə manyier amen áchí ngán ngan. 12 Bǎma, nnet nsúkúru apú kwáy ményú bakwa ne nnet nsíní apú kwáy ményú nsúkúru. Enyu yə ke échí be nnyén ngán ngan népú kwáy béchyé manyier menyu.

Nerinjindak enén tetep néfù chí ntá Mandem

13 Ná mbək yeká bátəŋ mmuət bé báriŋi? Mbák bo báchí ndũ nkwó yweká abhen bábhəŋó kebon, báriŋi enyin ené échí chak ne ené épú chak, yěntiki mmu wap ámbəŋ erítí epin ne nesepímuet ndũ nepém eni. Epin eyə ke étəŋ bé mmu achí ndinjindak tetep. 14 Ke mbák bábhəŋ bati ane ájwí ne beyǎ mpabhamík ne epin ené yěntiki mmu ánu chí ndũ aywí ntí, báké pányu ndéndem be báchi bariŋindak mbənyune eyə ébhak chí nsé. 15 Enyũ nerinjindak enə népú fú ntá Mandem, néfù chí ntá bə-

mmik. Enyũ nerinjindak enə néfù chí ntá bo abhen Efónó Mandem épú ne bhó ne néfù chí ntá mfə befónó bebúbəbə. 16 Echí enyu yə mbənyune yěntiki ebhak ené bo bábhəŋ mpabhamík ne bati ne epin ené mmu ánu chí ndiere ndũ ayi mmuət, ebyək ébhak are, ne yěntiki ebéptí epin ébhak aré nkwó. 17 Ke nerinjindak enen Mandem áchye nechí kekúrí. Enyinjí mbi chí be népú fyə mmu bakwap anti. Menyin ebhen békəŋo chí be nerinjindak enén Mandem áchye nékə mmu ámbák sayri ne bati, nékə mmu áké bhəŋ ntí gum gum, nékə mmu ámbəŋ epin beghə bho ntínso, ne epin beka beri mpoknkem. Mmũ ane ábhəŋó nerinjindak enén néfù ntá Mandem, ábhák mmu tetep, apú ka betábhá. 18 Chí bebhak sayri ne bati ke ákə bo abhen bákə kpák ambak nenti bho mámpí mbwət, ne chəŋ mángə mbwət menyin ebhen bo bákə ebhen bechi chak besí Mandem.

4

Séndó Satan sénkəŋó Mandem

1 Yi ékə be bho bǎrem bé báchí bə Mandem mǎnu mǎntán nəkə ne bati? Pú bebéptí menyin ebhen bǎfyə ngoŋo aré ke békə mǎnu mpoknkem-e? 2 Bǎyán bébhəŋ menyin ke bǎpú bhəŋ bó. Ekə bǎyən béway bho. Ne bǎfyə ámik ndũ menyin ebhen bo báchák ke bǎpú kwáy bébhəŋ bó. Ekə bátəŋ ne bati, mǎnu nəkə. Ntí ane bǎpú bhəŋ menyin ebhen chí bé bǎpú nikmuət be Mandem ányché bhé bó. 3 Ne yě mǎnik chí mmuət bé Mandem ányché bhe enyin, bǎpú bhəŋ yó. Bǎpú bhəŋ yó mbənyune bǎpú bhép ne nkaysi ndíndí. Bábhəŋ chí menyin ebhen bǎfyə ngoŋo aré. 4 Bě bho bǎpú ka mbə enyu Mandem áyən! Bábhíki riŋi bé mmu ane ányie ekəŋ ne menyinjí mmik chí mmu ane ákə mmuət yi mǎmpap Mandem-e? Tetep, mmu ane ányie ekəŋ ne menyinjí mmik, chí mmu ane ákə mmuət yi mǎmpap Mandem. 5 Báké

kaysi bé enyij ene básinjí amem Ekáti Mandem échí ndéndem, nó chí enyij ené básinjí be, “Éfónó ené Mandem áchyé nkwa, éfyè amík ndü menyij bo báchák échá.”⁶ Ke Mandem átəj bese beyä berindu, ne eyə échyè besé betəj amfäy nkaysi béfyə amík ndü menyij bo báchák. Echí mbənyü básinjí amem Ekáti Mandem be, “Mandem apú ka ne mmu ane áyòj mmuet, ke äyet mmu ane àsəpti mmuet mbə be yí apú yənyij.”

⁷ Səpti yě ka mmuet ntá Mandem. Báké chyə Satan mbi, ne chəj eyə énkə yi ambúé andə bhe. ⁸ Kokosí nókó ká mmuet ne Mandem ne chəj Mandem ankokosi mmuet ne bhe. Bě bakü bebú, feré ká amó ndü bebú. Bě bho bächí ekak nefi ekak ánywəp, feré ká bebú anti bé bati yeka ambak pépép. ⁹ Báké ghəkəntik bebú ebheka. Bák ká ndü basémé ne nedí kebho, babhesə ansebhə nəkə amík byaká byaká byaká. Də ká neway-ámén eneká mambák ndü basémé. Də ká manák ameká mändəp ndü kebho. ¹⁰ Sət ká mmuet mbə bé bəpú yənyij besí Mandem, ne chəj yi ankosi bhe.

Mmu áké rem ebúbə éti nti

¹¹ Bəma, mmu áké rem ebúbə éti nti. Mbák mmu ándém ebúbə éti nti, mbák épú nó, ansət mmuet mbə ntəj manyé béré m bé nti abep, nó ärəm ebúbə éti ebhé Mandem ne átəj ebhé Mandem. Ke diji ká be mbák mmu ärəm bé ebhé Mandem éber, nó yí apú bhəere yó, ke àsət mmuet mbə ntəj manyé berem bé ebhé éber. ¹² Mandem aywintí ke ábhónó betəj béfyə ebhé, ne ndiere yí aywintí, ke ábhónó betəj ndu bétəj bo. Mandem abhəj betəj béréme mmu, ne yí ke ärəm bé mmu ángú, ángú. Ke mbák chí wó, əkásí bé əchí agha bekə mmuet eyə ntəj manyé, óndem bé nti mmu Mandem abep.

Mmu áké pányu éti enyij ene yi áyən bekə

¹³ Bě bho bəpà, mändeme nəkə be, “Mbák épú echəj nó mbúré, chəj séndók etək egbo fú, sənchəkə aré ndü

mmié nemət sənko esié, sémbəj beyä nkáp,” Ghók ká. ¹⁴ Bəkwáy bəriji enyij ené éfəkari mbúré ná? Bapém ayeka achi mbə móngo. Əghó móngo néne ke mandú mpok anemsi. ¹⁵ Enyij ene bəbhónó berem chí be, “Mbák chí nkaysi Mandem, chəj ambəere besé nepém, anchyə besé betəj sənke enyij ené séyən bekə.” ¹⁶ Ke bəpú kə enyu yə. Bəpá chí nyu mənjon nəkə mmuet. Neyonómuet eneka enə nenkem nébhiki ri. ¹⁷ Yě agha ane áriji erítí enyij ené yí ábhónó bekə, ke yí kekə yó, besí Mandem, akə bebú.

5

Bə bakáp, sət ka mpok

¹ Bě bə bakáp, tá ká batú mǎngók mǎncháp éri kebho, mambak ndü basémé éti beyä besəjəri ebhen bétwə ambi ntá yeká. ² Bakáp ayeká áchónjí, ne kengək anyie berítí nden eyeká. ³ Mfárékán anyie bakáp ayeká. Mfárékán ane ányíé nó wú, mpok Mandem átəj bé, ké yi àsət mbə ntísie ndu béchyé bhe ntémsi. Ne mfárékán yə ke ányie mmuet eyeká mbə ngó ányie enyij. ⁴ Bo bákü betik ndü baki yeka, be kechyə bakáp ayap. Ngway yeká akə bó bádí kebho bé Mandem ánkwák bhó, ne Mandem Acha betəj menkem əghok kebho ekap. ⁵ Mányie nepém fá amík, mǎnkə nəkə menyij ebhen béchyə bhe manák. Mányie, bächikiti bərəp muri múrí mbə esené mərəj ené bəbhónó berəj beway. ⁶ Bə bakáp, bəchyé besəj ntá batəj manyé ne bákú bachébhəbho mǎnkwen manyé, nə chí bo abhen bəbhiki bhəj betəj menu ne bhe mǎnchét bhe mbi.

Nenikímmuet enen mmu Mandem ne ekébhənti

⁷ Bəma, kép ye ká nti ndü mändəj mpok ane Yesu Acha átwə. Yijí ká bakwaná baki. Bákəpnti ménəj manyiep nchyémie ne amen ákə nenyíé néngó. Ne bákəpnti ménəj mpok ane báfère nenyíé ebhi. ⁸ Bě nkwo, bəj ká ekébhənti, mǎnte kpirí

mbənyune mpok ane Yesu Acha ábhəjə bétwə arəp kekəwət.

⁹ Bəma, mmu áké nywinti ámbíjǐ nnyén nti. Mmu ane ákə nó, ákwén manyé ewak Mandem átəŋ bo. Diŋǐ ká be Ntaŋá-manyé achi ambínywəp tée, apu nekə nesie. ¹⁰ Bəma, báké ghəkəntik baremé kepinti Mandem, bo bərəm nyaka menyiŋ ebhen Mandem afyé bó anti be mándem. Báchí beríti beriy nta yesé. Bó bábhəŋ nyaka beyǎ esəŋəri, yé nó, mánkebhe nəkə chí nti. ¹¹ Sérəm bé eri nta yap echa mbənyune báté nyaka kpirí. Bəriŋi ndü Job áte nyaka kpirí, ne ndü ngwenti, Mandem akə esəŋəri eyi émay enkem, éri ye nta yi echa. Tetep, Mandem abhəŋ beyǎ ntínso ne besé. ¹² Bəma, ndak ane chí erémé ndak. Mbák ərem enyiŋ, óké yiki. Óké yiki ómbiyi nnyén Mandem mmu áchi amfay. Kéyiki ómbíjǐ mmik, ne óké yiki ndü nnyén yənyiŋ échák. Mbák əká enyiŋ, dem be, “Ee”, ne “E” ámbák chí Ee. Mbák əbhíki ká, dem be, “Cháo” ne “Cháo” ambak chí Cháo. Mbák əká enyiŋ émət, ónkə chí échák nə ókwən ebhé Mandem.

¹³ Mbák mmü yweka achí ndü esəŋəri, ánik nókó mmuet be Mandem ánkwák yí. Mbák mmu achí sayri, áké rə béchyé bakak nta Mandem.

¹⁴ Mbák mmu yweka əme, ámbíjǐ bəbati Nkwə Kristo. Ambíjǐ bhə be mánikmuet éti yi, mángwati yi bawet amuet ndü nnyén Yesu Acha. ¹⁵ Ne mbák bápú makati be Mandem əghok nenikímuet enap, mmü neme átəŋ. Mandem Acha ákə mmu neme antəŋ, amfoŋori yəntiki bebú ebhen yi áká. ¹⁶ Su nókó ye ká bebú ebheká nta bati, mánik nəkə mmuet be Mandem ámbú bo abhen mámè. Nenikímuet mmu ane áchi chak besí Mandem nébhəŋ beyǎ betəŋ. ¹⁷ Yiŋǐ ká Eláija. Achí nyaka nti nkə mbə bhesé. Anikmuet ne nti eni nenkem bé manyiep áké kwən, ne yé nekəŋ nébhíki chí amik ndü mamié arat ne ebhək. ¹⁸ Apet anik mmuet. Mandem akə ye nebu

nénéne, manyiep asəp gbokórókórók achwe amik, mmik apəp, abho bechye nenyíé. ¹⁹ Bəma, mbák mmu yweká aró mbi Mandem aném ebhi, achák ánjá yí ámpetnsem. ²⁰ Diŋǐ ká be yé agha ane ákwáká mmu bebú wu be ántíknssem ndü bebú ebhi ámpetnsem nta Mandem, mmü wu aféré yí ndü newú, ne Mandem əfoŋori beyǎ bebú ebhi.

Ekáti Píta ene mbi

1 Me Píta, münto Yesu Kristo ke nchí síñ ekáti ene. Nchí síñ ntá yeka bo Mandem, be bho báchi manko ne bataká mban ne mban, mbok atú Póntos, báchák atú Galéshia, abhenefu atú Kapadóshiya, báchák atú Esia, ne abhenefu atú Bitinia. 2 Mandem Etayese ayap be tesáy bekonjo nkaysi ane yi anán abhónó nyaka éti yeka. Efónó Bedyere ákú mambák nyáná be mambák bo abhen bágghók Yesu Kristo ne be ansot manon mi ánkú mambák pépép. Mandem ántón be beyá berindu, anchye be kpák tontó tonto.

Nepém nekó ne neka ne Yesu

3 Sénchíe bakak ntá Mandem Mmu achi Chi ntá Acha ywese Yesu Kristo! Éti beyá ntínso eni, achyé bhese nepém nekó ndu ákú Yesu Kristo áfú ndú newú apetnsem ndú nepém. Eyo éku sébhaka nti néne be chon sembón nepém ne yi. 4 Séchi ne amík ambi sénón áfók ane Mandem ábhuré amfay ntá böbhi. Abhuré wu ntá yeka. Afók wu apu may ne yényin épú kwáy bechóni wu ne apú gú manyiep. 5 Ndú bábhón neka ne Mandem ábhábhéri bhe. Akú nò be ámpémé bhe ndú ngwenti mpok. Mandú mpok yi ákú be mándiní ndú yi ápeme bho. 6 Báké rə ye bebhón manák éti menyin ebhen, yéndu néne, bákway bebhón beyá besónri ne mamə menyu ne menyu ndu mómbiní mpok. 7 Mamə ane átwò chi beku bo mángó mbák bábhón neka ne Mandem tetep. Yéndu pú áchóni, báfyé yi ango mánsón sayri mámfere bakwap ndu beriní mbák chi pú tetep. Neka neka ne Mandem necha pú. Bábhón ye beghə esónri ndu beku bo mandiní mbák neka neka ne Mandem néchí tetep nkúbhé mbə enyu básón pú ndu beghə mbák chi pú tetep. Enyu eyo ke echi be mbák mánte kpirí ndú neka neka

ne Mandem, chon eyo éntwə bhe ne bakak, ne keném, ne kenókó ndú nywəp enen Yesu Kristo ápetnsem. 8 Bákón yi yéndu bábhiki re ghə yi. Mánoko yi yéndu bápú ghó yi néne, ne bábhón manák amen ábhíki bhón njenti ne amen mmu apú kwáy berem enyu mə achi. 9 Akap ane bábhónó éti neka neka ne Yesu chi nepeme yi ápémé bhe.

10 Barémé kepinti abhen bərəm nyaka éti berindu ebhen Mandem afyé bariep betón bhe, báyan nyaka, mámbəbhe nəkə ndu beriní éti nepém nekə enen. 11 Efónó Kristo ákú nyaka barémé kepinti mángatí bho be Kristo abhón bebhón beyá esónri, ne ndú ngwenti, ambón beyá kenókó. Bó mánú nyaka beriní mpok ane menyin ebhen bébhónó befakari, ne mbón mmu ane bébhónó befakari ne yi. 12 Mandem akú bó mandiní be bə ke bábhón nsáy ndú betik ebhap, puyé bə babhón. Nsáy yo afú ndú menyin ebhen bo abhen bágghati Mbok Ndindí bágghatí bhe ndú betan Efónó Bedyere mmu Mandem átó. Yé chi bóángel bábhón nyaka ekwak beriní menyin ebhen tentep.

Epín ene bakono Mandem bábhónó bebhón

13 Ndu echi nə, tonjí ká mmuet ndu beku betik Mandem, mámbón nekéməmet, mámbaka nti sayri ndú berindu ebhen bétwə bhe ambi mpok Yesu Kristo ábhesi. 14 Téndu báchi bo abhen bágghók Mandem, báké yibhiri mmuet mánkónó bepə bepín ebhen bábhónó nyaka mpok bábhuét amem ejuri. 15 Téndu Mandem mmu abhiní bhe achi nyáná, be nkwo bábhón bebhak nyáná ndú menyin menkem ebhen bákú, 16 nkúbhé mbə enyú básiní amem Ekáti Mandem be, “Bábhón bebhak nyáná, mbonyu menchí nyáná.” 17 Ne téndu bábhiní Mandem be Eta mpok mánikməet ntá yi mmú átán yéntiki mmu bekonjo menyin ebhen yi ákú ketón kérinámík, bón ká kenókó ne yi ndú ekakáneko

εγεκα fá amik mbə mankwə. ¹⁸ Bāriņi be Yesu Kristo aku bhe aféré ndū bepō bepiņ ebhen bāsóré nyaka ntá bachimbī bhēka. Abhíkí ku bhe chí ne menyīņ ebhen béchōņti nkáp. ¹⁹ Aku bhe chí ne manōņ mi ne mó acha nkáp tontó. Yí achi mbə mónkwəmén ane abhiki kə nchōņti ne yə kenyoř mmuet. ²⁰ Mandem ápére ghoko mmik, anāņ ayap nyaka yi. Ke ndū manywōř ngwentī ane ke yi abhesi ēti eyeka. ²¹ Akə māmboņ neka ne Mandem mmu akə yi ápérénsēm ndū nepém ne akə yi ambōņ beyā kenókó, bé neka eneκα némbák chí ne Mandem ne bé māmbaka nti ne yi.

²² Nēne, ené mānāņ baféré bebū anti ndū bākōņo tetep Mandem, bōņ ká ekōņ ené tetep ne bati. Kōņ ka bati ne bati yeka ankem. ²³ Nepém nekə enen nebhiki fu chí ntá bachi ne manə abheka bo bapem ayap áfēere fuet. Mandem asot chí Eyōņ eyi ke āchye bhe nepém enen, ne nébhíkí bhōņ ngwentī mbōnyune néfū ndū Eyōņ eyi ené échyè nepém, ne ébhíkí bhōņ ngwentī. ²⁴ Echi mbə enyū Ekāti Mandem éghāti bhese be

“Nkwāņwan nkem achi mbə táko, berī bhi menkem mbə bōchuchu abhen táko.

Táko āwōsi,
bōchuchu mánkuri,

²⁵ ke Eyōņ Acha ebhíkí bhōņ ngwentī.”

Eyōņ eyə chí Mbok Ndíndí ane bághátí nyaka bhe.

2

Mandem ayap be bé māmباك böbhi

¹ Ndu Mandem achye nə bhe nepém enen nekə, feré ká barak abúabu ankem anti. Báké pere sēse, dō ká betábhá, dō ká mpabhamík, ne dō ká berem barak abúabu ēti bho ndu bechōņti manyén ayap. ² Bák ká mbə mōnkə mmu āņwaka menyū ami mpoknkem. Bōņ ká ekwak nebhī enen mbōņ, nə chí, Eyōņ Mandem. Yó ékə be māngo Mandem ápeme bhe. ³ Eri māmboņ ekwak enyū yə mbōnyune mānan bāriņi néne ndū nepém eneκα

enyū berīnti ebhen Acha Yesu Kristo átōņ bhese.

⁴ Twó ye ka ntá Acha. Yí achi mbə ntay enen nechi nepém, enén bō mmik bábyaka be nepu yēnyīņ, ke Mandem ayap nə nebhōņ menwōř besí bhi. ⁵ Bē nkwo bāchi nepém. Bák ye ka mbə batay ane básōt bete eket ene Efōņó Mandem ábhak aré. Bāchi bo abhen yi ábháré nyāņá be māmباك nneréket ané bachiākap, ndu bechye mmuet eyeka nkem ntá yi enyū ené échyè Mandem maņák ēti Yesu Kristo. ⁶ Echi mbə enyū básīņí amem Ekāti Mandem be,

“Ghó ká! Nchí bhēre ntay enen nékem eket fá amem etok Sion,
chí ntay enen njábhé ne nēri necha.
Mmu ane ánókó yi, bápú kə yi ámbōņ ntíánwōř wawak.”

⁷ Bē abhen mānókó yi, ntá yeka yi ari acha ke ntá bo abhen babhiki noko yi basiņ be, “Nkúbhé ntay enen batēket bábyáká, nó ke néyíbhiri néróbhé ntay enen nékēm eket.” ⁸ Basiņ nkwo amem ekāti be, “Ntay enén nékə chōņ bo mántem ekak mánkwén, nkúbhé nó ke nechi setárēbhé esen sékə bo mánkwen.” Bātēm ekak aré mbōnyune bápú bhēere Eyōņ Mandem nkúbhé mbə enyū Mandem ati nyaka be émbák.

⁹ Ke mbák chí bhe, Mandem ayap bhe be māmباك nneréket ane bachiākap ntá Mfə ywese. Bāchi nyāņá besí Mandem. Ayap be be māmباك böbhi māngátí nókó bho betikí maknkay ebhi, yi mmu aféré bhe ndū ejuri abhēre amem erémé bediéré. ¹⁰ Mpok yə, bābhíkí rə ntínso Mandem nembak ne bhe ke néne, bāro ntínso Mandem nembak ne bhe.

Sēchi Basem Mandem

¹¹ Abhén ekōņ, bāchi mankwə ne bāfēere fuet fá amik. Ndu echi nə, nnikmuet, feré ká amó ndū barak abúabu ane mmuet eyeka ékə māņwaka bekə mbōnyune menyū menyīņ ebhə ménū ne befōņó ebheka. ¹² Kém ká erítí ekakánekwə yeka nenti bo abhen babhiki riņi Mandem be yē bārēm chí ebúbu ēti yeka, mānāņ

mángó berí ebhen bákù, mánchye kenókó ntá Mandem ndü nywəp enen yi átwə betan bo.

¹³ Ēti Acha Yesu, septí ká mmuet ntá yěntiki münti yweka, ne yě chi mfo ngo mmu bo mankem bachi antene yi, ¹⁴ ne yě chi bəgóbhanə abhen yi átó be mántémsí nókó bo abhen bákù bebépti menyin, mánkaka nəkə abhen bákù menyin ebhen bechi chak. ¹⁵ Mandem áyàn be mánkə nókó menyin ebhen bechi chak be manyu ánychók bechiñti bho abhen babhiki rinji yěnyin. ¹⁶ Bák ká mbə bo abhen bábhəngə ngəngan bebhak ndü mmuet eyap. Ke báké rem be ěti bábhəngə ngəngan, bákway beka bebú. Bák ká mbə bə betok Mandem. ¹⁷ Chié nókó ka bo mankem kenókó. Bón ká ekəng ne bati bənkwo, Bón ká becháy Mandem, chyé nókó ká mfo-ngo kenókó.

Nókó ká epin Yesu Kristo

¹⁸ Bə betok, bón ká nesepitimet besí bachi abheka ne kenókó kenkem. Báké bhak enyu eyə ndiere ne abhen berinti ne abhen bákem be sayri. Bák ká enyu yə yě chi ne abhen báchí bebəbebe. ¹⁹ Mmu ane ákernti ndü esəngəri ene báchyè yi ndéndem ndu yi áriní be Mandem achi ne yi, Mandem əbhəngə manák ne yi. ²⁰ Ke ntá mmu ane ákə ebépti enyin, mbák mándén wə ónkernti, nsáy ane óbhəngə əbhák be yi? Ke mbák ókə enyin ene echi chak ke ómbəngə esəngəri ne ónkernti ndü esəngəri yə, Mandem əbhəngə manák ne wə. ²¹ Chi ndu esəngəri ne ekébhénti ke Mandem abhinji bhe mbə enyü Yesu Kristo nkwo abhəngə nyaka esəngəri ěti yeka, arə be erin be mánkəngə nókó bayat yi. ²² Abhíki kə nyaka yě bebú, ne yě mmu yi abhiki rwə. ²³ Mpok básəkəti yi, abhíki keme yě nsək. Mpok yi ághə esəngəri, abhíki pa yě mmu. Arə barak ankem ntá Mandem mmu átàn manyé enyu ene echi chak. ²⁴ Yimbəngə ápókó bebú ebhesə menkem amuet ndü ekotákátí. Akə nə be séndə bebú ebhesə sémbak chak. Befuet ebhén báfyé yi amuet bebú bhe. ²⁵ Báchí nyaka mbə bəghəngə ané

ánémé ebhi, ke néne bápətnsem ntá Mbabheri bəghəngəngə, mmu achi Mbabheri bapém ayeka.

3

Enyu baghoré ne manem bábhəngə bebhak

¹ Bə baghoré nkwo bábhəngə besepitimet ntá maném abheka. Mbák mánkə nə, bákway beka maném abheka abhen bábhíki nəkə Eyəngə Mandem mánoko yě bábhíki rem chí enyin ntá yap. ² Bákway menoko mpok bəghəngə kenókó eken báchyè Mandem ne ndü báchí chak besí bhi. ³ Berí ebheka beke fú chi ndü mmuet besəbheri ne bati bəghókó ne menyiní pú ne ndu befye beríti nden. ⁴ Mémbák chí berí epin ebhen befú amem nti, ne bebhak kprák, ne nesepitimet mbənyune enyü berí ebhə bepu gu manyiep, ne ebhə ke Mandem ákəngə tontó. ⁵ Baghoré abhen tesáy abhen bachi nyáná ne básíki nti ne Mandem bəghəkə nyaka maném abhap ne enyu eyə, báre fyé berí amuet. ⁶ Sará abhəngə nyaka enyu epin eyə, ambinji nəkə nném éywi Abraham be acha. Ne bachi bə Sará néne, mbák bákəngə eríti epin eyi kebəngə becháy. ⁷ Bə maném nkwo, mánkém nókó baghoré bheka sayri, mánchye nəkə bə kenókó mbə bo abhen bábhíki bhəngə betan mbə bhe. Bə ne bho bábhəngə nepém enen Mandem achye ěti berindu ebhi. Kə nókó ká nə be yěnyin eke chyet nenikimuet eneka.

Bo Mandem bábhəngə esəngəri yěndu bákə chi berí

⁸ Ndü ngwenti, bón ká nkaysi amət, mambəngə nəkə ntínso ne bati, mánkəngə bati bənkwo, mambəngə berinti ne bati, ne mambəngə nesepitimet. ⁹ Yě mmu yweka áké keme bebú amfay bebú. Mbák mu asək wə, óké sək yi. Ke nikmet be Mandem ankə yi berí. Mandem abhinjí wə chí be ómbak nə be yi anjet wə. ¹⁰ Echi mbə enyü Ekáti Mandem érəm be,

“Mmu ane áyàṅ bebhəṅ erítí nepém,
ne áyàṅ bebhak maṅák,
ánkém néri eni be áké rem ebéptí
enyiṅ,

be eyəṅ ebábə éké fu yi anyu.

¹¹ Mmũ wu abhəṅ betiknsem ndũ
bebá, ándóbhe kə chi berí,
ánú bebhak kpák ne bho,
andək ambi bekə nə.

¹² Amík Mandem Acha áchí aməet bo
abhən bachi chak,

ne yi ághòk yěntiki nenikíməet enap,
ke átiknsem ntá bo abhən bákə bebá.”

¹³ Mbák báyaṅ tontó békə berí,
agha ákway meni bhe? ¹⁴ Ne yě embak
chi be bábhəṅ esəṅəri éti bächí chak,
eyeka éri encha. Bákə chay yě mmu,
ne bati áké səṅəri be amem. ¹⁵ Ke
chye nəkə ka Kristo kenókó mbə Acha
amem bati yeka. Tě ká mpoknkem
beghati yě agha ane ábhəp bhe ntí
ane bábháká ntí ne Yesu. Kə nókó
ka nə ne erítí eyəṅnyu, ne kenókó.

¹⁶ Bure ká bati yeka pépép, be mpok
bo básəkəti bhe éti erítí ekakáneko
eyeka mbə bakoṅó Kristo, ntíanwóp
ánkem bə. ¹⁷ Echí sayri begħə esəṅəri
éti ókə berí mbák nə ke Mandem
áyàṅ, echa bebhəṅ esəṅəri ne ntí be
ókə bebéptí menyin. ¹⁸ Kristo nkwo
agħə nyaka esəṅəri, agú éti bebá bo
mankem, ndəṅ amət ndak amáy.
Aanaṅa betik ebhə, yi mmu achi chak,
éti bo abhən bapu chak, bé ansət bese
ntá Mandem. Bawáy yi, agú ndũ
nkwoməet, ke ndũ Efóṅó, Mandem
akə yi apetnsem ndũ nepém. ¹⁹ Ne
Yesu arək ndũ Efóṅó aghati Mbok
Ndíndí ntá befóṅó bo abhən bábháéré
ndũ etəkó bawú menoṅ manyé ane
ngwenti mmik. ²⁰ Nə chí, befóṅó bo
abhən bábhíkí noko nyaka Mandem
mpok Nóa. Mandem ándəṅ nyaka ne
ekébhénti be bó mángúpsí bati yap
mpok Nóa ághòko áchwí. Bāru bho
bati anen abhən bachi amem áchwí
ke bápém nyaka ndu áchwí ághòk
amfányén. ²¹ Manyiebhé mə até
ndũ nejwiti enen népəme bhe echəṅ.
Nejwiti puyě chi enyiṅ ené éfère bo
bakwap aməet. Chí nku ane mmu
ányù ne Mandem ne ntí enen pépép.

Nejwiti népəme mmu éti neperénsem
enen Yesu Kristo ápérénssem ndũ
nepém. ²² Mpok ápérénssem ndũ
nepém, ákó amfay, achəkə ndu ebhe
awónem Mandem. Aré, bəángel,
befóṅó, ne betanṅí befóṅó, ne menyũ
betanṅ menkem béchí antene yi.

4

*Néne, bapém ayeka ángúpsí ándəp
akə*

¹ Těndu Kristo ábhəṅó ye esəṅəri
fá amik, agú, bábhəṅ begwət mməet
ne enyũ nkaysi ane yi ábhəṅó nyaka
mbənyune yě agha ane ábhəṅó esəṅəri
mbə Kristo fá amik abhiki pere bhəṅ
enyiṅ bekə ne bebá. ² Eyo ekə be te
ndiere newú, báké pere ṅwaka bekə
berpə menyin ebhen bə mmik bábhəṅ
ekwak are. Bəṅ ká ekwak chí békəṅo
nkaysi Mandem. ³ Ndũ mpok ane
áfúéré ansem, bákə nyaka menyin
ebhen bo abhən bápú bo Israel bákəṅó
bekə. Eyo ekway! Bächyè nyaka
nepém eneka ndu berpə baraka epúsi,
bábhəṅ beyə ekwak ndu bebéptí
menyiṅ, bábhák manyũ mmém,
mānkəṅo nəkə berpə epusi ne bechemé
manyũ mmém, mānchye nəkə kenókó
ntá bəmandem nsé, ene ebhé Mandem
epu ka nə. ⁴ Bo abhən bábhíkí riṅi
Mandem bachi maknkay be néne,
bápú pere chem mməet ne bhə ndũ
epə nepém enə. Ekə bə bārəm bebéptí
menyiṅ éti yeka. ⁵ Ke mpok átwə ane
bo bhə báté besí Mandem ndũ manyé
be mándem enyu bákə ndũ nepém
enap. Mandem até bətanṅ bo abhən
bachi pə ne bawú. ⁶ Éti yə ke bəghəti
nyaka Mbok Ndíndí yě chí ntá bawú
bé yěndu bágú mbə enyũ yěntiki mmu,
mānkway bebhak nepém ndu efóṅó
mbə Mandem.

*Bepiṅ abhən bakoṅo Yesu bábhəṅó
bébhəṅ ne bati*

⁷ Ngwenti menyin menkem achi
kekəwət. Báké bhak ye taka taka
ndũ nkaysi yeka. Bák ká pə amem
bati ayeka be mānkway menikməet.
⁸ Enyiṅ ene echa bechak menkem chi
be mándək ambi bekəṅ bati ne bati

ayeka ankem tëndu ekon ekuti beyä bebä. ⁹ Syepti nõkõ ká bati bõnkwo amem beket ebheka kebhak be bákù nõ mãnywinti nõkõ. ¹⁰ Mandem áchyè bhe akap menyu ne menyu. Yëntiki mmu abhõn bekwak nti ne aywi akap mbõ erítí nkubetik Mandem. ¹¹ Yë agha ane ághàti bho Eyõn Mandem, abhõn bekù nõ mbõ mmu ane árèm nkúbhé enyìn ené éfú ntá Mandem. Yë agha ane ákù betik Mandem, abhõn bekù bhó chi ne betan ebhen Mandem áchyè yi. Ebhõn bebhak nõ, be ndu yëntiki enyìn, bo mãnchyé nõkõ Mandem kenókó ãti Yesu Kristo. Mandem ke ábhõnõ kenókó kenkem ne betan menkem béchí ebhi ngwenti tí. Amen.

Mmü ane ábhõn esõnõri ãti yi akõnõ Yesu ábhõn áfãk

¹² Abhen ekon, báké bhak maknkay ndü berem besõnõri ebhen bétwò ntá yeka. Bétwò chi memõ be mbák bãsiki nti ne Mandem tetep. Báké sõt bho mbõ be menyìn ebhen bo bábhíkí re ghõ ke báfakari ne bhe. ¹³ Bõn nõkõ ká chi manák tëndu bábhõn esõnõri mbõ Kristo ndü bãchéme mmuet ne yi, bé be nkwo mãnjwi ne manák mpok yi átwõ ne keném eki. ¹⁴ Eri ntá yeka echa mbák bõ bãsõkõti bhe ãti bãchi bakõnõ Kristo mbõnyune eyõ étõn be Efõnõ betan menkem, nõ chi Efõnõ Mandem, achi ne bhe. ¹⁵ Ke yë mmu yweka áké bhõn esõnõri ãti yi achi ngwayti bho, yë chi ãti yi achi ngep, yë chi ãti yi achi nkù bebéptí menyìn, ne éké bhak chi ãti yi ákõnõ bechwe ndü baraka bo bachak. ¹⁶ Ke mbák mmu ábhõn esõnõri ãti yi achi mmu Kristo, ntíanwõp áké kem yi. Ankáká nõkõ kaka Mandem be yi aká nnyén be mmü Kristo. ¹⁷ Embák chí nõ mbõnyune mpok manyé akway, ne ábho chí ndü nneréket Mandem. Ne mbák ámbó ne bhese, chõn émbak ná ne bo abhen bápú kõnõ Mbok Ndíndí ane áfú ntá Mandem? ¹⁸ Ne Ekáti Mandem érèm be, “Mbák bo ábhen bãchí chak bábhõn beyä esõnõri ke mãmpeme bhõ, chõn émbak ná ne bo abhen bábhíkí rìnõ Mandem, ne

bákù bebü?” ¹⁹ Bo abhen bábhõn esõnõri mbõnyune enyu eyõ ke nkaysi Mandem achi, bábhõn berõn ambi békù beri, mãndõ bapem ayap ntá Mandem mmu aghoko bhõ. Yi apú rõ bebhare bariep ami.

5

Bõbati bábhõn bekem batí bõnkwo sayri

¹ Nchí ghati ye bõbati abhen bachi ndü nkwo yweka menyìn ebhen bõ bábhõnõ békù. Me nkwo nchí münti mbõ bhe. Ngõ nyaka enyu Kristo ághõ esõnõri ne nchí ndü mpây bo abhen Mandem ákù chõn mãngõ keném Kristo mpok yi átwõ. ² Babherí nõkõ ká bõnkwo abhen Mandem afyé amó yeka mbõ mmu ane ábhãbheri nkwo bãghõnõmèn. Ká nõkõ ká mbõ bo abhen bábhõnõ nti bekù enyìn ene Mandem áyàn mankù. Éké bhak chí mbõ be mãnyiere bhe nyire. Kù nõkõ ká nõ ne nti nenkem kefyé ngonõ ndü bebhõn nsáy. ³ Báké bhak mbõ bafõ amfáy bo abhen báfýé amó yeka. Bák ká chí berítí berìn ebhen bõ bábhõnõ mējõkõ. ⁴ Ne mpok Mbabheri bãghõnõmèn ane ngo abhesi, chõn anchye bhe akap ane árí achá, akap ane apu yibhiri enyu.

⁵ Bë besakábho ne baghõsõn, bõn ká nesepímuet ntá bõ batí bheka. Bõn ká nesepímuet ne bati. Nesepímuet némbák ntá yeka mbõ nkú ane mmu afyé amuet. Ekáti Mandem érèm be, “Mandem apú chye mbi ntá mmu ane áyõnmuet, ke átõn berĩndu ntá bo abhen bãseptimuet amik.”

⁶ Septi ye ka mmuet ntá Mandem mmu ábhõnõ betan menkem bé mpok yi ankway, yí ankosi bhe. ⁷ Dõ ká besõnõri ebheka menkem ntá yi. Yí ke áyìnõ bhe. ⁸ Kém ká mmuet. Bák ká pë. Satan mümpap yweka ághãp, amkpe nõkõ mbõ nkù, ndu áyàn mmu ane yi akem anyie. ⁹ Báké chye yi mbi. Të ka kpirí ndü neka eneka. Bãrìnõ be bati bõnkwo mban nkem fá amik, bãghõ nkúbhé menyu besõnõri ebhen

bǎghò. ¹⁰ Mǎnánj mǎngɔ ɛsɔŋɔri, nɛ ɛpú bhak chɔŋ ndu ɛrɔri mpok, chɔŋ mbɔŋ Mandɛm mmu ábhónjɔ bɛrɪndu mɛnkɛm ankɛ mǎnte sɛné, ɛnyɪŋ kɛchɛp bhe, ambɛɛ bhe ndu nté anɛ mǎnánj bǎchi nyaka arɛ, an-chyɛ bhe bɛtaŋ. Yi kɛ ábhínjɪ bɛ bɛ mǎmbɔŋ ákórɛ ndũ kɛnɛm ɛkɛn kɛbhiki bhɔŋ ngwɛnti ndũ bǎchémé mmɛɛt nɛ Kristo. ¹¹ Bɛtaŋ mɛnkɛm chi ɛbhi mpoknkɛm. Amen.

Ngwɛnti bakak

¹² Sáilas akwak mɛ bɛsɪŋ ɛkáti ɛnɛ. Nsɔt yí mbɔ ntɪ manɔ anɛ mǎkwáy bɛsikɪnti nɛ yi. Ntɪ anɛ nsínjɪ bhe mómɔbɪnjɪ ɛkáti ɛnɛ chi ndu bɛfyɛ bhe ntɪ nɛ bɛghati bhe ɛnyu Mandɛm áyɛt bho. Tɛ ká kpirí aré. ¹³ ɛka bǔnkwɔ abhɛn bachi fá ɛtɔk Bábilɔn, bátò bɛ bakak. Mandɛm ayap bó nkɔwɔ mbɔ bhe. Mówá Mák nkɔwɔ á̀tò bɛ bakak. ¹⁴ Kaká ká batɪ sayri nɛ ɛkɔŋ ɛnɛ Yesu. Kpák ámbák nɛ bɛ mankɛm abhɛn bǎchémé mmɛɛt nɛ Kristo.

Εκάτι Píta ene njwi bebay

¹ Με Σίμουν Píta, mübetok, ne münto Yesu Kristo ke nchí siη ekáti ene. Nchí siη ntá bo abhen mánoko Yesu Kristo mbə bhese. Yi mmu achi Mandem ywese ne Mpeme ywese ke akə besé mankem sébhəη neka ne yi. Yi achi chak ndü menyih yi ákə.

² Mandem ántəη be berindu andək nəkə chi ambi, anchye be kpák ane ájwi amem bati yeka ndü bəriηi yi ne Acha ywese Yesu Kristo.

Təη ká be Mandem ayap bhe

³ Yesu Kristo áchyé bhese betan bekə séndih Mandem mmu ábhihí bhese be sémbəη keném ne yi, ne be sénkoηo epih eyi ene eri echa. Ndu sériηi yi, áchyε bhese yəntiki enyih ene échébhé bhese. Ne áchyε bhese betan ebhi be sémbəη nepém nekə ne epih ene bo Mandem bábhəηó bebəη. ⁴ Béfuét ndü keném eki ne eriti epih eyi, Mandem áchyε bhese menyih ebhen beri becha, ebhen yi afyé nyaka bariεp bechyε bhese. Akə nə be mambúé bepó menyih ebhen bo máηwaka bekə fá amik, mándəbhe bhəη chi epih ene Mandem.

⁵ Ndu echi nə, nu ká mémáka epih ene eri echa ndü neka eneka ne Yesu, mánu nkwo berihí menyih.

⁶ Ndu mémáka ndü nerihimenyih bəη ká nkwo nekemémuet. Ne mémáka ndü nekemémuet, té ká kpirí. Ne mémáka ndü nete kpirí, bəη ká epih ene bo Mandem bábhəηə bebəη.

⁷ Ne mémáka ndü epih ene échyε Mandem maηák, bəη ká ekəη ne bati mbə böneréket amət ne mánkəη bö mankem. ⁸ Mbák mándók ambi bekə menyih ebhen ndəη ne ndəη, nerihí ane bəriηi Acha ywese Yesu Kristo apú bhak ndéndem, ke beri befú ndü yəntiki enyih ene bákə.

⁹ Ke yé agha ane menyih ebhen bepu ndü nepém

eni achí nnémámik. Mbák épú nó, apú ghə menyih ebhen bechi nekə nesie, ne ághókóntik be Mandem asó bebə bhese aferε. ¹⁰ Böma, fyé yé ka betan ndu bekə menyih ebhen bétəη be Mandem abhíηi bhe ne ayap bhe tetep mbənyune mbák bákə nə bápú kwen wáwák. ¹¹ Ne Mandem apú rə ménéne mbinywəp fúú, be máñchwe ndü kefə ekən Acha ne Mpeme ywese Yesu Kristo. Kefə ekə kebhi bəη ngwenti.

Nti ane Píta asihí ekáti ene

¹² Mbəη ye nkaysi betik bhe menyih ebhen menkem, mpoknkem, yəndu bəriηi bhə ne bəte kpirí ndü menyih tetep ebhen bátəηó be. ¹³ Nkáysí be echi chak be ntik nókə bhe menyih ebhen ndu mbəét fá amik be báké bhəre kenó, ¹⁴ təndu ndihí mbə enyü Acha ywese Yesu Kristo átəη me be manywəp aya fá amik ábhíki pere yá. ¹⁵ Ne mbəη beghə be mpok nnəη ndó mmik, mántik nókə menyih ebhen mpoknkem.

Enyu mmu akwəy berihí be menyih ebhen bechi tetep

¹⁶ Menyih ebhen séghəti nyaka bhe eti netwə Acha ywese Yesu Kristo ne betan ebhi bepú bakay. Besé babəη séghó kefə eki ne amik. ¹⁷ Mpok Mandem mmu achi Eta átəηó keném eki ne betan ebhi, sebhak are ne Yesu. Séghók ndu Mandem mmu acha mankem árəm be, “Né chi Mówa. Nkəη yi tontó. Achyε me beyá kenókó.” ¹⁸ Besé babəη séghók eyəη ene éfú amfay mbənyune séchí nyaka ne yi amfəy njie Mandem.

¹⁹ Eti yə, sériηi mbəη néne echa enyu esí bé menyih ebhen baremé kepinti bərəmé nyaka béchí tetep. Fíε yé ka ntí ndü beyəη ebhap, mbənyune béchí mbə erəηó ene éghə amem ejuri. Dók ká ambi beghok beyəη ebhə kpate mpok ane nywəp néyi. Ndü nywəp enə, nembe * enen beti néghə amem bati yeka. ²⁰ Enyihí mbi ene bábhəηó

* 1:19 Nembe enen beti chi Kristo.

berinj chi be, menyinj ebhen baremé kepinti bareme nyaka, ebhen bechi amem Ekáti Mandem, yé mmu apú kway besot kebon eki ánéne bho ntá bho, ²¹ mbonyune yé ndemekepinti amot abhiki rem nyaka menyinj ebhen befu ndu nkaysi nkwanwan. † Efónó Mandem ke áchwé nyaka bho anti, aká bó mándem menyinj ebhen befu ntá Mandem.

2

Sot ka mpok ne batónó nse

¹ Baremé kepinti nsé báchi nyaka nenti bõ Mandem. Nkúbhé enyu yó ke echi echon be batónó nsé bábhon bebhesi nenti eneka mánton noko be baraká nsé éti Mandem ne bapu ené eyo étwò bho chi ne ménémé. Bátón ne mánisi be bábhíki rinj etayap mmu ákú bhó áfére ndü kesem. Ne ndu bákú nò, ngwenti yap ábep ancha. ² Chon beyá bho mánkono bepõ barak epúsi yap ne eyo enká bo bachak mándem bebépti menyinj éti mbi ane tetep. ³ Ne chon batónó nse bho mánsot beyonó nse ndu berwò bhe be mányie menyinj ebheka ne ngwáy yap. Mandem anán átàn bõ te mpok ane afuere ansem ne erop chi be mámbón ntemsi yap.

⁴ Mandem abhíki ró nyaka boángel mándók ndéndem mpok bákú bebú, ke amese bho amem nepi, ndü nebhuet ane ágiri pyóó, afe bõ aré ne ngem be mámbák are te mpok manyé ankway. ⁵ Abhíki ró nkwo bo abhen bábhíki bhon mpok ne yi, ndu mpok Nóa. Ató eghorí manyiep éwáy bõbhò mankem. Apeme chí ndiere Nóa mmu ághati bho be mámbák chak besí Mandem. Ne apeme bo bachak bati tándramot. ⁶ Bãrinj nkwo be Mandem anáná nyaka bo Sódóm ne Gomóra mpok yi átó ngo are. Ásón bho krotok, be eyo émbák mbõ erinj ntá bo abhen bábhíki bhon mpok ne yi. ⁷ Mpok yó, apémé Lot mmu achí chak, yi mmu bepõ barak epúsi ane bõ bebú bho

bákú, áchye nyaka yi esonori anti. ⁸ Achokó nyaka ne bebépti bõbhò, angò noko bebépti barak ane bõ bákú yéntiki nywop ne angok noko bepõ menyinj ebhen bõ bárèm. Bebepti menyinj ebhò béchõnti nyaka nti eni amem tontó mbonyune yimbõn achi nyaka mmu chak. ⁹ Menyinj ebhen bétõn bhese be Mandem Acha arinj ndu áfere bo abhen bákú menyinj mbõ enyü bo Mandem bábhónó beká, ne ndu átèmsi bo abhen bápü chak, be ntemsi yap ambak ne bhõ te ndü nywop enen manyé. ¹⁰ Arinj nkwo báraká ntianywop ane mmuet eyap éhwaka be mánká ne bo abhen bábyak befónó ebhen bébhónó betan.

¹¹ Yéndu boángel bacha bho ndü betan bápü rem bebépti menyinj. Bápü sokoti bhó ne bápü rem ebubá éti yap besí Eta Mandem. ¹² Ke batónó nse bho bárèm menyinj mbõ enyü mmuet eyap étõn, mbõ nyábhí ené bábhé chí be mankem mangway. Bábhon béway bhõ mbõ nyábhí. ¹³ Bábhon béchye bho esonori mbonyune bõ báchyè bo bachak esonori. Bo abhen báyan menyie nepém, Manák amap chí beká nò yé chí ne ngósi chuú. Berinj ebhap bétwò ne ntíanwop ntá yeka. Báchòkò ne bhe manyié nenyié ke bákú chí bebépti menyinj ebhen béchye bõ manák. ¹⁴ Ne bákú barak epusi ne amik, ne ekwak beká bebú epu may bõ anti. Bárwò bo abhen bábhíki noko Yesu. Bati yap achi chí bati bõ ngwáy. Ntémsí Mandem anán achi ne bhõ. ¹⁵ Bárõ mbi ane achi chak, máném ebhi. Bákú chí mbõ Balam, * Mmõ Boas ákón nyaka békú bebú be ámbón nsáy-nkáp, ¹⁶ ke báji yi éti bebú ebhi. Eká mpõnõ batu ane apu rem kepí arem kepí ntá yi ne eyonó nkwanwan, aká yi andõ ebhokori enyinj ene yi ákú nyaka.

¹⁷ Batónó nse bhó báchi chí babhok manyiep ane manyiep apú nyáy are. Báchí mbõ nebhanj enen mbúép

† **1:21** Mbok bo bákaysi be ené ebhõnõ bebhak chí bé “Menyinj baremé kepinti bárémé bébhíki fu chí ndü nkaysi nkwanwan”. * **2:15** Balam abhõn nyaka beyá ekwak bebhõn akap ane mfõ Bálak áyanj bechye yi, kpát aka beká bebú ntá bo Israel. Nõmba 11.22-24, 22.16.

ἀρῶκο νε manyiep kefú are ánkwén. Mandem aghóko ebhak ene égiri pyw̄ abhure ntá yap. ¹⁸ Bápànyu, mándeme nōko menyin ebhen bechi chi echinti. Mánù nkwo berwo bo abhen báyan̄ befap mm̄et ne nkwo bho abhen bekwéné bechi ne bh̄o. Mánù ménókóti bh̄o bé mánk̄u nókó berp̄ barak épusi ane mm̄et eyap énywaka be bō mánk̄u mbō enyū bō babhōn̄ bákū. ¹⁹ Báfyè bho bariet bekw̄ mánkáysi be chōn̄ bō mámbōn̄ ngāngan̄ bekoño netōn̄ enese, ené bō babhōn̄ bachi basémé bebá. Yēntiki enyin̄ ené ebhōn̄jō betan̄ amfay mmu, mmu wu ābhák chi nsem ntá enyin̄ eyō. ²⁰ Mbák bo mándinj̄i Yesu Kristo mmu áchí Acha ne Mpepe ywese, ne mámbue menyinj̄i mmik ebhen bégw̄t̄ bho gw̄t̄, ke mámpet mándō menyin̄ ebhō mengw̄t̄ bh̄o ne betan̄ ndū nepém enap, nte ane bō bábhák aré āber ancha ane bō bachi nyaka are mpok bábhíkí re rin̄i Yesu Kristo. ²¹ Eri nyaka mbōn̄ be báké rin̄i enyū mmu abhak chak écha bō berinj̄i, ke mámpet mánjibhiri mm̄et, mándō bebhé Mandem áchyé, kepere koño bh̄o. ²² Enyin̄ ené éfakari ne menyū bo bh̄o étōn̄ be bakay ané árēm be, “Mmú āgw̄o enyin̄ ampetsnem anyie yō”, ne be, “Báso akók ampetsnem anyōp mm̄et ndū batōp”, achi tetep.

3

Enyinj̄i Pita areme ēti netw̄o Yesu

¹ Bōma, né chi ekáti ené ejwi berpay ndu bekáti ebhen nsinj̄i bhe. Ndu bō berpay menkem, nchí tik be menyin̄ ebhen mánán̄ bārin̄i, ndu bekwak mámbōn̄ nkaysi ane achi chak. ² Nsin̄ bekw̄ mántik nōko menyin̄ ebhen baremé kep̄inti Mandem bārémé tēntep be bébhōn̄ befakari, ne be mántik nkwo menyin̄ ebhen Acha mmu achi Mpepe ywese af̄ere ntá bōnto aghati bhe be mánk̄u nōko. ³ Enyinj̄i mbi ene bābhōn̄jō berinj̄i chi be mpok ane netw̄o Yesu Kristo árōbhé kekw̄t̄, bo bátw̄o chōn̄ abhen báway bhe ēti menyin̄ ebhen mánókó, mánk̄u

nōko chi bebépti menyin̄ ebhen befū bō anti. ⁴ Chōn̄ mámbebhe nōko bhe be, “Yí afyé nyaka bariet be āpetnsem, atwō ké? Tesáy botayese bágú, menyin̄ bébhūét chi enyumót mbō mpok ane Mandem ághókó mmik.” ⁵ Bághōkōntik bé Mandem aghókó mfay tēntep chi ne eyōn̄nyu eyi, ak̄u mmik afú ndū manyiep amen achi nyaka mbānkem. Ne manyiep ke yi ásré ághókó mmik. ⁶ Ne nkúbhé manyiep ke Mandem áchōnti mmik. ⁷ Ne nkúbhé eyōn̄nyu ke Mandem abhure mfay ne mmik ane echōn̄ menon̄ ngó ansōn̄ mfay ne mmik, ke anan̄a bo abhen bapú mbō enyū bo Mandem bābhōn̄jō bébhak, ndū nywōp manyé.

⁸ Ke abhén ekōn̄, bābhíkí bhōn̄ beghōkōntik enyin̄ ené émōt! Ne Eta Mandem, nywōp nemōt nechi mbō nká mamié, ne nká mamié achi mbō nywōp nemōt. ⁹ Mbōk bho bákaysi be Mandem áchōnti mpok tontó ndu bébhūere bariet ami. Apú chōnti mpok mbō enyū bō bákáysi. Akep̄ chi nt̄i ne bhe, ndu apú yan̄ be yē mmu angu anem. Ayān̄ chi be yēntiki mmu ántiknsem ndū bebá bhi. ¹⁰ Ke nywōp enen̄ Yesu Acha āpetnsem nēt̄w̄o chōn̄ mbō ngép̄. Mpok yō, chōn̄ nebu néngwat w̄óó ne eyōn̄ etan̄atan̄, nénémsi. Yēntiki enyin̄ ené echi amfay énsayri amem ngó, enemsi. Ne mmik ansōn̄o ne yēntiki enyin̄ ene echi aré.

¹¹ Tēndu menyin̄ ebhen menkem bebhōn̄jō chōn̄ besayri, ménemsi enyū eyō, ébhíkí ri nō be yēntiki mmū yweka ámbūéré nepém eni pépép̄, ambak mbō enyū mmu Mandem ábhōn̄jō bebhaka? ¹² Ne ndū mánōn̄ ne nebhakánti nywōp enen̄ Mandem átw̄o, k̄u nókó ká yēntiki enyin̄ be nēntw̄o ayak. Ndū nywōp enō, ngó áson̄ mmik nkem, ne besōn̄jō ngó ménk̄u yēntiki enyin̄ ene echi amfay ensayri. ¹³ Ke békoño bariet Mandem, sēnōn̄ mfay nkō ne mmik nkō. Yēntiki mmu ane ábhákánti aré, ābhak chak besí Mandem.

¹⁴ Abhén ekōn̄, tēndu mánōn̄ ye

be menyin ebhen memfakari, fyé ká betan ndu beka Mandem angó be bachi pépép, kebóné bekwéné, ne be besí Mandem kpák achi ne bhe. ¹⁵ Ne sòt ká ekébhénti Acha mbó mbi ané yi áchyè bho be mándó yi ámpémé bhó. Echi nkúbhé mbó enyũ mómayese Pól mmu sékòh ásíní nyaka nkwó ntá yeka ne neriníndak enen Mandem achye yi. ¹⁶ Asíní, andeme nòkò amem bekáti bhi menkem éti menyin ebhen. Mbók menyin bechi amem bekáti ébhen yi asíní ebhen bébèmet bejwimem. Ne bo abhen bábhíkí riní menyin ebhó, ne bábhíkí te kpirí, báybhirí menyin yi asíní, mángati nòkò bho chi menyin bechak ebhen bepú ndón amòt ne menyin ébhen yi ásíní. Ndu bákà nò, bábhìní chi ménémé amet. ¹⁷ Abhen ekòh, tēndu bāríní menyin ebhen ambi ambi, sòt ka mpok bé bekwéné bo abhen bápú bhæere bebhé béké pòkó bhe mándòp chi bo abhen bábhíkí te kpirí. ¹⁸ Ke dók ká ambi bego ndũ neriní ane bāríní Yesu Kristo mmu achi Acha ne Mpeme ywese, mándòk ambi bégò ndu bébhak enyuné berĩndu bhi bébhák ne bhe. Kenókó kémbak ne yi néne, ne mpoknkem.

Ekáti Jñn ene mbi

Nti ane Jñn ásíjì ekáti ene

¹ Ekáti ene érèm òti Eyòh ene echi te mpok ane bábhíkìre ghoko mmik. Séghók òti yi, séghó yi ne amík, séyíjì yi, ne sétòk yi ne amò. Eyòh áchye Nèpém. ² Nèpém abhésí nyaka ne séghò yi, ne sérèm òti yi. Séghàti bhe òti Nèpém. Abhíkí bhòh ngwenti ne achi nyaka ne Eta ke ábhési ntá yésé. ³ Séghàti bho òti mmũ ane séghó, ne séghók menyìjì ebhen yi átòjò, bé be nkwo mǎmbòh nèchemémuet ne bhese. Ne, sayri sayri, nèchemémuet enese enò nèchi ne Eta ne Móywi Yesu Kristo. ⁴ Nchí síjì be menyìjì ebhen be manák amese anjwi pòt.

Mandem achi Bediere

⁵ Mbok ane Móywi áchyé bhese be séngátì bhe achi be, “Mandem achi Bediere, ne ejuri epu ne yi wawak.” ⁶ Mbák sérèm be sébhòh nèbharémuet ne Mandem, ke sénkò nòkò amem ejuri, nò sésè chi nsé, ne sepu kòhò tetep ane Mandem ákú séríjì. ⁷ Ke mbák sékò ndũ bediéré mbò enyu yímbòh áchí Bediere sébhòh nèchemémuet ne bati. Ne manòh Móywi Yesu anso bhese amfere ndũ bebú menkem. ⁸ Mbák séndém be sepu bò bebú, nó sérwò chi mmuet ne tetep apú amem bati yese. ⁹ Mbák sénsu bebú bhese ntá Mandem, áfonjori bhese, ne amfere besé bebú anti, anku sémbak pépép besí bhi. Yí apú nók bebhure barièp ami, ne ndiere enyìjì ene echi chak kě yi ákà. ¹⁰ Mbák séndém be sébhíkìre ku bebú wáwák, nó sésòt Mandem mbò nsense, ne nó Eyòh eyi epú amem bati yese.

2

Kristo até besí Eta òti yese

¹ Bòbha, ntí ane mésìjì be menyìjì ebhen chi be ménkwák bhe bàké ku

bebú. Ke mbák mmu aku bebú, sébhòh mmu amòt ane até besí Etayese òti yese ne ànikmuet be yi amfonjori bhese. Mmũ wu chi Yesu Kristo mmu achi chak besí Mandem. ² Yí ke achí akap ané ápòkò bebú bhese. Ne òti yi, Mandem áfonjori bebú bhese, ne puyé ndiere bebú ebhese, ke bebú bo mankem.

³ Ne enyìjì ene ékú séndìjì be seròp chi bo abhen bárijì Mandem chi nekú ane sékú menyìjì ebhen yi áyàh sénkú. ⁴ Mmu ane árèm be, “Ndíjì Mandem” ke yi kebháká ku menyìjì ebhen Mandem áyàh bo manku achí nsense ne tetep apu ne yi. ⁵ Ke yé agha ane ábhùere Eyòh Mandem, ekòh Mandem ejwi yi anti pòt. Eyò ke ékú séndìjì be sebhare mmuet ne yí. ⁶ Mmu ane árèm bé abhat mmuet ne Mandem, abhòh bebhure nèpém eni mbò enyũ Yesu ákú nyaka.

Ebhé esí ene echi ekò

⁷ Abhen ekòh, ebhé ene mésìjì ntá yeka néne epú ebhé ekò. Chí nkúbhé ebhé ene bárijì te mpok ane bábhò bekojò Yesu. Ebhé éré chi enyìjì ene mǎnàh bǎghókò ne batú. ⁸ Yé nò, nchí síjì be òti ebhé ekò ene étòh kponoròh ndũ nèpém Yesu ne ndũ nèpém eneka, mbònyune ejuri éfuet, ne bediéré ebhen tetep ménàh béghò.

⁹ Mmũ ane árèm be, “Nchí kò amem bediéré” ke ampap nòkò ntí manò, abhuet amem ejuri. ¹⁰ Mmũ ane ákòh bati, ákò amem bediéré. Ne yènyìjì epú bhak ndũ nèpém eni ene ékway bekú yi ankwen ndũ bebú. ¹¹ Ke mmũ ane ápábhé mómayì, achí amem ejuri ne ákò amem ejuri, kerìjì ebhak ené yi áròh mbònyune ejuri ene yi achi amem ékú yi achi mbò nnémámík

Ebhíki ri menyie ekòh ne mmik

¹² Bòbha, nchí síjì ntá yeka mbònyune Mandem afónjòrí bebú ebheka òti Yesu Kristo. ¹³ Batá, nchí síjì ntá yeka mbònyune bárijì yi Mmu ánàh achi nyaka te mpok bábhíkìre ghoko mmik. Besak, nchí síjì ntá yeka mbònyune mǎnu ne mbúmbu, kpatè bàsòt awónem. ¹⁴ Bòbha, nchí

siñ ntá yeka mbonyune bārōp chi bo abhen bārīñi Eta. Bōtá, nchí siñ ntá yeka mbonyune bārīñi mmu ane ánán̄ achi nyaka te mpok mmik ábhíkíre bho. Besak, nchí siñ ntá yeka mbonyune bābhōñ betañ ne Eyoñ Mandem echi amem bati ayeka, ne mān̄á ne mbámbu bāsōt awónem

¹⁵ Bāké nyie ekōñ ne mmik, ne yě chí menyīñí mmik. Ekōñ Eta epu amem nti mmu ane ányie ekōñ ne mmik. ¹⁶ Menyīñ ebhen bo báfýè ngonjo aré ndũ béchyè bhō mañák, ne menyīñ ebhen amík ayese ákwèn are enkū sémbóñ ekwak bebhōñ bhō, ne beyǎ menyīñ ebhen békà bo abhen bābhōñó bhō báyōñm̄æt, bó menkem béfù chi ndũ mmik bebú-ne. Bépú fu ná Eta. ¹⁷ Ne mmiki ne áf̄uèere f̄uæt ne menyīñ ebhi ebhen bo mán̄waka bebhōñ. Ke mmu ane ákù menyīñ ebhen Mandem áyàn bo mán̄kū, ábhak nepém mpoknkem.

Mũmpap Kristo

¹⁸ Bōbha, mmik arōp chi kekwoť memay. Bāké ghōkontik be séghati nyaka bhe be mũmpap Kristo átwò. Yě chí néne, beyǎ bōmpap abhen Kristo mánañ bāt̄wō. Eyo ékū bese sérīñí be mpok ane mmik ámay achi kekwoť. ¹⁹ Bōmpap bhō báfù chi ndũ nkwoť ywese. Ke bápú nyaka mbōñ bō-bhese. Mbō báchí bōnkwoť ywese tetep, mbu bārōp ne bhese. Ke bāró bhese be émbák kponoroñ be bápú ne bhese. ²⁰ Ke mbák chi bhe, bápú enyu eyō, mbonyune Mmũ ane achi Nyán̄á * anéné bhe amik, ne be mankem bārīñi tetep Mandem. ²¹ Mpú siñ be be bābhíkí riñi tetep. Nchí siñ be chí ndũ bārīñi tetep ne bārīñi be baraká nsé apu fu ndũ tetep Mandem. ²² Sayri sayri, nsense chí agha? Chi mmu ane abhiki ka be Yesu chí Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariēp be áto. Enyũ mmu wu ke achi mũmpap Kristo. Abhíkí noko Eta ne Mmō. ²³ Mmũ ane ábhíkí ka be Mmō achi Mpeme ane Mandem áto apú

kway bebhak mmu Eta. Ke mmũ ane árēm kponoroñ be Yesu achi Mmō Eta, abhōñ nebharemm̄æt ne Eta. ²⁴ Dǎ ká menyīñ ebhen bāghókó te nebhōñet mémbak amem bati yeka. Mbák māndó menyīñ ebhen bāghókó te nebhōñet mémbák amem bati ayeka, bápú rō bebhak ndũ nebharemm̄æt ne Mmō ne Eta. ²⁵ Ne enyīñ ené Kristo yimbōñ afyé bariēp bechye bhese chí nepém enen nebhiki bhōñ ngwentí?

²⁶ Nsiñ be menyīñ ebhen be ménkū māndīñi bōbhō nō báyàn berwō bhe.

²⁷ Ke Kristo achyé bhe Efónó Bedyere Mmu achi ne bhe. Bābhíkí chep ye mmu ane ákway betōñ bhe menyīñ ebhen bechi tetep. Efónó Bedyere átoñ bhe menyīñ menkem ne yěntiki enyīñ ene yi átoñ bhe echi tetep. Nsé apu are. Nchí ghati ye bhe be, nkúbhé mbō enyũ Efónó Bedyere átoñ bhe, bāké rō bebhak ndũ nebharemm̄æt ne Mmō.

²⁸ Bōbha, bāké rō bebhak ndũ nebharemm̄æt ne Mmō, be mpok ane yi ápètnsem fá amik, māmbóñ mañák beghō yi, kebhoñ becháy ne ntíanwōp besí bhi mpok yi átwò. ²⁹ Bārīñi be yi achi chak besí Mandem. Bābhōñ ye berīñi be yěntiki mmu ane ákù menyīñ ebhen bechi chak besí Mandem achi mmó Mandem.

3

Eriñ ene bō Mandem echi kekuri ne ene bō Satan

¹ Ghó ká ndu Etayese áre kōñ bhese. Akōñ bhese tontó kpát ábhīñí bhese be bōbhi, ne sechi bōbhi tetep. Ntí ane bō mmik babhiki riñi be sechi bō Mandem chí be bābhíkí riñi Mandem. ² Abhen ekōñ, séchí bō Mandem néne, yě nō, bābhíkíre tōñ bese enyu sébhak mburé mpok Kristo ápètnsem. Enyīñ ene sérīñí chí be mpok yi ábhèsi chōñ sémbak mbō yi mbonyune séghò enyu yi achi. ³ Ne yě agha ane ábhákánti be chōñ émfakari enyu eyō, ábhàre nti eni pépép mbō Kristo.

⁴ Yěntiki mmu ane ákù bebú, chí mmu ane ápú bhūere bebhé Mandem,

* **2:20** Ane achi Nyán̄á: Kristo.

ne békú bebú chí bekwen bebhúere bebhé Mandem. ⁵ Báriñi be Yesu atwó nyaka fá amík chí beferé beše ndü nepemé bebú, ne bebú bépú ne yí. ⁶ Yé mmu ane ábhat mmuet ne Kristo ke andok ambi bekú bebú apú. Mmu ane ábhuet bekú bebú átòn be yi abhíki re ghə Yesu ne abhíki riñi yi wáwák.

⁷ Bóbha, báké rə yé mmu ándwó bhe. Mmu ane ákú menyin ebhen bechi chak achi chak mbə Yesu. ⁸ Mmu ane áròn ambi bekú bebú, chí mmu Satan, mbonyune Satan abho bekú bebú te ndü nebhōnet. Ntí ane Mmə Mandem átwó fá amík chí bechōñti betik Satan.

⁹ Mmü ane áróbhé chí mmó Mandem, apú pere kə bebú mbonyune nepem Mandem nechi ne yi. Ne apú kwáy berəñ ambi bekú bebú mbonyune Mandem ákú yi abhəñ nebhé nekə. ¹⁰ Ghó enyin ene ékú séndinji bo abhen bachi bō Mandem ne abhen bachi bō Satan nə. Yé agha ane apú kə menyin ebhen bechi chak besí Mandem apú mmó Mandem. Echi enyumót ne mmü ane abhíki kəñ nti.

Bo Mandem babhəñ bekəñ bati

¹¹ Enyin ene bāghókó te nebhōnet chí be sébhəñ bekəñ bati. ¹² Séké bhak mbə Ken mmu achi nyaka mmó Satan, mbámbe, ékú awáy mómayi Abel. Awáy manə ndaká yí? Awáy manə mbonyune menyin ebhen yi akú beber nyaka, ke ebhen manə bebhak chak besí Mandem. ¹³ Bōma, éké bhak ye enyinjí maknkay ntá yeka mbák bō mmík bápəp bhe. ¹⁴ Sérinji be séfú ndü newú séchwe ndü nepem mbonyune sékəñ bati bōnkwo. Mmü ane ábhíki kəñ nti münkwə abhuet ndü newú. ¹⁵ Yéntiki mmu ane apəp nti achi ngwayti bho. Ne báriñi be nepem enen nebhíki bhəñ ngwenti népú bhak ne ngwayti bho. ¹⁶ Enyin ene ékú séndinji enyin ene bábhinji be ekəñ chí nechye ane Yesu áchyé nepem eni éti yese. Ne beše nkwo sébhəñ beka, yé chí newú, éti bati. ¹⁷ Mbák mmu abhəñ menyinjí mmík ke aghó nókó mómayi angwót nti ne yi, ná ekəñ Mandem ebhak yi

anti? ¹⁸ Bóbha, séndə berem chí ne eyəñnyu be sékəñ bati. Séntón tetep be sékəñ bati ndü menyin ebhen sékə.

Ekəñ ene sébhəñó ne bati efyé bhese nti besí Mandem

¹⁹ Ekəñ ene sébhəñó ne bati ke ékwak bhese babhəñ séndinji be séchi bō Mandem mmu achi tetep. Eyə éfyé beše nti ndü mpok ane sénikmuet ntá Mandem, ²⁰ Yé chí mpok ane bati yese átəñ bhese be séchí bō bebú, sépú bhəñ becháy besí Mandem mbonyune nkaysi Mandem achá ane achi amem bati yese ne yimbəñ arinjí yéntiki enyin. ²¹ Abhen ekəñ, mbák bati yese apú ji bhese sépu bhəñ becháy besí Mandem mpok sénikmuet. ²² Ne áchyé bhese yéntiki enyin ene sénikmuet be yi anchye bhese mbonyune sébhəre bebhé bhi ne sékə menyin ebhen béchyé yi manják. ²³ Ne ebhé eyi chí be sénókó Yesu Kristo mmu achi Mýwi ne be sénkəñ bati nkúbhé mbonyü yi aghati bhese be senku. ²⁴ Bō mankem abhen bábhəre bebhé Mandem chí bō abhén bábhəñó nebharémuet ne yi, yí abhəñ nebharémuet ne bhə. Ne enyin ene étəñ bhese be Mandem achi ne bhese chí Efónó yi mmu yi achye bhese.

4

Enyü enyin ene éfù ntá Efónó Mandem

¹ Abhen ekəñ, báké noko yéntiki Efónó, ke bábhəñ bechak ene echi ansem enyin ene mmu árəm ndu beghə mbák chí Efónó Mandem mbonyune, baremé kepinti nsé báya fá amík. ² Enyin ene ékú mándinji mbák Efónó Mandem achi ne mmu chí be yé agha ane árəm kponorəñ be Yesu Kristo asət nyaka mmuet nkwanwan atwó fá amík, Efónó Mandem achi ne yi. ³ Ne yéntiki mmu ane apú rem kpónórəñ be Yesu atwə nyaka fá amík mbə nkwanwan, efónó ene ébhak ne yi epu fu ntá Mandem. Enyu mmu wu ábhəñ chí efónó mümpap Kristo ane bāghók nyaka be átwə fá amík, ne anəñ achi fá amík néne.

⁴ Ke bõbha, bãchí bo Mandem, ne mãnanj mãnu ne baremé kepinti nsé bãsot awónem, mbonyune mmũ ane achi ne bhe atanj achá ane achi fá amik. ⁵ Baremé kepinti nsé chí bõ mmik ane. Eti yõ kě bõ bátòj menyij ebhen bechi chi nkaysi bõ mmik ne bõ mmik bågħòk bhõ. ⁶ Ké séchí bo Mandem ne yěntiki mmu ane árĩj Mandem aghòk enyij ene sétòj. Mmu ane apu mmũ Mandem apú ghok bhese. Enyu eyõ ke sérĩj mbák Efójó Mandem mmu ákà bo mándĩj tetep ane Mandem ke achi ne mmu, ne mbák efójó ene érwò bho ke echi ne mmu.

Mandem akøj bese, ne sébhøj bekøj bati

⁷ Abhen ekøj, séndók ambi bekøj bati mbonyune ekøj éfù chi ntá Mandem. Ne mmu ane akøj bo achí mmó Mandem ne arĩj Mandem.

⁸ Mmu ane abhiki køj bo, abhíkĩ rĩj Mandem mbonyune Mandem chi Mmũ ekøj. ⁹ Mandem atøj ekøj ené yi ábhójó ne bhese ndũ átó Njanja Mójwi fá amik be sémfúét ntá yi sémbój nepém. ¹⁰ Séngó ekøj ene mbój ndu échí. Puyě be sekøj Mandem, ke chí bé Mandem akøj bhese kpát ató Mójwi mbõ akap ané ápókó bebú bhese, be yi amfonjori bhese. ¹¹ Abhen ekøj, těndu Mandem akøj bhese tontó enyu ené, sébhøj bekøj bati nkwõ. ¹² Yě mmu abhíkĩ re ghõ Mandem ne amik. Ke mbák sénkøj bati, Mandem ábhak ne bhese ne ekøj eyi enjwi bhese anti poot.

¹³ Ne enyij ene ékà séndĩj be séchi ne Mandem mpoknkem ne be yí achí ne bhese mpoknkem chí Efójó yi ene yi achye bhese. ¹⁴ Séghõ ne amik, ne sérèm be Eta ato Mójwi Yesu fá amik mbõ Mpeme yěntiki mmu. ¹⁵ Yě agha ane árèm kponjorøj be Yesu chí Mmõ Mandem, Mandem ábhøj nebharémuet ne yi, ne yí ábhøj nebharémuet ne Mandem. ¹⁶ Besé babhøj sérĩj ye ne sénokó be Mandem akøj bhese tontó.

Mandem chí Mmũ ekøj, ne mmu ane ákøj bati ábhøj nebharémuet ne

Mandem ne Mandem ábhatmuet ne yí. ¹⁷ Enyu ené sékway berĩj be ekøj Mandem ejwi bese anti poot chí be nywõp Mandem átøj bo sepú bhøj becháy, mbonyune séchí mbõ Mójwi ndũ nepém enesé fá amik. ¹⁸ Becháy bépú ndũ ekøj. Ekøj ene éjwí poot éfère mmu becháy anti. Mmu ane becháy bechi yi anti ácháy chí ntemsi. Ne mmu ane ábhójó becháy chí ane ekøj Mandem ebhíkĩ jwi yi anti poot. ¹⁹ Sébhøj ekøj amem bati mbonyune Mandem ayambi akøj bese. ²⁰ Mbák mmu árèm be akøj Mandem ke ampap nti nkwã, nõ mmũ wu achi nsense, mbonyune mbák mmu abhiki køj nti nkwã ane yi ághõ, ná yi ákway bekaøj Mandem mmu yi apu ghõ ne amik? ²¹ Ne ebhé ene Mandem achye bhese echi be mmu ane akøj Mandem abhøj bekøj nti nkwã nkwõ.

5

Mmu ane anoko be Yesu chí Kristo achi mmó Mandem

¹ Yěntiki mmu ane ánókó be Yesu chí Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò achi mmó Mandem. Ne yěntiki mmu ane ákøj chí ákøj mójwi nkwó. ² Sérĩj be sekøj bõ Mandem tetep mbák sékøj Mandem ne mbák sébhũere bebhé bhi. ³ Bekøj Mandem chí bebhũere bebhé bhi. Ne bebhũere bebhé bhi puyě etanjĩ enyij, ⁴ mbonyune yěntiki mmu ane Mandem áchýé nepém nekõ ànũ ne mmik ansore nõkõ chí awónem. Ne enyij ene ékà sėnũ sėnsot awónem chí ndu sébhøj neka be Yesu achí Kristo. ⁵ Agha átøj ancha mmik? Chí ndiere mmu ane ánókó be Yesu chí Mmõ Mandem.

Mbøj Mandem achi ntisie ntá Yesu Kristo

⁶ Né chí Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò. Atwó fá amik, bájwiti yi ne manyiep. Étáré nõkó manøj mi arøk amik. Ne Efójó Bedyere achí ntisie be Yesu Kristo árèm chí tetep. ⁷ Ene étøj bé batisié abhen bárèm bé Yesu chí Kristo bãchí bárát. ⁸ Batisyẽ bhõ batí arát chí

Εφόνό Βεδυερε νε manyiερ, νε manοη, νε bárèm chi enyιη έμωτ. ⁹ Μbák bakwǎŋwǎŋ bárèm menyιη ebhen bó báríñí sénoko bhə. Sébhəŋ yé menoko enyιη ene Mandem árèm έti Móywi ένcha ene nkwǎ árèm mbənyune yi achi Mandem. Ne Mandem até ntísiε έti Móywi. ¹⁰ Έchí ye be yě agha ane anoko Mmə Mandem, ǎriñí amem ntí eni be enyιη ene Mandem areme έti Móywi echí tetep. Bə abhen bábhíkí noko bárèm be Mandem ǎsè chi nsé mbənyune bó bábhíkí noko enyιη ene yi árèm έti Móywi. ¹¹ Ne enyιη ene Mandem árèm έti Móywi chi be yí áchyé bhεse nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti ne nepém enə néfù chi ntá Móywi. ¹² Έchí ye be yě agha ane ábháré mmuet ne Mmə Mandem, ǎbhóŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. Ne mmu ane abhiki bhat mmuet ne Mmə Mandem abhiki bhəŋ nepém enə.

Βεγəŋό ngwenti

¹³ Nsiη menyιη ebhen ntá yeka bo mǎnókó Mmə Mandem ndu bekwə mǎndiñí be mǎnaŋ bábhəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti.

¹⁴ Ne mpok sénikmuet sépú makati mbənyune sériñí be yěntiki mpok ane sénikmuet έti enyιη, ǎchyε bhεse yə mbák enyιη ene séyǎŋ ékə ndóŋ amət ne nkaysi yi. ¹⁵ Ne mbák seriñí be sénikmuet yi ángók bhεse, sébhəŋ ye béríñí be yi anáŋ áchyé bhεse yěntiki enyιη ene sénikmuet be yi anchye bhεse.

¹⁶ Μbák mmu yweka ángə ntí mmű Mandem ndű ákə bebú ebhen bepu twə ne newú, ǎnikmuet ntá Mandem ne chəŋ Mandem anchye mmű wu nepém. Bebú bechi ebhen bétwə ne newú, ke mbíkí rem be mmu ǎnikmuet έti mmu ane ákú enyű bebú ebhə. ¹⁷ Bekwéné menkem chi bebú. Ke bebú bechi ebhen bepu twə ne newú.

¹⁸ Sériñí be mmu ane Mandem áchyé yi nepém nekə apú pere kəŋ bekwə bebú mbənyune Mmə Mandem achi ne yi ne ákəm yi enyu ene Satan apu kway bekwə yi yěnyιη. ¹⁹ Sériñí be sechi

bə Mandem ke bə mmik mankem báchí amə mbúmbə. ²⁰ Sériñí bé Mmə Mandem atwə anéné bati ayese amem be séndíñí Mandem mmu achi tetep. Néne, sebhare mmuet ne Mandem mbə enyű sébháré mmuet ne Móywi Yesu Kristo. Yí aywintí kě áchí Mandem tetep ne yí kě áchyé nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ²¹ Bəbha, báké bhəŋ yěnyιη bekwə ne bə mandem nsé.

Εκάτι Jñn ενε εjwi βεbay

*Jñn átò bakak ntá bo abhen yi ásìnjí
ekáti ene*

¹ Με Jñn münti bakoño Yesu amət kě nchí sijn ekáti ene. Nchí sijn ntá ye, wə máyese ane Mandem áyábhé ne ntá bǒbhe. Nkəŋ be tetep, ne puyě chi me awánti kě nkóŋ bhe. Yěntiki mmü ácháak ane áriŋi tetep Mandem akəŋ be. ² Nkəŋ be mbənyune besé séríŋí tetep ane ábhák amem bati ayese ne abhak ne bese te ndü neŋokómik enen nétwò. ³ Mandem Eta ne Yesu Kristo mántón besé berindu, mángó bhesé ntínso, ne mánychye bhesé kpák ndu sékòŋo tetep Mandem ne ndü sébhòn ekəŋ ne bati.

Sénkóŋo tetep sénkəŋ bati

⁴ Mbǒŋ nyaka beyǎ maŋák ndu betemeri mbək bǒbhe ne beghə be bó bákòŋo tetep Mandem nkúbhé mbə enyü Mandem Eta ághátí bese sénká. ⁵ Máyese, nchí níkməet be sénkəŋ bati. Ene épú ebhé ekə. Méchyè wə chi nkúbhé ebhé ene séríŋí te mpok sebho bekoño Yesu. ⁶ Ne ekəŋ ené tetep chi beka enyij ene Mandem ághátí bhesé senkə. Ebhé Mandem érəm be sénkəŋ bati nkúbhé mbə enyü bághókó te nebhònet. ⁷ Nchí rem nə mbənyune bǒ abhen bárwò bati bachi yěntiki ebhak. Bábhíkí ka be Yesu Kristo atwə nyaka fá amik mbə nkwaŋwan. Enyü mmü wu achi mmu amət ndü mpáy bho abhen bárwò bho, ne achí mümpap Kristo. ⁸ Sət yeka mpok bé bǎké kə betik ndéndem, kebəŋ nsáy ndü betik ebhə. Sət ká mpok enyu ene bábhòn nsáy yeka nkem.

⁹ Diŋí ká be yě agha ane ápú pere koño menyij ebhen Kristo átónó, ke ámaka nkaysi achák aré, apú bhat mməet ne Mandem. Ke mmu ane árəŋ ambi bekoño menyij ebhen Kristo átónó, Eta ábhák ne yi, Móywi nkwa

ábhak ne yi. ¹⁰ Etəŋ ye be mbák mmu átww ntá yeka ane átəŋ menyij ebhen bepu ndón amət ne ebhen Kristo átónó, yě mmu ywəka áké syepti mmü wu amem eket eyi. Yě chí bekaka yi bǎké kaka. ¹¹ Nchí rem nə mbənyune yěntiki mmu ane ákàka enyü mmü wu áchəm mməet ne yí ndü bebá ebhi.

Beyəŋó ngwenti

¹² Mbǒŋ beyǎ menyij bechak beghati bhe, ke mbíkí yan befyə bhə menkem amem ekáti ene. Mbǒŋ nkaysi bétwə beghə bhe be séndem kəpi besí ne besí, bé maŋák amese anjwi pəət.

¹³ Bə mómayeka ane ngərə ane Mandem áyábhé bátò bhe bakak nkwa.

Εκάτι Jñn ene ejwi berat

*Jñn átò bakak ntá mmu ane yi ásìñjì
ekáti ene*

¹ Με Jñn münti bakonjo Yesu ke nchi síñ ekáti ene. Gáyos, nchí síñ ntá ye, wò mmu nkónó tetep.

² Ane ekon, nchí nikmæet be óké me, ne be yěntiki enyìñ embak sayri ne wò nkúbhé mbò enyü nepém ene mbò mmu Mandem nchi sayri.

³ Mbõñ beyä mañák mpok ngókó enyìñ ene mbòk bõmayese ndü nnyén Yesu bátwó fá baghati bese. Bághátí bhese be wò ðhí mmü tetep ndü mbi Mandem nkúbhé mbò enyu, sayri sayri, ókónó tetep. ⁴ Yi ékwáy bechye me mañák écha beghok be bõbha bákòñ tetep Mandem?

*Eri bekwak bo abhen bátòn Eyon
Mandem*

⁵ Ane ekon, ókà betik Mandem eriri ndü ókè m bõnkwo eriri, sayri sayri, abhen bachi mankò. ⁶ Bághátí Nkwò Kristo abhen fá èti ekon eye ne berítí menyìñ ebhen óká ntá yap. Mpok ane bò bárò beron ambi, chye bhò nekwak enen nékwáy ndü betik Mandem ebhen bo bákù. ⁷ Bákò chi beka betik Kristo. Èti yò bápú sòt yě nekwak ntá bo abhen bábhíkí rìñi Mandem. ⁸ Besé babhøn sébhøn ye bechye menyü bo bhò nekwak be sémbák bati bakù betik ne bhò ndu beghati bhò tetep Mandem.

Diyotrifis ne Demétriyos

⁹ Nsìñ barøn ekáti ntá nkwò Kristo abhen awu, ke Diyotrifis mmu ákøn bebhak münti, abhíkí fyé ntí ndü enyìñ ene méré m. ¹⁰ Mpok ntwó awu chøn mbære ndak ane ne enyü yi áchønñti nnyén ena besí bõnkwo. Èbhíkí émay nò. Yímbøn apú ka besyepi batí bõnkwo ne àkàn te bo abhen báyan beka nò, ne abók bhò be mándò Nkwò Kristo.

¹¹ Ane ekon, óké ñakò ebépti epìñ. Ñakò chí enyìñ ene erí. Mmü ane ákà berí chí mmu Mandem, ke mmu ane ákà bebú ábhíkire ghò Mandem. ¹² Yěntiki mmu ndü eká Mandem àrè m erí rí èti Demétriyos. Yě chí nepém eni nétòn be akon tetep Mandem ne achi erítí mmu. Bãrìñi be enyìñ ene méré m echi tetep.

Beyonñ ngwenti

¹³ Mbõñ beyä menyìñ béghátí bhe, ke mbíkí yan besìñ bò menkem amem ekáti ene. ¹⁴ Nnókó be nchí twò chøn beghò bhe mandú mpok. Mpok yò, chøn séndem kepì besí ne besí.

¹⁵ Kpák Mandem ámbak ne bhe. Mamære bhe mankem ndü nkwò Mandem abhen fá bátò wò bakak. Kaká yěntiki mmæere wa ane achi ndü nkwò Mandem abhen awu.

Ekáti Jud

¹ Με Júd κε nchí sijn ekáti ene. Nchí múbetok Yesu Kristo ne nchí manò Jems.

Nchí sijn ntá yeka bo abhen Mandem mmu achi Etayese abhíñí. Yí akon be ne áká be Yesu ámbák Mbabheri yweka. ² Mandem ángó bhe ntínso, ánychε bhe kpák ne ekon eyi tontó tontó.

Batónó nse

³ Abhen ekon, ndu nchí yán tontó besijn be eti nepeme ane Mandem ápémé bhese mankem, ngó be mbon besijn ngáti bhe be mánkém tetep ane Mbok Ndíndí be ambak mbó enyũ báchyé yó ntá bo Mandem ndon amot ndak ámay. ⁴ Nchí rem nó mbonyune mbak bo abhen bábhíkí riní Mandem mánónε bachwe ndũ nkwo yeka. Bó mánũ beyibhiri Eyon Mandem eti berĩndu ebhi ne bhese. Bákũ nó ndu bárèm be Mandem áchyé bhese ngangan be senchwe ndũ barak epúsí. Bábyák Yesu Kristo ene yi ke achi Eta ntá yese ne yi aywĩnti ke ábhónó bhese. Mánan basijn nyaka tentep be chon Mandem antemsi menyũ bõbhõ.

⁵ Yẽndu bákũ báriní menyijn ebhen menkem ndon amot, nchí yán betik be be Eta Mandem aféré nyaka bo Israel ámó bo Ijip ke bágháká nókó ambi, anaña abhen babhiki noko. ⁶ Báké ghókóntik be bóangel abhen babhiki ka bebhak ndũ bechakõ ebhen Mandem afyé bhõ, asot nyaka bhõ abhúré amem nepi enen négiri pyõ ne ngem bekek, ne enyu eyõ ke bábhak mpoknkem. Aré, mánon te nywop negho enen Mandem átàn bhõ.

⁷ Báké ghókóntik nkwo etak Sodom ne ene Gomóra ne betak béchák ebhen békókósí nyaka ne bhõ. Bo betak ebhõ báchyé nyaka mmuet ndũ barak epúsí ne bepõ baraká kebhubé áchák ane bakwãwan babhiki bhon beka. Bó nkwo bachi ndũ esonori amem ngó ane apu neme, ne eyõ chí erijn ntá bo

abhen bábhíkí noko Mandem. ⁸ Yẽ nõ, echi enyũ yõ ne bõbhen nkwo. Bághõ kenó amík antifú ekem kékã bó mámbyak betan ebhen Mandem ábhónó amfáy yap. Bekonõ kenó ekõ bárèm bebéptí menyijn eti befónó ebhen bébhónó betan amfay bhõ, mánkũ nõkõ bepõ barak epúsí. ⁹ Ke yẽ chi mpok Máikel mũnti bóangel ákém nyaka epúptí ne Satan eti mmu wap ane ábhónó besot erene Moses, abhíkí sot betan ndũ mmuet yi bé ándem ebéptí menyijn ntá Satan. Arem nyaka chi be, “Mandem Acha ánji wõ!” ¹⁰ Ke bõbhen bárèm bebéptí menyijn eti yẽntiki menyijn ene bó bábhíkí jwimem. Báchí mbõ nyãbhi ene ébhíkí bhón kebon, ne yẽntiki menyijn ene ékó yó anti, ékũ kũ. Ne menyijn ebhõ ke béwáy bhõ. ¹¹ Chon émbep ntá yap écha! Bákõnõ chi bayarékak Ken. Bákũ nkwo bebéptí menyijn ndũ bebhon nsáy mbõ Balam ákũ nyaka. Bágũ mbonyune bátanntí ne Mandem mbõ enyũ Kóra akũ nyaka, agú. ¹² Mpok báchém menyie nenyie-ekon ne bati, bábhak mbõ bakwap amen áchonnti nenyie. Bátwõ mánchakõ menyie ne menyiu, mánkaysi nõkõ chi ndiere mmuet eyap. Bábhíkí bhon ntíanwõp. Báchí mbõ bekpakõ nebhan enen mbúep ápõkõ amfay ke yẽ manyiep kefú are ánkwen. Báchí mbõ menak ebhen bepú nyu kepem yẽ chi ndũ mpok ane menak menyiu kepem. Báchí mbõ menak ebhen bághémé ne bakan ne bégú ndak ámay. ¹³ Bó báchi mbõ betanntí mpérényen amem manyu ngo ene égbõgho émbay nõkõ gboo, gboo. Menyijn ntianywop ebhen bó bákũ bechi mbõ efen ene mpérényen égbõgho émbay nõkõ angakonyen. Báchí mbõ mambé mfay ane ábõnõbon. Mandem abhúré ebhak ntá yap, ebhak ene égiri pyõ. Aré ke bábhónó bebhak ngwenti ti. ¹⁴ Enak mmu achi nyaka ndũ mkpák bachĩmbi bhese tándramot bebho amuet Adam anan arem nyaka tembĩ eti bõbhen be, “Acha átwõ ne ngémtáy bóangel Mandem. ¹⁵ Atwõ bekpõt

manyé bo mmik nkem, antemsi abhén bápu kɛ menyih mbɔ bo Mandem ɛti bepepti menyih ebhen bɔ bárèm ebábu ɛti yi.”¹⁶ Bɔbhen chi bo enywintí ne bákɔn beji bati. Bákɔnɔ chí bebépti menyih ebhen bífù bɔ anti. Báchí bɔ mpányu ne básɔt sérwɔrényu besɔt nɔkɔ menyih ntá bho.

ne kefo kenkem, mpoknkem ane áfúéré ansem, ne néne, ngwenti ti. Amen.

Dók ká ambi bekoŋo tetep Mandem

¹⁷ Abhen ekɔn, ke mbák chi bhe, báke ghɔkɔntik menyih ebhen bɔnto Yesu Kristo Acha ywese bárémé tentep be bébhɔn bífákári. ¹⁸ Bárèm nyaka ntá yeke be, “Ndũ manywɔbhé ngwenti mmik, chɔn bɔ keyókó mámfú mánjɔkɔ nɔkɔ bhe. Ndũ nepém enap, bɔ bákɔnɔ chí bebépti menyih ebhen mmɛet eyap étò bɔ mánkɛ.” ¹⁹ Bó ke bátwò ne ákóré nenti eneka. Menyihí mmik ke bébhɔnɔ betan ndũ nepém enap, puyɛ chí Efónó Mandem. ²⁰ Abhen ekɔn, ke mbák chi bhe, bábhɔn bekɛ yɛntiki enyih ndu bekwak bati, be mángó ndũ menyih ebhen máńókó, ebhén bífú ntá mbɔn Mandem. Mpok máńikmɛet dɔ ká Efónó Bedyere ankwak bhe. ²¹ Dók ká ambi bebhɛere nepém eneka enyu ené étɔn be Mandem akɔn bhe, máńdɔk ambi menon bé Acha ywese Yesu Kristo ányché bhe nepém enen nebhiiki bhɔn ngwenti ɛti ntínso eni.

²² Ghó ká ntínso ne bo abhen bachi ekak émɔt nefí, ekak émɔt anywóp.

²³ Sye ka abhénéfú feré ndũ ngó Satan, mámpeme bhɔ. Ghó ká bachak ntínso, ke máńsót mpok be bɔ báké chare bhe ne bebú bhap. Pap ka yɛ chí nden eyap ené máńó ne bepɔ menyih ebhen máńwaka, mánkɛ nɔkɔ.

Bakak ámbák ne Mandem

²⁴ Sénchíe ye bakak ntá Mandem. Yi ákway bekem be be báké kwén ansem. Chɔn yi ankɛ báke nyóp mmɛet, antwó ne bhe besí bhi. Aré, bághó kenókó eki, mámbak mańák mpoknkem. ²⁵ Sémbítí Mandem. Yi aywinti ke áchí Acha. Yí ke áfúéré ntá Yesu Kristo bépémé bese. Yi ke ábhɔnɔ kenókó, ne keném, ne betan,

Ekáti kenó Jñn

Menyij ebhén bechi amem ekáti-ne

¹ Ekáti ene érèm ěti menyij ebhén bebhəŋə befakari mandú mpok. Mandem achyé nyaka Yesu Kristo menyij ebhə be yi antəŋ bə ntá bəbetək abhi. Yesu ató ye ángel akə mməbetok aywi Jñn arinjə bhə. ² Jñn até ntisie ndü Eyəŋ Mandem, ne ndü menyij ebhen Yesu Kristo áká yi arinjə. Asinj yěntiki enyij ene yi ághó. ³ Eri echa ntá mmü-ne ápəy ne eyəŋ amfay beyəŋ ebhén-ne bérèm ěti menyij ebhen bebhəŋə befakari. Eri echa ntá bo abhen bátà batú beghok ndü bápəy ekáti ene ne mámbure menyij abhen básinjí amem ekáti ene mbənyune mpok ane menyij ebhen bebhəŋə befakari arəp chi kekəwət.

Jñn ató bakak ntá beka bənkəwó Yesu tándrámət

⁴ Mmə Jñn nchí sij ekáti ene ntá beka bənkəwó tándrámət abhen báchí atú Esia. Mandem mmu achi néne, abhak tē nyaka, ne átwə ántəŋ be berĩndu, anchye bhe kpák. Befónó tándrámət ebhen bechi besí enəkó kefə Mandem méntəŋ nkəwə bhe berĩndu, ménchye be kpák. ⁵ Ne Yesu Kristo mmu achi ntisie Mandem ane tetep ántəŋ be berĩndu, anchye bhe kpák. Yi chí mmü mbi ane áfú ndü newú, ne Mfə bafə mmik. Akəŋ bhesé ne aféré bhesé ndü bebá ne manəŋ ami. ⁶ Akə bese sémbák bəbhi abhen yi achi Mfə wap. Akə bé sémbák bachiäkap ntá Etayi Mandem. Keném ne kefə chí eki mpoknkem. Amen. * ⁷ Ghok ka, yi átwə amem nebhanj, ne chəŋ yěntiki mmu angə yi ne amík. Ne yěntiki mmu ane áyéme yi ne nekəŋ ághə chəŋ yi nkəwə. Manerékeré bhə ankem fá amík bádi chəŋ kebə ěti yi. Ebhəŋ befakari enyu eyə. Amen. ⁸ Acha Mandem

Betanj Menkem ärəm be, “Me ke Nchi kə yěntiki enyij émbo bebhak ne Me ke nchi kə yěntiki enyij entwə ndü Ngwenti.” † Yi achí néne, achí tē mpok mmik ábhíki re bho, ne átwə chəŋ.

Jñn aghó Yesu Kristo ne amík

⁹ Mmə Jñn məmáyeaka, me mmü amət ndü nkəwə bakoŋo Yesu ké nchí sij ekáti ene. Nchí nsoŋ amət ne be ndü besəŋəri ebhen séghə, ne ndu Yesu achi Mfə ywese ne ndü sechi kpirí ndü ekébhénti eyese. Nchí mükənəŋ amem etək nentinyén ené bábhinj be Pátməs ndu nchi ghati bo Eyəŋ Mandem ne nte ntisie ndü menyij ebhen Yesu áká bo bərinjə. ¹⁰ Ndü nywəbhé neywəməet nemət, ené Efónó Bedyere achi ne me, ngók eyəŋ etəŋataŋ ndü éfú me ansem. Ebhák mbə eyəŋó mmba. ¹¹ Ere rem be, “Sət ekáti sij yěntiki enyij ene óghə, ónto yə ntá bakwó bo Yesu tándrámət awu etək Efesəs, ne etək Smína, ne etək Pégaməm, ne etək Tiatíra, ne etək Sádís, ne etək Filadélfia, ne etək Laodísia.”

¹² Njibhiri ye mməet ndu béghə mmu ane eyəŋ eyi étwə ntá ya. Ngó menyij pú tándrámət ebhen bəpəko berónó mkpak. ¹³ Ne nentí menyij erəŋə bhə, ngó mmüfú. Abhak mbə Mmu ane áfú ntá Mandem. Abhónj *éwet aməet ene éghaka yi te ndü memí-bekak. Agwót mgbat nkəet ane bághókó ne pú ambeápak. ¹⁴ Emenénti yi ebhak pépəpəp mbə etəkəfionj. Ntí ywi ábhák enyumət. Amík ayi ábhák mbə ngó ane ádü. ¹⁵ Bekak ebhi bebhak mbə *bróns ane básónó ne etəntí ngó ndu bífere méninjí ménkem aré. Eyəŋ eyi ébhak mbə ewaré tutunyén. ¹⁶ Akém mambe tándrámət ne awónem aywi. Akparenja nsem épəy ane áchap are fú yi anyu, ne besí bhi bere ghəə mbə mmok ane ngósí.

¹⁷ Mpok ngó yi, nkwen bekak ebhi nkáy mbə ngú. Ke yi anyəŋa awónem

* **1:6** Amen ndu Kényəŋ chí “Embák nə”. † **1:8** Ndü eyəŋ Grik chí Alfa ne Omega. Alfa chí enyinjí mbi ndü basinjí Grik. Omega ke achoko nnet ndü basinjí Grik. Ghə nkəwə 21.6 ne 22.13.

aywi me amuet arem be, “Ɔké chay, Mme ké nchí Ambi ne Ansem.” †
 18 Mme ké nchí mmu ane achi nepém. Ngũ nyaka, ke ghó, nchí nepém mpoknkem. Ne mbõñ betañ ndu beka bawú mambak nepém, ne mbõñ efiní ndu ménéne etokó bawú. 19 Síñ ye yéntiki enyíñ ene óghó, ebhén béchí, ne ebhen bébhónó béfákari ansem mpok. 20 Mbák chi enyíñ bhésé bhésé ene eyíñi mambe tándrámot ane óghó ndũ awónem awa ne menyíñ gol tándrámot ebhen bépòkò berónó, díñí bé mambe tándrámot chí bõángel tándrámot abhen bábhàbheri beka bõnkwo tándrámot. Ne menyíñ ebhen bépòkò berónó tándrámot chí beka bõnkwo tándrámot bhò.

2

Ekáti ené Yesu ató ntá eka bõnkwo ene etok Efesòs

1 Yesu aghati Jñn be, “Síñ ekáti-ne tó ntá ángel ane ábhàbheri bõnkwo abhen etok Efesòs. Síñ, kà bó mándíñí bé beyon ebhen béfú ntá mmu ane ákémé mambe tándrámot ndũ awónem aywi, ne àkò néntí menyíñ pú tándrámot ebhén bépòkò berónó.”

2 Yesu aròk ambi béréme be, “Ndíñí betik ebheka, ndíñí nsóñtí ane mánèp ndu betik, ne ndíñí ndũ bâte kpírí ndu ekébhénti. Ndíñí be bápú chye mbi ntá bõ babúabú. Ke māmò bo abhen bārème be bachi bõnto ené bápú, ne bāghò be bápú bõ tetep. 3 Ndíñí be bâte kpírí ne ekébhénti ne bākà besonori ebhen bāghò èti ya kepòp beka nò. 4 Ke enyíñ émot echi ne bhe ené mbíkí kòn. Ekòn ené mbi ené bábhonò nyaka ne me epet epu. 5 Tik ye ka enyíñ ene ékú bākwéné ansem, mǎntík nsem ndũ bebú ebheka mǎmpet mǎnkú nòkò berítí betik ebhen bākà nyaka. Mbák épú nò, chon ntwò ntá yeka mféré enyíñ eyeka ene épòkò berónó ndũ nebhet ane yò echi. 6 Ke nchí kaka bhe ndũ enyíñ émot. Bǎpap menyíñ

ebhen bakonó Nikolas bākà nkúbhé mbonyu mpábhé bhò.

7 “Mmũ ane ábhónó batú ángók enyíñ ene Efónó Mandem árème ntá beka bo Kristo. Yéntiki mmu ane ánú ásóré awónem, nchí chye yi mbi be anyie kepepe ekén enòk ene échyè nepém. Yó echi amem *nebhuet manjak Mandem.”

Ekáti ene Yesu ató ntá bõnkwo abhen etok Smáyna

8 Yesu aròk ambi bégháti Jñn be, “Síñ ekáti ene to ntá ángel ane ábhàbheri bõnkwo abhen etok Smína. Síñ kà bó mándíñí bé beyon ebhen béfú ntá Mmũ ane achi nebhet ne ngwenti, yí mmú ágú nyaka ke apetnsem ndũ nepém.” 9 Yesu aròk ambi berem be, “Ndíñí besonori ne kechep ekeka. Ke ndũ baraká Mandem bábhon beyá menyíñ. Ndíñí bebéptí menyíñ ebhen bõ bārème èti yeka. Bóbhò chí bo abhen bārème be bachi bo Israel ene bápú. Báchí chí nkwo Satan. 10 Báké cháy besonori ebhen bétwò be ambi. Ghok ka, mfò befónó bebúbebú àkú chon mǎmfye mbok ayeka ekerékenon ndu memò bhe. Ne chon mǎmbon esonori ndũ manywòp byó. Ke bón ka neka te ndũ newú. Ne chon mǎmbon nepém enen nebhiki bhon ngwenti mbò nta kenókò mbonyune mǎnu bāsot awónem.

11 “Mmu ane ábhónó batú, ángók enyíñ ene Efónó Mandem árème ntá beka bõnkwo. Mmu ane ánú ásóré awónem, newú enen nejwi apay nepú tok yi.”

Ekáti ene Yesu ató ntá bõnkwo abhen etok Pégamum

12 Yesu aròk ambi bégháti Jñn be, “Síñ ekáti ene tó ntá ángel ane ábhàbheri bõnkwo abhen etok Pégamò. Síñ kà bó mándíñí bé beyon ebhen béfú ntá mmu ane ábhónó akparenja nsem epay ane ácháp.”

13 Yesu aròk ambi berem be, “Ndíñí nebhet ane báchí are. Chí nebhet ane enókò kefò Satan echi! Bâte kpírí

† 1:17 Me ke Nchí “Ambi ne Ansem”: Echi enyíñ émot ne “Alfa ne Omega”.

ne me ne bábhíkí bhət besiki nti ne me yě chí ndü mpok ane báwáy Antipas mmu achi nyaka ntísie wa ane ághàti nyaka bđ tetep Mandem ne nti nemot. Báwáy yi nenti eneka ndü ebbhuet ane Satan áchòkò. ¹⁴ Ke mpáy menyin bechi ne bhe ebhén mbíkí kəñ. Mbək yeka bákòño menyin ebhen Balam átònó. Balam átòn nyaka Bálak enyü yí akway beka bo Israel mánkwén ndü bebú, ne be mányíe nenyíe enen bayere bachye mbə akap ntá mandem nsé, ne mánkə nəkə barak épusi. ¹⁵ Enyumot ke échí bé mbək yeka nkwo bəte kpirí ndü menyin ebhen bakoño Nikolas bátòn, * beka bo mankwen ndü nkúbhé bebú ebhen. ¹⁶ Ndu echi nò, tík ká nsem ndü bebú ebheka. Mbák épú nò, chəñ ntwo ntá yeka mandú mpok, nsot akparenja nsem epay wu nò áfù me anyu ne ácháp, nnu ne bhə. ¹⁷ Mmü ane ábhónó batú ángók enyin ene Efónó Mandem árəm ntá beka bənkwo. Mmü ane ánú asot awónem, chəñ nchýe yi nenyíe enen bábhini be mána, enen bábhésé amfay. Ne chəñ nchýe yí ntay nkwo enen nechi pépép, enén básini nnyén nekə aré. Yé mmu abhíkí riní nnyén nekə enə, ebhiki fuet chi mmu ane báchyè yi nò.”

Ekáti ene Yesu átó ntá bənkwo abhen etək Tiatira

¹⁸ Yesu arək ambi beghati Jón be, “Sín ekáti ene ntá ángel ane ábhàbheri bənkwo abhen etək Tiatira. Sín kə bó mándini bé beyəñ ebhen chi beyəñó Mmə Mandem mmü amík ayi apè chuuu mbə néri-ngó, bekak ebhi méngəə nəkə ηwanwəñwan mbə bróns ane básónó ne etanťi ngó báféré ményini aré.

¹⁹ “Nđini betik ebheka, ndini ekəñ eyeka ne enyü básíkí nti ne me. Nđini enyü bəkwək bati ne ndü bəté ne ekébhenti. Ne ndini bé betik ebhén bəkə néne béchá ebhén mbi. ²⁰ Ke enyin echi ne bhe ené mbíkí kəñ. Bə

bərə ngərə ane bábhini be Jésebel am-bak nenti eneká. Yí ábhini mmuet eyi be ndemekepinti ne átòn andwə nəkə bđ betok abha be mánkə nəkə barak épusi ne be mányie nəkə nenyíe enén báyeré bəchyə mbə akap ntá mandem nsé. ²¹ Nchýe yí mpok be ántiknsem ndü bebú ebhi, ke abhíkí ka betiknsem ndü barak epúsi yi. ²² Ghók ká, chəñ ntemsi yí ne neme, ne mbək bo abhen bəkwén berwəp ne yi bábhíkí tiknsem ndü bebépti barak ayi, chəñ nkə bó mámbəñ beyə esəñəri. ²³ Chəñ nsot newú nsak bo abhen bákòño menyin ebhen yi átòn. Ne chəñ beká bənkwo mankem mándini bé Mmə ké nchí chak nkaysi bo ne bati yap, ne chəñ ríkap yəntiki mmu ayeka bəkónó ebhi betik. ²⁴ Ke mbək chí be nkwo achak amem etək Tiatira abhen bábhíkí te kákáti ndü menyin ebhén Jésebel átòn, be bho bábhíkí ghək menyin ebhen mbək bđ bábhini be barak Satan ane áré bhesə, nchí ghati bhe be, mpú chyə be yě ntu áchák. ²⁵ Ndiere enyin émot ke nchí ghati bhe. Tə ká kpirí ndü menyin ebhen mánókó kpáte məmpetnsem. ²⁶ Mmü ane ánú ásré awónem, ne árəñ ambi beka menyin ebhen ndeme te ndu ngwenti, chəñ nchýe yi betan amfay bđ betəkó mmik, ²⁷ nkubhe mbə enyu Etaya áchyé me betan amfay yap, chəñ yí ankém kefə amfay yap ne enəkó kefə ene baghoko ne ese awə. Anchəkəti bhə mbə enyu bádəp etə ntəp amik énehəkəti. ²⁸ Chəñ nchýe yi nembe enen neyinywəp ndu betəñ be anu asot awónem. ²⁹ Mmu ane ábhónó batú ángók enyin ene Efónó Mandem ághàti beka bənkwó.”

3

Ekáti ene Yesu átó ntá eka bənkwo abhen etək Sádís

¹ Yesu arək ambi beghati Jón be, “Sín ekáti ene tó ntá ángel ane ábhàbheri bənkwo abhen etək Sádís. Sín kə bo mandini be beyəñ ebhen bəfú ntá

* **2:15** Echi mbə be nkwo Nikolaus bátòn nyaka nkúbhé menyü menyin ebhen Balam átònó.

mmu ane ábhónjò befónjò Mandem tándramot ne mambe tándramot. 'Ndínjì betik ebheka. Bǎbhøn erítì nnyén besí bho be bǎchí nepém, ené bǎchi bawú. ² Njemé ká mǎmfyé betan be mandu betan ane áróbhé áké kpiki émay mǎngú. Nchí rem nò mbonyune ngó be betik ebheka bébhíkí jwi pòt besí Mandem mmu métòk. ³ Tik ye ka menyin ebhen bǎghókó ne bǎkónjo. Tik ká nsem ndü bebú ebheka, ne kónj ká menyin ebhen bǎghókó. Mbák bǎbhíkí ñeme, chøn ntwó ntá yeka mbò ngép, ne bapu rinjì mpok ane métwò. ⁴ Ke mbók bð bǎbhæet ndü nkwò yeka awu etòk Sádís abhen bǎbhíkí nyop nkú eyap ne bakwap. Chøn bò mánkò ne me ne nden pépép amæet, mbonyune bákway bo abhen bákò ne me. ⁵ Mmu ane ánú asòt awónem báfyè yí éwet pépép amæet, ne mpú fere nnyén eni ndü ekáti nepém. Chøn ndem besí Etaya ne bǎngel be yi achi mmu wa. ⁶ Mmu ane ábhónjò batu ángók enyinj ene Efónjò Mandem ághàti beká bðnkwò.' ”

Ekáti ené Yesu ató ntá bðnkwò abhen etòk Filadélfia

⁷ Yesu aròk ambi béghàti Jñn be, “Sínj ekáti ene tó ntá ángel ane ábhàbheri bðnkwò abhen etòk Filadélfia. Sínj kú bò mándinjì bé beyøn ebhen befù ntá mmü ane achi Nyájá, mmü tetep, yí mmu ákémé efinjì Mfò Debhít. Mpok yi ánéne yé mmu apu kway betyep, ne mpok yi atyebhe, yé mmu apú kwáy ménéne.”

⁸ Yesu aròk ambi berem be, “Ndínjì betik ebheka. Ghók ká, nnéné mbinywop ndó fúú ntá yeka ané yé mmu apú kway betyep. Ndínjì be bǎbhøn chi mandú betan, Yé nó, bǎkònjo eyøn eya ne bǎbhíkí bæ me.

⁹ Ke mbák chí bðnkwò bakoño Satan abhen bǎrem bé bǎchí bo Israel ené bápú ke básè chi nsé, chøn nkú bò mántwò mántep mánén besí ebheká ne nkú bò mándinjì be nkøn be.

¹⁰ Mbák chi bhe, bǎbháre eyøn eya, bǎròk ambi bete kpirí ndü ekébhénti.

Èti yò, chøn mbak ne bhe be bǎké chwe ndü esønori ené étwò memò bo abhen bǎchi fá amik mankem. ¹¹ Métwò mandú mpok. Tè ká kpirí ndü menyinj ebhen bǎbhónjò be yé mmu áké fønò nta kenókó yeka ané átònj bé mánu bǎsot awónem. ¹² Mmu ane ánú ásot awónem, chøn ntep yi mbò ekwap amem ekerákap Mandem Mmu mètòk, yí kefú are wáwák. Ne chøn nsínj nnyén Mandem ne nnyén etòk Mandem yi amæet. Etòk eyò chi Yerúsalem ane nkò ane áfù amfay ntá Mandem átwò fá amik. Chøn nsinj nnyén nekò ena nkwò yi amæet. ¹³ Mmu ane ábhónjò batú ángók enyinj ene Efónjò Mandem ághàti beká bðnkwò.”

Ekáti ene Yesu ató ntá bðnkwò abhen etòk Laodísia

¹⁴ Yesu aròk ambi beghati Jñn be, “Sínj ekáti ene tó ntá ángel ane ábhàbheri bðnkwò abhen etòk Laodísia. Sínj kú bò mándinjì be beyøn ebhen befù ntá mmu ane bǎbhinjì be ‘Amen.’ Yi achi mmü tetep ne Ntísie ane tetep. Mandem afæet chi nta yi ke ághoko menyinj menkem.”

¹⁵ Yesu aròk ambi berem be, “Ndínjì betik ebheka. Bǎchí mbò manyiep amen ásótí, sònj be kesøn, kwen be kekwen! Eri be mǎmbák mbò manyiep bakwen, mbák épú nò, mbò manyiep basøn. ¹⁶ Tëndu bachí mbò manyiep amen ásótí, kwen bð kekwen, sònj bð kesøn, chøn mpá be mferé anyu wa.

¹⁷ Yéntiki mmu yweka árèm be, ‘Nchí münkáp, mbøn beyä menyinj. Mbíkí chep yényinj.’ Ke be bǎbhíkí rinjì be bǎchi ndü ekwet. Bǎchí bo abhen mmu ábhónjò begħò be ntínso, bachí bachébhébo, bachí manemamik, bachí bebhó bewó. ¹⁸ Nchí nie ye bhe be mántwò ntá ya mánkú pú ane básónjò ango bafere ményinj menkem aré bé mǎmbák bð bakáp tetep. Twó ká ku nden pépép mǎmfyé amæet bé mǎnkútí bebhó bewò ebheka ebhen béchyè bhe ntíanwóp. Twó ka, mánkú babhé mǎmfye amik be mánkway begħò mban tetep.

19 “Nchí nyure bo abhen nkónj, nchyé bhò ntèmsi. Fié ye ka betañ beka menyìñ ebhen bechi chak, mantik nsem ndü bebá ebheka. 20 Ghók ká, nchí ambñywəp téé nchí dəp. Mbák mmú aghok eyəñ eya ánéne mbñywəp chəñ nchwe anywóp, nnyíé nenyíé ne yi. 21 Mmu ane ánú ánsət awónem, chəñ nchyé yí betañ be anchəkə ne me ndü enəkó kefo eya, nkúbhé mbə enyũ məmbəñ nnú, nsət awónem, nchəkə ne etayá ndü enəkó kefo eyi. 22 Mmu ane ábhónj batú, ángók enyìñ ene Efónj Mandem ághàti bákwo bo Kristo.”

4

Jñn aghó enəkó kefo Mfay

1 Awu áfúéré nókó, njìñi ngó mbñywəp ane achi fúú amfay. Ne mpət ngók eyəñj mbi ene nnán nyaka ngoko ndü éghàti me menyìñ ne eyəñ mbə ené mmbá. Ngók ndü yə éřem ntá ya be, “Twó wen amfay, ne chón ntəñ wə menyìñ ebhen chəñ befakari.” 2 Témte wu, Efónj Bedyere atwó abhak ne me. Ngó enəkó kefo amfay. Mmũ abhak aré chəkə. 3 Mmúét mmũ wu are kət ñwanwəñwan mbə batay ane bábñiñi be jáspa ne kanélian. * Mbanjátámfonj átée ághabheri enəkó kefo eyə ánkət nəkə mbə ntay émeral. 4 Menək kefo esá nsem menwi békáp enəkó kefo eyə. Bəbatí esa nsem anwi báchókə ndü menəkó kefo. Yəntiki mmu wap abhak ne nkú pépép aməet, ne ntá-kefo anti ane bághókó ne pú. 5 Mmyamyəñ are fú ndü enəkó kefo. Nəbu nkwo nére řemti, nefəñ ansay nəkə. Berónj tándramət bebhak ambi enəkó kefo méndu nəkə mbə *sesay. Berónj bhə chí befónj Mandem tándramət. 6 Enyìñ ébhák besí enəkó kefo mbə manyu. Əngə nəkə mbə glas ane áñəñari.

Menyìñ ménwí ebhen bechi nepém bétée bekáp enəkó kefo, enyu ene émət echi ambi, émət ansem, echák ebhé awónem, enéfú ebhe awóghə. Menyìñ ebhə bébhónj beyá amík ambi

ne ansem. 7 Enyìñ ene ambi ebhak mbə nkə, ene ékòño ebhak mbə nném mpəñ. Enyìñ ene éjwí bérát ebhónj besí mbə nkwanwan, ne ene ejwi menwi ebhak mbə ebhəkə ene éřè amfay. 8 Ndü menyìñ menwi ebhen bechi nepém, yəntiki émət ébhónj bebhap betándat. Yəntiki ebhap ébhák ne amík fúúú, ané amfáy bebhap, ne ané amem bebhap. Báre kway nekway beti ne ngósí keywəməet be, “Nyánjá, nyánjá, nyánjá chi Eta Mandem Betañ Menkem yi mmu achi nyaka, ne achi, ne átwə chəñ!”

9 Ne yəntiki mpok ane menyìñ ebhə bébìti ne béchye kenókó ne bakak ntá yi mmu achi chəkə ndü enəkó kefo, yi mmu achi nepém mpoknkem, 10 bəbati esa nsem manwi béré kwen besí mmu ane achí ndü enəkó kefo mánychye nəkə yi mmu achi nepém mpoknkem kenókó, ne mángəebhe nəkə ntá-kefo eyap amík besí enəkó kefo mánkway nəkə be, 11 “Acha ne Mandem mmu sétòk, wə ke ókwáy mmu ane bo bábñónj berem be betañ ebhe beyá becha mánychye wə kenókó ne bakak éti betañ ebhe, mbənyune wə ke óghókó menyìñ menkem ne chí békónj nkaysi ye ke əghoko bhə ne bechi.”

5

Mónkwəmén asət Ekáti Mandem anene

1 Ngó nkwo ekáti nénép ndü awónem mmu ane achəkə ndü enəkó kefo. Basíñ abhak yəntiki ebhak amem ne ansem ekáti. Báfyé bébháné anyũ ekáti ndü bepók tándramət, bagħəñ. 2 Ne ngó etəñtí ángel Mandem ndu ářem ne eyəñ etəñatəñ be, “Agha ákway befere ébháné ené, anene ekáti ene?” 3 Yě mmu, yě chí ane achi amfay ne Mandem ne yě chí ane áchí amík ne yě chí ane achi etəkó bawú kekway ménéne yó. Yě mmu kekway bépay enyìñ ene básíñi amem. 4 Ndi beyá kebə mbənyune

* 4:3 Jaspə abhəñ nkwo mməet tákə. Ne kanélian chí ntay chú. Yó ankem ághə tontó.

bábhíkí ghə yě mmu ane ákwáy ménéne ekáti nénép eyə, ne yě chi bepəy basij amen achi aré. ⁵ Mũnti amət ndu böbati esa nsem manwi aghati me be, “Képerere di! Yijí mmú ane bábhijí be Nkə Nneréket ane bo Yúdah, Nném ebhárémə Mfə Debhít. Anu asət awónem. Abhəj ngāngan bebhakari bébháné tándrámət ánéne ekáti nenep.”

⁶ Mpok eyə, ngó Mónkwəmén téé nenti enəkó kefə ne menyij menwi ebhen bechi nepém. Mónkwəmén abhak ndü nkwo böbati. Ebhak mbə be mánanə baway nyaka yi. Abhəj babhanə tándrámət ne amík tándrámət. Amík ayi tándrámət chí befónó Mandem tándrámət ebhen bátó mbankem amik.

⁷ Arək ntá mmu ane áchí ndü enəkó kefə asət ekáti nénép eyə nó echí ndü awónem ayi. ⁸ Asóré nókó ekáti, menyij menwi ne böbati esə nsem anwi, bákwen besí Mónkwəmén. Yěntiki mmu wap akém nekínə ne bekwəp ebhen baghoko ne pú. Bekwəbhe ebhə béjwí ne insens. Insens wu atee ndü nenikímuet bo Mandem. ⁹ Menyij ebhə ne böbati bare kway nekway nekə be, “Wə ke ókwáy besət ekáti nénép ómbakari bébháné mbənyune bawáy nyaka wə ne manəj amə amen árónó amik ke ókú bo ne mə be mámbák bo Mandem. Okə nə ntá yěntiki manerékere bho, ne bö yěntiki eyəjótək, ne bö yěntiki etək, ne yěntiki nkwo bho. ¹⁰ Oku bhə be mándəp chí bo abhen óchí mfə wap, ne bo abhen báchiákap ntá Mandem mmu bese sétək. Ne chəj bó mámbak bafə ntá bo fá amik.”

¹¹ Njijí yə, ngó ndü ngémtáy bəángel bate bakabhe enəkó kefə ne menyij ebhen bechi nepém, ne böbati. Ngók beyəj ebhap. ¹² Ngók ndü bə bákway ne eyəj etanətanə be

“Mónkwəmén ane bawáy nyaka, akway mmu ane bo bárəm eti yi be, yi ke ábhónó betanə menkem. yi ke ábhónó menyij menkem yi ke ábhónó nerijíndak nenkem yi ke ábhónó kefə kenkem.

yi ke bo babhəjə bechye kenókó, ne mámbiti

yi ke ábhónó beyə menwəp!”

¹³ Ne ngók ndü yěntiki enyij ene echí amfay, ne ebhen amik, ne ebhen etəkó bawú, ne ebhen amem manyu, bə menkem bere kway be, “Sémbítí mmu ane achi ndu enəkó kefə ne Mónkwəmén. Sénchíe bə kenókó. Kefə kenkem kechi chí ntá yap. Bə ke babhəjə betanə mpoknkem!”

¹⁴ Menyij menwi ebhen bechi nepém berem be, “Amen!” Ne böbati bákwen amik bare chye kenókó ntá mmu ane achi ndü enəkó kefə ne ntá Mónkwəmén.

6

Mónkwəmén abho bébhákari bébháné ndü ekáti

¹ Ngó ndü Mónkwəmén áfére etabhé bebhanə émət ndü betap tándrámət ebhen ekáti nénép. Ngók ndü enyij émət ndu ebhen menwi ésáy mbə nefanə be, “Twó!” ² Ngó mpəjəndík ane pépép ne mmú ane ákə yə. Mmu wu abhak ne nkuet awó. Báchyé yi nta kefə. Afa arək ndu bəpet menu besət awónem.

³ Mpok Mónkwəmén áfére ébháné ené ejwi bepəy, ngók ndü enyij ene ejwi bepəy ndu ebhen menwi érəm be, “Twó!” ⁴ Mpəjəndík achák afú ye ndü nebhet enəkó kefə. Are pe chuú. Báchyé mmu ane ákə yə betanə ndu beferə kpák amik be bö mámbə beway bati. Ne báchyé yi eremé akparenja.

⁵ Mpok Mónkwəmén anene ebháné ene ejwi berat, ngók ndü enyij ene ejwi berat érəm be, “Twó!” Njijí ngó mpəjəndík pyə. Mmu ane ákə yə abhak ne *érúmé awə. ⁶ Ngók enyij mbə eyəj ndu éfú nénti menyij ebhen bechi nepém menwi. Eyəj eyə ere rem be, “Nkáp betik ebhen nywəp nemət ákway beku nkóbhé nchwi enwi. Ne nkúbhé nkáp wu ánkway béku chí nkóp enyü nchwi ane abhíkí tanə esie byo ne epay. Ke báké chəjti bawet ne mmem.”

⁷ Mpok Mónkwəmén anene ebháné ene ejwi menwi, ngók ndu enyij ene

ejwi menwi éřem be, “Twó!”⁸ Ngó ye mpəñóndík ane achi bëmm ne nnyén mmũ ane ákò yə nébhak be Nəwú, ne Etókó Bawú enkojo nəkə yi ansem. Báchyə Nəwú ne Etókó Bawú betəñ be mánsət nenu, ne nsay, ne eghorí neme, ne nnya mběmbe ene fá mmik mángwáy bo abhen bachi ndũ ebhókómik émət ndu bebhəkə mmik menkem menwi.

⁹ Mónkwəmén anene ébháné ene ejwi betay, ngó anten éfémé akap Mandem befónó bo abhen baway nyaka. Bawáy bhə mbənyune bəghāti bho Eyəñ Mandem ne nti nemət.

¹⁰ Ngók ndũ befónó ebhə bébik ne eyəñ etəñatəñ be, “Mandem Acha, wə mmu óchí nyáná, əbhak tetep, chəñ éntat ná ke óntəñ bə mmik abhen bawáy bhese, ónkeme kémbé?”

¹¹ Báchyə ye yěntiki mmu wap éwet ene pépép ne bəghāti bə be mandək ambi beyweməet mandú kpatə mpəy bati bakă betik ne bati bə nkwó abhen bə mmik babhəñə bəway mbə bhə ankwáy.

¹² Mpok Mónkwəmén ánéné etabhé serwə ene ejwi etandat, njini, ngó erémé nenyíkisi mmik. Mmok arəp pyəə mbə nden nekweśé. Ntañ arəp mbə manəñ. ¹³ Mambe áre fú amfay ánkweni nəkə amik mbə kepeménək éken kékwènti amik mpok mbúép atəñatəñ áfòk ne enem. ¹⁴ Nebu nénémsi mbə ekāti nenep ene bápét báféré. Yěntiki njie afa ndũ nebhet ane yə achi, ne yěntiki mmik ane achi nenti nnyén afa ndũ nebhet ane yə achi. ¹⁵ Bafə mmik ne maném bho, ne bəbatí batemé nenu, ne bə bakáp, ne betəñtí bho, ne yěntiki mmu achák, yě chí abhen bachí basem, ne yě chí abhen bapu basem, bábúé bəbhése amem bəbasem, * ketárəbhé ndũ njie egho. ¹⁶ Bäre bhese aré mámbini nəkə njie ne yěntiki setárəbhé be, “Kwén ká kuti bese bé séke ghə besí mmu ane achi chəkə ndũ enəkó kefə ne be ntemsi Mónkwəmén aké bhak ne bhese. ¹⁷ Erémé nywəp enen Mandem

ne Mónkwəmén bátəñ bebənti ebhap néghaka. Agha ákway bəte?”

7

Báfýé bo Mandem berin aməet

¹ Awu áfúéré nókó, ngó bəángel manwi téé ndũ amó-mmik anwi, máncere nəkə babhúép anwi be ake fok antwə yě chi amik, ne yě chí ndũ manyu, ne yě chí ndũ menək.

² Ngó ye ángel achák ndũ áfú atú ane mmok áfú anko nəkə amfay. Akém enyini ene básət befyə berin aməet bo Mandem mmu achi nepém. Ángel wu asáy abhini bəángel manwi abhen Mandem achye betəñ be máncəñti mmik ne bəmanyu. ³ Aghati bho be, “Báké chəñti mmik, báké chəñti bəmanyu ne báké chəñti menək kpatə səmfye erin Mandem aywese nefó yěntiki nkəbetik aywi.”

⁴ Ngók ye ndũ mmu ághāti me mpəy bhə abhen báfýé erin Mandem nefó yěntiki mmu wap. Bəbhak nkə bho bəsa tándrámət nsem manwi abhen báfú ndũ manéréket Israel byo ne apay ankem. ⁵ Ndũ bə mankem, nka byo ne apay bafu ndũ nneréket Júda, nka byo ne apay bafu ndũ nneréket Rúben, nka byo ne apay bafu ndũ nneréket Gad. ⁶ Nká byo ne apay bafu ndũ nneréket Asha, nka byo ne apay bafu ndũ nneréket Náftali, nka byo ne apay ndũ nneréket Manáse. ⁷ Nká byo ne apay bafu ndu nneréket Símiön, nka byo ne apay ndu nneréket Lévi, nka byo ne apay bafu ndũ nneréket Isáka. ⁸ Nká byó ne apay bafu ndũ nneréket Sébulən, nka byo ne apay bafu ndũ nneréket Joséf, ne nka byo ne apay bafu ndũ nneréket Benjamin.

Jñn aghə ngəmtay bə ne nden pépép aməet

⁹ Awu áfúéré nókó, ngó ngəmtay bo abhen yě mmu apu kway bəpay. Báfú ndũ yěntiki etək ne ndũ yěntiki nnerékeré bho. Báfú ndũ yěntiki nkə bho, ne ndũ bə yěntiki eyəñótək. Bəbhak téé besí enəkó kefə Mandem

* **6:15** Basem: Chi mbok ané achi amik, sayri, sayri, ndũ njie. Chí mbok ané áchí antené njie mbə məkət. Mbák babhoko ayə áya, bəbhini bé “Basem”.

ne besí Mónkwómén, ne nden pépép amuet ne bewōaman amō. ¹⁰ Báré bik ne eyōη etajatanη be, “Mandem aywese mmu achi ndu enókó kefō ne Mónkwómén ke bápémé bhesē!”

¹¹ Bōangel mankem batée bakap enókó kefō ne bōbati bhō ne menyih ebhen bechi nepém menwi bhō. Bákwen amik besí enókó kefō báre chyē Mandem kenókó, ¹² mandeme nōkō be, “Amen! Eri bō mándem mpoknkem be Mandem aywese ke ábhōjō betanη. Achi ndiñindak ne abhōη kefō kenkem. Senchyé yi bakak, senchyé yi kenókó, sémbiti yi. Abhōη beyā menwōp!” Amen.

¹³ Mūnti amōt arem ye ntá ya be, “Ntiki bho né ne bewet pépép amuet? Báfú fá?” ¹⁴ Ndem ntá yi be, “Eta, wō ke órījī.” Arem ntá ya be, “Chí bō abhen bafū ndū ereme esōηōri, básō nkú eyap ndū manōη Mónkwómén ne bákū yó erōp pépép. ¹⁵ Eti yō kē bō báté besí enókó kefō Mandem ne báchyē yi kenókó amem eket eyi beti ne ngósí. Ne yí mmu achi ndū enókó kefō ábhák chōη ekuti eyap. ¹⁶ Chōη nsay apú pēre nu bhō, manyiep keperē kwak bhō, mmok keperē kway besōη bō amuet, ne yēnyih echak keperē kway besōη bō amuet, ¹⁷ mbōnyune Mónkwómén mmu achi kekōt ne enókó kefō ábhābheri bhō. Arōη ne bhō ndū babhokó nyén ane manyiep ami áchyē nepém. Ne chōη Mandem antese bō babhesē mankem amik.”

8

Mónkwómén aféré ébháné ene ejwi tándrámōt

¹ Mpok Mónkwómén aféré ébháné ene ejwi tándrámōt, mban akwen arōp nyímí nyímí nyímí amfay ndū ebhók nēhókó nywōp emōt. ² Ngó ye bōángel tándrámōt abhen bachi besí Mandem. Báchyē bhō mbá tándrámōt. ³ Angel achak atwō atee kekōt éfémé akap ne mōnchan pú ane básōη insens amem awó. Báchyē bhō insens * be yi anchem ne nenikímuet bo Mandem mankem, amfay éfémé akap ene pú

besí enókó kefō. ⁴ Mōngo ane áfū ndū insens awó ángel are kó nebhuēt Mandem áchí ne beyōηó nenikímuet bo Mandem. ⁵ Angel wu asōt mōnchán pú wu, afyé ngo amem ane áfū ndū éfémé akap, amese amik. Nebu nebho beremti, nefan ansay nōkō tontó, miámian ankōt nōkō, mmik anyikisi nōkō.

Mmbá

⁶ Bōangel abhen tándrámōt bātōηti ye mmuet befe mmbá eyap tándrámōt.

⁷ Angel ané mbi afe mmbá yi. Témté wu, amaná nebu achem ne ngó ne manōη, bere kwéti amik. Ebhókómik émōt ndu berat ésōηō. Ndū menōk amōt ndū baru arat ásōηō, ne tákō nkem nkwo asōηō.

⁸ Angel ané ajwi bapay afe ayi mmbá. Ne básōt enyih ene echí mbo njie ngo, ené édū mbo ngó, mámése amem manyu. Ebhókó manyu émōt ndū berat éyibhíri erōp chi manōη manōη. ⁹ Ne ndu amōt ndū barū nnya ene echí anyén arat égú enkem. Ne béyihí bachwi ane áchí anyén, ndu amōt ndū baru arat áchōηō.

¹⁰ Angel ane ájwí bārát, afe ayi mmbá, ne eremé nembe néfú amfay, néngō nōkō mbo sesay. Néfú nékwén amem ndū manyén amōt ndu arát. Nékwén nkwo ndū bebhak ebhen manyiep ānyāy amik. ¹¹ Nnyén nembe enō chí Anen. Ndu amōt ndū yēntiki barū nyén arat aróbhé nenēnén. Ne beyā bo bagu eti manyiebhé mō mbōnyune ānēn nyaka tontó.

¹² Angel ane ájwí manwi afe ayi mmbá ne ebhókó mmok émōt ndu berat, erōp chí pyōō. Ebhókó ntan émōt ndū berat erōp chí pyōō. Ndū amōt ndū barū mambe arat aróp chí pyōōō. Ebhókó nywōp émōt ndū berat erōp chí pyōō. Ebhak enyumōt ne ebhókó beti émōt. ¹³ Njihí ye ngó ndū ebhōkō érē te amfāy nebu, émbiki nōkō ne eyōη etajatanη be, “Chōη émbep encha! Chōη émbep echa! Chōη émbep encha ntá bo abhen bachi awu

* **8:3** Insens: Enyih ene ésōηō enchye nōkō erítí eriep.

amik! Bəangel abhén bárovbhé bارات báfe eyap mmbá!”

9

¹ Angel ane ajwi batay afe ayi mmbá. Ngó nembe ndu néfú amfay nékwénéé amik. Báchye nembe enə efñí ménéne nnyū nepi enen nebhihi bhəŋ ngwentí. ² Anene nnyū nepi enə. Móngo are fú are tontó mbə móngo ane áfù ndū nepi enen ngó ádu are. Móngo wu akútí mmok, mbəŋ arəbhe giri giri pyəə. ³ Ngémtay éfú ye ndu móngo wu, ejwi amik. Báchye yə betəŋ betie bho mbə ngá-neghay. ⁴ Bágháti ngémtay eyə be eke chəŋti tákə, ne yě chí menək, ne yěntiki enyih ene égò amik, ne be énychyé esəŋəri chi ntá bo abhen eriŋ Mandem epu bhə nefó. ⁵ Bárov be yə ényok bəbhə ndū batəŋ atay, ke be báké chye ngémtay betəŋ beway yě mmu. Esəŋəri ené ngémtay ébhəŋó béchye bo ebhak mbə bebe ebhen mmu ábhəŋ mpok ngá-neghay ánem yí. ⁶ Mpok yə, chəŋ bo mánjaŋ newú, ke bápú ghó nó. Mámभिŋi newú, ke newú némbəe bhə.

⁷ Ngémtay eyə ebhak mbə mpəŋəndik ene batəŋti berəŋ ebhñenu ne yə. Yěntiki ngémtay abhəŋ enyih anti mbə nta kefə ane bəghókó ne pú. Besí ebhap bebhak mbə ebhen nkwaŋwaŋ. ⁸ Emenénti yap ébhák mbə ene baghəré, ne ámén ayap abhak mbə ane nkə. ⁹ Ngémtay ébhəŋ enyih ambeápak mbə ndé-nenu ane bəghókó ne ese, ndu bekuti mbeápak ne ewat ene éfù ndū bebhap ebhap ebhak mbə beremti ebhen bífù ndu békárik ebhen mpəŋəndik ené érəŋ ebhñenu ntiét ntiét. ¹⁰ Baghó ayap are tie bho mbə ngá-neghay. Ne betəŋ ebhen yə ébhəŋó bekə bə mangok bebe ndū batəŋ atay bere fu ndū baghə yap. ¹¹ Mfə wap chí ángel ane ákémé nepi enén nebhihi bhəŋ ngwentí. Nnyén eni ndū eyəŋ bo Israel chí Abádən, ne ndū eyəŋ Grik chí Apóliən, nə chí “Nchəŋtí menyih.”

¹² Ereme esəŋəri ené mbi éfuet. Ghó ká, béchák bépáy bétwə.

¹³ Angel ane ájwí bátándát afe ayi mmbá. Ngók eyəŋ ene éfú ndū bati éfémé akap pú besí Mandem.

¹⁴ Eyəŋ eyə ére rem ntá ángel ane ajwi bátándát mmu ákémé mbá awə be, “Də bəáŋgel manwi abhen bəgwóré awu nepak nyén-negho enén bábhiŋi be Yúfretis mámfú mándók!”

¹⁵ Bákáŋári ye bəáŋgel manwi bhə bé mámfá mándók mángwáy mmū amət ndū yěntiki bo bati arət. Bábħare nyaka bə aré menəŋ neŋəkó nywəp enə, ndū nkúbhé nywəp enə, ndū ntəŋ wu, ne ndū mmíé enə.

¹⁶ Ngó batemé nenu abhen bákə ne mpəŋəndik. Mmūfu aghati me mpəy yap. Bábħak bə milión besa byó (200, 000, 000). ¹⁷ Ndū kenó amík antifu, ngó mpəŋəndik ne bə abhen bákə yə. Báfye ndé-nenu ené bəghókó ne esé ndu bekuti mbeápak eyap. Ndé nenu eyə ebhak chuu mbə ngó, ébhák mbə nkwaəbhé nebu, ébhák nkwaə mmuet sekək sekək. Batí mpəŋəndik abhak mbə bati nkə. Ngó ne móngo ne *eribhé sólfə, * éré fu mpəŋəndik eyə anyu. ¹⁸ Beghori ebhə berat, nə chí, ngó, ne móngo, ne eribhé sólfə, bífú anyū mpəŋəndik bəwáy mmu amət ndū yěntiki bə bati arət. ¹⁹ Betəŋ abhen mpəŋəndik eyə bífú nyaka chí ndū manyu yap ne ndū baghó yap. Baghó yap achi nyaka mbə nnyó. Abhəŋ batí. Ne baghó yə ke yə énəm nyaka bo enchye nəkə bhə esəŋəri.

²⁰ Bakwaŋwaŋ abhen bebéptí menyih ebhə bébhíki way, ketíknsəm ndū menyih ebhen bə bəghókó ne amə. Bó kerə bechye kenókó ntá befəŋó bebábeba, ne ntá bəmandem nsé abhen bə babhəŋ bəghókó ne pú, ne abhen bəghókó ne silbha, ne abhen bəghókó ne bróns, ne abhen bəghókó ne batay, ne abhen bəghókó ne menək, ne bəmandem nsé bhə bápú ghə mbaŋ, bápú ghok mbaŋ, ne bapu kə! ²¹ Bəbhə ketíknsəm yě chí ndū neway bho awap ne yě chí ndū baraká

* 9:17 Sólfə: Enyih ene básət beghoko ekém ne yə.

njo ayap ne barak épusi ayap, ne yě chi ndũ aghɛp awap.

10

Angel asɔt mókati nénép achák

¹ Awu áfúéré nókó, ngó etan̄tí ángel achak ndu áfú amfay ásɛp amik. Nebhán nékáp yi. Mban̄ táfon̄ abhak amfáy ntí ywi. Besí ebhi méngɔ nəkɔ mbɔ mmok, ne bekak ebhi mbɔ bekwabhé ngó. ² Mókati nénép ane mánéné abhak yi awɔ. Atee ekak awónem eyi ndũ manyu, atee ené awóghɔ ebhi. ³ Abik ne eyɔn̄ etan̄atan̄ ené échí mbɔ ené nkɛ ane ábik. Abíkí nókó, nefan̄ asáy ndɔn̄ tándrámɔt. ⁴ Nefan̄ asay nəkɔ ndɔn̄ tándrámɔt, nde yan̄ besin̄ enyɔn̄ ene nefan̄ árémé. Ke ngók eyɔn̄ ene éfú amfay ndu éghàti me be, “Ɔké kɛ yě mmu ándíní enyɔn̄ ene nefan̄ asáy ndɔn̄ tándrámɔt arem. Késin̄ yɔ.”

⁵ Angel ane ngó ndu atee ne ekak émɔt ndũ manyu, ekak echak ebhi, asá awónem ywi amfay. ⁶ Ayíkí ndũ nnyén mmu ane achi nepém mpoknkem, mmu ane ághókó mfáy ne mmik ne yéntikí enyɔn̄ ene echí amfay ne ene echí amik, aghoko manyu ne yéntikí enyɔn̄ ene echí amem. Ayíkí arem be, “Mpok bepɛt bechɔnti apu! ⁷ Ke mpok ángel ane ajwi bɔángel tándrámɔt áfè chɔn̄ ayi mmbá, nkaysi Mandem ane áchí bhésé bhésé áfu kponɔron̄, nkúbhé mbɔ enyũ yi ághátí nyaka baremé kep̄inti bhi.”

⁸ Eyɔn̄ ené éfú amfay, ené nnán ngókó epɛt eghati ye me be, “Dók sɔt mókati nénép ane achi fuu awɔ ángel ane achi téé ne ekak émɔt ndũ manyu, ekak echak ebhi.”

⁹ Ndək ntá ángel wu, ngati yi be anchye me mókati nénép wu. Aghati me bé, “Sɔt yó nyié. Chɔn̄ émbak wɔ anyu mbɔ bawéré betu, ke amem menyie éndɔbhe nenénén!” ¹⁰ Nsɔt ye mókati nénép wu awɔ ángel nyié. Éré nyɔnti me anyu mbɔ bawéré betu. Ke nnyié nókó, ékú menie ebha béróbhe nenénén. ¹¹ Bághátí ye me be, “Ɔbhɔn̄

bépét berem nkaysi Mandem ane áyíní beyá bho, ne beyá betək, ne beyá beyɔn̄ótək, ne beyá bafɔ.”

11

Mandem ató baremé kep̄inti bati apay

¹ Awu áfúéré nókó, báchye me enəkó njenti ne bághati me be, “Dók yenti ekerákap Mandem, ónjenti efeme-akap, ómpay bo abhen báchyè Mandem kenókó are. ² Ke kényenti senta ekerákap. Dɔ nebhaet wu, mbɔnyune bárɔ yi ambak ntá bɔ abhen bábhíkí rin̄i Mandem. Ne chɔn̄ bóbhɔ mánjati etək Mandem * ne betan̄ ndũ batan̄ besa bepays nsem apay. ³ Chɔn̄ nchyé betan̄ ntá batisie bha bapay, mámbak ne nden ákpá amuet, nto bhɔ be mandək mangati bo ntó ena, ndũ manywɔp (1, 260) nka amɔt ne besay byo ne arat.”

⁴ Batisye abhen bapay ke báchi téé besí Mandem mmũ mmik nkem achi yi awɔ. Bó báchi menək ólif bepays ne menək ebhen bépəkɔ berón̄jɔ bepays. ⁵ Mbák bɔmpap abhap báyan̄ bekɛ bhɔ enyɔn̄, ngó áfú bhɔ anyu ámen bhɔ. Enyu eyɔ ke báway ye agha ane áyan̄ bekɛ bhɔ ebéptí enyɔn̄. ⁶ Bɔ abhen bati apay bábhɔn̄ betan̄ bekem manyiep be ake kwɛn ndũ manywɔp ankem ane bɔ bághàti bɔ menyɔn̄ ebhen Mandem afyé bhɔ anti. Babhɔn̄ betan̄ bekɛ manyiep andɔp chi manɔn̄. Ne bábhɔn̄ betan̄ bechye bɔ mmik menyũ bebéptí menyɔn̄ menkem.

⁷ Mánán̄ mánán̄já béghátí bɔ menyɔn̄ ebhen Mandem áyan̄ bɔ mangati bho, nnya mbámbe ane áfu ndũ nepi enen nebhiiki bhɔn̄ ngwenti ánu ne bhɔ ansɔt awónem, angway bhɔ. ⁸ Berene ebhap mémbak gɛepti gɛepti ndũ nkɔngɔ egɔ ene bágó nyaka Acha wap ndũ ekotákátí aré. Bábhɔn̄i yɔ ndũ kémbáep be, “Sódóm”, mbák épú nɔ, mambin̄i be, “Ijip.” ⁹ Chɔn̄ bɔ mmik mankem, ne manéréket ankem, ne bɔ beyɔn̄ótək menkem, ne bɔ betək

* 11:2 Etək Mandem: Chi Yerúsalem.

menkem mántwə mámpkək berené bawú bhə ndü manywəp arat ne ebhək, kəka mámbémé bhə. ¹⁰ Chəñ bō mmik mámbəñ beyă manák, mánto bati akap ne mányie epa mbənyune baremé kep̄inti bhə bati apay bächyè nyaka bhə beyă esəñari. ¹¹ Ke éfúéré nókó manywəp arat ne ebhək Mandem áká ýyu eyi ene échye nepém échwé bhə aməet. Bápetnsem ndü nepém, báteté. Beyă becháy békem bo mankem abhen bágħó bhə. ¹² Baremé kep̄inti bhə bati apay bágħók ye eyəñ etañatanə ene éfú amfay érem ntá yap be, “Twó ká wen amfay!” Bára rəñ amfay amem ekpəkó nebhan, bōmpap abhap bate mámpəkə nəkə bhó. ¹³ Nkúbhé mpok eyə, erémé nenyikisímik ékwén, ne eket émət ndü yəntiki beket byo amem nném etək, ébáy mməet amik. Nká bho tándramət bəgu ndü nenyikisímik enə. Bécháy békém abhen bábħíkí gu. Bára chyé kenókó ntá Mandem mmu achi amfay.

¹⁴ Erem esəñari ené éjwí bəpay éfuet. Ghó ká, ené ejwi berat étwə mandú mpok.

Angel ane ajwi bati tándramət afe aywi mmbá

¹⁵ Awu áfúéré nókó, ángel ane ájwí bati tándramət afe aywi mmbá. Ngók betantí beyəñ amfay, méndeme nəkə be, “Mandem Acha aywese ke ábhónó betan bekem mmik nkem néne mbə Mfə mpoknkem. Yí ke ákəm mmik néne ne Mpe me yi afyé nyaka bariəp be ätò.” ¹⁶ Bōbati esa nsem manwi abhen báchí chókó besí Mandem ndü menəkó kefə bákwen amik bächyè Mandem kenókó ¹⁷ mándeme nəkə be, “Mandem Betan Menkem, Acha, wə mmu óchí echəñ, əbhak nyaka, séchyè wə bakak ndu ósóré betan ebhe, ne wəmbəñ ənáná óbhó bekem mmik mbə Mfə. ¹⁸ Bō abhen bábħíkí rīñi wə bábè nyaka nti ne wə. Ke mpok akway ane ótəñ bhə ebhe bebənti. Mpok akway ane ótəñ bo abhen bagú. Mpok akway ane ókap bō betok bhe,

ónkap baremé kep̄inti ne bōbhe mankem,
ónkap bo abhen bächyè wə kenókó,
yě chi ndéndeme bho, yě chi manem bho,
mpok akway ane ónəñə ne bo abhen bəwəy bati fá amik.”

¹⁹ Mánéne ye ekerákap Mandem ené échí amfay. Ngó ekabhé nku amem. Myamyan əre kət. Nebu nère remti, nefan ansay nəkə. Nenyikisí mmik negho nékwén. Amaná nebu aré kwenti tontó.

12

Jñn aghó ngərə amət ne nnya mbúmbu

¹ Awu áfúéré nókó, ngó erémé erīñí maknkay ene ébhésí amfay. Ebhak chí ngərə ane afyé mmok aməet mbə nkú. Ntan əbhák anten bekek ebhi, ne nta kefə ane áchí yi anti abhón mambe byo ne apay. ² Asene ne menie, ambiki nəkə ndü ánəñsi ne beyă bebe.

³ Erīñí maknkay echak ébhésí amfay. Ngó ereme nnya mbúmbu ane ápe chuúu ne bati tándramət, ne babhan byo. Yəntiki ntí ábhón aywi mónta kefə. ⁴ Ngó ywi áyá ndü mambe amət ndü baru arat ámése amik. Ate besí ngərə wu nə ánəñsi, ánoñ nəkə menyie mmə ane yi ánəñsi bebhe.

⁵ Abhé mómbakanem ane ábhónó bekem bō yəntiki etək mbə Mfə ne enəkó kefə eyi ene bágħókó ne ese awə. Báfónə mówu témté bārək ne yi ntá Mandem besí enəkó kefə eyi. ⁶ Ngərə abhé arək amem baso, nebhuet ane Mandem atəñti ntá yi be máne yi are ndü manywəp nka amət ne.

⁷ Nenu nékwén amfay. Máykel ne bəángel abhen bachi anten yi báre nu ne nnya mbúmbu ne bəángel abhen bákəño yi. ⁸ Ke Máykel ne abhi bəángel básət awónem amfáy yap, bō keperə bhəñ nebhuet amfay.

⁹ Básət ye etantí nnya mbúmbu ne bəángel abhen bachi anten yi báfemeri amik. Bábħīñi nnyó ane te nyaka yə be Mfə befónó bebúbəbu, ne nnyén eni nechak be Satan, ndu yi achi mmu árəwə bō mmik.

10 Awu áfúéré nókó, ngók eyon etanatan amfay. Ere rem be, “Néne, Mandem aywese apémé bõbhi. Chon ambak Mfõ bõbhi, ankem bõ ne betan ebhi. Néne, chon Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be átò ambón betan amfäy mmik nkem, mbonyune manan basot mmu ane ábhare nõkõ bõmayese barak amuet besí Mandem beti ne ngósí, báfemeri fá amik. 11 Befuet ndũ manon Mónkwómén ne ndũ Mbok Ndíndí ane baghati bho, bõmayese mánu ne yi basot awónem. Báka nyaka bechye nepém enap nkwo. 12 Ndu echí nõ, mfäy, bõn ye manák. Bë mankem abhen bächí amfay, bõn ká manák! Ke mbák chi mmik ne manyu, eyak echí ne bhe mbonyune Mfõ befónõ bebábembu asep atwõ ntá yeka ne beyä echók mbonyune yi arinjí be mpok ayi arõp chi kekwo!” 13 Mpok nnya mbámbu ághó be básot yi báfemeri amik, abho bekonõ ngoré ane ábhé móbakanem anet. 14 Ke báchyé ngoré wu bebhap bepay ebhén nném ebhõkõ be yi ándé, ámbué nnya mbámbu andõk amem baso, ndũ nebhuet ane bábhõnõ mene yi ndũ mamié arat ne ebhõk ndũ nebhuet ane nnya mbámbu apu kway beku yi yënyinj. 15 Nnyó áré gboko manyiep anyu amen achi mbõ nnyén bé némpókó yi mbõ eghori manyiep. 16 Ke mmik akwak yi. Begháré béfú aré menyu nnyén enen néfù anyũ nnyó. 17 Nnya mbámbu ábé yé nti ne ngoré wu. Arõk menu ne bõbhi ne bebharé bõbhi. Bõbhi bhõ chi bo abhen bábhure bebhé Mandem, ne báte batísie ndũ menyinj ebhen Yesu áká bo barinjí. 18 Nnyó áte ye ndũ ësiép, angõkõ manyu ánon nõkõ aré.

13

Nnya mbámbu afú amem Manyu

1 Awu áfúéré nókó, ngó nnya mbámbu ndu afú amem manyu. Abhõn bati tándramõt ne babhan byo ne bõntã-kefõ byo ndu babhan ayi. Yëntiki ntí ywi ábhõn nnyén enen nérèm ebábhu eti Mandem. 2 Nnya

yõ abhak mbõ mbé. Bayarékak ayi ábhak mbõ ane nnya mbámbu ane bábhinjí be béé. Nnyu yi ábhák mbõ ane nkõ. Nnya mbámbu achye nnya yõ betan ebhi ne enõkõ kefõ eyi ne betan ebhen yi ábhõnõ. 3 Ntí nnya yõ ámõt ábhõn erem ebhé efuet ene étõn be báchyé nyaka yõ efuet ene ekway beway yõ ke efuet ére égú. Bõ mmik mankem bábhák maknkay, babho begbok chi nnya yõ. 4 Bo béré chye nnya mbámbu kenókõ mbonyune yõ achyé betan ebhi ntá nnya mbémbé yõ. Báre chye kenókõ ntá nnya mbémbé mándeme nõkõ be, “Agha áchí mbõ nnya mbémbé ne? Agha ákway menu ne yó?”

5 Báchyé yõ mbi bépanyu ne bérem ebábhu eti Mandem. Báchyé yõ mbi bebhõn betan amfay bo ndũ batan besa bepay nsem apay. 6 Abho bérémb bebepítí menyinj eti Mandem, ne eti nnyén Mandem ne eti nebhuet béchõkõ Mandem ne eti bo abhen bachi amfay. 7 Ne báchyé yõ mbi be ánu ne bo Mandem ánsõt awónem. Ne báchyé yõ betan amfay yëntiki nneréket bho ankem fá amik, ne amfäy bo Mandem, ne amfäy bõ yëntiki eyonõtõk ne amfäy bõ yëntiki etõk. 8 Chon bõ mmik mankem mánychye yõ kenókõ, nõ chi bo abhen bábhiki sinj manyén ayap amem ekátí nepém te mpok mmik ábhíkí re bho. Ekátí yõ chi ene Mónkwómén mmu báwáy nyaka.

9 Mmu ane ábhõnõ batú ángók! 10 Mmu ane Mandem árémbé be mánkém yi, chon mánkem. Mmu ane áwáy bho ne akparenja, chon mángwáy yi ne akparenja. Ndu echí nõ, bo Mandem babhõn bétéé kpirí ne mándõk nõkõ chi ambi ndũ neka enap ne Yesu.

11 Awu áfúéré nókó, ngó nnya mbámbu achák ndũ afú amik. Abhõn babhan apay mbõ Mónkwómén ne eyon eyi ébhák mbõ ene nnya. 12 Are ku menyinj ne betan ebhen nnya ane mbi menkem besí bhi. Akõ mmik ne bo abhen bachi are mánychye nnya mbi mmũ efuet eyi égú kenókõ. 13 Nnya ane ajwi epay yõ áká beyä menyinjí

maknkay. Are ku te bé ngó amfu amfay antwə amik bō mángwə nəkə. ¹⁴ Afuét ndü menyinjí maknkay ebhen báchyé yi mbi be ánkə besí nnya ane mbi arwó bō mmik. Aghati bhó bé mángókó ntíako ane bə básət manchye nəkə kenókó ntá nnya ane achi nepém yěndu mánánj báchyé nyaka yə efuət ene ekway beway yə ne akparenja. ¹⁵ Mandem achye nnya ane ájwí epay mbi, yó akə ýyu ene échyè nepém échwe amuət ntíako ané nnya ane mbi. Ntí-ako wu abho berem kepi. Akə be mángwáy bo abhen bábhíkí chye yə kenókó. ¹⁶ Nnya ane ájwí epay akə nkwo be mámfyé erij, yě ndü awónem, yě ndü nefó yěntiki mmu. Yí mánkə nə ntá ndéndeme bho ne maném bho, ne ntá bō bakáp ne bachébhébhə, ne ntá bo abhen bápú basem ne abhen bachi basem. ¹⁷ Akə nə bé yě mmu áké bhəj mbi beku ne yě chí beti enyinj kpaté erij ene nnya mbi embak yi amuət. Erij eyə chí nnyén nnya yə, mbák epu nə, mpáy ane áté ndü nnyén eni. ¹⁸ Mmü abhəj bébhəj nerinjíndak. Mmu ane ábhónó keboh árinj enyinj ene mpáy ane achi amuət nnya yə átəj. Mpáy yə chí mpáy bakwáňwanj ne mpáy yə chí bəhundred batándat ne besa berat nsem betandat (666).

14

Bo abhen Mónkwəmén ápémé bákway nekway

¹ Awu áfúéré nókó, ngó Mónkwəmén téé amfáy njie Sion. Bō nka besa tándramət nsem nka enwi bábhak ne yi (144,000). Básinj nnyén Mónkwəmén ne enén Etayi ndü nefó yěntiki mmu wap. ² Ngók eyəj ene éfú amfay. Ebhak me batú mbo ewaré tutunyén ne mbə nefanj ane ásáy ne mbə eyəjə bakinj ane bō bákweť. ³ Bōbhə nka besa tándramət nsem nka enwi báre kway nekway nekə besí enəkó kefə Mandem ne besí menyinj menwi ebhen bechi nepém ne besí bōbati. Yě mmu keka beghək nekway nə ébhíkí fuət chi bō

nka besa tándramət nsem nka enwi abhen Mandem ápémé, aferé amik. ⁴ Bōbhə ke bachi pépép besí Mandem mbənyune babhíkí nyóp mmuət ndü baraká kebhuere ne baghoré. Bó ke bákəjə Mónkwəmén yěntiki ebhak ene yi árəj. Bōbhə ke Mandem ápeme ndü nkwo bō mmik be mámbak ntá yi ne ntá Mónkwəmén. ⁵ Bábhíkíre sense wáwák mbənyune bábhíkí bhəj békwené.

Jñn aghə bəángel barat

⁶ Awu áfúéré nókó, ngó ángel achak ndu árə te amfáy nebu. Are twó ne Mbok Ndíndí ane áfú ntá Mandem ne achi tetep mpoknkem. Are twó ne yə ntá bō mmik, nə chí, bōbetək menkem, ne bō manéréket ankem, ne bō beyəjətək menkem. ⁷ Angel arem ne eyəj etanjatəj be, “Cháy ká Mandem mándem be menwəp ebhi beya becha mbənyune mpok ane yi átəj bo agháká. Chié ká yi kenókó! Yi ke ághókó mfay ne mmik, ne bəmanyu, ne babhok ané manyier ányáy are.”

⁸ Angel ane mbi árəj nókó achak abhesi andeme nəkə be, “Erem etək Bábilon ékwən búp. Echəntí bō betəkó mmik mankem ne bepə barak epúsi yi. Echí mbə be échyé bhə mmem batanjbatəj mányu.”

⁹ Angel ane ajwi barat árəj nókó, achak abhesi andeme nəkə ne eyəj etanjatəj be, “Yě agha ane áchyè kenókó ntá nnya mbámbə ane áfú amem manyu ne ntíako yi, ne anka be mámfyé erij eyi ndü yě chí nefó eni ne yě chí ndü awə aywi, ¹⁰ chəj yi nkwo anyú mmém bebənti Mandem amen Mandem afyé ndu nkəp anjwi tēp yi ke chəpti mə ne manyier ndu áyanj mántanj. Ne chəj yi wu ambónj nném esəjəri amem ngó ane ádu ne *sólfo, besí bəángel Mandem ne besí Mónkwəmén. ¹¹ Móngo ane áfú ndü ngó ane mmu wu achi amem apú may. Bo abhen báchyè nnya mbámbə ne ntíako yi kenókó ne báka be mámfyé erij nnya yə bə amuət bápú bhəj chəj neywəmmuət ndü esəjəri eyap beti ne ngósi.”

12 Ndu echi no, bë bo Mandem, bë bho bãbhàre bebhé Mandem, bë bho bãbhónó nekà ne Yesu, tè ka kpiri ne ekébhéntí.

13 Ngók yé eyon ene éfú amfay érem be, “Sín menyin ebhen amik: Bebho echon, eri echa ntá yéntiki mmu ane ágú ené yi ábháré mmuet ne Yesu Acha ne nti nemot.” Éfónó Bedyere árem be, “Echi tetep, chon yi ambon neywémuet ndü betik ebhi mbonyune nsáy betik ebhi ákonon yi.”

Enyin ene ebhəno befakari ne bə ndü ngwenti mmik

14 Awu áfúéré nókó, ngó ekpókó nebhan enen pépép ne mmü are chokó mbó Mmu ane áfú ntá Mandem. Nta kefó ane bághókó ne pú abhak yi anti, ne ngak ane ácháp abhak yi awó ndu bekpót mbwót. 15 Angel achak áfú amem ekerákap Mandem arem ne eyon etanatan ntá mmü ane achi chokó ndü ekpókó nebhan be, “Bo békpót mbwót ane anan ape ne ngak aye mbonyune mpok beferé yó ndu betókó mmik aghaka.” 16 Mmü ane achi chokó ndü ekpókó nebhan áfon ye ngak ane achi yi awó ndü betókó mmik áféré mbwót nkem.

17 Awu áfúéré nókó, ángel achak afú ndü ekerákap Mandem ene echi amfay. Yi nkwó abhón ngak ane ácháp ndü bekpót mbwót. 18 Angel achak afú kékwót éfémé akap. Awú abhón betan amfay ngó. Arem ntá ane akeme ngak bekpót mbwót ane ácháp ne eyon etanatan be, “Kpót kepem énoék ékén bãbhini be grep amik nyokoti mbonyune kénán képe.” 19 Angel wu áfon ye ngak ndü betókó mmik menkem, akpót kepeménok, anyokoti, ato amem neyaré grep. * Eyó enkem étón be Mandem anan abénti tontó. 20 Báyát kepem ekó amem neyaré grep antí etok. Manon afú wu are. Manon mó ajwi amik mbó meta amot ne ebhok, ne aghonon kpát besap ebhi beghaka mbó bokilometa besa byo (200).

15

Jñn aghó beghori ebhen ngwenti

1 Ngó erem erin ne erini maknkay echak amfay. Ngó boángel tándramot, ne beghori tándramot ebhen bechi beghori ebhen ngwenti mbonyune bó ke beton bebenti Mandem ebhen bétwó ndü ngwenti. 2 Ngó erem enyini maknkay mbó manyu. Ebhak mbó amaná nebu ne énkot noko nwanwanwan mbó glas ane ngó achi amem. Ngó bo abhen mánu ne nnya mbúmbu ne ntíako yi ne mpáy ane áté ndü nnyén nnya mbúmbu, mánu basot awónem. Bóbhó bátée angoko manyu wu ne bakin ane Mandem áchyé bhó abhak bó amó. 3 Bátée angoko manyu wu mánkway noko nekway Moses mmóbetok Mandem ne enen Mónkwómén be, “Acha, Mandem Betan Menkem, menyin ebhen óká chi manem menyin ne menyini maknkay!

Wó, Mfó betok menkem, menyin ebhen ókú bébhak chi chak. Ne óhí tetep. 4 Acha, agha ábhíki bhon bechay wó? Agha ábhíki bhon bechye wó kenókó? Wó ke óhí nyáná. Wó ké bë betok menkem bãbhónó bétwó besí ebhe manchye kenókó mbonyune mankem manan bághó be menyin ebhen óká menkem bechi chak”.

5 Mánáná nókó békway, ngó eket Mandem amem etem amfay. Ebhak fúú. 6 Boangel tándramot abhen bápókó beghori tándramot amó báfú ndü ekeré Mandem eyó. Bábhák ne nden pépép amuet, ne *nkuet ene pú ambeápak. 7 Enyin émot ene echi nepém ndü ebhen menwi échye boángel bhó tándramot bekwop ebhen pú tándramot. Beijwi ne bebenti Mandem ane achi nepém mpoknkem. 8 Móngo ajwi amem ekeré Mandem eyó. Afú ndü keném ne betan Mandem. Yé mmu kebhan mbi bechwe amem ekeré Mandem. Beghori tándramot ebhen boángel tándramot bakeme amó bébhon nyaka befaat kpik.

* 14:19 Neyaré grep: Mbok ane báyát kepemé grep are be nnok yi ámfú, mánsot manku mmém grep.

16

Jōn agho bekwabhé bebēnti Mandem

¹ Ngók ye eyōh etanatan ené éfú ndū ekeré Mandem ndū éghàti bōángel tándrámōt be, “Dók ká to bebēnti Mandem ebhen bechi amem bekwabhé bebēnti ebhi tándrámōt ndū mmik nkem.” ² Angel ane mbi arak apikiri eyi ekwabhé bebēnti Mandem amik. Nkúbhé mpok yō befuēt ebhen ménēm tontó bété amuet bo abhen baka nyaka be mamfyē bō erih ene nnya mbámbu amuet ne báchyé mandem nsé yi kenókó.

³ Angel ane ajwi bapay apikiri eyi ekwōp amem manyu. Manyu ayibhiri arōp mbō manōh amen ngú, ne yēntiki enyih ene echi nepém amem manyu égu.

⁴ Angel ane ajwí bārát apikiri eyi ekwabhé bebēnti amem manyén agho ne bōmanyén ne ndū bebhak ebhen manyier anyay are. Manyier mankem arōp chi manōh. ⁵ Ngók ndū ángel ane ábhōjō betan amfāy manyén árēm ntá Mandem be, “Wō óchí Nyáná. Wō óchí néne ne óchí nyaka! Óchí chak ndū ntēmsi ane óchyè. ⁶ Bo bákū manōh bo Mandem ne amen baremé kepinti Mandem arōh amik. Èti yō ke óchyé bhó manōh mányu. Eyō ékway ne bhō”. ⁷ Ngók ye eyōh ene éfú ndū éfémé akap Mandem eyō éndeme nōkō be, “Acha, Mandem Betan Menkem, óchyè bho ntēmsi enyu ene echi sayri ne chak”.

⁸ Angel ane ajwí manwi apikiri eyi ekwōp ndū mmok. Báchyē mmok betan besōh bō mbō ngó. ⁹ Mmok ásōh bō mbō ngó, Yē nō bō ketíknsēm ndū bebá bhap. Bó kēka bechyē Mandem kenókó èti keném eki. Bāre rēm chi ebábu èti Mandem mmu ábhōjō betan amfāy beghori ebhō.

¹⁰ Angel ane ajwí batay apikiri eyi ekwōp ndū enōkó kefō ene nnya mbámbu. Ejuri ékwén amuet bo abhen yi achi Mfō wap. Bō bábho meja bari yap ndū beyā esōhōri ene bō bachi are, ¹¹ ke bō ketíknsēm ndū bebépti menyih ebhen bō bákā. Mándeme nōkō chi ebábu èti Mandem mmu achi amfay

mbōnyune befuēt ebhap ne bebe békā nyaka bō bachi ndū beyā esōhōri.

¹² Angel ane ajwí batandat apikiri eyi ekwōp amem nyén negho enen bábhinji be Yufretis. Nnyén néwó nenkem bé bafō abhen báfú atú ane mmok áfú mambōh mbi bekinji. ¹³ Ngó befōjō bebábēbu berat. Bébhak mbō mánsāh. Emōt efu anyū nnya mbámbu, echak éfú anyū nnya mbémbé ne enéfú anyū ndemekēpinti nsé. ¹⁴ Befōjō ebhō chi befōjō bebábēbu. Békā menyihí maknkay ne bérók ntá bafō mmik mankem ndu beku bō manchēm nebhuēt amōt be mánu ne Mandem Betan Menkem ndū nywōp enen yi átāh chōh bo.

¹⁵ Yesu Acha árēm be, “Ghó ká, métwō mbō ngép. Chōh éndi encha ntá mmū ane achi pē ne ákēm nden eyi sayri be áké kō ebhowō, ntíanwōp ankem yi besí bho.”

¹⁶ Befōjō bebábēbu bhō békū bafō mánhem ndū nebhuēt wu nō bábhinji ndū eyōh bo Israel be Amágedōn.

¹⁷ Angel ane ajwí tándrámōt apikiri eyi ekwōp ndū mbéep. Eyōh etanatan éfú ndū ekeré Mandem nebhuēt ane yi achi ndū enōkó kefō eyi be, “Ndak ámay!” ¹⁸ Mmyamyan are kōt. Nefan are sáy, nebu néndemti nōkō. Ne erémé nenyikisimik nékwén. Te Mandem ághókó bō, enyū nenyikisimik enō nébhíki re fakari. Enō nétāh necha. ¹⁹ Erēm etōk ékóre ndū bebhōk berat. Betōk begho ne betōk mmik bechak békwen. Mandem ake ghōkōntik erēm etōk Bábilōn ndū beku yō enyu mmém bebēnti bhi. ²⁰ Betōk ebhen bechi nenti nnyén ménēmsi. Njie enkem nkwo enēmsi. ²¹ Amaná nebu áfú amfay ánkweni nōkō amik. Achíkiti enyu ené yēntiki nemōt nébhak mbō bōkilo besa bepāy nsem byo ndū menwōp ebhi. Are kwenti bō amuet kpát babho berēm ebábu èti Mandem èti esōhōri eyō.

17

Jōn agho ngōré-nekō amōt ne nnya mbámbu

¹ Angel amot ndü abhen tándrámat abhen bakeme bekwap tándrámat atwó arem ntá ya be, “Twó, chon ntan wó ntémsí ane Mandem áchye chon nta nném ngoré-nekó, nó chi, erem etok ene echi kekwat ne beyä manyén agho. ² Bafó mmik báku epúsi ne yi, ne bö mmik mányú mmém ami kpát bákwen, báku epúsi ne yi.” ³ Angel Mandem wu apoko me ndü Efónó arak amem baso. Aré, ngó ngoré amot choko amfay nnya mbámbu ane ápe chuuu. Nnya mbámbu yo abhón bati tándrámat ne babhan byo. Manyén ane básíní abhak amuet nnya yo ne ábhák manyén ane árém ebábu éti Mandem. ⁴ Ngoré wu asobheri mmuet ne nden ene echi chuu, enyü nden ene bafó báfyé, ne menyin pú, ne menyin nkáp, ne menyin befyé emi ebhen bághókó ne böbatay beyä nkáp abhen bábhini be pél. ⁵ Mánan nyaka basiñ nnyén ndü nefó eni. Bö kerini ntí nnyén eno. Nnyén éneré nébhak be, “Nném etok Babilon chi nnó baghoré-nekó ne bepö menyin ndü mmik nkem.” ⁶ Ngó bé ngoré wu anán anyü nyaka manon bo Mandem abhen baway éti bakoño Yesu ne nti nemot. Manon bo Mandem akém yi mbó mmém.

Mpok ngó ngoré wu mbak maknkay. ⁷ Ke ángel arem ntá ya be, “Ndaká yí ochi maknkay tontó? Chon ngati wó enyin ene echi bhésé bhésé éti ngoré ne ne nnya mbámbu ane bati tándrámat ane apoko yi ne babhan byo. ⁸ Nnya mbémbé ane óghó achi nyaka nepém, ke néne apét apú, ne abhan befu ndü nepi enen nebhiki bhon ngwenti, be andak ndü nebhuet ane babhono báway yo, ndak amay. Bo abhen babhiki sin manyén ayap te nebhómik, bágho chon yo mámbak maknkay bé achi nyaka ke néne apét apú ne chon ampetnsem ndü nepém. ⁹ Eyo éyan ye be yéntiki mmü ámbón kebon. Bati tándrámat ate ndü njie egho tándrámat ene ngoré wu áchókó are. Njie eyo éte nkwo ndü bafó tándrámat. ¹⁰ Bafó batay bagú. Amot achi nepém. Amot achi mfo

néne. Mbák chí ane ajwi tándrámat abhíki twó. Anán ántwó ábhák Mfo ndü mómbiní mpok. ¹¹ Mbák chí nnya ane achi nyaka nepém ke apét apú, yó achi mfo ane ajwí mánen. Achí nyaka amot ndü abhen tándrámat. Chon mángwáy yo ndak amay.

¹² “Babhaná nya yo byo ane ogho áte ndü bafó byo abhen bábhiki re chye bhó betan bekem kefo. Ke chon mánychye bhó ne nnya mbámbu betan mbó bafó ndü nepókó nywop nemot. ¹³ Bafó bhó mankem bati byo báká eyon émot bechye betan ebhap ne kefo ekap ntá yi. ¹⁴ Chon bó ne nnya mbámbu mánte nenu ne Mónkwómén ne yi ansot awónem amfay yap mbonyune yi ke achi Acha Mfo ne Mfo bafó. Bakoño bhi chí bo abhen Mandem ábhini, ayap, ne bákòño yi ne nti nemot.” ¹⁵ Angel arem ntá ya be, “Manyén ane óghó ngoré-nekó are chókó áte ndü ngémtáy bho, ne manérékere bho ankem, ne bö beyonótak menkem. ¹⁶ Chon nnya mbámbu ne babhan ayi byo ane ate ndü bafó byo mámpap ngoré-nekó. Chon mánsot yéntiki enyin ene yi ábhónó, manku yi andop ebho ewó. Chon mányie nyamwuet eyi ne mánsan yi ne ngó. ¹⁷ Chon bafó byo bhó mánkú nó mbonyune Mandem ákú bó mámbón nkaysi amot ndu beku ene yi áyan bó mánkú. Chon mánkú ye beró betan ebhen bó babhono mbó bafó amó nnya mbámbu kpaté menyin ebhen Mandem atí be mémfakári mémfakari. ¹⁸ Ngoré ane óghó chí nném etok ene mfo ywi ábhónó betan amfay bafó betókó mmik menkem.”

18

Mandem atemsi etok Babilon

¹ Ngó ángel achak ndü áfú amfay ásèp amik. Abhón beyä betan ne bediéré ebhi bere ghó ndü mmik nkem. ² Arem ne eyon etanatan be, “Erem etok Babilon ékwen buúp! Eróp chí bechoko befónó bebábebu. Eróp chí bechoko bebéptí befónó ne bepö kenen eken bo babhiki kon.

3 Bábilon akwen mbonyune ákú bō betək menkem mányú mmém epúsi yi. Bafō mmik bákù nyaka nkwo epúsi ne yi. Bakōsīe mankem fá amik bákwen bō bakáp ēti epúsi yi.”

4 Ngók ye eyō echak ene éfú amfay érēm be, “Bōbha, fú ká, mändō etək Bábilon keka māmfyē mmæet ndū bebá bo abhen bachi arē. Fú ká, be ntēmsi Mandem ane átwō ntá yi ake bhak ne bhe. 5 Fú ká mbonyune bebá bhap beghaka te amfay, ne Mandem ábhíkí ghəkəntik bhó. 6 Kemé ká ntá bō etək Bábilon yēntiki ebépti enyij ene bō bákú ntá bo bachak. Kemé ká ntá yap ndō epay yēntiki enyij ene bō bákú bō bachak. Chye ká bhō mmém amen bátáná ndō epay ndū nkóp ane bó báfyé mmém batanbatan amem báchyé bhe. 7 Kə ka bo Bábilon mámbōj esōjori ne nedī kebho.

Nkúbhé mbō enyū bō bábhoj nyaka manák,
mpok bápà be bachi manem bho ne,
mánkə nəkō baraká bebá.
Báchi mbō ngōré ane árēm ne mmæet
yi be,

‘Nchí mfō ngōré. Mpu kénkwésé!

Mbíki bhōj mmu ane ákway begu
mēndi yi wáwák!’

8 “Tēndu Bábilon ápānyu enyu eyō, chōj bebépti menyij ebhen bétwō ntá yi méntwō menkem ndū nywōp nemōt. Menyij ebho chí eghorī neme, ne nsay ne basémé newú. Chōj Mandem mmu ábhōjō betan menkem antán yi. Chōj mánsōj yi ne ngó.

9 “Chōj bafō mmik abhen mányíē epō nepém, mánkə nəkō barak epusi ne yi mándi, māmfyē nekwesé eni mpok bágħō mōngo ane áfū anko nəkō amfáy ndū yi ásōjō. 10 Chōj erem esōjori ene yi achi aré énkə bó mámbōj becháy be ékway befakari ne bhō enyu eyō, mánte nekō nesie, mándeme nəkō ne eyōj etanatan be, ‘Erem etək Bábilon, éber ntá ye écha! Ndū mandú mpok Mandem atémsi
wó

ndak ye ámay!’

11 Chōj bakōsīē fá amik mandi Bábilon tontó mbonyune yē mmu

apet apú ane ákú menyij ésyē bhap.

12 Bo etək eyō bákú nyaka batu pú, ne ane silbha, ne batū menyij besōbheri mmæet ebhen békōt njwanwājwan, ne menyij njwanwan béchák. Bákú nyaka beyá nden chu ene nkáp menyū ne menyū ene babhij be silk nkwo. Bákú nyaka menək beyá nkáp ne ebhen bébhōjō erítí eriep nkwo. Bákú nyaka nkwo menyij ebhen baghoko ne babhaná nsək, ne ebhen bágħókó ne bróns, ne ebhen esé ne ebhen bágħókó ne enyū ntay enen bábhij be mábil.

13 Bōbho bákú nyaka bawet amen erítí eriep mbō amen bábhij be sínamōn, ne ínsens ne mī ne frankinsens. Bákú nyaka beyé ebhen bébhōjō erítí eriep ne békū nenyíē nemfæet anyu. Bō bákú nyaka mmém ne bawet ne fláwa nchwi, ne enyu nchwi ane bábhij be wit. Bákú nyaka nkwo mpōj ne bágħōjōmēn ne mpōjōndik ne békárik ebhen mpōjōndik éyā. Bōbho bákú nyaka bakwājwan nkwo mbō basem. 14 Chōj bakōsīē mándem ntá bōbho be, ‘Berítí menyij ebhen ókōj nyaka berōj menkem. Menyij menkem ebhen békū nyaka wō óndí besí bhō béchōjō ne keném eke kenkem keném. Opú pere kway beghō bhō wáwák. 15 Chōj becháy ménkém bakōsīē abhen bákwené nyaka bō bakáp ndu bátí menyij ebhap ntá bo Bábilon. Chōj becháy ménkem bō ēti erem esōjori ene bō Bábilon bachi aré, mánte nekō nesie mándi, ne basémé anti mandeme nəkō be, 16 Bō etək Bábilon, éber ntá yeka écha! Bákú nyaka batu pú ne ane silbha ne batū menyij besōbheri mmæet ebhen békōt njwanwājwan ne menyij mwanwan bechak. Bákú nyaka beyá nden chu ene eya nkáp ne echak menyū ne menyū. 17 Ndū mōnenkó nywōp amōt keném eken kenkem kērōj.’

“Bōbati baya bachwi ne bōbati baká betik amem áchwí, ne baká betik amem áchwí ne bakōsīē abhen bachi amem áchwí báté nekō nesie. 18 Ne mpok ane bágħō mōngo ane áfū ndū ngó ane ásōjō etək Bábilon

chōn mánde rem ne eyōn etanatan be, ‘Tě mmik abhó, yě etak ebhíkire ghaka mbō nném etak ene.’¹⁹ Chōn mandi kebho mánto nōkō mfok anti betōn kebho eken kechi bhō anti. Chōn mandi nōkō be, ‘Erem etak, ebep ntá ye echa. Etak ene ke ékú bōbhen babhōnō bakáp. Ndū mōnenōkō nywōp amōt, érōn enkem!

²⁰ “Mfay, bōn mañák. Bō Mandem ne bōnto ne baremé kepinti, bōn ká mañák mbōnyune Mandem achōntí Bábilon ští bebépti menyin ebhen yi ákú bhe.”

²¹ Angel ane ábhōjō beyă betan asōt ye ereme ntay enen nechi mbō ntay bekōk menyin amese amem manyu, arem be, “Enyu ené ke básōt chōn erem etak Bábilon mándep amik ne betan, bō keperere kway beghō yō.”²² Ne yě mmu apú pere ghók chōn eyōjō nekín ne beyōjō bakwăy bakway, ne beyōjō babhan, ne beyōjō mmba are. Ndū etak egho eyō yě mmū eka apēt apu. Ndaká nchwi bekōk ámay ne batay békók nchwi apu pere chye eyōn.²³ Yě erōjō épú pere ghōō amem etak eyō. Mañák amen ábhāk mpok mmu abhay ngōré apú pere bhák aré. Chōn émfakari enyu eyō ne Bábilon mbōnyune bakōsié bhi abhen báchá báchák mankem bātō nta bō mmik mankem ne bapu.²⁴ Mandem atémsí bo etak Bábilon mbōnyune bó ke bawáy baremé kepinti ne bo Mandem bachak mankem. Manōn bō mmik mankem abhen bō baway achí bō anti.”

19

¹ Angel ánáná nókó enyīn ene yi árēm, ngók ewat mbō ene ngemtay-bō amfay ndū bábik be, “Haleluya! Yí ke ápémé bhese. Kenókó ne betan bechi amó Mandem.”² Achí mmu tetep ne áchyè ntémsí enyu ene echi sayri ne chak. Anáná achye ntémsi ntá nném ngōré-nekō ane áchōnti mmik nkem ne baraká kebħere yi. Akémé kémbé bō betok abhi abhen ngōré wu ákú baway.”³ Ngémtay bōbhō bápēt babho bebik mándeme nōkō be,

“Haleluya! Mōngo ane áfū Bábilon ákō amfay mpoknkem.”

⁴ Bōbatí bhō esă nsem manwi ne menyin menwi ebhen béchí nepém bákwen besí Mandem mmu achi chōkō ndū enókó kefō eyi mánchye nōkō yi kenókó be, “Amen. Haleluya.”

Jōn aghō epă nebhay Mōnkwōmen

⁵ Ngók ye eyōn ene éfū ndū enókó kefō érēm be, “Bē bōbetok Mandem mankem ne be bhō báchyè yí kenókó, maném bhō ne ndéndeme bhō, bití ká Mandem aywese.”⁶ Ngók yé ewat ene ngémtáy bhō ene echi mbō

ewaré tutunyén ne mbō nefan ane ásáy. Bōbhō bāre bik be, “Haleluya! Mandem Acha Betan Menkem aywese achi Mfō bō mankem.”⁷ Sénák, sénák tontó, sénchye yi kenókó mbōnyune mpok nebhay Mōnkwōmen akway, ne ngōré ywi anán atōntí mmūet.

⁸ Mandem achyé ngōré mbi befye nkú mwanmwan ane ábhíkí bhōn bakwap.” Nden eyō éte ndū menyin ebhen béchi chak ebhen bo Mandem bákā.

⁹ Angel wu arem ye ntá ya be, “Sín enyīn ene amik. Eri echa ntá bo abhen mánáká bhō ndū epă nebhay Mōnkwōmen.” Arem nkō be, “Beyōn ebhen bechi tetep. Béfu ntá Mandem.”

¹⁰ Nkwén bekak ebhi ndū bechye yi kenókó, ke aghati me be, “Ōké kē nō wáwák! Me nkō nchí chi nkūbetik mbō wō. Nchí chí nti mmu ane nte kpirí ndū menyin ebhen Yesu ákú bo bāriñi. Mandem ké óbhōjō béchyé kenókó.” Menyīn ebhen Yesu ákú bo bariñi ke béchyé baremé kepinti Mandem betan beghati bhō Eyōn Mandem.

Jōn aghō mmū ane ákō mpōndík ane pépép

¹¹ Ngó ye be mfay anéné. Ngó mpōndík ane pépép are. Mmū ane ákō yō aka nnyén be Mbħere baryep ne Ane Tetep. Achyè bo ntémsi enyu ene echi chak. Ne enyu eyō ke yi ánū ne bōmpap abhi.¹² Amik ayi ághō mbō nerí-ngo. Beyă ntá-kefō echi yi anti. Básin nnyén yi amūet enén yě mmu abhíkí riñi, ébhíkí fūet chi

yimbōn. ¹³ Ewet ene yi afyé ebhak ene bábáy amem manon ne nnyén enen bo bábhìni yi nébhák be Eyon Mandem. ¹⁴ Bakwó batemé nenu abhen mfay báre konjo yi. Bábhak amfay mpōndik pēpēp ne nden pēpēp amuet ené ébhíkí bhōn bakwap. ¹⁵ Akparenja ane ácháp are fú yi anyu. Akparenja wū ke yi ásat anu ne bō yēntiki etok ansot awónem. Chōn yi ankém kefō amfāy yap ne mōnókó kefō ane baghoko ne esé awó. Chōn anjati bhó amik mbō báyat kepemé grep amem neyaré grep ndu betōn be Mandem Betan Menkem abēnti tontó. ¹⁶ Básiñ nnyén ndū nkú yi ne ndū ebhók anákak eyi ene nefi. Nébhák be, “Mfō bafō ne Acha Mfō.”

¹⁷ Ngó ye ángel tē amem mmok: Anak kenem kenkem ekén kéré amfay ne eyon etanatan be, “Twó ká manchem manyíé epā eghe ene Mandem anáká. ¹⁸ Twó ká mānyie nyamwuet bafō ne nyamwuet bōbati ne ane maném bho ne nyamwuet batemé nenu ne nyamwuet mpōndik ne bo abhen bákò nyaka yō. Twó ká mānyie nyamwuet bō mankem ené bo abhen bapu basem, ne ené bo abhen bachi basem, ené ndéndeme bho ne ené maném bho.” ¹⁹ Ngó yé nnya mbúmbu ne bafō mmik ne bakwó batemé nenu bhap ndu báchēm nebhuēt amot be manu ne mmu ane ákò mpōndik ne batemé nenu bhi. ²⁰ Bákém nnya mbúmbu yō ne ndemekēpinti nsé mmu ákú nyaka menyini maknkay besí nnya mbúmbu. Enyu yō ké yi árwo bho, báká be mámfyé bhō erīn ené nnya mbúmbu amuet ne báchyé ntí ako yi kenókó. Bakem nókó nnya mbúmbu ne ndemekēpinti nsé bágúep bhō, amík anti fúú, amem nepingo ane ádu ne sólfō. ²¹ Akparenja ane áfú anyū mmu ane achi ndū mpōndik ane pēpēp awáy bafō bhō ne bakwó batemé nenu bhap. Ne kenem ekó kenkem kényíé berené bawú, kejwi.

20

Enyini ene ebhōn befakari ndū mamié nka amot (1000)

¹ Awu áfúéré nókó, ngó ángel ndū áfú amfay ásēp amik. Akém efini nepi enen nebhi ki bhōn ngwenti. ² Akém nnyó ane te nyaka, yó ne achi mfō befónó bebúbebu ne bábhìni be Satan agwót ne ngem. Abhak enyu yō ndū mamié nka amot. ³ Agúep yi amem nepi enen nebhi ki bhōn ngwenti. Achók nyū nepi, aghana, be Satan áké bhōn mbi befu are andok ambi berwō bō mmik mankem. Ebhak be Satan abhōn bebhak amem nepi kpate mamié nka amot amfuet ke mandō yi ndu mōmbini mpok.

⁴ Ngó ye menókó kefō. Báchyé bo abhen bachókó are betan ndu bebhak bafō. Ngó nkwo befónó bo abhen bawáy nyaka mbonyune bághati bo tetep ane Yesu ákú bo mandini, ne eti Eyon Mandem. Bō bábhíkí chye nyaka yé nnya mbúmbu yé mandem nsé yi kenókó. Ne bō keka mámfye erini nnya mbēmbē yé ndū bafó yap ne yé ndū amō yap. Bápētsem ndū nepém bábhak bafō ne Kristo ndū mamié nká amot. ⁵ Bō báchák mankem abhen bágú kepētsem ndū nepém mpok eyō. Mamié nká amot abhōn nyaka befuēt kpik. Nēperēsem ndū nepém enen bo Mandem nébhak ye nēperēsem ndū nepém enen mbi. ⁶ Chōn éndi encha ntá bo abhen Mandem akū mánjambi mampētsem ndū nepém. Báchí nyáná ne newú enen nejwi apay nepú kway betok bhō. Chōn bō mámbak bachiákap Mandem ne Kristo. Chōn bō mámbak bafō ne Kristo ndu mamié nka amot.

Jōn aghó enyū ndaká Satan amay

⁷ Mamié nka amot yō áfúéré nókó, mándō Satan amfu ndū kenōn eken bafye yi aré. ⁸ Yi amfú aré andok berwō bō betok menkem. Bábhini betókó mmik ebhō be Góg ne Mágog. Satan anchem ye bō betok ebhen mankem ndū nebhuēt amot be mandok nenu ne Mandem. Bō betok ebhō báya mbō šsiép ene echi angokó manyu. ⁹ Bōbhō bárók mban enkem

bákáp etók ene bo Mandem bachi are, nò chi, etók ene Mandem akòjò. Ke ngó áfú amfay ndü nebu ásónj bò kurukotok. ¹⁰ Básot mfo befónjò bebá mmu árwò nyaka bo mámése amem nepíngó ane ádu ne ekém sólfò. Mámése yi ndü nebhuet ane mámése nnya mbámba ne baremé kepinti nsé. Aré, bábhak ndü bebé ngó ane ásòj bhò beti ne ngósi.

Jñn aghó manyé ane ngwenti

¹¹ Awu áfúéré nókó, ngó erem enókó kefò ene pépép ne mmu ane achi are chókó. Mfáy ne mmik mánémsi besí bhi. Bákepere kway beghò mfay ne mmik. ¹² Ngó ye bawú, maném bho ne ndéndemé bho. Bábhak tē besí enókó kefò. Mánéne bekáti. Mánéne ekáti echak nkwo, nò chi ekáti nepém. Bátánj bo abhen mananj bagu nyaka bekónjo menyij ebhen yéntiki mmü wap áka, mbò enyu basinj amem bekáti. ¹³ Bo abhen bábu nyaka amem manyu barok nkwo be mántanj bò. Báfú ndü newú ne etókó bawú, bátánj bò mankem bekonjo menyij ebhen bò báká. ¹⁴ Mámése ye Newú ne Etókó Bawú amem nepíngó. Aré ké newú enen nejwi apay nechi. ¹⁵ Yé agha ane nnyén eni nepu amem ekáti nepém, básót yi báguép amem nepíngo.

21

Jñn aghó mmik nkò ne mfáy nkò

¹ Ngó ye mfáy nkò ne mmik nkò. Mfáy ane mbi ne mmik ane mbi mánánj mánemsi nyaka. Manyu nkwo kepere bhák. ² Ngó Yerúsalem nkò, etók Mandem, ndu éfú amfay ntá yi étwò amik. Bághóko yò éri mbò ngósónj ane basòbheri, achòkò anonj nòkò mmu ane ábhónjò bebhay yi. ³ Ngók eyonj etanatanj. Éfú ndü enókó kefò endeme nòkò be, “Ghó ká, bechókó Mandem bechi nenti bóbhi. Chonj yi ambak ne bhó, ne bó mámbak bóbhi. Ne chonj mbonj Mandem ambak ne bhò. ⁴ Chonj antese bó babhese mankem amik, newú kepere bhák. Nedí kebho ne bawú bédi kepere bhák,

ne bo kepere ghok bebe mbonyune menyij besí bérónj.”

⁵ Mmu ane achi chòkò ndü enókó kefò arem be, “Ghó ka, mékù menyij menkem mémbák bekò.” Are m nkwo ntá ya be, “Sij beyonj ebhen amik mbonyune béchi tetep ne chí menyij ebhen mmu ábhónjò ménoko.” ⁶ Aghati me be, “Ndak ámay! Mme ké nchi Alfa ne Omega, Mme ke nchi ka yéntiki enyij émbónj nebhónet ne ngwenti. Ntá mmu ane manyier ákwak, méchye manyier ndéndem. Manyier mò ányay ndü mbokó manyier amen áchyè nepém. ⁷ Chonj nkò enyu ene ntá mmu ane ánu asot awónem. Chonj mbak Mandem aywi, yi ambak mōwa. ⁸ Ke mbák chí yéntiki mmu ane ábhíki bhónj netanjanti, ne yéntiki mmu ane átiknsem ntá Yesu, ne mmu epúsi, ne yéntiki ngwayti bho, ne mmü epusi, ne yéntiki münjò, ne bó babú, ne mmu ane áchyè kenókó ntá mandem achak, ne basénsi mankem. Bó mankem abhen bákù menyij ebhen, chonj ntémsi yap ambak amem nepíngó ane ádu ne sólfò. Ntémsi yò, chí newú enen nejwi apay.”

Jñn aghó Yerúsalem nkò

⁹ Angel amot ndü abhen tándramot abhen bakeme bekwop ebhen bejwi ne beghori ebhen ngwenti tándramot atwó aghati me be, “Twó ntónj wó ngoré ane Mónkwomen ábhay.” ¹⁰ Angel apòkò me ndü Éfónjò akó amfay eremé njie ngo. Atónj me Yerúsalem, etók Mandem, ndu éfú amfay ntá yi ésép amik. ¹¹ Etók ére ere ghò énkot nòkò mbò ntay enen néghò enen bábhini be Jaspá, ne énanari nòkò mbò glas. Bedieré bhò bebhak bedieré Mandem. ¹² Etók ébhónj ereme nkok ane akabhe yò. Nkók wu asap amfay. Ábhónj manyübhá byó ne apay. Yéntiki nyü-ébhá ábhónj ángel ane ábhàbheri wu. Básinj manyén manéréket Israel byo ne apay enyu ené yéntiki nyübhá ábhónj eni nnyén. ¹³ Manyübhá abhak arat. Arát ábhak ebhé ene mmok áfu, arat ebhé mmok ánem. Arát abhak ebhé mfay, arát anefu ábhak ebhé nten.

14 Nebhúéré mmik ane nkók áte amfay abhón batay byo ne apay. Básín byo ne apay ndũ batay yó. Manyén yó abhak ané bõnto Mónkwōmen byo ne apay.

15 Angel ane árēm ne me akém enok beyenti menyin awó. Enok eyó ebhak ene pú. Ayenti etók ne enok eyó. Ayenti nkwo manyũbha ne nkók.

16 Besabhé etók ne bechikí etók bebhak nejye. Angel ayenti etók ne mónok eywi. Besabhé mfáy bebhak nejye ne besabhé etók ne bechikí etók, nò chi bókilometa nka epay ne hõndret enwi (2,400). 17 Angel ayenti nkók nkwo. Abhak bõmeta besa berat nsem batandat. Ayenti mbó enyũ bakwãḡwan bayènti menyin. 18 Báté

nkok ne batay ḡanḡan ane bábhñi be jáspa. Mbõḡ etók ebhak chi ne pú, ḡḡanari nõkõ mbó glas. 19 Básót menyũ batay ḡanḡan byo ne apay bághóko nebhuérémik be andi amík. Enyũ ntay nemõt nébhák Jáspa, enen nejwi apay nébhák sáfaya, enen nejwi arat nébhák agate, ne enen nejwi anwi nébhák émeral. 20 Enyũ ntay enen nejwi atay nébhák óniks, enen néjwí atandat nébhak kanélian. Enén néjwí tándramõt nébhák krísolayt, enen nejwi ánen nébhak béril. Enén néjwí nénenamõt nébhák tópas, enen nejwi byo nébhak krisópras. Enén néjwí byo ne nemõt nébhák jásint, enen nejwi byo ne apay nébhak ámetis.

21 Bághókó manyũbha byo ne apay ne batay beyã nkáp ane bábhñi be pél. Yèntiki nyũbha abhak ntay pél nemõt. Nkõngõ abhak pú pú, anḡanari nõkõ mbó ékírísú.

22 Nke ghó ekerákap Mandem amem etók mbõnyune ekerákap Mandem ene mánikmæt are chi Mandem Acha Betan Menkem ne Mónkwōmen.

23 Ntí apu bebhõḡ mmok ne ntaḡ aré mbõnyune bediéré Mandem béghò aré ne Mónkwōmen achi eyí erõḡ.

24 Chõḡ bõ mmik mankem mánkõ ndũ bediéré etók eyó. Chõḡ bafõ mmik mánchwe amem ne kenókó ekap. 25 Chõḡ manyũbha ambak fúú mpoknkem. Beti bépú bhak

are. 26 Chõḡ bõ mándok are ne berítí menyin ne keném ekem betókó mmik.

27 Ke yé ébéptí enyin épú chwe are. Bo abhen bákũ barak abúabu ne basense bápu chwe aré. Bo abhen báchwe are chi bo abhen básíní manyén ayap amem ekáti nepém ene Mónkwōmen.

22

1 Angel atõḡ ye nnyén negho enén manyiebhé nepém. Nére ḡanari mbó amaná nebu. Néfú ndũ enókó kefõ Mandem ne Mónkwōmen. 2 Nére fuét néntí nkõngõ etók. Enok nepém ébhak angakõnyén ndũ bebhe bépáy. Ébhõḡ menyũ kereménok byo ne kepay, ne ényũ kerem yèntiki ntaḡ ndũ mmíé. Beyé bhí chi babhé amen ábũ bõ betók menkem. 3 Yé enyin ye mmu ane

Mandem árémé be eyak embak ne yi apu kway bechwe ndũ etók egho eyó. Enókó kefõ Mandem ne Mónkwōmen ke ebhak chõḡ aré. 4 Chõḡ mángõ besí Mandem ne chõḡ nnyén eni nembak ndũ bafó ayap. 5 Beti bépú pere bhak chõḡ are. Ntí apu bebhõḡ erõḡ ne mmok mbõnyune bediéré Mandem béghò aré. Ne chõḡ bõbetok Mandem mámbak bafõ mpoknkem.

Yesu arem be, “Métwò”

6 Angel wu aghati ye me be, “Menyin ebhen bechi tetep ne chí menyin ebhen mmu ábhõḡó menoko. Mandem Acha mmu áchyè Efõḡó yi ntá baremé kepñti ke átó ángel bé ántõḡ bõbetok abhi menyin ebhen bebhõḡó béfakári mandú mpok.”

7 Yesu árēm be, “Ghók ká, métwò mandú mpok! Eri echa ntá mmu ane ábhàre menyin menkem ebhen bechi amem ekáti ene. Yó érēm èti menyin ebhen bebhõḡó befakari.”

8 Mme Jñn, ke ngókó menyin ebhen ne ngó bhó ne amík. Mpok ane ngókó ne ngó bho, nkwen bekak ángel ane átõḡ me bhõ ndu béchye yi kenókó. 9 Ke yí aghati me be, “Kéchyε me kenókó wáwák! Nchí chí mõbetok mbó wõ ne bõmaye abhen bachi baremé kepñti, ne mbó bo abhen bábhàre menyin ebhen básíní

amem ekáti ene. Chié kenókó chi ntá Mandem.”

¹⁰ Angel wu aghati me enyij be, “Kése ekáti nénép eyo ne ébháné be menyij ebhen ósíjǐ amem mémbak bhésé bhésé.” ¹¹ Bakǎ bebú mándak ambi bekǎ bebú ebhap, bepǒ bho mándak ambi bébhak bepǒ bho. Bo abhen bachi chak besí Mandem mándak ambi bekǎ menyij ebhen bechi chak ne bo abhen bachi nyánǎ mándak ambi bebhak nyánǎ. ¹² Yesu arem ye be, “Ghók ká, métwò mandú mpok! Nchí twó ne akap be nkáp yěntiki mmu békónjo betik ebhén yi áká.”

¹³ “Me ke nchí Alfa ne Omega! Me ke nchí Ambi ne Ansem. Me ke nchí ndǔ Nebhōnet ne Ngwenti yěntiki enyij.” *

¹⁴ Eri echa ntá bo abhen básó nden éyap be mánkwayé bébhōj betan befuet ndǔ manyübha ane etak eyo máñchwe amem manyíé kerep ekén énokó nepém. ¹⁵ Mbák chí bo abhen bachi mbó mmú, ne bǒ babú, ne bǒ epúsí, ne bawǎy bho, ne bo abhen bákōjo bōmandem nsé, ne bo abhen bekōjo nsé ne básense, bó mankem bábhak chi nefi.

¹⁶ Yesu arem be, “Mme Yesu nto ángel wa ntá yeka beka bōnkwo bha be ángátǐ bhe menyij ebhen. Nchí

nkanánok ne ebhárémō Mfō Debhít, nchí nembě ŋaŋaŋ enen neyinywōp.”

¹⁷ Efónó Mandem ne Ngoré ane Mónkwōmen bárem ntá Yesu be, “Twó!”

Bě bo bǎghok enyij ene,

Dem ka nkwó bé, “Twó!”

Bě bo manyiep ákwak be, twó ká.

Twó ká mányú

manyiebhé nepém.

Βεγῶνῆ ngwenti

¹⁸ Mme Jñn, nchí semti yěntiki mmu ane ághok beγōj ebhen bechi amem ekáti ene ebhen bérēm έti menyij ebhen bébhōj bēfakari. Mbák mmu ámáká enyij ndǔ ebhen bechi amem ekáti ene, chōj Mandem amaka yi ntemsi achak. Chōj antemsi yi ne beghori ebhen ntáká amem ekáti-ne.

¹⁹ Ne mbák mmu áfééré enyij ndu ebhen bechi amem ekáti ene έti menyij ebhen bebhōj bēfakari, chōj Mandem amfere aywi ákóré ndǔ enókó nepém ne ndǔ etakó Mandem.

²⁰ Yesu mmu áká bo mandijǐ menyij ebhen árēm be, “Nchí twó mandú mpok!”

Amen. Yesu Acha, twó!

²¹ Berǐndu Yesu Acha mémbak ne bo Mandem mankem. Amen!

* **22:13** “Nebhōnet” ne “Ngwenti” chi enyij émot mbó “Alfa ne Omega”.